ΘΡΑΚΙΚΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

"ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ"

Βραβευθὲν ὑπὸ τῆς ἐν Παρισίοις Ἑταιρείας

πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν

ΤΟΜΟΣ ΕΚΤΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ : ΟΔΟΣ ΒΟΥΛΗΣ 20

1935

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΜΑΝΟΥΗΛΙΔΗΣ	Πρόεδρος
ΑΡΓΥΡΙΟΣ ΚΟΡΑΚΑΣ	Γενικὸς Γραμματεὺς
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΓΚΕΜΟΥΣΓΕΡΔΑΝΗΣ	Ταμίας
ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ	Σύμβουλοι
ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΡΑΛΛΙΔΗΣ	Σύμβουλοι

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΑΙ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Α') Ο ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

Περὶ τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας Καλλινίκου τοῦ Ναξίου ἐγράφησαν σύντομα βιογραφικὰ σημειώματα ὑπὸ τῶν ἡμετέρων λογίων [1]) ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γνωστῶν πηγῶν. Συμπληρωματικὰς θετικὰς καὶ ἀσφαλεῖς περὶ τῆς ἀρχιερατικῆς αὐτοῦ δράσεως παρέχει τὸ ἀρχεῖον τοῦ Ἄρτης Νεοφύτου [2]) τὸ περισωθὲν εἰς τὸν Λαυριωτικὸν Κώδικα Μ 100 ἐν ᾧ κεῖνται 16 ἐπιστολαὶ τοῦ Καλλινίκου πολύτιμοι διὰ τὴν σύγχρονον ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ τὴν δρᾶσιν τοῦ Καλλινίκου ὡς Μητροπολίτου Ἡρακλείας ἐπὶ τῆς πρώτης πατριαρχείας Ἱερεμίου τοῦ Δ' (1716—26).

Αἱ ἐν τῷ ἀρχείῳ τούτῳ τοῦ Ἄρτης ὑπὲρ πεντακόσιαι ἐπιστολαὶ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ιζ' αἰῶνος μέχρι τῶν μέσων τοῦ ιη' διήκουσαι καὶ ἐκ τῶν χειρῶν πατριαρχῶν, ἀρχιερέων, ἡγεμόνων, διδασκάλων καὶ λογάδων τοῦ ἔθνους ἐξελθοῦσαι ἀποτελοῦσιν ἱστορικὴν πηγὴν περισπούδαστον, ἀντικαθιστῶσαι ἐν μέρει τὸ ἀπὸ τοῦ 1702—1739 καταστραφὲν πατριαρχικὸν ἀρχεῖον ὑπὸ τῶν πυρκαϊῶν καὶ συμπληροῦσαι πολλὰ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης κενά.

---

1) Ἴδ. Κωνσταντίου τοῦ ἀπὸ Σιναίου, Περὶ τῶν μετὰ τὴν ἅλωσιν ἐκ τοῦ κλήρου ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ διαπρεψάντων, ἐν ἐφημερίδι τῶν Φιλομαθῶν (1830) I σ. 2128 καὶ ἐν βιογραφίᾳ τῶν συγγραφῶν ἐλασσόνων (1866) σ. 152—153. Π. Ζερλέντη, Καλλίνικος ὁ ἀπὸ Φιλιππουπόλεως Ἡρακλείας, ἐν «Γρηγορίῳ Παλαμᾷ» Δ' σ. 732—733. Δημητρίου Προκοπίου, Περὶ λογίων Γραικῶν, παρὰ Κ. Σάθα. Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη Γ' σ. 497. Σ. Ἰωσηφίδου, Καλλίνικος ὁ Νάξιος, ἐν «Γρηγορίῳ Παλαμᾷ» Β' σ. 554. Μ. Γεδεών, Χρονικὰ Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας σ. 136. Ζαβίρα, Νέα Ἑλλὰς σ. 410. Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν σ. 321.

2) Ἴδ. Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Νεόφυτος ὁ Μαυρομάτης Μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης καὶ τὸ ἀρχεῖον αὐτοῦ, ἐν «Ρωμανῷ τῷ Μελῳδῷ» Α' σ. 161—249.

Ὁ Ἡρακλείας Καλλίνικος ἐγεννήθη περὶ τὰ μέσα τῆς ιζ' ἑκατονταετηρίδος ἐν Νάξῳ. Ἂν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ διήκουσε τὰ πρῶτα γράμματα, τοῦτο δὲν φαίνεται πιθανόν, διότι μόλις περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ιθ' αἰῶνος γνωρίζεται ἡ ὕπαρξις σχολῆς ἐν χωρίῳ τινι τῆς Νάξου, ἐν Σαγκρὶ περὶ τὸ 1818 [1]). Γνωρίζομεν ὅμως ἀσφαλῶς ὅτι νεαρὸς ἐλθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐμαθήτευσε παρὰ Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μαυροκορδάτῳ[2]), καὶ ὅτι ἐγένετο ὕστερον διδάσκαλος ἐν τῇ Πατριαρχικῇ ἀκαδημίᾳ[3]) ἐπὶ τῆς σχολαρχίας Ἰακώβου τοῦ Ἀργείου. Ἡ σχολὴ αὕτη ἕνεκα τῆς μαστιζούσης τότε ἅπασαν τὴν αὐτοκρατορίαν πανώλους ἐπὶ τετράμηνον ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου μέχρι τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1705 ἐκλείσθη, ὁ δὲ Καλλίνικος κατέφυγεν τότε εἰς Θεραπεῖα ὅπου προσεβλήθη ὑπὸ ὀφθαλμικῆς νόσου πάσχων ἐπὶ δίμηνον. Εἰς τὰ θλιβερὰ ταῦτα προσετέθη καὶ ἡ ἀπώλεια ἐκ τῆς πανώλους δύο αὐτοῦ ἀνεψιῶν, αὐτὸς δὲ ἵνα μὴ προσβληθῇ ἐκ τῆς θανατηφόρου νόσου περιεφέρετο μετὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμενόντων συγγενῶν του ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ ἐπανῆλθε μετὰ τὸ πάσχα τοῦ 1706 ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ συντετριμμένος ἐκ τῆς πληξάσης αὐτὸν οἰκογενειακῆς συμφορᾶς. Τὰ τοιαῦτα πλήγματα καὶ ἄλλοι ἴσως λόγοι ἐξηνάγκασαν αὐτὸν νὰ παραιτηθῇ τῆς σχολῆς κατὰ Ἀπρίλιον τοῦ 1706 ὡς γράφει ἐν τῇ 2ᾳ αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἄρτης ἐπιστολῇ. «Τὸ σχολεῖον ἀπὸ τοῦ ἁγίου Γεωργίου τὸ παραιτήσαμεν˙τὰ αἴτια πολλὰ˙εὑρισκόμεθα πάλιν εἰς τοῦ ἄρχοντος».Παρὰ τῷ φίλῳ καὶ συμπολίτῃ λοιπὸν αὐτοῦ ἄρχοντι Κωνσταντίνῳ Βεντούρᾳ διέμεινε παραιτηθεὶς ἐκ τῶν διδασκαλικῶν καθηκόντων. Ἡ πληροφορία τοῦ Δημητρίου Προκοπίου, ὅτι ὁ Καλλίνικος «ἐσχολάρχησεν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρὶν εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν προβιβασθῆναι ἀξίωμα»[4]) οὐδαμόθεν ἄλλοθεν ἐπιβεβαιοῦται. Ἴσως ἐν ἄλλῃ τινι σχολῇ τῆς πρωτευούσης˙ διότι ἡ σχολαρχία τοῦ Ἰακώβου τοῦ Ἀργείου ἐν τῇ πατριαρχικῇ ἀκαδημίᾳ παρατείνεται ἀπὸ τοῦ 1707 μέχρι τοῦ 1720 ἢ 1721 κατὰ τὸν Παρανίκα[5]). Ἑπομένως παραιτηθεὶς τῷ 1706 ὁ Καλλίνικος ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτοῦ ὡς βοηθοῦ διδασκάλου δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ καταλάβῃ τὴν σχολαρχίαν τὴν ὁποίαν κατεῖχεν ὁ πολὺς Ἰάκωβος. Εἰκάζω λοιπὸν ὅτι ἅπαξ παραιτηθεὶς κατὰ τὸ 1706 δὲν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν σχολήν˙ διότι ἄνθρωπος πείσμων οἷος ἦτο ὁ Καλλίνι-

---

1) Μ. Παρανίκα, Σχεδίασμα σ. 173.

2) Κωνσταντίου τοῦ ἀπὸ Σιναίου, Ἐνθ' ἀνωτ..

3) Ζαβίρα, Νέα Ἑλλὰς σ. 410. Γεδεών, Χρον. Πατριαρ. Ἀκαδημίας σ. 136. Π. Ζερλέντη, Ἐνθ' ἀνωτ. ὁ Ζερλέντης ὁρίζει τὰ ἔτη τῆς σχολαρχίας τοῦ Ἰακώβου ἀπὸ τοῦ 1707—1720˙ ἀλλ' ὁ Καλλίνικος τῷ 1705 διετέλει διδάσκαλος, παρῃτήθη δὲ τὸ ἑπόμενον ἔτος 1706 ὡς λέγομεν ἀνωτέρω.

4) Παρὰ Σάθᾳ ἔνθ' ἀνωτ. σ. 497.

5) Σχεδίασμα σ. 26.

κος, ἀπολαύων δὲ καὶ τῆς προστασίας τοῦ πανισχύρου φίλου του Κωνσταντίνου Βεντούρα, ἂν ἡ ἀποχώρησις αὐτοῦ ἐκ τῆς Ἀκαδημίας προῆλθεν ἐκ συγκρούσεως τυχὸν μετὰ τῆς ἐκκλησίας, ἦτο ἀδύνατον νὰ καμφθῇ καὶ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν θέσιν ἀφ' ἧς οἰκειοθελῶς ἀπεχώρησε. Παρέμεινεν ὅθεν σχολάζων ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη, ὅτε ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Ἀθανασίου τοῦ Ε'(1709—1711) ἐξελέγη μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως. Ὡς ἔτος τῆς προαγωγῆς αὐτοῦ εἰς τὴν μητρόπολιν Φιλιππουπόλεως σημειοῦται εἰς τοὺς ἀρχιερατικοὺς καταλόγους τὸ ἔτος 1711[1]). Ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς δὲ αὐτοῦ μέχρι τοῦ 1714 παρέμεινεν συνοδικὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει χωρὶς νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ. Τὸ τοιοῦτον βεβαιοῦται ἔκ τε τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ εἰς τρία πατριαρχικὰ καὶ συνοδικὰ γράμματα τοῦ 1712 ἐν οἷς φέρεται ὡς Φιλιππουπόλεως, καὶ ἐξ ὅσων αὐτὸς γράφει ἐν τῇ 3ῃ αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἄρτης ἐπιστολῇ διενεργοῦντα κατὰ τὸ 1716 νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτὸν συνοδικόν. «Ἄ τί τέχνην ὁποῦ ἤθελες νὰ μὲ κάμῃς μὲ τέχνην· ὅμως ἀδελφέ, σὲ παρακαλῶ, νὰ ζῇς ἐν Κυρίῳ, μὴ μὲ ἐνοχλῇς, ὅτι ἔχω πολλὰ βάρη· τό γε νῦν ἔχον ἄφισέ με νὰ φθάσῃ ἡ τετραετία, ἢ διὰ τὸ χατῆρι σου ἔστω καὶ τριετία καὶ τότε ὁρισμός σου «ἔρχομαι ἐν Κωνσταντινουπόλει». Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνοδικοὶ αὐτοῦ φίλοι θεωροῦντες τὴν παρουσίαν αὐτοῦ ἀναγκαιοτάτην ἐν τῇ συνόδῳ ἐπέτυχον τῇ συγκαταθέσει καὶ τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου νὰ ἐπαναφέρωσιν αὐτὸν εἰς τὴν βασιλεύουσαν ὡς μέλος τῆς Ἱερᾶς συνόδου ὡς τοῦτο ἐπιβεβαιοῦται ἐκ τῆς ὑπ' ἀριθ. 4 ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἄρτης ἐν ᾗ γράφει ταῦτα: «Ἀπὸ τὸ ἐφοβούμην δὲν ἐγλύτωσα· ἐθαρροῦσα ἐντὸς τῆς τετραετίας νὰ ἰδῶ τὴν πόλιν σας, ὅμως δὲν μᾶς ἀφίσατε οὔτε κἂν ἐν τῇ διετίᾳ· πλὴν εἰς τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν τί εἴπω ἢ τί λαλήσω; ὁ Θεὸς νὰ κάμῃ τὰ τέλη καλὰ καὶ καλὴ ἀντάμωσις· στακοὺς θέλω νὰ μοῦ ἔχῃς καὶ σβουρδούκλους καὶ μὲ καλὸν κέφι νὰ σὲ εὕρω· καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θάπτειν τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς· ἔκαμα πολλὰ νὰ μὴν ἔλθω, ἀμὴ ὅταν σὺν Θεῷ ἀκούσει τὰ μεταξὺ θέλεις κρίνει ὅτι ἦτο ἀνάγκη νὰ ἀκούσω τῆς πατριαρχικῆς προσταγῆς ὄχι ἑκών, ἀλλὰ καὶ ἄκων». Διὰ πατριαρχικῆς λοιπὸν ἐπιταγῆς τοῦ Ἱερεμίου ἐκαλεῖτο συνοδικὸς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο (1716), ἀλλ' ἀνέβαλεν ἐπὶ μικρὸν τὴν εἰς τὴν βασιλεύουσαν κάθοδόν του, διότι ἔμαθεν ὅτι θὰ διήρχετο ὁ Σουλτᾶνος ἐκ Φιλιππουπόλεως καὶ δὲν ἐθεώρησε πρέπον νὰ λείπῃ ἐκ τῆς ἐπαρχίας του εἰς τοιαύτας στιγμάς, ὡς γράφει ἐν ἑτέρᾳ ἐπιστολῇ αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἄρτης χρονολο-

---

1) Γεωργίου Τσουκαλᾶ, Ἱστοριογραφικὴ περιγραφὴ τῆς ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως (1851) σ. 83. Ὁ Ἀμασείας Ἄνθιμος, Χρονολογικοὶ κατάλογοι ἐν Νεολόγῳ Κ]πόλεως (1890) ἀριθ. 6209, ἐσφαλμένως ὁρίζει τὸ 1712—1719. Ὁ Ζερλέντης, ἔνθ' ἀνωτ. ἀποδέχεται ὡσαύτως ὡς ἔτος τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ εἰς τὴν μητρόπολιν Φιλιππουπόλεως τὸ 1711 καὶ ἐπιφέρει ὅτι ὡς Φιλιππουπόλεως ὑπογράφεται εἰς τρία πατριαρχικὰ γράμματα Κυρίλλου τοῦ Δ' (1711—1713).

γουμένη ἀπὸ Μαΐου τοῦ αὐτοῦ ἔτους (1716) [1]. «Ἦτον ὁ σκοπός μου νὰ κινήσω καὶ ἐγὼ ἀπ' ἐδῶ καὶ δέκα ἡμέρας προτήτερα, ἀμὴ ἡ ἐξαφνικὴ μεταβολὴ τῶν πραγμάτων μᾶς ἐκράτησεν, ὅτι οὔτε ἡμῖν οὔτε τοῖς χριστιανοῖς ἐφάνη εὔλογον, τοῦ ὑπερτάτου διαβαίνοντος ἐντεῦθεν, ἡμεῖς νὰ λείπωμεν καὶ μάλιστα ἔχοντας τοὺς δύο μας φίλους ἐδώ, οἱ ὁποῖοι πάντα λίθον κινοῦσι καθ' ἡμῶν· ὅμως ἐλπίζω εἰς Θεὸν τώρα ὁποῦ περνᾷ ἀπ' ἐδῶ ὁ οἰκοκύρης νὰ ἐλευθερωθοῦμεν». Κατὰ Ἰούνιον ἢ Ἰούλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀπῆλθεν ὡς συνοδικὸς εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1718, ἀποθανόντος τοῦ Ἡρακλείας Γενναδίου [2]) προεβιβάσθη εἰς τὴν μητρόπολιν Ἡρακλείας· τὴν χρονολογίαν ταύτην ἔχομεν ἀσφαλῆ ἐκ σημειώματος τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ ἀποθανόντος Ἡρακλείας Γενναδίου, ὅστις ἔν τινι κώδικι ἐσημείωσε τὸ ἔτος τοῦ θανάτου τοῦ θείου του οὕτως: «1718 Ὀκτωβρίου 19 ἔδωκε τὸ κοινὸν χρέος ὁ μακαρίτης Ἡρακλείας κὺρ Γεννάδιος καὶ ἐμὸς θεῖος εἰς τὴν ἐπαρχίαν του εἰς τὴν ἐπισκοπὴν τῆς Τσουρλοῦ» [3]).

Τὴν εἰς τὸν θρόνον Ἡρακλείας προαγωγὴν αὐτοῦ ὤφειλε πρωτίστως ὁ Καλλίνικος εἰς τὸν πατριάρχην Ἱερεμίαν μετὰ τοῦ ὁποίου ἀργότερον ἦλθεν εἰς λυπηρὰν διάστασιν, ἥτις ἀποτέλεσμα ἔσχεν τὴν ἐξορίαν τοῦ Καλλινίκου εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ. Ἡ σφοδρότης τῶν παθῶν μεταξὺ τῶν τῆς πατριαρχικῆς μερίδος καὶ τῆς τοῦ Καλλινίκου ἐπέφερε σφοδρὸν κλονισμὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸ τέλος ἀμφοτέρων τῶν ἀρχηγῶν ὑπῆρξε θλιβερὸν καὶ δραματικώτατον. Ὁ πατριάρχης Ἱερεμίας ἐκτιμῶν τὴν παιδείαν καὶ τὴν ἀρχιερατικὴν πεῖραν τοῦ Καλλινίκου ἐκράτησεν αὐτὸν ἅμα τῇ ἐκλογῇ του ὡς Ἡρακλείας συνοδικὸν μέλος μέχρι τοῦ 1720 [4]), ἀλλ' αἱ συνοδικαὶ ἀντιζηλίαι μεταξὺ τοῦ Καλλινίκου καὶ τῶν συναδελφῶν αὐτοῦ ἀρχιερέων Χαλκηδόνος καὶ Νικαίας Γερασίμου, τῷ πατριάρχῃ προσκειμένων καὶ ἐχόντων αὐτὸν ὑποχείριον, ἐπέφερον ἀνυπολογίστους ἠθικὰς καὶ ὑλικὰς ζημίας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ πατριάρχης Ἱερεμίας οὔτε τὴν ἱκανότητα, οὔτε τὴν παιδείαν τοῦ Καλλινίκου εἶχεν, ὅστις δὲν ἠνείχετο νὰ κυβερνᾶται ὑπὸ μετριότητος ὁ οἰκουμενικὸς θρόνος, ἥτις τὴν δύναμιν αὐτῆς ἐστήριζεν ἐπὶ τῆς εὐνοίας τῶν Τούρκων μεγιστάνων καὶ εἰς τὴν ἀσήμαντον

---

1) Ἴδ. τὴν ὑπ' ἀριθ. 5 ἐπιστολήν.

2) Ὁ Γεννάδιος μετετέθη τῷ 1714 ἀπὸ Χίου εἰς τὴν μητρόπολιν Ἡρακλείας (ἴδ. Λάμπρου, Νέος Ἑλληνομνήμων Ζ' σ. 210).

3) Λάμπρου, Ἔνθ' ἀνωτ. πρβλ. καὶ Γ. Χαριτάκη, Κατάλογος τῶν χρονολογημένων κωδίκων τῆς Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης Καΐρου ἐν τῇ Ἐπετηρίδι Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν Δ' σ. 170.

4) Ὡς συνοδικὸς ὑπογράφεται εἰς πατριαρχικὰ γράμματα κατὰ τὸ 1718 καὶ 1719 (ἴδ. Ζερλέντη, Ἔνθ' ἀνωτ. σ. 733), δύο δὲ αὐτοῦ ἐπιστολαὶ πρὸς τὸν Ἄρτης (ἀριθ. 6 καὶ 7) ἐκ Κωνσταντινουπόλεως χρονολογοῦνται ἀπὸ τοῦ 1719.

πλειοψηφίαν τῆς συνόδου. Ἐφιλοδόξει ὅθεν ὁ Καλλίνικος καὶ εἰργάζετο ἐν κρυπτῷ καὶ μυστικότητι πῶς νὰ ρίψῃ ἀπὸ τοῦ θρόνου τὸν πατριάρχην καὶ καταλάβῃ αὐτόν. Τὸ τοιοῦτον ἐγνώριζεν ὁ Ἱερεμίας καὶ ἀνέμενεν εὐκαιρίαν νὰ καταφέρῃ καίριον τραῦμα κατὰ τοῦ Καλλινίκου, καὶ καταστήσῃ αὐτὸν ἀκίνδυνον· καὶ ἡ ἀφορμὴ ἐδόθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Καλλινίκου. Ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἄρτης (ἴδ. ἀριθ. 6) ἀφηγεῖται τὰ καθέκαστα θλιβεροῦ ἐπεισοδίου μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατριάρχου (κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1719) λαβόντος χώραν ἐνώπιον τῶν ἀρχιερέων, ὁπότε ὑπὸ θυμοῦ καταληφθεὶς ὁ πατριάρχης μεταξὺ ἄλλων διέταξεν αὐτὸν νὰ φύγῃ εἰς τὴν ἐπαρχίαν του. Καὶ συνεκρατήθη μὲν τότε ὁ Καλλίνικος, ἀλλ' ἀπεχώρησε τῶν πατριαρχείων πλήρης ὀργῆς διακόψας πᾶσαν σχέσιν μετὰ τοῦ πατριάρχου καὶ προετοιμάζων διὰ τῶν συνοδικῶν ἀρχιερέων τῶν προσκειμένων αὐτῷ καὶ τῶν ἔξωθεν ἰσχυρῶν αὐτοῦ φίλων τὴν πτῶσιν τοῦ Ἱερεμίου. Ὅτε δὲ οἱ ἀρχιερεῖς τότε διεμήνυσαν τῷ πατριάρχῃ, ὅτι ἄνευ συνοδικῆς διαγνώμης δὲν δικαιοῦται νὰ ἀποπέμπῃ τοὺς ἀρχιερεῖς εἰς τὰς ἐπαρχίας των, τότε πρὸ τῆς τοιαύτης στάσεως τῆς συνόδου ταραχθεὶς ὁ Ἱερεμίας καὶ μεταμεληθεὶς δι' ὅσα ἀπρεπῆ καὶ πικρὰ κατὰ τοῦ Καλλινίκου ἐλάλησε, ἐπεζήτησε διὰ μεσιτείας πολιτικῶν ἀρχόντων νὰ συμφιλιωθῇ μετὰ τοῦ Καλλινίκου ὁμολογήσας ὅτι παρεσύρθη ἐν τῷ θυμῷ του καὶ ἠδίκησε τὸν ἀδελφόν· ἀλλ' ὁ Καλλίνικος πείσμων καὶ ἀνένδοτος ἐκώφευεν εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Ἱερεμίου νὰ καταλάβῃ τὴν ἐν τῇ συνόδῳ θέσιν του· παρέμεινεν ἐν τῷ οἴκῳ του ἐπὶ ἕνδεκα ἡμέρας κεχολωμένος καὶ προσχεδιάζων ἀνατροπάς. Ἡ πεισμονὴ αὐτοῦ καὶ ἡ ἄρνησις νὰ προσέλθῃ εἰς τὰ πατριαρχεῖα παρακαλούμενος ἐσκανδάλιζε τὸν πατριάρχην, ὅστις ἐπεζήτησε συνάντησιν μετ' αὐτοῦ ἐν φιλικῷ οἴκῳ ἐκτὸς τῶν πατριαρχείων πρὸς συμφιλίωσιν. Ἡ ταπεινωτικὴ στάσις τοῦ Ἱερεμίου καὶ αἱ προτροπαὶ τῶν φίλων του ἐξηνάγκασαν τὸν Καλλίνικον νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ δεχθῇ τὴν μετὰ τοῦ πατριάρχου συνάντησιν, ὡς ἀφηγεῖται αὐτὸς ἐν ἄλλῃ αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἄρτης ἐπιστολῇ (ἴδ. ἀριθ. 7). «Δύο τὰ αἴτια ὅπου ἔκαμαν καὶ εἰρήνευσα· τὸ μὲν διὰ τὸ αἰδέσιμον τῶν ἡμερῶν, τὸ δὲ ὅτι ἐμπαίνει εἰς ὑποψίαν πῶς κάτι θέλομεν κάμει καὶ πάγει καὶ μᾶς ζημιώσει πάλιν. Καὶ τὸ τρίτον διότι ἔπεφτε εἰς ἐμένα κατάκρισις, πῶς ὁ πατριάρχης ζητᾷ παρακαλεῖ τὴν ἀγάπην καὶ ἐγὼ τὴν ἀποστρέφομαι. Καὶ λοιπὸν ἦλθεν ὁ Κυρίτζης Κωνσταντῖνος (ὁ Βεντούρας) καὶ μὲ ἐπῆρεν εἰς τοῦ μεγάλου δραγομάνου, τοῦ συγγάμβρου του, ἔπειτα ἦλθεν ὁ πατριάρχης ἐκεῖ καὶ ἔγινεν ἡ διαλλαγὴ καὶ εἰρηνεύσαμεν».

Ἀλλ' ἡ ἐπελθοῦσα συμφιλίωσις μεταξὺ πατριάρχου καὶ Καλλινίκου ἦτο φαινομενικὴ καὶ πρόσκαιρος. Ἐξ ἐντροπῆς πρὸς τὸν κόσμον ἔτεινον τὰς χεῖρας πρὸς ἀλλήλους καὶ τὰς παρειάς, ἡ δὲ καρδία ἦτο πεπληρωμένη παθῶν ἀκατευνάστων. Δὲν παρῆλθον μῆνες καὶ ὁ Καλλίνικος προπαρασκευάσας ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν τὴν πτῶσιν τοῦ Ἱερεμίου ἐδοκίμασε φα-

νερὰ νὰ ἐφαρμόσῃ τὰ προσχεδιασθέντα ἀπὸ πολλοῦ καὶ διὰ πλειοψηφίας συνοδικῆς νὰ κηρύξῃ ἔκπτωτον τοῦ θρόνου τὸν πατριάρχην. Ἀλλ' ὁ πολυμήχανος Ἱερεμίας κατώρθωσε διὰ πολλῶν χρημάτων νὰ πείσῃ τοὺς μεγιστᾶνας τοῦ κράτους ὅτι οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ ἀρχιερεῖς εἶναι θρασεῖς ἀνατροπεῖς τῶν καλῶν καθεστώτων τῆς ἐκκλησίας καὶ ὅτι ὡς τοιοῦτοι ἔπρεπε νὰ ὑποστῶσι τὰς ἐσχάτας ποινάς. Οὕτω δὲ διὰ τῶν ἰσχυρῶν αὐτοῦ Τούρκων προστατῶν ὁ μὲν Ἱερεμίας παρέμεινεν ἐπὶ τοῦ θρόνου, οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καθαιρεθέντες καὶ φοβηθέντες μὴ συλληφθῶσιν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως καὶ φυλακισθῶσιν ἐκρύβησαν. Κεκρυμμένος τότε ὁ Καλλίνικος ἠσθένησεν ἐπικινδύνως, ὅτε ἐξηναγκάσθη νὰ ζητήσῃ συγχώρησιν παρὰ τοῦ πατριάρχου καὶ ἀξιωθῇ τῆς μεταλήψεως τῶν ἀχράντων μυστηρίων. Ὁ πατριάρχης μόλις ἐπέτρεψε νὰ τελεσθῇ μόνον εὐχέλαιον ἐπ' αὐτοῦ. Τὴν τοιαύτην πληροφορίαν μεταδίδει ὁ μέγας τῶν πατριαρχείων ἀρχιδιάκονος Νεόφυτος εἰς τὸν Ἄρτης Νεόφυτον κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1720 οὕτως: «Ὁ ἅγιος Ἡρακλείας εὑρίσκεται ἀσθενής· ἐζήτησε τὴν συγχώρησίν του καὶ τοῦ ἔδωσαν ἄδειαν ὅπου μόνον νὰ τοῦ διαβάσουν εὐχέλαιον». Ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Χρύσανθος φίλος στενὸς τοῦ Καλλινίκου παρὼν τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει (1720) ἠγωνίσθη νὰ σώσῃ αὐτὸν καὶ κατώρθωσε τοῦτο μόνον νὰ μὴ καταδιωχθῇ ὅπου καὶ ἂν εὑρίσκεται. «Ἐπασχήσαμεν, γράφει εἰς τὸν Ἄρτης ὁ Χρύσανθος, ἀγωνίσθημεν καὶ ἐμμέσως καὶ ἀμέσως καὶ κοινῶς καὶ κατ' ἰδίαν εἰς τοὺς δοκοῦντας εἶναι στύλους, πλὴν περισσότερον δὲν ἠδυνήθημεν νὰ κατορθώσωμεν παρὰ μόνον νὰ ἔχῃ τὸ ἀσφαλὲς ὅπου καὶ ἂν εὑρίσκεται χωρὶς ὑποψίας τινὸς καταδρομῆς [1])».

Τὸ πρῶτον τοῦτο κατὰ τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου πείραμα ἀπέτυχεν οἰκτρῶς, ὡς ἀποτέλεσμα δ' ἔσχεν φοβερὸν μὲν κλονισμὸν τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐξευτελισμὸν αὐτῆς, τὴν ἐξορίαν δὲ τοῦ Καλλινίκου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ εἰς τὰς ἐπαρχίας αὐτῶν διὰ τῆς ἐξωτερικῆς βίας. Ἡ ὑγεία τοῦ Καλλινίκου ἐκ τῶν τοιούτων συγκινήσεων εἶχε κλονισθῇ σοβαρῶς· ἅμα τῇ ἀφίξει αὐτοῦ εἰς Ραιδεστὸν ἐκινδύνευσε καὶ πάλιν νὰ ἀποθάνῃ καὶ ἐζήτησε κατὰ Μάρτιον τοῦ 1721 παρὰ τοῦ πατριάρχου τὴν ἄδειαν δι' ἔλλειψιν ἰατρῶν νὰ μεταβῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς περίθαλψιν τῆς ὑγείας του· ἀλλ' ὁ πατριάρχης ἠρνήθη ἐπαπειλῶν ὅτι θὰ πάθῃ χειρότερα τῶν ὅσων πρὸ μικροῦ ἔπαθεν ἂν ἐπεχείρει νὰ μεταβῇ εἰς βασιλεύουσαν ἄνευ τῆς ἀδείας αὐτοῦ. Ὅτι οἱ ἐχθροί του καὶ ἰδίως ὁ Χαλκηδόνος καὶ ὁ Νικαίας δὲν θὰ ἐπέτρεπον εἰς τὸν πατριάρχην νὰ παραχωρήσῃ αὐτῷ τὴν ζητηθεῖσαν ἄδειαν, τοῦτο τὸ ἐγνώριζεν ὁ Καλλίνικος, οὐχ' ἧττον ὅμως προέβη εἰς τὸ τοιοῦτον διά-

1) Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Πατριαρχῶν Γράμματα, ἐν «Νέᾳ Σιὼν» ΚΖ'. (1932) σ. 541.

βημα ἵνα κατ' ἄλλον τρόπον ἐξασφαλίσῃ τὴν εἰς τὴν Πόλιν μετάβασίν του. Ἐν ἐπιστολῇ του δὲ πρὸς τὸν αὐτὸν Ἄρτης (ὑπ' ἀριθ. 8) περιγράφει πῶς καὶ διὰ τίνος μέσου ἐπέτυχε νὰ ἐξασφαλίσῃ ἀνενοχλήτως τὴν κάθοδόν του εἰς βασιλεύουσαν. «Μαθὼν τοῦτο ὁ πολύχρονος **Χάνης**, ὅτι ὁ πατριάρχης μᾶς ἐμποδίζει τὸν παγεμόν μας, ἔγραψεν εἰς τὴν Πόρταν καὶ εὐθὺς ἔγινεν ὁρισμὸς διὰ μεσιτείας του δι' ἡμᾶς ὅτι νὰ ἀπέλθωμεν εἰς τὴν Πόλιν ἀνεμποδίστως καὶ ὅπου θέλομεν νὰ καθήσωμεν ἐκεῖ καὶ νὰ ἔλθωμεν ἐδῶ ὅταν θέλωμεν καὶ κοντολογῆς νὰ εἴμεσθεν ἀνεμπόδιστοι ἀπὸ κανένα καὶ εἰς τὸν παγεμόν μας καὶ ἐρχομόν· τὸν ὁποῖον ὁρισμὸν μᾶς τὸν ἔστειλεν ἡ γαληνότης του ἐδῶ εἰς Ραιδεστὸν καὶ μᾶς ἔγραψε κιόλα ὅτι νὰ ὑπάγωμεν ἀνεμποδίστως καὶ νὰ περάσωμεν ἀπὸ ἐκεῖ νὰ μᾶς ἐφοδιάσῃ μὲ τὰ γράμματά του καὶ μὲ ἄνθρωπόν του νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν Πόρταν νὰ προσκυνήσωμεν τὸν **Βατάχον** καὶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὸ κονάκι μου».

Διὰ τῆς τοιαύτης εὐνοίας τοῦ Νομάρχου Ἡρακλείας ἤρετο ἐκ μέσου πᾶν ἐμπόδιον ἵνα καταλάβῃ τὴν πρωτεύουσαν ὁ Καλλίνικος καὶ ἐκδικηθῇ τοὺς ἐχθρούς του· διεμήνυσε δὲ καὶ εἰς τὸν πατριάρχην καὶ τοὺς φίλους του ὅτι, καίτοι ἔχει ἐπισήμως παρὰ τῆς κυβερνήσεως ἀκώλυτον τὴν εἴσοδον εἰς Κωνσταντινούπολιν, οὐχ' ἧττον ὅμως διὰ νὰ περισώσῃ τὸ γόητρον καὶ τὴν τιμὴν τοῦ πατριάρχου δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ κάμῃ χρῆσιν τῆς παραχωρηθείσης αὐτῷ τόσον εὐκόλως ὑψηλῆς ἀδείας· τοῦτο ἦτο τέχνασμα διπλωματικόν, φαινομενικῶς εὐγενὲς καὶ μεγαλόψυχον, ἀλλ' ὑπὸ τοῦτο ἐκρύπτετο ἄλλο καθαρῶς καλογηρικὸν σκοτεινὸν καὶ ἀηδέστατον. Ἐπειδὴ ἡ σύνοδος μεθ' ὅλον τὸν πάταγον τῆς ἐκραγείσης βόμβας δὲν συνεκινήθη νὰ παραχωρήσῃ οἰκειοθελῶς τὴν ἄδειαν νὰ μεταβῇ ἐκεῖσε πρὸς περίθαλψιν τῆς ὑγείας του ἐμηχανεύθη ἄλλο τι πονηρότερον καὶ ἀπρεπέστερον, ὅπερ καὶ μεταδίδει ἐμπιστευτικῶς εἰς τὸν ἅγιον Ἄρτης. «Τώρα ἀλλέως δὲν γίνεται τοῦτο· παρὰ ἐστοχάσθηκα νὰ γίνῃ ἕνα φιρμάνι (καὶ γίνεται μὲ τὸ χέρι τοῦ **Χάνη** ὅτι μοῦ τὸ ἔταξε νὰ τὸ κάμῃ) μυστικὰ ὅτι ὁ δεῖνας καὶ ὁ δεῖνας κατόνομα οἱ μητροπολῖται νὰ ἔλθουν εἰς τὴν πόλιν ἀνεμποδίστως διὰ νὰ ἰδοῦν τὸν λογαριασμὸν τοῦ κεσισχανᾶ μὲ τοὺς βεκήλιδες, οἱ ὁποῖοι τώρα τρεῖς χρόνοι πέρνουν καὶ δίδουν καὶ ἔκαμαν τόσα μεστράφια νὰ ἰδοῦμεν τί τὰ ἔκαμαν τὰ ὅσα ἐσύναξαν ἀπὸ ὅλον τὸν κεσισχανέ· καὶ ὅταν γίνῃ αὐτὸς ὁ ὁρισμός, τότε τοὺς πέρνει ἡ κατάρα σου· διὰ δὲ τὸν προεστῶτα νὰ μὴν εἰποῦμε τίποτε· ἄλλην ἰατρίαν τὸ πρᾶγμα δὲν ἐπιδέχεται· διότι ἐκυρίευσαν τὸ πᾶν δύο τρία κνόδαλα [1])».

Ἂν τὸ τοιοῦτον ἐγένετο δὲν γνωρίζομεν· ἀλλὰ καὶ μόνον ὅτι ἐν τῇ διανοίᾳ τοιούτου ἱεράρχου ἐκυοφορήθη τοιοῦτον σκοτεινὸν σχέδιον διὰ τοῦ ὁποίου οἱ ταχθέντες ὡς ἐπιστάται καὶ διαχειρισταὶ ἐπὶ τοῦ κτιζομένου πα-

---

1) Ἴδ. ἐπιστολὴν ὑπ' ἀριθ. 8.

τριαρχικοῦ ναοῦ 1) Χαλκηδόνος καὶ Νικαίας κατηγγέλλοντο ὡς καταχρασταὶ τοῦ ἱεροῦ χρήματος εἰς τοὺς ἀλλοφύλους πρὸς ἐξευτελισμὸν τῆς ἱεραρχίας, εἶναι ἀσυγχώρητον σφάλμα· διὰ τοῦ πονηροῦ τούτου σχεδίου διενοήθη νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν παρουσίαν τῶν φίλων αὐτοῦ ἀρχιερέων Μαρωνείας, Πισιδίας, Χίου, Μιτυλήνης καὶ Ἄρτης ἐν Κωνσταντινουπόλει ὡς ἐξελεγκτῶν δῆθεν τοῦ πατριαρχικοῦ ταμείου ἐνῷ κυρίως ἐπρόκειτο περὶ προμελετημένης τῶν πραγμάτων ἀνατροπῆς καὶ ἁρπαγῆς τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου. Εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ὁ Καλλίνικος ἐπέτυχε τῇ ἀδείᾳ τοῦ πατριάρχου νὰ μεταβῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἄγνωστον διὰ τίνα σκοπόν, ὁπόθεν κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1722 ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν του (ἴδ. ἐπιστολὴν 9)· καὶ μετά τινας μῆνας τῷ 1723 ἐκλήθη καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου ὡς συνοδικὸς καὶ ὡς τοιοῦτος παραμένει μέχρι τοῦ 1726, ὡς μαρτυροῦσι τὰ ὑπ' ἀριθ. 11,12,13,14, 15 καὶ 16 γράμματα αὐτοῦ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀπολυθέντα, καθὼς καὶ αἱ ὑπογραφαὶ αὐτοῦ εἰς πατριαρχικὰ καὶ συνοδικὰ γράμματα τῶν ἐτῶν 1722, 1723, 1725 καὶ 1726 [2]).

Ἡ σχετικῶς μακρὰ αὕτη συνοδικὴ περίοδος τοῦ Καλλινίκου ὑπέσκαψε τὰ θεμέλια τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, ὁ δὲ φιλόδοξος Καλλίνικος θεωρήσας κατάλληλον τὴν εὐκαιρίαν καὶ προσοικειωθεὶς ἱκανοὺς τῶν συνοδικῶν ἐπέτυχε τὴν φορὰν ταύτην νὰ ἀνατρέψῃ τὸν πατριάρχην Ἱερεμίαν. Ὁ Κομνηνὸς Ὑψηλάντης[3]) οὕτω πως ἀφηγεῖται τὰ τῆς πτώσεως τοῦ Ἱερεμίου. «Ἀσχάλλων (ὁ ἡγεμὼν τῆς Μολδοβλαχίας Γρηγοράσκος Γκίκας) κατὰ τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου διὰ τὴν παρακοὴν τῆς παρακλήσεώς του διὰ τὸ διαζύγιον (τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ) εὗρε καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς ἀσχάλλοντας διὰ τὸ τοῦ κὺρ Ἱερεμίου ἐν τῷ πατριαρχεύειν δραστήριον· ὅθεν ἀπεφασίσθη κρυφῇ μεταξὺ τῶν ἀρχιερέων ἡ τοῦ κὺρ Ἱερεμίου πτῶσις καὶ ζητεῖται ἄδεια διὰ λαϊκῆς χειρὸς παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου καὶ τοῦ Μεχμὲτ κεχαγιᾶ νὰ ἐκλέξωσιν ἄλλον ὡς πατριάρχην· δοθείσης τῆς ἀδείας εἰς τὸ σπῆτι τοῦ

---

1) Ἐν Κώδ. τῆς Πατριαρχικῆς Βιβλ. τοῦ Καΐρου 59 σ. 384 εὕρηται ἰδιόγραφον σημείωμα τοῦ Νικαίας Γερασίμου διαλαμβάνον περὶ τῆς κτίσεως τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ οὕτω: «αψκ' Αὐγούστου ιγ' εἰς τὰς ἑπτὰ ὥρας τῆς νυκτὸς καὶ ἡμέραν Σαββάτου ἀρχήσαμεν τὰ θεμέλια τῆς μεγάλης ἐκκλησίας πατριαρχεύοντος τοῦ πανσγιωτάτου κυροῦ Ἱερεμίου χάριτι δὲ Χριστοῦ καὶ εἰς δόξαν τοῦ μεγαλομάρτυρος ἐτελειώθη ὁ περίβλεπτος πατριαρχικὸς ναὸς καὶ ἅπασα ἡ περιοχὴ μετὰ τῶν ὀσπητίων αὐτοῦ κατὰ τὸ αψκ' (1720) δεκεμβρίου κβ'· ὁ [Νικαίας] Γεράσιμος». Ἴδ. Γ. Χ α ρ ι τ ά κ η, κατάλογος τῶν χρονολογημένων κωδίκων τῆς πατριαρχ. βιβλ. Καΐρου, ἐν ἐπετηρίδι ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν Δ (1927) σ. 171. Ὁ Γ. Χαριτάκης ἀντὶ τοῦ Νικαίας Γεράσιμος συμπληροῖ: ὁ Ἡ ρ α κ λ ε ί ο υ Γεράσιμος, οὐχὶ ὀρθῶς.

2) Ζ ε ρ λ έ ν τ η, ἔνθ' ἀνωτ. σ. 734—35.

3) Τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν σ. 324.

Ἡρακλείας Καλλινίκου τοῦ ἔξω τῆς πύλης τοῦ Φαναρίου νύκτωρ καὶ κρυφῆ συναχθέντες ἐκλέγουσι τὸν οἰκοδεσπότην Ἡρακλείας· ἡμέρας ἄρτι διαγελώσης τὸν εὗρον νεκρόν· ὅθεν φοβηθέντες μήπου λάβη εἴδησιν ὁ Ἱερεμίας καὶ τοὺς παιδεύση, μηνύουσι τῷ Μεχμὲτ κεχαγιᾶ ὅτι ἐξελέξαντο ὃν πέμπουσι τῇ ὑψηλότητί του Νικομηδείας Παΐσιον μὲ εἴδησιν τάχατες ὅτι ἀκόμη ἡ ἐκλογή του δὲν ἔγινε».

Ἀλλ' αἱ τοιαῦται πληροφορίαι τοῦ Ὑψηλάντου τὰς ὁποίας ἐπανέλαβον πάντες οἱ περὶ τοῦ Καλλινίκου καὶ Ἱερεμίου γράψαντες οὐδαμόθεν ἄλλοθεν ἐπιβεβαιοῦνται· τοὐναντίον ἔχομεν εἰδήσεις ἀξιοπίστων συγχρόνων μαρτύρων ἄλλως τὰ τοιαῦτα γεγονότα ἐξιστορούντων. Ὁ πατριάρχης Ἱερεμίας ἐγνώριζε καλῶς τὴν ἀγανάκτησιν κατ' αὐτοῦ τῶν ἀρχιερέων διὰ τὰ σφάλματα αὐτοῦ, διὰ τὰ ὁποῖα οὗτοι ἐπισήμως κατήγγειλαν αὐτὸν εἰς τὴν κυβέρνησιν ζητοῦντες τὴν ἀπομάκρυνσιν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ θρόνου· καὶ ἡ ἐπίσημος ἀρχὴ πεισθεῖσα περὶ τοῦ δικαίου τῶν ἀρχιερέων ἐκήρυξεν αὐτὸν ἔκπτωτον τοῦ πατριαρχικοῦ ἀξιώματος καὶ ἐξώρισαν εἰς τὸ Σινᾶ, οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ κληρικοὶ οὐχὶ ἐν κρυπτῷ καὶ παραβύστῳ, ἀλλ' ἐν τοῖς πατριαρχείοις διὰ κανονικῆς ἐκλογῆς εἰς ἣν μετέσχον πάντες οἱ κανονικοὶ παράγοντες ἐξελέξαντο πατριάρχην ἄκοντα καὶ μὴ βουλόμενον τὸν ἀπὸ Νικομηδείας Παΐσιον. Τὰς τοιαύτας αὐθεντικὰς πληροφορίας ἔχομεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου Παϊσίου, ὅστις ἀναγγέλλων τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ εἰς τὸν μητροπολίτην Ἄρτης Νεόφυτον λέγει [1]. «Μὲ τὸ παρὸν γράφοντες δηλοποιοῦμεν αὐτῇ, ὅτι τῆς ὑπερβολικῆς καὶ μεγάλης κακίας τοῦ προπατριαρχεύσαντος Ἱερεμίου εἰς τὸ ἔσχατον κορυφωθείσης καὶ τῷ βασιλικῷ κράτει ἀνενεχθείσης συνέβη ἀναγκαίως αὐτὸς μὲν νὰ ἐξωσθῇ τοῦ θρόνου καὶ εἰς τὸ Σίναιον ὄρος νὰ ἀποπεμφθῇ ἡμεῖς δὲ παρ' ἐλπίδα καὶ θέλησιν καὶ συναίνεσιν ἡντιναοῦν, ψήφῳ τε καὶ προσκλήσει τῶν συναδελφῶν ἁγίων ἀρχιερέων καὶ παντὸς τοῦ εὐαγοῦς κλήρου προεβιβάσθημεν καὶ ἄκοντες ἐπὶ τὸν ἁγιώτατον οἰκουμενικὸν τοῦτον θρόνον καὶ ἀποβαλόντες καὶ στερηθέντες τὴν προτέραν ἡμῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Νικομηδείας ἡσυχίαν τε καὶ ἄνεσιν ἀνεδέχθημεν καὶ ἐπεφορτίσθημεν ὄγκον καὶ βάρος μυρίων καὶ ἀλλεπαλλήλων φροντίδων καὶ ἐνοχλήσεων».

Αἱ δύο ἀνωτέρω ἀφηγήσεις, τοῦ τε Ὑψηλάντου καὶ τοῦ πατριάρχου Παϊσίου περὶ τῶν τελευταίων ἡμερῶν τῆς πρώτης πατριαρχείας τοῦ Ἱερεμίου εἰσὶν ὅλως ἀντιφατικαί· ὁ μὲν Ὑψηλάντης τῷ Ἱερεμίᾳ προσκείμενος χαρακτηρίζει τὴν ἐκλογὴν τοῦ Παϊσίου ὡς ἀντικανονικὴν ἐν

---

1) Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη τοῦ Παϊσίου εὕρηται ἀνέκδοτος ἐν τῷ ἀρχείῳ τοῦ Ἄρτης Νεοφύτου· θὰ δημοσιευθῇ προσεχῶς μετὰ καὶ ἄλλων ἐπιστολῶν τοῦ Παϊσίου, ἐν τῇ σειρᾷ τῶν Πατριαρχικῶν Γραμμάτων ἐν τῇ «Νέᾳ Σιὼν» τῶν Ἱεροσολύμων.

κρυπτῷ γενομένην ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Ἡρακλείας, ὁ δὲ Παΐσιος κανονικὴν τῇ συμμετοχῇ τῶν ἀρχιερέων καὶ τοῦ κλήρου οὐχὶ κρυφῇ, ἀλλὰ δημοσίᾳ καὶ κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἐκκλησίας. Ὅτι πρὸ τῆς πατριαρχικῆς ἐκλογῆς ἐγένετο συνδιάσκεψις μεταξὺ τῶν ἀρχιερέων περὶ καθορισμοῦ τοῦ διαδόχου τοῦ Ἱερεμίου ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Ἡρακλείας οὐδόλως τοῦτο ἀπίθανον καὶ ὅτι οἱ παρευρεθέντες συνεφώνησαν νὰ ἐκλέξωσι τὸν οἰκοδεσπότην Ἡρακλείας καὶ τοῦτο πιθανόν, ἀλλ' ὅτι ἐγένετο ἐν κρυπτῷ κανονικὴ ἐκλογὴ τοῦ Καλλινίκου ἐν ἰδιωτικῷ οἴκῳ τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές. Οἱ συνελθόντες ἀρχιερεῖς ἐγίνωσκον ὅτι τοιαύτη ἐκλογὴ πατριάρχου δὲν ἦτο οὔτε νόμιμος οὔτε ἔγκυρος καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ διαπράξωσι τόσον σοβαρὸν σφάλμα, τὸ ὁποῖον, θὰ εἶχεν ὡς ἄμεσον συνέπειαν τὴν κατακραυγὴν τοῦ κλήρου καὶ λαοῦ καὶ τὴν ἀκύρωσιν αὐτῆς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως.

Εἰς τὴν διάπλασιν τοῦ μύθου τῆς ἐκλογῆς τοῦ Καλλινίκου συνετέλεσεν ὁ κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην τῆς συνοδικῆς διασκέψεως ἐπισυμβὰς αἰφνίδιος αὐτοῦ θάνατος. Αἱ συγκινήσεις τῶν ἡμερῶν ἐκείνων καὶ ἡ ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ συγκέντρωσις τῶν συνοδικῶν ψήφων κατὰ τὴν προσεχῆ ἐπίσημον ἐκλογὴν εἰς τὸ πατριαρχικὸν ἀξίωμα καὶ ἡ ὑπερτάτη ἀγωνία ὅτι τὰ ὄνειρα αὐτοῦ καὶ οἱ πόθοι ἤγγιζον εἰς τὴν πραγματοποίησιν ἀφῆκαν αὐτὸν κεραυνοβόλως ἀπόπληκτον (κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1726), καὶ μὲ τὰ ὄνειρα ἐσβέσθη καὶ περιφανὴς τῆς ἱεραρχίας μορφὴ εἰς στιγμὰς καθ' ἃς οἱ πόδες αὐτοῦ ἤγγιζον τὴν κλίμακα τῆς δόξης.

Ὅτι ὁ Καλλίνικος δὲν ἐξελέγη πατριάρχης ἐν τῇ συνοδικῇ ἐκείνῃ ἐν τῷ οἴκῳ του παρασυναγωγῇ ἔχομεν καὶ ἄλλην σύγχρονον πληροφορίαν τοῦ Ἀντωνίου Βιδάλη, ὅστις κατὰ παράκλησιν τοῦ ἁγίου Ἄρτης περιγράφει λεπτομερῶς τὰ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ Καλλινίκου καὶ τὰ ἐπακολουθήσαντα μετ' αὐτόν. Τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς ταύτης [1]) ἱκανὰς παρέχον εἰδήσεις περὶ τοῦ Καλλινίκου, περὶ τοῦ ἡγεμόνος Μιχαὴλ Βόδα, καὶ ἄλλων ἀρχιερατικῶν μεταβολῶν παραθέτω ὡς ἔχει ὡς πολύτιμον πηγὴν ποικίλων εἰδήσεων.

«Δεόμενος Κυρίου τοῦ Θεοῦ νὰ τὴν ἀπολαύσῃ τὸ παρόν μου δουλικὸν γράμμα ὑγιαίνουσαν καὶ εὐτυχοῦσαν, θείᾳ χάριτι καὶ διὰ τῶν ἁγίων καὶ σεβασμίων σας εὐχῶν κἀγὼ ὑγιαίνω μέχρι τῆς σήμερον. Ἀπὸ τὸν πανιερώτατον καὶ ὑμέτερον ἅγιον Ξάνθης ἐδέχθηκα τοὺς ἀκριβοὺς της χαιρετισμούς, ὁμοίως καὶ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας μετ' εὐλαβείας καὶ ὑπερευχαριστῶ καὶ πάλιν παρακαλῶ νὰ μὲ ἐνθυμᾶται εἰς τὰς ἁγίας της προσευχάς ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ ἤμουν καὶ εἶμαι καὶ θέλω εἶσθε παντοτινὸς καθὼς -καὶ ἤμην υἱὸς πνευματικὸς καὶ ἔτζι παρακαλῶ πάντοτε, πάντοτε νὰ μὲ ἔχῃ

1) Καὶ ἡ ἐπιστολὴ αὕτη εὑρέθη ἐν τῷ ἀρχείῳ τοῦ Ἄρτης Νεοφύτου,

καὶ νὰ μὲ προστάζῃ, ἀγκιλὰ καὶ εἰς τοὺς ἁγίους τόπους ὅπου εὑρίσκεσθε ἀλησμονᾶτε πολλοὺς φίλους καὶ οἱ φίλοι τὴν πανιερότητά σου· ὅμως ἐγὼ παρακαλῶ καὶ ἀγαπῶ ὅσον ἔχωμεν ζωὴν νὰ μή με λησμονῆς, ἐπειδὴ καὶ τώρα θέλω τὴν φιλίαν τῆς πανιερότητός σας καλύτερα καὶ μάλιστα ὁποῦ ὀρφάνευσα ἀπὸ πολλοὺς φίλους, καὶ μὲ ὅλον ὁποῦ ἐμακρύνετε ἀπὸ λόγου μου, ὅταν μὲ γράφετε τὸ ἔχω μία παρηγοριά.

Τοῦ μακαρίτου Κὺρ **Καλλινίκου** τὰ ὅσα ἀκολούθησαν μετὰ τὸν θάνατόν του δὲν σᾶς ἐφανέρωσα ἐπειδὴ καὶ ἐλυπήθηκα· ὅμως μὲ τὸ νὰ μὲ εἶπε ὁ ἅγιος Ξάνθης πῶς ἐρωτᾷ νὰ μάθῃ, ἰδοὺ ὁποῦ τὴν σημειώνω εἰς πλάτος. Ἀπέθανεν ὁ μακαρίτης ἀδιόρθωτος· ἐπειδὴ καὶ τὸ πάθος του καθὼς σᾶς τὸ προέγραψα ἦτον νταμπλάς· ἄφησε τὴν ἐπαρχίαν μὲ τριάντα πουγγία ἄσπρα χρέος καὶ ὅλο ἐδικό του, ἂν καλὰ θαρρῶ τριανταπέντε πουγγία νὰ εἶνε·εἶδα τὰς ὁμολογίας· ἀρχιερατικὰ ἄφησε πολλὰ καλά,ἐπειδὴ καὶ ἔχωντας γνώμη νὰ πατριαρχεύσῃ τὰ εἶχε προετοιμάσῃ· εἶχε πουλήσῃ ἡ μεγάλη ἐκκλησία μερικὰ ἀφιερώματα πατριαρχῶν, τὰ ὁποῖα ὅλα τὰ ἀγόρασαν πάλιν ἀρχιερεῖς μὲ τέτοια ὑπόσχεσι, ὅ,τι ἀγόρασε καθένας, ἀποθανόντας πάλιν νὰ τὰ φίσῃ εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν ὁ κάθε ἀρχιερεύς· εἰς αὐτὸ ἔγινε καὶ γράμμα καὶ τὸ ἔχουν εἰς τὸν Κώνδικα· εἶχε ἀγοράσῃ καὶ ὁ μακαρίτης τὴν πατερίτζα τοῦ κὺρ **Διονυσίου** διὰ δύο πουγγία καὶ τὸ ἐγκόλπι τοῦ κὺρ **Καλλινίκου** ἔξῃ πουγγία καὶ ἀποθαίνοντας τὰ ἐπῆρεν πάλιν ἡ ἐκκλησία. Τὰ ἄλλα τὰ ἀρχιερατικὰ τὰ ἐδικά του καὶ ἄλλα του πράγματα εὐγῆκε πλέον συγγενὴς καὶ κληρονόμος κάποιος **βουτζᾶς Κωνσταντῖνος**· εἶνε εἰς τὸν Κουροὺ τζεσμὲ παντρεμένος καὶ εἶνε πρῶτος ἐξάδελφος· εἶνε καὶ ὁ **Ἀντώνιος** ἀνεψιὸς ὅμως μὲ τὴν ἐξωτέρα αὐτὸν δὲν τὸν ἐτύχενε τίποτα· ἀμὴ μὲ τὸ νὰ δουλεύῃ τὸν **ἰατρὸν τὸ Σιαμπούτζα** καὶ αὐτὸς νὰ ἔχῃ ὁ ἰατρὸς τὴν φιλίαν τῶν ἀρχιερέων ἠθέλησε νὰ βοηθήσῃ τὸν Ἀντώνι καὶ ἐφοβέρισαν τὸν Κωνσταντὶ πῶς ὡσὰν κληρονόμον θέλουν οἱ χρεοφειλέται νὰ τὸν πιάσουν νὰ ζητοῦν τὰ χρέη ἀπὸ λόγου του, καὶ αὐτὸς ὡσὰν πτωχὸς καὶ ἄπρακτος ἐφοβήθη καὶ μὲ χοτζέτη ἔκαμε τὸν Ἀντώνι κληρονόμον, καὶ τὸν ἔδωσεν ὁ Ἀντώνιος τριακόσια γρόσια καὶ τὰ ἐπῆρε ὅ,τι καὶ εἶχε. Ἀπὸ τὸν Ἀντώνη πάλιν ἐπῆρεν ὅλα τὰ ἀρχιερατικὰ ὁ νῦν Ἡρακλείας· ἐπειδὴ καὶ τὰ ἔκαμεν ὅλα μὲ ὁμολογίας, ἤγουν μὲ ἄσπρα δανεικά, καὶ τὰς ὁμολογίας καὶ τὸ βάρος ἀπέμειναν ἀπάνω εἰς τὴν ἐπαρχίαν· λέγοντας αὐτὰ τὰ δίκαια ὁ νῦν Ἡρακλείας ἐφιλοδώρησε τὸν Ἀντώνη ὀλίγον τίποτες καὶ τὰ ἐπῆρεν. Ὁ Ἀντώνης ἀπὸ τὰ βιβλία του καὶ ἀπὸ τὰ ροῦχα του καὶ μὲ ἐκεῖνα ὁποῦ ἐπῆρεν ἀπὸ τὴν Σμαράγδα, θέλει ἐπῆρε πέντε πουγγία. Ἄσπρα μετρητὰ ὁλότελα δὲν τοῦ εὑρέθηκαν, ἐπειδὴ καὶ λέγει πῶς ἡ Σμαράγδα τὰ εἶχε κλέψει ἀρχίτερα καὶ φαίνεται πῶς εἶχε κλεμένα· ἐπειδὴ καὶ χωρὶς στενοχωρία πολὺ τὴν ἐφοβέρισεν ὁ Ἀντώνις πῶς θέλει νὰ τὴν βάλῃ εἰς τὸν μποσταντζίμπαση

νὰ τὴν κάμουν σκετζέ, καὶ αὐτὴ εὐθὺς τὸν ἔδωσε χίλια γρόσια, ἀγκαλὰ αὐτὸς ἀκόμι τὴν ἐνοχλοῦσε νὰ τὴν πάρῃ καὶ ἄλλα, ἀμὴ καὶ αὐτὴ ἡ κατηραμένη ἐγύρευσε νὰ μαρτυρήσῃ τὸν υἱόν της πῶς ἦτον υἱὸς καθολικὸς τοῦ μακαρίτου, καὶ ἔτζι τὴν ἄφησαν μὲ τὰ χίλια. Κακὴ ζωὴ ἐπέρασε ὁ μακαρίτης μὲ ἐκείνην τὴν τρισκατάρατη ἐπειδὴ καὶ ἔλεγε καὶ ἀχρεῖα λόγια καὶ πάντα καὶ εἰς τὴν ζωήν του τὸν ἐφοβέριζεν.

Ἴσως ἀγαπᾶς νὰ μάθητε καὶ τὴν αἰτίαν ὁποῦ ἐμανζήλευσεν ὁ **Μιχαὴλ Βόντας**· ὄντας τὰ δοσίματα ὑπερβολικὰ τῆς Βλαχίας καὶ μὴ ὑποφέροντάς τα οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ πτωχοί, μίαν νύκτα ἔφυγαν τριακόσιοι ἄνθρωποι καὶ αὐτοὶ ὅλοι ἐπῆγαν εἰς τὴν Μπογδανίαν. Εἰς τοὺς τριακοσίους ἀνθρώπους ἦτον ἕως εἴκοσι προεστοὶ καὶ οἱ μεγαλείτεροι δύο τοῦ Μπασαράμπα γαμβροί· ἔγραψαν εἰς τὸν ἐπίτροπον ἀπὸ τὴν Μπογδανίαν καὶ ἐκλεγούντανε πολλὰ ἀπὸ τὸν αὐθέντη τὸν **Νικολάη Βόντα**· ἔγραψε καὶ ὁ ἀφέντης ἐναντία αὐτονῶν καὶ διὰ νὰ ἀναιρέσῃ τὰς ὅσας κατηγορίας τοῦ εἶπαν ἐξοδίασε ἕως ἑξακόσια πουγγία καὶ ἔτζι μὲ τὴν δύναμιν τῶν φίλων καὶ τῶν ἄσπρων ἐδιωρίσθη βασιλικος καπ,τζήμπασης καὶ ἐπῆγε εἰς τὴν Μπουγδανίαν μὲ προσταγὴν καὶ εἰς τὸν **Μιχὰλ Βόντα** νὰ τοὺς πάρῃ καὶ νὰ τοὺς δώσῃ ὁ Μιχὰλ Βόντα καὶ νὰ τοὺς πάγουν εἰς τὴν Βλαχίαν νὰ ἀγαπήσουν μὲ τὸν αὐθέντη του· αὐτοὶ ὅμως ἐπῆραν εἴδησι ἀρχήτερα καὶ ἔφυγαν εἰς τὴν Οὐγκρίαν· ἔτζι ἔδωσεν εἴδησιν ἐδῶ ὁ καπιτζήμπασης· ἐπῆγε καὶ δευτέρα προσταγὴ ἀνίσως καὶ ὁ **Μιχαὴλ Βόντας** δὲν τοὺς πιάσῃ νὰ τοὺς στείλλῃ τὸν μανζιλεύουν· ἔτζι ἦτον ἀδύνατον νὰ πιασθοῦν εἰς τὸν τόπον ὁποῦ ἦτον· μὲ ἐκείνην τὴν αἰτίαν ηὗραν καὶ τοῦ καπιτζήμπαση πταίσιμον, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς φαίνεται ἐδικαίωνε τοὺς ἄρχοντας, ἐξώρισαν καὶ τὸν καπιτζήμπαση, ἐγύρεψαν καὶ τὸν αὐθέντη του **Μιχαὴλ Βόντα** νὰ τὸν κάμουν μουκαρέρη, ἐπειδὴ καὶ τὸν ἐμέτρησαν διὰ σφάλμα ὁποῦ δὲν ἔστειλλε τοὺς ἄρχοντας ἐδῶ κατὰ τὴν προσταγὴν τῆς βασιλείας· ἡ δὲ ἐκλαμπρότης του ὡς φαίνεται ὄντας βαρεμένος ἀπὸ τὴν αὐθεντείαν, ἐπειδὴ καὶ ἀφέντευσεν ἕνδεκα χρόνους, ἴσως καὶ ὑποπτεύετο καὶ τοῦτο, ὅτι ἀφοῦ δώσῃ τὸ μουκαρέρι μήπως καὶ τὸν μαζιλεύσουν, ἀπεκρίθη πῶς ὁ τόπος εἶνε πτωχὸς καὶ δὲν δύναται νὰ δώσῃ καὶ ὅτι εἶνε ὁρισμὸς τῆς βασιλείας, καὶ μὲ τοῦτο εὐθὺς ὁ νῦν αὐθέντης ὀρεγόμενος τῆς αὐθεντείας, ὁ **Γρηγοράσκο Βόδας** δηλαδή, ὑπεσχέθη ἄσπρα πολλὰ ἐπέκεινα τῶν ἑπτακοσίων πουγγίων καὶ ἔλαβε τὴν αὐθεντείαν, καὶ ὁ Θεὸς δι' εὐχῶν σας νὰ τὸν βοηθήσῃ, ὅτι εἰς ἄλλον αὐθέντην ἀκόμι δὲν ἔγινε τοσοῦτον ὑπερβολικὸν χρέος εἰς αὐτὴν τὴν αὐθεντείαν. Ἐπῆρε μαζῇ του καὶ τὴν μητέρα του, ἡ ὁποία ἐζήτησε καὶ τίτλον νὰ γράφεται Δόμνα, καὶ τὴν ἔδωκαν, ἔχουσα καὶ ὅλην τὴν ἐξουσίαν καὶ ὅλα λαμβάνουν τὸ τέλος μὲ τὴν προσταγήν της, καὶ ὁ Θεὸς νὰ βοηθήσῃ καὶ τὸν αὐθέντην καὶ τὸν τόπον, ἐπειδὴ καὶ εἶνε πρᾶγμα ἀσυνήθιστον καὶ ὅσα θέλουν ἀκολουθήσει, καθὼς μετροῦν οἱ φρόνιμοι, μετὰ

*ταῦτα θέλετε τὰ μάθει ἢ ἀπὸ λόγου μας ἢ ἀπὸ ἄλλον φίλον. Τὸν **Μιχαὴλ Βόδα** φέροντές τον μανζῆλι ἐδῶ, διὰ νὰ μὴ τὸν βάλουν εἰς χάψιν, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν μανζήλιδων, τὸ ἐζήτησαν νὰ δώσῃ ἑκατὸν πεντῆντα πουγγία, καὶ τὰ ἔδωσε μετὰ χαρᾶς καὶ τὸν ἄφησαν εἰς τὸ σπίτι του καὶ κάθηται. Ὕστερον πάλιν μὲ σαράντα ἡμέρας τὸν ἐζήτησαν ἄλλα χίλια πῶς τὰ ζητᾶ ὁ βασιλέας, καὶ εἶπε πῶς δὲν ἔχει πλέον νὰ δώσῃ καὶ τὸν ἐσήκωσαν καὶ τὸν ἔβαλαν χάψι εἰς τὸν μπασπακικουλῆ ὕστερον μὲ ἕνα μῆνα βλέποντες πῶς δὲν ὑπόσχεται τὸν ἐζήτησαν πεντακόσια, καὶ ἀπὸ τὰ πεντακόσια ἐκατέβησαν εἰς τὰ διακόσια, καὶ οὕτως ἔδωκε τὰ ἑκατὸν πεσίνι τὰ δὲ ἐπίλοιπα ἔδωκεν ὁμολογίαις καὶ τὸν ἄφησαν καὶ κάθεται εἰς τὸ σεράγι του μὲ χουζοῦρι· μάλιστα τὸν ἔκαμαν καὶ ραέτι πολύ, κατὰ τὴν συνήθειάν τους. Οἱ ἄρχοντες ὁποῦ ἔφυγαν εἰς τὴν Οὐγκρίαν, οἱ δύο τοῦ **Μπασαράμπα Βόδα** καὶ δύο τρεῖς μεγάλοι ἄρχοντες ἀκόμη ἦλθαν εἰς τὴν Πόσναν μὲ τεπτῆλι καὶ εὑρίσκονται κεκρυμμενοι εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν· ἔχουν φόβον πολὺν οἱ καπηκεχαγιάδες τῆς Βλαχίας, ἐπειδὴ καὶ ἦλθαν διὰ νὰ κατατρέξουν τὸν αὐθέντην· τὸ τέλος Κύριος οἶδε.*

*Σᾶς ἄφηκε χρόνους ὁ μακαρίτης ἅγιος Προύσης· ἀπὸ τὸ μέρος τῶν ἀρχιερέων ἦτον νὰ γίνῃ ὁ **διάκο Γρηγόριος**, ὁ βαπτιστικὸς τοῦ Ζαχαρία, καὶ κάποιος **διακο Κωνσταντῖνος**, ὁποῦ εἶνε κανδηλάπτης εἰς τὸν Κοντοσκὰλ ἔχοντας φίλον τὸν Μπεκλῆ, τὸν γούναρη τῆς Πόρτας, ὑπεσχέθη τρία πουγγία ἄσπρα καὶ ἔκαμε φιρμάνι νὰ κάμῃ ἐκεῖνον· ὅμως ὁ παναγιώτατος καὶ οἱ λοιποὶ ἅγιοι ἀρχιερεῖς ἐστάθησαν καὶ ἐξόδιασαν ὅσα ἔδωκεν ἐκεῖνος καὶ τὸ ἀναίρεσαν καὶ σήμερον ιθ΄ τοῦ Μαρτίου ἐχειροτόνησαν πάλιν τὸν **Γρηγόριον Προύσης**.*

Σᾶς ἀφῆκε χρόνους καὶ ὁ Ἐλτζῆς τῆς Φράντζας καὶ εὑρέθη ἐδῶ ὁ κόνσολος τῆς Σμύρνης καὶ μὲ τὸ νὰ προέγραψε τὴν ἀσθένειαν τοῦ πρώτου εἰς τὴν Φράντζα ἔστειλαν τὸν κόνσολον τῆς Σμύρνης γράμματα βασιλικὰ καὶ ἐρχόμενος ἐδῶ τὸν ἔκαμαν καθολικὸν ἐλτζῆ τῆς Φράντζας.

Τοὺς ἁγίους ἀρχιερεῖς, ἅγιον πρώην Τορνόβου καὶ πρώην Μελενίκου σᾶς παρακαλῶ νὰ μᾶς τοὺς προσκυνᾶτε καὶ ἂς μὲ εὔχονται· ἂς λαμβάνῃ, παρακαλῶ, τὴν πεῖραξιν νὰ μοῦ γράφῃ τὴν ὑγείαν της μὲ τὰς ἁγίας της εὐχάς, αἵτινες εἴησαν μετ' ἐμοῦ ἐν παντί.

αψκζ΄ Μαρτίου ιθ΄
τῆς ὑμετέρας πανιερότητος ὡς υἱὸς
***Ἀντώνιος Βιδάλης**».*

Ἐκ τῶν συγχρόνων τούτων πληροφοριῶν τοῦ Ἀντωνίου Βιδάλη δῆλον γίνεται ὅτι ἡ ἐκλογὴ τοῦ Καλλινίκου ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ διὰ παρασυνα-

γωγῆς ἀρχιερέων ἦτο ἁπλῆ διάδοσις εἰς τὴν ὁποίαν ὁ αἰφνίδιος αὐτοῦ θάνατος συνετέλεσε νὰ διαμορφωθῇ εἰς ἀληθοφανὲς γεγονός. Ὁ ἀνωτέρω Βιδάλης γράφει τέσσαρας ὅλους μῆνας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καλλινίκου, χρονικὸν διάστημα ἱκανὸν νὰ διαπιστωθῇ ἡ ἀλήθεια τῆς ἐκλογῆς τοῦ Καλλινίκου τὴν ὁποίαν πάντως θὰ καθίστα γνωστὴν εἰς τὸν ἅγιον Ἄρτης. Καὶ ἐνῷ παρέχει αὐτῷ πληροφορίας ἐπουσιώδεις περὶ τῶν μετὰ θάνατον τοῦ Καλλινίκου συμβάντων ἀποσιωπᾷ τέλεον οὐσιωδέστατον πρᾶγμα, τὴν ἐκλογὴν δηλονότι αὐτοῦ ὡς οἰκουμενικοῦ πατριάρχου· ἄλλως τε ὁ ῥηθεὶς Βιδάλης περὶ τῶν ἀρχιερατικῶν τοῦ Καλλινίκου πολυτίμων ἀμφίων τὸν λόγον ποιούμενος ῥητῶς λέγει ὅτι «εἶχε προετοιμάσει ταῦτα ἐπειδὴ εἶχε γνώμην νὰ πατριαρχεύσῃ»· τὸ ὁποῖον σημαίνει ὅτι δὲν ἐγένετο πατριάρχης· διότι ἂν τοιαύτη ἐκλογὴ ἐλάμβανε χώραν ἄλλως θὰ ἀφηγεῖτο τὰ κατ' αὐτόν. Ἐκ τῆς ὅλης ἐκθέσεως συνάγεται ὅτι περὶ τοῦ Ἡρακλείας Καλλινίκου ὁ λόγος «ὅστις ἄφησε τὴν ἐπαρχίαν μὲ τριάντα πουγγία ἄσπρα χρέος καὶ ὅλο ἐδικό του» καὶ οὐχὶ περὶ ἐκλεγέντος οἰκουμενικοῦ πατριάρχου. Διὰ ταῦτα φρονῶ ὅτι ἡ κατάταξις τοῦ Καλλινίκου μεταξὺ τῶν πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως ὀφείλεται εἰς πλάνην ἀποκρυσταλλωθεῖσαν εἰς ἱστορικὸν γεγονὸς διὰ τοῦ ἐπισυμβάντος ἀπροσδοκήτου θανάτου αὐτοῦ κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην τῆς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ συνοδικῆς διασκέψεως.

Ὁ Ἡρακλείας Καλλίνικος καίτοι διεκρίνετο μεταξὺ τῶν λογίων τῆς ἐποχῆς του καὶ ἐδίδαξεν ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Ἀκαδημίᾳ οὐδὲν ἔργον συνέγραψεν [1]. Ὅλος ὁ βίος αὐτοῦ κατηναλώθη εἰς τὴν μικροπολιτικήν τοῦ Φαναρίου. Ὡς ἀρχηγὸς δὲ, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ἀρχιερατείας του, τῆς ἀντιθέτου πρὸς τὸν πατριάρχην Ἱερεμίαν μερίδος συνεκέντρωσεν ὅλην αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν καὶ δρᾶσιν εἰς τὸ νὰ συντρίψῃ τὸν πατριάρχην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ καὶ γίνῃ κύριος τοῦ θρόνου χωρὶς νὰ τὸ ἐπιτύχῃ. Ἓν ὑμνολογικὸν ἔργον Κανὼν εἰς τὴν Θεοτόκον, ἀνωνύμως φερόμενον εἰς Κώδηκας[2]) καὶ ἐπ' ὀνόματι τοῦ πατριάρχου Γενναδίου τὸ πρῶτον δημοσιευθὲν ὑπὸ τοῦ Οὐγγροβλαχίας Νεοφύτου, ἀναδημοσιευθὲν ἐν τῷ Θεοτοκαρίῳ τοῦ Νικοδήμου, ἀπεδόθη εἰς τὸν Ἡρακλείας Καλλίνικον. Ἂν ὄντως ὁ Νικόδημος εὗρε τὸν Κανόνα τοῦτον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἡρακλείας Καλλινίκου φε-

---

1) Ἐν Ἱεροσολυμιτικῷ Κώδ. εὕρηται ἐλεγεῖον τοῦ Καλλινίκου «εἰς τὸν ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γεγονότα κὺρ Δοσίθεον (†1707) οὗ ἡ ἀκροστιχὶς Καλλινίκου» καὶ μετ' αὐτὸ σημείωμα «οὗτός ἐστιν ὁ νῦν χρηματίζων μητροπολίτης Ἡρακλείας» (Κ ε ρ α μ έ ω ς, Ἱεροσολ. Βιβλ. Δ, 40. Πρβλ. καὶ Ζ ε ρ λ έ ν τ η, ἔνθ' ἀνωτ. σ. 732.

2) Κ ε ρ α μ έ ω ς, Μαυρογορδάτιος Βιβλιοθήκη Α 166— 167 (ἐν Κώδ. 19 τῆς Λέσβου). C o n s t a n t i n L i t z i c a, Catalogul man. Greesti (Bucaresti 1909) σελ. 265 (ἐν Κώδ. 585 σ. 177 τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ Ἀκαδημίας).

ρόμενον, πάντως ἀνήκει οὗτος εἰς ἀρχαιότερον Ἡρακλείας συνώνυμον [1]).

Τοῦ Καλλινίκου περιεσώθησαν ἐπιστολαί τινες πρὸς τὸν πατριάρχην Ἱεροσολύμων Χρύσανθον ἀποκείμεναι ἐν τῷ ἁγιοταφιτικῷ Μετοχίῳ Κωνσταντινουπόλεως [2]), ἐξ ὧν μίαν ἐδημοσίευσεν ὁ E. Legrand [3]) καὶ ἄλλην ἐκ τοῦ ἀρχείου τοῦ Ἄρτης ὁ Ἀλέξανδρος Λαυριώτης (τὴν ὑπ' ἀριθ. 8) [4]). Πόσον δὲ πολύτιμα διὰ τὴν σύγχρονον ἱστορίαν εἶναι τὰ τοιαῦτα μνημεῖα μαρτυρεῖ ἡ νῦν δημοσιευομένη μικρὰ συλλογὴ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἡρακλείας Καλλινίκου [5]), τόσα σκοτεινὰ σημεῖα τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ διαφωτίζουσα.

1.

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ μητροπολίτῃ τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἄρτης κυρίῳ Νεοφύτῳ τοῦ μῷ πατρὶ καὶ δεσπότῃ τὴν κλινοκαρῆ μετάνοιαν.

Προὔπέσταλκα μὲν αὐτῇ διὰ τοῦ ἁγίου Βελλᾶς διεξοδικώτερον πᾶν ὅ,τι τοῦτό τε ξυνέβη γενέσθαι, σημειούμενος ἐκεῖσε, ἐξ ὧν ἃ μὲν ἦν ἐν τῷ γίνεσθαι, ἃ δὲ ἐν τῷ γιγενῆσθαι, ἤτοι τὰ μὲν γέγονε φθάσαντα, θὰ δ' οὔ. ἀλλ' ἰδοὺ καὶ νῦν ἐπιστέλλω, πανιερώτατε, καὶ οὐκ' ἄν ποτε παύσομαι ποιῶν τοῦτ' ἄχρις ἂν ἐν τοῖς ζῶσι διατελῶν ὑπάρχω· πῶς γὰρ ἂν σιωπήσωμαι λήθῃ βαλὼν τὰ ὑμέτερα ; εἰ γὰρ τοῦτο χώραν λάβοι (ὃ καὶ ἀπεύχομαι) καὶ μητρὶ τέκνον, καὶ μήτηρ υἱοῦ τῆς ἰδίας σαρκὸς ἐπιλήσονται ἀλλὰ καὶ σῶμα τῆς αὐτοῦ ψυχῆς ἂν καταφρονήσαιτο καὶ πᾶν ἕκαστον τῆς ἰδίας ἀντιστρατεύσαιτο φύσεως.

---

1) Ἡρακλείας Καλλίνικος φέρεται ὡς κτήτωρ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 92 Suppl. Παρισινοῦ Κώδ. (ιβ' αἰῶνος). Ἴδ. Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Τυπικὸν τῆς ἐν Κ)πόλει μονῆς τοῦ ἁγίου Μάμαντος, ἐν «Ἑλληνικοῖς» τ.Α' σ.245. Ὁ Γ.Παπαδόπουλος ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ ἔργου αὐτοῦ «Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς μουσικῆς σ. ιη' γράφει ὅτι κατὰ τὰ ἐν τῷ Λεξικῷ τοῦ Κυριακοῦ Φιλοξένου σημειούμενα ὁ Ἡρακλείας Καλλίνικος ἤκμασε πρὸ τοῦ ιε' αἰῶνος.

2) Ἴδ. Κ. Σάθα, Μεσαιων. Βιβλ. Γ, 525. Ἄλλαι ἐπιστολαὶ διαφόρων ἀποσταλεῖσαι εἰς τὸν Καλλίνικον κεῖνται ἐν Κώδ. 143 τῆς Μονῆς Ξηροποτάμου. Ἴδ. Λάμπρου, Κατάλογοι ἁγιορειτ. Κώδ. Α. σ. 208.

3) Epistolaire grec Bibl. greque vulgaire r. IV, Paris 1888 σ. 156—159.

4) Ἑταιρεία Μεσαιωνικῶν ἐρευνῶν ἔτος Α (1880) σ. 84.

5) Ἡ ἀντιγραφὴ τῆς συλλογῆς ταύτης ἐκ τοῦ ἀρχείου τοῦ Ἄρτης τοῦ φυλασσομένου ἐν τῇ Μεγίστῃ Λαύρᾳ (ἐν Ἁγίῳ Ὄρει) ἐγένετο ὑπὸ τοῦ εὐπαιδεύτου φίλου μοι Γέροντος Σπυρίδωνος Λαυριώτου ἰατροῦ πρὸς ὃν δημοσίᾳ ἀπονέμω εὐχαριστίας θερμάς.

Τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐν εἰρήνῃ διάγει βαθείᾳ· τὰ τῶν ἡγεμόνων οὕτως ἔχει, ὡς εἶχε τὸ πρότερον ἑκάτερος δηλαδὴ ἧς ἔλαχεν ἐπαρχίας ἄρχων τῶν πρώην ἠρεμούντων οἴκοι· ὁ αὐτοκράτωρ ὑπερκρατήσας ἁπάντων τῶν ἀκρατῶς ποτὲ κρατησάντων κατὰ κράτος τούτων κεκράτηκε, τοὺς μὲν ἀγχόνης, τοὺς δὲ μαχαίρας ἔργον ἀποδειξάμενος· ἔστιν οὓς οἵτινες ὑπερορίᾳ κατεδικάσθησαν.

Ἀλλ' οὐκ ἄν ποτε, οἶμαι, τὴν φίλην ἐπόψονται· ἴδοις ἂν καὶ τὴν θάλατταν πᾶσαν σώματ' ἀνθρώπων ἀντὶ ἰχθύων πλήθουσαν πάμπολλα. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως·

Ἀλλὰ καὶ λόγος ὡς ἐκστρατεύσει κατὰ τῶν βορέων πολύς, ὅπερ δίδωσιν ἐννοεῖν τῷ προυχόνθ' ἡ περὶ τὰ πολεμικὰ μεγίστη παρασκευὴ καὶ πρὸς βίον, ὅπερ οὐκ ἀπίθανον. Τὸ μὲν γὰρ Σκυθικὸν φῦλον ἐς τέλος τούτους ἐθρόησε (τοὺς περὶ τὸν Ἰσμαὴλ φημί) καὶ τοσοῦτον αὐτῶν τὴν καρδίαν ἐξώγκωσεν, ὡς ὅσον οὔπω ἐν αἰχμαλώτων μοίρᾳ γενήσονται πᾶς ὁ τῆς Ἄγαρ· ἀλλ' αὖθις πάλιν οὗτοι κατεσιγάσθησαν μικρόν τι θαρσήσαντες πιστώσαντος αὐτοὺς τοῦ τῶν Μοσόχων πρέσβεως, ὡς οὐ κατ' αὐτῶν ἡ μάχη. Οὗτος γὰρ ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου μετάπεμπτος γεγονὼς καὶ ἐρωτηθεὶς περὶ τῶν τοιούτων, ἀληθῆ μὲν ἔφη ταῦτα λαμπρᾷ τῇ φωνῇ, καὶ πλείονα τούτων τοῦ μοῦ βασιλέως ὑπάρχει τ' ἀνδραγαθήματά τε καὶ θαύματα, ναὶ μὴν καὶ τὰ πρὸς πόλεμον ἐπιτήδεια, ἀλλ' οὐ καθ' ὑμῶν ταῦτα· καὶ περὶ μὲν τοῦ νῦν ἔτους ὅμηρον ἐμαυτὸν παρέχω, ὅτι οὐδὲν ἔσται πρὸς μάχην περὶ δὲ τοῦ μέλλοντος οὐκ οἶδα φησί. Λόγος δ' ὡς ταῦτα πάντα τῶν λέχων πέρι ηὐτρέπισται παρ' ἐκεινουὶ τοῦ ταπεινοῦ Πέτρου, μυριάδες δ' εἰσὶν ὑπὲρ τὰς τριάκοντα πάντες οἱ καταβάντες. Ἴσθι καὶ τοῦτο, πανιερώτατε, ὅτι πᾶς ὁ βασίλειος στόλος πρὸς τὸν Εὔξεινον τῷ νῦν πλευσεῖται, ἵν' ὅπως τὸ ἡμιτελὲς τοῖχος διὰ χειρὸς βαρείας ἤδη διοικοδομήσωσι, πύργους τε καὶ προμαχῶνας ἐν αὐτῷ περιβαλοῦσι· τοῦτο δὲ ἔστιν ἵνα τὸ τῆς Μαιότιδος ἐκρεῖν νάμα. Καὶ περὶ μὲν τούτων ἅλις».

«Ἔχει δὲ καὶ τῆς Παροναξίας ἡ τῆς Κωνσταντίνου· ἐλήλυθε δ' οὐ μόνος, ἀλλὰ μετὰ τοῦ ἰδίου γόνου τοῦ οἰκονόμου καὶ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ. ἔχει δὲ καὶ γραμμάτων συστατικὰ ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἀμφὶ τὰ τρία, ὥστε εἰπεῖν καὶ πάλιν ὁ αὐτός, τῶν κατηγόρων μηδενὸς εἰς πρόσωπον τῆς ἱερᾶς ἀπαιτήσαντος συνόδου. ἔχει τοῦτον ὁ οἶκος ***Ἰωάννου τοῦ ἑρμηνέως τοῦ ναυάρχου.*** *Καὶ ταῦτα μὲν παρ' ἡμῶν πρὸς μικρὰν αὐτῆς γνῶσιν· γραμμάτων δ' αὐτῆς ἱερῶν καὶ σοφῶν μὴ ὑστερήσηθ' ἡμᾶς ἀντιβολοῦμεν τὸν ποθεινὸν ἡμῖν καὶ χρυσοῦν χρῆμα συνεπαγομένων καὶ τὰς ἐνθάδας ὑμῶν εὐχάς ὧν μεθέξει γενοίμεθα διὰ τάχους. ἀμήν.*

αψδ' Θαργηλιῶνος ιδ'

ὅλος ἐξηρτημένος τῆς ὑμετέρας πανιερότητος

Καλλίνικος

2

Πανιερώτατε λογιώτατε καὶ θεοπρόβλητε μητροπολῖτα . . . Ἄρτης... κὺρ Νεόφυτε κλπ.

Ἄρα κατὰ τί ἔπταισα μεγάλως, πανιερώτατε δέσποτα, πρὸς τὴν ἱερὰν αὐτῆς κορυφὴν καὶ διὰ τοῦτο κολάζομαι χρόνον τοσοῦτον συχνὸν ὑστερούμενον τῶν παρ' αὐτῆς πανιέρων γραμμάτων· ἐγὼ μὲν εἰς ἐμαυτὸν οὐδὲν οἶδα καὶ διὰ τοῦτο ἀπορῶ. Ὢ πόσον ἴσχυσε τὸ μεγάλον μου πταῖσμα φεῦ εἰς πόσον μίσος ἐπροχώρησεν ὥστε μόνοι καὶ μόνως ἡμεῖς ἐμείναμεν ἔξω τῆς σωστικῆς κιβωτοῦ τῶν σοφωτάτων αὐτῆς γραμμάτων· εἰ μὲν καὶ τὸ ἐνδόσιμον εἶναι παρὰ τοῦ δούλου αὐτῆς,εἴτουν διότι δὲν ἔγραψα πρὸ πολλοῦ, ἔχω νὰ δικαιολογηθῶ περὶ τούτου· ἀγκαλὰ καὶ ἔγραψα ἱκανῶς. Τὸ μέγα καὶ πολὺ θανατικὸν ὁποῦ ταῖς ἀπερασμέναις ἦτον ἐδῶ δὲν σᾶς λανθάνει· τότε ἐγὼ καὶ μὲ ὅλον ὁποῦ εὑρίσκομουν φευγάτος εἰς Θεραπεία πάλιν σᾶς ἔγραψα, εἰς τὰ ὁποῖα διέτριψα μῆνας τέσσαρας, ἀπὸ Σεπτεμβρίου ἕως Δεκεμβρίου καὶ ἔμεινε καὶ τὸ σχολεῖον τόσον καιρὸν ἐσφαλισμένον· μετὰ ταῦτα ἔκαμα δύο μῆνας ἀσθενὴς ἀπὸ πόνους καὶ ἀσθένειαν ὀφθαλμικήν. ἔπειτα ἀκόμη δὲν ἀνέσφαλα ὀλίγον καὶ ἰδοὺ ὁ θάνατος τοῦ ἀνεψιοῦ μου **Γιάννου** (ὃν οἶδεν ἡ πανιερότης αὐτῆς) ὅστις ὅσην λύπην καὶ ὀδύνην μοῦ ἔδοσεν δὲν ἠμπορῶ νὰ γράψω. Μετὰ ταῦτα ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἕνα ἰδικόν μας μικρὸ κορίτζη ἐπανούκλιασε καὶ ἐφευγατήσαμεν ἔνθεν κἀκεῖθεν· μετὰ βίας τὴν λαμπρὰν ὕστερον ἤλθαμεν εἰς τὸ σπῆτι. Λοιπὸν ἐσκοτισμένον ὄντα με ἀπὸ τοιαύτας καὶ τοσαύτας περιστάσεις, ἐκλιπαρῶ τὴν ἄκραν αὐτῆς τελειότητα νὰ μὲ συγχωρήσῃ καὶ νὰ μὴ συνορισθῇ τὴν σιωπήν μου, ἀλλὰ ἀποβλέπουσα εἰς πόσα δεινὰ περιέπεσα νὰ ἐξαλείψῃ ἀπὸ καρδίας τὴν ἁμαρτάδα τοῦ δούλου αὐτῆς. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως.

Ἀλλὰ καὶ ἠξεύρω καλὰ ὅτι πολλοὶ εἶναι ἐντεῦθεν ὁποῦ τῆς σημειώνουν εἰς πλάτος πᾶν ἄξιον ἀκοῆς· διὸ δὴ καὶ ἐὰν δὲν ἐγράψαμεν ἡμεῖς συγγνωστέοι. Ἀπὸ τοὺς ἀρχιερεῖς ἄλλοι δὲν ἦλθον τώρα νεωστὶ εἰμὴ ὁ **ἅγιος Προύσης καὶ Μαρωνείας** καὶ **ὁ ἅγιος Ἰωαννίνων** σήμερον ἢ αὔριον ἔρχεται ἀπὸ Ραιδεστοῦ μετὰ τοῦ **ἁγίου** Ἡρακλείας· ἔρχεται καὶ ὁ Γοτθίας. Ὁ κράτωρ ἐγέννησε προχθὲς υἱόν, πλὴν ἀπόθανον οὓς εἶχε πρότερον δύο υἱοὺς καὶ ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν του λύπην μετοίκησεν εἰς τὸ Διπλοκιόνιον. Τὸ γράμμα ὁποῦ ἐστείλετε τοῦ ἁγίου πρωτοσυγγέλλου νὰ τὸ στείλῃ κάτω εἰς τὴν πατρίδα εἰς τὸ σπίτι σας, τὸ ἔστειλα ἐγὼ μὲ τὰ ἰδικά μας τὰ καΐκια. Τοῦ **ἁγίου Παροναξίας** τὰ φλωρία, τοῦ νῦν λέγω, ἐφάνηκαν εἰς τὴν Ναξίαν· διότι ἕνας ὑπηρέτης διάκος τὰ ἔλαχε καὶ ἐσήκωσε μερικὰ καὶ πάλιν τοῦ τὰ ἔδωσαν καὶ ἡσύχασεν· ὕστερον λέγει μετρῶντας τὰ εὗρεν ἔτι λείποντα ἕως 80 καὶ ἄρχισε νὰ τιμωρῇ τὸν διάκονον· αὐτὸς δὲ ἀπο-

δρὰς ἦλθεν ἐδώ, ὅστις εἶνε τοῦ ἀρχιδιακόνου ὑπηρέτης. Ὁ τζελεμπῆς καὶ **πρωτονοτάριος** ἀρραβωνίζεται τὴν θυγατέρα τοῦ **Ἀδαμίτζα** καὶ τοῦ **Σπαντωνάκη** ὁ υἱὸς τὴν δευτέραν θυγατέρα τοῦ μακαρίτου κυρίτζη **Γεωργάκη**. Ἐστεφανώθη καὶ ὁ **Μπεγιζαντῆς** υἱὸς τοῦ **Γρηγοράσκου Βόντα** τὴν θυγατέρα τοῦ **Μπαλασάκη**. Τὸ σχολεῖον ἀπὸ τοῦ ἁγίου Γεωργίου τὸ παραιτήσαμεν· τὰ αἴτια πολλά, εὑρισκόμεθα πάλιν εἰς τοῦ ἄρχοντος· ὅταν σὺν Θεῷ ὁρίσετε μανθάνετε τὸ διατί. Ἀκούω ὅτι θὲ νὰ ὁρίσετε καὶ χαίρομαι· ἄμποτες νὰ ἀξιωθῶ νὰ σᾶς προσκυνήσω ἐν παρουσίᾳ. Ὁ ἅγιος **Δρύστρας** ἀκριβῶς σᾶς ἀσπάζεται· ἂς εἶνε καλὰ μᾶς ἀγαπᾷ· τὴν πανιερότητά του ἔχω φιλοῦσάν με· πολλοῦ λόγου ἄξιος. Ταῦτα μέν, αἱ δὲ ἅγιαι αὐτῆς εὐχαὶ μεθ' ἡμῶν.

αψστ' Ἰουνίου ιγ'

δοῦλος ἐλάχιστος τῆς σῆς πανιερότητος καὶ ἐβδελυγμένος αὐτῇ

Καλλίνικος

3

Τὴν ὑμετέραν ἐρρωμένην σύνεσιν καὶ ἀνδρείαν ἐν πεποιθήσει ψυχῆς καὶ προσκυνῶ καὶ ἀσπάζομαι. Ὡς ἀπὸ μέρους ὅλης τῆς ἀδελφότητος ἔρχομαι νὰ τὴν ὑπερευχηθῶ· δώοι σοι Κύριος τοῦ κόπου τὴν ἀμοιβήν, τὸν στέφανον τῆς δικαιοσύνης ἐν ἐκείνῃ τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ ἐνώπιον τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἀγγέλων καὶ λείψῃ τὰ βραβεῖα τῆς ἄνω κλήσεως μετὰ τῶν θείων ἱεραρχῶν Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου καὶ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας· καὶ γὰρ τῇ ἡμέρᾳ τῆς μνήμης αὐτῶν ὑπερήθλησας, ὡς ἔμαθον, μονώτατος ἀναλαβὼν τὸν ἀγῶνα· ὑπερεύχομαι δὲ ἵνα καὶ τέλος ἐπιτεθῇ καλὸν τῇ ὑποθέσει. Ἄ τὶ τέχνην ὁποῦ ἤθελες νὰ μὲ κάμης μὲ τέχνην· ὅμως, ἀδελφέ, σὲ παρακαλῶ, νὰ ζῇς ἐν Κυρίῳ, μή με ἐνοχλῇς, ὅτι ἔχω πολλὰ βάρη· τό γε νῦν ἔχον ἄφισέ με νὰ φθάσῃ ἡ τετραετία ἢ διὰ χατῆρι σου ἔστω καὶ ἐν τῇ τριετίᾳ καὶ τότε ὁρισμός σου· ἔρχομαι ἐν Κωνσταντινουπόλει. Εἰς τὸ γράμμα τοῦ κοινοῦ φίλου γράφω κοινῶς καὶ τῇ ὑμετέρᾳ ἀδελφότητι δὲν ἔγραψα ἰδίως· ὁμοίως τὰ γράμματα τὰ ἔδωσα προχθὲς διὰ τὴν Ἀνδριανούπολιν· ἔπειτα σήμερον ἔφθασεν ἄνθρωπος τοῦ ἁγίου Πεκίου ἐρχόμενος ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν του καὶ ἔρχεται εἰς τὸν γέροντά του καὶ ἔγραψα τὸ παρόν· ἔστειλα καὶ εἰς τὸ χάνι καὶ ἐπῆρα τὰ προγραφέντα γράμματα καὶ ἰδοὺ στέλλω καὶ αὐτὰ μὲ τοῦτον καὶ τὰ στέλλω καὶ πάλιν ἀσπάζομαι τὸν ἀνδραγαθιστὴν ἄρχοντα καὶ φίλον ἡμῶν δι' αὐτῆς, καὶ πάλιν προσμένω ἀπόκρισιν κοινὴν ἢ καὶ ἰδίαν· καὶ βουλή μου εἶνε αὐτή : ἂς ὑπάγῃ πάλιν ὁ **Κακοκοσμᾶς** εἰς το Σίναιον ἀπάνω νὰ κλαίῃ τὰ

*παρανομήματα καὶ ἀδικήματα τοῦ τε Σιναίου Ἀλεξανδρείας καὶ Κωνσταντινουπόλεως· ἃ εἶνε εἰς τὸ χέρι σας. Γράφω διὰ τὰ 750 καὶ διὰ τὰ 217· τὰ μὲν εἰς τὸν Κοσμᾶν, τὰ δὲ εἰς τὸν ἀρχιδιάκονον αὐτοῦ καὶ 4 ἀποκοπὰς διὰ νὰ τὰ πάρετε. Καὶ ἡ πρώτη μου ψῆφος παρακαλῶ νὰ μὴ ἀκυρωθῇ ἢ κατὰ δεύτερον λόγον· ἢ δεύτερον παρακαλῶ τὸν γέροντα, ἂν ζῇ, **Ἀγάπιον**, μοῦ ἔκιυσε τὰ σπλάγχνα ἡ κατάστασίς του· ἡ ἁγία σου εὐχὴ νὰ τὸν ὑγιάνῃ μὰ θαρρῶ ἕως τώρα νὰ ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ, καὶ ἀγάπα τὰ παιδία καὶ βοήθησον αὐτοῖς ὅπου ἔχει λαβεῖν διὰ τὴν ἀγάπην μου, ὅτι σᾶς ἠγάπα πολλὰ ὁ πατήρ. Εἶχα γράψει δύο καὶ τρεῖς τῷ ἀρχιδιακόνῳ **Ἀντωνίῳ** νὰ τὸ κάμῃ, διότι χωρὶς ἄλλο ἄρτζι δὲν γίνεται τοῦ πατριάρχου καὶ ὅλον νὰ ἔλεγεν ἀμὴ ἀπέτυχον καὶ αὐτὸ εἶναι πάνυ ἀναγκαῖον ἡμῖν καὶ σχεδὸν καταπαυστικὸν πολλῶν σκανδάλων διὰ νὰ μὴ εἴπω ὅλων· τὸ ὁποῖον εἶνε καὶ γιολντά· τοῦτο ἴσως νὰ σᾶς τὰ ἔγραψα καὶ ἰδοὺ πάλιν τὸ γράφω· οἱ δὲ χρόνοι σου ὑπὲρ πολλοί. Ἤθελα νὰ στείλω καὶ τὰ ἔγγραφα ὅλα τῶν δύο καταράτων αὐταδέλφων, ὅμως δὲν εὐρῆκα πιστὸν ἄνθρωπον πλὴν ἂν μοῦ γράψετε ἢ κάμνουν χρεία τὰ στέλλω μεσαῖ· εἶναι καὶ πολλὰ εἶναι καὶ πολλὰ αὐτῶν ρωμαϊκὰ ἄξια θέας· ἔχει ὁ εἷς καὶ γράμμα δοσμένον ἂν πλέον ἀνακατωθῇ εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς μητροπόλεως νὰ χρεωθῇ τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ 2000 γρόσια· μάρτυρας ὁ νῦν ἐκλαμπρότατος **Νικόλαος Βλάχμπης** καὶ ὁ ἅγιος Ἀνδριανουπόλεως.*

αψιστ΄ Φεβρουαρίου κ΄.

† Ὁ [Φιλιππουπόλεως] Καλλίνικος

4

*Ἀσπαζόμενος τὴν φίλην μοι παρειὰν προσκυνῶ τὴν σὴν ἀδελφότητα. Ἦλθεν ὁ **Κωνσταντῖνος** εἰς Φιλιππούπολιν καὶ γράμμα σοῦ τοῦ ἀγαπητοῦ μου οὐκ ἔλαβον· καὶ πῶς ὑπολαμβάνεις νὰ ἔγινεν ἡ ψυχή μου ; τὴν ὁποίαν ἐλύπησες κατάκραν μὰ τὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστάντα σωτῆρα Χριστόν, τὸν ἅπαν τὸ τῆς ἔχθρας μεσότοιχον διαλύσαντα καὶ τὸ πᾶν εἰς ἓν τῇ ἀφάτῳ αὐτοῦ κενώσει συνάψαντα· ὅμως ὅσα καὶ ἂν μοῦ κάμῃς δὲν μεταβάλλομαι οὔτε τὰ ψηφῶ εἰς σκάνδαλον· ἔρχομαι καὶ ἂς μᾶς κρίνει πρόσωπον ἕτερον καὶ δέχομαι τὴν ποινήν· τόσον ὑπερίσχυσε τὸ κάκιωμά σου ὁποῦ καὶ τὸν φίλον ἐμπόδισας νὰ μὴ μᾶς γράψῃ· ἐν λυποῦμαι πῶς ἂν ἔλθω, ἢ καλλύτερα νὰ εἰπῶ, ἂν μὲ φέρετε δὲν τὸν βλέπω· ὅμως ἂς εἶναι καλὰ καὶ θέλομεν τὸν ἰδῇ ἄλλοτε, ἂν μᾶς τὸν χαρίσῃς. Τὰ γράμματά σου καὶ τὰ γράμματά μας φυλλάττονται καὶ φανεῖται ὁ πταίστης· τὰ πάντα ἄνωθεν ἐξήρτηνται· ὅθεν τοῖς γενομένοις δεῖ πάντας πείθεσθαι καὶ προσκυνεῖν*

τῷ πάντα καλῶς διεξάγοντι. Ἀπὸ τὸ ἐφοβούμην δὲν τὸ ἐγλύτωσα· ἐθαρροῦσα ἐντὸς τῆς τετραετίας νὰ ἰδῶ τὴν πόλιν σας, ὅμως δὲν μᾶς ἀφίσατε οὔτε κἂν ἐν τῇ διετίᾳ· πλὴν εἰς τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν τί εἴπω ; ἢ τί λαλήσω ; ὁ Θεὸς νὰ κάμῃ τὰ τέλη καλὰ καὶ καλὴ ἀντάμωσις· στακοὺς θέλω νὰ μοῦ ἔχῃς καὶ σβουρδούκλους καὶ μὲ καλὸν κέφι νὰ σὲ εὕρω καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θάπτειν τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς· ἔκαμα πολλὰ νὰ μὴν ἔλθω, ἀμὴ ὅταν σὺν Θεῷ ἀκούσει τὰ μεταξὺ θέλεις κρίνει ὅτι ἦτον ἀνάγκη νὰ ἀκούσω τῆς πατριαρχικῆς προσταγῆς ὄχι ἑκὼν ἀλλὰ καὶ ἄκων· ὅθεν πάλιν καλὴ ἀντάμωσις καὶ θέλω καὶ σὺ ακαπαχύν (;) καὶ τότε μόλις νὰ κάμω ἀγάπην

αψιστ' Ἀπριλίου ιστ' [ἀπὸ Φιλιππουπόλεως]
ὁ ἀγαπητός σου καὶ πταίστης
Καλλίνικος

5

Τὴν σὴν πανίερον κορυφὴν ἐν φιλήματι ἁγίῳ αἰδημόνως καὶ ἀσμένως ἀσπάζομαι. Θαῦμα μέγα πόσον εἰς τόσον ὑπερίσχυσε τὸ πρὸς τὴν ἀνεξικακίαν αὐτῆς μου σφάλμα καὶ ἀκούσιον πλημμέλημα, καὶ δὲν ἠθέλησε πλέον νὰ μοῦ γράψῃ· καὶ μὲ ὅλον ὁποῦ καὶ τὸ σφάλμα μου ὁμολογῶ ἀνακεκαλυμμένῃ τῇ κεφαλῇ καὶ ἅπαν πολλάκις ἔγραψα, ὅμως καὶ πάλιν λέγω τὸ ἔσφαλα· καὶ ἂν εἶνε ὁρισμός της ἂς ἐξετάσῃ τις ἀδέκαστος διαιτητής μας μεταξὺ καὶ στέργω αὖθις τὴν ψηφισθεῖσαν κατ' ἐμοῦ δίκην· εἰ δε μή γε ἄκριτα τὶ ἀδικεῖς τὴν φιλίαν καὶ δὲν μᾶς γράφεις ; Μόλις ὁ κὺρ Διαμαντὴς τῇ στ' τοῦ παρόντος εὑρῆκε καιρὸν νὰ κινήσῃ καὶ διὰ τοῦτο μετ' αὐτὸν σᾶς γράφω· ἦτον ὁ σκοπός μου νὰ κινήσω καὶ ἐγὼ ἀπ' ἐδῶ καὶ δέκα ἡμέραις πρωτήτερα, ἀμὴ ἡ ἐξαφνικὴ μεταβολὴ τῶν πραγμάτων μᾶς ἐκράτησεν, ὅτι οὔτε ἡμῖν οὔτε τοῖς χριστιανοῖς ἐφάνη εὔλογον, τοῦ ὑπερτάτου διαβαίνοντος ἐντεῦθεν ἡμεῖς νὰ λείπωμεν καὶ μάλιστα ἔχοντας τοὺς δύο μας φίλους ἐδώ, οἱ ὁποῖοι πάντα λίθον κινοῦσι καθ' ἡμῶν· ὅμως ἐλπίζω εἰς Θεὸν τώρα ὁποῦ περνᾶ ἀπ' ἐδῶ ὁ οἰκοκύρης νὰ ἐλευθερωθοῦμεν· μόνον τὴν παρακαλῶ διὰ τὸ ὄνομα τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ νὰ μᾶς στείλλετε τὰ ἔγγραφα ὅλα τά τε ἐξωτερικά, τά τε ρωμαϊκὰ καὶ τὸ ἀ ροριστικὸν τὰ ὁποῖα (τὸ παλαιὸν λέγω, εἰ δὲ καὶ εἶνε καὶ νέον ἔχειμεν διπλῆν τὴν χάριν) νὰ τὰ βουλλώσητε καὶ νὰ τὰ δώσητε τοῦ Διαμαντῆ καὶ ἂς μὴν ἠξεύρῃ οὔτε αὐτὸς τί εἶνε αὐτά, μόνον νὰ ἔλθουν εἰς χεῖράς μας. Ὅταν ἦλθεν αὐτοῦ ὁ Κωνσταντῖνος ἔγραψα τῷ κοινῷ φίλῳ καὶ ὑμῖν περὶ τῶν ἐγγράφων, ὅτι δηλαδὴ νὰ σᾶς τὰ δώσῃ νὰ μᾶς τὰ στείλλετε μετ' αὐτοῦ, ἀλλ' ὄχι πῶς δὲν μᾶς τὰ ἐστείλλατε, ἀλλ' οὔτε κἂν μᾶς ἐσημειώσατέ τι

περὶ αὐτῶν. Καὶ τί λέγω τοῦτο ; οὔτε κἂν τὸν ἄφησες νὰ μᾶς γράψῃ ὡς τόσον ἐκορυφώθη ἡ πρὸς ἐμὲ σου ἀπέχθεια καὶ τὸ μίσος, δι' ἣν μοὶ κατηγορεῖς ἀκινησίαν. Ὅμως πάλιν τὴν παρακαλῶ νὰ μοῦ γράψῃ καὶ τὰ ἔγγραφα νὰ μᾶς στείλῃ ὅτι τὰ ζητοῦν πολλὰ βιαστικῶς ἀπὸ λόγου μας οἱ χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι μοῦ τὰ ἔδωσαν εἰς χεῖράς μου. Ἀφ' οὗ περάσῃ ὁ ὑπέρτατος καὶ ἡμεῖς κινοῦμεν· νὰ ἠξεύρῃς πόσον ἐπάλαισα μὲ τοὺς φίλους καὶ ὅλον παλαίω, ρώτα τὸν Διαμαντῆ, ὅμως δι' εὐχῶν σας τὰ νῶτα δεδώκασι καὶ ἄκοντες, ἀλλ' οὐ παύουσι οὔτε παύσονται. Ταραχὴ μεγάλη κατέλαβε τὸ πᾶν· τῆς τοιαύτης αἰφνηδίου μεταβολῆς ἐγερθείσης ποῦ ἠμπορεῖ νὰ φανῇ ἔξω. Τὸν κὺρ Δαμασκηνὸν ἐπαρακάλεσα νὰ κάμῃ κόπον νὰ συνάξῃ τὴν ἐπαρχίαν διότι ἐγὼ ἀπεφάσισα νὰ μὴν ἁπλώσω τὸ χέρι μου οὔτε κἂν παρὰ νὰ πιάσω, ἀλλ' ἡ πανιερότης του νὰ μαζώνῃ καὶ νὰ δίδῃ με καθαρὸν κατάστιχον ἕως οὗ νὰ ἔλθω αὐτοῦ, καὶ τότε νὰ στείλλῃ ἡ σύνοδος, γνώμῃ τῶν χρεοφειλετῶν, ὅντινα βουληθῶσι νὰ συνάξουν μαζὶ μὲ τὸν κὺρ Δαμασκηνόν, ἢ μόνος του, καθὼς φανῇ εὔλογον, νὰ ἰδοῦν καὶ τὰ ἔσοδα καὶ τὰ ἔξοδα καὶ ἂς κάμουν ὡς θέλουν καὶ διὰ νὰ φανοῦν τὰ φλυαρίσματα τοῦ καθενὸς τόσον τῶν ἀπ' ἐδῶ φλυαρούντων, ὅσον καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ, ὁποῖοι ἂν ὦσιν, καὶ διὰ νὰ κάμουν καὶ ὅτι λογῆς κανόνα θέλουν ἄλλον νὰ περιπατοῦμεν, ἐπειδὴ καὶ δὲν μᾶς ἀφίνουν νὰ βαδίζωμεν εἰς τὸν προπερσινόν, καθὼς μᾶς ἔγραψες· ὅμως θαρρῶ πῶς θέλουν περπατήσει αὐτοὶ εἰς ψυλώτερον καὶ ἀδυνατώτερον. Καὶ ταῦτα μὲν μὲ παράπονον πολὺ καὶ ἀπὸ λυπηρᾶς καρδίας· καὶ ἂς εἶσαι καλὰ καὶ μὴ μᾶς γράψῃς.

αψιστ' Μαΐου ζ'
Καλλίνικος

6

Τὴν ἐμήν σου γλυκυτάτην παρειὰν ἐναγκαλιζόμενος ἡδέως ἀσπάζομαι καὶ ἡδέως προσαγορεύω. Δέομαι δὲ τοῦ ἁγίου Θεοῦ ἡμῶν ἵνα ἀπολαύσῃ αὐτὴν τὸ παιδόν μου ὑγιαίνουσαν καὶ εὐθυμοῦσαν μετὰ μακροβιότητος καὶ ἐπιτεύξεως ὧν βούλει ἐν Πνεύματι ἁγίῳ καταθυμίων· ἀμήν. Ἦλθεν ὁ Ἰωάννης ὑγιής· ἔλαβον τὴν ἡδίστην μοι αὐτῆς ἐπιστολὴν μετὰ τῶν πλήκων. Ἔγνων τὴν ὑγείαν σου· ἐχάρην ὅλως ἐκτινάξας τὸ κατέχον με νέφος τῆς ἀθυμίας καὶ ἄκρας μου λύπης· δόξα τῷ ἁγίῳ Θεῷ. ἐμοίρασα εὐθὺς τὰς ἐπιστολάς σου ὅπου ἔδει· ἰδοὺ καὶ σήμερον μοιράζονται τὰ φοτάραχα κατὰ τὸ κατάστιχόν σου· καὶ περὶ τούτου μὴ ἔστω σοι φροντίς. Τὰ γραφόμενα πάντα ἔγνων καὶ θέλουν γίνῃ, ὅλα κατὰ τὴν προσταγήν σου. Σήμερον κράζω γραμματικὸν νὰ δώσω καὶ τὰ σημειώματα νὰ

γίνουν τὰ γράμματα ὡς δεῖ καὶ ἐλπίζω εἰς ὀλίγας ἡμέρας νὰ γίνῃ κάθε ὑπόθεσις ὁποῦ νὰ στείλλωμὲν τὸν Ἰωάννην ταχύτερον νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτήν.

Πολλὰ τεχνικὰ ὑπέκλεψες τὸν πατριάρχην ὅλον· καὶ γὰρ ἐξεχρύσωσας αὐτοῦ τὴν κιβδηλότητα πάνυ· ὅμως πονηρὰν φύσιν, εἶπέ τις τῶν σοφῶν, μεταβαλεῖν οὐ ῥάδιον· τὰ ἔδειχνε εἰς τὰ καΐγάνια καυχώμενος καὶ λέγων· δοὺ τί με ἔστειλεν ὁ ἅγιος Ἄρτης· ἀπὸ λόγου μας τὰ εἶχες κρυφὰ καὶ αὐτὸς τὰ ἐθεάτριζεν· ἐσκανδαλίσθηκα δὰ κομμάτι καὶ διατὶ νὰ τὰ στείλλῃς καὶ μάλιστα κρυφά μου, ἀμὴ τὶ νὰ κάμω· δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ νικήσῃ καὶ νὰ ἀμαυρώσῃ τὸν πρὸς αὐτήν μου πόθον τόσον μικρὸν σφάλμα τοῦ ἐμοῦ γλυκυτάτου καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα κὺρ Νεοφύτου. Τὴν ὥραν, ἀδελφέ, ὁποῦ ἔδωσα τὴν ἐπιστολήν σου τῷ μάλχα [= τῷ πατριάρχῃ] παρόντες καὶ οἱ ἀδελφοί, τοῦ εἶπα ὅρισε,δεσπότη μου,καὶ ἐκείνου ὁποῦ φέρνουν μὲ ἰγζάρι τὴν ἐπιστολήν· ἔλεγον γὰρ πῶς σὲ φέρνουν ἰγζάρι διὰ σὲ κάνουν πατριάρχην καὶ πῶς εἶνε μὲ τὴν εἴδησίν μου· καὶ εὐθὺς μὲ γεμάτον στόμα μοῦ λέγει,ἐγὼ ἀπὸ ταῦτα δὲν ξυπάζομαι,δὲν φοβοῦμαι ἐγὼ Ἄρτηδες ἢ ξάρτιδες· εὐθὺς ἄναψα καὶ ἔτυχε καὶ ἄλλη ὑπόθεσις τότε καὶ ἀπὸ λόγου εἰς λόγον τόσον καυγᾶν ἐκάμαμεν, ὡς οὐδέποτε· πλὴν ἐγὼ δὲν τοῦ ἐσυνορίσθην· ἀλλ' αὐτὸς τόσα μοῦ εἶπεν ὁποῦ περισσότερα δὲν ἐβολοῦσε· νὰ ὑπάγω εἰς τὴν ἐπαρχίαν μου ἐφώναζε, καὶ οὕτως ἦλθον εἰς τὸ κελλίον μου· ἐσυνάχθημεν ὅμως εἰς ἓν καὶ τοῦ ἐμήνυσαν οἱ ἀδελφοὶ νὰ παύσῃ ἀπὸ τοιαῦτα καὶ δὲν στέργουν νὰ καταφρονῇ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ νὰ τοὺς προστάζῃ νὰ παγένουν εἰς τὰς ἐπαρχίας των ἄνευ γνώμης τῆς συνόδου, καὶ ἄλλα τοιαῦτα· ὅμως ὅλα ἦτον φυσήματα τοῦ καλογέρου Χαλκηδόνος, διότι εὑρίσκεται κατ' ἐμοῦ ἐξηγριωμένος· τὸ δὲ αἴτιον ὅταν ἔλθῃ ὁ Ἰωάννης γράψω. Καὶ ἀπεκρίθη μὲν τοῖς ἀδελφοῖς ὅτι ὁ θυμὸς μὲ ἐπῆρε καὶ εἶπα ὅ,τι εἶπα, καὶ ἂς ἔλθῃ εἰς τὸ στασίδιόν του ἀπόψε — ἦτον τὰ ἑσπέρια τοῦ ἁγίου Νικολάου—τῷ δὲ μεγάλῳ δραγουμένῳ ἐμήνυσε καὶ τὸν ἐπαρακάλει νὰ εἰπῇ τῷ Κιαγιάμπεϊ νὰ στείλῃ νά μὲ σηκόσῃ καὶ ἄλλα τοιαῦτα τὰ ὁποῖα μοῦ τὰ ἐμήνυσεν ὁ ἄρχοντας πλὴν ἂς φλυαρεῖ· ἐγὼ κάθημαι εἰς τὸ κελλίον μου καὶ ἡσυχάζω· μὴ μελαγχολῇς περὶ τούτων, ὅτι τίποτα δὲν εἶνε· ἔτυχε τὸ πρᾶγμα σήμερον ὁποῦ σοῦ γράφω, καὶ διὰ τοῦτο σὲ τὸ ἔγραψα, ἀμὴ δέν σου τὸ ἔγραφα διὰ νὰ μὴ λυπᾶσαι· ἀμὴ τίποτα δὲν εἶνε· αὐτὰ παλαιὰ καὶ ἄλλα καινούργια· θαρρῶ καὶ νὰ εἶναι αὐτὸ τὸ πρωθύστερον. Μὲ τοὺς ἀδελφοὺς καλὰ περνοῦμεν καὶ μάλιστα ὁ ἅγιος ὁ Μιτυλήνης ἔγνω καὶ ἐπέγνω καὶ μαρτυρεῖ τὸ σφάλμα του, καὶ εἶνε ὅλως διόλου κατὰ τοῦ μάλχα πικρὸς ἐχθρός· ὅμως δι' οἰκείαν ὠφέλειαν· γνωρίζω δὰ μόνον σιωπῶ· ὁ Θεὸς νὰ κάμῃ τὸ καλύτερον. Μὲ τὸν ἀδελφὸν καὶ φίλτατον κὺρ Ἰωάκιμον [τὸν Βιζύης] δύο ἡμέρας καὶ νύκτας, ἀπὸ τὴν ἡμέραν ὁποῦ ἦλθεν ὁ Ἰωάννης ἐγλεντίσαμεν συνομιλοῦντες τὰ κοινὰ σά τε καὶ ἐμά· τὴν πανιερότητά του ἔχω παρηγορίαν εἰς τὰς θλίψεις μου, καὶ ἂς εἶνε καλά. Γράψατε παρακαλῶ τῷ λογιωτάτῳ

κὺρ **Σταύρῳ** πῶς τοῦ ἔγραψα γράμμα νὰ ἔλθῃ εἰς Θεσσαλονίκην νὰ πάρῃ· τὰ ἄσπρα του ἀπὸ τὸν **Τζάννιου** διότι τὸ καράβι ἐκεῖ πάγει νὰ πωληθῇ, καὶ ταῖς ὁμολογίαις του ταῖς στέλλω μὲ τὸν **Γιάννην**, καὶ ἂς σοῦ στείλλει τεσκερὲ ὁποῦ τοῦ ἔχω δοσμένον πῶς τοῦ κρατῶ τὴν ὁμολογία τῶν 70 γροσῶν αὐτοῦ τοῦ **Τζάνι** Ταῦτα μὲν καὶ ὑγιαίνοιτε ἐν Κυρίῳ

Ὁ σὸς κατὰ πάντα Καλλίνικος [ὁ Ἡρακλείας]

αψιθ' Δεκεμβρίου σι'

Χρυσέ μου ὕστερα σᾶς γράφω εἰς πλάτος· δὲν ἐβάσταξα εἰμὴ νὰ γράψω μὲ τὸ χέρι μου καὶ τὰ σᾶς γλυκοφιλήσω γλυκὰ· γλυκὰ καὶ γράφε ὅτι ὁρίζεις καπουλούμτουρ· **ὁ Βιζύης ὅλος ἐδικὸς σας.**

7

Τὴν Ὑμετέραν φίλην ἀγάπην ἐν φιλήματι ἁγίῳ περιπτύσσομαι καὶ ἀσπάζομαι καὶ ἡδέως προσαγορεύω. Ἰδού, φίλτατέ μοι καὶ ἐν Χριστῷ ποθεινότατε καὶ λίαν ἀγαπητὲ πάντων ἀδελφῶν καὶ φίλων καὶ συγγενῶν καὶ γνωστῶν, πάντα γέγονε κατὰ τὴν προσταγὴν αὐτῆς, δηλαδὴ καὶ τὰ γράμματα μετὰ τῶν ῥοταράχων ἐμοιράσθησαν ὡς ἔδει καὶ ὅπου ἔδει· αἱ καθαιρέσεις, τὰ τῶν διαθηκῶν καὶ ἀφορισμῶν γράμματα καὶ τὰ ἄλλα ἐτελειώθησαν ὅλα καὶ πέμπονται μετὰ τοῦ **Ἰωάννου** τοῦ παιδός, καὶ αἱ τῶν φίλων καὶ συνήθων ἐπιστολαί, μεθ' οὗ στέλλομεν καὶ ὀλίγον τζάϊ εἰς μεταχείρισιν. Ἐλάβομεν καὶ παρὰ τοῦ ἁγίου Φιλιππουπόλεως καὶ τὴν σκάτουλαν ἐκείνην· ἔχει ὡς λέγει μέσα ἄμουλαις μικραῖς· τὸ κλειδὶ τὸ εἶχεν ὁ **παπᾶ Ἀθανάσιος** καὶ τὸ ἔχασε λέγει· στέκει εἰς τοῦ λόγου μου διότι ὁ **Ἰωάννης** δὲν ἠμπόρεσε νὰ τὸ πάρῃ. Οἱ ἀδελφοὶ πάντες καὶ οἱ φίλοι σὲ ἀσπάζονται· ἔχομεν μεταξὺ καὶ εἰρήνην καὶ φιλίαν, ἂς εἶνε καλὰ ὅλοι οἱ ἀδελφοί, πλὴν τοῦ τιμίου καὶ σεβασμίου γέροντος ὅστις ἐξηγριώθη· τὸ δὲ αἴτιον διότι τὸν ἐξεσκέπασα· πάλιν αἰτία αὐτός· ὅμως ἂς κουρεύεται. Τὰ μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ πατριάρχου εἰρήνευσαν· μέσον οἱ δύο ἑρμηνεῖς· μὴ λογαριάζεις, ἀδελφέ· 11 ἡμέρας ἔκαμα τὸν κακιωμένον· ξέρεις δα ὅταν βάλλω τὸ πεῖσμα, καὶ δὲν ἄφησεν ἄνθρωπον ὁποῦ δὲν ἔβαλε λέγοντας τὸ «ἔσφαλα, τὰ σκ. . . του ἔφαγε» καὶ ἄλλα τοιαῦτα· δύο τὰ αἴτια ὁποῦ ἔκαμαν καὶ εἰρήνευσα· τὸ μὲν διὰ τὸ αἰδέσιμον τῶν ἡμερῶν, τὸ δὲ ὅτι ἐμπαίνει εἰς ὑποψίαν πῶς κάτι θέλομεν κάμει καὶ πάγει καὶ μᾶς ζημιώσει πάλιν· καὶ τὸ τρίτον διότι ἔπεφτε εἰς ἐμένα κατάκρισις, πῶς ὁ πατριάρχης ζητᾶ, παρακαλεῖ τὴν ἀγάπην καὶ ἐγὼ τὴν ἀποστρέφομαι. Καὶ λοιπὸν ἦλθεν ὁ **κυρίτζης Κωνσταντῖνος** καὶ μὲ ἐπῆρεν εἰς τοῦ μεγάλου δραγουμένου,

τοῦ συγγάμβρου του, ἔπειτα ἦλθεν ὁ πατριάρχης ἐκεῖ καὶ ἔγινεν ἡ διαλλαγὴ καὶ εἰρηνεύομεν· λοιπὸν ἄς εἰρηνεύση καὶ ὁ νοῦς τῆς ὑμετέρας ἀδελφότητος, διότι ἠξεύρω, ἀφ' ὅτου ἔμαθε τὸ σκάνδαλόν μου ὅλον μὲ τὴν ἔννοιάν του εἶσαι. Κατηγορήθη καὶ Φιλόθεος 'Οχρίδος καὶ πάλιν ἔγινεν ὁ Ἰωάσαφ· ἔγινεν καὶ ὁ πορτάρης Διδυμοτείχου, ἐκείνου αἴφνης τοῦ ζῆν ἐκμετρήσαντος. 'Ο Ἱεροσολύμων εἶνε εἰς 'Ανδριανοῦ, κἀκεῖθεν μελετᾷ διὰ τὴν Φιλιππούπολιν· ἔστειλα καὶ τὰ ὠστάραχα ἐκεῖ καὶ τὴν ἐπιστολήν. Ἰδοὺ ὁποῦ στέλλω καὶ τὰς ὁμολογίας τοῦ κὺρ Μύρου ἰατροῦ μουλαΐμι, καὶ παρακαλῶ νὰ τοῦ ταῖς στείλλετε μὲ ἄνθρωπον πιστὸν καὶ νὰ πάρετε τὸν τεσκερέν μου ὁποῦ κρατεῖ, ἤγουν τοῦ ἔχω δοσμένον γράμμα πῶς τοῦ κρατῶ ὁμολογίαν τοῦ Τζάνου καὶ . . . . 700 γροσίων· καὶ αὐτὸν τὸν τεσκερὲ νὰ τὸν πάρετε καὶ σχίσετέ τον καὶ στείλετέ τον εἰς ἐμέ· τοῦ προέγραψα νὰ ὑπάγη εἰς Θεσσαλονίκην νὰ πάρη τὰ ἄσπρα του, ὅτι ἐκεῖ εἶνε τὸ γελιόνι ἐκεῖ εἶνε καὶ ὁ Τζάνος καὶ ἐκεῖ ἄς πάγη νὰ πάρη τὰ ἄσπρα του, ὅτι ἐκεῖ ὑπάγησαν ὅλοι οἱ χρεοφειλέται. Τὸν 'Αρμενόπουλον τὸν ἔχω κοινὸν ἀδελφὸν καὶ πάλιν ἄς εἶναι τῆς μητροπόλεως "Αρτης· καὶ ὁ ἐφέντης μας τὴν χαιρετᾷ· ἔλαβε καὶ τὰ δύο αὐγοτάραχα· μὴ μᾶς λείψη τὸ γράμμα σας, διὰ νὰ μὴ εἶμαι μὲ τὴν ἔννοιάν σας. Ταῦτα μὲν καὶ οἱ χρόνοι σου πολλοί. "Ολα σοῦ τὰ γράφει ὁ ἡμέτερος κὺρ 'Ιωάκειμος (ὁ Β ζύης). Τὴν ἄνοιξιν τὴν ἀπαντέχομεν ἥν Θεὸς διδεῖ.

αψιθ' Δεκεμβρίου ιζ'

'Ο ὑμέτερος κατὰ πάντα καὶ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς

† ὁ 'Ηρακλείας Καλλίνικος

8

'Αγαπητέ μοι καὶ ἐν Χριστῷ περιπόθητε ἀσπάζομαι αὐτὴν ἐν φιλήματι ἁγίῳ. Μέχρι τῆς παρούσης δὲν ἠμπόρεσα νὰ εὕρω ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὰ αὐτόθι πιστόν, ὁποῦ νὰ γράψω πρὸς αὐτὴν ἀπὸ τὰ πολλὰ τῶν κακῶν μου μερικά· μόλις δὲ αἴφνης σήμερον ἦλθεν ἕνας μπέϊς Μουσταφᾶς ὀνομαζόμενος, γιγχντιαῖος ἀνήρ, ὅτι ἦλθε παρακληθεὶς παρὰ τοῦ ἁγίου Βελλᾶς νὰ μὲ ἀνταμώση ὅταν περνᾷ, καὶ τὸν ἀντάμωσα τώρα ὁποῦ καταβαίνει κάτω· καὶ δι' αὐτοῦ γράφω σοι τῷ φιλτάτῳ μοι καὶ σεβασμίῳ γέροντι, πρῶτον μὲν ὅτι δι' εὐχῶν αὐτῆς ὑγιαίνω τῷ σώματι κατὰ τὸ παρόν, ἐπέρασα δὲ καὶ ἐδῶ τὸν κανόνα μου· σχεδὸν ἔκαμα ἄρρωστος 40 καὶ 50

ἡμέρας· ἐζητήσαμεν τότε ὅταν πλέον ἐκινδυνεύσαμεν εἰς θάνατον ἀπὸ ἀπουσίαν ἰατρῶν νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν πόλιν διὰ νὰ κοιταχθοῦμεν, ἀλλὰ δὲν μᾶς τὸ ἐσυγχώρησαν οἱ πατέρες· ὄχι τόσον ὁ προεστώς, ἀλλὰ Νικαίας καὶ Νικομηδείας· ἔχουν καὶ τὸν Χαλκηδόνος σὺν τῷ Βαρνί. Ὁ προεστὼς μᾶς γράφει συνεχῶς καὶ μᾶς δείχνει ἐν ὅρκῳ φιλίαν, μόνον αὐτοὶ δὲν τὸν ἀφίνουν. Ἄρτης καὶ Ἡρακλείας καὶ Μιτυλήνης νὰ μὴν ἀκούσουν· παρρησίᾳ συνοδικῶς καυχῶνται λέγοντες, ἐν ὅσῳ ζῶσιν αὐτοὶ τὴν Πόλιν Ἄρτης καὶ Ἡρακλείας δὲν τὴν βλέπουν· εὑρῆκαν μέσον τῶν κακῶν τους θελημάτων τὴν κτίσιν τῆς ἐκκλησίας, καὶ μὲ τὴν πρόφασιν αὐτὴν κάμνουν ὅ,τι θέλουν· αὐτοὶ πέρνουν, αὐτοὶ δίδουν· τὸν προεστῶτα τὸν λέγουν κάτζε κάτω καὶ κάθεται, σίκω καὶ σικώνεται· ἀλληλένδετοι ἀδιασπάσπως καὶ ἀλλήλοις ἀσύμφωνοι, πλὴν καθ' ἡμῶν συνεσφιγμένοι. Ταῖς προάλλαις Ἰανουρίου κζ' ἔκαμαν τὸνπροεστῶτα καὶ ἄκοντα καὶ μᾶς ἔγραψεν ἐπιστολὴν ἰδίαν καὶ μᾶς ἔστειλε μὲ σαῒν γράφωντάς μας νὰ φυλαχθῶμεν καὶ μὴν ὑπάγωμεν εἰς τὴν Πόλιν χωρὶς εἰδήσεως τῆς παναγιότητός του καὶ τῆς συνόδου διότι παθαίνομεν τὰ ἀνίατα· σχεδὸν ὡσὰν τὰ περυσινὰ καὶ μείζονα· ἀπεκρίθημεν τό, ὁρισμός σας καὶ ἡσυχάσαμεν ἄχρι τοῦ νῦν· μᾶς ἀπεκρίθη μετὰ χαρᾶς καὶ εὐχαριστεῖ ἡμῖν πῶς ἐφυλάξαμεν τὴν προσταγήν του· ὕστερον δὲ μετὰ μερικὰς ἡμέρας μαθὼν τοῦτο ὁ πολύχρονος Χάνης, ὅτι ὁ πατριάρχης μᾶς ἐμποδίζει τὸν παγεμόν μας, ἔγραψε εἰς τὴν Πόρταν καὶ εὐθὺς ἔγινεν ὁρισμὸς διὰ μεσιτείας του δι' ἡμᾶς ὅτι νὰ ἀπέλθωμεν εἰς τὴν Πόλιν ἀνεμποδίστως καὶ ὅσον θέλομεν νὰ καθήσωμεν ἐκεῖ καὶ νὰ ἔλθωμεν ἐδὼ ὅταν θέλωμεν, καὶ κοντολογῆς νὰ εἴμεσθεν ἀνεμπόδιστοι ἀπὸ κανένα καὶ εἰς τὸν παγεμόν μας καὶ ἐρχομόν· τὸν ὁποῖον ὁρισμὸν μᾶς τὸν ἔστειλεν ἡ γαληνότης του ἐδὼ εἰς Ραιδεστὸν καὶ μᾶς ἔγραψε κιόλα ὅτι νὰ ὑπάγωμεν ἀνεμποδίστως καὶ νὰ περάσωμεν ἀπὸ ἐκεῖ νὰ μᾶς ἐφοδιάσῃ μὲ γράμματά του καὶ μὲ ἄνθρωπόν του νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν Πόρταν νὰ προσκυνήσωμεν τὸν Βατάχον καὶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὸ κονάκι μου· ἐγὼ δὲ διὰ νὰ μὴν δώσω ὑποψίαν καὶ διὰ νὰ φυλάξω τὸ ἴρζι τοῦ προεστῶτος καὶ διὰ νὰ εὐγάζω τὸν ψευδολόγον καὶ κακονικαίας ψεύστην, ὅστις ἔλεγε συνοδικῶς, ὅταν ἔμαθε πῶς μελετῶ νὰ ὑπάγω εἰς τὴν Πόλιν, πῶς ὁ Ἡρακλείας ζητᾶ νὰ ἔλθῃ· τέτοια ἐφλυάρει· δι' αὐτὰ ὅλα καὶ διὰ τὸ ἀσκανδάλιστον, νὰ εἰπῶ ἔτζι, δὲν τὸ εὕρηκα εὔλογον νὰ ὑπάγω εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' ἐκατέβην εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Ξηροῦ καὶ ἐπροσκύνησα, ἐγλέντισα ἐκεῖ ἕως τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τὰ ἑσπέρια ἦλθον ἐδὼ εἰς τὸ Ραιδεστὸν εἰς τὸ κονάκι μου καὶ ἑώρτασα τὸ διπλοῦν τῆς ἑορτῆς. Ἔγραψα δὲ τῷ προεστῶτι γράμμα καὶ τοῖς φίλοις ὅταν ἤθελα νὰ καταβῶ εἰς τὸ ἅγιον μοναστήριον λέγωντας, νὰ ὁποῦ μὲ ὅλον ὁποῦ ἔχω ὁρισμόν, πλὴν δὲν ἔρχομαι εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ νὰ μὴν θαρρεῖτε πῶς ὀρέγομαι νὰ ἔλθω· καὶ διὰ

νὰ φράξω τὰ στόματα ἐκείνων ὁποῦ μᾶς κατηγοροῦσιν ἀδίκως, καὶ τὸ ἐχάρηκαν οἱ φίλοι μας αὐτὸ ὁποῦ ἔκαμε καὶ δὲν ἐπῆγα. Ἔγραψέ μοι δὲ καὶ ὁ πατριάρχης εὐχετικῶς πῶς ἐφύλαξα τὴν τιμήν του καὶ τὸν λόγον του καὶ δὲν ἐπῆγα, καὶ πῶς μᾶς ἀγαπᾷ, καὶ ἄλλα τέτοια καὶ ἔχει τὴν ἔννοιάν μας, καὶ εἰς ὀλίγον μᾶς δίδει ἄδειαν· ὅμως αὐτοὶ ποτὲ δὲν τὸν ἀφήνουν, ἀλλὰ μαίνονται κατ' ἐμοῦ καὶ σοῦ· ἴλε κατ' ἐμοῦ τὸ μίσος τους καὶ ἡ μάχη τους εἶνε ἄσπονδος. Τώρα, ἀδελφέ, ποῖος ἠμπορεῖ νὰ τὰ ὑποφέρῃ αὐτά; νὰ τὸν ὁρίζῃ ἕνας τρελονικαίας καὶ νὰ κάμνῃ εἴ τι θέλει καὶ καθὼς θέλει καὶ νὰ φέρνῃ ἄνω καὶ κάτω τὸ πᾶν. Ὁ πτωχὸς ὁ Θεσσαλονίκης ἔγραψε πολλάκις καὶ ἐπαρακάλεσεν καὶ ἔταξεν καὶ ἱκανὰ τῷ προεστῶτι διὰ νὰ τοῦ δοθῇ ἡ ἄδεια νὰ ἔλθῃ, καὶ ὁ προεστὼς ἔστερξε διὰ νὰ τὰ πάρῃ τὰ ἱκανά, ἀμὴ αὐτοὶ τὰ ἀνέτρεψαν ὅλα καὶ τὰ ἐμπόδισαν, μὲ τὸ νὰ ἠξεύρουν πῶς δὲν εἶναι μὲ αὐτοὺς καὶ τοῦ ἔγραψαν (ἤτοι ὁ προεστὼς ἀναγκασθεὶς παρ' αὐτῶν) νὰ καθίσῃ νὰ μὴν ἔλθῃ, ὅτι παιδεύεται· ὁμοίως καὶ τὴν πανιερότητά σου· καὶ ὅσους γνωρίζουν πῶς δὲν εἶναι ἀπὸ μέρος των δὲν τοὺς θέλουσι, τὸν Μαρωνείας, τὸν Πισσιδίας, τὸν Μιτυλήνης, τὸν Χίου καὶ ἄλλους. Τώρα ἀλλέως δὲν γίνεται τοῦτο, παρὰ ἐστοχάσθηκα νὰ γίνῃ ἕνα φερμάνι (καὶ γίνεται μὲ τὸ χέρι τοῦ Χάνι ὅτι μοῦ τὸ ἔταξε νὰ τὸ κάμῃ) μυστικὰ ὅτι ὁ δεῖνας καὶ ὁ δεῖνας κατόνομα οἱ μητροπολῖται νὰ ἔλθουν εἰς τὴν Πόλιν ἀνεμποδίστως διὰ νὰ ἰδοῦν τὸν λογαριασμὸν τοῦ κεσισχανᾶ μὲ τοὺς βεκήλιδες, οἱ ὁποῖοι τώρα τρεῖς χρόνοι πέρνουν καὶ δίδουν καὶ ἔκαμαν τόσα μεστράφια νὰ ἰδοῦμεν τί τὰ ἔκαμαν τὰ ὅσα ἐσύναξαν ἀπὸ ὅλον τὸν κεσισχανέ· καὶ ὅταν γίνῃ αὐτὸς ὁ ὁρισμός, τότε τοὺς πέρνει ἡ κατάρα σου. Διὰ δὲ τὸν προεστῶτα νὰ μὴν εἰποῦμεν τίποτα· ἄλλην ἰατρείαν τὸ πρᾶγμα δὲν ἐπιδέχεται, διότι ἐκυρίευσαν τὸ πᾶν δύο τρία κνόδαλα. Ὁ Ἱεροσολύμων ἦλθεν εἰς τὰ τελευταῖα, πλὴν τώρα ὑγίανεν· ἦλθε καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὁ Καισαρείας πῶς ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ πῶς σᾶς ἄφησε χρόνους, καὶ πῶς ἔγινεν ὁ ὑμέτερος Τυρολόης δὲν σᾶς λανθάνει, ὅστις ὑπάγει καὶ εἰς τὴν Καισάρειαν· ἐχειροτόνησε δὲ Τυρολόης τὸν διάκονον τοῦ Καισαρείας καὶ ἀνεψιὸν ἐκείνου, τὸν ἀδελφὸν τοῦ ἰατροῦ Γιαννάκη ἀνεψιοῦ τοῦ μακαρίτου Γαβριήλ. Μετὰ τὴν ἀθώωσίν μας πρὸ τοῦ καταβῶ ἐδὼ εἶχον ἀνταμώσει τὸν Ἱεροσολύμων καὶ μοῦ ἀνέφερε διὰ τὴν πανιερότητά σου, πῶς τοῦ ἐγράψατε νὰ σᾶς πάρῃ ἄδειαν διὰ νὰ ἔλθῆτε εἰς τὴν πόλιν, καὶ μοῦ ἔλεγε, τοῦτο λέγει εἶνε ἀδύνατον. Κατὰ τὸ παρὸν νὰ τὸ στέρξουν αὐτοὶ καθὼς εἶνε, καὶ δὲν γίνεται, ἀλλ' οὔτε τὸ ἀναφέρω μοῦ ἔλεγε. Μετὰ τὴν λαμπρὰν πρὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας, Θεοῦ διδόντος, θὰ ὑπάγω ἀπ' ἐδὼ εἰς Ἡράκλειαν νὰ κάμω τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου· καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἂν μᾶς δώσουν ἄδειαν (πλὴν δὲν τὸ πιστεύω) ὑπάγω ἕως εἰς τὴν Πόλιν ὁποῦ ἔχω χίλιαις δουλιαῖς νὰ ἰδῶ· καὶ μετὰ

μῆνα τὸ πολὺ γυρίζω, ἂν ζήσω, διότι τὸν Αὔγουστον θέλω νὰ εὔγω εἰς τὴν ἐπαρχίαν δι' εὐχῶν σου· εἰδὲ καὶ δὲν μᾶς ἀφίσουν γυρίζω ἀπὸ Ἡράκλειαν μετὰ τὴν ἑορτὴν πάλιν ἐδῶ. Γράμμα σας καρτερῶ εἰς πλάτος καὶ διὰ τὴν ὑγείαν σας καὶ διὰ τὰ γεγραμμένα ἀπόκρισιν μὲ σίγουρον· ἢ διὰ τοῦ Βελλᾶς, ἢ δι' ἄλλου τινός, ἢ μὲ τὰ μενζήλια μὲ ἄνθρωπον σίγουρον· ἢ ἐδῶ μᾶς τὸ δίδει, ἢ ἂν λείπομεν τὸ ἀφίνει τῷ ἐνταῦθα οἰκονόμῳ **παπᾶ Γιαννάκη**, *ἢ εἰς τὴν Πόλιν μὲ ἐπανωγραφὴν εἰς ἄλλον πιστὸν ἢ εἰς κανένα ἀπὸ τοὺς δραγουμάνους καὶ συγγάμβρους καὶ μᾶς τὸ στέλλουν, ἢ ὅπου σᾶς βολέσει. Ταῦτα μὲν ἐν βίᾳ διότι φεύγει ὁ μπεῖς καὶ καλὴ ἀντάμωσις μετὰ μακροβιότητος.*

αψκα' Μαρτίου κε'

Ὁ σὸς Καλλίνικος

9

Ἦλθον, ὡς οἶδας, καὶ δὲν σᾶς ἴδον, διὰ τὴν περίστασιν τοῦ διάκου μου· ἀγκαλὰ καὶ νὰ εἶνε ἡμέραι πολλαί, καὶ στοχάσου, φίλτατέ μοι ἐν Κυρίῳ, πόσην λύπην ἔλαβον, καὶ τοῦτο ἐξ ἁμαρτιῶν μου. Σήμερον σᾶς ἀφίνω ὑγείαν καὶ μισεύω διὰ θαλάσσης· ὁ δὲ Θεὸς τῶν ἁπάντων νὰ μᾶς κατευοδώσῃ δι' εὐχῶν σου ἁγίων· καὶ πάλιν νὰ ἔλθωμεν νὰ σᾶς εὕρωμεν ὑγιεῖς καὶ καλῶς ἔχοντας καὶ κατὰ πάντα εὐθύμους· ὅταν εἰς τὸν μακαριώτατον Ἱεροσολύμων ὁρίσητε προσκύνησόν μοι· διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ἁγίου Δαμαλῶν καὶ αὖθις παρακαλῶ ἂν εἶνε ὁρισμός της νὰ τελειώσῃ ὡς προέγραψα ὑμῖν. Πρῶτον μὲν λέγω καὶ παρακαλῶ νὰ σᾶς βλέπω καὶ νὰ σᾶς ἀκούω καὶ νὰ σᾶς ὀνομάζω ἅγιον Ἄρτης καὶ ὄχι πρώην· δεύτερον δὲ μετὰ τὸν προορισμένον ὑπ' αὐτῆς ἂν εἶνε δεύτερος· καὶ πρῶτον ὁ ἅγιος Δαμαλῶν διὰ τὰ πολλὰ περιστατικὰ τοῦ ἀνδρός· μετὰ τὰ Φῶτα σὺν Θεῷ ἁγίῳ, ἂν ζήσω, ἔρχομαι. Ταῦτα μὲν καὶ οἱ χρόνοι πολλοί. Μὲ τὴν στραβὴν τὶ ἀπέκαμα, ἂς σᾶς τὸ εἰπῇ ὁ ἅγιος Δέρκων· τὴν σὴν ἀγάπην ἐν φιλήματι ἁγίῳ ἀσπάζομαι

Ὁ ὑμέτερος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς

Καλλίνικος

Ὀκτωβρίου κς' [1722]

10

Τὴν σὴν ἀγάπην καὶ αὖθις ἡδίως προσαγορεύω. Ἰδοὺ ὁ ποθούμενος σὺν Θεῷ ἔρχεται· καὶ λοιπὸν ὥραις καλαῖς. Κύριος ὁ Θεὸς νὰ κατευθύνῃ τὰ μελετώμενα παρ' ὑμῶν καὶ νὰ ἔλθουν εἰς καλὴν ἔκβασιν καὶ νὰ χαίρεσαι τὸν διάδοχον νὰ ἔχῃς καὶ μισθὸν διὰ τὸν ἀγαθὸν ἐργάτην ὁποῦ ἐξελέξω εἰς τὸν μυστικὸν ἀμπελῶνα τὸν παρ' αὐτῆς γεωργηθέντα ἐν πολλῷ καμάτῳ καὶ ἱδρῶτι· περὶ τούτου δὲ νὰ τὴν γράφω καὶ νὰ τὴν παρακινῶ καὶ νὰ τὴν παρακαλῶ καὶ νὰ τὴν ἀναγκάζω περιττόν μοι δοκεῖ, ὡς οἴκοθεν ἔχων τὸ ἐνδόσιμον καὶ μόνον τοῦτο λέγω· Κύριος ὁ Θεὸς νὰ κατευθύνῃ τὸν σκοπὸν καὶ νὰ ἔλθουν ὅλα δεξιὰ καὶ καλὴ ἀντάμωσις. Τὰ κ υφέτα μου νὰ μοῦ κρύψῃς· καὶ αὖθις ὑγιαίνοις μοι· προχθὲς σᾶς ἔγραψα διπλῶς.

αψκβ' Δεμεμβρίου κ'

Ὁ σὸς Καλλίνικος

11

Τὴν ὑμετέραν σεβασμίαν πανιερότητα ἐν ἁπλῷ καὶ ἁγίῳ φιλήματι ἀσπάζομαι. Ἔλαβον τὸ ὀλιγόστιχον αὐτῆς καὶ πολυέραστον ἐμοὶ γράμμα σου καὶ πνευματικῆς ἐπλήσθην χαρᾶς· ἔγνων δὲ καὶ τὰ ἀρετῆς γέμοντα ἐν αὐτῷ γεγραμμένα· καὶ ἄλλο δὲν λέγω, παρὰ ὁ Θεὸς νὰ ἀξιώσῃ κἀμὲ τοιαύτης χάριτος καὶ μακαριότητος, ἥτις ἐστὶν ἡ ὄντως καὶ μακαρία ζωή. Τὰ καθ' ἡμᾶς φέρονται ὡς φέρονται, ἀλλ' εὔχου ἵνα τραπῶσιν εἰς τὸ κρεῖττον· καὶ γὰρ πολλὰ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη καὶ μάλιστα ἐν τόπῳ ἁγίῳ· ἀλλὰ δεόμεθα αὐτῆς ἵνα καὶ αὖθις λύσῃ τὴν σιωπὴν καὶ γράψει ὑμῖν τὴν ὑγείαν της, συνάμα εὐχαῖς ἔθάσι· δώοι δὲ αὐτῇ ὁ Κύριος κράτος κατὰ πάντων τῶν ἐναντίων καὶ αὔξησιν ἀρετῆς καὶ τελειότητος καὶ ἐπίτευξιν τῶν ἐν Χριστῷ αὐτῆς ποθουμένων· ἀμήν.

Ὅλος ἡμέτερος καὶ ἐν Χριστῷ αὐτῆς ἀγαπητὸς ἀδελφὸς

[ὁ Ἡρακλείας Καλλίνικος]

αψκγ' Ἰουνίου α'.

12

Τὴν ὑμετέραν φίλην μοι πανιερότητα ἡδέως προσαγορεύω. Τέλειον μῖσος ἐμισησάς με, ἵν' οὕτως εἴπω κατὰ τὸν μακάριον Δαυίδ, ἀδελφέ· ἦλθεν ὁ προηγούμενος κενὸς τῶν σῶν γραμμάτων· ἦλθεν ὁ κὺρ **Ἱερόθεος** *καὐτός· τόσον μόνον δὲν μᾶς ἐχαροποίησαν ἀναγγείλαντες τὴν ποθουμένην μοι αὐτῆς ὑγείαν· ὅμως εἰς ἄλλους φίλους εἶχον ἐπιστολάς σας· τὸ ὁποῖον ἐμὲ ἔκαμε νὰ λέγω, ὅτι ἐμισήθην παρ' αὐτῆς· ἔχω δὲ μίαν παρηγορίαν ὅτι ἐλπίζω νὰ σᾶς ἴδω ἐν σώματι, ὡς τεκμαίρομαι, οὐ μετὰ πολλὰς ἡμέρας. Ἠρίστευσεν ὡς λίαν ὁ λογιώτατος* **Ἱερόθεος** *κατὰ τοῦ ἀμεθόδως φιλοσοφοῦντος κακομεθοδίου· ἀπεδείχθη ὡς γελοῖον πεζόμενον ἐν μέσῳ τῆς ἱερᾶς συνόδου· αὐτὸς ἰδίαις χερσὶ παρέδωκε τὰ ἑαυτοῦ ἐβδελυγμένα τετράδια τῷ Ἡφαίστῳ· πέμπονται δὲ καὶ γράμματα ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, ἵνα παύσωνται τοῦ μαθητεύειν τοὺς ἐκείνου ἀκροατάς, πολλῷ μᾶλλον αὐτοῦ.*

Διὰ ἕνα σταυρὸν πολλὰ ἐξαίρετον παρακαλῶ τὸν πανοσιώτατον προηγούμενον κὺρ **Διονύσιον** *νὰ παραγγείλῃ νὰ μᾶς φτιάσουν ὁποῦ ἄλλος νὰ μὴν εἶνε διὰ νὰ τὸν ἐγκοσμήσω, ὄχι μεγάλον· ἀφίνω ἐπιστάτην τὴν ὑμετέραν τελειότητα, τὴν τιμὴν δὲ καταβαλῶ· κανένα καμηλαύχιον· παρακαλῶ δὲ καὶ ἱερὰν αὐτῆς ἐπιστολὴν νὰ ἰδοῦμεν. Ταῦτα μὲν καὶ οἱ χρόνοι σας πολλοί· τὸν προηγούμενον ὑμέτερον ἀσπαζόμεθα· τὸν σταυρὸν νὰ μὴ ξεχάσῃ· ἄς εἶναι καὶ ἐναρέτου ἀνδρὸς δούλευσις.*

αψκγ' Νοεβρίου κζ'

Ὁ ὑμέτερος κατὰ πάντα καὶ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς

Ἡρακλείας **Καλλίνικος**

13

Τὴν ὑμετέραν ἀγάπην ἐν φιλήματι ἁγίῳ ἀσπάζομαι καὶ ἡδέως προσαγορεύω· δέομαι δὲ τοῦ ἁγίου Θεοῦ ἵνα ὑγιαίνῃ ἡ ὑμετέρα πανιερότης καθ' ἑκάτερον τὸν ἄνθρωπον, ἐπαπολαύσοι δὲ καὶ τὸ παρόν μου αὐτὴν εὐθυμοῦσαν καὶ εὐφραινομένην θυμηδίᾳ πνευματικῇ. Ἔλαβον τὴν τιμίαν σου ἐπιστολὴν καὶ ἐχάρην διὰ τὴν ὑγείαν σου, ἣν καὶ χαρίζοιτο αὐτῇ τὸ θεῖον ἐπὶ μήκιστον, καὶ ἀνενόχλητον ἐκ παντοίων καιρικῶν πειρατηρίων τῶν ἐναντίων· ὑγιαίνω κἀγὼ δι' εὐχῶν ὑμετέρων. Τὸν ἱερομόναχον ἅπαξ μόνον εἶδον ὅταν μοὶ ἔδωσε τὴν ἐπιστολήν σας εἰς τὸ κονάκι εὑρεθεὶς τοῦ ἁγίου Χαλκηδόνος· εἶπέ μοι πῶς ἔχει καὶ εἰσωκαμήλαυχον, ἀμὴ πλέον δὲν

ἦλθεν· ἂν ἔλθῃ δὲ καὶ γυρεύσῃ καὶ ἐπιστολήν, ὁποῦ γράφετε νὰ τοῦ δώσω διὰ τὸν ἅγιον Γοτθίας, δώσω· τὸν πανοσιώτατον προηγούμενον κὺρ Διονύσιον ἀσπαζόμεθα ἐν Κυρίῳ· τὸν τίμιον σταυρὸν προσμένω, οὗ καὶ τοῦ κόπου τὴν τιμὴν καταβαλῶ ὅπου με γράψετε. Πέμπω τὰς κουντούρας καὶ ἐν γαβανόζι γλυκύτατον χαβιάρι, στέλλουν καὶ ἄλλοι, ἀμὴ ὄχι τέτοιον, ὅμως ὀλίγον. Ταῦτα καὶ τὴν παρακαλῶ μὴ ἐπιλήσοι μου ἐν ταῖς πρὸς Θεόν σου ἐντεύξεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐπιστολῆς αἰδεσίμου αὐτῆς ἐνίοτε μὴ μᾶς ὑστερήσῃς· οἱ δὲ χρόνοι σου πολλοὶ καὶ σωτήριοι. Μὴν ξεχάσετε παρακαλῶ πολλὰ διὰ τὸν Μεταφραστὴν εἰς τοὺς 12 μῆνας μήπως καὶ εὕρητε αὐτοῦ πουθενὰ νὰ τὰ ἀγοράσωμεν· μεγάλην χάριν τὸ γνωρίζω. Τὸν ἅγιον πρώην Μελενίκου ἀσπαζόμεθα δι' αὐτῆς ἐν Κυρίῳ.

αψκδ' Μαΐου η'

Ὅλος ὑμέτερος καὶ ἐν Χριστῷ αὐτῆς ἀδελφὸς ἀγαπητὸς

*Ἡρακλείας **Καλλίνικος***

14

*Τὴν ὑμετέραν ἀγάπην ἐν φιλήματι ἁγίῳ ἀσπάζομαι. Ἐν βίᾳ πολλῇ γράφω, ἀδελφέ, καὶ συγχώρησόν μοι· δι' εὐχῶν σου ἁγίων ὑγιαίνω· κατόπιν γράψω πλατύτερον καὶ ἀποκριθήσομαι ἐν πᾶσιν οἷς μοι ἔγραψας· τόσον μόνον κατὰ τὸ παρὸν τῇ γράφω καὶ τὴν παρακαλῶ νὰ δώσητε τοῦ **π ρ ώ η ν Τ ο ρ ν ό β ο υ κ ὺ ρ Ἰ ω σ ὴ φ** γρόσια πεντήκοντα καὶ γράψατέ μου ἐδῶ νὰ τὰ δώσω τῷ ἁγίῳ Ρογῶν ἢ ὁποίῳ ἄλλῳ ὁρίζετε· καὶ ὑγιαίνοιτε. Διὰ τὸν Μεταφραστὴν εἰς τοὺς 12 μῆνας μὴ ξεχάσητε νὰ μᾶς εὕρητε μὲ τὴν πληρωμήν τωνε.*

αψκε' Μαΐου ς'

Ὅλος ὑμέτερος καὶ ἐν Χριστῷ αὐτῆς ἀγαπητὸς ἀδελφὸς

*Ἡρακλείας **Καλλίνικος***

15

Τὴν ὑμετέραν ἀγάπην ἐν φιλήματι ἁγίῳ ἀσπάζομαι καὶ ἡδέως προσαγορεύω, δεόμενος τοῦ ἁγίου Θεοῦ ἵνα διαφυλλάττῃ αὐτὴν ἐν ὑγείᾳ καὶ χαρᾷ μετ' ἐπιτεύξεως τῶν ἐν Χριστῷ αὐτῇ καταθυμίων. Τὴν τιμίαν αὐτῆς ἐπιστολὴν ἔλαβον καὶ ἐχάρην διὰ τὴν ὑγείαν σου· ὑγιαίνω κἀγὼ δι' εὐ-

χῶν σου ἁγίων. Τὰ καθ' ἡμᾶς, ἤτοι τὴν κατάστασιν τοῦ κοινοῦ θέλει σᾶς τὴν διηγηθῆ διὰ ζώσης φωνῆς ὁ ἅγιος Ρογών, ἐπειδὴ διὰ γράμματος εἶναι δύσκολον· ἄμποτες, ἀδελφέ, ὁ Θεὸς νὰ μᾶς δώσῃ τέλη ἀγαθὰ δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων πατέρων, ὅτι ἡ παροῦσα κατάστασις ἡμῶν ἥτις δὲν τὴν λανθάνει, ἀφορᾷ εἰς τέλος οὐκ ἀγαθόν· διὰ τοῦτο παρακαλῶ τὸν Θεὸν νὰ μᾶς ἐλεήσῃ καὶ νὰ μᾶς φωτίσῃ νὰ ἐκλέξωμεν τὸ συμφέρον τῆς ψυχῆς μας. Ἀδελφέ, μάρτυς ὁ Θεός, πολλὰ βαρεμένος εἶμαι, ἀμὴ τὶ νὰ κάμω ὁποῦ εὑρίσκομαι εἰς χρέος πολύ· σὲ μακαρίζω, ὡς οἶδεν ὁ Κύριος, καὶ σὲ καλοτυχίζω, ἀγκαλὰ καὶ αὐτοῦ δὲν εἶσθε χωρὶς ἐνοχλήσεις· ἀλλὰ κἂν εἶνε πρόξενοι τοῦ μακαρισμοῦ καὶ ὄχι ὡσὰν ταῖς ἐδικαῖς μας, αἱ ὁποῖαι προξενοῦν ζημίαν καὶ ψυχικὴν καὶ σωματικήν. Διὰ τὸν τυπογράφον ὁποῦ μᾶς γράφετε νὰ τοῦ δείξωμεν τὰ στοιχεῖα ὁποῦ μᾶς ἐστείλατε, δὲν εἶνε ἐδῶ εἰς Κωνσταντινούπολιν· δὲν ἠξεύρω εἰς ποῖον τόπον ὑπάγει. Καὶ ὅταν μάθωμεν ποῦ εὑρίσκεται σᾶς τὸ γράφομεν. Μὴ μᾶς ξεχνᾶς εἰς τὰς ἱεράς σου προσευχὰς παρακαλῶ· ἐνθυμήσου καὶ διὰ τὸν Μεταφραστήν, ὁποῦ σᾶς προέγραψα, νὰ μᾶς εὑρῆτε αὐτοῦ εἰς τοὺς 12 μῆνας· ἔχω ἐγὼ τὸν Σεπτέμβριον ἐδῶ· γράφε μας παρακαλῶ τὰ κατ' αὐτήν· καὶ οἱ χρόνοι σου πολλοὶ καὶ σωτήριοι. Διὰ παραμικρὰν ἐνθύμησιν στέλλομεν ἕνα βαρέλι γεμάτο μουρούνα πολλὰ νεοπὴ καὶ πολλὰ παχιὰν νὰ τὴν χαρῆτε μετά τινων πατέρων. Ἠξεύρω πῶς ὁ ἐπίσκοπος δὲν εὑρῆκε νὰ σᾶς φέρῃ, διὰ τοῦτο νὰ τὴν δεχθῆτε, καὶ συμπάθιον. Ὁ ἐφέντης μας σᾶς ἀκριβοχαιρετᾷ, φουντούκια ζητᾷ τὰ αὐτόθι.

αψκε' Ἰουνίου δ'

Ἡρακλείας **Καλλίνικος**

16

Τὴν σὴν εὐλάβειαν μετ' αἰδοῦς ἀσπάζομαι.

Ἔλαβον τὴν τιμίαν σου καὶ ἐπιπληκτικὴν ἐπιστολὴν καὶ ἐχάρην μὲν διὰ τὴν ὑγείαν σου, ἐλυπήθην δὲ ὁποῦ ἀδίκως κατηγορούμεθα παρ' αὐτῆς καὶ ἐγκαλούμεθα ὡς καταφρονηταὶ φίλων τοιούτων καὶ φιλίας τοσαύτης, ὅπερ μὴ γένοιτο ἐν ἐμοί, τοιοῦτον ἔγκλημα. Ἐγώ, ἀδελφέ, πολλάκις σᾶς ἔγραψα, ἀλλ' ὅταν λάβωμεν ἐπιστολήν σας εὐθὺς ἀποκρινόμεθα, μόνον δὲν εἶναι παράδοξον νὰ παθαίνουν τοιαῦτα οἱ ἡσυχασταί, διότι διάφορος ἡ πάλη τοῦ δυσμενοῦς· ὅμως ἔχουν καὶ ἄλλο καλὸν οἱ φιλέρημοι νὰ συγχωροῦν πάντοτε καὶ εὐκόλως τοῖς πταίουσι· διὰ τοῦτο θέλει μᾶς συγχωρήσῃ διὰ τὸ τοιοῦτον ἁμάρτημα, ἢ ἐξ ἀγνοίας γέγονεν ἡ συμπαθὴς αὐτῆς καλοκαγαθία. Τὰς βρακοζώνας ἰδοὺ ὁποῦ ταῖς στέλλομεν, αἱ ὁποῖαι γεγόνασιν

οὕτως· καὶ ἄμποτες νὰ σᾶς ἀρέσουν. Ἐλάβομεν καὶ τὰ λεπτοκάρυα, τὰ ὁποῖα ἐμοιράσαμεν καὶ τῷ ἐφέντῃ καὶ ἄλλοις παισί. Τὸ καμηλαύχιον ὁποῦ μᾶς ἔστειλες μὲ τὸν **Γιανίτζαριν** ἦτον διὰ μικρὸν παιδί, τὸ ὁποῖον ὡς ἄχρηστον ἡμῖν ἐδώσαμεν ἄλλῳ. Ὁ Μαρμαρινὸς ἦλθεν ἐδῶ, τὸν ὁποῖον διορθώνουν διὰ νὰ εἰρηνεύσῃ. Ταῦτα μὲν καὶ οἱ χρόνοι σας ἀγαθοὶ καὶ σωτήριοι.

αψκε' Ὀκτωβρίου α'

Ὁ σὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς

Ἡρακλείας **Καλλίνικος**

† ΠΡ. ΛΕΟΝΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

† ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΑΡΔΕΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΥ

ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟΙ ΚΑΤΑΛΟΓΟΙ

ΤΩΝ ΕΠΑΡΧΙΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛ. ΚΑΙ ΔΥΤ. ΘΡᾼΚΗΣ

('Από τῆς ἁλώσεως γενικῶς, ἀλλ' ἰδίως ἀπὸ τοῦ ιζ' αἰῶνος καὶ ἑξῆς).

Κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου γενομένην νέαν διαίρεσιν τοῦ ἀχανοῦς Ρωμ. κράτους εἰς ***ὑπαρχίας*** ἢ ***θέματα*** καὶ ταῦτα εἰς ***διοικήσεις*** καὶ ταύτας πάλιν εἰς ***ἐπαρχίας***, ἡ Θράκη ἀπετέλεσε μέρος τοῦ ***ἀνατολικοῦ θέματος***, τὴν τελευταίαν ἐκ τῶν πέντε διοικήσεων αὐτοῦ, περιλαμβάνουσαν ἓξ ἐν ὅλῳ ἐπαρχίας : 1) ***Εὐρώπης*** (Ἡρακλείας), 2) ***Ροδόπης*** (Τραϊανουπόλεως), 3) ***Αἱμιμόντου*** ('Αδριανουπόλεως), 4) ***Θράκης*** (Φιλιππουπόλεως), 5) ***Μυσίας*** ἢ ***Αἱμιμόντου Β'***. (Μαρκιανουπόλεως) καὶ 6) ***Σκυθίας*** (Τόμης).

Τὴν πολιτικὴν ταύτην διαίρεσιν ἠκολούθησε καὶ ἐκκλησιαστικὴ τοιαύτη, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ὀργανωθῇ καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Θράκης, ὡς ***'Εξαρχία*** τῆς Θρακικῆς διοικήσεως, ἔχουσα μὲν κέντρον αὐτῆς καὶ ἕδραν τὴν πρωτεύουσαν ἐκείνης, τὴν Ἡράκλειαν, διατελοῦσα δὲ ἀνεξάρτητος ἀπὸ πάσης ἄλλης 'Εξαρχίας. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ὑποδηλοῦται διὰ τοῦ Β' κανόνος τῆς Β'. Οἰκουμ. συνόδου (381). Ἀλλ' ἀκριβῶς ἀπὸ τῆς συνόδου ταύτης, ὁρισάσης συγχρόνως «τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον ἔχειν τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν τῆς Ρώμης ἐπίσκοπον διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νέαν Ρώμην», ἤρξατο ἐκδηλουμένη ἐκκλησιαστικὴ ἐπέμβασις τοῦ ἐπισκόπου Κ)πόλεως εἰς τὰ τῶν διαφόρων ἐξαρχιῶν καὶ δὴ τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου, πρᾶγμα ὅπερ ἀργότερον ἐνομιμοποίησεν ἡ Δ'. Οἰκουμ. σύνοδος (451) ὑπαγαγοῦσα σὺν ἄλλαις καὶ τὴν ἐξαρχίαν τῆς Θρακ. διοικήσεως τῇ κανονικῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως. Ἔκτοτε ἡ ἐκκλησία τῆς Θράκης ἀπετέλεσε μέρος τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, περισώσασα μόνον τὸ δικαίωμα «τοῦ χειροτονεῖσθαι σήμερον τὸν κατὰ καιροὺς ἁγιώτατον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως παρὰ τοῦ κατὰ καιροὺς μητροπολίτου Ἡρακλείας» ὡς παρὰ τοῦ τελευταίου τούτου χειροθετουμένου καὶ ἐξαρτωμένου ἐπισκόπου Βυζαντίου, καὶ διατηρήσασα, ἀντὶ τοῦ πρότερον

ἀνεξαρτήτου αὐτῆς, τὸ αὐτόνομον ἐν ταῖς ἐπὶ μέρους ἓξ ἐπαρχίαις—μητροπόλεσιν, διοικουμέναις ὑπὸ σύνοδον, ὧν τὰς εὐθύνας καὶ τὴν δικαιοδοσίαν ἀνέγραφον σαφῶς οἱ ἱεροὶ κανόνες. Σημειωτέον ὅτι παρὰ τὰς ***μητροπόλεις*** ταύτας καὶ τὰς ***ἐπισκοπὰς*** ἐνωρὶς ἤδη ἐλειτούργησε καὶ ἐν Θράκῃ ὁ θεσμὸς τῶν «αὐτοκεφάλων» ***ἀρχιεπισκοπῶν***, τῶν τελουσῶν ἀμέσως τῷ Πατριαρχείῳ Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν λόγῳ μητροπόλεών, ἀρχιεπισκοπῶν καὶ ἐπισκοπῶν τῆς καθόλου Θράκης ὑπέστη σημαντικὰς αὐξομειώσεις καὶ μετεβολὸς διὰ μέσου τῶν αἰώνων μέχρι τῆς ἁλώσεως (1453), καὶ ἵνα περιορισθῶμεν εἰς μόνην τὴν Α. καὶ Δ. Θράκην—ἐφ' ὅσον περὶ αὐτῆς ὁ ἐφεξῆς λόγος—ὁ κατάλογος τῶν ἐν αὐτῇ ἀπὸ τῆς ἁλώσεως καὶ ἑξῆς μέχρι τῆς σήμερον ἀναφερομένων καὶ εἴτε ἐν ἐνεργείᾳ εἴτε ψιλωνύμως διασωθεισῶν μητροπόλεων καὶ ἐπισκοπῶν—ἀρχιεπισκοπῶν μὴ ὑπαρχουσῶν — ἀναγράφει συνολικῶς 34 ὀνόματα. Εἶνε δὲ ταῦτα κατ' ἀλφαβητικὴν σειράν: α'. ***Ἀδριανούπολις***—β'. ***Ἀθύρας***—γ'. ***Αἶνος***—δ'. ***Ἀλεξανδρούπολις***—ε'. ***Ἀργυρούπολις***—ϛ'. ***Ἀρκαδιούπολις***— ζ'. ***Βιζύη***—η'. ***Βούκελλος***—θ'. ***Γάνος—Χώρα***—ι'. ***Δέρκοι***—ια'. ***Διδυμότειχον***—ιβ'. ***Ἡράκλεια***—ιγ'. ***Θεοδωρούπολις***—ιδ'. ***Καλλίπολις***—ιε'. ***Μάδυτος***—ιϛ'. ***Μαρώνεια***—ιζ'. ***Μέτραι***—ιη'. ***Μήδεια***—ιθ'. ***Μυριόφυτον***—κ'. ***Νέα Ὀρεστιὰς***—κα'. ***Ξάνθη***—κβ'. ***Πάμφυλον***—κγ'. ***Πάνιον***—κδ'. ***Περιθεώριον*** — κε'. ***Περίστασις***—κϛ'. ***Ραιδεστὸς***—κζ'. ***Σαράντα Ἐκκλησίαι***—κη'. ***Σερέντιον***—κθ'. ***Σηλύβρια***—λ'. ***Σκόπελος***— λα'. ***Σουφλίον*** —λβ'. ***Τραϊνούπολις***—λγ'. ***Τυρολόη*** καὶ λδ'. ***Χαριούπολις***.

Τῶν παροικιῶν τούτων οἱ ***ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι*** ἀπὸ τῆς ἁλώσεως καὶ ἰδίως ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ιζ'. αἰῶνος καὶ ἑξῆς ἀποτελοῦσι τὸ θέμα τῆς παρούσης ἡμῶν μελέτης. Εἶνε γνωστὸν πόσον ὁ καταρτισμὸς τοιούτων καταλόγων, ἀπασχολήσας καὶ ἀπασχολῶν πάντοτε τοὺς ἁρμοδίους, συμβάλλει εἰς τὴν διαφώτισιν ὁλοκλήρων σελίδων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἱστορίας διὰ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἀληθείας ἐν τοῖς παρατηρουμένοις χάσμασι. Λυπηρὸν ὅτι ἡ μετὰ τὴν ἅλωσιν ἱστορία τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, διὰ τὰς ἐπισυμβάσας κατὰ καιροὺς διαρπαγὰς καὶ πυρκαϊὰς καὶ ἄλλας βιαιότητας καὶ ταραχάς, ἐστερήθη πολυτίμων κωδίκων καὶ ἐγγράφων ἐπισήμων, ἀναφερομένων εἰς ἄλλα τε καὶ εἰς τὰς διενεργηθείσας ἑκάστοτε κανονικὰς ψήφους πρὸς ἀνάδειξιν κληρικῶν εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα. Παρὰ ταῦτα ὅμως σήμερον τὸ Πατριαρχικὸν Ἀρχειοφυλάκειον Κωνσταντινουπόλεως κατέχει ἀρκετοὺς σχετικοὺς κώδικας ***ὑπομνημάτων***, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Νομικῆς Συναγωγῆς τοῦ Ἱεροσολύμων Δοσιθέου, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ιζ'. αἰῶνος καὶ ἑξῆς καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπομνημάτων τούτων προβαίνομεν εἰς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἐπισκοπικῶν ἡμῶν καταλόγων. Ὅπου ταῦτα σιωπῶσι—καὶ σιωπῶσιν ἀπὸ τῆς ἁλώσεως μέχρι τέ-

λους τοῦ ις΄. αἰῶνος καὶ εἶτα ἐπὶ 3)4 σχεδὸν αἰῶνος, ἤτοι ἀπὸ τοῦ τελευταίου τετάρτου τοῦ ιζ΄, μέχρι σχεδὸν τῶν μέσων τοῦ ιη΄. αἰῶνος—προσφεύγομεν εἰς ἄλλας ἄλλοθεν γνωστὰς ἡμῖν πληροφορίας, εἴτε ἐπισήμους εἴτε καὶ μή, ἀλλὰ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐξηκριβωμένας ὡς πρὸς τὴν ἔναρξιν καὶ λῆξιν μιᾶς ἑκάστης ἐπισκοπικῆς ἐποχῆς, ἵνα οὕτως ἐξασφαλισθῇ κατά τινα τρόπον τὸ ἀδιάκοπον τῆς σειρᾶς τῶν ἐπισκόπων. Ὅπου δὲ πάλιν ἐλλείπουσι καὶ αἱ πληροφορίαι αὗται, περιοριζόμεθα ἐν ὑποσημειώσει εἰς ἁπλῆν ἀπαρίθμησιν γνωστῶν ἡμῖν ἐπισκοπικῶν ὀνομάτων, συνοδευομένων καὶ διὰ χρονολογικῆς τινος διασαφηνίσεως, καὶ τοῦτο πρὸς τὸν αὐτὸν ὡς ἄνω σκοπὸν τῆς ἀδιακόπου διαδοχῆς τῶν ἐπισκόπων.

Τὰ **ὑπομνήματα** δὲν δημοσιεύονται αὐτούσια, καὶ ἄλλως καὶ ὡς φέροντα συνήθως ἐν τοῖς πλείστοις τὸν αὐτὸν τύπον, ἐκτὸς ὀλίγων παρουσιαζόντων τι τὸ ἰδιαίτερον. Ἐλήφθη ὅμως φροντὶς ὅπως ἐκ τῶν ὑπομνημάτων σημειοῦται ἑκάστοτε, ἐντὸς εἰσαγωγικῶν, ὅ,τι ἀναφέρεται εἰς τὴν αἰτίαν τῆς χηρείας καὶ πληρώσεως μιᾶς παροικίας καὶ ὅ,τι οὕτως ἢ ἄλλως χαρακτηρίζει τὸ ἀποχωροῦν καὶ τὸ ἀναδεικνυόμενον πρόσωπον, ἐπίσης δὲ καὶ ὅπως ἀναγράφηται ὁ τόπος τῆς διενεργείας τῶν κανονικῶν ψήφων, ὁσάκις οὗτος δὲν εἶνε ὁ ἐν Φαναρίῳ πατριαρχικὸς ναὸς τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Ἀλλὰ καὶ τι πλέον· τῶν ὑπομνημάτων προτάσσεται σύντομος σημείωσις διαφωτίζουσα τὸν χρόνον τῆς ἱδρύσεως, προαγωγῆς, καταργήσεως ἢ μετ' ἄλλης συγχωνεύσεως ἐπαρχίας τινός, ἐνίοτε δὲ καὶ σχετικὰ ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα ἀνέκδοτα.

1. ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΙΣ

Ἀρχικῶς μία τῶν μητροπόλεων τῆς Ἐξαρχίας τῆς Θρακικῆς διοικήσεως καὶ εἶτα (ἀπὸ τοῦ 451) τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ὡς μητρόπολις τῆς ἐπαρχίας Αἱμιμόντου, καταλαβοῦσα διαδοχικῶς τὴν λε΄,

---

1) Hieroclis Synecdemus et notitiæ græcæ episcopatum Gustavi P a r t h e y B e r o l i n i. 1866. σ. 5. 57, 73, 97, 123, 134, 147, 152, 160, 163, 180, 196, 198, 220, 226, 236, 301. Ungedruckte u. ungenügend veröffentlichte texte der notitiæ episcopatum von H e i n r i c h G e l z e r. München. 1901, σ. 535, 551, 570, 597, 608, 628, 640. —τ ο ῦ α ὐ τ ο ῦ Georgii Cyprii descriptio orbis Romani. Lipsiæ 1890 σ.3, 58.—Σύνταγμα ί. κανόνων Ῥ ά λ λ η καὶ Π ο τ λ ῆ τόμ. Ε΄, σ.456, 474, 491, 500, 555.—Ἀ ρ χ ι μ. Χ ρ υ σ. Π α π α δ ο π ο ύ λ ο υ, αἱ ἐπαρχίαι τοῦ Π. Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τοὺς μέσους χρόνους. Ἀθῆναι. 1923. Χ ρ υ σ ά γ - θ ο υ Ἱεροσολύμων Συνταγμάτιον σ. 72.—Ἐ κ κ λ. Ἀ λ ή θ ε ι α, ΚΔ΄ 371 ἑξ. Μ. Ἑλλ. Ἐ γ κ υ κ λ ο π α ι δ ε ί α ς Α΄ 636.—Θ ρ α κ ι κ ὰ Α΄ 282, 312. Β΄ 66

λα', μ', μα', μ', ιβ', καὶ ια' ἐν τοῖς ***Τακτικοῖς*** καὶ τελευταίως τὴν θέσιν ἐν τῷ ***Συνταγματίῳ***, τοῦ οἰκείου αὐτῆς προϊσταμένου φημιζομένου «***ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου παντὸς Αἱμιμόντου***». Διὰ τῆς μεταναστεύσεως τῶν χριστιανῶν αὐτῆς εἰς Ἑλλάδα (1923) ἡ μητρόπολις αὕτη κατηργήθη, τοῦ ἐναπολειφθέντος ἐν Ἑλλάδι τμήματος αὐτῆς συγκροτήσαντος προσωρινῶς μετὰ καὶ ἄλλων τὴν ἐπαρχίαν τῆς «***Νέας Ὀρεστιάδος***».

«. . . τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἀδριανουπόλεως τοῦ πρώην αὐτῇ εἰς προστάτην χρηματίσαντος χηρευσάσης [1]) ἡ μετριότης ἡμῶν διὰ πολλῆς ἔσχε φροντίδος ἕτερον ἐγκαταστῆσαι ἐν αὐτῇ ἀρχιερέα εἰς τὸ ποιμαίνειν καλῶς καὶ κατὰ τὸν προσήκοντα λόγον τὸν ἐν αὐτῇ Χριστώνυμον τοῦ Κυρίου λαόν· ἔνθεν τοι καὶ συνδιασκεψαμένης τῆς ἡμῶν μετριότητος τῇ καθ' ἡμᾶς θείᾳ καὶ ἱερᾷ συνόδῳ . . . καὶ ψήφων γενομένων κανονικῶς, ἐπεὶ ἐφάνη καὶ ἐξελέγη εἰς τὴν τοιαύτην τῆς ἐκκλησίας χρείαν ὁ πρὶν τιμιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Μᾶρκος*** ἐπιτήδειος καὶ ἁρμόδιος εἰς τὴν τῆς τοιαύτης μητροπόλεως προστασίαν, τοῦτον γνήσιον μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως κεχειροτόνηκεν ἡ μετριότης ἡμῶν, τῇ ἐπικλήσει τοῦ παναγίου καὶ ζωαρχικοῦ Πνεύματος καὶ προστάτην καὶ ποιμένα πνευματικόν τοῦ ἐκεῖσε χριστωνύμου πληρώματος ἐγκατέστησεν . . . [2]). Ἐν ἔτει ϛϡογ' (1465), ἰνδικτ. ΙΓ'.

---

83. — Ν έ α Σ ι ώ ν, ἐκκλ. περιοδικὸν ἐν Ἱεροσολύμοις τόμ. ΚΣΤ' (1931) σ. 563. D i c t i o n n a i r e d e l a théologie catholique. Paris, Librairie Letourey et Ané III. 1348, 1370, 1401. Oriens Christianus M i c h. L e Q u i e n. Parisiis 1740. t. I'. 1171. —Π α ν δ ώ ρ α 1862 σ. 68 ἑξ. — Ἡμερολ. Κωνσταντινουπόλεως Χ ρ ό ν ο ς, 1863 σ. 61. Ἀ ν α τ ο λ. Ἀ σ τ ὴ ρ Κωνσταντινουπόλεως 1883 σ. 47. — Ἡ Ἐκκλησία τῆς ἐν Θράκῃ Ἀδριανουπόλεως ὑπὸ Μ. Γ ε δ ε ὼ ν ἐν Ἐκκλ. Ἀλ. ΚΔ' 371 ἑξ. — Οἱ κώδικες τῆς Ἀδριανουπόλεως ὑπὸ Β α σ. Σ τ ε φ α ν ί δ ο υ ἐν Byzant. Zeitschrift, τοῦ ἔτους 1907 σ. 256. Μ. Γ ε δ ε ὼ ν Γράμματα ἐξ Ἀδριανουπόλεως καὶ Νεόφυτος Μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως. Κωνσταντινούπολις 1912.—Τ ο ῦ α ὐ τ ο ῦ διάφορα ἐν Ἐκκλ. Ἀλ. ΛΣΤ' σ. 85 ἑξ.—Λεξικὸν Ἐ λ ε υ θ ε ρ ο υ δ ά κ η Α' 276.

1) Ἄγνωστον τίς οὗτος. Γνωστόν πως μόνον ὅτι πρῶτος μετὰ τὴν ἅλωσιν μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως ὑπῆρξεν ὁ ἀπὸ τοῦ 1443—1457 ποιμάνας αὐτὴν Γ ε ρ ά σ ι μ ο ς (Ἐ κ κ λ. Ἀλ. ΚΔ', 375).

2) Μ. Γ ε δ ε ώ ν, συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν. Ἀθῆναι, 1891 σ. 113.—Α. Π. Κ ε ρ α μ έ ω ς Ἱεροσυλ. βιβλιοθ. Δ' 132.— Μετὰ τὸν Μ ά ρ κ ο ν ἀναφέρονται : Μ α κ ά ρ ι ο ς, 15 Ἰαν. 1467.— Θεοφάνης, 8)βρ. 1174.—Μ α τ θ α ῖ ο ς, Μάϊος 1199.—Ἰ ω ά σ α φ, 1535—1555.—Ἀ ρ σ έ ν ι ο ς 1561. Ἰανουάρ. 1565. Αὔγ. 1567.— Ἱ ε ρ ε μ ί α ς 1572. 1580. — Κ ά λ λ ι σ τ ο ς, Μάϊος 1590, Κ α λ λ ί ν ι κ ο ς, Μάϊος 1593.— Κ ά λ λ ι σ τ ο ς ἀποβιώσας τῇ 26 Ἀπριλίου 1594.—καὶ Ἄ ν θ ι μ ο ς, 9 Ἰουνίου 1600, 1601, 1606, 1608, 1609, 1618, 1620 (Κ ω δ. Π. Ἀρχ. Α' 11, 13, 23, 26, 27, 28, 33, 47, 103.—Ἐ κ κ λ. Ἀλ.

Ἀνθίμου «ψήφῳ κανονικῇ καὶ ἐκλογῇ κοινῇ εἰς τὸν ὑψηλότατον καὶ πατριαρχικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀναχθέντος καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου γεγονότος» ἐξελέγη (19 Ἰουνίου 1623) ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Ἀγχιάλου ***Παρθένιος*** [1]).

Παρθενίου «ἐκλογῇ πάντων καὶ ψήφῳ κοινῇ προβιβασθέντος εἰς τὸν ὑψηλότατον καὶ ἁγιώτατον θρόνον Κωνσταντινουπόλεως» ἐξελέγη (7 Ἰουλίου 1639) ὁ πανιερ. καὶ «λογιώτατος» μητροπολίτης Ἰωαννίνων ***Παρθένιος*** [2]).

Παρθενίου «ἐκλογῇ κοινῇ καὶ συνοδικῇ πάντων καὶ ψήφῳ κανονικῇ προβιβασθέντος εἰς τὸν ἁγιώτατον καὶ ὑψηλότατον πατριαρχικὸν οἰκουμενικὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως» ἐξελέγη (Σεπτεμβρ. 1644) «ὁ πανοσιώτατος ἐν ἱερομον. καὶ πνευματικοῖς κὺρ ***Νεόφυτος*** ὁ χρηματίσας καὶ ἀρχιδιάκονος τοῦ πατριάρχου [3]).

ΚΔ'374, 375.—Κ. Σ ά θ α, βιογραφ. σχεδίασμα περὶ Ἱερεμίου Β', Ἀθῆναι 1870 σ. ἡγ'. Ὀ ρ θ ο δ. Η' . . . Ἑ λ λ η ν ι κ ὰ Γ', 46.—Μ. Ἡ λ ι ο υ π ό λ ε ω ς Γ ε ν ν α δ ί ο υ, Φωτίειος βιβλιοθήκη. Κωνσταντινούπολις, 1933. σ. 134. 137. 158. Μαυρογορδ. βιβλιοθ., Α. Κ ε ρ α μ έ ως τόμ. Α', σ. 173.—Τ ο ῦ α ὐ τ ο ῦ, ἀνάλεκτα Ἱεροσολ. σταχυλογίας Δ' 93.915.— Τ ο ῦ α ὐ τ ο ῦ, Ἱεροσ. βιβλιοθ. Δ' 418.—Μ. Γ ε δ ε ώ ν, Γράμματα ἐξ Ἀδριανουπόλεως, Κωνσταντινούπολις, 1913. σ. 9. 10.11.— Τ ο ῦ α ὐ τ ο ῦ, Ἰωάσαφ Β', ὁ μεγαλοπρεπὴς ἐν Ἡ μ ε ρ ο λ ο γ ί ῳ τ ῆ ς Ἀ ν α τ ο λ ῆ ς τοῦ 1883 σ. 242 ἑξ. — W. R e g e l, Analecta Byzantino—Russica. Petropoli. 1891. σ. 77, 88.—Γ ε ρ α σ ί μ ο υ Μ α ζ α ρ ά κ η συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐν Αἰγύπτῳ ὀρθ. Ἐκκλησίας Ἀλεξάνδρεια 1932, σ. 109, 156. — Le Quien Ι', 1177.—Δ. Κ α μ π ο ύ ρ ο γ λ ο υ μνημεῖα τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων τόμ. Β', Ἀθῆναι 1891, σ. 229.

1) Κ ώ δ. Α', 128. — Ν ο μ ι κ ὴ Σ υ ν α γ ω γ ὴ Δοσιθέου Ἱεροσολύμων χειρόγραφος παρὰ τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου φ. 300.—Κ. Σ ά θ α, Μεσαιωνικὴ βιβλιοθήκη. Βενετία, 1872. Τόμ. Γ', σ. 563. —Τὸ ὑ π ό μ ν η μ α ἐν Φωτ. Βιβλιοθ. ὑπὸ Μ. Ἡλ. Γενν. ὡς ἀνωτ. σ. 98.

2) Β' 65. —Τὸ ὑ π ό μ ν η μ α ἐν τῇ ὡς ἄνω Φ ω τ. Β ι β λ ι ο θ ή κ ῃ σ. 100.

3) Ν ο μ. Σ υ ν. 1293. Κατὰ παράνομόν τινα καὶ ὄντως τυρανικὴν συμφωνίαν Π α ρ θ ε ν ί ο υ Β' πρὸς τὸν διαδεχθέντα αὐτὸν ἐν Ἀδριανουπόλει Ν ε ό φ υ τ ο ν «χειροτονηθέντα μὲν γνησίως μητροπολίτην, οὐ μὴν δὲ καταστάντα κύριον αὐτῆς καὶ δεσπότην καὶ ἐξουσιαστήν, ἀλλ' ὥστε συνάγειν κατ' ἐπιτροπὴν τὴν πρόσοδον τῆς ἐπαρχίας καὶ ἐγχειρίζειν πρὸς τὸν παναγιώτατον ἅπασαν σῴαν καὶ ὁλόκληρον καὶ ἀρκεῖσθαι μόνον αὐτὸν τῆς ζωαρκείας αὐτοῦ καὶ τῆς μητροπόλεως χρειώδους δαπάνης, ἐπ' οὐδενὶ ἄλλῳ περισσοτέρῳ, δῆλα προφάσεως καὶ μεμψιμοιρίας τινὸς δουλεύειν πιστῶς καὶ ὑπηρετεῖν ὀρθῶς καὶ ἀγαπᾶν εἰλικρινῶς τὴν αὐτοῦ παναγιότητα καὶ πείθεσθαι αὐτῷ κατὰ πάντα ὡς πατρὶ καὶ κηδεμόνι καὶ εὐεργέτῃ αὐτοῦ. . .», οὗτος ἐπὶ μὲν τῆς α' πατριαρχείας τοῦ Παρθενίου «διέκειτο οὕτω πως ὑποταγὴν ἐνδεικνύμενος καὶ εὐπείθειαν, τὰ τῆς ἐπαρχίας

Νεοφύτου παυθέντος καὶ ἀπομακρυνθέντος τῆς ἐπαρχίας ἐξελέγη (1688) ὁ πανιερ. μ. Χαλκηδόνος ***Κλήμης*** 1).

Κλήμεντος παραιτησαμένου ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας ἐξελέγη (1692) ὁ πανιερώτατος μ. Τορνόβου ***Ἀθανάσιος***.

Ἀθανασίου ἀναχθέντος εἰς τὸν ἁγιώτατον πατριαρχικὸν οἰκουμενικὸν θρόνον ἐξελέγη (1709) ὁ ἐξ Ἀδριανουπόλεως «λογιώτατος» ἱερομόναχος ***Ἀθανάσιος***.

Ἀθανασίου «τὸ κοινὸν πεπληρωκότος χρέος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (Σεπτεμβρ. 1739) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Διονύσιος***, ὁ καὶ ἀρχιδιάκονος χρηματίσας τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου» [2]).

Διονυσίου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ καὶ ἀβίαστον πεποιηκότος διὰ τὰς σωματικὰς ἀσθενείας καὶ διὰ τὸ ἐπικείμενον αὐτῷ γῆρας» ἐξελέγη (21 Φεβρουαρ. 1774) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱεροδιδασκάλοις κὺρ ***Νικηφόρος***» [3]).

δίκαια παρέχων εὐμαρῶς πρὸς τὸν παναγιώτατον», κατὰ δὲ τὸν χρόνον τῆς ἐξορίας αὐτοῦ ἐλησμόνησε ταῦτα πάντα· διὸ καὶ ἐπανελθόντος τοῦ Παρθενίου εἰς τὸν θρόνον ἡ σύνοδος (κατὰ Ἰανουάριον 1650) «κατεψηφίσατο δικαίως καὶ ἀπεφήνατο εὐλόγως ἵνα ἡ μητρόπολις αὕτη Ἀδριανουπόλεως διαμένῃ ἀναποσπάστως καὶ ἀναφαιρέτως, ὡς καὶ πρότερον, ὑπ' ἐξουσίαν καὶ δεσποτείαν καὶ δεφένδευσιν τῆς παναγιότητος αὐτοῦ, ἀπελαθέντος τοῦ Νεοφύτου ὡς παρεισάκτου....» μετὰ καὶ γνωμοδοτήσεως καὶ ἀποφάσεως «ἵνα εἰ ἔλθῃ σωματικῶς καὶ εὐθὺς δώῃ πρὸς τὸν παναγιώτατον ἡμῶν δεσπότην ἔγγραφον παραίτησιν τῆς μητροπόλεως Ἀδριανουπόλεως, ἣν οὐδέποτε ἐκτήσατο κυρίως οὔτε ἐπέσχεν αὐτὴν δεσποτικῶς καὶ προσπέσῃ τοῖς πατριαρχικοῖς οἰκτιρμοῖς ἐπὶ τῷ εὑρεῖν ἔλεος καὶ ἀνάπαυσιν ἢ ἐξαναστῆναι τοῦ καταλύματος ἐν ᾧ εὑρίσκεται,καὶ ἀποδημῆναι εἴς τινα τόπον μακράν που τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κἀκεῖσε τὰς διατριβεῖν ποιεῖν ἀμεταβιβάστως,ἢ παρὰ ταῦτα διακείμενον καθαιρεῖσθαι καὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ χαρίσματος ἀπογυμνοῦσθαι, ἀκαμπῆ δὲ μείναντα μέχρι τούτου ἀποφαίνεσθαι καὶ βασιλικῇ χειρὶ τῆς μεγαλουπόλεως καὶ τῶν πέριξ αὐτῆς». Ἰωαννίκιος Β' ἀθωώσας ἀποκατέστησε τὸν Νεόφυτον εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ, κατὰ Ἰούνιον 1651. Νομ. Συν. 1657α' 240α.—Σάθα σ. 584.—Μ. Γεδεὼν Νεόφυτος Μ. Ἀδριανουπόλεως. Κωνσταντινούπολις. 1913. —Τοῦ αὐτοῦ Π. Πίν. σ. 607.— Παράρτημα Κ. ΚΒ' τόμ. Ε. Φ. Συλλ. σ. 103.

1) Τὰ ὑπομνήματα τῶν μητροπολιτῶν: Κλήμεντος, Ἀθανασίου Α' καὶ Ἀθανασίου Β' δὲν σῴζονται, τὰ κατὰ τὴν ἐκλογὴν ὅμως αὐτῶν εἶναι ἀρκούντως ἐξηκριβωμένα (Γεδεών, Νεόφυτος κλπ. ὡς ἀνωτ. σ. 17. —Τοῦ αὐτοῦ, Γράμματα ἐξ Ἀδριανουπόλεως. ΚΠ. 1913, σ. 10, 24, 49—51—55. 57.—Τοῦ αὐτοῦ, Π. Πίν. σ. 619.— Θρακικά, ἔκτακτον τεῦχος σ. 13. 61, 84). —Κεραμέως. Ἱεροσλυμ. βιβλιοθ. Α' 215, 217, 442. — Σάθα ὡς ἀνωτ. 408, 520.

2) Δ' 128. Παρῃτήθη τῇ 1 Φεβρ. 1774 (Ζ' 66).

3) Ζ' 67.

Νικηφόρου «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ πρὸς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (8]βρ. 1780) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομον. κὺρ ***Καλλίνικος*** » 1).

Καλλινίκου «παραιτησαμένου συνοδικῶς ἑκουσίᾳ αὐτοῦ βουλῇ καὶ αὐθαιρέτῳ γνώμῃ καὶ προαιρέσει τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἅτε δὴ ἀναφυεισῶν διενέξεων μεταξὺ τῆς αὐτοῦ πανιερότητος καὶ τῶν ὑπ' αὐτῇ χριστιανῶν, αἰτίων γενομένων δεινῶν ἀνηκέστων, πρόνοιαν ποιουμένη ἡ Ἐκκλησία τοῦ ἐμφρόνως αὐτῆς τῆς ἐπαρχίας προστησομένου καὶ μετὰ συνέσεως τὰς ἐκεῖ καταστορεύοντος στάσεις καὶ ἐπὶ τὸ εὐαγωγότερον τοὺς χριστιανοὺς ἀνακαλεσομένου, προεξελέξατο καὶ μετάπεμπτον ἐποιήσατο τὸν πανιερώτατον καὶ θεοπρόβλ. μητροπολίτην Νικαίας συνάδελφον ἡμῶν ἀγαπητὸν κὺρ ***Γαβριήλ***, ἀπωσάμενον καὶ τὴν αὐτοῦ πανιερότητα τὴν προστασίαν τῆς ἁγιωτάτης αὐτοῦ μητροπόλεως εἰς τὸ μεταβῆναι ἐπὶ τὴν ἁγιωτάτην μητρόπολιν Ἀδριανουπόλεως, ὡς ἔμφρονα καὶ συνετὸν καὶ πράγμασιν εὖ χρῆσθαι εἰδότα», γενομένων δὲ καὶ τῶν κανονικῶν ψήφων ἐξελέγη (Σεπτεμβρ. 1792) «ὁ προεκλεγεὶς πανιερ. μητροπολίτης Νικαίας κὺρ ***Γαβριήλ***»[2]).

Γαβριὴλ «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (Δεκεμβρ. 1810) ὁ παν. μ. Ἰκονίου ***Κύριλλος*** [3]).

Κυρίλλου «πρόσκλησις διὰ συνοδικῆς ἐπιστολῆς ἐλθεῖν ἐνταῦθα καὶ ἀπελθεῖν εἰς τὴν θεόθεν λαχοῦσαν αὐτῷ ἐπαρχίαν Ἀδριανουπόλεως. Ἀλλ' ἐν τούτῳ ἀφορμαί τινες ἐμπερίστατοι μεσολαβήσασαι ἐπέσχον τὴν εἰς τὴν ῥηθεῖσαν ἐπαρχίαν ἀποκατάστασιν αὐτοῦ καὶ ἀπέλευσιν· ἔνθεν τοι τῆς χρείας οὕτω καλεσάσης» ἐξελέγη (Φεβρ. 1811) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομον. κὺρ ***Δανιήλ***»[4]).

Δανιὴλ καθαιρεθέντος (Μάρτιος 1811) ἐπὶ τῷ ὅτι «τὰ ἄνω κάτω ποιήσας καὶ κατασυγχύσας καὶ θορυβήσας τὰ καλῶς καθεστῶτα κακῶς καὶ ἀπονενοημένως μετακινήσας καὶ τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν κατατυραννήσας καὶ παραβιασάμενος παρεισέφρησε καὶ ἐδράξατο λῃστρικῶς καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης καὶ τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς Ἀδριανουπόλεως . . . ἡ θεία Πρόνοια τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἠλευθέρωσε» διέμεινε δὲ πάλιν εἰς τὴν ἐπαρχίαν ὁ νόμιμος αὐτῆς μητροπολίτης ***Κύριλλος*** [5]).

---

1) Ζ' 136.
2) Θ' 37.
3) Θ' 284.
4) Θ' 287.
5) ΙΑ' 222. — Ὁ Δ α ν ι ὴ λ ἠθωώθη κατὰ Ἰανουάριον 1819 (ΙΓ' 112).

Κυρίλλου «διὰ κανον. ψήφων καὶ συνοδ. ἐκλογῆς μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν ἁγιώτατον πατριαρχικὸν καὶ οἰκουμενικὸν θρόνον» ἐξελέγη (Ἰούνιος 1813) ὁ παν. μ. Φιλαδελφείας ***Δωρόθεος***, τῶν κανον. ψήφων γενομένων ἐν τῷ ἐν Κουρούτσεσμε ἱ. ναῷ τοῦ ἁγίου Δημητρίου [1]).

Δωροθέου «οἰκτρῶς τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος» ἐξελέγη (Ἀπρίλ. 1821) ὁ θεοφιλ. ἀρχιεπίσκοπος Προικονήσου ***Νικηφόρος*** [2]).

Νικηφόρου «διὰ κανον. ψήφων καὶ συνοδ. ἐκλογῆς μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτ. μ. Δέρκων» ἐξελέγη (Ν]βρ. 1824) ὁ πανιερ. μ. Προύσης ***Γεράσιμος*** [3]).

Γερασίμου «φυγάδος ἐκεῖθεν γενομένου, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ οἰκειοθελῆ αὐτοῦ παραίτησιν ἀποστείλαντος» ἐξελέγη (Μάϊος 1830) ὁ παν. μ. Στρωμνίτσης ***Γρηγόριος*** [4]).

Γρηγορίου «δι' αὐτοκρατορικοῦ ἐπιτάγματος ἐκπεσόντος ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας, ἀφ' ἧς καὶ οἰκειοθελῆ ἐποιήσατο παραίτησιν» ἐξελέγη (Ἰούνιος 1840) ὁ παν. μ. Πελαγωνείας ***Γεράσιμος*** [5]).

Γερασίμου «διὰ κανονικῶν ψήφων καὶ συνοδ. ἐκλογῆς μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μ. Χαλκηδόνος» ἐξελέγη (Μάρτιος 1853) ὁ παν. μ. Γάνου καὶ Χώρας ***Κύριλλος*** [6]).

Κυρίλλου «δι' εὐλόγους καὶ κανονικοὺς λόγους παυθέντος ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας καὶ πλέον ἀπομακρυνθέντος» ἐξελέγη (1 Μαΐου 1873) ὁ παν. μ. Διδυμοτείχου ***Διονύσιος*** [7]).

Διονυσίου «μετατεθέντος προεδρικῶς εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτ. μ. Νικαίας» ἐξελέγη (14 Νοεμβρίου 1880) ὁ παν. μ. ΦΠόλεως ***Νεόφυτος*** [8]).

Νεοφύτου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ ὑποβαλόντος τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀποκατέστη (23 Ἰανουαρ. 1886) ὁ ἄλλοτε θεοφιλῶς καὶ εὐδοκίμως ποιμάνας

---

1) Θ' 316.

2) Τὸ ὑ π ό μ ν η μ α δὲν σώζεται. Ἡ σχετικὴ σημείωσις στηρίζεται ἐπὶ τοῦ διαδεχθέντος τὸν Νικηφόρον ἐν Προικονήσῳ Κοσμᾶ καὶ ἐπὶ ἄλλων ἱστορικῶν πληροφοριῶν.

3) ΙΔ' 63.—Παρῃτήθη τῇ 19 Ἀπριλίου 1830 (ΙΔ' 161).

4) ΙΔ' 161. — Παρῃτήθη τῇ 24 Ἰουνίου 1840 (α ὐ τ ό θ ι 365).

5) ΙΔ' 365.

6) ΚΒ' 259.

7) ΞΖ' 128.

8) Α ὐ τ ό θ ι 243.

τὸ ἐν αὐτῇ λογικὸν τοῦ Χριστοῦ ποίμνιον, διὰ λόγους δὲ ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως καὶ οἰκονομίας ἀναλαβὼν προεδρικῶς τὴν πνευματικὴν διακυβέρνησιν τῆς ἁγ. μ. Νικαίας» παν. μητροπολίτης ***Διονύσιος*** [1]).

Διονυσίου «κοινῇ ψήφῳ τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τῶν λογάδων τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους ἀνελθόντος εἰς τὸν ἁγιώτ. πατριαρχ. καὶ ἀποστολ. οἰκουμ. θρόνον» ἐξελέγη (28 Φεβρ. 1887) ὁ παν. μ. Πελαγωνείας ***Ματθαῖος*** [2]).

Ματθαίου «παυθέντος ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας καὶ τέλεον ἀπομακρυνθέντος» ἐξελέγη (3 Ἰανουαρ. 1890) ὁ παν. μ. Λήμνου ***Κύριλλος***[3]).

Κυρίλλου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ ὑποβαλόντος τῇ Ἐκκλησίᾳ» ἐξελέγη (26 Αὐγούστου 1908). «ὁ ὁσιολογιώτ. Μ. Πρωτοσύγγελος ***Καλλίνικος***[4]).

Καλλινίκου «μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτ. μ. Καλλιουπόλεως» ἐξελέγη (12 Αὐγ. 1910) ὁ παν. μητροπολ. Ἐλασσῶνος ***Πολύκαρπος*** [5]).

Πολυκάρπου μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτ. μ. Χίου τῇ 12 Φεβρ. 1931[6]) ἡ ἐπαρχία παρέμεινεν ἔκτοτε ἄνευ τιτλούχου.

2. ΑΘΥΡΑΣ

Ἐκ τῶν ἐπισκοπῶν τῆς μ. Ἡρακλείας ἤδη ἀπὸ τοῦ ιβ' αἰῶνος διετηρήθη σχεδὸν μέχρι τῆς ἁλώσεως. Ἀργότερον ἀναφέρεται ἡνωμένη μετὰ τῶν ***Μετρῶν*** εἰς μίαν ἐπισκοπὴν ***Μετρῶν*** καὶ ***Ἀθύρων*** τελοῦσαν καὶ αὖθις τῇ μ. Ἡρακλείας. Τὰ κατὰ τὴν τελευταίαν προαγωγὴν αὐτῆς εἰς μητρόπολιν καὶ ὁ ἐπισκοπικὸς αὐτῆς κατάλογος σημειοῦνται ἐν τοῖς σχετικοῖς περὶ ***Μετρῶν*** [7]).

3. ΑΙΝΟΣ

Ἐπισκοπὴ πρότερον (Δ' αἰὼν) τῆς μητροπόλεως Τραϊανουπόλεως, ἐμφανίζεται ἔπειτα (ΣΤ' αἰὼν) μία τῶν ἀρχιεπισκοπῶν τοῦ Π. Κωνσταν-

---

1) Αὐτόθι 323.
2) Αὐτόθι 337.
3) Αὐτόθι 398.
4) Ἔ.α. ια' 171.
5) Αὐτόθι 227.
6) Ἐκκλησία Θ' (1931) σ. 51. Ὀρθοδοξία.
7) Parthey σ.104,245.—Ρ.Ποτλῆ Γ' 437. Ε'476. 514.— Ὀρθοδ. Γ' 235 —Gelzer ungedr. σ. 633. — Χρυσάνθου συνταγμάτιον σ. 72. — Μ. Ἐ. Ἐγκ. Β' 326. Ἐκκλ. Ἀλήθ. ΚΘ' 407. Λ' 15 ἑξ. —ΛΑ' 20. — Θρακικὰ Ε', 163 ἑξ. —Λεξ. Ἐλευθερουδάκη Α' 410. — Περιοδ. Ε. Φ. Συλ. λόγου τόμ. ΙΒ'. 27.

τινουπόλεως, (ἐπαρχίας Ροδόπης), τιμηθεῖσα ἀργότερον, πιθανῶς ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ (1081—1118), εἰς ***μητρόπολιν***, ἀποτελέσασαν ἐν τοῖς ***Τακτικοῖς*** ξγ', καὶ εἶτα ξβ' ογ' λη' καὶ ἐν τῷ ***Συνταγματίῳ*** ... θρόνον. Ὁ οἰκεῖος αὐτῆς ἀρχιερεὺς τασσόμενος ἀρχικῶς μεταξὺ τῶν «***ὑπερτίμων***», ἐφημίζετο ἔπειτα καὶ ὡς ***ἔξαρχος Ροδόπης***. Διὰ τὴν εἰς Ἑλλάδα μετανάστευσιν τῶν χριστιανῶν αὐτῆς (1923) ἡ ἐπαρχία δὲν ὑφίσταται σήμερον [1].

* * *

«Τοῦ ἐν τῇ μητροπόλει ταύτῃ ἀρχιερατεύοντος πρὸς τὴν ἀμείνω λῆξιν μεταθεμένου» [2] ἐξελέγη [28 Φεβρ. 1601] «ὁ σπουδαιότατος ἀρχιδιάκονος τῆς Μ. Ἐκκλησίας κὺρ ***Παρθένιος***» [3].

«Τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Αἴνου θανάτῳ πρὸ μικροῦ τὸν οἰκεῖον ἀποβαλλομένης προστάτην[4]) ἐξελέγη (28 Μαρτ. 1602) «ὁ τιμιώτατος πρωτοσύγκελλος τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἱερομόναχος κὺρ ***Μελέτιος***» [5]).

---

1) Parthey κλπ. σ. 4, 59, 98, 149, 153, 165, 199, 231. 241. 303.— Gelzer ungedr. ὡς ἀνωτ. σ.536, 551, 571, 585, 586, 599, 608. 610,629.—Τοῦ αὐτοῦ Cyprii σ. 5. 60. —Ρ. Ποτλῇ Ε' 457, 475, 493, 517.— Ἀρχ. Χρ. Παπαδ. αἱ ἐπαρχίαι κλπ. ὡς ἀνωτ. 23.—Ὀρθοδ. Γ' 233.— Χρυσάνθου συνταγμάτιον σ.73.—Dictionnaire d'histoire κλπ. ὡς ἀνωτ.Ι' 660. Μ.Ἑ. Ἐγκ. Β' 770. Ἐκκλ. Ἀλ. ΚΖ' 760.—Θρακικὰ Β' σ.47, 279,296 —Γ' 45.—Ν. Σιὼν ΚΣΤ' (1931) σ. 564, 568. — Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastique. Paris. Librairie Letourey et Ané, Ι'—660.—Θρακικὰ Β' 47, 277, 296, 315. Γ' 45. Ε' 369.—Le Quien Ι'. 1200.—Δελτίον ἱστ. ἐθνολ. ἑταιρ. Β' 622.—Λεξικὸν Ἐλευθερουδάκη Α' 551.

2) Πιθανῶς περὶ τοῦ Παχωμίου ἀναφερομένου τῷ 1590. (W. Regel. Analecta Byz. -Russ. Πετρούπολις. 1891, σ. 90.— Ὀρθοδ. Η'. — Γνωστοὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν μητροπολῖται Αἴνου ἀναφέρονται: Δωρόθεος, 15 Ἰανουαρ.1467.— Νήφων, 1484-- Ἰσίδωρος, 1567.--Ματθαῖος 1575,1578, 1583.—Παχώμιος, 1590 Κωδ. Π. Ἀρχ., Α'. 453—Θρακικὰ Β' 300). — Diction. ὡς ἀνωτ. σ. 660 Γ. Μαζαράκη συμβολὴ κλπ.ὡς ἀνωτ. 108.—Le Quien Ι' 1202. — Regel κλπ. σ. 90.

3) Νομ. Συναγ. 179.—Σάθα Μεσ. βιβλ. Γ' 549. — Τὸ ὑπόμνημα ἐν Θρακικοῖς Β' 301 καὶ Ἐκκλ. Ἀλ. Β' 780.

4) Πρόκειται πιθανώτατα περὶ τοῦ Παρθενίου.

5) Νομ. Συναγ. 181.— Σάθα ὡς ἀνωτ. σ. 550. Ἐκκλ. Ἀλ. Β. 781. Μετὰ τὸν Μελέτιον, 1602—1612, ὅτε παρῃτήθη (Κώδ. Π. Ἀρχ. Α' 26, 27, 47-48, 57), ἀναφέρονται: Δανιήλ, 1613—1621, ὅτε παρῃτήθη (Κωδ. Π. Ἀρχ. Α' 67, 70.—Ἑλληνικὰ Γ' 50, 51. — Θρακικὰ Β' 301— Echos d'Orient No 158 σ. 182. —Γεν. Ἠλ. Φωτ: βιβλ. σ. 75), Παρθένιος ἀπὸ Ἰανουαρίου 1622 συνεχῶς μέχρις Ἰανουαρίου 1634 (Κώδ. Π. Ἀρχ. Α' 106, 108, 113, 126, 137,

Παρθενίου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ καὶ ἀβίαστον ποιησαμένου 1) ἐξελέγη (Μάρτ. 1652) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομον. καὶ πνευματικοῖς κὺρ ***Νικηφόρος***, ὁ ἐκεῖθεν ἐλθών, πρὸς ὃν καὶ τὴν παραίτησιν ἐποιήσατο (= ὁ Π.) διὰ τὰς συχνὰς ἀσθενείας αὐτοῦ» [2]).

Νικηφόρου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ ποιησαμένου» ἐξελέγη (2Νοεμβρίου 1658) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομον. κὺρ ***Μακάριος***» [3]).

Μεθοδίου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος» ἐξελέγη (Ἰανουάριος 1760) «ὁ θεοφιλ. ἀρχιεπίσκοπος Ἐλασσῶνος κὺρ ***Τιμόθεος***» [4]).

Τιμοθέου «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ πρὸς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (Ἰούλιος 1772) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομον. κὺρ ***Διονύσιος***». [5]).

Διονυσίου «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [Φεβρ. 1807] «ὁ ὁσιολογιώτατος ἐν ἱεροδιδασκάλοις κὺρ ***Ματθαῖος***» [6]).

Ματθαίου «διὰ κανονικῶν ψήφων καὶ συνοδικῆς ἐκλογῆς μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μ. Θεσσαλονίκης» ἐξελέγη [Ἰούνιος 1821) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομον. ἀρχιμανδρ. κὺρ ***Γρηγόριος***» [7]).

Γρηγορίου. «κατὰ κοινὴν δι' ἀναφορῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἐπίμονον ἀγωγὴν δι' εὐλόγους καὶ κανονικοὺς λόγους καὶ κατὰ συνοδικὴν εὔλογον ἀπόφασιν ἐξωσθέντος καὶ πλέον ἀπομακρυνθέντος τῆς ἐπαρχίας ταύτης»[8]) ἐξελέγη (Μάϊος 1831) « ὁ ὁσιολ. ἐν ἱερομ. κὺρ ***Κύριλλος***, ὁ καὶ

158, 163, 183, 256. 260. Β' 33, 35.—Θ ρ α κ ι κ ὰ Β' 302, 303), Π α ΐ σ ι ο ς, Ἰανουάριος 1634 (Ἠπειρωτ. Χρον. Γ' 30). Ἐὰν δὲν πρόκειται περὶ λάθους, ὁ Π α ΐ σ ι ο ς φαίνεται διαδεχθεὶς τὸν Π α ρ θ έ ν ι ο ν, ὅστις καὶ αὖθις, ἢ ἄλλος τις, ἐμφανίζεται κατὰ Ἰούνιον 1638 καὶ Μάϊον 1639 (Κωδ. Α' 331, 333, 349). Ἐφεξῆς δὲν συναντᾶται. Παρέμεινε ἆρά γε διαρκῶς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ ὢν ἤδη προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν ; Πιθανῶς.

1) Παρῃτήθη διὰ γῆρας τῇ 1 Μαρτίου 1652 (Σ ά θ α ὡς ἀνωτ. 586).

2) Ν ο μ. Σ υ ν. 248. —Σ ά θ α ὡς ἀνωτ. 586.

3) Ν ο μ. Σ υ ν. 259. — Σ ά θ α ὡς ἀνωτ. 590.— Μετὰ τὸν Μ α κ ά ρ ι ο ν ἀναφέρονται : Γ ε δ ε ὼ ν 1672, 1676, 1704. — Ἱ ε ρ ε μ ί α ς, 1706. — Ἰ ω α κ ε ὶ μ 1708.—Ν ε ό φ υ τ ο ς 1713.—Δ α ν ι ὴ λ, 1716.—Ἱ ε ρ ε μ ί α ς, 1721 καὶ Μεθόδιος, 1738. (Θ ρ α κ ι κ ὰ Β' 304. 305.—Μ α υ ρ ο γ ο ρ δ. Βιβλιοθ. Α' 174, 175. —Ἑ λ λ η ν ι κ ὰ Β' 404.—D i c t i o n. ὡς ἀ ν ω τ. σ.660—L e Q u i e n Ι'. 1202.—Ἐ κ κ λ. Ἀ λ. ΛΒ' 270.

4) Κ ω δ. Π. Ἀρχ. Δ' 239. —Θ ρ α κ ι κ ὰ ὡς ἀνωτ. 306.

5) Ζ' 46.—Τὸ ὑ π ό μ ν η μ α ἐν τοῖς Θ ρ α κ ι κ ο ῖ ς ὡς ἀνωτ. 306.

6) Θ' 242.—Θ ρ α κ. ὡς ἀνωτ.308.

7) Θ' 441.

8) Ὀλίγον ἀργότερον, τῇ 5ῃ Ἰουνίου 1831, ὑπέβαλε καὶ παραίτησιν (ΙΔ' 196).

δευτερεύων εὐδοκίμως χρηματίσας τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας [1]).

Κυρίλλου «μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπ. Ἀμασείας» ἐξελέγη (7 Μαρτ. 1847) ὁ πανιερ. μ. Ἀγχιάλου ***Σωφρόνιος*** [2]).

Σωφρονίου «διὰ κανον. ψήφων καὶ συνοδ. ἐκλογῆς μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτ. μ. Κρήτης» ἐξελέγη [25 Αὐγ. 1850] «ὁ ὁσιολ. ἐν ἱερομον. κὺρ ***Ἰγνάτιος*** ὁ καὶ Μέγας ἀρχιδιάκονος χρηματίσας τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας [3]]».

Ἰγνατίου «διὰ κανον. ψήφων καὶ συνοδ. ἐκλογῆς μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτ. μητροπ. Κασσανδρείας» ἐξελέγη (Φεβρ. 1851) ὁ πανιερ. μητροπολίτης πρ. Κρήτης ***Σωφρόνιος*** [4]].

Σωφρονίου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (11 Ἰουλίου 1855) ὁ πανιερ. μητροπολίτης Δημητριάδος ***Γαβριὴλ*** [5]).

Γαβριὴλ «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (24 Αὐγ. 1867) ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος πρ. Λοφτσοῦ ***Μελέτιος*** [6]).

Μελετίου «διὰ τὸ γῆρας καὶ τὰς σωματικὰς αὐτοῦ ἀσθενείας παραιτηθέντος οἰκειοθελῶς καὶ ἀπαραβιάστως» ἐξελέγη [3 Ἀπρ. 1872] ὁ πανιερ. μητροπολίτης Νεοκαισαρείας ***Μελέτιος*** [7]].

Μελετίου «παραίτησιν, οἰκειοθελῆ καὶ ἀπαραβίαστον ὑποβαλόντος» ἐξελέγη (Μάρτιος 1873) ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κίτρους Δωρόθεος [8]).

Δωροθέου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (11 8]βρ. 1877) ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Παραμυθίας ***Ἄνθιμος*** [9]).

Ἀνθίμου «μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλ. Ἀγχιάλου» ἐξελέγη (15 8]βρ. 1888) ὁ πανιερ. μητροπολίτης Σερρῶν ***Λουκᾶς***. [10])

Λουκᾶ «μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτ. μ. Δρυϊνουπόλεως» ἐξελέγη (22 Μαΐου 1899) ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Μυρέων ***Γερμανός***. [11])

---

1) ΙΔ' 196.
2) ΚΒ' 148.
3) Αὐτόθι 214.
4) Αὐτόθι 221.—Θρακ. ὡς ἀνωτ. 310.
5) ΚΒ' 299.
6) ΞΖ' 12.
7) Αὐτόθι 86.—Παρῃτήθη τῇ 20 Μαρτίου 1872.
8) Αὐτόθι 123.
9) Αὐτόθι 205.
10) Ατόθι 366.
11 Ϡια' 35.

Γερμανοῦ «μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτ. μητροπ. Λέρου καὶ Καλύμνου» ἐξελέγη (9 Αὐγ. 1903) ὁ πανιερ. μητροπολίτης πρ. Κασσανδρείας ***Λεόντιος*** [1]).

Λεοντίου «παυθέντος» ἐξελέγη (27 Ἰανουρ. 1907) ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Χριστουπόλεως ***Ἰωακείμ*** [2]).

Ἰωακεὶμ προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτ. μ. Χαλκηδόνος τῇ 20 Δ]βρίου 1923, ἡ ἐπαρχία παρέμεινε ἄνευ τιτλούχου ἀρχιερέως.

4) ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΙΣ

Ἡ Ἐκκλησία λαβοῦσα ἐν καιρῷ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ ἀρτισύστατος τότε πόλις Δεδὲ Ἀγάτς, σημαντικὴν τὴν ἐπίδοσιν ἐμφανίζουσα καὶ δὴ καὶ ἕδρα πολιτικῆς διοικήσεως κατασταθεῖσα, εἶχε τὴν θέσιν αὐτῆς ἀπὸ ἀπόψεως ἐκκλησιαστικῆς ἀκαθόριστον διακυβερνωμένη προσωρινῶς καὶ ἄνευ ἐπισήμου κανονικῆς πράξεως ὑπὸ τῆς μητροπόλεως Μαρωνείας ἀπεφάσισε συνοδικῶς, κατὰ Ὀκτώβριον 1885, ὅπως ἡ πόλις αὕτη μετὰ καὶ τῶν περὶ αὐτὴν χωρίων προσαρτηθῇ ἐκκλησιαστικῶς τῇ μητροπόλει Αἴνου, ἐπιτραπέντος τῷ μ)τῃ τῆς τελευταίας ταύτης ὅπως καταστήσῃ τὴν ὡς ἄνω νέαν πόλιν ἕδραν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ. Τελευταίως δ' αὖθις ἡ Ἐκκλησία καθοδηγουμένη ὑπὸ τῶν δημιουργηθεισῶν διὰ τὴν αὐτὴν περιφέρειαν νέων πολιτικῶν συνθηκῶν ἀπεφάσισε ἐπὶ Μελετίου Δ'. κατὰ Ν)βριον 1922, τὴν εἰς ἰδίαν αὐτοτελῆ μητρόπολιν ἀνακήρυξιν αὐτῆς, μεθ' ἕδρας τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως, ὡς ὠνομάσθη ἡ πόλις Δεδέαγατς. Ὁ οἰκεῖος ποιμὴν φημίζεται : ***ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Ροδόπης***. Τῇ μ)λει ταύτῃ συνεχωνεύθη μέρος τῆς καταργηθείσης μητροπόλεως Σουφλίου (3 Ἰουνίου 1934) [3]).

* *
*

Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ ἀπόφασις ἱδρυτικὴ τῆς μητροπόλεως Ἀλεξανδρουπόλεως

«Προκαθημένης τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κου Κου Μελετίου Δ' ἡ ἱερὰ Σύνοδος, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ ἐν τῇ Δυ-

---

1) Αὐτόθι 114.
2) Αὐτόθι 155.
3) Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια τοῦ ἔτους 1885, ἔτος Α' σ. 575. τοῦ ἔτους 1922 σ. 443.— Θρακικὰ Β' 49. Γ' 387. Ἔκτακτον παράρτημα Γ' τόμ. σ. 68 —Μ. Ἑλλ. Ἐγκ. Γ' 692. Η' 932. Ἐκκλησία ΙΒ' (1934) σ. 182.— Ὀρθοδοξία Α' σ. 417. Θ' 272. —Λεξ. Ἐλευθερουδάκη Α' 462.

τικῇ Θράκῃ τμῆμα τῆς ἐπαρχίας Αἴνου, λόγῳ τῶν πολιτικῶν συνθηκῶν, ὑφ' ἃς τοῦτο νῦν διατελεῖ ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἐν τῇ 'Ανατολικῇ Θράκῃ ἕτερον τμῆμα τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, τὸ διατελοῦν ὑπὸ ἄλλας πολιτικὰς συνθήκας, καὶ λόγῳ τῆς συγκεντρώσεως καὶ ἐγκαταστάσεως ἐκεῖ χιλιάδων ὁμογενῶν προσφύγων, ἔχει ἀνάγκην ἀμέσου καὶ συνεχοῦς ποιμαντορικῆς προνοίας καὶ ἐπιβλέψεως, ἐνέκρινεν ὅπως ἀποσπώμενον ἐκ τοῦ ἐν τῇ Α. Θράκῃ τμήματος τῆς ἐπαρχίας Αἴνου καὶ μετὰ κατάλληλον τῶν ὁμόρων ἐπαρχιῶν Μαρωνείας καὶ Ξάνθης διαρρύθμισιν, ἀποτελέσῃ νέαν μητρόπολιν ὑπὸ τὸ ὄνομα : ***Μητρόπολις 'Αλεξανδρουπόλεως***, κατέχουσαν θέσιν ἐν τῇ Β'. στήλῃ τοῦ Συνταγματίου εὐθὺς πρὸ τῆς μητροπόλεως Φιλαδελφείας».

(Συνοδικὴ συνεδρία 17ης Νοεμβρίου 1922).

***

«Τοῦ ἐν τῇ Δ. Θράκῃ τμήματος τῆς ἐπαρχίας Αἴνου ἀποχωρισθέντος ταύτης καὶ ἰδίαν ἀποτελέσαντος μητρόπολιν μετὰ ἕδρας τῆς πόλεως 'Αλεξανδρουπόλεως, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν ***Μητρόπολις 'Αλεξανδρουπόλεως***, τούτου δ' ἕνεκα ἀναγκαίου ἀποβάντος ὅπως ἡ πνευματικὴ διοίκησις τῆς νέας ταύτης μητροπόλεως ἀνατεθῇ εἰς κατάλληλον πρόσωπον» ἐξελέγη μητροπολίτης αὐτῆς (17 Ν)βρίου 1922) «ὁ πανιερώτατος μ)της 'Αγκύρας ***Γερβάσιος***». [1])

Γερβασίου πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος ἐξελέγη (5 'Ιουνίου 1934) ὁ παν. μ. Σουφλίου ***'Ιωακείμ*** [2]).

5) ΑΡΓΥΡΟΠΟΛΙΣ

'Ο ἀπόστολος 'Ανδρέας ὁ πρωτόκλητος «διαπλέων τὴν τοῦ Πόντου παραθαλασσίαν καὶ τὰς κατὰ τόπου ἐκκλησίας ἐπιστηρίζων κατῆλθεν εἰς τὸ Βυζάντιον· ἐν ἐκείναις οὖν ταῖς ἡμέραις ἡ ***'Αργυρόπολις*** ηὔχει τε καὶ ἤνθει τῷ πλήθει τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ· ἐν ᾗ Στάχυν τινὰ μαθητὴν ἕνα τῶν ἑβδομήκοντα τοῖς πεπιστευκόσι καθίστησιν ἐπίσκοπον». Καὶ ἄλλως : «Παραπλεύσας ὁ 'Ανδρέας τὸ Βυζάντιον κατῴκησεν ἐπὶ διετῆ χρόνον πλησίον τοῦ Βυζαντίου ἐν τῷ ***θρακίῳ μέρει***, ὡς ἀπὸ σταδίου ἑνὸς τῆς 'Αργυροπόλεως· ἐκεῖ ἐπισυναγωγὴν τῶν ἐνθέσμων καὶ φιλαλήθων ἀνδρῶν ποιούμενος, ὡς οὖν περὶ τοὺς δισχιλίους ἐπισυνάξας, θυσιαστήριον τῷ Χριστῷ ἑδράσας ἐν τῇ 'Αργυροπόλει καὶ τὸν Στάχυν ἐπίσκοπον καταστή-

---

2) Κώδ. Θιά' σ. 355.

3] 'Ε κ κ λ η σ ί α ἔνθα ἀνωτέρω.

σας εἰς Σινώπην τοῦ Πόντου μεθίσταται». 'Εν τῇ 'Αργυροπόλει ταύτῃ (νῦν Φουντουκλί), θρακικῇ τοποθεσίᾳ τοῦ Βυζαντίου, ἱδρύθη ὁ πρῶτος ἐπισκοπικὸς ναὸς καὶ ἀναμφιβόλως καὶ οἶκος, ἐν ᾧ διέμενον οἱ ἐπίσκοποι ἀπὸ τοῦ Στάχυος (38 54) μέχρι τοῦ 'Αθηνογένους ἢ 'Αθηνοδώρου (144—148), ὅστις μετέθηκε τὰς συνάξεις τῶν πιστῶν ἐν ἑτέρῳ ναῷ, ἀνεγερθέντι ἐν 'Ελαίᾳ ἢ 'Ελαιῶνι, πλησίον τῆς 'Αργυροπόλεως, πιθανῶς ἱδρύσας ἐκεῖ καὶ νέον ἐπισκοπικὸν οἶκον. 'Επ' ὀνόματι τῆς 'Αργυροπόλεως ταύτης, τιμηθείσης πάντας καὶ εἰς ἐπισκοπικὴν ἀξίαν ὑπὸ τὸν ἀρχ)πον Κωνσταντινουπόλεως, φέρονται ψιλωνύμως ἐπίσκοποι. [1])

* * *

«'Ο ὁσιολογιώτατος ἐν ἱεροδιδασκάλοις ἀρχιμ. κὺρ ***Γρηγόριος***» ἐψηφίσθη κατὰ 'Ιούλιον 1807 ὡς «ἀρχ)κὸς προϊστάμενος ἐν τῇ κατὰ τὸ Πέγιογλου ἱ. ἐκκλησίᾳ τῶν ἐνδόξων εἰσοδίων τῆς 'Υπεραγίας Θεοτόκου καὶ τῇ συνημμένῃ αὐτῇ καὶ περιωρισμένῃ ἐνορίᾳ». [2])

'Ο ὁσιώτατος ἀρχιμ. κὺρ ***Δαμασκηνὸς*** ἐψηφίσθη κατὰ Νοέμβριον 1823 «ἐπὶ πνευματικῇ ἐπιτροπικῇ ἐπισκέψει τῶν ἐν τῇ 'Ι. 'Εκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου 'Υψωμαθείων εὐσεβῶν χριστιανῶν». [3])

'Ο πανοσιώτ. ἀρχιμανδρ. καὶ προεστὼς τῆς χώρας τῶν Ταταούλων κὺρ ***Διονύσιος*** ἐψηφίσθη κατὰ Φεβρουάριον 1841 «ἐπὶ τῷ εἶναι τιτουλάριος αὐτῆς ἀρχιερεύς». Προήχθη εἰς μητροπολίτην Πρεσλάβας τῇ 5 Μαρτίου 1847 [4]].

'Ο 'Οσιώτατος ἐν ἱερομον. κὺρ ***Σεραφεὶμ*** ἐψηφίσθη κατὰ 8]βριον 1848 «πρὸς πνευματικὴν ἐπίσκεψιν τῶν ἐν τῇ ἐνορίᾳ Ταταούλων κατοι-

---

1) B a n d u r i imper. orient. ἔκδ. Βενετ.1729 σ.164.171.—L e u n c l a v i j u s Græcor. ἔκδ. Fischeri A' 296.—Migne 147 σ. 449, 452.— C a v e script. ecclesiast. historia litt. 1693, σ. 84. —Μ. Γ ε δ ε ώ ν, χρονικὰ τοῦ πατρ. οἴκου καὶ τοῦ ναοῦ. Κων)πολις. 1884 σ. 7 ἑξ.—Τ ο ῦ α ὐ τ ο ῦ, Πατρ. Πίνακες, σ. 86. — Σ κ α ρ λ ά τ ο υ Β υ ζ α ν τ ί ο υ, ἡ Κωνσταντινούπολις. 'Αθῆναι. 1882. Β' 83 ἑξῆς. — 'Η ἀποστολικότης τοῦ πατρ. θρόνου Κ)Πόλεως ὑπὸ Κ α ι σ α ρ ε ί α ς Κ α λ λ ι ν ί κ ο υ ἐν 'Ο ρ θ ο δ ο ξ ί α Η' 129.—Κατάλογος ἱστορικὸς τῶν ἐπισκόπων καὶ πατριαρχῶν Κων]πόλεως ὑπὸ Ζ α χ. Μ α θ ᾶ. Ναύπλιον 1837 σ. 1 ἑξ.—5.—'Υπάρχει πληροφορία τοῦ ἱστορικοῦ Σωκράτους, καθ' ἣν ὁ Κων)πόλεως 'Αττικὸς (406—425) «κατιδὼν τὸν καταντικρὺ Χρυσουπόλεως ἐν ἀρχῇ τοῦ Βοσπόρου, κείμενον τόπον εὐτερπῆ τυγχάνοντα, πρέπειν, ἔφη, τοῦτον 'Α ρ γ υ ρ ό π ο λ ι ν ὀνομάζεσθαι καὶ ῥηθεὶς ὁ λόγος εὐθὺς τὴν ἐπωνυμίαν ἐκράτυνεν». Παρὰ ταῦτα, μένει ἀκλόνητον τὸ γεγονὸς τῆς ἐν τῇ θρακικῇ ταύτῃ τοποθεσίᾳ ἱδρύσεως καὶ λειτουργίας τοῦ πρώτου ἐπισκοπικοῦ ναοῦ καὶ οἴκου.

2) Κ ώ δ. Π. 'Αρχ. Θ' 245. — 'Ε κ κ λ. 'Α λ. ΚΑ' 52, ΚΗ' 305.

3) ΙΔ 45. 'Ε κ λ. 'Αλ. ΚΑ' 52.

4) ΙΔ' 380.—'Ε κ κ λ. 'Α λ. ΚΑ' 67.

κούντων ὀρθοδόξων χριστιανῶν». Προήχθη εἰς μητροπολίτην Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης τῇ 27 Ἰανουαρίου 1864 1].

Ὁ ὁσιολ. ἀρχιμανδρίτης κὺρ ***Ἀθανάσιος*** ἐψηφίσθη τῇ 14 8]βρ. 1867 «πρὸς οἰκοδομὴν τῆς ἐνορίας τοῦ ἁγίου Νικολάου κατὰ τὸν Γαλατάν». Ἐξελέγη ἐπίσκοπος Μετρῶν καὶ Ἀθύρων κατὰ Νοέμβριον 1879 2].

Ὁ ὁσιολογ. πρωτοσύγγελος τοῦ μ. Χαλκηδόνος Καλλινίκου κὺρ ***Καλλίνικος*** «πρὸς πνευματικὴν ἐπίσκεψιν τῶν εὐλογημένων χριστιανῶν τῆς αὐτοῦ πανιερότητος» ἐψηφίσθη τῇ 9 Ἀπριλίου 1880, αἰτήσει αὐτῆς 3].

Ὁ ὁσιολογ. ἀρχιμ. κὺρ ***Χαρίτων*** ἐψηφίσθη τῇ 18 Σ]βρ. 1886 «πρὸς πνευματικὴν ἐπίσκεψιν τῶν ἐν τῇ ἐνορίᾳ ἁγίου Κωνσταντίνου Χριστιανῶν». Προήχθη εἰς μητροπολίτην Μεσημβρίας τῇ 29 8)βρίου 1896 4].

Ὁ ὁσιολογ. ἀρχιμ. κὺρ ***Γερμανὸς*** ἐψηφίσθη τῇ 29 Μαρτ. 1907 ὡς ἀρχιερατικὸς προϊστάμενος τῆς ἱ. Ἐκκλησίας τῶν Ταξιαρχῶν Μ. Ρεύματος 5].

6) ΑΡΚΑΔΙΟΥΠΟΛΙΣ

Ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐπισκοπῶν τῆς μ. Ἡρακλείας ἐμφανίζεται κατ'ἀρχὰς συνηνωμένη μετὰ τῆς ἐπισκοπῆς Βιζύης—ἐξ οὗ καὶ ὁ ἐν τῇ Δ' Οἰκ. Συνόδῳ παραστὰς «***Λουκιανὸς ἐπίσκοπος Βιζύης καὶ Ἀρκαδιουπόλεως***»,—ἀπὸ δὲ τοῦ στ' αἰῶνος ***ἀρχιεπισκοπὴ*** [ἐπαρχίας Εὐρώπης] τελοῦσα τῷ Κωνσταντινουπόλεως,καὶ ἐπὶ Ἰσαὰκ Ἀγγέλου[1186—96] ***μητρόπολις*** ὑφισταμένη μέχρι τῶν μέσων τοῦ ιδ' αἰῶνος. Μετὰ τὴν τουρκικὴν κατοχὴν [1360] ἡ ἐπαρχία αὕτη καταργηθεῖσα συνεχωνεύθη μετὰ τῆς μητροπόλεως Ἀδριανουπόλεως. Ὁ τίτλος αὐτῆς δίδοται ψιλωνύμως6).

***

«Ἀξιώσει ἐνθέρμῳ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ μ. Ἀδριανουπόλεως

1) ΚΒ' 184. Ἐ. Ἀλ. αὐτ. 68.

2 ΞΖ'] 20. Ἐ. Ἀλ. αὐτ. 211.

3] ΞΖ' 232.

4] ΞΖ' 330.

5] Ϡια' 159.

6) P a r t h e y κλπ. σ. 4, 58, 99, 147, 152, 164, 200, 233. 242. G e l z e r ungedr. κλπ, 535, 551, 571, 589, 592, 600, 608. — Τ ο ῦ α ὐ τ ο ῦ Cyprii κλπ. σ. 4.59.—Ρ. Π ο τ λ ῆ Ε' 457, 475, 494. — Μ. Ε. Ἐ γ κ. Ε' 537.—Diction. d'histoire et de géogr. κλπ. ὡς ἄνωτ. III 1483.—Ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Ἀρκαδιουπόλεως ὑπὸ Σ ε β α σ τ ε ί α ς Ἀ ν θ ί μ ο υ ἐν Ἐ κ κ λ. Ἀ λ ΚΒ' (1902) σ.211 καὶ ὑπὸ Ἐ λ α ί α ς Ἀ γ α θ α γ γ έ λ ο υ ἐν τῷ Ἐ γ κ υ κ λ ο π α ι δ. ἡ μ ε ρ ο λ ο γ ί ῳ 1934 ὑπὸ Σ. Ζερβοπούλου σ. 122.—Ν έ α Σ ι ὼ ν ΚΣΤ' (1931) σ. 564.—L e Q u i e n I. 1135.— Λεξ. Ἐ λ ε υ θ ε ρ ο υ δ ά κ η Β' 164.

Γερασίμου» ἐξελέγη [Αὔγ. 1827], «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις καὶ πατριαρχικὸς ἐφημέριος κὺρ ***Ἄνθιμος*** ἐπίσκοπος τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης ἐπισκοπῆς Ἀρκαδιουπόλεως». 1)]

7) ΒΙΖΥΗ

Ἐκ τῶν ἐπισκοπῶν ἀρχικῶς τῆς μ. Ἡρακλείας καὶ δὴ συνηνωμένης μετὰ τῆς ***Ἀρκαδιουπόλεως***, ὡς ἐσημειώθη ἐν τῷ οἰκείῳ μέρει, ἐμφανίζεται ἀπὸ τοῦ στ΄ αἰῶνος ὡς μία τῶν «αὐτοκεφάλων» ἀρχιεπισκοπῶν τοῦ Π. Κων]πόλεως [ἐπαρχίας Εὐρώπης] προαχθεῖσα μετὰ τὴν τελευτὴν Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ Γ΄ [† 1341] εἰς ***μητρόπολιν***, καταλαβοῦσα 97ην σειράν. Διὰ τὸ ἀδύνατον τῆς συντηρήσεως τοῦ ἀρχιερέως αὐτῆς ἐδόθη τῷ μητροπ. Βιζύης κατ' ἐπίδοσιν τῷ 1354 ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Δέρκου καὶ τῷ 1365 ἡ μητρόπολις Μηθύμης. Ἐρημωθεῖσα τὸν ιε΄ αἰῶνα ἀποκαθίσταται καὶ αὖθις, ἴσως μετὰ τὰ μέσα τοῦ ιστ΄ αἰῶνος, ταύτῃ δὲ ἤδη πρὸ τοῦ 1682 συνηνώθη καὶ ἡ ἐρημωθεῖσα τότε μητρόπολις Μηδείας, ἀποτελεσθείσης οὕτω μιᾶς μητροπόλεως ***Βιζύης*** καὶ ***Μηδείας***. Καὶ ἀνεστάλη μὲν ἡ ἕνωσις αὕτη μετά τινα χρόνον, ἀρχὰς τοῦ ιη΄ αἰῶνος, ἐφ' ὅσον καὶ τὸ Συνταγμάτιον τοῦ Ἱεροσολύμων Χρυσάνθου—γραφὲν τῷ 1715—ἀναφέρει κεχωρισμένως τὰς δύο ἐπαρχίας, ἀλλὰ καὶ πάλιν—ἴσως ἐπὶ Ἱερεμίου Γ΄ τὸ α΄ 1716—26 ἀποκατέστη ἐξακολουθησάσης μέχρις ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, τῆς ἡνωμένης ταύτης ἐπαρχίας κατεχούσης τελευταίως τὴν μστ΄ θέσιν, ἐν τῷ ***Συνταγματίῳ*** τῶν μητροπόλεων, τοῦ δὲ μητροπολίτου Βιζύης καὶ Μηδείας φημιζομένου ***«ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου Μαύρης Θαλάσσης»***. Ἡ ἐπαρχία διελύθη διὰ τῆς μεταναστεύσεως τῶν χριστιανῶν αὐτῆς εἰς Ἑλλάδα [1923] 2).

---

1) Κωδ. Π. Ἀρχ. ΙΔ΄ 129.—Ποιούμεθα διάκρισιν τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης ἀπὸ τῆς ὁμωνύμου τοιαύτης τῆς ὑποκειμένης τῷ μητροπολίτῃ Ἐφέσου, ἁπλῶς μόνον στηριζόμενοι ἐπὶ τοῦ γεγονότος ὅτι τὴν ἐκλογὴν προὐκάλεσεν ὁ μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως, ποιμαίνων περιφέρειαν ἀποτελέσασαν ἀρχικῶς ἕδραν ἐπισκόπου κατὰ τὰ ἀνωτέρω σημειωθέντα.

2 Parthey σ. 3, 57, 99, 135, 147, 152, 161, 200, 234, 304, Gelzer ungedr. 535, 551, 570. 592, 601, 608, 610.— Τοῦ αὐτοῦ Cyprii σ. 3, 59.— Ρ. Ποτλῆ Ε΄ 456, 475, 501, 518.—Χρυσ. συνταγμάτιον σ. 73.— Μ. Γεδεών, Π. Πίν. 430, 603.—Νέα Σιὼν ΚΣΤ΄ 563,— Ἐκκλ. Ἀλ. Γ΄ 416. — Παράρτημα Κ΄—ΚΒ΄ τόμ. Ε. Φ. Συλλ. σ. 104. — Κωδ. Α. Κριτίου 420. Β΄ Κριτίου 225.—Acta Patr. Α΄355, 463.—Μ. Ἑλ. Ἐγκ Ζ΄ 264.—Le Quien I. 1145.—Σάββα Θ. Σταχίδου, ἱστορία τῆς ἐπαρχίας Βιζύης καὶ Μηδείας. Κωνσταντινούπολις 1874. —Λεξ. Ἐλευθερουδάκη Γ΄ 256.

Λαυρεντίου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ καὶ ἀβίαστον ποιησαμένου»[1]) ἐξελέγη (1 Ἰουνίου 1616) «ὁ θεοφ. ἐπίσκοπος Τυρουλόης καὶ Σερεντζίων κὺρ ***Ἄνθιμος***»[2]).

Ἀνθίμου «τὸ ζῆν ἀποβαλόντος» ἐξελέγη (8 Μαρτ. 1631) «ὁ ὁσιώτατος καὶ τιμιώτατος κύρις ***Δαμασκηνός***, ἀρχιδιάκονος τῆς Μ. Ἐκκλησίας»[3]).

Δαμασκηνοῦ μετάθεσις εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτ. μητροπόλεως Μεσημβρίας κατὰ Ἰούλιον 1641[4]).

Γαβριὴλ «φυσικῷ θανάτῳ ἀποθανόντος» ἐξελέγη (Μάρτ. 1648) «ὁ ὁσιώτ. ἐν ἱερομον. καὶ πνευματικοῖς κὺρ ***Γρηγόριος***, ὁ ἐκεῖθεν καὶ ἐλθὼν σακελλάριος τῆς αὐτῆς μητροπόλεως»[5]).

Δανιὴλ «καθαιρέσει τελείᾳ καθυποβληθέντος... ὡς μικρὸν διατρίψαντος εἰς τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῷ μητρόπολιν καὶ ἀποδράντος λαθρᾳ, μηδενὸς γινώσκοντος, καὶ καταλιπόντος τὸ ποίμνιον αὐτοῦ ἔρημον καὶ παρεωραμένον καὶ ἀπροστάτευτον»[6]) ἐξελέγη (Ἰανουάριος 1671) ὁ.... ***Κοσμᾶς***.

Κοσμᾶ «τὸ ζῆν ἀποβαλόντος καὶ πρὸς τὴν ἀγήρω ζωὴν μεταστάντος» ἐξελέγη (14 Μαρτ. 1674) ὁ παναγιώτατος μητροπολίτης Ἀγκύρας ***Γεράσιμος***[7]).

Γερασίμου «τελευτήσαντος πρὸ ὀλίγου» ἐξελέγη (1682) ὁ ὁσιώτατος ἱερομόναχος ***Ζαχαρίας***[8]).

---

1) Παρῃτήθη τῷ αὐτῷ ἔτει 1616 καὶ πρὸ τοῦ Ἰουνίου (Α΄ 86 Νομ. Συν. 289. —Σάθα Μεσ. βιβλ. Γ΄ 560).—Ἀναφέρεται καὶ κατὰ Ἰούνιον 1614 (Α΄ 70).—Μετὰ τὴν ἅλωσιν καὶ πρὸ αὐτοῦ ἀναφέρονται: ἀνωνύμως, 1564, 1572, Διονύσιος 1567, 1575. Κύριλλος (Ὀρθοδοξία Θ΄.—Le Quien I. 1149.—Γ. Μαζαράκη ὡς ἀνωτ. σ. 109. — Σάθα σχεδίασμα κλπ. ὡς ἀνωτ. σ. hγ΄. — Τοῦ αὐτοῦ Νεοελλ. φιλολ. 235. Turcograecia σ. 506. Ἐκκλ. Ἀλ. Γ΄ 418.

2) Α΄ 87.—Σάθα 560,—Ἐκκλ. Ἀλ. Β΄ 668. Γ΄ 418. — Νομ. Συν. 289.

3) Α΄ 222.—Ν. Συν. 314.—Σάθα 568.—Ἐ. Ἀλ. Β΄ 669. Γ΄ 419.

4) Β΄ 57. —Α. Κεραμέως Ἱεροσολ. βιβλ. Δ΄ 14. Ἄγνωστον ἐὰν διεδέχθη αὐτὸν ὁ Γαβριὴλ ἢ ἄλλος τις.

5) Ν. Συν. 151.—Σάθα 582. Ἐ. Ἀλ. Γ΄ 420.— Μετὰ τὸν Γρηγόριον γνωστὸς τυγχάνει ὁ Κοσμᾶς, Φεβρ. 1668 καὶ Φεβρ. 1670. (Κεραμέως ὡς ἀνωτ. Α΄ 348. —Π. Νεοκλέους τὸ κανον. δίκ. κλπ. σ. 54.—Ἑλληνικὰ Β΄ 388) Ἴσως αὐτὸν διεδέχθη ὁ Δανιήλ, καθαιρεθεὶς κατὰ Δ]βριον 1671 (Νομ. Συν. 83), ἢ μᾶλλον, διορθωτέον, κατὰ Δ)βριον 1670, ἐφ' ὅσον ὁ διαδεχθεὶς αὐτὸν Κοσμᾶς φέρεται κατὰ Ἰανουάριον 1671 ὑπογράφων ἔγγραφον (Α΄441—Ἐκκλ. Ἀλ. Γ΄ 420). Πιθανῶς ὁ Κοσμᾶς οὗτος εἶνε ὁ αὐτὸς τῷ προηγουμένῳ.

6) Ἡ καθαίρεσις τοῦ Δανιὴλ ἐν Ἐ. Ἀλ. Γ΄ 420.

7) Α΄ 492.—Ν. Συν. 271.—Σάθα 600. Ἐ. Ἀλ. Β΄ 698. Γ΄ 420.

8) Ὑπόμνημα δὲν σώζεται· ἡ δὲ σημείωσις ἐγένετο ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἑνωτικοῦ τῶν ἐπαρχιῶν Βιζύης καὶ Μηδείας συνοδικοῦ γράμματος τοῦ Πατριάρχου Ἰακώβου (Παράρτ. Κ΄—ΚΒ΄ τόμου ὡς ἀνωτ. σ. 104—105). — Ὁ Ζαχαρίας ἀναφέρεται κατὰ Μάρτιον 1691 (Κεραμέως ἔνθα ἀνωτ. Α΄ 353. — Ἐ. Ἀλ.

Γενναδίου «τὸ κοινὸν δεδωκότος χρέος καὶ πρὸς τὰς αἰωνίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (17 Φεβρουαρίου 1751) «ὁ ὁσιώτατος μέγας πρωτοσύγγελος τῆς τοῦ Χρ.Μ.Ἐκκλησίας ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Γεράσιμος***»[1]).

Γερασίμου «καθαιρέσει παντελεῖ τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ καθυποβληθέντος διὰ τὸ βίᾳ καὶ δυναστείᾳ, παρανομίᾳ τε καὶ παρὰ κανόνα δράξασθαι καὶ ἐγκρατῆ γενέσθαι τῆς ἐπαρχίας ταύτης» ἐξελέγη (Ἰούλιος 1752) «ὁ πανοσιώτ. πατριαρχ. ἐφημέριος ἐν ἱερομον. κὺρ ***Ἀγάπιος***»[2].

Ἀγαπίου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ ποιησαμένου»[3]) ἐξελέγη (Φεβρουάριος 1762) «ὁ ὁσιολογιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Γεράσιμος***[4]).

Γερασίμου «προβιβασθέντος διὰ κανον. ψήφων καὶ συνοδ. ἐκλογῆς εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Νικομηδείας» ἐξελέγη (Φεβρουάρ. 1783) «ὁ πανιερ. ἅγιος Σεβαστείας κὺρ ***Παρθένιος***[5]).

Παρθενίου «καθαιρέσει παντελεῖ τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ ἐνδίκως καθυποβληθέντος, ὡς ἀντάρτου καὶ ἀπειθοῦς ἀναφανέντος πρὸς τὰς ὑψηλὰς βασιλικὰς προσκυνητὰς προσταγὰς καὶ πρὸς τὰς γενομένας αὐτῷ ἐκκλησιαστικὰς προτροπὰς καὶ διακελεύσεις», ἐξελέγη (Ἰούνιος 1792) ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Σεβαστείας ***Δανιὴλ***[6]).

Δανιὴλ «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (Αὔγ. 1813) «ὁ ὁσιολογ. πρωτοσύγγελος τῆς μ. Ἐφέσου ***Νεόφυτος***, τῶν κανονικῶν ψήφων γενομένων ἐν τῷ ἐν Κουρούτσεσμε ἱεροῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου[7]).

Νεοφύτου. «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (Αὔγ. 1816) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομ. κὺρ ***Ἱερεμίας***, τῶν κανονικῶν ψήφων γενομένων ἐν τῷ ἐν Κουρούτσεσμε «πατριαρχικῷ ναῷ» τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. [8])

Γ' 420).—Ὑψηλ. τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν σ. 208). Μετ'αὐτὸν ἀναφέρεται: Ἰωακείμ, 1708—1717 καὶ 1718. Σάθα 521.—Ἐ. Ἀλ. Γ' 420, ΛΒ' 270, καθαιρεθεὶς μετά τινα ἔτη. Ἡ καθαίρεσις αὐτὴ εὕρηται ἡμιτελὴς ἐν Κώδ. Α. Κριτίου σ. 235).—Παρθένιος 1721. —Ἀκάκιος Σέβριος 1723. (Le Quien I. 1150. — Γ. Μαζαράκη ὡς ἀνωτ. σ. 389) —Μακάριος, 1731 (Κεραμέως ὡς ἀνωτ. Α' 216, Δ' 377).—Ἰωακείμ, Ἀπρίλιος 1744 (Κώδ. Γ' 75, 76) καὶ Γεννάδιος. Ἰούλιος 1749 (Δ' 133).

1) Δ' 153.

2) Δ' 161. —Ἐ. Ἀλ. Γ' 420.

3) Παρῃτήθη τῇ 28 Φεβρ. 1762 (ΣΤ' 37).

4) ΣΤ' 38 Ἐ. Ἀλ. ἔνθα ἀνωτέρω.

5] Ζ' 155, Ἐ. Ἀλ. ἔνθα ἀνωτ. — Καθαιρεθεὶς ὑπέβαλεν ἔπειτα, 20 Ἀπριλίου 1793, καὶ παραίτησιν [Θ'.]

6] Θ' 32.—Ἐ Ἀλ. ἔνθ' ἀνωτ.

7] Θ' 322.

8] Θ' 365.

Ἱερεμίου «διὰ κανον. ψήφων καὶ συνοδ. ἐκλογῆς μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτ. μ. Δέρκων» ἐξελέγη (Ἰούνιος 1821) «ὁ πανοσιολογ. ἀρχιμ. ἐν ἱερομον. κὺρ ***Ἰωάσαφ***» [1]).

Ἰωάσαφ «διὰ κανον. ψήφων μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτ. μ. Νύσσης» ἐξελέγη Αὐγ. 1826) ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Ἐλευθερουπόλεως ***Ἰωσήφ*** [2]).

Ἰωσήφ παραιτηθέντος ἀποκατέστη εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ ἐπαρχίαν (8βριος 1826) ὁ πανιερ. μ. Νύσσης ***Ἰωάσαφ*** [3]).

Ἰωάσαφ «παραίτησιν οἰκειοθελῆ καὶ ἀβίαστον ποιησαμένου» [4])ἐξελέγη (Σβρ. 1830) ὁ πανιερ. μ. Προικοννήνου ***Κοσμᾶς*** [5]).

Κοσμᾶ «διὰ καν. ψήφων καὶ συνοδ. ἐκλογῆς ἀποκατασταθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτ. μ.Χίου» ἐξελέγη (Αὐγ.1837) ὁ πανιερ. μ. πρ. Χίου ***Γρηγόριος*** [6]).

Γρηγορίου «διὰ συνοδ. ἐκλογῆς καὶ κανον. ψήφων μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτ. μ. Χίου» ἐξελέγη (28 Σ)βρ. 1855) «ὁ ὁσιολογ. ἐν ἱερομ. κὺρ ***Ματθαῖος*** ὁ καὶ ἀρχιδιάκονος χρηματίσας τῆς μ.Ἡρακλείας». [7])

Ματθαίου «διὰ λόγους κανονικοὺς παυθέντος καὶ τέλεον ἀπομακρυνθέντος ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας» ἐξελέγη (27 Φεβρ. 1863) «ὁ ὁσιολογιώτ. μ. πρωτοσύγκελλος τῆς ἁγίας τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας ἐν ἱερομον. κὺρ ***Πλάτων***» [8]).

Πλάτωνος «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (1 Αὐγ. 1877) ὁ θεοφ. ἐπίσκοπος Ἐλειουπόλεως ***Κωνστάντιος*** [9]).

Κωνσταντίου «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (12 Αὐγ. 1889) ὁ ὁσιολογιώτ. Μ. Πρωτοσύγκελλος ***Ἱερόθεος*** [10]).

---

1) Θ' 445.
2) ΙΔ' 97.
3) ΙΔ'105.
4) Παρῃτήθη τῇ 25 Σβρίου 1830 [ΙΔ' 174).
5) ΙΔ' 175.
6) ΙΔ' 296.
7) ΚΒ' 313.—Θρακικὰ Α' 261.
8) ΚΒ' 433..
9) ΞΖ' 198.
10] Αὐτόθι 588.

Ἱεροθέου «προαχθένος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτ. μ. Ῥόδου» ἐξελέγη (5 Φεβρ. 1900) ὁ πανιερ. μ. Βελεγράδων ***Δωρόθεος*** 1).

Δωροθέου «μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτ. μ. Σωζοαγαθουπόλεως» ἐξελέγη (29 Ἰανουαρίου 1904) ὁ πανιερ. μ. Βοδενῶν ***Νικόδημος.*** 2)

Νικοδήμου «μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτ. μ. Κώου» ἐξελέγη (19 Φεβρ. 1908) ὁ πανιερ. μ. Μογλενῶν ***Ἄνθιμος*** 3).

Ἀνθίμου «μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτ. μ. Μαρωνείας» ἐξελέγη (4 Φεβρ. 1928) ὁ πανιερ. μ. Αὐστραλίας ***Χριστοφόρος*** 4)

8) ΒΟΥΚΕΛΛΟΣ

Ἐκ τῶν ἐπισκοπῶν τῆς μητροπόλεως Ἀδριανουπόλεως, διαλυθεῖσα πιθανῶς τὸν ι´ αἰῶνα. Ὁ τίτλος αὐτῆς ἐδίδοτο ἔκτοτε ψιλωνύμως 5).

*
* *

Ἀνθίμου, ἐπισκόπου Βουκέλλου, προβιβασμὸς εἰς τὸν θρόνον τῆς μητροπόλεως Μελενίκου κατὰ Ἰούλιον 1796 6).

9) ΓΑΝΟΣ

Ἀρχικῶς τμῆμα πάσης τῆς ἐπισκοπικῆς περιφερείας Πανίου καὶ μετέπειτα τῆς ἐπισκοπῆς Περιστάσεως ἐτιμήθη εἰς ***ἀρχιεπισκοπὴν*** πιθανῶς ἐπὶ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ Γέροντος [1282—1328] καὶ εἶτα εἰς ***μητρόπολιν*** ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως. Κατὰ Δεκέμβριον 1329 ὁ Γάνου ὑπεγράφετο ***«καὶ ὑπέρτιμος»***, ἀπὸ δὲ τοῦ ιστ´ αἰῶνος ὁ Γάνου ἢ ὁ Γάνου καὶ Χώρας ἐφημίζετο ***«ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Θράκης παραλίας»***, κατέχων τελευταίως τὴν μδ´ σειρὰν ἐν τῷ Συνταγματίῳ. Ἡ ἐπαρχία ἀπὸ τοῦ 1923 δὲν ὑφίσταται διὰ τὴν εἰς Ἑλλάδα μετανάστευσιν τῶν Χριστιανῶν αὐτῆς 7).

---

1) Ἐθια´ 50.
2] Αὐτόθι 124.
3] Αὐτόθι 170.
4] Ὀρθ. 102.
5] Parthey, ὡς ἀνωτ. σ. 124, 220. — Gelzer ungedr. κλπ. σ. 558. — Τοῦ αὐτοῦ Cyprii κλτ. σ. 80.—P. Ποτλῆ Ε´ 483.—Θρακικὰ Β´ 81.
6) Κώδ. Πατρ. Ἀρχ. Θ´ 91.
7) Parthey κλπ. ὡς ἀνωτ. σ. 4, 234, Gelzer ungedr. ὡς ἀνωτ. σ. 600, 609, 610,629.—P. Ποτλῆ Ε´ 495 σημ. 1, 518.—Ὀρθοδ. Γ´ 234.— Χρυσάν.

*
* *

«Ἀποθανόντος τοῦ τῆς μητροπόλεως ταύτης προστάτου» 1) ἐξελέγη (1601) «ὁ ὁσιώτατος πρωτοσύγγελος τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ὁ ψάλλων ἐν τῷ θείῳ ναῷ τῆς ἁγίας Κυριακῆς ἐν τῷ Κοντοσκαλίῳ παπᾶ κὺρ ***Μακάριος***» 2).

Μακαρίου «διὰ πολλὰ καὶ παντοῖα ἐγκλήματα καὶ ἀτοπήματατα, ἃ ἐτόλμησε, καθαιρέσει τελείᾳ καθυποβληθέντος» ἐξελέγη (1610) ὁ ἱερομόναχος ***Νεόφυτος***.

Νεοφύτου ἀναλαβόντος προεδρικῶς τὸν θρόνον τῆς μητροπόλεως Κερασοῦντος ἀποκατέστη εἰς τὴν ἐπαρχίαν (Ἰανουάριος 1613) ὁ ὡς ἄνω ***Μακάριος***, ἤδη ἀπὸ Νικαίας.

Μακαρίου «ὡς παρανόμου ἐκεῖθεν διωχθέντος καὶ εἰς Οὐγγαρίαν πρὸς τὸ ἀρχιερατεῦσαι ἀπελθόντος» ἐξελέγη (1616) ὁ ἱερομ. ***Ἰγνάτιος***.

Ἰγνατίου «διά τε τὸ γῆρας καὶ τὴν ἐπιπεσοῦσαν αὐτῷ ἀσθένειαν, ἰδίᾳ γνώμῃ, βουλῇ καὶ προαιρέσει, μηδενὸς αὐτὸν ἐπάναγκάσαντος, παραί-

---

θου συνταγμάτιον κλπ. σ. 73. — Acta Patriarc. Α' 128, 261.— Μ. Γεδεών, Πατρ. Πίν. σ. 424.—Τοῦ αὐτοῦ μνήμη Γανοχώρων. Κωνσταντινούπολις 1913.—Ἀρχ. Χρ. Παπ. αἱ ἐπαρχίαι κλπ. σ. 23. — Μ. Ἑ. Ἐγκ. Η' 137.—Le Quien I. 1151.—Ε. Ταπεινοῦ. Κατάλογος μητροπολιτῶν ἐν Γανοχώροις ἐν Ἀνατολ. Ἀστέρι Κωνσταντινουπόλεως 1890 ἀρ. 30.—Ἐκκλ. Ἀλήθ. Ι' (1890) σ. 220. ΚΖ' 453. — Ε. Δράκου, Τὰ θρακικὰ 1892. —Λεξ Ἐλευθερουδάκη Γ' 754.—Ἐκκλ. ἱστορ. —Φ. Βαφείδου Γ' α' 97.

1) Τὸ ὄνομα δὲν ἀναφέρεται ἐν τῷ ὑπομνήματι. Πιθανῶς πρόκειται περὶ τοῦ Διονυσίου, ἀναφερομένου κατὰ Σεπτέμβριον 1597 (Ἑλληνικὰ Γ' 49).—Γνωστοὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν ἀρχιερεῖς τῆς ἐπαρχίας ταύτης. Ματθαῖος, Ἰανουάριος 1467.—Νικηφόρος, Μάϊος 1499.—Θεοφάνης 1561. — Παχώμιος 1572, 1576, 1578—Διονύσιος, Φεβρ. 1585.—Κύριλλος, Μάϊος 1590.—Διονύσιος, Μάϊος 1593, Ἀπρίλιος 1596 (Ὀρθοδ. Η' . . . Θ' . . . —Ἑλληνικὰ Γ' 46.—Regel Βυζαντ. Ρωσ. ἀνάλεκτα σ. 77, 89.—Turcograecia σ. 330.—Γεδεὼν ὡς ἀνωτ. σ. 80, 81. Μαυρογ. βιβλ. Α' 121.—Le Quien I. 1152.—Γ. Μαζαράκη κλπ. σ. 156.— Ἡλιουπ. Γενναδίου, Φωτίειος βιβλ. σ. 134. Δ. Καμπούρογλου μνημεῖα τῆς ἱστορ. τῶν Ἀθηναίων τόμ. Β Ἀθῆναι, 1891. σ. 229.

2) Νομ. Συναγ. 180. — Τὸν κατὰ τὸν Μακάριον ἐφεξῆς ἐκκλησιαστικὸν βίον καθορίζομεν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐναντίον αὐτοῦ ἐκφωνηθείσης κατὰ Μάϊον 1624 καθαιρέσεως (Νομ. Συν. 302) συμπληροῦντες τὰ παρουσιαζόμενα κενὰ τοῦ ἀρχιερατικοῦ καταλόγου (Νεόφυτος καὶ Ἰγνάτιος) ἐπὶ τῇ βάσει ἐξηκριβωμένων πηγῶν (Κώδ. Π. Ἀρχ. Α', 21, 23, 24, 39, 60, 61, 63, 64, 66, 67, 69, 74, 75, 77, 96, 108, 126, 134.137, 165—ὅρα καὶ Γεδεὼν ὡς ἀνωτ. σ. 81 καὶ ἑξῆς).—Σώζεται τὸ ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ, εἰς μητροπολίτην Οὐγκροβλαχίας, κατὰ Σεπτέμβριον 1616 (Κωδ. Β', 107 Δελικάνη πατρ. ἔγγρ. Γ' σ. 282).

τησιν ποιησαμένου, καθὰ φαίνεται ἐν τῇ αὐτοῦ οἰκειοχείρῳ καὶ ἐγγράφῳ παραιτήσει»1) ἐξελέγη (Ἀπρίλιος 1624) «ὁ παπᾶ ***Ἰωαννίκιος***» [2]).

Ἰωαννικίου προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἡρακλείας ἐξελέγη (7 Αὐγούστου 1637) ὁ πανιερ. μητροπολίτης Σίδης ***Ἰάκωβος*** [3]).

Ἰακώβου «παραίτησιν ποιησαμένου» [4]] ἐξελέγη (18 Σεπτεμβρίου 1639) ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης πρ. Ρόδου ***Παΐσιος*** [5].

Παϊσίου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ καὶ ἀβίαστον ποιησομένου διὰ τὸ μὴ δύνασθαι διακυβερνᾶν τὰ ἀνυπόφορα χρέη αὐτοῦ» [6]) ἐξελέγη (Μάρτιος 1648) «ὁ οἰκονόμος τῆς ἐπαρχίας ταύτης πανοσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Γαβριὴλ*** [7]).

Γαβριὴλ «παραίτησιν οἰκειοθελῆ ποιησαμένου» [8]) ἐξελέγη (Μάρτιος 1652) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομον. καὶ πνευματικοῖς κὺρ ***Κοσμᾶς*** ὁ πρωτοσύγκελλος», μεθ' ὅν, οὕτως ἢ ἄλλως ἀποχωρήσαντα, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν (1654) ὁ πρ. Γάνου ***Γαβριὴλ***, προβιβασθεὶς (Ἀπρίλιος 1657) εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον Κ[πόλεως [9]).

Χριστοφόρου καθαιρεθέντος (Ἰανουάριος 1672), ἅτε «φυγάδος γενομένου, καταλαβόντος τε μακροδιάστατα μέρη χωρὶς εἰδήσεις καὶ ἀδείας τῆς Ἐκκλησίας» ἐξελέγη (1672) ὁ ἱερομόν. ***Λεόντιος*** [10]).

---

1) Παρῃτήθη τῇ 1 Ἀπριλίου 1624 (Ν. Συν. 301.—Κώδ. Α' 146,—Σάθα Μεσ. βιβλ. Γ' 564).

2) Ν. Συν. 301.—Κώδ. Α' 147.—Σάθα ὡς ἀνωτ. 564.—Ἐκκλ. Ἀλ. Β' 668.

3) Ν. Συν. 299, 321. Κώδ. Α' 284, 315. — Σάθα ὡς ἀνωτ. 571, 572. Ἐκκλ. Ἀλ. 695, 696. Ὁ Ἰωαννίκιος ἤδη κατὰ Σ]βρίον 1636 ἀναφέρεται (Ἠλιουπ. Γενναδίου, Φωτ. βιβλ. σ. 161). Ἄρα ἐπὶ ἕν περίπου ἔτος ἐχήρευε ἡ μητρ. Γάνου.

4) Παρῃτήθη τῇ 21 Αὐγ. 1639 (Ν. Συν. 325.—Κώδ. Α' 363.—Σάθα 574.

5) Νομ. Συν. 326.—Κωδ. Α' 373.—Σάθα 574.

6) Παρῃτήθη τῇ 18 Μαρτίου 1648 (Ν. Συν. 151).

7) Ν. Συν. 151.—Σάθα 582.—Γεδεὼν ὡς ἀνωτ. σ. 130.

8) Παρῃτήθη τῇ 26 Ν]βρ. 1651 (Ν. Συν. 245.—Σάθα 585).

9) Νομ. Συν. 245, 266.—Σάθα 593. — Ὑψηλάντου τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν σ. 159. — Μετὰ τὸν Γαβριὴλ ἀναφέρονται : Ἱερεμίας, Μάρτιος 1663, —Κοσμᾶς, (Σ]βρ. 1664 καὶ Φεβρ. 1668, 1669. Κεραμέως Ἱεροσ. βιβλ. Α' 348.—Ἑλληνικὰ Γ' 54.—Γεδεὼν ὡς ἀνωτ. 89. 102]. Πιθανῶς τὸν Κοσμᾶν διεδέχθη ὁ Χριστοφόρος.

10) Νομ. Συν. 85. —Κωδ. Κριτίου Α' 426. —Μετὰ τὸν Χριστοφόρον ἀναφέρονται : Λεόντιος, 8]βρ. 1672. Ἰούνιος 1674. —Ματθαῖος ἀπὸ Φιλίππων, 1682.—Γερμανὸς Ἀπρίλιος 1684, 1688, 1690, Ἰούλιος.—Κύριλλος —Κωνστάντιος, Μάϊος 1692, Αὐγ. 1699, 1707. — Ἄνθιμος γενόμενος Μελενίκου 3 Σ]βρ. 1716.—Ἰωάσαφ —Γρηγόριος, 20 Μαρτ. 1719, Σ]βρ. 1722. Τῷ 1728 ἐξελέγη μ. Μονεμβασίας. — Βαρθολομαῖος, 8]βρ. 1728.— Ἱερόθεος 1733 —καὶ αὖθις Βαρθολομαῖος Ἰούλιος 1743. Ἀπέθανε τῇ 5 Μαρτίου 1744, [Κώδ. Α' 488, Γ' 38, 76 Δ' 18, 71.—Ἐκκλ. Ἀλ. Ι' 220. ΙΒ' 64. ΚΖ' 638.—Γεδεὼν ὡς ἀνωτ. 90 ἑξ. 102, 117, 127, 131. — Τοῦ αὐτοῦ, Γράμματα

Βαρθολομαίου «τὸ κοινὸν πεπληρωκότος χρέος» ἐξελέγη (Μάρτ.1744) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομον. κὺρ ***Νεόφυτος*** ὁ καὶ χρηματίσας ἀρχιδιάκονος τῆς ἁγιωτ. μ. Νικαίας»[1]].

Νεοφύτου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος» ἐξελέγη (8]βρ. 1759) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομον. κὺρ ***Προκόπιος*** ὁ καὶ ἀρχιδιάκονος χρηματίσας τῆς αὐτῆς μ)λεως». [2]).

Προκοπίου «μετατεθέντος εἰς τὴν ἁγιωτ. μ]λιν Σμύρνης διὰ κοινῆς ἐκλογῆς καὶ κανονικῶν ψήφων» ἐξελέγη (Ἰανουάρ. 1770) ὁ πανιερ μ]της πρ. Εὐρίπου ***Παΐσιος*** 3].

Παϊσίου «προεδρικῶς κατασταθέντος ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μπόσνας» ἐξελέγη (Μάρτ. 1780) ὁ «ἱερώτατος» μ. πρ. Μπόσνας ***Κύριλλος***[4]].

Κυρίλλου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ καὶ ἀβίαστον ποιησαμένου, ἐνυπόγραφόν τε καὶ ἐνσφράγιστον πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν»[5]] ἐξελέγη (7]βρ. 1798) «ὁ ὁσιώτατος πρωτοσύγκελλος τῆς ἁγιωτ. μ]λεως Θεσσαλονίκης κὺρ ***Γεράσιμος*** [6]]».

Γερασίμου «οἰκτρῶς τὸν βίον τερματίσαντος» ἐξελέγη (1821)ὁ...***Λεόντιος***. [7]).

Λεοντίου «διὰ κανονικῶν ψήφων καὶ συνοδικῆς ἐκλογῆς μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μ]εως Σισανίου» ἐξελέγη (Μάϊος 1835) ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Κρήνης ***Μακάριος*** [8]).

Μακαρίου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος «ἐξελέγη (27 Ἀπριλίου 1837) ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Ἐλαίας ***Μελέτιος***. [9]).

Μελετίου «διὰ κανονικῶν ψήφων καὶ συνοδικῆς ἐκλογῆς μετατεθέν-

---

ἐξ Ἀδριανουπόλεως σ. 26. — Κ ε ρ α μ έ ω ς Ἱ ε ρ ο σ. βιβλ. Α΄ 315, 348). — L e Q u i e n I. 1154.

1) Κ ώ δ. Δ΄ 73.

2) Δ΄ 236. — Τὸν Ν ε ό φ υ τ ο ν θανόντα τῇ 27 7]βρίου ἐν βασιλευούσῃ διεδέχθη ὁ Π ρ ο κ ό π ι ο ς, ἀδελφὸς τοῦ Νεοφύτου, χειροτονηθεὶς τῇ 3 8)βρίου (Γ ε δ ε ὼ ν ὡς ἀνωτ. 92—93).

3) Ζ΄ 15.

4) Α ὐ τ ό θ ι 121.

5) Παρῃτήθη τῇ 1 Αὐγ. 1798 ὑπὲρ τοῦ Γερασίμου (Θ΄ 124).

6) Θ΄ 127.

7) Ὁ Γ ε ρ ά σ ι μ ο ς ἐφονεύθη μετ' ἄλλων ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ 28 Μαΐου 1821, ὁ δὲ Λ ε ό ν τ ι ο ς ἀναφέρεται μετὰ τὰ μέσα τοῦ ἔτους τούτου. Τ ὸ ὑ π ό μ ν η μ α τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ δὲν σώζεται (Μ. Ἑ. Ἐ γ κ. Η΄ 119.— Γ ε δ ε ὼ ν ὡς ἀνωτ. σ. 96. 102. —Π α ν δ ώ ρ α τόμ. ΙΔ΄ 204).

8) ΙΔ΄ 250.

9] Α ὐ τ ό θ ι 292.

τος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγ. μητροπόλεως Δημητριάδος» ἐξελέγη (Μάϊος 1841) ὁ πανιερ. μ. πρ. Δημητριάδος **Ματθαῖος** [1]).

Ματθαίου «ἀρχιερατεύοντος προεδρικῶς», «διὰ τὰς δοθείσας πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἐναντίον τῆς ἱερότητος αὐτοῦ ἀναφορὰς τῶν ἐπαρχιωτῶν πολλὰς καταχρήσεις καὶ δυσαρεσκείας παρεχούσας, ἅμα δὲ καὶ ὑψηλῆς ἐπιταγῆς γενομένης, ἐκπτώτου ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας γενομένου» [2]) ἐξελέγη (Δεκέμβριος 1845) ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Κορυτσᾶς **Κύριλλος** [3]).

Κυρίλλου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (20 Αὐγούστου 1848) ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Σβορνικίου **Κύριλλος** [4]).

Κυρίλλου «διὰ κανονικῶν ψήφων καὶ συνοδικῆς ἐκλογῆς μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἀδριανουπόλεως» ἐξελέγη 15 Μαρτίου 1853) «ὁ ὁσιολογιώτατος πρωτοσύγκελλος τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἡρακλείας ἐν ἱερομονάχοις κὺρ **Χρύσανθος**» [5]).

Χρυσάνθου «παραίτησιν ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας οἰκειοθελῆ καὶ ἀβίαστον ὑποβαλόντος τῇ Ἐκκλησίᾳ» ἐξελέγη (17 Ἀπριλίου 1873) ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Κασσανδρείας **Γρηγόριος** [6]).

Γρηγορίου «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (14 Ἰουλίου 1873) ὁ πανιερ. μητροπολίτης Χαλεπίου **Τιμόθεος** [7]).

Τιμοθέου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (19 Μαΐου 1875) «ὁ ὁσιολογ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κὺρ **Παρθένιος**» [8]).

Παρθενίου «μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν ἁγιώτ. θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Σωζοαγαθουπόλεως» ἐξελέγη (11 Φεβρουαρίου 1881) ὁ πανιερ. μητροπολίτης Ἀγχιάλου **Βενέδικτος** [9]).

Βενεδίκτου «προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Πισσιδείας» ἐξελέγη (Μαρτ. 1886) ὁ ὁσιολογιώτατος ἀρχιμανδρίτης **Πολύκαρπος** [10])

---

1) ΚΒ' σ.
2) Μετ' οὐ πολύ, τῇ 3 Ἰανουαρίου 1846, παρῃτήθη (ΚΒ' 101).
3) ΚΒ' 101.
4) Αὐτόθι 177.
5) Αὐτόθι 260.
6) ΞΖ' 126.
7) Αὐτόθι 133.
8) Αὐτόθι 164.
9) Αὐτόθι 246.
10) Αὐτόθι 326.

Πολυκάρπου «μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Βάρνης» ἐξελέγη (1 Αὐγούστου 1891) ὁ πάνιερώτατος μητροπολίτης Ξάνθης ***Διονύσιος*** [1].

Διονυσίου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (27 Σεπτεμβρίου 1897) ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Παραμυθίας ***Κωνσταντῖνος.*** [2].

Κωνιαντίνου «προαχθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Σωζοαγαθουπόλεως» ἐξελέγη (3 Ἰουνίου 1900) ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος πρ. Μυριοφύτου ***Κωνσταντῖνος.*** [3].

Κωνσταντίνου «μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Πισσιδείας» ἐνεκρίθη συνοδικῶς (3 Ἰουνίου 1906) «ἵνα ἀναλάβῃ προεδρικῶς τὴν ἀρχικὴν προστασίαν τῆς ἐπαρχίας ταύτης» ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Βερροίας καὶ Ναούσης ***Κωνστάντιος.*** [4].

Κωνσταντίου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ ὑποβαλόντος τῇ Ἐκκλησίᾳ» ἐξελέγη (22 Αὐγούστου 1906) ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης πρ. Μελενίκου ***Κωνσταντῖνος.*** [5].

Κωνσταντίνου «μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἀγχιάλου» ἐξελέγη (14 Μαΐου 1909) ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Σισανίου ***Σεραφείμ,*** ὅστις ἐκλεγεὶς Μ. Σερβίων καὶ Κοζάνης (1 Ἰουλίου 1910) καὶ μὴ ἀποδεξάμενος τὴν ἐκλογὴν ἀποκατέστη καὶ αὖθις (Αὔγουστος 1910) ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ. [6]·

Σεραφεὶμ «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (10 Σεπτεμβρίου 1913) ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως ***Τιμόθεος.*** [7]

Τιμοθέου «μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Μετσόβου (3 Ὀκτωβρίου 1924,[8]) ἡ ἐπαρχία αὕτη παρέμεινε ἔκτοτε ἄνευ τιτλούχου.

---

1) Αὐτόθι 412.
2) Ἰδια΄ 15.
3) Αὐτόθι 58.
4) Αὐτόθι 141.
5) Αὐτόθι 146.
6) Αὐτόθι 189, 221.
7] Αὐτ. 294

10) ΔΕΡΚΟΙ

Ἀρχικῶς ὑποκειμένη ἡ περιφέρεια αὕτη τῇ μητροπόλει Ἡρακλείας, πιθανῶς δὲ καὶ μεταξὺ τῶν ἐπισκοπῶν αὐτῆς, ἐμφανίζεται ἤδη ἀπὸ τοῦ στ´ αἰῶνος, μεταξὺ τῶν «αὐτοκεφάλων ἀρχιεπισκοπῶν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως (ἐπαρχίας Εὐρώπης καὶ συνηθέστερον Θράκης) δοθεῖσα ἀργότερον προεδρικῶς τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Νυμφαίου (Ἀπρίλιος 1316) καὶ κατ' ἐπίδοσιν τῷ μητροπολίτῃ Βιζύης (1355). Τιμηθεῖσα εἰς **μητρόπολιν** περὶ τὸ 1380, ἐπὶ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ Γέροντος, δὲν φαίνεται ὑπάρχουσα ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ ιε´ αἰῶνος, ἴσως εὐθὺς μετὰ τὴν ἅλωσιν, ἐκ γράμματος δὲ πατριαρχικοῦ (πιθανῶς Μάρκου Β´), ἀπολυθέντος κατὰ Ἰούνιον 1466 πρὸς τοὺς «ἐντιμοτάτους κληρικοὺς» τῆς μητροπόλεως Δέρκων καὶ τῆς ἐπισκοπῆς Μετρῶν καταφαίνεται ὅτι ἀμφότεραι αἱ ἐπαρχίαι αὗται ἐτέλουν ὑπὸ τὴν πνευματικὴν τοῦ πατριάρχου διοίκησιν. Ἀλλὰ καὶ ἡ μέχρι τῶν μέσων τοῦ ιζ´ αἰῶνος διήκουσα **τάξις** τῶν μητροπόλεων δὲν ἀναγράφει τὴν μητρόπολιν Δέρκων, «ἐλαττωθεῖσαν τῇ τε τοῦ καιροῦ ἀνωμαλίᾳ καὶ ταῖς τῶν ἐξωτέρων ἐπιδρομαῖς, ὥστε μὴ δύνασθαι καθέδραν εἶναι ἀρχιερατικήν», διὸ καὶ «ἔμεινεν ὑπὸ τὴν πατριαρχικὴν ἐξουσίαν καὶ διοίκησιν». Ἰωαννίκιος Β´. Τὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα **«Χάσια»** γνωστὰ πατριαρχικὰ χωρία τῆς ὡς ἄνω ὑπὸ τὴν πατριαρχικὴν διοίκησιν περιφερείας, διὰ προσθήκης καὶ δύο χωρίων τοῦ Καταστένου: τῶν **Θεραπείων** καὶ τοῦ **Μπογιουκδερὲ** ἀποκατέστησε —κατὰ Ἰούνιον 1655— καὶ αὖθις εἰς **μητρόπολιν** γνωριζομένην ὑπὸ τὸ ὄνομα **Δέρκων καὶ Νεοχωρίου** (τοῦ ἐν τῇ Μαύρῃ θαλάσσῃ). Τὴν μητρόπολιν ταύτην προήγαγεν εἰς θρόνον ὄγδον Παΐσιος Β´ κατὰ Ὀκτώβριον 1746, τὰ ὅρια δὲ αὐτῆς διέγραψε Νεόφυτος Ζ´ κατὰ Φεβρουάριον 1801. Ὁ ἀρχιερεὺς αὐτῆς φημίζεται **«ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Βοσπόρου Θρακικοῦ καὶ Κυανέων»**. Ἐξαιρέσει πέντε μόνον κοινοτήτων (Θεραπείων, Βαθυρρύακος, Γενὴ Μαχαλέ, Μακροχωρίου καὶ Ἁγίου Στεφάνου) αἱ λοιπαὶ μετηνάστευσαν τῷ 1923 εἰς Ἑλλάδα [1]).

---

1) Parthey σ. 59. 99. 136. 149. 165. 201. 234. 304.—Gelger ungedr. 551. 571. 592. 610. 628.—Τοῦ αὐτοῦ Cyprii σ. 60.—P. Παρλῆ Β´. 147. Γ´. 487, Ε´ 475, 495, 501.— Νομ. Συν. φ. 262.— Acta Patr. Α´. 51.— Ὀρθοδ. Γ´ 231, Ζ´ 320, Θ´ 88. —Χρυσάνθου, συνταγμάτιον 73.— Μ. Γεδεών, Π. Πίν. σ. 430, 584, 597, 603, 612, 640, 678.— Νέα Σιών, ΚΣΤ´ σ. 564.— Le Quien I. 1163.— Ἡμερολόγιον Ἀνατολῆς 1886. σ. 83 ἑξ.— Ἡμερολόγιον Ἐθν. Φ. Καταστημάτων 1906. σ. 145.— Περιοδικὸν Ε. Φ. Συλλ. τομ. ΙΑ´ σ. 100—Κώδ. Π. Ἀρχ. Ε´. 71.— Η´. 349.— Α. Π. Κερα-

Τόμος ἐπανιδρυτικὸς τῆς Μητροπόλεως Δέρκων
† Ἰωαννίκιος ἐλέῳ Θεοῦ κλπ.

Πατριαρχικῆς προνοίας καὶ μεγαλειότητος οὐ μόνον διοικεῖν, οἰκονομεῖν τε καὶ σώζειν τὰ ἀνέκαθεν ἀρίστῃ βουλῇ καὶ κοινολογίᾳ ἐχέφρονι διαταχθέντα τε καὶ εἰς τάξιν τεθέντα καί, ὡς εἰπεῖν, νομοθετηθέντα, ἀλλὰ καὶ τὰ ὁπωσδήποτε σκανδάλων καὶ ψυχρότητός τινος αἴτια μεθαρμόττειν καὶ μεταρρυθμίζειν ἐπὶ τὸ μετριότερον καὶ εὐρυθμότερον, ἣν δὲ συμβαίη ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ μεταρρυθμίσει καὶ ψυχική τις ὠφέλεια, τοῦτο οὐ μόνον ἐπαινετὸν ἔσεται ἀλλὰ καὶ θεῷ φίλον καὶ τοῖς κατὰ Θεὸν ζῶσι μακαριστόν· φαίνεται τοίνυν καὶ τὰ πατριαρχικὰ χωρία, λεγόμενα *Χάσια* ἄνωθεν μὲν διώρισται εἶναι ὑπὸ τὴν πατριαρχικὴν ἐξουσίαν, ὥστε καὶ δικαιώματα καὶ εἰσοδήματα τούτων καρποῦσθαι τὸν κατὰ καιροὺς πατριάρχην, πρότερον μὲν ἀρχιεπισκοπὴν οὖσαν, καὶ τὸ τῆς μητροπόλεως ὄνομα ἐπεκτήσατο ὡς ἐν τοῖς παλαιοῖς νομίμοις εὑρίσκεται, ἐλαττωθεῖσαν δὲ τῇ τοῦ καιροῦ ἀνωμαλίᾳ καὶ ταῖς τῶν ἐξωτέρων ἐπιδρομαῖς, ὥστε μὴ δύνασθαι καθέδραν εἶναι ἀρχιερατικήν, ἔμειναν ὑπὸ τὴν πατριαρχικὴν ἐξουσίαν καὶ διοίκησιν, γέγονε δὲ σκάνδαλον καὶ ὁσημέραι ἐγένετο καὶ ταραχῆς παραίτιον, νῦν μὲν τοὺς δέ, νῦν δ' ἐκείνους μαχομένους σφετερίζεσθαι τὰ εἰσοδήματα τούτων πρὸς οὐδὲν χρησιμεύοντας, ὅθεν καὶ συνίβαινε πολλὰ τῶν ἀτόπων γίνεσθαι καὶ ἀθεμίτων, ὧν ὁ ψόγος καὶ τὸ ἄτιμον τῇ πατριαρχικῇ προσετρίβετο μεγαλειότητι. ἐῶμεν λέγειν ὅσαι ζημίαι τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ συνέβαινον καὶ προεξενοῦντο τοὺς ἀποτυγχάνοντας ἐχθρικῶς πρὸς τὸν κατὰ καιροὺς οἰκουμενικὸν πατριάρχην διακειμένους. ἅς δὴ ἀτοπίας καὶ ζημίας καὶ βλάβας, ψυχικὰς συνορῶντες ὡς χρέος ἀπαραίτητον ἔχοντες ἐπισκέπτεσθαι τὰ τοιαῦτα καὶ μεθαρμόττειν ἐπὶ τὸ χρηστότερον δεῖν ἔγνωμεν τὴν μὲν ψυχικὴν βλάβην καὶ ζημίαν ἀναχαιτῆσαι, τὴν ἐνόχλησιν δὲ καὶ τὰ ἀπὸ τοιαύτης ἐπιφυόμενα σκάνδαλα ἐκποδὼν ἆξαι καὶ μιᾷ σκέψει ἀμφότερα διαλῦσαι καὶ ἀποσπᾶσαι μὲν πάντων τῶν εἰς αὐτὴν ἀτενῶς κεχηνότων τιμῆσαι δὲ πάλιν τῷ τῆς μητροπόλεως ὀνόματι, ὡς καὶ τὴν Βιζύης, Σηλυβρίας, Μεσημβρίας, Γοτθίας καὶ ἄλλας, καὶ εἶναι καὶ λέγεσθαι ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς μητρόπολιν Δέρκων ἀρχιερατικῇ διοικήσει κυβερνωμένην ὑπήκουσαν καὶ ὑποτεταγμένην τῷ οἰκουμενικῷ πατριαρχικῷ θρόνῳ ὡς καὶ αἱ ἄλλαι μητροπόλεις καὶ παρέχουσαι κατ' ἔτος βασιλικὸν χαράτζιον φλωρία τεσσαράκοντα τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ τὰς

μ έ ω ς Ἱεροσολ. βιβλ. Δ'. 123.— Δ. Καμπούρογλου μνημεῖα ἱστορίας Ἀθηναίων Β'. 354.—Δημ. Καλέμη ἡ ἐπαρχία Δέρκων. —Ἡμερολ. Ἀνατολῆς 1886 Κων)πολις σ. 135.— Τὰ ὅρια τῆς ἀρχ]πῆς Κων]πόλεως καὶ τῆς ἐπισκοπῆς Δέρκων ὑπὸ Μ. Γεδεὼν ἐν Ἐκκλ. Ἀλ. ΛΖ'. 35 ἑξ. ΛΗ'. 52.— Ἐκκλ. Ἱστορία Μ. Διδυμοτείχου. —Φιλαρέτου Βαφείδου Γ', α'. σ. 97.

κατὰ καιρὸν ριπτομένας κατὰ ἀναλογίαν πατριαρχικὰς ζητίας, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ ἱκανῶς ἔχειν ὡς προείρηται ἐπινενόηται λόγῳ προσθήκης καὶ δύο τῶν τοῦ Καταστένου χωρίων, τὰ Θεραπεῖα καὶ τὸ Μπουγιούκτερε, ὥστε καὶ ταῦτα συντάττεσθαι τοῖς λοιποῖς χωρίοις λεγομένοις Χασίοις καὶ μίαν μητρόπολιν λέγεσθαι ἅμα ταῦτα πάντα Δέρκων καὶ Νεοχωρίου τοῦ ἐν τῇ Μαύρῃ Θαλάσσῃ καὶ τὸν χειροτονηθησόμενον μητροπολίτην ὀνομάζεσθαι Δέρκων καὶ Νεοχωρίου καὶ ἔχειν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ διοίκησιν ἅπαντα τὰ πατριαρχικὰ χωρία τὰ λεγόμενα Χάσια τά τε Θεραπεῖα καὶ τὸ Μπουγιούκτερε καὶ διοικεῖν καὶ εὐλογεῖν καὶ ἁγιάζειν καὶ παραινεῖν καὶ διδάσκειν ἅπαντας τοὺς ἐν αὐτοῖς χριστιανοὺς καὶ πάντα τὰ ἀρχιερατικὰ ἐπιτελεῖν μετὰ τῆς τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως, ἀναγνώστας σφραγίζειν, ὑποδιακόνους καὶ διακόνους χειροτονεῖν καὶ εἰς τὸ τοῦ πρεσβυτέρου προβιβάζειν ἀξίωμα· πνευματικοὺς πατέρας ἐγκαθιστᾶν δι' οἰκείων ἐνταλμάτων καὶ τ' ἄλλα ὅσα ἀρχιερεῦσι προσήκοντα.

Τούτου χάριν ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ τῆς περὶ αὐτὴν ἱερᾶς τῶν ἀρχιερέων συνόδου τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν γράφει καὶ ἐν ἁγίῳ ἀποφαίνεται πνεύματι, ἵνα τῆς συνοδικῆς ταύτης ἐπωφελοῦς καὶ ἀναγκαίας ἀποφάσεως, τὸ βέβαιον, τὸ ἀμετάτρεπτον καὶ τὸ ἀμετάθετον ἐχούσης ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ἄχρις οὗ ἡ νὺξ καὶ ἡ ἡμέρα τῷ ἡλιακῷ διαστήματι καταμετρεῖται τὰ πατριαρχικὰ ταῦτα χωρία ἁπαξάπαντα μετὰ τῶν Θεραπείων καὶ τοῦ Μπουγιούκτερε εἶναι καὶ λέγεσθαι μητρόπολιν Δέρκων καὶ Νεοχωρίου καὶ τὸν ἐν αὐτῇ χειροτονηθησόμενον ὡσαύτως λέγεσθαι Δέρκων καὶ Νεοχωρίου ὡς γνήσιος καὶ κανονικὸς Μητροπολίτης αὐτῆς, παρέχοντα τὸ κατ' ἔτος βασιλικὸν χαράτζιον τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ φλωρία τεσσαράκοντα καὶ τὴν κατὰ καιροὺς ριπτομένην πατριαρχικὴν ζητίαν τῇ μητροπόλει αὐτῇ ὑπείκοντα καὶ ὑποτασσόμενον τῷ οἰκουμενικῷ θρόνῳ καὶ τῷ κατὰ καιροὺς πατριάρχῃ, μηδενὸς τολμῶντος τῶν ἱερωμένων ἢ λαϊκῶν φρονῆσαι ἢ πρᾶξαι ἐναντία τῇ εὐλόγῳ ταύτῃ καὶ ἐπωφελεῖ καὶ δικαίᾳ ἀποφάσει ἐν βάρει ἀργίας ἀσυγγνώστου καὶ ἀφορισμοῦ ἀλύτου τοῦ ἀπὸ Θεοῦ παντοκράτορος· διὸ καὶ εἰς δήλωσιν καὶ βεβαίωσιν ἐγράφη ὁ παρὼν συνοδικὸς τόμος καὶ κατεστρώθη ἐν τῷ δε τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἐν ἔτει αχνε' (1655), μηνὶ Ἰουνίῳ, Ἰνδικτιῶνος Η'.

1] Νομ. Συν. 262.

*
* *

«Ἐπειδὴ τῶν πατριαρχικῶν χωρίων, τῶν λεγομένων ***Χασίων***, δι' ἃς εἴρηται αἰτίας ἐν τῷ ἀντικρὺ συνοδικῷ τόμῳ, τιμηθέντων καὶ προβιβασθέντων εἰς μητρόπολιν μετὰ τῶν Θεραπείων καὶ τοῦ Μπουγιούκτερε τῇ συνοδικῇ διασκέψει καὶ χρείας ἀναγκαίας οὔσης ἐπὶ ἐκλογῇ προσώπου ἀρχιερατεύσοντος ἐν αὐτῇ, ὀνομασθείσῃ ὡς πρότερον μητροπόλει «Δέρκων καὶ Νεοχωρίου» ἐξελέγη (Ἰούνιος 1655) ὁ ἱερομόναχος κὺρ ***Ἀθανάσιος***»[1].

Ἀθανασίου «τὸ ζῆν ἀποβαλόντος» ἐξελέγη (Δεκέμβρ. 1660) «ὁ πανοσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς κὺρ ***Χρύσανθος*** [2]).

Χρυσάνθου παραίτησιν οἰκειοθελῆ καὶ ἀβίαστον πεποιηκότος» ἐξελέγη (11 Σεπτεμβρίου 1673) «ὁ θεοφ. ἐπίσκοπος Ἀγαθουπόλεως κὺρ ***Μακάριος***» [3]).

Μακαρίου παραιτηθέντος ἐξελέγη (Σεπτέμβριος 1668) ὁ ὁσιώτατος ἱερομόναχος ***Νικόδημος*** 4)

---

1) Νομ. Συναγ. 262. — Σάθα Μεσ. βιβλ. Γ', 591. Γνωστοὶ πρὸ αὐτοῦ δὲν ἀναφέρονται πλὴν τοῦ Δανιήλ, κατὰ Ἰανουάριον 1634 (Ἐκκλ. Ἀλ. ιθ' 194). Ἐὰν δὲν πρόκειται περὶ λάθους ἐν τῇ ἀναγραφῇ τοῦ ὡς ἄνω ὀνόματος, ἕπεται ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ κατὰ τὸ ὡς ἄνω ἔτος ἀρχιερεὺς Δέρκων ὑπὸ τύπον μᾶλλον τιτουλαρίου, ἐφ' ὅσον ἡ ἐπαρχία Δέρκων φαίνεται ἀνασυγκροτηθεῖσα ἀργότερον μετὰ εἴκοσι καὶ πλέον ἔτη.

2) Νομ. Συν. 174. Ἐν αὐτῇ σημειοῦται ὡς ἔτος 1640, ἐπ' αὐτοῦ δὲ στηριζόμενοί τινες παρεδέχθησαν δὶς Ἀθανάσιον (1640, 1655) καὶ Χρύσανθον (1640, 1660) (Ὀρθοδ. Ζ' 325, 326. Θ' 131, 132.- Σάθα Μεσ. βιβλ. Γ' 575, 590). Ἀλλὰ προφανῶς πρόκειται περὶ λάθους, γνωστοῦ ὄντος ἀφ' ἑνὸς μὲν ὅτι μόλις τῷ 1655 ἀπεφασίσθη συνοδικῶς ὅπως ἡ ἀποκατασταθεῖσα μητρόπολις γνωρίζηται ὑπὸ τὸ ὄνομα Δέρκων καὶ Νεοχωρίου, ἐνῷ ὁ Ἀθανάσιος τῷ 1640 ἐμφανίζεται τιτλοφορούμενος οὕτω, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι πράγματι κατὰ Μάϊον 1660 ἐχήρευεν ἡ μητρόπολις αὕτη (Ἐκκλ. Ἀλ.Θ' 406), διὰ τοῦτο καὶ διωρθώσαμεν τὸ 1640 εἰς 1660.

3) Α' 479.—Ν. Συν. 270. — Σάθα 599.

4) Δὲν σώζεται τὸ ὑπόμνημα, ὑπογράφουσιν ὅμως ἔγγραφα : ὁ μὲν Μακάριος κατὰ 8]βριον 1688, ὁ δὲ Νικόδημος, κατὰ Σ)βριον 1688. (Κώδ. Α', 451. Δελικ. Β', 422, Κώδ. Δ', 5). Ἐὰν δὲν πρόκειται περὶ λάθους τινὸς ἄλλου, ἀνάγκη ὅπως τὸν Μακάριον θεωρήσωμεν παραιτηθέντα καὶ ὡς τοιοῦτον ὑπογράφοντα κατὰ 8[βριον, τὸν δὲ Νικόδημον ὡς ἐν ἐνεργείᾳ, διὸ καὶ ὑπογράφοντα κατὰ Σ]βριον. Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω συνεπληρώσαμεν τὴν σειράν, μὴ ἀποδεχθέντες τὴν γνώμην ὅτι ὁ Μακάριος ἐξελέγη Ἡρακλείας, οὐδαμόθεν ἄλλοθεν ὑποστηριζομένην, ἐφ' ὅσον μάλιστα κατὰ 8]βριον 1618 συνυπογράφεται τῷ Μακαρίῳ καὶ ὁ Ἡρακλείας Σωφρόνιος (Δελικάνη Πατρ. ἔγγρ. Β', 422), μεθ' ὃν ἀναφέρεται ὁ Ἡρακλ. Νεόφυτος (Ἀπρίλιος 1689 καὶ ἑξῆς). Ὅρα οἰκείαν σελίδα περὶ Ἡρακλείας.

Νικοδήμου «φυσικῷ θανάτῳ πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος» ἐξελέγη (Δεκέμβριος 1731) «ὁ ὁσιώτατος καὶ λογιώτατος ἐν ἱεροδιακόνοις καὶ ἀρχιδιάκονος τοῦ πανιερωτάτου προκατόχου κὺρ ***Σαμουὴλ***» [1]).

Σαμουὴλ «διὰ κανονικῶν ψήφων καὶ συνοδικῆς ἐκλογῆς μετατεθέντος καὶ ἀναχθέντος ἀξίως ἐπὶ τὸν ἁγιώτατον ἀποστολικὸν καὶ οἰκουμενικὸν τοῦτον θρόνον, δεῖν ἔγνωμεν κοινῇ καὶ συνοδικῇ κρίσει μετατεθῆναι ἐπὶ τὴν ποιμαντικὴν καὶ ἀρχιερατικὴν προστασίαν ταύτης τὸν πανιερώτατον μητροπολίτην Ἐφέσου καὶ συνάδελφον ἡμῶν κύριον ***Διονύσιον*** γνησίως καὶ κανονικῶς καὶ νομίμως οὐχ ὡς δισεπίσκοπον ἀλλ' ὡς μονοεπίσκοπον λογιζόμενον καὶ μονονουχὶ ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας Χίου εἰς αὐτὴν ἀναλαμβανόμενον διὰ δύο νομίμους αἰτίας, τὴν μὲν ὅτι ἐξ ὅτου μετετέθη εἰς τὴν Ἔφεσον οὐκ ἠδικήθη ἀπελθεῖν ἐκεῖσε ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ σύνθρονον αὐτῆς καθίσαι καὶ τοῖς ἐκεῖσε χριστιανοῖς ὡς ποιμὴν καὶ ἀρχιερεὺς αὐτῶν ἀναγνωρισθῆναι, ἅτινα ἀναγκαίως συνιστῶσι τὸν κανονικὸν ἀρχιερέα, ὧν τινων ἀμέτοχος ὢν ὁ ρηθεὶς ἀδελφὸς κὺρ Διονύσιος οὐδὲ ὅλως μετατεθεὶς αὐτὴν ὑπὸ παντὶ δικαίῳ γνωρίζεται, δευτέρα δὲ ὅτι ἡ ἐπαρχία Δέρκων ἐν τοῖς παροῦσι καιροῖς Θεοῦ ἐλέει κατεκοσμήθη καὶ ἐπεπλουτίσθη ἀξιολόγῳ καὶ ἐπισήμῳ τῶν ἐνοικησάντων πολιτεύματι καὶ μάλιστα ἐκ τῶν ὑπερεχόντων ἀρχόντων τῆς βασιλευούσης ταύτης τῶν πόλεων καὶ λοιπῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὑπερεχόντων προσώπων τῶν ἐνοικησάντων αὐτῇ, οὕστινας πλουτήσαντας ἄχρι τοῦδε τοιοῦτον ἄξιον ποιμένα, σοφίᾳ τε καὶ συνέσει καὶ διδασκαλίᾳ καὶ πολλαῖς ἄλλαις ἀρεταῖς κεκοσμημένην τὴν αὐτοῦ σεβασμιωτάτην Παναγιότητα, ἐχρῆν ἀναγκαίως,στερηθέντας τοιούτου ποιμένος, ἀξιωθῆναι καὶ αὖθις προστασίας ἀρχιερατικῆς ἀξιολόγου προσώπου, ἐφαρμόζοντος τῇ τοῦ ποιμνίου ὑπεροχῇ καὶ δυναμένου ὠφελῆσαι πνευματικῶς τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτῷ ποίμνιον κατὰ τὰς νομικὰς διατάξεις καὶ τοὺς ὅρους τοὺς κειμένους ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τῶν Πανδεκτῶν, κατὰ τὸν Βλάσταρην Ματθαῖον ἐν τῷ «ἄλφα» στοιχείῳ ῥητῶς αὐτοὺς διορίζοντα τὴν μετάθεσιν γίνεσθαι κανονικῶς καὶ νομίμως, ἐπειδὰν ἐξ ἐλάττονος ἐκκλησίας εἰς μείζονα χηρεύουσαν ἀναχθῇ τις τῶν λόγῳ καὶ παιδείᾳ καὶ διδασκαλίᾳ διαφερόντων καὶ τὴν εὐσέβειαν δυναμένων στηρίξαι καὶ προαγαγεῖν ἐπὶ τὸ βέλτιστον· τοιοῦτον δὲ εὑρόντες τὴν αὐτοῦ πανιερότητα, ἀδείᾳ τῆς αὐτοῦ παναγιότητος, ψήφους κανονικὰς ποιησάμενοι κοινῇ καὶ συνοδικῇ διαγνώσει ἐκρίναμεν καὶ ἀπεφηνάμεθα μετατεθῆναι γνησίως καὶ κανονικῶς καὶ νομίμως τὸν ρηθέντα συνάδελφον ἡμῶν κὺρ ***Διονύσιον*** ἀπὸ τῆς ἧς πρὸ ὀλίγου καιροῦ ἐν ψιλῇ προσηγορίᾳ μόνον οὐ μὴν δὲ καὶ πράγματι ἔσχε τὴν προσωνυμίαν τῆς μητροπόλεως Ἐφέσου, ὡς ἀνωτέρω δεδή-

---

1) Τὸ ὑπόμνημα παρά: Ὑψηλάντῃ τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν σ. 332.

λωται, ἀπρακτησάσης τοῦ λοιποῦ τῆς περὶ ἐκείνην προγεγενημένης ψήφου καὶ ὡς μηδὲ γεγονυίας τὸ σύνολον λογιζομένης, καὶ τῆς αὐτοῦ πανιερότητος ὡς μονοεπισκόπου εἰς τὴν ἐπαρχίαν Δέρκων μετατιθεμένοις λόγοις ἀναγκαίας ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας, διὰ τὸ συμφέρον καὶ κατὰ ψυχὴν ὠφέλιμον τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ὡς εἴρηται» (24 Μαΐου 1763)1).

Διονυσίου «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (Φεβρουάριος 1773) ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Ἀγχιάλου ***Ἀνανίας*** 2).

Ἀνανίου «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (Μάρτιος 1791) «κατὰ λόγον νόμιμόν τε καὶ δίκαιον καὶ κατὰ κανονικὴν μετάθεσιν» ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης ***Γεράσιμος*** «μηδόλως λογιζομένης νομίμου μεταθέσεως τῆς πρότερον ἐπ᾽ αὐτῷ γενομένης ὡς κατὰ βίαν καὶ ἀνάγκην 3).

Γερασίμου «προβιβασθέντος κατὰ κοινὴν πρόσκλησιν καὶ σύμπνοιαν εἰς τὸν ἁγιώτατον πατριαρχ. ἀποστολικόν καὶ οἰκουμεν. θρόνον» ἐξελέγη Μάρτιος 1794] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης ***Μακάριος*** 4).

Μακαρίου «διὰ κανονικῶν ψήφων καὶ συνοδικῆς ἐκλογῆς μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἐφέσου» ἐξελέγη [Ἰούνιος 1801] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Βιδύνης ***Γρηγόριος*** 5).

Γρηγορίου «οἰκτρῷ θανάτῳ ἐκλιπόντος» ἐξελέγη (9 Ἰουνίου 1821) ὁ παν. μ. Βιζύης ***Ἱερεμίας*** 6).

Ἱερεμίου «διὰ τὴν ἣν ἀνιάτως ἐνόσησε κακοβουλίαν καὶ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀπονενοημένην θρασύτητα, ὡς ἐν τῷ τῆς παντελοῦς αὐτοῦ καθαιρέσεως γράμματι καταφαίνεται, ἀπελαθέντος καὶ τελέον ἐξωσθέντος ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς» ἐξελέγη [Νοέμβριος 1824] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως ***Νικηφόρος*** 7).

---

1) Κ ώ δ. ΣΤ', 49.—Π ε ρ ι ο δ ι κ ὸ ν Ε. Φ. Συλλ. τόμ. ΙΖ' 153, ΚΑ' σ. 100—109.

2) Ζ' 52.

3) Θ' 7.—Ὅρα Ἀ λ ή θ ε ι α ν Α' 220. Ἐ κ κ λ. Ἀ λ. Β', 252, 263.—Ὁ Γ ε ρ ά σ ι μ ο ς μετετέθη ἀπὸ Βιζύης εἰς Νικομήδειαν κατὰ Φεβρουάριον 1783, τῆς μεταθέσεως δὲ ταύτης λογισθείσης ὡς μὴ γενομένης, μετετέθη εἰς Δέρκων οἱονεὶ ὡς ἀπὸ Βιζύης.

4) Θ' 60.

5) Θ' 183.

6] Δὲν σώζεται τὸ ὑ π ό μ ν η μ α, ἀλλὰ συνάγεται ἐκ τοῦ ὑπομνήματος τοῦ διαδεξαμένου τὸν Ἱερεμίαν ἐν τῇ μητροπόλει Βιζύης καὶ ἐξ ἄλλων πληροφοριῶν ἐξηκριβωμένων [Θ' 445.—Μ. Ἐ. Ἐ γ κ. Η' 730].

7] ΙΔ' 67.

Νικηφόρου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [Νοέμβριος 1835] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Φιλίππων καὶ Δράμας ***Γερμανός*** [1].

Γερμανοῦ «διὰ κοινῆς ὁμοφώνου ἐκλογῆς καὶ κανονικῶν ψήφων ἀναβιβασθέντος ἀξιοπρεπῶς ἐπὶ τὸν ἁγιώτατον πατριαρχικόν, ἀποστολικὸν καὶ οἰκουμενικὸν θρόνον» ἐξελέγη ['Ιούνιος 1842) ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Δράμας ***Νεόφυτος*** [2].

Νεοφύτου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [Μάρτιος 1853] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Πελαγωνείας ***Γεράσιμος*** [3].

Γερασίμου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [14 Μαρτίου 1865] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Κασσανδρείας ***Νεόφυτος*** [4].

Νεοφύτου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (7 Αὐγούστου 1875) ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Λαρίσσης ***Ἰωακείμ*** [5].

Ἰωακεὶμ «προαχθέντος καὶ ἀποκατασταθέντος εὐκλεῶς εἰς τὸν ἁγιώτατον πατριαρχικὸν ἀποστολ. καὶ οἰκουμ. θρόνον» ἐξελέγη [20 Δεκεμβρίου 1884] ὁ παναγιώτατος μητροπολίτης Θεσσαλονίκης ***Καλλίνικος*** [6].

Καλλινίκου «μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἐφέσου» ἐξελέγη [8 Μαΐου 1924] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Προύσης ***Κωνσταντῖνος*** [7].

Κωνσταντίνου «ἐπὶ τὸν ἁγιώτατον πατριαρχικὸν οἰκουμενικὸν θρόνον ἀναχθέντος» ἐξελέγη [17 Ἰανουαρίου 1925] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Φιλαδελφείας ***Φώτιος*** [8].

Φωτίου «ἐπὶ τὸν ἁγιώτατον πατριαρχικὸν οἰκουμενικὸν θρόνον ἀναχθέντος» ἐξελέγη [24 Ὀκτωβρίου 1929] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Νεοκαισαρείας ***Ἀμβρόσιος*** [9].

1] ΙΔ' 266. —Τὸ ὑ π ό μ ν η μ α ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ ἔργῳ: Μ. Σ ά ρ δ ε ω ν. Γ ε ρ μ α ν ο ῦ, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γερμανὸς Δ'. Κ]πόλις 193 σ.].

2] ΚΒ' 41.

3] ΚΒ' 261.

4] ΚΒ' 462.

5] ΞΖ' 169.

6] ΞΖ' 299.

7] Ͽοθ' 30.

8] Α ὐ τ ό θ ι 55.

9] α ὐ τ ό θ ι 116.

Ἀμβροσίου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος» ἐξελέγη [12 Δεκεμβρίου 1931] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Σταυρουπόλεως ***Ἰωακείμ*** [1]).

11). ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΝ

Ἐκ τῶν ἐπισκοπῶν τῆς μ. Τραϊανουπόλεως ἐπὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886- 911) προήχθη ἀργότερον, πιθανῶς ἐπὶ Ἰσαὰκ Ἀγγέλου (1186—96) εἰς ***ἀρχιεπισκοπὴν*** (ἐπαρχίας Ροδόπης), τελοῦσαν τῷ Πατρ. Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐπὶ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ Γέροντος (1282—1328) εἰς ***μητρόπολιν.*** καταλαβοῦσαν ἐν τοῖς ***Τακτικοῖς*** διαδοχικῶς τὴν νδ΄. μδ΄. λδ΄. λγ΄. καὶ τελευταίως τὴν θέσιν ἐν τῷ Συνταγματίῳ τῶν μητροπόλεων. Ὁ οἰκεῖος μητροπολίτης φημίζεται ***«ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Ροδόπης»*** κατέχων τὸν τόπον τοῦ Τραϊανουπόλεως.

Τῇ μητροπόλει ταύτῃ συνεχωνεύθη ἡ καταργηθεῖσα μητρόπολις «Νέας Ὀρεστιάδος» (12 Φεβρουαρίου 1931) καὶ τὸ ἄλλοτε ἀπ' ἐκείνης ἀποσπασθὲν τμῆμα τῆς καταργηθείσης ὡσαύτως μητροπόλεως Σουφλίου (5 Ἰουνίου 1934) [2]).

***

Ἰωάσαφ [3]) «ἀβίαστον καὶ οἰκειοθελῆ παραίτησιν ποιησαμένου τοῦ θρόνου τε καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης» ἐξελέγη (23 Ἰουλίου 1606) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Δανιὴλ*** [4]), ὁ ἀπὸ Αἴνου».

1] Αὐτόθι 122.

2) Partheyὡς ἀνωτ. σ. 122, 136, 218, 229, 240.—Gelzer ungedr. κλπ. σ. 558, 589, 593. 599, 608, 621, 631.—Τοῦ αὐτοῦ G. Cyprii κλπ. σ. 79.—Ράλλη-Ποτλῆ Ε΄ 483, 493, 501, 515.—Συνταγμάτιον Χρυσάνθου Ἱεροσολύμων σ. 73. — Ἀρχ. Χρυσ. Παπαδοπούλου, αἱ ἐπαρχίαι ὡς ἀνωτ. σ. 16, 18, 23. —Ὀρθοδοξία Γ΄ 233. — Μ. Ἑλλ. Ἐγκ. Θ΄ 317. — Ἐκκλ. Ἀλ. ΚΖ΄ 47, 194. — Θρακικὰ Β΄ 87. — Ἐκκλησία Θ΄ σ. 51, ΙΒ΄ 182. — Le Quien I. 1208. Περὶ τῆς πόλεως, τῶν ἐπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν Διδυμοτείχου ὑπὸ μητροπολίτου Φιλαρέτου ἐν περιοδ. «Γρηγόριος Παλαμᾶς» Ζ΄ (1923) σ. 172 ἑξ.

3] Γνωστοὶ τιτλοῦχοι τῆς μητροπόλεως ταύτης πρὸ τοῦ Ἰωάσαφ ἀναφέρονται: Σωφρόνιος, Ἰανουάριος 1565, Ματθαῖος ἢ Μακάριος, Ἰανουάριος 1580 καὶ Παφνούτιος, 1590, περὶ οὗ λέγεται «ἐξωμόσατο» [Νομ. Συν. 170.—Regel ὡς ἀνωτ. σ. 88.—Turcogr. σ. 172.—Ἐκκλ. Ἀλήθεια Β΄ 731. Le Quien I. 1208.— Ὀρθοδοξία Θ΄ 79, Κεραμέως Ἱεροσ. βιβλ. Α΄ 418. Κώδ. Α΄ σ. 11). Ὁ Ἰωάσαφ ἀνσφέρεται κατὰ Σεπτέμβριον 1596, κατὰ Ἰούλιον 1601, ψηφισθεὶς τότε μητροπολίτης Σοφίας, ἀλλὰ καὶ μὴ ἀποδεχθεὶς τὴν ἐκλογὴν [Γ. Μαζαράκη ὡς ἀνωτ. σ. 159.—Νομ. Σύν. 180. 183].

4] Νομ. Σύν. 188. Σάθα Μεσ. βιβλ. Γ΄ 554. Ὁ Δανιὴλ ἀναφέρεται

Ἀνθίμου «αὐτοτελῆ καὶ ἀβίαστον παραίτησιν ποιησαμένου διὰ τὸ κατεπεῖγον αὐτὸν γῆρας καὶ ἀδύνατον τῶν τε ὀφθαλμῶν καὶ αἰσθήσεων» 1) ἐξελέγη [16 Ἰουλίου 1631] «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς κὺρ ***Λαυρέντιος***» [2]).

Λαυρεντίου «εἰς μητροπολίτην Ναυπάκτου καί Ἄρτης προβιβασθέντος» ἐξελέγη [16 Ἰουλίου 1633[«ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Δανιήλ***, οἰκονόμος Ἀδριανουπόλεως» [3]).

Κλήμεντος «θανάτῳ φυσικῷ ἀποθανόντος» ἐξελέγη [Ἰούνιος 1651] «ὁ πανοσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς κὺρ ***Ἰάκωβος***» [4]).

Νεοφύτου προβιβασμὸς εἰς τὴν μητρόπολιν Φιλιππουπόλεως, 7 Ἰανουαρίου 1689.

κατὰ Μάϊον 1608 [Κώδ. Πατριαρχ. Ἀρχειοφυλακείου Α′ σ. 26] καὶ μετ' αὐτόν: Ἰωάσαφ, Μάϊος καὶ Μάρτιος 1611, Ἰούνιος 1612, Ἰούλιος 1613 [Κώδ. Α′ 50, 63.—Α. Κ. Ὑψηλάντη τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν. Κ)πόλις 1870, σ. 127.—Παράρτημα Κ′-ΚΒ′ τόμ. περιοδ. Ἑλλ. Φ. Συλλόγου σ. 99].—Ἑλληνικὰ περιοδικὸν ἐν Ἀθήναις, τόμ. Γ′ σ. 50].—Δανιήλ, Σεπτέμβριος 1616 [Κ. Δελικάνη πατριαρχ. ἔγγραφα Γ′ 282] Ἄνθιμος, τῇ 4 Νοεμβρίου 1620 καὶ ἑξῆς Δεληκάνη ὡς ἀνωτ. τόμ. Β′, σ. 4).—Κεραμέως ἀνάλεκτα ἱεροσ. σταχ. Δ′, 93, 94, 96.

1) Παρητήθη κατὰ Ἰούλιον 1631 (Κώδ. Α′ 226. — Νομ. Συναγ. 297).

2) Κώδ. Α′ 227. — Ν. Συναγ. 297.—Σάθα ὡς ἀνωτ. Γ′ 568.—Ἐκκλ. Ἀλήθεια Β′ 669.

3) Κώδ. Α′ 249.—Νομ. Συν. 308.—Σάθα ὡς ἀνωτ. Γ′. 569. Ἐκκλ. Ἀλ. Β′ 669.—Ἀναφέρεται κατά : Σ]βριον 1635, Μάρτιον 1636, Ἰανουάριον 1637, Ἰανουάριον 1639, Ἰανουάριον καὶ Ἀπρίλιον 1640 (Κώδ. Α′, 281, 287, 299, 341, 361, 365, 375, 381, Β′ 65, 93, 94.—Le Quien I. σ.1208). Μετ' αὐτόν : Κλήμης κατὰ Μάϊον 1641, Σ]βριον 1644 Κώδ. Α′ 393. — Δελικάνη ὡς ἀνωτ. Γ′ 292. Παράρτημα Κ— ΚΒ′ τόμ. Ε. Φ. Συλλ. σ. 102). Πιθανῶς μετ' αὐτόν : Ἰάκωβος, Ἰανουάριος 1645 (Ἑλληνικὰ Γ′ 53) καὶ εἶτα πάλιν Κλήμης, Ν]βριος 1646, Ἰανουάριος 1648 [Γ. Μαζαράκη ὡς ἀνωτ. σ. 354].

4] Νομ. Συναγ. 238, ἀναφέρεται κατὰ Ἰούνιον 1651, 1653, κατὰ Ἰανουάριον 1661 καὶ Ἰανουάριον 1669 [Ν. Συν. 170. Ἡλ. Γενν. Φωτίειος βιβλ. σ. 165.—Κώδ. Α′ 432, Ἐκκλ. Ἀλ Θ′ 407].—Μετὰ τὸν Ἰάκωβον ἀναφέρονται: Γρηγόριος, Ἰανουάριος 1672, Ἀπρίλιος 1680, Ὀκτώβριος 1686 [Κώδ. Α 472.—Α. Κεραμέως Ἱεροσολ. βιβλ. Α′ 309, 336.– Le Quien I. 1208]. Νεόφυτος, Φεβρουάριος 1687, μετατεθεὶς καὶ προβιβασθεὶς τῇ 7 Ἰανουαρίου 1689 εἰς τὴν μητρόπολιν Φιλιππουπόλεως [Κώδ. Α′ 464. Α. Κεραμέως ὡς ἀνωτ. σ. 349.—Μ. Γεδεών, Γράμματα ἐκ τῆς Ἀδριανουπόλεως, Κ]πολις 1913 σ. 16].—Ἱερεμίας, Ὀκτώβριος 1692, Μάϊος 1697 [Κώδ. Γ 20. Σάθα ὡς ἀνωτ. σ. 408. Γ. Μαζαράκη ὡς ἀνωτ. σ. 543.—Κεραμέως ὡς ἀνωτ. σ. 442.—Ἰωακεὶμ 1708—1714 Ἐκκλ. Ἀλ. ΛΒ′ 270.—Γρ. Παλαμᾶς ὡς ἀνωτ. σ. 199.—Νεόφυτος τῷ 1720 [Κεραμέως ὡς ἀνωτ. σ. 205], Μισαήλ, Μάϊος 1727—1739 [Σαμουήλ], Φεβρουάριος 1735 [παράρτημα ὡς ἀνωτ σ. 112]. καὶ αὖθις Μισαήλ, Σεπτέμβριος 1743 καὶ Μάρτιος 1744 [Κώδ. Δ′ 73, 74).—Γρ. Παλαμᾶς ὡς ἀνωτ. σ. 200.

Μισαήλ «παραίτησιν οἰκειοθελῆ, ἰδιόχειρον καὶ ἀπαραβίαστον ποιησαμένου»[1]) (ἐξελέγη 10 (Μαΐου 1744) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Αὐξέντιος***» [2]).

Αὐξεντίου «μετατεθέντος εἰς τὴν ἁγιωτάτην μητρόπολιν Φιλιππουπόλεως» ἐξελέγη [Ἰούλιος 1757] «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Νεόφυτος***, ὁ καὶ ἀρχιμανδρίτης χρηματίσας τοῦ ἀποστολικοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου» [3]).

Νεοφύτου «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ πρὸς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [Δεκέμβριος 1779] «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Παΐσιος***» [4]).

Παϊσίου «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [Νοέμβριος 1803] «ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης πρώην Βελεγράδων ***Μελέτιος***» [5]].

Μελετίου «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [Ὀκτώβριος 1814] «ὁ πανιερώτατος ἅγιος Δεβρῶν ***Ἄνθιμος***», τῶν ψήφων γενομένων ἐν τῷ ἐν Κουρουτσεσμὲ ἱερῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. [6]).

Ἀνθίμου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ ποιησαμένου πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐνυπόγραφόν τε καὶ ἐνσφράγιστον» ἐξελέγη [Μάρτιος 1821] «ὁ πανιερώτατος καὶ θεοπρόβλητος μητροπολίτης Δρύστρας καὶ Προϊλάβου ***Καλλίνικος***» [7]).

Καλλινίκου «προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἀμασείας» ἐξελέγη [Σεπτέμβριος 1835] «ὁ ὁσιώτατος πρωτοσύγκελλος τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Δέρκων ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Ἀβέρκιος***». [8]).

Ἀβερκίου «μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἄρτης» ἐξελέγη [Αὔγουστος 1841] «ὁ πανιερώτατος ἅγιος Προικοννήσου ***Βησσαρίων***» [9]).

1] Παρῃτήθη τῇ 30 Ἀπριλίου 1744 [Κώδ. Δ' 78].
2] Κώδ. Θ' 79.
3] Αὐτόθι σ. 208.
4] Κώδ. Ζ' 117.
5] Κώδ. Θ' 208.
6] Αὐτόθι σ. 340.
7] Αὐτόθι σ. 426.
8] Κώδ. ΙΔ' 257.
9] Κώδ. ΚΒ' 22. Ὁ Βησσαρίων τιμηθεὶς διὰ «Βασιλικοῦ παρασήμου, λίθοις ἀδαμάντων περικεκοσμημένου, ὁμοίου ἐκείνοις, οἷς ἐδωρήσατο ἑκάστῳ τῶν ὀκτὼ σε-

Βησσαρίωνος «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [Ἰανουάριος 1847] «ὁ πανοσιολογιώτατος μέγας πρωτοσύγκελλος τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας κὺρ ***Μελέτιος***» 1).

Μελετίου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [Αὔγουστος 1849] «ὁ πανιερώτατος ἅγιος πρώην Σοφίας ***Μελέτιος***» 2).

Μελετίου «πρὸ ἱκανοῦ τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (2 Νοεμβρίου 1860) «ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Συννάδων ***Μελέτιος***» 3).

Μελετίου «μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Κρήτης» ἐξελέγη [16 Νοεμβρίου 1868] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης πρώην Κρήτης ***Διονύσιος***» 5).

Διονυσίου «προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἀδριανουπόλεως» ἐξελέγη [1 Μαΐου 1873] «ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Ἰκονίου ***Σωφρόνιος***» 6).

«***Σωφρονίου*** «μετατεθέντος εἰς τὴν θεόσωστον ἐπαρχίαν Κρήτης» ἀποκατέστη ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Διδυμοτείχου [23 Νοεμβρίου 1874] «ὁ καὶ ἄλλοτε εὐδοκίμως ἀρχιερατεύσας πρ. Κρήτης ***Μελέτιος***»7).

Μελετίου «ἀποκατασταθέντος αὖθις ἐν τῇ προτέρᾳ αὐτοῦ ἐπαρχίᾳ Κρήτης» ἀποκατέστη ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Διδυμοτείχου [6 Ἰουνίου 1877] «ὁ καὶ ἄλλοτε εὐδοκίμως ἀρχιερατεύσας ἐν αὐτῇ πρ. Κρήτης ***Σωφρόνιος***» 7).

Σωφρονίου «μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Νικαίας» ἀνετέθη (Μάϊος 1878) προεδρικῶς ἡ ἀρχιερατικὴ προστασία τῆς ἐπαρχίας Διδυμοτείχου τῷ μητροπολίτῃ Καισαρείας ***Μεθοδ ῳ*** 8).

Μεθοδίου «ἀποκατασταθέντος εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ ἐπαρχίαν

βασμίων γερόντων» ἐτιμήθη καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἀποφασισθέντος συνοδικῶς (Ἰούνιος (1845) ὅπως ἔχῃ τὴν στάσιν ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς συνελεύσεσι καὶ χοροστασίαις ἀμέσως μετὰ τὸν Προύσης καὶ πρὸ τοῦ Πελαγωνείας, τῆς τιμῆς δὲ ἀναφερομένης μόνον εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Βησσαρίωνος (Κωδ. ΚΓ' 127).

1) Κωδ. ΚΒ' 139.—Ὡσαύτως καὶ διὰ τὸν Μελέτιον ἀπεφασίσθη συνοδικῶς (8)βρ. 1849) τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὸν Βησσαρίωνα (Κωδ. ΚΓ' 344).

2) ΚΒ' 202.

3) Αὐτόθι σ. 370.

4) Κώδ, ΞΖ' 36.

5) Αὐτόθι σ. 129.

6) Αὐτόθι σ. 154.

7) Αὐτόθι σ. 194.

8) Αὐτόθι σ. 215.

Μιτυλήνης» ἐξελέγη [30 Ἀπριλίου 1893] «ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Κορυτσᾶς ***Φιλόθεος*»** 1).

Φιλοθέου «προαχθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Δράμας» ἐξελέγη [1 Αὐγούστου 1896] « ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Νικοπόλεως ***Κωνσταντῖνος*«** 2).

Κωνσταντίνου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὸς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [6 Μαΐου 1899] «ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Καστορίας ***Φιλάρετος*»** 3).

Φιλαρέτου μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἡρακλείας ἐξελέγη [21 Φεβρουαρίου 1928) «ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Ἀπολλωνιάδος ***Ἰωακείμ*»** 4).

12) ΗΡΑΚΛΕΙΑ

Πρώτη μητρόπολις ἅμα καὶ ἕδρα τῆς Ἐξαρχίας τῆς θρακικῆς διοικήσεως ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἡρακλείας ὑπήχθη ἀργότερον (451) τῷ Π. Κωνσταντινουπόλεως ὡς μητρόπολις ἐπαρχίας Εὐρώπης ἀποτελέσασα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καὶ σταθερῶς μέχρι σήμερον ἀποτελοῦσα τὴν τρίτην μεταξὺ τῶν μητροπόλεων αὐτοῦ. Ματθαῖος Α΄ ἀνέθετο κατὰ Δεκέμβριον 1400 τῷ μητροπολίτῃ Ἡρακλείας Θεοφάνει διὰ λόγους καιρικοὺς «τὴν οἰκονομίαν καὶ πνευματικὴν ἅμα καὶ ἐπισκοπικὴν διοίκησιν τῶν κατὰ Θράκην τε καὶ Μακεδονίαν, ἔτι δὲ καὶ κατὰ τὴν Μαύρην Θάλασσαν ἁγιωτάτων μητροπόλεων καὶ ἐπισκοπῶν διὰ τὸ μὴ ἐξεῖναι ἡμῖν κατὰ τὸ παρὸν γνησίους ἀρχιερεῖς ταύταις ἐγκαταστῆσαι». Τῇ μητροπόλει Ἡρακλείας συνηνώθησαν διαλυθεῖσαι κατὰ καιροὺς ἱκαναὶ τῶν ἐπισκοπῶν αὐτῆς, ἄλλαι τε καὶ ἡ τῆς ***Ραιδεστοῦ*** [κατὰ Ὀκτώβριον 1702] τοῦ οἰκείου μητροπολίτου γνωριζομένου ἔκτοτε : ***Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ***, φημιζομένου δ᾽ ἅμα καί : ***προέδρου τῶν ὑπερτίμων καὶ ἐξάρχου πάσης Θράκης καὶ Μακεδονίας***. Ἡ ἐπαρχία αὕτη δὲν ὑφίσταται σήμερον διὰ τὴν γενομένην (1923) εἰς Ἑλλάδα μετανάστευσιν τῶν χριστιανῶν αὐτῆς. 5)

---

1) Αὐτόθι σ. 445.
2) Αὐτόθι σ. 519.
3) Κωδ. Ϡια΄ 33.
4) Κωδ. 105.
5) Parthey σ. 3—6, 55, 61, 93. 103, 132, 145, 150, 155, 162, 167, 182, 197, 203, 225, 236, 245, 298.—Gelzer ungedr. κλπ. σ. 534, 550, 552; 569, 597, 607. 628. —Τοῦ αὐτοῦ Cyprii σ. 1. 57.—Ρ. Ποτλῆ Β΄ 281. Ε΄ 455, 474, 491, 493, 514. — Χρυσάνθου συνταγμάτιον 72. — Ἀρχ. Χρ. Παπ, αἱ ἐπαρ-

* *
*

Τιμοθέου «ἤδη τὸν βίον ὑπεξελθόντος» [1]) ἐξελέγη [2 Φεβρουαρίου 1622] «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς κὺρ ***Νεόφυτος***, ὁ ἀρχιμανδρίτης τῆς «μητροπόλεως» Ἀλεξανδρείας, ὡς ἀνὴρ τίμιος καὶ πάσης ἀρετῆς κεκοσμημένος» [2]).

Νεοφύτου προβιβασθέντος εἰς τὸν ἁγιώτατον πατριαρχικὸν οἰκουμενικὸν θρόνον ἐξελέγη (1636) ὁ ἱερομόναχος ***Ἱερεμίας*** [3]).

Ἱερεμίου «καθαιρέσει τελείᾳ καθυποβληθέντος» ἐξελέγη (1636) ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Γάνου καὶ Χώρας ***Ἰωαννίκιος*** [4]).

Ἰωαννικίου «ψήφῳ καὶ ἐκλογῇ πάντων ἡμῶν τῶν ἀρχιερέων προβιβασθέντος ἐπὶ τὸν ὑψηλότατον καὶ ἁγιώτατον οἰκουμενικὸν πατριαρχικὸν

χίαι κλπ. 4, 8, 22.—Ὀρθοδ. Γ' 233.— Acta Patr. Β', 449, 451.— Μ. Γεδεών, Π. Πίν. 459. 612, 615.—Παράρτημα ΙΖ' τόμου Ε. Φ. Συλλ. σ. 84. ἑξ. — Μ. Ε. Ἐγκ. ΙΒ' 359.—Νέα Σιὼν ΚΣΤ' 561, 563, 567. — Θρακικὰ Α', 288.—Le Quien I. 1091.— Diction. de la theologie catholique ὡς ἀνωτ. ΙΙΙ' 1348, 1370, 1404.- Ἐκκλ. Ἀλ. Γ' 544, Δ' 429, Η' 398, Θ' 13. ΛΗ' 23, Μ' 269.—Ἡμερολ. Ε. Φ. Καταστ. 1905 σ. 162. — Λεξ. Ἐλευθερουδάκη ΣΤ' 388.

1) Γνωστοὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν μὲν Ἡρακλείας τυγχάνουσι: Ἀνώνυμος 1454, 1456, 1465, 1466.— Γαλακτίων 1474.—Ἀνώνυμοι 1476, 1486, 1488, —Ἰωσήφ 1499.—Ἀνώνυμος 1503, 1513, 1545.—Κύριλλος 1546, 1561, 1565, 1567.—Ἀνώνυμος 1572.—Γεράσιμος 1575, 1590. — Διονύσιος 1591, 1593, 1595, 1600, Μάρτιος 1606.—Ἀνώνυμος Ἰανουάριος 1613. —Γερμανός, Ἰούλιος 1613.—Ἱλαρίων, Ἰούνιος 1614.—Γαβριήλ, Ἰανουάριος 1615, καὶ Τιμόθεος, Φεβρουάριος 1616. Νοέμβριος 1618. Νοέμβριος 1620 (Ὀρθοδ. —Ἑλληνικὰ Β' 146. Γ' 46, 50. — Γενν. Ἡλ. Φωτ. Βιβλ. 75, 77, 90, 91. 94, 129, 134, 137, 241, — Regel ὡς ἀνωτ. 77, 88.—Μαυρογ. βιβλ. Α' 11.—Σάθα Νεοελλ. φιλ. 217.—Γ. Μαζαράκη ὡς ἀνωτ. σ. 156.—Κεραμέως ἀνάλεκτα ἱεροσ. σταχ. Δ' 93.—Κώδ. Π. Ἀρχ. Α' 20, 23, 66, 70, 453.—Le Quien I. 1116.—Παράρτημα ΙΖ' τόμ. Ε. Φ. Συλλ. 106.

2) Κώδ. Π. Ἀρχ. Β' 37.

3) Ὁ Νεόφυτος φέρεται ὑπογραφόμενος ὡς μ]της Ἡρακλείας κατὰ Μάϊον 1635 (Δελιχ. πατρ. ἔγγρ. Γ' 325) ὁ δὲ Ἱερεμίας ὡς τοιοῦτος κατὰ Σεπτέμβριον ἰδ. ἔτους, ὡς καὶ ἐφεξῆς κατ' Ἀπρίλιον 1636 (Ἐκκλ. Ἀλ. Β' 669 σημ. *** —Κεραμέως Ἱεροσ. βιβλ. Δ' 8). Ἄρα ὁ Νεόφυτος ἐξελέγη πατριάρχης ΚΠ. τῷ 1635 κατὰ τὸ διάστημα τῶν μηνῶν Ἀπριλίου—Σεπτεμβρίου.

4) Α' 284.—Νομ. Συν. 299.—Σάθα 571.—Ἐκκλ. Ἀλ. Β' 699. Ὁ Ἰωαννίκιος ὑπογράφει κατὰ Σεπτέμβριον 1636 ὡς μητροπολίτης Ἡρακλείας (Ἡλ. Γενν. Φωτ. βιβλ. σ. 161).

θρόνον Κωνσταντινουπόλεως» ἐξελέγη [17 Δεκεμβρίου 1646] «ὁ πανοσιώτατος καὶ λογιώτατος ἐν ἱερομον. καὶ πνευματικοῖς κὺρ ***Μεθόδιος***, ὁ καὶ προεστὼς τῆς Χρυσοπηγῆς». 1)

Μεθοδίου προβιβασθέντος εἰς τὸν ἁγιώτατον οἰκουμενικὸν πατριαρχικὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως ἐξελέγη [Φεβρουάριος 1668] ὁ ὁσιώτατος ἱερομόναχος ***Βαρθολομαῖος*** 2).

Νεοφύτου προβιβασμὸς εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως κατὰ Νοέμβριον 1707. Μὴ ἀναγνωρισθεὶς κυβερνητικῶς παρέμεινε καὶ ἐφεξῆς ποιμαίνων τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ 3).

Ἀθανασίου πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος ἐξελέγη [25 Φεβρουαρίου 1714] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Χίου ***Γεννάδιος*** 4).

Γενναδίου πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος ἐξελέγη [Ὀκτώβριος 1718] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως ***Καλλίνικος***.

Καλλινίκου προβιβασθέντος εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως ἐξελέγη [22 Νοεμβρίου 1726] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Νικαίας ***Γεράσιμος***.

---

1) Νομ. Συν. 227.—Σάθα 580.

2) Τὸ ὑπόμνημα δὲν σώζεται, σώζεται ὅμως Μεθοδίου Γ' γράμμα ἀγγελτικὸν τῆς εἰς Ἡράκλειαν μεταβάσεως τοῦ ἤδη χειροτονηθέντος μητροπολίτου Ἡρακλείας Βαρθολομαίου κατὰ Φεβρ. 1668 (Κεραμέως Ἱεροσ. βιβλιοθ. Α' σ.3-48) Ἑπομένως ἡ ἐκλογὴ ἐγένετο κατὰ Ἰανουάριον ἢ καὶ Φεβρουάριον. Ὁ Βαρθολομαῖος ἀναφέρεται συνεχῶς μέχρι Φεβρ. 1687 (Κώδ. Α' 438, 440, 441, 464, 472, 481. —Νομ.Συν. 230), μεθ' ὃν ὁ Σωφρόνιος, 8]βριος 1688 (Α' 468), Δελικάνη, Πατρ. ἔγγρ. Β' 422) καὶ Νεόφυτος, Ἀπρίλιος 1689 καὶ ἑξῆς: Ἰούλιος 1691, 1692, 1693, 1697, 1698, 1699 1701, 1702, 1705,1707, Ἰούνιος, (Κώδ. Γ' 17, 19, 26, 33, 37, 56, 69, Δ' 28.—Ὑψηλάντου τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν σ. 208. —Κεραμέως ὡς ἀνωτ. σ. 213, Δ', 335. —Ἑλληνικὰ Γ', 55, 56).

3) Μ. Γεδεών, Π. Πίν. σ. 617. — Μ. Ἑ. Ἐγκ. ΙΗ' 200. — Σ. Βυζαντίου ἡ Κωνσταντινούπολις, Ἀθῆναι 1862, τόμ. Β'539.—Ὁ Νεόφυτος ὑπογράφει ὡς μητροπολίτης Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ συνοδικὸν τόμον Ἀθανασίου Ε' κατὰ 8]βριον 1710 (Παράρτημα Κ—ΚΒ' τόμ. Ε. Φ. Συλλ. σ. 106). Μετὰ τὸν Νεόφυτον ἀναφέρεται ὁ Ἀθανάσιος, 18 8]βρίου 1711, Ἰούνιος 1712 (Σάθα ὡς ἀνωτ. σ. 521.—Κριτίου Α', Κώδ. σ. 119. — Κεραμέως ὡς ἀνωτ. Δ' 371).

4) Τὰ περὶ τῆς διαδοχικῆς ἐκλογῆς τῶν ἀρχιερέων Γενναδίου, Καλλινίκου καὶ Γερασίμου «ὑπομνήματα» δὲν σώζονται, τὰ κατ' αὐτοὺς ὅμως σχετικὰ εἶναι ἐξηκριβωμένα (Θρακικὰ Ε' 3, ἑξ.—Ἐκκλ. Ἀλ. Γ' 544, Η', 398. ἑξ. —Ὑψηλάντου ὡς ἀνωτ. σ. 324.—Γεδεὼν ὡς ἀνωτ. σ. 627.—Τοῦ αὐτοῦ Γράμματα ἐξ Ἀδριανουπόλεως σ. 58.

Γερασίμου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ ποιησαμένου»1) ἐξελέγη [6 Νοεμβρίου 1760] ὁ θεοφ. ἐπίσκοπος Μετρῶν ***Μεθόδιος*** 2).

Μεθοδίου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ καὶ ἀβίαστον ἐνυπόγραφόν τε καὶ ἐνσφράγιστον ποιησαμένου πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς κεκμηκότος καὶ ἀπαυδήσαντος καὶ πρεσβύτου»3) ἐξελέγη (Νοέμβριος 1794) ὁ θεοφ. ἐπίσκοπος Μυριοφύτου ***Μελέτιος*** 4).

Μελετίου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ καὶ ἀβίαστον πεποιηκότος» 5) ἐξελέγη [Σεπτέμβριος 1821] «ὁ πανοσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις καὶ πρωτοσύγκελλος τῆς ἁγιωτάτης αὐτῆς μητροπόλεως κὺρ ***Ἰγνάτιος*** 6).

Ἰγνατίου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [Ἰούλιος 1830] ὁ θεοφ. ἐπίσκοπος «Τυρουλλώης» ***Διονύσιος*** 7).

Διονυσίου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [30 Ἰουλίου 1848] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης πρ. Τορνόβου ***Πανάρετος*** 8).

Παναρέτου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [12 Μαΐου 1878] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Νικαίας ***Ἰωαννίκιος***, τῶν κανονικῶν ψήφων γενομένων ἐν τῇ ἐν Χάλκῃ ἱερᾷ πατριαρχ. καὶ σταυροπηγιακῇ μονῇ τῆς Ἁγίας Τριάδος 9).

Ἰωαννικίου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [27 Ἰανουαρίου 1879] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Σερρῶν ***Γρηγόριος*** 10).

Γρηγορίου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [8 Φεβρουαρίου 1888] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Ρόδου ***Γερμανός*** 11).

Γερμανοῦ «μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως

---

1) Παρῃτήθη ἀρχὰς Νοεμβρίου 1760 [ΣΤ' 10).
2) Αὐτόθι 11.—Ὑ ψ η λ. κλπ. σ. 384.—Σ ά θ α ὡς ἄνωτ. 231.
3) Παρῃτήθη τῷ 1794 (Θ' 75) Ἡ παραίτησις ἐδημοσιεύθη ἐν τοῖς Θ ρ α κ ι κ ο ῖ ς Ε' 25.
4) Θ' 76.
5) Παρῃτήθη τῇ ιθ' Σεπτεμβρίου 1821 (ΙΔ' 2). Ἐδημοσιεύθη ἐν τοῖς Θ ρ α κ ι κ ο ῖ ς Ε' σ. 32.
6) ΙΔ' 3.—Θ ρ α κ ι κ ὰ Ε' 36, 326.
7) ΙΔ' 169.
8) ΚΒ' 174.
9) ΞΖ' 212.
10) ΞΖ' 223.
11) Α ὐ τ ό θ ι 352.

Χαλκηδόνος» ἐξελέγη [13 Μαΐου 1897] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Νικαίας *Ἱερώνυμος* 1).

Ἱερωνύμου «τεθέντος εἰς διαθεσιμότητα ἀποφάσει τῆς Ἁ. καὶ Ἱ. Συνόδου» ἐξελέγη [22 Μαΐου 1902] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Ἰωαννίνων ***Γρηγόριος*** 2).

Γρηγορίου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος» ἐξελέγη [21 Φεβρουαρίου 1928] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Διδυμοτείχου ***Φιλάρετος*** 3).

Φιλαρέτου «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [21 Ὀκτωβρίου 1933] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Νικαίας ***Βενιαμίν*** 4).

13) ΘΕΟΔΩΡΟΥΠΟΛΙΣ

Ἐκ τῶν ἐπισκοπῶν τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας ἤδη ἀπὸ τοῦ θ'. αἰῶνος ἐξέλιπε πιθανῶς ἀρχὰς ιγ'. αἰῶνος παραμείνασα ἁπλῶς ψιλώνυμος, ἐσχάτως δὲ τιμηθεῖσα καὶ διὰ μητροπολιτικῆς ἀξίας προσωρινῶς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ νῦν τιτλούχου αὐτῆς, κατὰ τὰ κατωτέρω σχετικῶς σημειούμενα 5).

***

Χρύσανθος ἀρχιμανδρίτης, ψηφισθεὶς κατ' Αὔγουστον 1796, αἰτήσει τοῦ μητροπολίτου Δέρκων Μακαρίου, «πρὸς καταρτισμὸν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ποιμαινομένου λογικοῦ ποιμνίου». Κατὰ Ἰούνιον 1801 προήχθη εἰς μητροπολίτην Λακεδαιμονίας 6).

Ἄνθιμος ἱερομόναχος, ψηφισθεὶς κατὰ Δεκέμβριον 1805, ὡς ἀρχιε]κὸς προϊστάμενος Παναγίας Καφατιανῆς Γαλατᾶ 7).

Δανιὴλ ἱερομόναχος, ψηφισθεὶς κατὰ Μάϊον 1825, αἰτήσει τῶν Ἐφόρων τῶν ἐν Γαλατᾶ νοσοκομείων τοῦ Γένους καὶ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ ἐκεῖ ἱ. ναοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἀρχιε]κῶς προϊστάμενος τοῦ τελευταίου τούτου. Κατ' Ἀπρίλιον 1830 ἐξελέγη μητροπολίτης Λήμνου 8).

---

1) Ἔνθα' 7.
2) Αὐτόθι 96.
3) Ἔνθ' 104.
4)
5) Parthey κλπ. σ. 103, 167, 183, 203, 245. Gelzer ungedr. κλπ. σ. 552.— Τοῦ αὐτοῦ Cyprii κλπ. σ. 62.—Ρ. Ποτλῆ Ε' 476.—Ὀρθοδοξία Γ'. 192, 249.—Μ. Ε. Ἐγκ. ΙΒ' 519.—Le Quien I. 1143.
6) Κωδ Π. Ἀρχ. Θ' 96, 181.—Ἐκκλ. Ἀλ. ΚΑ' 32, ΚΗ' 244.
7) Θ' 217.—Ἐκκλ. Ἀλ. ΚΑ. 51, ΚΗ' 245.
8) ΙΔ' 77, ΚΒ' 278.—Ἐκκλ. Ἀλ. ΚΑ' 52.

Νικηφόρος ἱερομόναχος, ψηφισθεὶς κατὰ Μάϊον 1839, αἰτήσει τοῦ μητροπολίτου Ἀμασείας Καλλινίκου «πρὸς ἐπιτροπικὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἐμπεπιστευμένου τῇ αὐτῇ πανιερότητι λογικοῦ ποιμνίου καὶ διακυβέρνησιν τῶν παρεμπιπτουσῶν ἐπαρχιακῶν αὐτῆς ὑποθέσεων» 1).

Μελέτιος ἱερομόναχος, ψηφισθεὶς κατὰ Ἰανουάριον 1840, αἰτήσει τοῦ μητροπολίτου Χαλκηδόνος Ἱεροθέου «εἰς συναντίληψιν τῶν ἐπαρχιακῶν ὑποθέσεων τῆς αὐτῆς σεβασμιότητος καὶ ἐπιτροπικὴν ἐπίσκεψιν τῶν πνευματικῶν αὐτῆς τέκνων» 2).

Λεόντιος ἀρχιμανδρίτης, ψηφισθεὶς τῇ 31 Ὀκτωβρίου 1906, ὡς ἀρχιε]κὸς προϊστάμενος καὶ ἡγούμενος τῆς ἱερᾶς μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς (Βαλουκλῆ). Τῇ 20 Δεκεμβρίου 1927 συνοδικῇ ἀποφάσει, ληφθείσης ὑπ' ὄψιν τῆς πολυχρονίου ἐκκλησιαστικῆς διακονίας προήχθη εἰς μητροπολίτην ὑπὸ τὸν αὐτὸν ψιλὸν τίτλον «Θεοδωρουπόλεως», ἐν τῷ προσώπῳ μόνον αὐτοῦ, τιμῆς ἕνεκεν ἀνυψούμενον οὕτω. Τῇ 31 Ἰουλίου 1928 ἐνεγράφη εἰς τὸ Συνταγμάτιον τῶν Μητροπολιτῶν τοῦ Θρόνου, ὁρισθείσης καὶ φήμης αὐτοῦ ὡς ***«ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου Ροδόπης»*** 3).

14) ΚΑΛΛΙΠΟΛΙΣ

Ἐπισκοπὴ τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας ἤδη ἀπὸ τοῦ ϛ' αἰῶνος ἐτιμήθη εἰς μητρόπολιν ἐπὶ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ Γ' [1328—1341] καταλαβοῦσα ρϛτ' θέσιν ἐν τῇ ***ἐκθέσει*** τῶν μητροπόλεων. Ἐκλιποῦσα πρὸ τῆς ἁλώσεως ἐμφανίζεται μετ' αὐτὴν καὶ αὖθις ὡς ἐπισκοπὴ τῆς αὐτῆς ὡς ἄνω μητροπόλεως Ἡρακλείας καὶ δὴ συνηνωμένης μετὰ τῆς Μαδύτου. Κατὰ Δεκέμβριον ἡ ἐπισκοπὴ αὕτη ***Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου*** προήχθη εἰς ***μητρόπολιν*** ὁμώνυμον, λαβοῦσα τὴν π' θέσιν ἐν τῷ Συνταγματίῳ διαλυθεῖσα δὲ κατὰ τὴν γενομένην [1923] εἰς Ἑλλάδα μετανάστευσιν τῶν χριστιανῶν αὐτῆς. Ὁ οἰκεῖος ἀρχιερεὺς τελευταίως ἐφημίζετο ***ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Θρακικῆς χερσονήσου*** 4).

1) ΙΔ' 431.—Ἐκκλ. Ἀλ. ΚΑ' 67.

2) ΙΔ' 351.—Ἐκκλ. Ἀλ. ΚΑ' 67.

3) Ͽια' 154.—Ὀρθοδοξία Β' 437, Γ' 192, 249.

4) Parthey, 4, 61, 103, 155, 167, 182, 203.—Gelzer, ungedr. 536, 552, 601, 609, 610, 633.—Τοῦ αὐτοῦ Cyprii σ. 63.—Ρ. Ποτλῆ Ε' 458, 476, 514.—Ὀρθ. Γ' 235.—Χρυσ. συνταγμάτιον 72.—Acta Patr. Α' 237, 261, 270, 338.—Μ. Ἐ. Ἐγκ. ΙΓ' 577.—Νέα Σιὼν ΚΣΤ' (1933) σ. 567.—Le Quien I. 1141.—Αλεξ. Ἐλευθερουδάκη Ζ' 121.—Ἐκκλ. ἱστ. Φ. Βαφείδου Γ' α', 97.

***

Τόμος προαγωγῆς τῆς ἐπισκοπῆς Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου εἰς μητρόπολιν.

† *Ἰωακεὶμ ἐλέῳ Θεοῦ* κλπ.

Τὰ μὲν περὶ τὴν λατρείαν τοῦ Ὄντος καὶ τὰ πανίερα τῆς πίστεως δόγματα καὶ τὰ σεπτὰ τῆς Ἐκκλησίας θέσμια παρελάβομεν τηρεῖν ἀμετάτρεπτα πρὸς τὸ ἀναλλοίωτον τοῦ θείου χαρακτῆρος τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας ἀφομοιοῦντες. Ὡς γὰρ Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, οὕτω μία καὶ ἡ σώζουσα πίστις, μία ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή, ὁ Κύριος ἡμῶν, μία δὲ καὶ ἡ ἁγία Αὐτοῦ Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ἓν δὲ τὸ τέλος καὶ ὁ σκοπός, ἡ ψυχικὴ σωτηρία τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς ἡ ἀπόλαυσις. Τὰς δὲ περὶ τὴν ἐγκόσμιον ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν καὶ τὴν τοῦ Χριστωνύμου πληρώματος πειθαρχικὴν τάξιν καὶ οἰκονομίαν ὡς τῇ ἀνθρωπίνῃ μᾶλλον ὑποστάσει συνακόλουθα, εἴωθεν, ἔστιν ὅτε, παραλλαγάς τινας ὑφίστασθαι καὶ μετατροπάς, ὑπὸ καιρικῶν μὲν ἀναγκῶν καὶ περιστάσεων προκαλουμένας, τοῖς δὲ θείοις καὶ Ἱεροῖς Κανόσι μὴ ἀντιπιπτούσας, ἀνυσίμους δὲ τῆς ἐπὶ τὰ κρείττω προκοπῆς τῶν πιστῶν κρινομένας ὑπὸ τῶν τὰ πηδάλια τοῦ θεοπαγοῦς σκάφους τῆς Ἐκκλησίας διαχειριζομένων ὧν ὀφειλὴ ἱερὰ καὶ χρέος ἀπαραίτητον προνοεῖν ἑκάστοτε περὶ λυσιτελεστέρας διευθετήσεως τῶν διοικητικῶν πραγμάτων τῶν ἑκασταχοῦ θεοσώστων παροικιῶν καὶ ἐμμελοῦς αὐτῶν ἁρμονίας. Ἔργον τοιαύτης ὀφειλετικῆς μητρικῆς προνοίας ἐστὶ καὶ τὸ ρυθμίζειν τὰ ὅρια τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπαρχιῶν κατὰ τὰς ἑκάστοτε ἐκδηλουμένας ἀνάγκας καὶ πρὸς τοῦτο, εἴτε συνιστάναι ἐκ μιᾶς Μητροπόλεως δύο, ἢ συνενοῦν δύο Μητροπόλεις εἰς μίαν, ἢ προάγειν Ἐπισκοπὴν εἰς Μητρόπολιν ἀνεξάρτητον, πάντα δὲ ποιεῖν ἐν σκοπῷ ἱερῷ καὶ κοινωφελεῖ καὶ μετὰ στοργῆς μὲν καὶ ἀγάπης πρὸς εὐσεβῆ ἐν πνεύματι τέκνα, μετ' ἐκτιμήσεως δὲ καὶ δικαιοσύνης πρὸς τὰ νόμιμα δίκαια τῶν πνευματικῶν ποιμένων καὶ πρὸς τὴν ὀφειλομένην αὐτοῖς τιμήν. Διὸ καὶ ἐν ταῖς οὑτωσὶ δὴ παρισταμέναις ἀνάγκαις, πρὸς πᾶσαν ἐν τῇ ἱεραρχικῇ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπαρχιακῆς διοικήσεως τάξει μεταβολὴν ἀναγκαῖα καὶ κανονικὰ κρίνονται πρῶτον μὲν ἀποχρῶντες καὶ οὐσιώδεις ἐπιχώριοι λόγοι ἐπι-

---

2) Κῶδ. Π. Ἀρχ. Θοη' 15.

βάλλοντες τὴν μετατροπήν, εἶτα δὲ νόμιμος αἴτησις καὶ συναίνεσις τῶν ἐν ταῖς παροικίαις ἐνοικούντων εὐσεβῶν χριστιανῶν καὶ τῶν ποιμένων αὐτῶν. Ἔνθεν τοι καὶ περὶ τῆς ἁγιωτάτης 'Επισκοπῆς Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου, τῆς ὑποκειμένης τῇ ἁγιωτάτῃ Μητροπόλει 'Ηρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ, λαβόντες ὑπ' ὄψιν τὴν ὑπὸ χρονολογίαν ιη'. 'Ιουλίου τοῦ σωτηρίου ἔτους αϡα' αἴτησιν τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ὀρθοδόξου Κοινότητος Καλλιουπόλεως καὶ τῆς ὅλης 'Επισκοπῆς, ἐφωδιασμένων ὄντων διὰ τακτικοῦ πληρεξουσίου τῆς ἐν Καλλιουπόλει ἐντίμου Δημογεροντίας, ἐξαιτουμένων δὲ ἐξ ὀνόματος πάντων τῶν ἐν τῇ 'Επισκοπῇ ταύτῃ εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν τὴν ἀνάδειξιν τῆς 'Επισκοπῆς εἰς Μητρόπολιν ἀνεξάρτητον, ἕνεκα τῶν ἐν τῇ αἰτήσει λεπτομερῶς ἐκτιθεμένων λόγων, ὧν ἕνεκα ἡ τοιαύτη προαγωγὴ ἔσται συντελεστικὴ εἰς κρείττονα διεξαγωγὴν τῶν διαφόρων ἐπαρχιακῶν ὑποθέσεων καὶ εἰς ἀνυσιμωτέραν προστασίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν θρησκευτικῶν, κοινοτικῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν συμφερόντων τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἅτε δὴ τῆς πόλεως Καλλιουπόλεως οὔσης ἕδρας πολιτικῆς Διοικήσεως (Μουτεσσαριφλικίου), εὐχερῆ δὲ ταχεῖαν καὶ ἄμεσον ἐχούσης τὴν μετὰ τῆς Βασιλευούσης συγκοινωνίαν, ἔτι δὲ ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὴν ὑπὸ τοῦ κανονικοῦ Κυριάρχου τῆς 'Επισκοπῆς 'Ιερωτάτου Μητροπολίτου 'Ηρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ ἀγαπητοῦ ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ κὺρ 'Ιερωνύμου διαβιβασθεῖσαν ἡμῖν ἔγγραφον συναίνεσιν καὶ ἐπιδοκιμασίαν ὑπὸ χρονολογίαν κζ'. 'Οκτωβρίου αϡα' καὶ ὑπ' ἀρ. Πρωτ. 6698, τοὺς λόγους δὲ τῆς αἰτήσεως ταύτης ἀποχρῶντας κρίναντες καὶ εὐλογοφανῆ τὴν προσδοκωμένην ἐκ τῆς μεταβολῆς ταύτης ὠφέλειαν τοῖς ἐνοίκοις χριστιανοῖς, ἔτι δὲ ἐλπίζοντες καὶ ἀπεκδεχόμενοι θερμότερον ἀναδειχθῆναι τὸν ζῆλον αὐτῶν εἰς προκοπὴν ἐν τῇ πίστει καὶ εἰς τὴν τῶν κοινῶν πραγμάτων εὐόδωσιν, δεῖν ἔγνωμεν, στοιχοῦντες τῇ ἔκπαλαι παραδεδομένῃ κανονικῇ τάξει καὶ τῷ ἀρχαίῳ ἐκκλησιαστικῷ ἔθει τιμῆσαι καὶ ἀνυψῶσαι τὴν εἰρημένην ἐπισκοπὴν εἰς Μητρόπολιν, καθυπαγαγεῖν τε ταύτην ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐξάρτησιν καὶ ὑποταγὴν τοῦ καθ' ἡμᾶς 'Αγιωτάτου 'Αποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, μηδεμίαν ἐφεξῆς ἐχούσης ἐπ' αὐτῆς δικαιοδοσίαν καὶ ἐξουσίαν τῆς ἁγιωτάτης Μητροπόλεως 'Ηρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ. Καὶ δὴ γράφοντες μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς 'Ιερωτάτων 'Αρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῖν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἀποφαινόμεθα, ἵνα ἡ ῥηθεῖσα 'Επισκοπὴ τῆς Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτων διὰ τοὺς προεκτεθέντας καὶ ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου πλατύτερον ἐκτιθεμένους εὐλογοφανεῖς λόγους, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς καὶ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα ὑπάρχῃ καὶ λέγηται καὶ παρὰ πάντων γινώσκηται «Μητρόπολις», ὁ δὲ νῦν ἀρχιερατεύων ἐν αὐτῇ καὶ οἱ μετ' αὐτὸν διάδοχοι τῆς ἁγιωτάτης ταύτης Μητροπόλεως τιτλοφορῆται «'Ιερώτατος Μητροπολίτης Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτων καὶ ὑπέρτιμος», φυλάττων τὴν κανο-

νικὴν διάταξιν τοῦ μνημονεύειν ἐν ταῖς ἱεροπραξίαις τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος, συναριθμούμενος δὲ τελευταῖος τῇ τάξει ἐν τῇ χορείᾳ τῶν λοιπῶν Ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς κλίματος, ἤτουν ὀγδοηκοστὸς (Π΄.), οἷος καὶ ἐν τῷ Συνταγματίῳ ἀναγέγραπται, ἔχων αὐτός τε καὶ οἱ αὐτὸν διαδεξόμενοι τὴν στάσιν καὶ ἕδραν τὴν ὁρισθεῖσαν αὐτῷ ἐν ταῖς Ἐκκλησιαστικαῖς χοροστασίαις, Συνόδοις καὶ συνελεύσεσι ποιμαίνων θεοφιλῶς καὶ θεαρέστως τὸ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ λογικὸν τοῦ Χριστοῦ ποίμνιον, εὐλογῶν τε καὶ ἁγιάζων αὐτὸ καὶ πάντα τὰ ἀρχιερατικὰ ἐκτελῶν μετὰ καὶ τῆς ἐν τῷ ἱερῷ Συνθρόνῳ ἐγκαθιδρύσεως. Ὀφείλουσι δὲ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ θεοσώστῳ ταύτῃ Ἐπαρχίᾳ ἐνοικοῦντες εὐλογημένοι χριστιανοί, ἱερωμένοι καὶ λαϊκοί, ἀναγνωρίζειν τὴν αὐτοῦ ἱερότητα Μητροπολίτην τῆς ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτων, πειθαρχεῖν τε καὶ ὑποτάσσεσθαι αὐτῷ ὡς κανονικῷ αὐτῶν ἀρχιερεῖ καὶ πνευματικῷ πατρὶ καὶ ποιμένι, λόγον μέλλοντι δοῦναι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ ἀδεκάστου Κριτοῦ ἐν καιρῷ τῆς τῶν ἔργων ἀνταποδόσεως. Ταῦτα ἀπεφάνθη καὶ κεκύρωται συνοδικῶς. Εἰς ἔνδειξιν δὲ τὴν περὶ τούτου καὶ πρὸς διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ ὁ παρὼν ἡμέτερος πατριαρχικὸς καὶ Συνοδικὸς Τόμος καταστρωθεὶς καὶ ὑπογραφεὶς ἐν τῷ ἱερῷ Κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας· ἀντίγραφον δ' αὐτοῦ φέρον τὴν Πατριαρχικὴν ἡμῶν ἐπικύρωσιν διεβιβάσθη τῷ Ἱερωτάτῳ Μητροπολίτῃ Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτων καὶ ὑπερτίμῳ, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῷ ἡμῶν ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ κὺρ Ἱερωνύμῳ.

Ἐν ἔτει α ϡα΄, κατὰ μῆνα Δεκέμβριον. Ἐπινεμήσεως ΙΕ΄.

† Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ***Ἰωακεὶμ*** ἀποφαίνεται.

† Ὁ Ἀδριανουπόλεως ***Κύριλλος.***
† Ὁ Ἀμασείας ***Ἄνθιμος***
† Ὁ Ἰωαννίνων ***Γρηγόριος***
† Ὁ Προύσης ***Ναθαναὴλ***
† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης ***Δωρόθεος***
† Ὁ Μηθύμνης ***Στέφανος***
† Ὁ Μεσημβρίας ***Χαρίτων***
† Ὁ Βάρνης ***Πολύκαρπος***
† Ὁ Χίου ***Κωνσταντῖνος***
† Ὁ Κορυτσᾶς ***Γερβάσιος***

***

Μελετίου συνυποψηφιότης διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς χηρευούσης μητροπόλεως Σερρῶν κατὰ Δεκέμβριον 1651 1).

Φιλοθέου «καθαιρέσει παντελεῖ καθυποβληθέντος διὰ τὰ πολλὰ καὶ παρείσπρακτα αὐτοῦ ἔργα» ἐξελέγη [20 Νοεμβρίου 1676] «ὁ πανοσιώτατος ἐν ἱερομον. κὺρ ***Ἀθανάσιος***», αἰτήσει τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας Βαρθολομαίου 2).

Ἰωακεὶμ «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [Ἰανουάριος 1835] ὁ θεοφ. ἐπίσκοπος Τρουλλώης ***Γρηγόριος***, αἰτήσει τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας Διονυσίου 3).

Ἀβερκίου «προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Μογλενῶν» ἐξελέγη [16 Φεβρουαρίου 1891] «ὁ ἱερολογιώτατος ἱεροδιάκονος ***Φώτιος***», αἰτήσει τοῦ μ. Ἡρακλείας Γερμανοῦ 4).

Φωτίου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [10 Μαρτίου 1892] «ὁ ὁσιολογιώτατος πρωτοσύγκελλος τῆς ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Χαλκηδόνος ***Δωρόθεος***», αἰτήσει τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω μητροπολίτου 5).

Δωροθέου «προαχθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Γρεβενῶν» ἐξελέγη [31 Μαΐου 1897] ὁ θεοφ. ἐπίσκοπος Εἰρηνουπόλεως ***Ἱερώνυμος***, αἰτήσει τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας Ἱερωνύμου 6).

Ἱερωνύμου «προαχθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπό-

---

1) Νομ. Συν. 214.—Πρὸ τοῦ Μελετίου ἄγνωστον τίνες οἱ ὑπάρξαντες ἀρχιερεῖς τῆς ἐπαρχίας ταύτης. Μετ' αὐτὸν ἀναφέρεται : Μακάριος, κατὰ Ἰούλιον 1668 (Κώδ. Α' 438. — Τὸ Καν. δίκαιον τοῦ θρόνου Ἱεροσ. ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ ὑπὸ Π. Νεοκλέους, Κωνσταντινούπολις 1868 σ. 39. — Γ. Μαζαράκη ὡς ἀνωτ. σ. 376.

2) Νομ. Συν. 227, 228.—Σάθα Μεσ. βιβλ. Γ' 602. — Μετὰ τὸν Ἀθανάσιον ἀναφέρονται· Ἱερεμίας 1680, 1689, 1708. 1710, 1711, 1728 (Κώδ. Α. Κριτίου σ. 118. — Γεδεών, μνήμη Γανοχώρων σ. 118.—Ἐκκλ. Ἀλ. ΚΖ', 554 ΛΒ' 270.—Μαυρογ. βιβλ. Κεραμέως Α' 159. — Γρηγόριος 1776 (Παράρτημα ΙΖ' τόμ. Ε. Φ. Συλλ. 6, 61) καὶ Ἰωακεὶμ ἐκλεγεὶς τῷ 1795 (Θρακικὰ Γ' 379).

3) Κώδ. ΙΔ'. 241.

4) ΚΖ' 408.

5) Αὐτόθι 430.

6) Λια' 12.

λεως Χίου» ἐξελέγη [14 Ἰουλίου 1909] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Ἐλευθερουπόλεως ***Πανάρετος*** 1).

Παναρέτου «μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἡλιουπόλεως» ἐξελέγη [12 Αὐγούστου 1910] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως ***Καλλίνικος»*** 2).

Καλλινίκου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [8 Μαρτίου 1912] ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος ***Δαφνουσίας*** Κωνσταντῖνος 3).

Κωνσταντίνου «μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Πλωμαρίου [7 Ὀκτωβρίου 1924], παρέμεινεν ἔκτοτε ἡ ἐπαρχία ἄνευ τιτλούχου.

15) ΜΑΔΥΤΟΣ

Ἀρχικῶς ἀποτελοῦσα, ὡς φαίνεται, ἰδίαν ἐκκλ. περιφέρειαν, ἐμφανίζεται ἔπειτα ἐπὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ [886—911] μεταξὺ τῶν ἐπισκοπῶν τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας. Ἐτιμήθη πιθανῶς ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ [1081—1118] εἰς μητρόπολιν καταλαβοῦσαν διαδοχικῶς τὴν ξθ', ο', ξη', π' καὶ ξγ' θέσιν. Ἐκλιποῦσα ἐνωρὶς πρὸ τῆς ἁλώσεως, παρουσιάζεται μετ' αὐτὴν ἡνωμένη μετὰ τῆς Καλλιπόλεως εἰς μίαν ἐπισκοπὴν τῆς αὐτῆς ὡς ἄνω μητροπόλεως Ἡρακλείας. Τὰ κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτῆς προαγωγὴν εἰς μητρόπολιν ὡς καὶ ὁ ἐπισκοπικὸς αὐτῆς κατάλογος σημειοῦνται ἐν τοῖς σχετικοῖς περὶ ***Καλλιπόλεως*** 4).

16] ΜΑΡΩΝΕΙΑ

Πρότερον ἐνοριακὴ ὑπάρχουσα τῆς μητροπόλεως Τραϊανουπόλεως προήχθη ἔπειτα [στ' αἰών]; εἰς ***ἀρχιεπισκοπὴν*** τῆς ἐπαρχίας Ροδόπης τε-

---

1) Αὐτόθι 193.

2) Αὐτόθι 226.

3] Αὐτόθι 262.

4] Parthey 98, 103, 136, 199, 204, 231, 241, 245, 303.— Gelzer ungedr. 552, 586, 587, 599, 608, 610, 616. —Τοῦ αὐτοῦ Cyprii σ. 63. Ρ. Ποτλῆ· Β' 393, Ε' 72, 475, 476, 493, 501, 514.—Χρυσ. συνταγμάτιον 72.—Acta Patr. Α', 98, 128, 171, 338. — Μ. Γεδεών, Π. Πίν. 334, 340. — Μ. Ἑ. Ἐγκ. ΙΣΤ' 455.—Le Quien I. 1141.—Χρ. Α. Παπαδοπούλου [νῦν Ἀρχ. Ἀθηνῶν], Μάδυτος ἡ πόλις τῆς Χερσονήσου. Ἀθῆναι, 1890.—Τοῦ αὐτοῦ, Μάδυτος ἡ πόλις τῆς Θρακ. Χερσονήσου κατὰ τοὺς βυζ. χρόνους ἐν Θρακ. ἐπετηρίδι 1897, σ. 35 ἑξ.—Λεξ. Ἐλευθερουδάκη Θ' 9, — Ἐκκλ. ἱστ Φ. Βαφείδου Γ' α' 97.

λοῦσαν τῷ π. Κ)πόλεως. Ἀργότερον μετὰ τὴν τελευτὴν Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ Γ' [† 1341] καὶ μᾶλλον ὡρισμένως μετὰ τὸ 1365 ἐτιμήθη καὶ εἰς ***μητρόπολιν***, καταλαβοῦσαν ἀρχικῶς 98ην θέσιν καὶ τελευταίως ἔχουσαν . . . . τοιαύτην μεταξὺ τῶν λοιπῶν μητροπόλεων τοῦ ***Συνταγματίου***. Ἐρημωθεῖσα διὰ τὰς καιρικὰς περιστάσεις μετέπεσεν εἰς ἁπλῆν ἐξαρχίαν, πιθανῶς περὶ τὰ τέλη τοῦ ιστ' αἰῶνος. Ἰωαννίκιος Β' κατὰ Δεκέμβριον 1646 ἀνακαινίσας ἀποκατέστησε τὴν μητρόπολιν Μαρωνείας συνενώσας ἅμα αὐτῇ καὶ τὰς ὑπὸ τὴν πατριαρχικὴν ἐξουσίαν τελούσας νήσους ***Θάσον*** καὶ ***Σαμοθράκην***. Ὁ οἰκεῖος ἀρχιερεὺς φημίζεται ***ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Ροδόπης***, ἡ δὲ ἕδρα αὐτοῦ εὕρηται ἀπὸ χρόνου ἤδη μακροῦ ἐν Κομοτινῇ [Γκιουμουλτζίνῃ]. Τῇ Μητροπόλει Μαρωνείας συνεχωνεύθη καὶ αὖθις [6 Σεπτεμβρίου 1932] ἡ προσωρινῶς [Νοέμβριος 1924 εἰς ἀνεξάρτητον μητρόπολιν ἀναδειχθεῖσα νῆσος ***Θάσος*** [1]).

*
* *

Τόμος Συνοδικὸς ἀποκαθιστὰς τὴν μητρόπολιν Μαρωνείας [2]).

† Ἰωαννίκιος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Γεωργοῦ τε καὶ φυτοκόμου ἴδιον τὸ μὴ μόνον αἱρεῖσθαι γῆν ἀγαθήν τε καὶ εὔκαρπον, ὡς πλεονάζειν τὸν ἄσταχυν τριάκοντα, ἑξήκοντα καὶ ἑκατόν, ἀλλὰ καὶ τῶν φυτῶν ὅσα εὐγενῆ τε καὶ ἥμερα καὶ καρπὸν δυνάμενα προσενεγκεῖν, ἀγαθόν τε καὶ κάλλιστον, ἐπαφελῆ τε ἅμα καὶ ἐπαινετόν· καὶ τούτων ὅσα μὲν ὀργῶσι καὶ περιττὸν ἀφιᾶσι κλάδον περικόπτειν καὶ

1] Parthey ὡς ἀνωτ. σ. 4, 58, 99, 148, 152, 164, 201, 234.— Gelzer ungedr. κλπ. σ. 535, 551, 570, 592, 601, 609, 610, 629.—Τοῦ αὐτοῦ G. Cyprii κλπ σ. 4. 59. —Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ Ε' 456, 475, 495 σημ. 1. —Acta Patriarchatus Const]tani Miklosich καὶ Muller τόμ. Α' 45, 471 559, 594.— Χρυσάνθου Ἱεροσολύμων Συνταγμάτιον σ. 73.—Ἀρχ. Χρ. Παπαδ. αἱ ἐπαρχίαι κλπ.σ. 23.—Ὀρθοδοξία Α' 420, Γ' 234.—Μ. Γεδεών, Πατριαρχ. Πίνακες σ. 410, 433, 576.—Σάθα Μεσαιων. Βιβλ. Γ' σ. 580. — Ἐκκλ. Ἀλήθεια ΜΑ' σ. 4.—Μ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. Η' 456, ΙΔ', 783, ΙΣΤ' 745.— Μ. Μελιρρύτου, περιγραφὴ ἱστορικὴ καὶ γεωγραφικὴ ὑπὸ ἐκκλησιαστικὴν ἔποψιν τῆς ἐπαρχίας Μαρωνείας 1871.— Le Quien ὡς ἀνωτ. Ι' σ. 1196. —Νέα Σιὼν ΚΣΤ' (1931) σ. 563. — Ἐκκλησία ἔτος Ι' [1932] σ. 332, 348. —Λεξ. Ἐλευθερουδάκη Θ' 199.

2] Νομ. Συν. 142αβ. —Σάθα Μεσ. βιβλ. Γ' 580.

ἀφαιρεῖν· ὅσα δὲ πάλιν τῶν ἰκμαλέων εἰσὶ καὶ εὐωδεστέρων, τῆς προσούσης αὐτῷ ἐπιμελείας ἐπάρδειν τε καὶ περιθάλπειν εἰς αὔξησιν καὶ προκοπὴν αὐτῶν· ἐν οἷς τοῦ καιροῦ ἐνδιδόντος δυναμοῦσθαι καὶ ἐρριζοῦσθαι ἔσονται πρός τε πληθυσμὸν αὐτῶν καὶ εὐχρηστίαν. Τοίνυν καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία, ὡς καλὸς γεωργὸς καὶ φυτοκόμος ἄριστος, φροντίζουσα, ὡς ἔθος αὐτῇ, τῶν ὅσα θεοφιλῆ καὶ τῷ κοινῷ πληρώματι αὐτῆς ἐπωφελῆ εἰσὶ καὶ ἐμμελῶς ἀναζητοῦσα εὗρε τὴν μητρόπολιν Μαρωνείας κατακεχωσμένην ἐν ἀφανεῖ καὶ ἀγνοουμένην παρὰ πολλοῖς ἅτε ἐρήμην οὖσαν ἀνθρώπων καὶ στερησκομένην τῆς ἀνηκούσης αὐτῇ προσόδου τε καὶ τιμῆς, καὶ τὸ χεῖρον πνευματικῆς διδασκαλίας ἀμοιροῦσαν καὶ νουθεσίας πατρικῆς καὶ τοσούτου μᾶλλον παριππεύσαντος καιροῦ ὑπὸ ἐξαρχίαν τελεῖσθαι καὶ καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν τυχόντων καὶ φθείρεσθαι κατ' ἄμφω· ἔγνω δεῖν ἀνακαινίσαι αὐτὴν καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἀποκαταστῆσαι τιμὴν καὶ καθέδραν, τό τε ἐνδεὲς αὐτῆς ἀναπληρῶσαι καὶ τὸ ἐλλεῖπον ἐξισῶσαι ἐπὶ αὐξήσει αὐτῆς καὶ συντηρήσει τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ τούτου προσετέθη αὐτῇ παρεπομένως τὰ δύο πατριαρχικὰ νησία, Θάσος καὶ Σαμοθράκη, ἐπὶ βοηθείᾳ αὐτῆς καὶ συστάσει, ὡς δύνασθαι τὸν κατὰ καιροὺς αὐτῇ προστατεύοντα ἐπιχορηγεῖν εὐχερῶς μᾶλλον πρὸς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν τὰ ὀφειλόμενα, καὶ ταῦτα τοῦ κανόνος διαγορεύοντος μικροτέρας χώρας μηδένα ἀρχιερατεύειν ἐπὶ καταφρονήσει τοῦ ἀρχιερατικοῦ ὑψώματος· τούτου χάριν καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν, ἀκριβῶς καὶ ἀσφαλῶς διασκεπτομένη καὶ τὸ περὶ τούτου ἐν συνέσει, καί, ὡς εἰκός, δοκιμασίᾳ καὶ ἀπταίστῳ πείρᾳ καὶ πληροφορίᾳ ἀληθεῖ διεγνωκυῖα, γράφει συνοδικῶς καὶ ἐν ἁγίῳ παρακελεύεται Πνεύματι, εἰδήσει καὶ γνώμῃ τῆς ἱερᾶς καὶ ὑπερτελοῦς τῶν ἀρχιερέων ὁμηγύρεως τῶν τε τιμιωτάτων κληρικῶν καὶ τῶν εὐγενεστάτων ἀρχόντων τῆς πολιτείας, ἵνα ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς, μέχρις οὗ ὁ ἥλιος τὸν ἴδιον περιτρέχει κύκλον, ἡ Μαρώνεια αὕτη εἴη καὶ λέγοιτο ***μητρόπολις***, ἔχουσα μετ' αὐτῆς ἡνωμένα καὶ ὑποκείμενα αὐτῇ τὰ ποτὲ πατριαρχικὰ δύο νησία, ***Θάσον*** καὶ ***Σαμοθράκην***, ἐξάρχουσα τούτων καὶ ἐπιστατοῦσα, καὶ χειροτονηθείη ἐν αὐτῇ τῇ Μαρωνείᾳ γνήσιος καὶ καθολικὸς ἀρχιερεὺς αὐτῆς καὶ νόμιμος μητροπολίτης, ὑπείκων καὶ ὑποτασσόμενος τῇ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, κατὰ τοὺς λοιποὺς τῶν ἀρχιερέων, παρέχων αὐτῇ τὸ βασιλικὸν αὐτοῦ χαράτζειον φλωρία χρυσᾶ τριάκοντα καὶ τὰ λοιπὰ ἄλλα δικαιώματα, ὅσα κοινᾶς ἐπιρρίπτονται αὐτῷ κατὰ καιροὺς ὑπὸ τῆς ἱερᾶς τῶν ἀρχιερέων συνόδου, ποιμαίνειν τὸν ἐκεῖσε ὑπ' αὐτοῦ Χριστώνυμον λαὸν κατὰ τὴν περίληψιν τῆς πράξεως αὐτοῦ ἐκλεγεὶς τῇ κανονικῇ ψήφῳ καὶ ἐπιτραπεὶς παρὰ τῆς ἐκκλησίας, τῆς μητρὸς πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν. Ὅθεν εἰς δήλωσιν καὶ ἀσφάλειαν διηνεκῆ ἐγένετο καὶ ὁ παρὼν συνοδικὸς τόμος κατα-

στρωθεὶς ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας κώδικι».

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αχμς, ἐν μηνὶ Δεκεμβρίῳ. Ἰνδ. ΙΕ'.

* * *

«Ἐπειδὴ τῆς Μαρωνείας πρόπαλαι οὔσης μητροπόλεως καὶ τὰ πρωτεῖα ταύτης φερούσης καὶ διὰ τὸ τοῦ καιροῦ ἄστατον εἰς ἐξαρχίαν παραλόγως μεταπεσούσης καὶ διὰ τὸ μὴ φέρεσθαι τὴν ἄλλως τὰ ἐκκλησιαστικὰ αὐτῆς δίκαια, φθειρόμενα παρὰ τῶν τυχόντων καὶ κινδυνεύειν μάλιστα καὶ ζημιοῦσθαι τοὺς ἐν αὐτῇ χριστιανοὺς ψυχικῶς τε καὶ σωματικῶς, ἐκρίθη καὶ ἀπεφασίσθη συνοδικῶς . . . ἀναλαβεῖν τὴν προτέραν αὐτῆς κατάστασιν καὶ τιμὴν καὶ κατὰ τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς εἶναι καὶ λέγεσθαι τὴν Μαρώνειαν ταύτην ***μητρόπολιν***, ἔχουσαν ἡνωμένα καὶ ὑποκείμενα αὐτῇ τὰ δύο νησία, ***Θάσον*** καὶ ***Σαμοθράκην***, πρὸς βοήθειαν αὐτῆς καὶ σύστασιν καὶ χειροτονηθῆναι ἐν αὐτῇ γνήσιον καὶ καθολικὸν μητροπολίτην εἰς τὸ διοικεῖν τοὺς ἐν αὐτῇ χριστιανοὺς νομίμως τε καὶ κανονικῶς . . .», ψήφων κανονικῶν γενομένων ἐξελέγη [12 Δεκεμβρίου 1646] «ὁ πανοσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς κὺρ ***Παγκράτιος***» [1]).

Ἀνθίμου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ καὶ ἀβίαστον ποιησαμένου [2])» ἐξελέγη [Ὀκτώβριος 1756] «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Καλλίνικος***» [3]).

Καλλινίκου «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ πρὸς τὰς οὐρανίους μονὰς μετοικήσαντος» ἐξελέγη [Μάϊος 1771] «ὁ πανοσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις

---

1) Νομ. Συν καὶ Σάθα ἔνθα ἀνωτέρω.— Ἀπὸ τῆς ἁλώσεως καὶ ἑξῆς φέρονται ἀρχιερεῖς τῆς ἐπαρχίας ταύτης: Διονύσιος. Ἰούλιος 1498. — Γαβριὴλ (Τραϊανουπόλεως ἤτοι Μαρωνείας, οὕτως ὑπογράφει). Ιανουάριος 1565—Ἀρσένιος, Αὔγ. 1567.—ἀνώνυμος, Ἀπρίλιος 1580. —Καλλίνικος, Ἰούνιος 1619.—(Ὀρθοδ. Θ' 79.—Γ. Μαζαράκη ὡς ἀνωτ. σ. 108.—Ἠλ. Γενν. Φωτ. βιβλ. σ. 158.— Κώδ. Π. Ἀρχ. Γ. 20). Τὸν Παγκράτιον, ἀναφερόμενον συνεχῶς, κατὰ Ἰανουάριον 1648, τῷ 1651, Ἰανουάριον 1661, Μάρτ. 1663, Ν]βρ. 1665 καὶ Ἰανουάριον 1669 (διορθωτέον ἴσως 1668, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ αὐτοῦ ὡς πρ. Μαρωνείας), διεδέχθη ὁ Ἀνανίας, ἀναφερόμενος κατὰ Φεβρ. 1668, Ἰανουάρ. 1671, 8]βρ. 1672, Ἀπρίλ. 1675.— Καλλίνικος, Μάϊος 1697—1698—1714.— Δανιὴλ—Γαβριὴλ 1721.— καὶ Ἄνθιμος Μάρτιος 1737 (Κώδ. Π. Ἀρχ. Α' 432, 436 Γ', 20, Δ' 18. — Le Quien I, σ. 1198. Ἑλληνικὰ Γ' 54, 55. — Γ. Μαζαράκη ὡς ἀνωτ. σ. 354, 376, 601. — Σάθα ὡς ἀνωτ. σ. 408.—Κεραμέως, Ἱερ. βιβλ. Α' 335, 347, 348, Δ' 18.—Ἠλ. Γενν. Φωτ. βιβλ. σ. 192).

2) Παρῃτήθη τῇ 14 Σ]βρίου 1756 (Δ' 193).

3) Δ' 193.

κὺρ ***Νεόφυτος***, ὁ καὶ μέγας ἀρχιδιάκονος τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας 1).

Νεοφύτου «προβιβασθέντος εἰς τὸν ἁγιώτατον πατριαρχικὸν καὶ ἀποστολικὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἰκουμενικὸν θρόνον» ἐξελέγη [Μάϊος 1789] «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις πρωτοσύγκελλος τῆς ἐπαρχίας Ἄρτης κὺρ ***Νεόφυτος***» 2).

Νεοφύτου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ ποιησαμένου πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἐνυπόγραφον καὶ ἀβίαστον 3)» ἐξελέγη [Ὀκτώβριος 1810] «ὁ ὁσιολογιώτατος ἀρχιμανδρίτης τοῦ ἁγιωτάτου πατριαρχικοῦ, ἀποστολικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ θρόνου κὺρ ***Κωνστάντιος***» 4).

Κωνσταντίου «ἐκ μέσου γενομένου καὶ τὴν ἐπαρχίαν καταλιπόντος διὰ κακοβουλίαν αὐτοῦ» ἐξελέγη [Ὀκτώβριος 1821] «ὁ πανοσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Δανιήλ***» 5).

Δανιὴλ «μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Φιλαδελφείας» ἐξελέγη [Φεβρουάριος 1838] «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Ἰωαννίκιος***, ὁ καὶ δευτερεύων χρηματίσας τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας» 6).

Ἰωαννικίου «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [Ὀκτώβριος 1839] «ὁ ὁσιολογιώτατος πρωτοσύγκελλος τῆς θεοσώστου ἐπαρχίας Κυζίκου ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Ἄνθιμος***» 7).

Ἀνθίμου «μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἐφέσου» ἐξελέγη [Δεκέμβριος 1845] «ὁ ὁσιολογιώτατος πρωτοσύγκελλος τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἐφέσου κὺρ ***Κύριλλος***» 8).

Κυρίλλου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (16 Μαρτίου 1863) ὁ ὁσιολογιώτατος κὺρ ***Θεόκλητος***, ὁ μέγας ἀρχιδιάκονος τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας» 9).

Θεοκλήτου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (11 Σεπτεμβρίου 1865) «ὁ μητροπολίτης πρ. Νυσσάβας ***Ἄνθιμος***» 10).

---

1) Ζ' 31.
2) Ζ' 240.
3) Παρῃτήθη κατὰ 8/βριον 1810 (Κώδ. Θ' 276).
4) Αὐτόθι σ. 277.
5) Κώδ. ΙΔ' 6.
6) Αὐτόθι σ. 313.
7) Αὐτόθι σ. 343.
8) Κώδ. ΚΒ' 100.
9) Αὐτόθι σ. 434.
10) Αὐτόθι σ. 471.

'Ανθίμου «παυθέντος ἀπὸ τῆς μητροπόλεως καὶ τελέον ἀπομακρυνθέντος» ἐξελέγη (23 'Ιουλίου 1877) «ὁ ὁσιολογιώτατος μέγας ἀρχιδιάκονος τοῦ ἁγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ θρόνου κὺρ ***'Ιερώνυμος*»** 1).

'Ιερωνύμου «προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Νικοπόλεως» ἐξελέγη (2 Σεπτεμβρίου 1885) «ὁ ὁσιολογιώτατος ἀρχιμανδρίτης κὺρ ***Κωνσταντῖνος Βαφείδης*»** 2).

Κωνσταντίνου «προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Σερρῶν» ἐξελέγη (20 'Οκτωβρίου 1888) «ὁ ὁσιολογιώτατος ἀρχιμανδρίτης κὺρ ***Χρύσανθος 'Ιεροκλῆς*»** 3).

Χρυσάνθου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (23 'Οκτωβρίου 1893) «ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης πρ. Τραπεζοῦντος ***Γαβριήλ*»** 4).

Γαβριὴλ «παυθέντος καὶ καθαιρεθέντος» ἐξελέγη (16 'Ιουλίου 1894) «ὁ ὁσιολογιώτατος μέγας ἀρχιδιάκονος ***'Ιωακείμ*»** 5).

'Ιωακεὶμ «προαχθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ρόδου» ἐξελέγη (Σεπτέμβριος 1900) «ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Σηλυβρίας ***Κωνστάντιος*»** 6).

Κωνσταντίου «τεθέντος εἰς προσωρινὴν διαθεσιμότητα» ἐξελέγη (19 'Οκτωβρίου 1902) «ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης 'Αγκύρας ***Νικόλαος*»** 7).

Νικολάου «προαχθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Καισαρείας» ἐξελέγη (13 Φεβρουαρίου 1914) «ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Παμφύλου ***Μελισσηνὸς*** 8).

Μελισσηνοῦ «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (10 Φεβρουαρίου 1922) «ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Τραπεζοῦντος ***Χρύσανθος*»** 9).

Χρυσάνθου «ἀποκατασταθέντος καὶ αὖθις δι' ἀποφάσεως συνοδικῆς εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Τραπεζοῦντος» ἐξελέγη (17 Νοεμβρίου 1922) ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Βιζύης ***"Ανθιμος*»** 10).

---

1) Κώδ. ΞΖ' 197.
2) Αὐτόθι σ. 311.
3) Αὐτόθι σ. 369.
4) Αὐτόθι σ. 455.
5) Αὐτόθι σ, 470.
6) Κώδ. ϡια' 63.
7] Αὐτόθι σ. 99.
8] Αὐτόθι σ. 302.
9] Αὐτόθι σ. 325.
10]Αὐτόθι σ. 356.

17) ΜΕΤΡΑΙ

Ἐκ τῶν ἐπισκοπῶν τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας τουλάχιστον ἀπὸ στ' αἰῶνος καταργηθεῖσα πρὸ τῆς ἁλώσεώς καὶ ἐμφανιζομένη μετ' αὐτὴν ὡς πατριαρχικὴ ἐξαρχία ἢ καὶ συνηνωμένη τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Κωνσταντινουπόλεως. Ἀργότερον ἀναφέρεται ὁμοῦ μετὰ τῆς ***Ἀθύρας*** ἢ τῶν ***Ἀθύρων*** ὡς ἐπισκοπὴ καὶ αὖθις τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας, τιμηθεῖσα κατὰ Ὀκτώβριον 1909 εἰς ***μητρόπολιν Μετρῶν καὶ Ἀθύρων***, κατέχουσαν τὴν πζ' θέσιν ἐν τῷ Συνταγματίῳ τῶν μητροπόλεων. Διελύθη διὰ τῆς μεταναστεύσεως τῶν Χριστιανῶν αὐτῆς εἰς Ἑλλάδα (1923). Ὁ οἰκεῖος ἀρχιερεὺς τελευταίως ἐφημίζετο ***ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Λιροποντίδος*** 1).

Τόμος προαγωγῆς τῆς ἐπισκοπῆς Μετρῶν καὶ Ἀθύρων εἰς μητρόπολιν[2]]

† Ἰωακείμ, ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Τὰ περὶ τὴν ἐγκόσμιον ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν καὶ τὴν τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος πειθαρχικὴν τάξιν καὶ οἰκονομίαν, ὡς τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασι καὶ τῇ καταστάσει συνακόλουθα, εἴωθεν ἔστιν ὅτε παραλλαγάς τινας ὑφίστασθαι καὶ μετατροπάς, οὐκ ἀντιπιπτούσας μέν, ὡς εἰκός, τοῖς θείοις καὶ ἱεροῖς κανόσι, πρὸς τὰς ἑκάστοτε δὲ ἀνάγκας καὶ περιστάσεις μᾶλλον εὐαρμόστους καὶ τῆς ἐπὶ τὰ κρείττω προκοπῆς τῶν πιστῶν ὑπηρετικάς. Ἐξ οὗ δὴ καὶ ἔργον ὀφειλετικῆς προνοίας κρίνεται τὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπαρχιῶν ρυθμίζεσθαι καὶ διευθετεῖσθαι ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὰς ἑκάστοτε ἐκδηλουμένας καιρικὰς ἢ τοπικὰς ἀνάγκας. Πάντα γὰρ κατὰ τὸ χρεὼν καὶ πρὸς οἰκοδομήν, κατὰ τὸ ἀποστολικὸν πα-

---

1] Parthey 104, 204. 215. — Gelzer ungedr. 552, 623. — Τοῦ αὐτοῦ Cyprii σ. 63. —Ρ. Ποτλῆ Ε' 479, 514. — Acta Patr. Α' 490, 505, Β' 56. 301.—Συνταγμάτιον Χρυσάνθου σ. 72. —Ὀρθοδ. Γ' 235, — Α. Κεραμέως Ἱεροσ. βιβλ. Α' 348, 442.—Μ. Ἐ. Ἐγκ. ΙΖ' 94. — Χριστ. Κνήτη συμβολαὶ εἰς τὸν κατάλογον τῶν Ἐπισκόπων Μετρῶν καὶ Ἀθύρων ἐν Ἐκκλ. Ἀλ. ΚΘ' 407. —Ἡ ἐπισκοπὴ Μετρῶν καὶ Ἀθύρων ἐν Ἐκκλ. Ἀλ. ΚΘ' 407. — Ἡ ἐπισκοπὴ Μετρῶν ὑπὸ ἀρχ. Ἰεζ. Βελανιδιώτου [αὐτόθι Λ' 15] -περὶ τῶν ἐπισκόπων Μετρῶν καὶ Ἀθύρων ὑπὸ Μ. Γεδεών [αὐτόθι Λ' —ΛΚ' 20] —Le Quien I. 1149.—Κώδικες τῆς ἐπισκοπῆς Μετρῶν καὶ Ἀθύρας ὑπὸ Μιλτ. Σαραντῆ ἐν Θρακικοῖς Ε' 163 ἑξ. Λεξ. Ἐλευθερουδάκη Θ' 385. Νέα Σιὼν ΚΣΤ' [1931] σ. 567.

2] Ἀοη' 127.

ράγγελμα, ὀφείλουσι γίνεσθαι. Ἐπειδὴ τοίνυν καὶ περὶ τῆς Ἐπισκοπῆς Μετρῶν καὶ Ἀθύρων τῆς Μητροπόλεως Ἡρακλείας τοῦ καθ᾽ ἡμᾶς Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀνάγκη παρέστη διὰ τὰς καιρικὰς τῶν μερῶν ἐκείνων περιστάσεις ἰδιάζουσαν λαβεῖν ἐκκλησιαστικὴν πρόνοιαν καὶ μεριμνῆσαι πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἀρχιερατικῆς προστασίας τοῦ αὐτόθι εὐσεβοῦς πληρώματος, ὅπως τοῦτο ἀπὸ μείζονος τῆς αὐθεντίας καὶ δυνάμεως περιεπόμενον καὶ προστατευόμενον, μείζονα καὶ τὴν προκοπὴν καὶ εὐόδωσιν ἔχῃ τὴν ἐν Χριστῷ καὶ μείζονα τὴν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν ἐπιστολῶν ἀσφάλειαν ἡ Μετριότης ἡμῶν μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς Ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῖν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, τὴν ἀνάγκην ταύτην ὑπ᾽ ὄψιν λαβόντες, εὐμενῶς δὲ καὶ εἰς τὸν πόθον καὶ τὰς ἐπανειλημμένας τῶν κατοίκων αἰτήσεις ἀνταποκρινόμενοι, οὐ μὴν δ᾽ ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπάρκειαν τοῦ μέρους λόγῳ τε πληθυσμοῦ καὶ τῆς ἄλλης προόδου καὶ ἐπιδόσεως ὑπ᾽ ὄψει ἔχοντες καὶ εἰς τὴν προσδοκωμένην πνευματικὴν ὠφέλειαν καὶ ἐπὶ τὰ καλὰ διαθέρμανσιν τῶν εὐσεβῶν καὶ φιλοτίμων κατοίκων ἀφορῶντες, ἔγνωμεν προφρόνως, διασκεψάμενοι συνοδικῶς, τιμῆσαι καὶ ἀνυψῶσαι τὴν εἰρημένην Ἐπισκοπὴν εἰς Μητρόπολιν, αἴροντες τὴν ἐπ᾽ αὐτῆς δικαιοδοσίαν καὶ ἐξουσίαν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἡρακλείας, καθυπάγοντες δὲ αὐτὴν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐξάρτησιν καὶ ὑποταγὴν τοῦ καθ᾽ ἡμᾶς Ἁγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Ἐφ᾽ ᾧ καὶ γράφοντες ἀποφαινόμεθα ἵνα ἡ ῥηθεῖσα τέως Ἐπισκοπὴ Μετρῶν καὶ Ἀθύρων ὑπάρχῃ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ λέγηται καὶ παρὰ πάντων γινώσκηται Μητρόπολις τοῦ καθ᾽ ἡμᾶς Ἁγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὁ δὲ ἐν αὐτῇ κανονικῶς ἐγκαθιστάμενος ἀρχιερεὺς τιτλοφορῆται «Ἱερώτατος Μητροπολίτης Μετρῶν καὶ Ἀθύρων καὶ ὑπέρτιμος», φυλάττων τὴν κανονικὴν τάξιν τοῦ μνημονεύειν τοῦ Πατριαρχικοῦ ὀνόματος, συναριθμούμενος δὲ ΠΖ´ ἐν τῇ τάξει καὶ χορείᾳ τῶν λοιπῶν τοῦ Θρόνου Μητροπολιτῶν, καθὰ καὶ ἐν τῷ Συνταγματίῳ ἀνεγέγραπται, στάσιν τε καὶ ἕδραν τὴν ἀνάλογον ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς χοροστασίαις καὶ συνελεύσεσιν ἔχων, ποιμαίνων θεοφιλῶς καὶ θεαρέστως τὸ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ λογικὸν τοῦ Χριστοῦ ποίμνιον, εὐλογῶν τε καὶ ἁγιάζων αὐτό, καὶ πάντα τὰ ἀρχιερατικὰ ἐκτελῶν ὡς γνήσιος τῆς Ἐπαρχίας ἀρχιερεὺς μετὰ καὶ τῆς ἐν τῷ ἱερῷ Συνθρόνῳ ἐγκαθιδρύσεως. Ὀφείλουσι δὲ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ θεοσώστῳ ταύτῃ ἐπαρχίᾳ ἐνοικοῦντες εὐλογημένοι χριστιανοί, ἱερωμένοι τε καὶ λαϊκοί, ἀναγνωρίζειν τὸν ἑκάστοτε ἀρχιερατεύοντα ὡς Μητροπολίτην αὐτῶν καὶ πειθαρχεῖν καὶ ὑποτάσσεσθαι αὐτῷ, ὡς κανονικῷ αὐτῶν ἀρχιερεῖ καὶ πνευματικῷ πατρὶ καὶ ποιμένι, λόγον μέλλοντι δοῦναι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ ἀδεκάστου Κριτοῦ ἐν ἡμέρᾳ τῆς τῶν ἔργων ἀνταποδόσεως, προθύμως τε τὴν κεκανονισμένην καταβάλλειν αὐτῷ ἀρχιερατικὴν

ἐπιχορήγησιν, καθὼς καὶ πάντα τά λοιπὰ ἀρχιερατικὰ δικαιώματα, κύριά τε καὶ τυχηρά, εἰς ἀξιοπρεπῆ συντήρησιν τοῦ ἀρχιερέως καὶ πνευματικοῦ πατρὸς καὶ ποιμένος αὐτῶν. Ταῦτα οὕτως ἔδοξαν, ἀπεφασίσθησαν καὶ ἐκυρώθησαν συνοδικῶς. Εἰς δὲ μόνιμον καὶ διηνεκῆ ἔνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν αὐτῶν ἐγένετο καὶ ὁ παρὼν ἡμέτερος Πατριαρχικὸς καὶ Συνοδικὸς Τόμος, ἐπιδοθεὶς τῷ ἐκλεγέντι Ἱερωτάτῳ Μητροπολίτῃ Μετρῶν καὶ Ἀθύρων καὶ ὑπερτίμῳ κὺρ Γρηγορίῳ, ἵνα ἀποτεθῇ ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Μητροπόλεως, ἀντίγραφον δ' αὐτοῦ κατεστρώθη καὶ ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἐν ἔτει α϶θ', κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον, Ἐπινεμήσεως Η'.

† *Ἰωακείμ*, ἐλέῳ Θεοῦ, Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

† Ὁ Νικομηδείας *Φιλόθεος*
† Ὁ Νικαίας *Ἱερώνυμος*
† Ὁ Πισσιδείας *Κωνσταντῖνος*
† Ὁ Διδυμοτείχου *Φιλάρετος*
† Ὁ Ἀγκύρας *Σωφρόνιος*
† Ὁ Σάμου *Κωνσταντῖνος*
† Ὁ Σωζουαγαθουπόλεως *Δωρόθεος*
† Ὁ Ξάνθης *Ἰωακείμ*
† Ὁ Ἐλασσῶνος *Πολύκαρπος*
† Ὁ Προικοννήσου *Σωφρόνιος*
† Ὁ Ἡλιουπόλεως *Ταράσιος*
† Ὁ Σαράντα Ἐκκλησιῶν *Ἄνθιμος*

* *
*

Τιμοθέου «ἀποθανόντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς ἀπελθόντος» [1]) ἐξελέγη (12 Αὐγ. 1675) «ὁ ὁσιώτατος ἱερομόναχος κὺρ *Ραφαήλ*», αἰτήσει τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας Βαρθολομαίου [2]).

---

1) Γνωστοὶ ἐπίσκοποι Μ. καὶ Ἀ. μετὰ τὴν ἅλωσιν τυγχάνουσι Προκόπιος, 1565.—Ἀνώνυμος, 1572.— Διονύσιος, 1577 — 81.— Γερμανός, 1582—87,—Θεωνᾶς, 1590.—Μαθουσάλας, 1593.— Μανασσῆς, 1598. —Ἰωσὴφ ἢ Ἰωάσαφ, 1600—1612.—Νεόφυτος, 1616. 1620.—Ἱερόθεος 1637, 1639.— Νεόφυτος 1648. — Παγκράτιος, 1653 καὶ Τιμόθεος τεθεὶς συνυποψήφιος διὰ τὴν ἐκλογὴν Π. Κωνσταντινουπόλεως τῇ 14 Αὐγ. 1673 (Κώδ. Π. Ἀρχ. Α' 59, 363, 486, Β' 23. — Ὀρθοδ. — Ἑλληνικὰ Γ' 53.—Θρακικὰ Ε' 177.— Νομ. Συν. 270, 326.—Ἐκκλ. Ἀλ. ΚΘ' 395, 408. — W. Regel κλπ. σ. 90. Κεραμέως Ἱεροσ. βιβλ. Δ' 20).

2) Νομ. Συν. 236,—Σάθα Μεσ. βιβλ. Γ' 601. — Μετ' αὐτὸν ἀναφέρεται Ἄνθιμος 1683 καὶ εἶτα Διονύσιος 1685 (Θρακικὰ ἔνθα ἀνωτέρω).

Διονυσίου παραιτηθέντος ἐξελέγη (Σεπτέμβριος 1691) ὁ ἱερομόναχος ***Γεδεὼν*** 1).

Γεδεὼν παραιτηθέντος ἐξελέγη (Μάϊος 1695) ὁ πρωτοσύγκελος τῆς μητροπόλεως Νικομηδείας ἱερομόναχος ***Μακάριος***.

Μακαρίου «μετατεθέντος εἰς τὴν ἁγιωτάτην μητρόπολιν Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης 2)» ἐξελέγη (19 Φεβρουαρίου 1697) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Νεῖλος***», αἰτήσει τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας Νεοφύτου 3).

Νείλου παραιτηθέντος ἐξελέγη (20 Μαΐου 1711) ὁ ἐκ τῆς ἐν ἁγίῳ Ὄρει μονῆς τοῦ παντοκράτορος Χριστοῦ ἱερομόναχος ***Μητροφάνης***.

Μητροφάνους παραιτηθέντος ἐξελέγη (Μάϊος 1723) ὁ ἱερομόναχος ***Σίλβεστρος***.

Σιλβέστρου «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς μεταστάντος» ὁ κανονικὸς κυριάρχης τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης Μ. Ἡρακλείας Γεράσιμος «τὰς διατριβὰς ποιούμενος ἐνταῦθα, ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ μὴ ἀνεχόμενος διαμένειν ἐπὶ πολὺ ἀπροστάτευτον τὴν ρηθεῖσαν ἐπισκοπὴν καὶ τὸ ἐν αὐτῇ λογικὸν τοῦ Χριστοῦ ποίμνιον χωρὶς ἀρχιερατικῆς ἐπισκέψεως, λαβών τε ἄδειαν παρὰ τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου Παϊσίου ἠξίωσεν ἀδελφικῶς ἡμᾶς τοὺς ἐνδημοῦντας ἐνταῦθα συναδέλφους ἀρχιερεῖς ἐκ τῆς ἱερᾶς ὁμηγύρεως τῆς συνόδου ψήφους προβαλέσθαι κανονικὰς εἰς εὕρεσιν καὶ ἐκλογὴν ἀξίου προσώπου», τούτων δὲ γενομένων ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ ἔξω τοῦ Κυνηγοῦ, ἐξελέγη (Μάϊος 1744) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Δωρόθεος***» 4).

---

1) Τὰ ὑπομνήματα τῆς ἐκλογῆς Γεδεὼν καὶ Μακαρίου δὲν σώζονται εἶναι ὅμως ἐξηκριβωμένα τὰ κατ' αὐτοὺς (Θρακικὰ Ε΄ 173.—Κεραμέως Ἱερ. βιβλ. Α΄ 442.—Ἐκκλ. Ἀλ. ΚΘ΄ 395).

2) Μὴ δυνηθεὶς ἵνα μεταβῇ εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ παρῃτήθη τὸν Ἰούλιον 1697, ἀργότερον δὲ τῷ 1700, Καλλίνικος Β΄ ἠκύρωσε συνοδικῶς τὴν γενομένην μετάθεσιν ὁρίσας ὅπως ὁ «Μακάριος . . . ἔχῃ ἄδειαν ἐλευθέρως καὶ ἀνεμποδίστως μετατεθῆναι ἀπὸ τῆς ἐπισκοπῆς Μετρῶν εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν ἀποκριματίστως» [Μ. Γεδεών, κανον. διατάξεις Α΄ 73), μετετέθη δὲ πράγματι ὡς πρ. Μετρῶν εἰς τὴν μητρόπολιν Ἀγχιάλου, τῇ 28 Ἀπρ. 1700.

3) Κώδ. Γ΄ 19.—Τὰ ὑπομνήματα τῆς ἐκλογῆς Μητροφάνους καὶ Σιλβέστρου δὲν σώζονται, ἀλλὰ τὰ κατ' αὐτὴν εἶναι ἐξηκριβωμένα [Θρακικὰ ὡς ἀνωτ.].

4) Κώδ. Δ΄ 89.— Τὸ ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς παρουσιάζει τοῦτο τὸ ἰδιάζον ὅτι αἱ κανονικαὶ ψῆφοι διενηργήθησαν οὐχὶ ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς ἱερ. συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ἀλλ' ὑπὸ τριῶν ἀρχιερέων τοὺς ὁποίους ἐξ ἐκείνων προέκρινεν ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐνδημῶν τότε μητροπολίτης Ἡρακλείας.

Δωροθέου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ καὶ ἀβίαστον ποιησαμένου» 1)· ἐξελέγη [16 Ἰανουαρίου 1746] «ὁ ὁσιώτατος καὶ λογιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Μεθόδιος***» 2)

Μεθοδίου προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἡρακλείας ἐξελέγη [1 Φεβρουαρίου 1761) ὁ ὁσιώτατος ***Γεράσιμος***, ἱεροδιάκονος τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας Μεθοδίου 3).

Γερασίμου προβιβασθέντος «εἰς τὸν ἁγιώτατον ἀποστολικὸν καὶ πατριαρχικὸν τῆς Ἀλεξανδρείας θρόνον» ἐξελέγη [21 Σεπτεμβρίου 1783] προκριθεὶς ἐκ τῶν τριῶν προβληθέντων ὁ τρίτος, «ὁ πανοσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Σωφρόνιος*** ὃς καὶ τῶν ἄλλων προεξελέγη», τῶν κανονικῶν ψήφων, προτροπῇ τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας Μεθοδίου, γενομένων ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Γεωργίου τῆς ἐπισκοπῆς 4).

Μελετίου «ἐκ μέσου γενομένου καὶ καταλιπόντος τὴν ἐπαρχίαν» 5) ἐξελέγη [Σεπτέμβριος 1822] «ὁ πανοσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Γαβριήλ***», αἰτήσει τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας Ἰγνατίου 6).

Γαβριὴλ προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς μητροπόλεως Σκοπείων ἐξελέγη [1832] ὁ ἱερομόναχος ***Θεόκλητος*** 7).

Θεοκλήτου «καθ' ὑψηλὴν διαταγὴν ἐκπτώτου ἀπ' αὐτῆς γενομένου καὶ τελέον ἀπομακρυνθέντος» 8) ἐξελέγη [8 Φεβρουαρίου 1853] «ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Ἐρυθρῶν ***Ζαχαρίας***» 9).

Ζαχαρίου «διὰ κανονικῶν ψήφων καὶ συνοδικῆς ἐκλογῆς μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Σηλυβρίας», αἰτήσει τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας Παναρέτου, ἀποκατεστάθη [28 Ἰουνίου 1861] «ὁ

---

1) Παρῃτήθη τῇ 14 Νοεμβρίου 1745 (Δ' 92). Προήχθη εἰς τὴν μ. Πισσιδείας κατὰ Ἰούλιον 1757.

2] Δ' 93.

3] Τὰ κατὰ τὴν ἐκλογὴν σημειοῖ αὐτὸς οὗτος ὁ Γεράσιμος [Θρακικὰ Ε' 27, 177.— Ἐκκλ. Ἀλ. ΚΘ' 935.—Γ. Μαζαράκη κλπ. σ. 651].

4] Τὸ ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς ἐν Ἐκκλ. Ἀλ. Λ' σ. 31.

5] Διεδέχθη τὸν Σωφρόνιον, ἄγνωστον πότε· ἀναφέρεται ὅμως τῷ 1819. Ὑπάρχει καὶ παραίτησις αὐτοῦ ἀπὸ 4 Ἰουνίου 1822, καθυστερησάσης, ὡς φαίνεται, ὥστε νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ διαδόχου αὐτοῦ (ΙΓ' 182, ΙΔ' 22).— Θρακικὰ (ἔνθα ἀνωτ.).

6] ΙΔ' σ. 23.

7] ΙΖ' 201. Δὲν σῴζεται ὑπόμνημα ἐκλογῆς τοῦ Θεοκλήτου, ἀλλ' εἶναι ἐξηκριβωμένη αὕτη [Θρακ. Ε' 177].

8] Ἀναφέρεται κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1845 [Ἐκκλ. Ἀλ. Λ'.—Μ. Γεδεών, μνήνη Γανοχώρων ὡς ἀνωτ. σ. 109].

9] ΚΒ' 253.

καὶ ἄλλοτε πρότερον ἀρχιερατικῶς ἐν αὐτῇ διατελέσας καὶ θεοφιλῶς αὐτὴν διεξαγαγὼν» ἐπίσκοπος πρ. Μετρῶν **Θεόκλητος** 1).

Θεοκλήτου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [7 Ὀκτωβρίου 1865] «ὁ ὁσιώτατος πρωτοσύγκελλος τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας κὺρ **Ἄνθιμος**», αἰτήσει τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας Παναρέτου 2).

Ἀνθίμου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [15 Ἰουνίου 1874] «ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Συννάδων **Δοσίθεος**», αἰτήσει τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω μητροπολίτου 3).

Δοσιθέου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ ὑποβαλόντος τῷ κανονικῷ αὐτοῦ κυριάρχῃ μητροπολίτῃ Ἡρακλείας Γρηγορίῳ, διαβιβασθεῖσαν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν» ἐξελέγη [Νοέμβριος 1879] «ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Ἀργυρουπόλεως **Ἀθανάσιος**», αἰτήσει τοῦ ὡς ἄνω μητροπολίτου 4).

Ἀθανασίου προαχθέντος εἰς τὴν μητρόπολιν Κώου ἐξελέγη [18 Αὐγούστου 1888] ὁ ἐπίσκοπος πρ. Ἱερᾶς καὶ Σιτείας **Νεόφυτος**, τῶν κανονικῶν ψήφων γενομένων ὑπὸ τῆς ἐπισκοπικῆς συνόδου τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας ἐν Ραιδεστῷ 5).

Νεοφύτου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ ὑποβαλόντος τῷ κανονικῷ αὐτοῦ κυριάρχῃ μητροπολίτῃ Ἡρακλείας Γερμανῷ, ἀναθεμένῳ ἐγγράφως τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ τῆς ὑπὸ ἡμερ. 11 Ἀπριλίου 1890 αἰτήσεως αὐτοῦ τὴν ἐκλογὴν διαδόχου» ἐξελέγη [14 Ἀπριλίου ἰδ. ἔ.) «ὁ θεοφ. ἐπίσκοπος Ἐρυθρῶν **Ἄνθιμος**» 6).

Ἀνθίμου «προαχθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Πρεσπῶν καὶ Ἀχριδῶν» ἐξελέγη (20 Μαρτίου 1899) ὁ ἐπίσκοπος Πολυανῆς **Ἰωακεὶμ** 7).

Ἰωακεὶμ «τεθέντος εἰς διαθεσιμότητα διὰ τοὺς ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς ἱερᾶς Συνόδου ἀναφερομένους λόγους» ἐξελέγη (22 Σεπτεμβρίου 1909) ποιμὴν «τῆς συνοδικῇ ἀποφάσει εἰς μητρόπολιν ἀνεξάρτητον ἀνακηρυχθείσης τέως ἐπισκοπῆς Μετρῶν καὶ Ἀθύρων, ὁ πανοσιολογιώτατος ἀρχιμανδρίτης **Γρηγόριος**» 8).

1] Αὐτόθι 413.
2] Αὐτόθι 472.
3] ΞΖ' 146.
4] Αὐτόθι 229.
5] Αὐτόθι 359. Ἐκκλ. Ἀλ. Ι' [1890] σ. 190, 193 Λ' 31.—Θρακικὰ Γ' 36.
6] ΞΖ' 404.
7] Ϡια' 25.
8) Αὐτόθι 200.

Γρηγορίου «εἰς διαθεσιμότητα τεθέντος» ἐξελέγη (26 Ἀπριλίου 1914) «ὁ πανοσιολογιώτατος δευτερεύων τῶν Πατριαρχείων ***Ἰωακείμ*** 1).

Ἰωακεὶμ προαχθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Σερβίων καὶ Κοζάνης τῇ 27 Μαρτίου 1923, ἡ ἐπαρχία αὕτη διατελεῖ ἔκτοτε ἄνευ τιτλούχου.

18) ΜΗΔΕΙΑ.

Ἐκ τῶν ἐπισκοπῶν τῆς μ. Ἡρακλείας ἐτιμήθη εἰς «αὐτοκέφαλον» ***ἀρχιεπισκοπὴν*** ἐπὶ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ Γέροντος (1282-1328) καὶ εἶτα εἰς ***μητρόπολιν*** μετὰ τὴν τελευτὴν Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ νέου (†1341), ρ΄ τὴν σειράν. Κατ' Αὔγουστον 1623 Ἄνθιμος Β΄ ἥνωσεν εἰς μίαν τὰς συνεπείᾳ τῶν καιρῶν σημαντικῶς ἐλαττωθείσας μητροπόλεις Μηδείας καὶ Σωζοπόλεως, ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἕνωσις δὲν φαίνεται διαρκέσασα πολὺ καὶ ἀπὸ τῶν μέσων 1628 τουλάχιστον προβάλλει καὶ αὖθις ἡ μητρόπολις Μηδείας κεχωρισμένη ἀπὸ τῆς μ. Σωζοπόλεως, κατέχουσα ν΄ ἢ να΄ σειράν. Σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως τὴν ἐπαρχίαν Μηδείας «ἐλαττωθεῖσαν καὶ σμικρυνθεῖσαν, μὴ δυναμένην τε τρέφειν καὶ ἱκανῶς περιθάλπειν ἀρχιερέα διὰ τὸ ὀλιγάνθρωπον αὐτῆς» Ἰάκωβος ὁ Κωνσταντινουπόλεως [1679—83] συνήνωσε πρὸ τοῦ 1682 τῇ μητροπόλει Βιζύης ἐπικυρώσας τὴν πρᾶξιν ταύτην τῷ 1682. Μετά τινα, ὀλίγον ἀργότερον, ἀναστολὴν τῆς ἑνώσεως ταύτης ἀποκατέστη καὶ αὖθις ἡ μητρόπολις ***Βιζύης καὶ Μηδείας*** ἐξακολουθήσασα μέχρις ἐσχάτων. Τὰ κατ' αὐτὴν περαιτέρω καὶ ὁ ἐπισκοπικὸς κατάλογος τῆς ἡνωμένης ταύτης ἐπαρχίας ἐσημειώθησαν ἐν τῷ οἰκείῳ μέρει περὶ *Βιζύης* 2).

1] Αὐτόθι 304.

2] Parthey κλπ. 104, 136, 204, 234, 245.—Gelzer ungedr κλπ. 552. 601, 609, 610, 629.—Τοῦ αὐτοῦ Cyprii κλπ. 93.—Ρ. Ποτλῆ Ε΄ 476, 501.—Χρυσάνθου Συνταγμάτιον σ. 73.—Ὀρθοδ. Γ΄ 233.—Ἀρχ. Χρ. Παπ. αἱ ἐπαρχίαι κλπ. 23.—Acta Patriarc. Β΄ 6, 99.—Μ. Γεδεών, Π. Πίν. 553, 603.—Ἐκκλ. Ἀλ. Β΄ 602, Γ΄ 416.—Θρακικὰ Α΄ 45, Β΄ 65.—Μ. Ἑ Ἐγκ. ΙΖ΄ 123.—Σάθα Μεσ. βιβλ. Γ΄ 563.—Παράρτημα Κ—ΚΒ΄ τόμ. Ε. Φιλ. Συλλόγου σ. 104.—Ὅρα καὶ σχετικὰ ἐν τοῖς περὶ Βιζύης σημειωθεῖσι.—Νέα Σιὼν ΚΣΤ΄ σ. 567.—Le Quien I. 1143.—Λεξ. Ἐλευθερουδάκη Θ. 397.

Σιγγιλιῶδες Γράμμα ἑνωτικὸν τῶν μ)λεων Μηδείας καὶ Σωζοπόλεως[2]

† Ἄνθιμος, ἐλέῳ Θεοῦ, Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Πολλοῦ ἐπαίνου, ὡς ἀληθῶς, ἄξιος ὁ εἰπών: «ὅπερ ψυχὴ ἐν σώματι τοῦτο καιρὸς ἐν τοῖς πράγμασι» ὥσπερ γὰρ ἡ ψυχὴ ἐν ὅσῳ μὲν ἔστι τῷ σώματι τούτῳ καὶ συνίστησι καὶ ζωογονεῖ, ἐξελθοῦσα δὲ τούτου νεκρὸν τοῦτο κατὰ φύσιν ἀπεργάζεται, οὕτω καιροῦ καλοῦντος καὶ θέλοντος τὰ ἄδηλα φύεται καὶ τὰ ἐλάχιστα μέγιστα γίγνεται· καιροῦ δ' αὖθις εἰς ἀνωμαλίαν μεταπεσόντος τ' ἀνάπαλιν συμβαίνει, ἤτοι τὰ ποτὲ λαμπρὰ φανέντα ἢ κρύπτεται ὁλικῶς καὶ ἀφανίζεται ἢ ἐξευτελιζόμενα εἰς ἐλάχιστον καταντᾷ· ὅθεν καὶ αἱ ἐν τοῖς μέρεσι τῆς Μαύρης θαλάσσης εὑρισκόμεναι δύο μητροπόλεις τῆς ***Μηδείας*** καὶ τῆς ***Σωζοπόλεως***, πάλαι μὲν ἤκμαζον καὶ ἐπλούτουν χρησίμων προσώπων καὶ πλείστων αὐτῶν καὶ προσόδων ἱκανῶν καὶ ἀρκετῶν καὶ πάσης ἄλλης εὐημερίας καὶ εὐπορίας· ἀλλ' αἱ καιρικαὶ ἀνωμαλίαι καὶ μεταβολαὶ καὶ αἱ συγχύσεις τῶν πραγμάτων πρὸς φθορὰν τελείαν κατήνεγκον, ὥστε τούτων πάντων στερηθῆναι καὶ ὑπολειφθῆναι μόνον τὴν αὐτῶν ὀνομασίαν καὶ τοὺς ἐν αὐταῖς ἀρχιερατεύοντας ἀπροσόδους μείναντας καὶ ἀπόρους, καὶ ταῦτα ἐν τοιούτοις καιροῖς καταλιπεῖν αὐτὰς καὶ ἀναχωρῆσαι διὰ παραιτήσεων καὶ ἐναπομεῖναι τοὺς ἐν αὐταῖς ἔτι εὑρισκομένους χριστιανοὺς ἀπροστατεύτους καὶ δίχα ποιμαντικῆς ἐπισκέψεως καὶ κυβερνήσεως· τούτου χάριν ἡ μετριότης ἡμῶν, προνοουμένη καὶ τούτου οἷα εἰκὸς ὡς χρέος ἔχουσα ἀπαραίτητον φροντίζειν ὑπὲρ τῆς συστάσεως καὶ διαμονῆς τῶν ἑκασταχοῦ μητροπόλεων καὶ τῆς ψυχικῆς σωτηρίας καὶ ἐπισκέψεως τῶν ἐν αὐταῖς οἰκούντων, διασκεψαμένη ἀκριβῶς, γράφει καὶ ἀποφαίνεται ἐν ἁγίῳ Πνεύματι, γνώμῃ κοινῇ συνοδικῇ τῆς ὑπερτελοῦς ἱερᾶς τῶν ἀρχιερέων συνόδου τῶν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν αὐτῆς ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ὦσιν ἡνωμέναι αἱ αὐταὶ δύο μητροπόλεις τῆς «***Μηδείας καὶ τῆς Σωζοπόλεως***» καὶ ὁ μέλλων χειροτονηθῆναι ἐν αὐταῖς καλῆται καὶ λέγηται «***Μηδείας καὶ Σωζοπόλεως***», καὶ πληροῖ ἐτήσιον διὰ τὰς δύο αὐτὰς ἐπαρχίας χαράτζιον φλωρία εἴκοσι τῇ καθ' ἡμᾶς Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἱερουργῇ ἐν αὐταῖς, καὶ πάντα τὰ ἀρχιερατικὰ ἐκτελῇ καὶ χειροτονίας ποιῇ γνησίως καὶ ἐνοριακῶς μετὰ καὶ τῆς τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως ἀναντιρρήτως καὶ ἀναμφιβόλως. Οὕτως ἀπεφηνάμεθα ἐν ἁγίῳ Πνεύματι συνοδικῶς· ὃς δ' ἂν μετὰ τὸ χειροτονηθῆναι ἐν αὐταῖς γνήσιον καὶ καθολικὸν μητροπολίτην, θελήσῃ καθ' οἱονδήτινα τρόπον ἀνατρέψαι τὴν παροῦσαν συνοδικὴν ἀπόφασιν καὶ ἀποσπᾶσαι καὶ διαχωρίσαι τὰς

---

2) Κ ώ δ. Π. Ἀρχ. Α' 137.

ἑνωθείσας καὶ προσκολληθείσας δύο ἐπαρχίας αὐτάς, ὁ τοιοῦτος ἀρχιερεὺς μὲν ὢν ἢ καὶ ἱερεὺς καθῃρημένος εἴη πάσης ἀρχιερωσύνης καὶ ἱερωσύνης καὶ ἀφωρισμένος καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτος· λαϊκὸς δέ, ἢ καὶ κληρικός, ἀφωρισμένος ἀπὸ Θεοῦ παντοκράτορος, καὶ κατηραμένος, καὶ ἀσυγχώρητος, καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτος, καὶ ἔξω τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καὶ ἔχοι τὰς ἀρὰς τῶν ἁγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων συνόδων· διὸ καὶ εἰς τὴν περὶ τούτου δήλωσιν καὶ μόνιμον τὴν ἀσφάλειαν ἐγράφη καὶ τὸ παρὸν συνοδικὸν σιγγιλιῶδες γράμμα καὶ κατεστρώθη καὶ ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἐν ἔτει ͵ζρλα΄, μηνὶ Αὐγούστῳ, Ἰνδικτιῶνος στ΄.

† Ὁ Ἡρακλείας ***Νεόφυτος***
† Ὁ Νικομηδείας ***Νεόφυτος***
† Ὁ Χαλκηδόνος ***Ἰωάσαφ***
† Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν ***Θεοφάνης***
† Ὁ Ἀδριανουπόλεως ***Παρθένιος***
† Ὁ Ἀμασείας ***Μελέτιος***
† Ὁ Φιλίππων καὶ Δράμας *Κλήμης*
† Ὁ Διδυμοτείχου ***Ἄνθιμος***
† Ὁ Προικοννήσου ***Κλήμης***
† Ὁ Ἀγχιάλου ***Χριστοφόρος***
† Ὁ Φιλιππουπόλεως ***Ἰωάσαφ***
† Ὁ Δρύστρας ***Μελέτιος***
† Ὁ Καφᾶ . . .
† Ὁ Χίου ***Ἰγνάτιος***
† Ὁ Περιθεωρίου καὶ Ξάνθης ***Δωρόθεος***
† Ὁ Ἀγαθουπόλεως ***Μητροφάνης***

† Ὁ Κυζίκου ***Παρθένιος***
† Ὁ Νικαίας ***Πορφύριος***
† Ὁ Προύσης ***Ἰωάσαφ***
† Ὁ Θεσσαλονίκης ***Παΐσιος***
† Ὁ Λαρίσσης ***Γρηγόριος***
† Ὁ Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης ***Γαβριήλ***
† Ὁ Σερρῶν ***Τιμόθεος***
† Ὁ Αἴνου ***Παρθένιος***
† Ὁ Μεσημβρίας ***Ἀκάκιος***
† Ὁ Λακεδαιμονίας ***Ἰωάσαφ***
† Ὁ Σηλυβρίας ***Μακάριος***
† Ὁ Γάνου ***Ἰγνάτιος***
† Ὁ Μιτυλήνης ***Κωνστάντιος***
† Ὁ Νέων Πατρῶν ***Ἄνθιμος***
† Ὁ Μήλου ***Μελέτιος***
† Ὁ Πρεσλάβας. . . . . .

***

«'Επειδὴ ἐπιστώθη καὶ τοῦτο ὅτι ὁ ἀρχιερατεύων τῆς μητροπόλεως Μηδείας ἐκεῖνος ***Γερμανὸς*** τέλος ἐδέξατο τῆς παρούσης ζωῆς καὶ δίχα προστάτου ἔμεινεν ἡ ἐπαρχία αὕτη» ἐξελέγη ('Οκτώβριος 1601) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Γαβριὴλ***» 1).

«Τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Μηδείας θανάτῳ πρὸ ὀλίγου τὸν οἰκεῖον ἀποβαλομένης ποιμένα 2) καὶ ταύτης ἀπροστατεύτου μεινάσης» ἐξελέγη [14 Δεκεμβρίου 1602] «ὁ ἐκεῖθεν ζητηθεὶς δι' ἀναφορᾶς ὁσιώτατος ἱερομόν. κὺρ ***'Αρσένιος***, ὁ ἀπὸ τῆς θείας μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου» 3)·

«Τῆς ἁγιωτ. μ. ***Μηδείας καὶ Σωζοπόλεως*** ἀπροστατεύτου διαμεινάσης ἅτε τῶν ἐν αὐταῖς ἀρχιερατευόντων κὺρ ***Καλλινίκου*** καὶ κὺρ ***'Αρσενίου*** οἰκειοθελῆ καὶ ἀβίαστον παραίτησιν ποιησαμένων» 4) ἐξελέγη (Αὔγουστος 1623) μητροπολίτης τῆς ἡνωμένης ἐπαρχίας Μ. καὶ Σ. «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς κὺρ ***Θεοδόσιος***, ἐφημέριος τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. 'Εκκλησίας» 5), παραμείνας μητροπολίτης Μηδείας καὶ μετὰ τὴν ἀπ' αὐτῆς ἀπόσπασιν τῆς ἐπαρχίας Σωζοπόλεως [ἴσως ἀπὸ τῶν μέσων 1628] 6).

Θεοδοσίου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ ποιησαμένου» 7) ἐξελέγη ['Οκ-

---

1) Νομ. Συν. 180.—Σάθα Μεσ. βιβλ. Γ' 550.—'Εκκλ. 'Αλ. Γ' 418.—Γνωστοὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν ἀρχιερεῖς Μηδείας τυγχάνουσι: Θεοφάνης, ἐκλεγεὶς ἀπὸ Μ. Οἰκονόμου τῆς Μ. 'Εκκλησίας πιθανῶς μετὰ τὸ 1461 [Α. Κεραμέως ἀνέκδοτα ἑλληνικά. Μαυρογορδ. βιβλ. Κ)πολις 1884 σ. 18 ἑξ.—'Εκκλ. 'Αλ. ἔνθα ἀνωτέρω.—Σάθα Νεολλ. φιλολ. σ. 105).—'Ιωσὴφ 1467.—Νεόφυτος 1474. 'Ιωακεὶμ 1555.—Γρηγόριος 1567.— Παρθένιος 1580.—Δωρόθεος 1590 καὶ Γερμανὸς Μάϊος 1593 ('Ορθόδ. Η' 320. Θ' 79. — 'Εκκλ. 'Αλ. Β' 731).— Le Quien ὡς ἀνωτ. 1146. — Κεραμέως 'Ιεροσ. βιβλ. Δ' 418.— Γ. Μαζαράκη ὡς ἀνωτ. σ. 108, 156.—'Ηλ. Γενν. Φωτ. βιβλ. σ. 134.—Regel σ. 90.

2) Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα πρόκειται περὶ τοῦ Γαβριήλ. ('Εκκλ. 'Αλ. Γ' 418).

3) Νομ. Συν. 182.—Σάθα Μεσ. βιβλ. Γ' 551.—'Εκκλ. 'Αλ. Β' 781.

4) 'Ο 'Αρσένιος παρῃτήθη κατὰ 'Ιούνιον 1623 (Σάθα ὡς ἀνωτ. 563.—'Εκκλ. 'Αληθ. Γ' 418).

5) Κώδ. Π. 'Αρχ. 130.—Νομ. Συν 300.—'Ε. 'Αλ. Γ' 418.

6) 'Ο Θεοδόσιος ἐμφανίζεται ὑπογραφόμενος ἁπλῶς: Μηδείας (οὐχὶ δὲ καὶ Σωζοπόλεως, ὡς ἔπραττε προηγουμένως), κατὰ 'Ιούνιον 1628, Φεβρ. 1631 (Κώδ. Π. 'Αρχ. Α' 193, 194, 220), ἀπὸ δὲ τοῦ Φεβρ. 1632 ἐμφανίζεται ὁ Σωζοπόλεως Κλήμης (Σάθα Νεοελλ. φιλολ. 284).

7) Παρῃτήθη τῇ 29 'Οκτωβρίου 1636 (Κώδ. Π. 'Αρχ. Α' 294—Νομ. Συν. 319. —Σάθα Μ.βιβλ.Γ' 571.—Θρακικὰ Α' 43 ἑξ.).

τώβριος 1636] «ὁ ὁσιώτ. ἐν ἱερομον. καὶ πνευματ. κὺρ ***Μητροφάνης***, ὁ ἡγούμενος» 1).

Μητροφάνους «ἀποθανόντος» ἐξελέγη ['Ιούνιος 1651] «ὁ πανοσιώτατος ἐν ἱερομον. καὶ πνευματικοῖς κὺρ ***Χριστοφόρος*»** 2).

Χριστοφόρου «φυσικῷ θανάτῳ ἀποθανόντος» ἐξελέγη ['Απρίλιος 1656] «ὁ ὁσιώτ. ἱερομόν. κὺρ ***Νικηφόρος*»** 3).

«Τοῦ ἐν τῇ μητροπόλει ταύτῃ ἀρχιερατεύοντος τὸ ζῆν ἀποβαλόντος καὶ πρὸς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» 4) ἐξελέγη [Φεβρουάριος 1664] «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομον. κὺρ ***Δανιήλ*»** 5).

Δανιὴλ «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [9 'Ιουλίου 1675] «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομον. κὺρ ***Λαυρέντιος*»** 6).

ΣΗΜ. Ὁ κατάλογος τῶν μητροπολιτῶν τῆς ἡνωμένης μητροπόλεως ***Βιζύης καὶ Μηδείας*** ζητητέος ἐν τοῖς σχετικοῖς περὶ ***Βιζύης*** 7).

19) ΜΥΡΙΟΦΥΤΟΝ

'Αρχικῶς ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τῆς ἐπισκοπῆς Περιστάσεως ἐμφανίζεται ἐν τοῖς μετὰ τὴν ἅλωσιν χρόνοις ὡς ἐπισκοπὴ συνηνωμένη μετὰ τῆς Περιστάσεως, τελοῦσα τῇ μ. Ἡρακλείας. Κατὰ 'Ιανουάριον 1909 προήχθη ***εἰς μητρόπολιν Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως***, καταλαβοῦσαν τὴν πς' θέσιν ἐν τῷ Συνταγματίῳ. Διελύθη κατόπιν τῆς μεταναστεύσεως τῶν χριστιανῶν αὐτῆς εἰς Ἑλλάδα. [1923]. Ὁ οἰκεῖος ἀρχιερεὺς τελευταίως ἐφημίζετο ***ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Προποντίδος*** 8).

---

1) Α' 295.—Ν. Συν. 319.—Σάθα ὡς ἀνωτ. 572.—'Εκκλ. 'Αλ. Β' 670 Γ' 420.

2) Νομ. Συν. 238.—Σάθα ὡς ἀνωτ. 585.

3) Νομ. Συν. 266.—Σάθα 592.—'Εκκλ. 'Αλ. Γ' 420.

4) Πιθανῶς πρόκειται περὶ τοῦ Νικηφόρου.

5) Νομ. Συν. 222.—Σάθα 595.—'Ε. 'Αλ. Γ' 420.

6) Ν. Συν. 236.—Σάθα 601.—'Ε. 'Αλ. Γ' 420.

7) Τῷ 1708—14 ἀναφέρεται Παΐσιος, καθ' ὃν χρόνον ὑπῆρχεν ὁ Βιζύης 'Ιωακείμ ('Εκκλ. 'Αλ. ΛΒ' 270).

8) Gelzer ungedr. 633.—Ρ. Ποτλῆ Ε' 514.—'Ορθοδ. Γ' 235.—Χρυσάνθου, συνταγμάτιον σ. 72.—Μ. Γεδεών, μνήμη Γανοχώρων σ. 11, 18, 22, 54, 71, 103 ἑξ.—Μ.'Ε. 'Εγκ. ΙΖ' 877.—'Εκκλ. 'Αλ. ΚΖ' 375.—ΛΒ' 270.

Τόμος προαγωγῆς τῆς ἐπισκοπῆς Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως εἰς μητρόπολιν 1)

† *'Ιωακεὶμ, ἐλέῳ Θεοῦ, 'Αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης*

Καλῶς καὶ συμφερόντως κατὰ τὸ χρεὼν καὶ πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ χριστωνύμου πληρώματος ἡ τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησία τὰ πάντα οἰκονομοῦσα καὶ διεξάγουσα, καὶ τοῦτο ἐναρίθμιον τοῖς πολυειδέσι καὶ ἀρίστοις ἔχει τρόποις τῆς καλῆς οἰκονομίας, τὸ τὰς προσφόρους εὐκαίρως ἐπάγειν ἐν τῇ κατὰ τόπους ἐκκλησιαστικῇ διοικήσει μεταβολάς, κατὰ τὰς τῶν καιρῶν καὶ τῶν πραγμάτων ἐνδείξεις καὶ ἀπαιτήσεις τὰ τῆς διοικήσεως ταύτης διαρρυθμίζουσα. Εἴπερ γὰρ τὸ τῆς τοιαύτης διοικήσεως τέλος ἡ σωτηρία ἐστὶ καὶ ἡ ἀσφάλεια καὶ ἡ ἐποικοδόμησις τῶν πιστῶν, εἰκότως πρός τὰς τούτων ἀνάγκας καὶ τὴν ὠφέλειαν ἐκείνην χρὴ προσαρμόζεσθαι, ἵνα ἐμμελῶς καὶ τελεσφόρως τὰ τῆς πνευματικῆς προστασίας καὶ διακυβερνήσεως διεξάγωνται. 'Εν οἷς ἔστι καὶ τὸ τὰς ἐπισκοπὰς εὐκαίρως εἰς ὕψος ἀνάγειν μητροπόλεων, ἐπειδὰν κρειττόνως διὰ τῆς τοιαύτης ἐκκλησιαστικῆς φιλοτιμίας αἱ ἀνάγκαι τῶν ἐν αὐταῖς χριστιανῶν θεραπεύωνται καὶ εἰς μείζονα οὗτοι οὕτω τὴν κατὰ Θεὸν ἐπίδοσιν καὶ καρποφορίαν προάγωνται. Ὅθεν τοι καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς ἐπισκοπῆς Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως, τῆς ὑποκειμένης τῇ ἁγιωτάτῃ Μητροπόλει 'Ηρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ, εὐμενῶς λαβόντες ὑπ' ὄψιν τὴν ἣν ἐπανειλημμένως οἱ εὐσεβεῖς αὐτῆς κάτοικοι ὑπέβαλον πρὸς τὴν 'Εκκλησίαν διάθερμον αἴτησιν περὶ προαγωγῆς καὶ ἀναδείξεως τῆς ἐπισκοπῆς αὐτῶν εἰς μητρόπολιν αὐτοτελῆ, ὡς τὰ μάλα τῆς τοιαύτης ἀναδείξεως εἰς κρείττονα μελλούσης συντελέσειν τῶν διαφόρων ἐπαρχιακῶν ὑποθέσεων διεξαγωγὴν καὶ εἰς ἀνυσιμωτέραν προστασίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν καὶ κοινοτικῶν συμφερόντων, τούς δὲ λόγους τούτους ἀποχρῶντας κρίναντες καὶ εὐλογοφανῆ τὴν προσδοκωμένην ὠφέλειαν τοῖς ἐνοίκοις χριστιανοῖς, ἔτι δὲ καὶ θερμότερον ἀναδειχθῆναι τὸν ζῆλον αὐτῶν εἰς προκοπὴν ἐν τῇ πίστει καὶ εἰς τὴν τῶν κοινῶν πραγμάτων εὐόδωσιν εἰκότως ἀπεκδεχόμενοι, δεῖν ἔγνωμεν συνοδικῶς τιμῆσαι καὶ ἀνυψῶσαι τὴν εἰρημένην 'Επισκοπὴν εἰς Μητρόπολιν, καθυπαγαγεῖν τε αὐτὴν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐξάρτησιν καὶ ὑποταγὴν τοῦ καθ' ἡμᾶς 'Αγιωτάτου 'Αποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, μηδεμίαν ἐφεξῆς ἐχούσης ἐπ' αὐτῆς δικαιοδοσίαν καὶ ἐξουσίαν τῆς ἁγιωτάτης Μητροπόλεως 'Ηρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ. Καὶ δὴ γράφοντες μετὰ τῶν περὶ

---

1) Ϡοη' 123.

ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῖν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἀποφαινόμεθα ἵνα ἡ ῥηθεῖσα Ἐπισκοπὴ Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως διὰ τοὺς προεκτεθέντας εὐλογοφανεῖς λόγους ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς καὶ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα ὑπάρχῃ καὶ λέγηται καὶ παρὰ πάντων γινώσκηται Μητρόπολις, ὁ δὲ νῦν ἀρχιερατεύων ἐν αὐτῇ τιτλοφορῆται αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτὸν διάδοχοι τῆς ἁγιωτάτης ταύτης Μητροπόλεως: «Ἱερώτατος Μητροπολίτης Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως καὶ ὑπέρτιμος», φυλάττων τὴν κανονικὴν διάταξιν τοῦ μνημονεύειν τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος, συναριθμούμενος δὲ τελευταῖος τό γε νῦν ἐν τῇ τάξει καὶ τῇ χορείᾳ τῶν λοιπῶν Ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς κλίματος, ἤγουν ΠΣΤ' οἷος καὶ ἐν τῷ Συνταγματίῳ ἀναγέγραπται, ἔχων τε αὐτός τε καὶ οἱ αὐτὸν διαδεξόμενοι τὴν στάσιν καί ἕδραν τὴν ἀνάλογον ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς χοροστασίαις καὶ συνελεύσεσιν. Ὀφείλει δὲ ποιμαίνειν θεοφιλῶς καὶ θεαρέστως τὸ ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ ταύτῃ λογικὸν τοῦ Χριστοῦ ποίμνιον, εὐλογεῖν τε καὶ ἁγιάζειν αὐτὸ καὶ πάντα τὰ ἀρχιερατικὰ ἐπιτελεῖν ὡς γνήσιος τῆς ἐπαρχίας ἀρχιερεὺς μετὰ καὶ τῆς ἐν τῷ ἱερῷ Συνθρόνῳ ἐγκαθιδρύσεως. Οἱ δὲ ἐν τῇ θεοσώστῳ ταύτῃ ἐπαρχίᾳ ἐνοικοῦντες εὐλογημένοι χριστιανοί, ἱερωμένοι τε καὶ λαϊκοί, ὀφείλουσιν ἀναγνωρίζειν τὴν αὐτοῦ ἱερότητα Μητροπολίτην τῆς ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως; πειθαρχεῖν τε καὶ ὑποτάσσεσθαι αὐτῷ ὡς κανονικῷ αὐτῶν ἀρχιερεῖ καὶ πνευματικῷ πατρὶ καὶ ποιμένι, λόγον μέλλοντι δοῦναι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ ἀδεκάστου κριτοῦ ἐν ἡμέρᾳ τῆς τῶν ἔργων ἀνταποδόσεως. Ταῦτα οὕτως ἔδοξαν, ἀπεφασίσθησαν καὶ ἐκυρώθησαν συνοδικῶς. Εἰς δὲ μόνιμον καὶ διηνεκῆ ἔνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν αὐτῶν ἐγένετο καὶ ὁ παρὼν ἡμέτερος Πατριαρχικὸς καὶ Συνοδικὸς Τόμος,καταστρωθεὶς καὶ ὑπογραφεὶς ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἀντίγραφον δ' αὐτοῦ φέρον τὴν Πατριαρχικὴν ἡμῶν ἐπικύρωσιν ἀπεστάλη καὶ τῷ Ἱερωτάτῳ Μητροπολίτῃ Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως καὶ ὑπερτίμῳ, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῷ ἡμῖν ἀδελφῷ καί συλλειτουργῷ κὺρ Φιλοθέῳ.

Ἐν ἔτει ,αϡθ' κατὰ μῆνα Ἰανουάριον, Ἐπινεμήσεως Ζ'.

† Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ***Ἰωακεὶμ*** ἀποφαίνεται

† Ὁ Κυζίκου ***Ἀθανάσιος***
† Ὁ Νικομηδείας ***Φιλόθεος***
† Ὁ Διδυμοτείχου ***Φιλάρετος***
† Ὁ Χίου ***Κωνσταντῖνος***
† Ὁ Σωζουαγαθ]λεως ***Δωρόθεος***
† Ὁ Ξάνθης ***Ἰωακείμ***
† Ὁ Γρεβενῶν ***Ἀγαθάγγελος***
† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης***Κων]ντιος***
† Ὁ Λέρου καὶ Καλύμνου ***Γερμανὸς***
† Ὁ Ἡλιουπόλεως ***Ταράσιος***

***

Γαβριὴλ «παραίτησιν οἰκειοθελῆ καὶ ἀβίαστον ποιησαμένου» [1] ἐξελέγη (1622) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομον. καὶ πνευματικοῖς κὺρ ***Λαυρέντιος***», αἰτήσει τοῦ μ. Ἡρακλείας Νεοφύτου [2].

Νεοφύτου «φυγόντος ἀνεπιστρόφως δίχα τινὸς προτροπῆς καὶ καταλιπόντος τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἀποίμαντον καὶ ἀνεπίσκεπτον πρὸ χρόνων ἱκανῶν, ἀφ' οὗ κινδυνεύει ἐρημωθῆναι ταύτην», ἐξελέγη (29 Ἀπριλίου 1675) «ὁ ὁσιώτατος ἱερομόναχος κὺρ ***Θεοδόσιος***», αἰτήσει τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας [3].

Μελετίου προβιβασμὸς εἰς τὴν μητρόπολιν Ἡρακλείας κατὰ Νοέμβριον 1794 [4].

Νεοφύτου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (11 Φεβρουαρίου 1864) «ὁ ὁσιολογ. ἀρχιμανδρ. κὺρ ***Γρηγόριος***», αἰτήσει τοῦ μητροπ. Ἡρακλείας Παναρέτου [5].

Γρηγορίου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (17 Ἰανουαρίου 1882) «ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Σιὼν ***Γρηγόριος***», αἰτήσει τοῦ μ. Ἡρακλείας Γρηγορίου [6].

Γρηγορίου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ ὑποβαλόντος τῇ Ἐκκλησίᾳ» ἐξελέγη (28 Φεβρουαρίου 1891) «ὁ ὁσιολογ. ἐν ἱεροδιακόνοις κὺρ ***Νικόδημος***», αἰτήσει τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας Γερμανοῦ [7].

---

1) Πότε ἐξελέγη ἄγνωστον. Πρὸ αὐτοῦ ἀναφέρονται: ἀνώνυμος 1565 καὶ 1572. —Σέργιος 1580.—Εὐθύμιος 1590 (Γεδεὼν ὡς ἀνωτ. σ. 103 ἑξ.— Ὀρθοδ. Θ' 80 176.— Μαυρογ. βιβλ. Α' 173.—Regel ὡς ἀνωτέρω σ. 91).

2) Νομ. Συν. 205.—Σάθα Μεσ. βιβλ. Γ' 562.—Ὁ Λαυρέντιος ἀναφέρεται τῷ 1628, 1629, 1630, 1636, 1637, εἶτα Συμεὼν 1646, 1658 καὶ Νεόφυτος 1661. (Κώδ. Π. Ἀρχ. Α' 201, 205, 301, 410, 420.—Γεδεὼν ὡς ἀνωτ. σ. 105, 131).—Ἠλ. Γενν. Φωτ. βιβλ. σ. 237.—Γ. Μαζαράκη κλπ. σ. 348.

3) Νομ. Συν. 227.—Σάθα ὡς ἀνωτ. 600.—Τὸ ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς ἐν Γεδεὼν ὡς ἀνωτ, σ. 106.—Μετ' αὐτὸν ἀναφέρονται Ἰωάσαφ 1708—1714.— Ἰάκωβος, Ὀκτώβριος 1728.—Νικόδημος, Ὀκτωβρ. 1743, 1751, Νοεμβρ. 1752, Φεβρ. 1754.—Καλλίνικος, 1767, 1784.— Μελέτιος 1788.— Νεόφυτος 1795.—Μάϊος 1821, ὅτε ἐφονεύθη σὺν ἄλλοις κληρικοῖς.— Σεραφεὶμ 1822 ἀπέθανε 16 Δ)βρίου 1834.—καὶ Νεόφυτος, διαδεχθεὶς τὸν Σεραφεὶμ (Γεδεὼν ὡς ἀνωτ. σ. 74. ἑξ. 106 ἑξ. 115, 117.—Θρακικὰ Β' 307, Ε' 21. Ἔκτακ. παράρτ. Θρακ. σ. 29, 72, 73.—Πανδώρα ΙΔ'.202.—Ἐκκλ. Ἀλήθ. Ι' 220 ΛΒ' (1912) σ. 270, 298, 333.—ΚΖ' 638).

4) Θ' 76.

5) ΚΒ' 451.

6) ΞΖ' 256.

7) Αὐτόθι 410.

Νικοδήμου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ ὑποβαλόντος τῷ κανονικῷ αὐτοῦ κυριάρχῃ μητροπολίτῃ Ἡρακλείας Γερμανῷ, ἀναθεμένῳ ἐγγράφως τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ τῆς ὑπὸ ἡμερομ. δ΄. Μαΐου 1891 αἰτήσεως αὐτοῦ τὴν ἐκλογὴν διαδόχου» ἐξελέγη (15 Ἰουλίου 1895) «ὁ ὁσιολογ. πρωτοσύγκελλος τῆς μητροπόλεως Ἀδριανουπόλεως ***Κωνσταντῖνος***» 1).

Κωνσταντίνου «παυθέντος τέλεον ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας διὰ τοὺς ἐν τοῖς πρακτικοῖς λόγους» ἐξελέγη (22 Φεβρουαρίου 1900) «ὁ ὁσιολογ. ἀρχιμαν. ***Σμάραγδος***», αἰτήσει τοῦ μ. Ἡρακλείας Ἱερωνύμου 2).

Σμαράγδου «προαχθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτ. μητρ. Μογλενῶν» ἐξελέγη (11 Μαρτίου 1908) «ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Χαριουπόλεως ***Φιλόθεος***», ἐφ' οὗ ἡ ἐπισκοπὴ ἀνεκηρύχθη μητρόπολις 3).

Φιλοθέου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (28 Φέβρουαρίου 1917) «ὁ πανοσιωτ. ἀρχιμανδρίτης ***Σωφρόνιος***» 4).

Σωφρονίου «εἰς διαθεσιμότητα τεθέντος» ἐξελέγη (22 Μαΐου 1923) ὁ πανιερ. μ)της Κρήνης ***Καλλίνικος*** 5).

Καλλινίκου ἀποκατασταθέντος εἰς τὴν ἐπαρχίαν Κρήνης ἀποκατέστη (15 Ἀπριλίου 1924) εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μυριοφύτου ὁ παν. πρ. Μυριοφύτου ***Σωφρόνιος***«ὡς καὶ ἄλλοτε εὐδοκίμως ἀρχιερατεύσας ἐν αὐτῇ καὶ θεοφιλῶς ποιμάνας τὸ ἐν αὐτῇ λογικὸν ποίμνιον» 6).

Σωφρονίου προαχθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτ. μητροπ. Βερροίας καὶ Ναούσης τῇ 7 8)βρίου 1924, ἡ ἐπαρχία αὕτη διέμεινεν ἄνευ τιτλούχου ἀρχιερέως.

---

1) Αὐτόθι 496.
2) ϡιαʹ 54.
3) Αὐτόθι 173.
4) Αὐτόθι 311.
5) Αὐτόθι 363.
6) ϡϛθʹ 26.

20) ΝΕΑ ΟΡΕΣΤΙΑΣ

Ἡ ἐκκλησία τῆς ἀρχαίας Ὀρεστιάδος, γνωριζομένη διὰ τῶν αἰώνων μέχρις ἐσχάτων (Β'.—Κ'. αἰὼν) ἐν τῇ παλαιφάτῳ μητροπόλει Ἀδριανουπόλεως, ἐπανεῦρε τὴν πρώτην αὐτῆς ἐπωνυμίαν ἐν τῇ μητροπόλει τῆς «*Νέας Ὀρεστιάδος*», συσταθείσῃ κατὰ Νοέμβριον 1924 διὰ πατριαρ. καὶ συνοδικῆς ἀποφάσεως, καὶ περιλαμβανούσῃ ὁλόκληρον τὴν ὁμώνυμον ὑποδιοίκησιν μεθ' ἕδρας τῆς ὁμωνύμου πόλεως. Τὰ κατ' αὐτὴν διηύθυνε ποιμαίνων ὁ τῆς διαλυθείσης ἐπαρχίας Ἀδριανουπόλεως ἱεράρχης σεβ. ***Πολύκαρπος***, τιτλοφορούμενος «***μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως καὶ Νέας Ὀρεστιάδος***», μετὰ δὲ τὴν μετάθεσιν αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Χίου κατηργήθη ἡ ἐν λόγῳ μητρόπολις—τῇ |12 Φεβρουαρίου 1931—προσωρινὸν πάντοτε χαρακτῆρα ὑπάρξεως ἔχουσα, συγχωνευθεῖσα τῇ ἱερᾷ μητροπόλει Διδυμοτείχου. Εἴμεθα γνώμης διατηρήσεως καὶ τοῦ λοιποῦ τοῦ ὀνόματος τῆς καταργηθείσης ταύτης μητροπόλεως ἐν τῷ τίτλῳ τοῦ μητρ. Διδυμοτείχου ὡς «***μητροπολίτου Διδυμοτείχου καὶ Νέας Ὀρεστιάδος***»[1]).

* * *

Ἀριθ. πρωτ. 4530

† Πανιερώτατε Μητροπολῖτα Ἀδριανουπόλεως κύριε Πολύκαρπε, τὴν ἡμετέραν Πανιερότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμεθα.

Κατὰ τὴν ἐσχάτως γενομένην διαρρύθμισιν τῶν ἐν ταῖς Νέαις Χώραις τῆς Ἑλλάδος Ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐνεκρίθη συνοδικῶς ἡ ἵδρυσις τῆς «Μητροπόλεως Νέας Ὀρεστιάδος», περιλαμβανούσης τὰς ἄχρι τοῦ νῦν ταῖς Μητροπόλεσι Ἀδριανουπόλεως, Διδυμοτείχου καὶ Λιτίτσης ὑπαγομένας καὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ὁμωνύμου ὑποδιοικήσεως Νέας Ὀρεστιάδος εὑρισκομένας Κοινότητας, καθ' ἃ ἀναγράφεται καὶ ἐν τῇ ἐγκλείστως διαβιβαζομένῃ σχετικῇ Πατριαρχικῇ καὶ Συνοδικῇ Ἐγκυκλίῳ ὑπ' ἀριθμ. Πρωτ. 4487. Τῆς ἐκδόσεως τοῦ σχετικοῦ ἱδρυτικοῦ Τόμου ἐπαφεθείσης βραδύτερον, ὡρίσθη ἵνα ἡ ὑμετέρα Πανιερότης, ὡς Μητρο-

---

1) Ὀρθοδοξία Α' 418.—Ἐκκλησία Θ' [1931] σ. 51, 141. Θρακικὰ Α' 246. 282. 312. Β' 83.—Μ. Ἐ. Ἐγ. ΙΘ' 47. Parthey σ. 313, 316. 317.

πολίτης Ἀδριανουπόλεως, ποιμάνῃ τὴν Μητρόπολιν ταύτην, αὕτη μόνη προσωπικῶς φέρουσα τὸν τίτλον Μητροπολίτου «Ἀδριανουπόλεως καὶ Ν. Ὀρεστιάδος».

Ἀνακοινούμενοι τὰ ὡς ἄνω ἐξ ἀποφάσεως τῇ ὑμετέρᾳ Πανιερότητι πρὸς ἐνέργειαν τοῦ προσήκοντος, γνωρίζομεν αὐτῇ ὅτι σχετικὴ ἀνακοίνωσις ἐγένετο καὶ τοῖς ἐνδιαφερομένοις Πανιερωτάτοις Μητροπολίταις Διδυμοτείχου καὶ Λιτίτσης διὰ τὰ περαιτέρω.

Εἴεν δὲ τὰ ἔτη αὐτῆς ὡς πλεῖστα, ὑγιεινὰ καὶ σωτήρια.

,αϠκδ' Νοεμβρίου κζ'

Ὁ Προεδρεύων τῆς Ἐνδημούσης Ἱερᾶς Συνόδου

† Ὁ Νικαίας Βασίλειος

21) ΞΑΝΘΗ

Ἡ ***Ξάνθη*** ἢ ***Ξανθεία***, ἐκ τῶν ἐπισκοπῶν τῆς μ]λεως Τραϊανουπόλεως, προαχθεῖσα εἰς ***ἀρχιεπισκοπὴν*** ἐπὶ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ Γέροντος [1282—1328], ἐτιμήθη ἔπειτα, μετὰ τὴν τελευτὴν Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ νέου [1328—1341], καὶ εἰς ***μητρόπολιν***, ἀποτελέσασαν 99ον θρόνον, ἐκλιποῦσαν δὲ ἀργότερον ἐπὶ πολὺν χρόνον διὰ τὰς καιρικάς περιστάσεις. Ἡ ***ἔκθεσις*** [notitia] τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Π. Κ)πόλεως, ἡ ἰσχύσασα καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς τελευταίας ταύτης, δὲν ἀναγράφει τὴν ***Ξάνθην***, ἀριθμεῖ ὅμως τὸ ***Περιθεώριον***. Ἴσως συνηνώθη τῷ τελευταίῳ τούτῳ ἢ ἀπετέλεσε πατριαρχικὴν ἐξαρχίαν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐμφανίζεται καὶ αὖθις ὡς μητρόπολις, τοὐλάχιστον κατὰ τὰ μέσα τοῦ ιστ' αἰῶνος καὶ δὴ ἀδιαφόρως ὡς μητρόπολις ***Ξάνθης καὶ Περιθεωρίου*** ἢ ***Περιθεωρίου καὶ Ξάνθης***, πρὸς ἥν, «πολυαρίθμοις χρέεσιν ὑποπεσοῦσαν. . . κἀντεῦθεν διὰ τὸ ὀλιγοπρόσοδον καὶ πρὸς χορηγίαν βραχὺ καὶ ἐπιδεὲς αὐτῆς ὑπὸ τῆς ὀλιγανθρωπίας χαλεπῶς καὶ ἀδυνάτως ἔχουσαν ἀπολογεῖσθαι τὰ ἐπιτεθέντα καὶ ἐπιφορτισθέντα αὐτῇ χρέη, διὰ τὸ ἀσύμμετρα αὐτῇ εἶναι, ἔτι δὲ καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ δικαιώματα»—Ἱερεμίας Γ' συνήνωσε— τῇ κα' Φεβρ. 1721—τὴν πατριαρχικὴν ἐξαρχίαν ***Καβάλλας*** μετὰ πάντων τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ χωρίων,τῆς ἑνώσεως ταύτης διαφυλαχθείσης μέχρις τῆς ἀνακηρύξεως τῆς τελευταίας εἰς ἰδίαν αὐτοτελῆ μητρόπολιν [Ὀκτώβριος 1924]. Ὁ ποιμὴν τῆς μητροπόλεως ταύτης ***Ξάνθης καὶ Πε-***

ριθεωρίου, ἐχούσης τελευταίως τὴν 45ην θέσιν ἐν τῷ συνταγματίῳ τῶν μητροπόλεων, φημίζεται ***ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Θράκης Δυτικῆς*** [1]).

*
* *

Τῷ μ)τη Θεσσαλονίκης *Ἰωάσαφ Ἀργυροπούλῳ* ἐδόθη ὑπὸ Π)χου Ἰωάσαφ Β΄ [1555 – 1565] «πρὸς μερικὴν ζωάρκειαν αὐτοῦ ***ἡ μητρόπολις Περιθεωρίου ἐξαρχικῶς***» εἶτα δὲ καὶ ἡ τῆς Μελενίκου. Μητροφάνης ὁ Γ΄ «εἰ καὶ τὰ κωλύοντα τὴν εἰς τὸν ἴδιον αὐτοῦ θρόνου ἀποκατάστασιν ἐκ μέσου ἀρθῆναι λογισάμενος καὶ τὰς τῶν ἔξω καρδίας θεραπευθῆναι ***μητροπολίτην Περιθεωρίου τὸν κὺρ Παΐσιον κεχειροτόνηκεν***, ἀλλ' ἐπειδὴ διὰ τὰς καιρικὰς εἰσέτι περιστάσεις στερεῖται ὁ Ἰωάσαφ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ θρόνου συνοδικῶς [τῷ 1566] «παρακελεύεται ἵνα αἱ μητροπόλεις αὗται, τὸ Μελένικον καὶ τὸ ***Περιθεώριον***, ἀπαρασαλεύτως καὶ ἀδιασείστως μένωσιν εἰς τὸ γῆρας αὐτοῦ ἀναποσπάστως, μέχρις οὗ εἰρηνικῶς ἀποκατασταθῇ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μητρόπολιν . . .» [2]).

*
* *

Γαβριὴλ «πρὸ ὀλίγου φυσικῷ θανάτῳ τὸν τῇδε μεταλλάξαντος βίον» ἐξελέγη (30 Μαΐου 1623) « ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευ-

---

1) Parthey κλπ. ὡς ἀνωτ. σ. 122, 136, 219.—Gelzer ungedr. κλπ. σ 558, 601, 609, 631—Τοῦ αὐτοῦ Cyprii κλπ. σ. 79.—Ράλλη Ποτλῆ Ε΄ 483-501.—Μ. Ἑλλ. Ἐγκ. ΙΗ΄ 610. Ἐκκλ. Ἀλήθ. ΚΣΤ΄ 143, 168.—Le Quien, Ι΄ 1205.—Λεξ. Ἐλευθερουδάκη Θ΄ 903.— Ν. Ἑλληνομνήμων Σ. Λάμπρου Α΄ 370. —Ἐκκλ. ἱστορ. Φ. Βαφείδου Γ΄ α΄ 97.

2) Ὁ Παχώμιος Ρουσάνος [1509—1553] φέρεται γράψας ἐπιστολὴν καὶ πρὸς τὸν Ξανθίας καὶ Περιθεωρίου Δοσίθεον [Σάθα Νεοελλ. φιλολ. σ. 152],πιθανῶς πρῶτον μητροπολίτην τῆς ἡνωμένης ταύτης μ)λεως. Ἴσως μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐπελθόντα ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Ἰωάσαφ Β΄ ὁ τελευταῖος οὗτος ἔδωκε τῷ Θεσσαλονίκης Ἰωάσαφ τὴν μητρόπολιν Περιθεωρίου [καὶ Ξάνθης].Μετὰ τὸν Παΐσιον [1565 – 66, πιθανῶς] ἀναφέρονται καὶ αὖθις ὁ Ἰωάσαφ, 1566.—Γρηγόριος 1575, 1576, 1580.—Φιλήμων, 1580, 1593 (ὡς «Περιθεωρίου καὶ Ξάνθης;») Παρθένιος, 1590).—Φιλόθεος, τῷ 1593.— Γαβριὴλ τῷ 1609, 1611,1616. (Κώδ. Α΄ 48. 78, 453.—Le Quien I. 1206.— Α. Ὑψηλάντου, τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν σ. 127.—Παράρτημα Κ—ΚΒ΄ τόμ. Ε. Φ. Συλλ. σ. 95,99.—Σάθα Νεολλ. Φιλολογία σ. 235.—Τοῦ αὐτοῦ σχεδ. βιογρ. κλπ. σ. ˏηδ΄ 82 σημ.—Γ. Μαζαράκη κλπ. σ. 110, 156.—Ἠλ. Γενν. Φωτ. βιβλ. σ. 134-158.—W.Regel κλπ. 89.

ματικοῖς κὺρ ***Δωρόθεος***, ὁ καὶ προηγούμενος τῆς θείας μονῆς τῆς Παναγίας τῆς Θεοτόκου τῆς ἀχειροποιήτου Κοσσινίτζης» [1]).

Δωροθέου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος» ἐξελέγη (5 Αὐγούστου 1623) ὁ ὁσιώτατος ἱερομόναχος τῆς ἱερᾶς μονῆς Κοσσινίτζης κὺρ ***Σαμουήλ***, τῶν κανονικῶν ψήφων γενομένων ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς μονῆς [2]).

Σαμουήλ «φυσικῷ θανάτῳ ἀποθανόντος» ἐξελέγη (Φεβρουάριος 1648) «ὁ πανοσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Σίλβεστρος***» [3]).

Δαμασκηνοῦ «ἀποθανόντος καὶ εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (7 Αὐγούστου 1702) «ὁ ὁσιώτατος πρωτοσύγκελλος τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Συμεών***» [4]).

Παρθενίου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος» ἐξελέγη (18 Μαρτίου 1742) «ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης πρ. Φιλιππουπόλεως ***Μητροφάνης***» [5]).

Μητροφάνους «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς εἰσελάσαντος» ἐξελέγη (Ὀκτώβριος 1756) «ὁ ὁσιώτατος μέγας ἀρχιμανδρίτης τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας κὺρ ***Κύριλλος***» [6]).

Κυρίλλου «μετατεθέντος ἐπὶ τὴν ἁγιωτάτην μητρόπολιν Δρύστρας» ἐξελέγη (1764) «ὁ πανοσιώτατος πρωτοσύγκελλος τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας κὺρ ***Φιλάρετος***» [7]).

Φιλαρέτου «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ πρὸς τὰς αἰωνίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (Ἰούλιος 1781) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Ναθαναήλ***», τῶν κανονικῶν ψήφων γενομένων ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῶν Ἀσωμάτων Μεγάλου Ρεύματος [8]).

Ναθαναὴλ «παραίτησιν οἰκειοθελῆ καὶ ἀβίαστον, ἐνυπόγραφόν τε καὶ ἐνσφράγιστον ποιησαμένου πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, περιέχουσαν τὰς εὐλόγους αἰτίας, τὸ δεινὸν αὐτοῦ δηλονότι πάθος, τὸ βαθὺ γῆρας καὶ τὰς ἐξ αὐτοῦ συχνὰς ἀσθενείας, δι᾽ ἃς οὐκ ἠδύνατο τοῦ λοιποῦ ποιμᾶναι τὸ πι-

---

1] Νομ. Συναγ. φ. 198.—Σάθα Μεσαιων. βιβλιοθ. Γ´ 563.

2] Οἱ διενεργήσαντες τὴν ἐκλογὴν μητροπολῖται ἦσαν: Φιλίππων καὶ Δράμας Ἀβέρκιος, Νευροκοπίου Δανιὴλ καὶ Ζιχνῶν Δαβίδ. (Ἡ ἱ. μονὴ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης ὑπὸ Α. Δ. Μ. Κ)πολις 1896 σ. 44).

3] Νομ. Συν. 151.—Σάθα ὡς ἀνωτ. σ. 582.—Ἄγνωστον πότε ἐξελέγη καὶ ποῖον διεδέχθη ὁ Δαμασκηνός.

4) Κώδ. Γ´ 71.—Μετ᾽ αὐτὸν ἀναφέρεται: Μακάριος 1708 - 1714.—Κύριλλος τῷ 1721 καὶ Παρθένιος κατὰ Μάρτιον 1737, κατὰ Ὀκτώβριον 1739 καὶ Αὔγ. 1741 (Κώδ. Δ´ 57, 61.—Καλλ. Δελικάνη πατριαρχ. ἔγγραφα Γ´ 699). Γ. Μαζαράκη ὡς ἀνωτ. σ. 601.—Ἐκκλ. Ἀλήθ. ΛΒ´ 270.

5) Κώδ. Δ´ 66.

6) Αὐτόθι σ. 194.

7) ΣΤ´ 81.—Ἡ ἡ ἐκλογὴ ἐγένετο πρὸ τοῦ μηνὸς Μαΐου.

8) Ζ´ 145.

στευθὲν αὐτῷ λογικὸν τοῦ Χριστοῦ ποίμνιον θεοφιλῶς καὶ ἐξοικονομῆσαι ἀξιοπρεπῶς τὰ τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς» 1) ἐξελέγη (Αὔγουστος 1806) «ὁ ὁσιώτατος πρωτοσύγκελλος τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Χαλκηδόνος κὺρ ***Σεραφείμ***», τῶν κανονικῶν ψήφων γενομένων ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῶν Ταξιαρχῶν Μεγάλου Ρεύματος 2).

Σεραφεὶμ «μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Σμύρνης» ἐξελέγη (Ὀκτώβριος 1831) «ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κλαυδιουπόλεως ***Εὐγένιος***» 3).

Εὐγενίου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (3 Ὀκτωβρίου 1848) «ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης πρ. Μιτυλήνης ***Μελέτιος***» 4).

Μελετίου «μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Μιτυλήνης» ἐξελέγη (26 Ἰανουαρίου 1858) «ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Λαμψάκου ***Πανάρετος***» 5).

Παναρέτου «μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Φιλιππουπόλεως» ἐξελέγη (Φιβρουάριος 1861) «ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Κεστεντηλίου ***Διονύσιος***» 6].

Διονυσίου «διὰ λόγους εὐλόγους καὶ κανονικοὺς ἐκπτώτου γενομένου ἀπὸ τῆς μητροπόλεως ταύτης» ἐξελέγη (16 Μαρτίου 1867) «ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Λεύκης ***Ἱλαρίων***» 7).

Ἱλαρίωνος «μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Σαμακοβίου» ἐξελέγη (23 Ὀκτωβρίου 1872) «ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Νύσσης ***Καλλίνικος***» 8).

Καλλινίκου «προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Χαλκηδόνος» ἐξελέγη (7 Μαρτίου 1875) «ὁ πανιερ. μητροπολίτης Βάρνης ***Καλλίνικος***» 9).

Καλλινίκου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (12 Δεκεμβρίου 1877) «ὁ ὁσιολογ. ἱεροδιάκονος κὺρ ***Φιλόθεος*** 10).

---

1) Παρῃτήθη τῇ 29 Αὐγ. 1806 (Θ' 230).
2) Αὐτόθι σ. 231.
3) ΙΔ' 206.
4) ΚΒ' 182.
5) Αὐτόθι σ. 331.
6) Αὐτόθι σ. 392.
7) ΞΖ' 8.
8) Αὐτόθι σ. 119.
9) Αὐτόθι σ. 156.
10) Αὐτόθι σ. 210.

Φιλοθέου «μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Κορυτσᾶς» ἐξελέγη (2 Σεπτεβρίου 1885) «ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Ἐλευθερουπόλεως ***Διονύσιος***» 1)

Διονυσίου «μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Γάνου καὶ Χώρας» ἐξελέγη (1 Αὐγούστου 1891) «ὁ πανιερ. μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης ***Ἰωακείμ***» 2).

Ἰωακεὶμ «προαχθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Θεσσαλονίκης» ἐξελέγη (25 Νοεμβρίου 1910) «ὁ πανιερώτ. μητροπολίτης Σαράντα Ἐκκλησιῶν ***Ἄνθιμος***» 3)

Ἀνθίμου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (13 Ὀκτωβρίου 1922) «ὁ πανιερώτ. μητροπολίτης Νεοκαισαρείας ***Πολύκαρπος***» 4).

22] ΠΑΜΦΙΛΟΝ

Ἐκ τῶν ἐπισκοπῶν τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας ἤδη ἀπὸ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—911), διαλυθεῖσα ἴσως τὸν ιδ'. αἰῶνα, ψιλωνύμως δὲ διασωζομένη ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις 5).

* * *

Κύριλλος, πρωτοσύγκελλος τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας, ψηφισθεὶς κατὰ Ἰανουάριον 1818, αἰτήσει τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας Μελετίου 6).

Σεραφεὶμ ἱερομόναχος, ἐκλεγεὶς τῇ 28 Ἰουνίου 1845, τῶν κανονικῶν ψήφων γενομένων ἐν τῷ ἐν Ἡρακλείᾳ ἱερῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἀδείᾳ Μελετίου Γ' μετὰ αἴτησιν τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας Διονυσίου 7).

Διονύσιος ἱερομόναχος, «μετὰ κοινὴν αἴτησιν τῶν ἐνοριτῶν Σταυροδρομίου ἔχειν ἀρχιερατικῶς προϊστάμενον», ψηφισθεὶς κατὰ Ἰανουά-

---

1] Αὐτόθι σ. 312.
2] Αὐτόθι σ. 413.
3] Ἔ?ια' 231.
4] Αὐτόθι σ. 346.
5] P a r t h e y κλπ. σ. 104, 204, 245.—G e l z e r ungedr. κλπ. σ. 550. — Τοῦ α ὐ τ ο ῦ Cyprii κλπ. σ. 63.—Ρ. Π ο τ λ ῆ Ε' 476.—Acta Patriarch. Α' 490.— Μ. Ἑ λ λ. Ἐ γ κ. ΙΘ' 490.— L e Q u i e n Ι' 1133.
6] Κ ώ δ. Π. Ἀρχ. Θ' 387.
7] Ἐψήφισαν οἱ ἐπίσκοποι: Μυριοφύτου Ν ε ό φ υ τ ο ς, Μετρῶν Θ ε ό κ λ η τ ο ς καὶ Μυρέων Κ ύ ρ ι λ λ ος [Μ. Γ ε δ ε ώ ν, μνήμη Γανοχώρων ὡς ἀνωτ. σ. 109.—Ἐ κ κ λ. Ἀ λ. Λ' 30].

ριον 1862. Προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Προικοννήσου τῇ 24 Ἰανουαρίου 1877 1).

Σωφρόνιος ἀρχιμανδρίτης, ψηφισθεὶς τῇ 25 Ὀκτωβρίου 1877, «δι' αἰτήσεως τῶν ἐνοριτῶν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ Γαλατᾶ πρὸς πνευματικὴν ἐπίσκεψιν αὐτῶν». Προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Ἀγχιάλου τῇ 17 Νοεμβρίου 1888 2).

Μελισσηνὸς ἀρχιμανδρίτης, ψηφισθεὶς τῇ 30 Ὀκτωβρίου 1897, αἰτήσει τῆς κοινότητος Ταταούλων. Προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Μαρωνείας τῇ 13 Φεβρουαρίου 1914 3).

23] ΠΑΝΙΟΝ

Ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἐπισκοπῶν τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας, τοὐλάχιστον ἀπὸ τοῦ στ' αἰῶνος, ἐξηκολούθησεν ὑφισταμένη ἐπὶ πολύ, ἴσως μάλιστα καὶ συνηνωμένως προσωρινῶς ἐπὶ Ἰσαὰκ Ἀγγέλου (1186—1196) μετὰ τῆς ***Ραιδεστοῦ***. Ἐν τοῖς μετὰ τὴν ἅλωσιν χρόνοις ὑποτίθεται ἀρχικῶς αὐτοτελὴς ἀπὸ τῆς ***Ραιδεστοῦ*** ἐπισκοπή, ἑνωθεῖσα ὅμως ἀργότερον, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ιϛ' αἰῶνος, μετ' αὐτῆς. Τὰ περαιτέρω σχετικὰ ἀναγράφονται ἐν τοῖς καθέκαστα περὶ ***Ραιδεστοῦ*** 4).

24] ΠΕΡΙΘΕΩΡΙΟΝ

Ἐκ τῶν ἐπισκοπῶν τῆς μητροπόλεως Τραϊανουπόλεως ἐτιμήθη εἰς ***μητρόπολιν*** μετὰ τὴν τελευτὴν Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ Γ'(†1341). Δοθεῖσα κατ' ἐπίδοσιν τῷ μητροπ. Τραϊανουπόλεως (Δεκέμβριος 1353) ἐξηκολούθησε ὑπάρχουσα ἐπὶ πολὺ αὐτοτελής, μέχρις οὗ διὰ τὰς καιρικὰς περιστάσεις ὀλιγάνθρωπος καταστᾶσα συνηνώθη τῇ ὀλιγανθρώπῳ ὡσαύτως ἢ καὶ πατριαρχικῇ ἐξαρχίᾳ *Ξάνθης*, ἀποτελέσασα ἀπὸ τῶν μέσων τοὐλάχιστον τοῦ ιϛ' αἰῶνος τὴν ἡνωμένην ἐπαρχίαν ***Ξάνθης καὶ Περιθεωρίου***. Τὰ κατ' αὐτὴν περαιτέρω ὡς καὶ ὁ ἐπισκοπικὸς ἐφεξῆς κατάλογος ἀναγράφονται ἐν τοῖς καθέκαστα περὶ ***Ξάνθης*** 5).

1] Κ ώ δ. Π. Ἀρχ ΚΒ' 416. ΞΖ'. 186.

2] ΞΖ' 207, 371.

3] ϡια' 18, 302.

4) P e r t h e y, 3, 61, 103, 155, 167, 182, 203, 245.— G e l z e r ungedr. 536, 552, 633.—T o ῦ α ὐ τ ο ῦ Cyprii 8, 62. Ρ. Π ο τ λ ῆ Ε' 458, 476. 514.— Ὀ ρ θ. Γ' 235. L e Q u i e n Ι' 1119, Ἐκκλ. ἱστορ. Φ. Β α φ ε ί δ ο υ Γ' α' 97. — Ν έ α Σ ι ὼ ν ΚΣΤ' (1931) σ. 537.

ΣΗΜ. Κατὰ Μάϊον 1590 ἀναφέρεται ἐπίσκοπος Χ ε ρ ρ ο ν ή σ ο υ καὶ Π α ν ί ο υ Δ ι ο ν ύ σ ι ο ς, καθ' ὃν ἀκριβῶς χρόνον ἀναφέρεται καὶ Ρ α ι δ ε σ τ ο ῦ Ἰ γ ν ά τ ι ο ς (R e g e l κλπ. σ. 90).

5) P a r t h e y 122, 136, 219, 234.— G e l z e r ungedr. σ. 558, 601, 609, 610, 629, 631.—T ο ῦ α ὐ τ ο ῦ Cyprii σ. 80.—Ρ. Π ο τ λ ῆ Ε' 483. 485, σημ. 501,

25) ΠΕΡΙΣΤΑΣΙΣ

Ἐκ τῶν ἐπισκοπῶν τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας ἤδη ἀπὸ τῶν χρόνων Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ (1081—1118), ἐκλιποῦσα ἀργότερον καὶ ἐμφανιζομένη καὶ αὖθις ἐν τοῖς μετὰ τὴν ἅλωσιν χρόνοις ὡς ἐπισκοπὴ *Περιστάσεως καὶ Μυριοφύτου* ὑπὸ τὴν αὐτὴν ὡς ἄνω μητρόπολιν. Τὰ κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτῆς προαγωγὴν εἰς μητρόπολιν καὶ ὁ ἐπισκοπικὸς αὐτῆς κατάλογος ἀναγράφονται ἐν τῷ οἰκείῳ μέρει περὶ *Μυριοφύτου* [1]).

26) ΡΑΙΔΕΣΤΟΣ

Ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἐπισκοπῶν τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας (τοὐλάχιστον ἀπὸ τοῦ ϛ'. αἰῶνος) ἐτιμήθη, μετὰ τὴν τελευτὴν Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ Γ' (†1341), εἰς *μητρόπολιν*, προσωρινοῦ χαρακτῆρος, ἐφ' ὅσον μετ' οὐ πολὺ ἔπαυσεν ἀναφερομένη ὡς τοιαύτη. Ἐν τοῖς μετὰ τὴν ἅλωσιν χρόνοις καὶ εἰδικῶς ἀπὸ τοῦ ιϛ' αἰῶνος ἐμφανίζεται ὡς ἐπισκοπὴ καὶ αὖθις τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας, συνηνωμένη μάλιστα μετὰ τῆς τοῦ *Πανίου*, προαχθεῖσα κατὰ Ἰούλιον 1694 εἰς ***ἀρχιεπισκοπὴν*** τελοῦσαν τῷ πατριαρχικῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως. Κατὰ Ὀκτώβριον 1702 ***συνηνώθη*** τῇ μητροπ. Ἡρακλείας. «Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ἡ Ραιδεστὸς πολιτεία τῇ ἐξ ὕψους εὐμενείᾳ καὶ τῇ τῶν ἐνοικούντων χριστιανῶν ἐπιμελείᾳ καὶ σπουδῇ, ὅσον γε ἐφικτὸν ἐν τῇ ἐνεστώσῃ τοῦ ἡμετέρου Γένους δυστυχίᾳ, μεγάλης πόλεως ἀπείληφε σχῆμα, τῷ τε πλήθει τῶν ἐν αὐτῇ διατριβόντων χριστιανῶν καὶ τῷ ἀνθοῦντι τῆς ἐμπορίας, καὶ ὅλως ἅπασι τοῖς εἰωθόσι προσοικειοῦν ταῖς πόλεσι κάλλος τε καὶ εὐπρέπειαν τῶν ὑπὸ τὸν οἰκουμενικὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον τελουσῶν μητροπόλεων, οὐδεμιᾶς ἀπολείπεται κατόπιν, ἡ δὲ ἁγιωτάτη μητρόπολις Ἡρακλείας, ὑπὸ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου τὴν πρὶν εὐπρέπειαν ἀφαιρεθεῖσα καὶ μικροῦ δεῖν εἰς ἔδαφος καταβληθεῖσα, οὐκ ἔχει ἀρκούντως ὑποδέξασθαι καὶ προσηκόντως περιθάλψαι τὸν αὐτὴν προστατεύοντα. . . . . δεῖν ἐγνώκαμεν ἑνωθῆναι τὴν ἐν Ραιδεστῷ ἐκκλησίαν τῇ ἁγίᾳ μητροπόλει Ἡ-

---

Acta Patr. Α' 325, 331.—Μ. Γεδεών, Π. Πίν. 427, 434, 517.—Μ. Ἐ. Ἐγκ. Κ' 1.—Le Quien Ι' 1205.—Κ. Σάθα Νεοελλ. φιλολ. σ. 152.

ΣΗΜ. Γνωστοὶ μ]ται Περιθεωρίου πρὸ τῆς ἑνώσεως αὐτοῦ μετὰ τῆς Ξάνθης ἀναφέρονται: Ἰωσήφ, Ὀκτώβρ. 1474.—Ματθαῖος, 1488, καὶ Παχώμιος, Ἰούλιος 1498. (Ὀρθοδ. Η' 320. —Ἐπ. Σταματιάδου ἐκκλ. σύλλεκτα Σάμος 1891. σ. 36, 42).

1) Parthey σ. 103.—Gelzer ungedr. 633.—P. Πολλῆ Ε'. 476, 514. —Ὀρθοδ. Γ' 235.—Χρυσάνθου συνταγμ. 72.—Μ. Γεδεών, μνήμη Γανοχώρων σ. 11, 18, 22, 54, 71, 103 ἑξ.—Μ. Ε. Ἐγκ. Κ' 31.—Le Quien Ι' 1151. —Ἐκκλ. Ἀλ. ΚΖ' 375, ΛΒ' 270.

ρακλείας, ἵνα τῇ τοιαύτῃ οἰκονομίᾳ τήν τε τοῦ τῆς Ἡρακλείας θρόνου ἔνδειαν παραμυθησώμεθα καὶ τὴν πολιτείαν Ραιδεστοῦ, τὴν τόγε νῦν ἔχον ἀνθοῦσαν καὶ τὴν τῆς ἐπισκοπῆς προσηγορίαν μονονουχὶ δυσχεραίνουσαν, ἀρχιερατικῆς ἐπισκέψεως ἀξιώσωμεν. Γράφομεν τοίνυν καὶ ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς ... καὶ ἑνοῦμεν τῇ μητροπόλει Ἡρακλείας τὴν ἐκκλησίαν Ραιδεστοῦ καὶ ἀμφοτέρας εἰς μίαν καὶ μόνην ἐπαρχίαν καθιστῶμεν ... ὥστε ὑπάρχειν εἰς ἀεὶ τὴν Ραιδεστὸν τῇ μητροπ. Ἡρακλείας συνηνωμένην τε καὶ συμμεμιγμένην ἀδιαιρέτως καὶ ἀδιασπάστως τόν τε τὴν προστασίαν αὐτῶν ἐμπεπιστευμένον, τὴν τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου ***Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ*** φέρειν κλῆσιν ...» Ταῦτα κατὰ τὸ σχετικὸν πατριαρχικὸν καὶ σονοδικὸν ἑνωτικὸν γράμμα [1].

* * *

Μελχισεδέκ, [2] ἐπισκόπου Ραιδεστοῦ καὶ Πανίου, συνυποψηφιότης διὰ τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον, Νοέμβριος 1620.

Θεοφάνους, ἐπισκόπου Ραιδεστοῦ καὶ Πανίου καθαίρεσις (1637) [3].

Κυρίλλου, συνυποψηφιότης διὰ τὴν μητρόπολιν Πισσιδείας, (Σεπτέμβριος 1661) [4].

Ἀθανασίου «καθαιρέσει παντελεῖ καθυποβληθέντος καὶ τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης (=Ραιδεστοῦ καὶ Πανίου) ἐξωσθέντος διὰ τὰ πολλὰ αὐτοῦ

---

1) P a r t h e y σ. 61, 103, 155, 167, 183, 203, 245. G e l z e r ungedr. σ. 537, 552, 601, 609, 633. —Τ ο ῦ α ὐ τ ο ῦ Cyprii σ. 8, 62.—Ρ. Π ο τ λ ῆ, Ε' 458, 476.—Ὀ ρ θ ο δ. Γ' 235. Ν έ α Σ ι ὼ ν ΚΣΤ' 568. —Μ. Γ ε δ ε ώ ν, Π. Πίν. 612, 614. — Π α ρ ά ρ τ η μ α ΙΖ' τόμ. (σ. 84) καὶ Κ—ΚΒ' τόμ. (σ. 105) τοῦ περιοδ. Ε. Φ Συλλόγου.—Ἐ κ κ λ. Ἀ λ. ΚΖ' 553, 625, 638.—Μ.Ε. Ἐ γ κ. ΚΑ' 27.—L e Q u i e n Ι' 1127. — Θ ρ α κ ι κ ὴ ἐ π ε τ η ρ ὶ ς 1897 σ. 27. — Ἡ ἑλλ. κοινότης Ραιδεστοῦ κατὰ ιη' αἰῶνα ὑπὸ Μ. Γ ε δ ε ὼ ν ἐν Ἐ κ κ λ. Ἀ λ. Ι' 158, ΚΖ' 552 ἑξ. — Ἐκκλ. ἱστορ. Φ. Β α φ ε ί δ ο υ Γ'α' σ. 97.

2) Κ ω δ. Β' 23 —Ἀναφέρεται τῷ 1620 καὶ συνεχῶς μέχρι Μαΐου 1628 (Κωδ. Α' 106, 108, 113, 150, 152, 158, 163, 173, 179, 187, 189. Β' 33, 41, 43, 54, 91.—Ἐ κ κ λ. Ἀλ. Β' 668. ΚΖ' 668.—Ἠ λ. Γ ε ν. Φωτ. βιβλ. 237).—Πρὸ αὐτοῦ : Μ α κ ά ρ ι ο ς 1449.—Ἀ ν ώ ν ν υ μ ο ς 1572 καὶ Ἰ γ ν ά τ ι ο ς, Μάϊος 1590 (Ὀρθ. R e g e l σ. 91.—Ἐ κ κ λ. Ἀ λ. ἔνθα ἀνωτ.).

3) Α' 308.—Ν. Σ υ ν. 320.—Σ ά θ α Μ.Βιβλ. Γ' 572.—Ἴσως ὁ Θ ε ο φ ά ν η ς ὑπῆρξε διάδοχος τοῦ Μ ε λ χ ι σ ε δ έ κ, Ἀναφέρεται κατὰ Φεβρ. 1632 (Κωδ. Α' 229.—Ἠλ. Γ ε ν ν. ὡς ἀνωτ. 237.—Σ ά θ α Νεοελλ. φιλ. σ. 284].

4) Α' 420.—Ν. Σ υ ν. 296. —Πιθανῶς τὸν Κ ύ ρ ι λ λ ο ν διεδέχθη ὁ Ἀ θ α ν ά σ ι ο ς ἀναφερόμενος τῷ 1663, καθαιρεθεὶς δὲ κατὰ Νοέμβριον 1671 (Μ. Γ ε δ ε ώ ν, Π. Πίν. σ. 602.—Κεραμέως Ἱεροσ. βιβλ. Α' 348).

ἐγκλήματα» ἐξελέγη (Νοέμβριος 1675) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομον. κὺρ *Θεοφάνης*», αἰτήσει τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας Βαρθολομαίου 1).

Παχωμίου, ἐπισκόπου Ραιδεστοῦ, προαγωγὴ εἰς ἀρχιεπίσκοπον Ραιδεστοῦ (Ἰούλιος 1694) καὶ παραίτησις κατὰ Ὀκτώβριον 1702 2).

27) ΣΑΡΑΝΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ.

Τμῆμα τῆς μ]λεως Ἀδριανουπόλεως, διακυβερνώμενον πνευματικῶς ἐν τοῖς τελευταίοις χρόνοις ὑπὸ τιτουλαρίων ἐπισκόπων, βοηθῶν τοῦ μ]του Ἀδριανουπόλεως ἑδρευόντων ἐν 40 Ἐκκλησίαις, ἀνεκηρύχθη κατὰ Μάϊον 1906 εἰς *μητρόπολιν*, καταλαβοῦσαν τὴν 83ην θέσιν ἐν τῷ Συνταγματίῳ. Ἡ ἐπαρχία διελύθη διὰ τῆς μετοικεσίας τῶν χριστιανῶν αὐτῆς εἰς Ἑλλάδα [1923] 3).

*
* *

Ἱδρυτικὸς Τόμος τῆς μητροπόλεως Σαράντα Ἐκκλησιῶν 1)

† Ἰωακείμ, ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντιτουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Προνοίας ἔργον ἐκκλησιαστικῆς ἐνδείκνυται τὰ τῶν ἐπαρχιακῶν διοικήσεων ὅρια πρὸς τὰς συμβαινούσας ἀνάγκας καὶ περιστάσεις ρυθ-

---

1) Ν. Συν. 236.— Τὸν Θεοφάνη διεδέχθη πιθανῶς ὁ Λεόντιος ἀναφερόμενος ὡς Πανίου μόνον, (ἀντὶ Ραιδεστοῦ καὶ Πανίου) κατὰ 8]βριον 1674 (Κ. Δελικάνη πατρ. ἔγγρ. Γ' 785.— Ν. Συν. 93). Εἶτα ἀναφέρεται Ἀθανάσιος, πάντως ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς ἀρθείσης φυσικῶς τῆς καθαιρέσεως αὐτοῦ. Τῇ 2 Αὐγ. 1679 κατέλαβε δυναστικῶς τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως, ὁπόθεν ὅμως ἐξεβλήθη τῇ 15 ἰδ. μ. καὶ ἔτους ἐξορισθεὶς ἄγνωστόν που. (Ἐκκλ. Ἀλ. ΚΖ' 668.—Μ. Γεδεὼν ἔνθ' ἀνωτ.—Μ. Ἑλ. Ἐγκ. Β' 8.— Ὑψηλάντου, τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν σ. 182).—Πιθανῶς τὸν Ἀθανάσιον διεδέχθη ὁ Παχώμιος ἀναφερόμενος τῷ 1691 (Κωδ. Γ' 2.— Ὑψηλ. ὡς ἀνωτ σ. 208).

2) Παράρτημα ὡς ἀνωτ. σ. 86.

3) Ἐκκλ. Ἀλήθ. ΛΑ' . . . ΚΖ'. 48.—Μ. Ε. Ἐγκ. ΚΑ' 556.—Μελισσηνοῦ Χριστοδούλου περιγραφὴ ἱστοριογεωγραφικὴ τῆς ἐπαρχίας 40 Ἐκκλησιῶν Ἀθῆναι 1880.—Τοῦ αὐτοῦ, τὸ ὄνομα τῶν 40 Ἐκκλησιῶν ἐν Νεολόγῳ Κ)πόλεως 1891 20 Ἰουνίου.— Τοῦ αὐτοῦ ἡ Θράκη καὶ αἱ 40 Ἐκκλησίαι Κ)πολις 1897.—Θρακικὰ Β' 440.—Κ. Ν. Χατζοπούλου, ἡ ἐπαρχία 40 Ἐκκλησιῶν ἐν Θρακ. ἐπετηρίδι τῷ 1897.

4) ϛοα' 51.

μίζειν καὶ συμβιβάζειν εἰς ἀσφαλεστέραν τὴν προστασίαν, οἰκοδομήν τε καὶ σωτηρίαν τοῦ χριστωνύμου λαοῦ. Διὸ δὴ καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία προσφυῶς ἓν ἕκαστον καθορίζουσα οὐ λείπει ἀξιοχρέως τὴν τελεσφόρως ἐπιφέρουσα μεταλλαγὴν ἢ διαρρύθμισιν, εἴ που ἀνάγκαι νέαι καὶ περιστάσεις τὴν διαρρύθμισιν ταύτην ἐνδεικνῦσι καὶ ἐπιβάλλουσι. Πάντα γὰρ κατὰ τὸ χρεὼν καὶ πρὸς οἰκοδομήν, κατὰ τὸ ἀποστολικὸν λόγιον, ὀφείλουσι γίνεσθαι. Ἐπειδὴ τοίνυν καὶ οἱ κατὰ τὸ τμῆμα τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν τῆς θεοσώστου ἐπαρχίας Ἀδριανουπόλεως ὀρθόδοξοι χριστιανοί, τὰ ἑαυτῶν ἀμεσωτέρας τινὸς ἐποπτείας καὶ ἀσφαλείας ἄλλως τε καὶ διὰ τὰς τοπικὰς καὶ καιρικὰς ἀνάγκας καὶ περιστάσεις ἐπιδεόμενα ὑπολαμβάνοντες, πολλάκις ἀνηνέχθησαν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἀνάγκην ἰδίου καὶ μονίμου ἐν τῷ τμήματι αὐτῶν ἀρχιερέως ὡς τὴν μόνην ἀσφάλειαν ὑποδεικνύοντες καὶ τὴν διὰ τοῦτο εἰς ἰδιαιτέραν ἐπαρχίαν ἀνάδειξιν τοῦ ἑαυτῶν τμήματος ἐξαιτούμενοι, ὡς καὶ ἀριθμῷ ἄλλως τῶν κατοίκων εἰς ἀξιοπρεπῆ συντήρησιν ἰδίου ἀρχιερέως ἐπαρκοῦντος καὶ διὰ τὴν κοινωνικὴν δὲ ἐπίδοσιν καὶ ἀνάπτυξιν ἀξίου ἵνα τύχῃ τοιαύτης ἀπὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας εὐνοίας καὶ τιμῆς, ἡ Ἐκκλησία μητρικῶς περὶ αὐτῶν, ὥσπερ δὴ καὶ περὶ πάντων, προνοοῦσα καὶ φροντίζουσα καὶ τὸν πόθον αὐτῶν, κατὰ τὸ ἐγχωροῦν καὶ προσῆκον θεραπεύουσα, τέως μὲν ἔγνω ἐγκρῖναι τὸν διορισμὸν αὐτόθι βοηθοῦ ἐπισκόπου ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐξάρτησιν τοῦ κανονικοῦ τῆς ἐπαρχίας Μητροπολίτου ἐπὶ τὸ προΐστασθαι ἀρχιερατικῶς καὶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰ πνευματικὰ τῶν αὐτόθι κατοίκων συμφέροντα προστατεύειν. Ἐπεὶ δὲ τὸ μέτρον τοῦτο καίπερ σημαντικῶς τὰς ἀνάγκας καὶ τοὺς πόθους τῶν ἐνοικούντων ἱκανοποιῆσαν, ὅμως οὐκ εἰς τέλος ἐφάνη τὰ πράγματα θεραπεῦον, τῶν χριστιανῶν τοῦ τμήματος καὶ αὖθις καὶ πολλάκις δι᾽ ἀναφορῶν καὶ αἰτήσεων τὴν σύστασιν ἰδίας αὐτοτελοῦς ἐπαρχίας ὡς τὸ μόνον ἐνδεικνύμενον τελεσφόρον μέτρον ἐκλιπαρούντων καὶ ἐξαιτουμένων, σκέψις καὶ αὖθις ἐγένετο συνοδικὴ τὸν προσήκοντα ἐξευρεῖν τρόπον τῆς θεραπείας καὶ διορθώσεως. Μετὰ οὖν τῆς ὀφειλομένης ἐπιστασίας ἐπανειλημμένως περὶ τούτου διασκεψάμενοι συνοδικῶς καὶ τοῦτο μὲν τὰς ἀνάγκας καὶ περιστάσεις τῶν ἐν τῷ εἰρημένῳ τμήματι πολυπληθῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν ὑπ᾽ ὄψιν λαβόντες, τοῦτο δὲ καὶ περὶ τῆς ἐπαρκείας τοῦ μέρους λόγῳ τε πληθυσμοῦ καὶ τῆς ἄλλης ἐπιδόσεως καὶ ἀναπτύξεως βεβαιωθέντες, οὐ μὴν δ᾽ ἀλλὰ καὶ τὴν προσδοκωμένην λυσιτέλειαν καὶ τὴν ἐπὶ τὰ βελτίῳ διαθέρμανσιν τῶν κατοίκων πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες, ἔγνωμεν τῇ ἔκπαλαι στοιχοῦντες καὶ παραδεδομένῃ τάξει καὶ τῷ ἐκκλησιαστικῷ ἔθει, μετὰ σταθμίσεως δὲ καὶ τῆς προσηκούσης ἀσφαλείας καὶ τῶν τοῦ κανονικοῦ τῆς ἐπαρχίας ἀρχιερέως δικαίων, ἀποχωρίσαι τὸ εἰρημένον τμῆμα Σαράντα

Ἐκκλησιῶν ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας Ἀδριανουπόλεως καὶ εἰς ἰδίαν αὐτοτελῆ Μητρόπολιν τιμῆσαι καὶ προαγαγεῖν, ὑπὸ τὴν ἄμεσον τελοῦσαν ἐξάρτησιν καὶ ὑποταγὴν τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἁγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ θρόνου, πρὸς αὐτόν τε μόνον τὴν ἀναφορὰν ἔχουσαν καὶ ὑπ' αὐτοῦ δεσποζομένην καὶ ἐξουσιαζομένην κατὰ τὴν τάξιν καὶ τοὺς ὅρους καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς κλίματος ἱερῶν Μητροπόλεων. Καὶ δὴ γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῖν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα τὸ εἰρημένον τμῆμα Σαράντα Ἐκκλησιῶν, συγκείμενον ἐκ τῆς πόλεως Σαράντα Ἐκκλησιῶν, καὶ τῶν χωρίων Σκοποῦ, Ἰέννας, Βουνὰρ-Χισάρ, Σκεπαστοῦ, Εὐκαρίου, Κουρούδερε, Γιανδζηκλάρ, Κουγιούνδερε, Κουγιοῦν-Κιαβούρ, Πέτρας καὶ Σκοπέλου, διὰ τοὺς προεκτεθέντας εὐλογοφανεῖς λόγους καὶ ἐκ κανονικῆς ἀποφάσεως ὑπάρχῃ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς καὶ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα και λέγηται καὶ παρὰ πάντων γινώσκηται Μητρόπολις τοῦ καθ' ἡμας Ἁγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὁ δὲ ἐν αὐτῷ διὰ κανονικῶν ψήφων ἐγκατασταθησόμενος ἀρχιερεὺς καὶ οἱ μετ' αὐτὸν τιτλοφορῶνται «Ἱερώτατοι Μητροπολῖται Σαράντα Ἐκκλησιῶν καὶ ὑπέρτιμοι», φυλάττοντες τὴν κανονικὴν διάταξιν τοῦ μνημονεύειν τοῦ Πατριαρχικοῦ ὀνόματος, συναριθμούμενοι δὲ ΠΓ' ἐν τῇ τάξει καὶ τῇ χορείᾳ τῶν λοιπῶν τοῦ Θρόνου Μητροπολιτῶν, καθὰ καὶ ἐν τῷ συνταγματίῳ ἀναγέγραπται, στάσιν τε καὶ ἕδραν τὴν ἀνάλογον ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς χοροστασίαις καὶ συνελεύσεσιν ἔχοντες, ποιμαίνοντες δὲ θεοφιλῶς καὶ θεαρέστως τὸ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ λογικὸν τοῦ Χριστοῦ ποίμνιον, εὐλογοῦντές τε καὶ ἁγιάζοντες αὐτὸ καὶ πάντα ἁπαξαπλῶς ἐκτελοῦντες τὰ ἀρχιερατικὰ ὡς γνήσιοι καὶ κανονικοὶ τῆς ἐπαρχίας ἀρχιερεῖς μετὰ καὶ τῆς ἐν τῷ ἱερῷ συνθρόνῳ ἐγκαθιδρύσεως. Ὀφείλουσι δὲ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ θεοσώστῳ ταύτῃ ἐπαρχίᾳ ἐνοικοῦντες εὐλογημένοι χριστιανοί, ἱερωμένοι τε καὶ λαϊκοί, ἀναγνωρίζειν τὸν ἑκάστοτε ἀρχιερατεύοντα Μητροπολίτην αὐτῶν καὶ πειθαρχεῖν καὶ ὑποτάσσεσθαι αὐτῷ ὡς κανονικῷ αὐτῶν ἀρχιερεῖ καὶ πνευματικῷ πατρὶ καὶ ποιμένι, λόγον μέλλοντι δοῦναι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ ἀδεκάστου Κριτοῦ ἐν ἡμέρᾳ τῆς τῶν ἔργων ἀνταποδόσεως, προθύμως, φιλοτίμως καὶ τακτικῶς καὶ τὴν εἰς τριάκοντα ἑπτὰ χιλιάδας γρόσια ὁρισθεῖσαν ἐτησίαν ἀρχιερατικὴν ἐπιχορήγησιν, ἐν ᾗ συμπεριείληπται καὶ ἡ ἐκ δύο χιλιάδων γροσίων πατριαρχικὴ ἐπιχορήγησις, καταβάλλοντες καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ ἀρχιερατικὰ δικαιώματα, κύρια τε καὶ τυχηρά, εἰς ἀξιοπρεπῆ συντήρησιν τοῦ οἰκείου ποιμένος. Ταῦτα ἔδοξαν, ἀπεφασίσθησαν καὶ ἐκυρώθησαν συνοδικῶς. Εἰς δὲ περὶ τούτου ἔνδειξιν καὶ διενεκῆ τὴν ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ ὁ παρὼν ἡμέτερος Πατριαρχικὸς καὶ Συνοδικὸς Τόμος, κατα-

στρωθεὶς καὶ ὑπογραφεὶς ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ‚αϡστ', κατὰ μῆνα Μάϊον, Ἐπινεμήσεως Δ'.

† Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ***Ἰωακείμ*** ἀποφαίνεται

† Ὁ Κυζίκου ***Ἀθανάσιος***
† Ὁ Νικομηδείας ***Φιλόθεος***
† Ὁ Πισσιδείας ***Γεράσιμος***
† Ὁ Τραπεζοῦντος ***Κων]τῖνος***
† Ὁ Μηθύμνης ***Στέφανος***
† Ὁ Χίου ***Κωνσταντῖνος***
† Ὁ Μαρωνείας ***Νικόλαος***
† Ὁ Σηλυβρίας ***Διονύσιος***
† Ὁ Σισαν. καὶ Σιατίστης ***Σεραφείμ***
† Ὁ Δρυϊνουπόλεως ***Λουκᾶς***
† Ὁ Κολωνίας ***Πολύκαρπος***
† Ὁ Βελλᾶς καὶ Κονίτσης ***Κων]τῖνος***

***

«Τοῦ τμήματος 40 Ἐκκλησιῶν τῆς μ)λεως Ἀδριανουπόλεως μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ χωρίων ἀναγκαίου κριθέντος, κατ' ἀπόφασιν τῆς ἱ. Συνόδου καὶ διὰ τοὺς ἐν τοῖς πρακτικοῖς αὐτῆς ἐκτιθεμένους λόγους, ἵν' ἀνακηρυχθῇ εἰς νέαν μητρόπολιν ὑπὸ τὴν προσωνυμίαν «Σαράντα Ἐκκλησιῶν», ἀνεξάρτητον μὲν τῆς μ. Ἀδριανουπόλεως, ἐξαρτωμένην δὲ ἐκκλησιαστικῶς ἐκ τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ἔχουσαν τὰ συνοδικῶς διαχαραχθέντα ὅρια, τούτου δ' ἕνεκα ἀναγκαίου ἀποβάντος ὅπως ἡ πνευματικὴ διοίκησις τῆς νέας ταύτης ἐκκλησιαστικῆς ἐπαρχίας ἀνατεθῇ εἰς κατάλληλον πρόσωπον» ἐξελέγη [3 Μαΐου 1906) ὁ μ]της Πρεσπῶν καὶ Ἀχριδῶν ***Ἄνθιμος*** [1]).

Ἀνθίμου «προαχθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μ]λεως Ξάνθης» ἐξελέγη [25 Νοεμβρίου 1910] «ὁ θεοφ. ἐπίσκοπος Ἐλαίας ***Ἀγαθάγγελος*** [2]).

Ἀγαθαγγέλου προαχθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μ]λεως Ἐδέσσης τῇ 20 Ὀκτωβρίου 1922, παρέμεινε ἔκτοτε ἡ ἐπαρχία αὕτη ἄνευ τιτλούχου.»

1) Ἔνθα ἀν. σ. 183.
2) Αὐτόθι σ. 232.

28) ΣΕΡΕΝΤΙΟΝ

Ἐκ τῶν ἐπισκοπῶν τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας ἀπὸ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (886—911) ὑφίστατο αὐτοτελὴς καὶ πέραν ἴσως τοῦ ιγ′ αἰῶνος, (ὑπὸ τὸ ὄνομα : *Σεργέτζης* ἢ *Σεργέντζης* ἢ *Σερεντίων*) ὅτε κατηργήθη ἢ καὶ πιθανῶς συνηνώθη τῇ ἐπισκοπῇ Τυρολλόης. Ἀπὸ τοῦ β′. ἡμίσεως τοῦ ις′ κατὰ πιθανότητα, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ὅμως τοῦ ιζ′ αἰῶνος κατὰ βεβαιότητα ἐμφανίζεται ἡ ἐπισκοπὴ ***Τυρουλόης καὶ Σερεντζίων***. Περὶ τῶν κατ' αὐτὴν περαιτέρω ἀναγράφεται ἐν τοῖς σχετικοῖς περὶ ***Τυρολλόης*** 1).

29) ΣΗΛΥΒΡΙΑ

Ἀρχικῶς ἐκ τῶν ἐπισκοπῶν τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας γνωριζομένη προσωρινῶς ὑπὸ τὸ ὄνομα «Εὐδοξιουπόλεως» ἐμφανίζεται ἀπὸ τοῦ ς′ αἰῶνος μεταξὺ τῶν «αὐτοκεφάλων» ἀρχιεπισκοπῶν τοῦ Πατρ. Κωνσταντινουπόλεως (ἐπαρχίας Εὐρώπης) τιμηθεῖσα ἀργότερον ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ (1143—1180), καὶ εἰς ***μητρόπολιν***, καταλαβοῦσαν διαδοχικῶς θέσιν πε′, πβ′, πα′, ρβ′, π′, μζ′, ἐν τοῖς ***Τακτικοῖς*** καὶ μγ′ ἐν τῷ «Συνταγματίῳ» τῶν μητροπόλεων. Ὁ μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας ταύτης, μὴ ὑφισταμένης ἤδη ἀπὸ τοῦ 1923 διὰ τὴν εἰς Ἑλλάδα μετανάστευσιν τῶν χριστιανῶν αὐτῆς, ἐφημίζετο ***«ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Θρᾴκης»*** 2).

* *
*

Θεοφάνους «θανάτῳ φυσικῷ τὸ ζῆν ἀποβάλοντος»3 ἐξελέγη (10 Νο-

---

1) Parthey 104, 204,245.—Gelzer ungedr. 552.—Τοῦ αὐτοῦ Cyprii σ. 63.—Ρ. Ποτλῆ Ε′ 476.—Μ.Ἐ. Ἐγκ. ΚΒ′ 417.—Le Quien Ι′ 1129.

2) Parthey σ. 3, 58, 99, 135· 148, 152, 165, 200,233, 242.—Gelzer ungedr. σ. 535, 551, 571, 586, 587, 592, 600, 608, 629.—Τοῦ αὐτοῦ Cyprii σ. 4, 59.—Ρ. Ποτλῆ Ε′ 457, 475, 494, 501, 518.—Ὀρθοδ. Γ′ 233.—Νέα Σιὼν ΚΣΤ′ 564.—Χρυσάνθου, συνταγμ. 73. Ἀρχ. Χ. Π. αἱ ἐπαρχίαι κλπ. σ. 14, 17, 23.—Acta Patr. Α′ 49, 144·—Θρακικὰ Α′ 259.—Μ.Ἐ. Ἐγκ. ΙΑ′ 715, ΚΑ′ 711.—Le Quien Ι′ 1137.—Ἐκκλ. Ἀλ. ΚΖ′, 107.—Σ. Σταμούλη ἡ μητρόπολις Σηλυβρίας ἐν Νεολόγῳ Κ)πόλεως 1891 23]10—7]11.—Νέα Σιὼν ΚΣΤ′ (1931) σ. 594.

3) Ὁ Θεοφάνης ἀναφέρεται κατὰ Μάϊον 1608 [Κώδ. Α′ 26].— Γνωστοὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν ἀρχιερεῖς Σηλυβρίας τυγχάνουσι : Ἰωσὴφ 1474— Ἀνώνυ-

εμβρίου 1618) «ὁ θεοφ. πρ. ἐπίσκοπος Πολυανῆς κὺρ ***Ἱερεμίας***» 1).

Μακαρίου «κακῶς καὶ ληστρικῶς κατατυραννοῦντος καὶ καθαιρέσει τελείᾳ καθυποβληθέντος διὰ τὰς παρανόμους αὐτοῦ πράξεις» ἐξελέγη (29 Ἀπριλίου 1624) «ὁ ὁσιώτατ. πρωτοσύγκελος Ἡρακλείας κὺρ ***Λαυρέντιος***» 2).

Λαυρεντίου «καθαιρέσει τελείᾳ καθυποβληθέντος διὰ πολλὰ ἐγκλήματα κωλύοντα αὐτὸν τοῦ εἶναι καὶ λέγεσθαι ἀρχιερέα καὶ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ κακῶς φυγόντος» ἐξελέγη (Φεβρουάριος 1638) ὁ ὁσιώτατος ἱερομόναχος ***Σωφρόνιος*** 3).

Σωφρονίου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ ποιησαμένου» 4) ἐξελέγη (20 Δεκεμβρίου 1645) «ὁ πανοσιώτ. ἐν ἱερομον. καὶ πνευματικοῖς κὺρ ***Μακάριος***5»).

Μακαρίου «ἐν τῷ ἀπέρχεσθαι εἰς τὴν μητρόπολιν αὐτοῦ πνιγέντος» ἐξελέγη (14 Μαρτ.1646) «ὁ πανοσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Μελέτιο***»6).

Μακαρίου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ καὶ ἀβίαστον ποιησαμένου» ἐξελέγη (Μάϊος 1701) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς κὺρ ***Λεόντιος***» 7).

Λεοντίου «θανάτῳ φυσικῷ τὸ πέρας τοῦ βίου δεξαμένου κἀντεῦθεν

μ ο ς, 1501, —Ἀ θ α ν ά σ ι ο ς, 1578, 1580, 1584, Φεβρ. 1585, Μάϊος 1590 (Ὀ ρ θ. Η΄ . . . . —Ἐ κ κ λ. Ἀ λ. Β΄ 731, 795. — Le Q u i e n Ι΄ 1140). —R e g e l ὡς ἀνωτ. σ. 88.

1) Κ ω δ. Β΄ 5. —Κ ε ρ α μ έ ω ς Ἱεροσολ. βιβλ. Δ΄ 8. — Τὸ ὑ π ό μ ν η μ α δημοσιεύεται ἐν τῇ Φωτ. βιβλιοθήκῃ τοῦ Μ. Ἠ λ. Γ ε ν ν α δ ί ο υ σ. 129.— Μετὰ τὸν Ἰ ε ρ ε μ ί α ν, ἀναφερόμενον κατὰ Ἰούνιον 1619 καὶ τῷ 1620 (Α΄ 89, Β΄ 20), σημειοῦνται : Λ α υ ρ έ ν τ ι ο ς, Φεβρ. καὶ Αὔγ. 1622 (Α΄ 106, 108) καὶ Μ α κ ά ρ ι ο ς, Αὔγ. 1623 (Α΄ 137).

2) Α΄ 151.—Ν ο μ. Σ υ ν. 302.—Σ ά θ α Μεσ. βιβλ. Γ΄ 564.— Ἐ κ κ λ. Ἀ λ. Β΄. 668.—Ἡ καθαίρεσις τοῦ Μ α κ α ρ ί ο υ, τῷ 1624, ἐν Κώδ. Α΄ 150.

3) Α΄ 329. — Ν. Σ υ ν. 322. —Σ ά θ α 573.—Ἐ κ κ λ. Ἀ λ. Β΄ 695.

4) Παρῃτήθη τῇ 8ῃ 8]βρ. 1645. (Ν. Σ υ ν. 131.—Σ ά θ α 578).

5) Ν. Σ υ ν. 131.—Σ ά θ α 578.

6) Ν. Σ υ ν. 132. —Σ ά θ α 579.—Μετὰ τὸν Μ ε λ έ τ ι ο ν, ἀναφερόμενον τῷ 1646 καὶ 1651 (Β΄ 60.—Γ. Μ α ζ α ρ ά κ η συμβολὴ κλπ. σ. 347, 376), σημειοῦνται : Μ η τ ρ ο φ ά ν η ς, 1665.— Λ α υ ρ έ ν τ ι ο ς 1675. — Ἄ ν θ ι μ ο ς, 1677.— Ἀ ρ σ έ ν ι ο ς. 1688 (Α΄ 436, 437, 468, Δ΄ 5. — Ἠλ. Γ ε ν ν. Φωτ. βιβλ. σ. 192) καὶ Μ α κ ά ρ ι ο ς, ἄγνωστον πότε ἐκλεγείς. Καθαιρεθεὶς πρότερον ὑπέβαλεν ἔπειτα, τῇ 10 Μαΐου 1701, καὶ παραίτησιν (Γ΄ 61, 62).

7) Γ΄ 63.—Ἀναφέρεται τῷ 1724 (L e Q u i e n Ι΄ 1140). Πότε ἀκριβῶς ἀπέθανεν ἄγνωστον. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἐποίμαινεν ἤδη τὴν ἐπαρχίαν Σηλυβρίας ὁ ἀπὸ Βερροίας Μ α κ ά ρ ι ο ς κατὰ Δ]βριον 1726 (παράρτημα Κ—ΚΒ΄ τόμ. Ε. Φ. Συλ. σ. 110.—Ἑ λ λ η ν ι κ ὰ Γ΄ 56.—Κώδ. Δ΄ 54, 57, 59, 60, 69) ὑπογραφόμενος καὶ τῇ 21 Ἀπριλίου 1744 (Δ΄ 76).

διὰ τὸ ἐναπομεῖναι τότε χωρὶς ἀρχιερατικῆς ἐπισκέψεως τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἔλαβεν αὐτὴν(1724)προεδρικῶς ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης πρ.Βερροίας κὺρ **Μακάριος**, ἤδη δὲ μελλούσης τῆς αὐτοῦ ἱερότητος ἐφησυχάσαι καὶ τοὺς βιοτικοὺς θορύβους ἐᾶσαι, διὰ τὸ ἐπικείμενον αὐτῷ γῆρας καὶ τὰς σωματικὰς ἀδυναμίας καὶ τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἀπροστατεύτου διατελούσης καὶ δίχα ποιμένος ἐναπομεινάσης» ἐξελέγη (2 Μαΐου 1744) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ **Θεόκλητος**» 1).

Θεοκλήτου «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ πρὸς τὰς αἰωνίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (Ἰούλιος 1764) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ **Παρθένιος**» 2).

Παρθενίου «προβιβασθέντος λόγῳ μεταθέσεως εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Χαλκηδόνος» ἐξελέγη (Μάϊος 1777) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ **Χρύσανθος**» 3).

Χρυσάνθου «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (Δεκέμβριος 1790) «ὁ πανοσιώτατος μέγας πρωτοσύγκελλος τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας κὺρ **Καλλίνικος** 4).

Καλλινίκου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ποιησαμένου διά τε τὸ βαθὺ γῆρας αὐτοῦ καὶ τὰς πυκνὰς σωματικὰς ἀσθενείας» 5) «ἐξελέγη [Αὔγουστος 1816] ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος πρ. Σταγῶν **Παΐσιος**, τῶν κανονικῶν ψήφων γενομένων ἐν τῷ ἐν Κουρούτσεσμε ἱερῷ ναῷ τοῦ Τιμίου Προδρόμου 6).

Παϊσίου «μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Φιλιππουπόλεως διὰ κανον. ψήφων καὶ συνοδ. ἐκλογῆς» ἐξελέγη [Μάρτιος 1818) ὁ πανιερ. μητροπολίτης πρ. Φιλιππουπόλεως **Ἰωαννίκιος**» 7).

Ἰωαννικίου «τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [Φεβρουάριος 1819] «ὁ πανοσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ **Μακάριος**, ὁ καὶ μέγας ἀρχιδιάκονος χρηματίσας τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας» 8).

Μακαρίου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ καὶ ἀβίαστον ποιησαμένου» 9)

---

1) Δ΄ 77.
2) ΣΤ΄ 90.
3) Ζ΄ 104.
4) Θ΄ 5.
5) Παρῃτήθη τῇ 21 Αὐγ. 1816 (Θ΄ 366).
6) Θ΄ 367.
7) Αὐτόθι 390.
8) Αὐτόθι 400.
9) Παρῃτήθη τῇ 11 Ὀκτωβρίου 1821 (ΙΔ΄ 8).

ἐξελέγη ['Οκτώβριος 1821) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομον. κὺρ **Διονύσιος»** 1).

Διονυσίου «διὰ κανον. ψήφων μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἀμασείας» ἐξελέγη ['Ιούλιος 1826] ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Σαμακοβίου **Ἱερόθεος** 2).

Ἱεροθέου «διὰ κανονικῶν ψήφων καὶ συνοδικῆς ἐκλογῆς μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Χαλκηδόνος» ἐξελέγη [Μάϊος 1834) «ὁ ὁσιολογιώτατος ἐν ἱερομον. κὺρ **Ματθαῖος»** 3).

Ματθαίου «διὰ κανονικῶν ψήφων καὶ συνοδικῆς ἐκλογῆς μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Δημητριάδος» ἐξελέγη [Νοέμβριος 1838] ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Σωτηρουπόλεως **Σωφρόνιος** 4).

Σωφρονίου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ πρὸς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (12 Ὀκτωβρίου 1849) ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Γρεβενῶν **Ἰωαννίκιος** 5).

Ἰωαννικίου «παραίτησιν οἰκειοθελῆ ποιησαμένου» 6) ἐξελέγη (23 Ἰουνίου 1853) «ὁ πανοσιολογιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ **Μελέτιος** 7).

Μελετίου «διὰ κανονικῶν ψήφων καὶ συνοδικῆς ἐκλογῆς μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Σερρῶν» ἐξελέγη (28 Ἰουνίου 1861) ὁ θεοφ.ἐπίσκοπος Μετρῶν **Ζαχαρίας»** 8).

Ζαχαρίου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐνεκρίθη καὶ ἀπεφασίσθη συνοδικῶς [9 Φεβρουαρίου 1877] «ὅπως ἀναλάβῃ προεδρικῶς τὴν ἀρχιερατικὴν προστασίαν τῆς ἐπαρχίας ταύτης ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης πρ. Ἀδριανουπόλεως **Κύριλλος** 9).

Κυρίλλου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη (31 Ὀκτωβρίου 1881) ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Μογλενῶν **Γερμανός»** 10).

Γερμανοῦ «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς

---

1) ΙΔ' 9.
2) Αὐτόθι 93.
3) Αὐτόθι 235.
4) Αὐτόθι 328.
5) ΚΒ' 204.
6) Παρῃτήθη τῇ 29 Μαΐου 1853 [αὐτόθι 262].
7] Αὐτόθι 263.
8] Αὐτόθι 412.
9] ΞΖ' 188.
10] Αὐτόθι 254.

μεταστάντος» ἐξελέγη (14 Ἀπριλίου 1892) ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Κασσανδρείας ***Κωνστάντιος***1»)

Κωνσταντίου «προαχθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Μαρωνείας» ἐξελέγη (3 Ὀκτωβρίου 1900) ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Ἐλευθερουπόλεως ***Διονύσιος***»).

Διονυσίου «πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος καὶ εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μεταστάντος» ἐξελέγη [11 Ἰουνίου 1913) ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Ρόδου ***Βενιαμίν***» 3).

Βενιαμὶν «μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Φιλιππουπόλεως» ἐξελέγη (10 Σεπτεμβρίου 1913) ὁ θεοφ. ἐπίσκοπος Ἀμφιπόλεως ***Εὐγένιος***. Μετατεθεὶς εἰς τὴν μητρόπολιν Σερβίων καὶ Κοζάνης [20 Μαΐου 1926] καὶ μὴ δυνηθεὶς ἵνα μεταβῇ ἐκεῖσε ἀποκατέστη καὶ αὖθις (22 Μαρτίου 1927) εἰς τὴν ἐπαρχίαν Σηλυβρίας. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ (22 Μαΐου 1934) ἡ ἐπαρχία παραμένει ἄνευ τιτλούχου 4).

38) ΣΚΟΠΕΛΟΣ

Ἐκ τῶν ἐπισκοπῶν τῆς μ. Ἀδριανουπόλεως ἤδη ἐπὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ [886—911] φαίνεται κατὰ βασιλικὴν χάριν τιμηθεῖσα καὶ διὰ μητροπολιτικῆς ἀξίας μετὰ τὴν τελευτὴν Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ Γ' [†1341], πάντοτε ὅμως ὑπὸ προσωρινὸν χαρακτῆρα, ἐφ' ὅσον μετ' οὐ πολὺ δὲν ἀναφέρεται. Πάντως διελύθη καὶ ὡς ἐπισκοπὴ πρὸ τῆς ἁλώσεως, ὁ δὲ τίτλος αὐτῆς δίδοται ἐνίοτε ψιλωνύμως 5).

* * *

«Ἀνάγκης γενομένης χειροτονηθῆναι τὸν ἄξιον ἐπὶ ψιλῇ μόνῃ προσηγορίᾳ τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης ἐπισκοπῆς Σκοπέλου πρὸς ἐπιτροπικὴν ἐπίσκεψιν τῶν εὐλογημένων χριστιανῶν τῆς ἐπαρχίας Ἀδριανουπόλεως» ἐξελέγη [Σεπτέμβριος 1880) «ὁ ὁσιολογιώτ. ἀρχιμ. *Παῦλος*», προαχθεὶς εἰς τὴν ἁγιωτ. μ]λιν Κῴου τῇ 14 Ὀκτωβρίου 1885 6).

1] Αὐτόθι 432.

2] ϡια' 66.

3] Αὐτόθι 289.

4] ϡια' 296. ϡοθ' 82, 92.

5] Parthey ὡς ἀνωτ. σ. 124, 220. — Gelzer ungedr. κλπ. σ. 558, 601.—Τοῦ αὐτοῦ Cyprii κλπ. σ. 80.—P. Ποτλῆ Ε' 483.— Μ. Ε. Ἐγκ. ΚΑ 950.—Θρακικὰ Β' 443.—Le Quien Ι' 1185.

6] Κώδ. Π. Ἀρχ. ΞΖ' 240, 314.

«Αἰτήσεως γενομένης πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν παρὰ τῆς κοινότητος Κοντοσκαλίου τοῦ χειροτονηθῆναι τὸν ἄξιον εἰς ἐπίσκοπον προϊστάμενον ἐν αὐτῇ» ἐξελέγη (4 Ἀπριλίου 1913) «ὁ ὁσιολογιώτατος ἀρχιμ. ***Γεννάδιος Ἀραμπατζόγλου***», προαχθεὶς εἰς τὴν ἁγιωτάτην μητρόπολιν Ἡλιουπόλεως καὶ Θείρων τῇ 22 Ἰανουαρίου 1925 [1]).

31) ΣΟΥΦΛΙΟΝ

Διὰ τοὺς ἐν τῷ ἱδρυτικῷ Τόμῳ ἐκτιθεμένους λόγους Γρηγόριος Ζ' προέβη συνοδικῶς, κατὰ Ὀκτώβριον 1924, εἰς τὴν εἰς ἰδίαν μητρόπολιν ἀνακήρυξιν τοῦ τμήματος Σουφλίου τῆς ἐπαρχίας Διδυμοτείχου, περιλαμβάνουσαν ὁλόκληρον τὴν ὑποδιοίκησιν Σουφλίου μεθ' ἕδρας τῆς ὁμωνύμου πόλεως καὶ φέρουσαν πάντοτε τὸν χαρακτῆρα τῆς προσωρινότητος, τοῦ δὲ οἰκείου ἀρχιερέως φημιζομένου ***ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου Ροδόπης***. Τῇ 5 Ἰουνίου 1934 κατηργήθη συγχωνευθεῖσα μετὰ τῶν ὁμόρων μητροπόλεων Διδυμοτείχου καὶ Ἀλεξανδρουπόλεως [2]).

*
* *

Τόμος ἱδρυτικὸς τῆς μητροπόλεως Σουφλίου

† Γρηγόριος, ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ἔθος κανονικὸν ἡ Ἐκκλησία ἔκπαλαι κέκτηται τὴν τῶν ἐπαρχιῶν σύστασιν πρὸς τὰς ἀνάγκας τῶν καιρῶν καὶ τὴν καλὴν τοῦ ὅλου συγκροτήματος ὑπόστασιν προσαρμόζειν καὶ οἰκονομεῖν, εἰς εὔρυθμον καὶ λυσιτελῆ τῶν ἐπὶ μέρους τε καὶ τοῦ ὅλου παράστασιν καὶ διακυβέρνησιν. Ἐπειδὴ τοίνυν καὶ κατὰ τὸν καθ' ἡμᾶς Ἁγιώτατον Πατριαρχικὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, μετὰ τὴν ἄρτι ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Θρᾴκης εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος καταφυγὴν τοῦ ὀρθοδόξου πληθυσμοῦ ἅμα τοῖς ποιμέσιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐκ τούτου προελθοῦσαν ἀλλοίωσιν, ἀνάγκη παρέστη πρόνοιαν λαβεῖν περὶ τῆς εὐρύθμου καὶ ἀναλόγου πρὸς τὰς νέας ἀνάγκας, γενικάς τε καὶ μερικάς, ἐκκλησιαστικῆς συστάσεως τῶν διαφόρων ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Κράτει περιοχῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς Πατριαρχικοῦ κλίματος, ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς Ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῖν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, διασκεψάμενοι μετὰ τῆς ὀφειλο-

1) ϡια' 286, ϡοθ' 62.

2) Κ ώ δ. ϡπ' σ. 65. Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ ἐγκύκλιος περὶ διαρρυθμίσεως τῶν ὁρίων τῶν ἐν ταῖς Ν. Χώραις τῆς Ἑλλάδος ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐν Ὀ ρ θ ο δ ο ξ ί ᾳ Α' σ. 417. Θ' 272.—Θ ρ α κ ι κ ὰ ἔκτ. παράρτημα Γ' τόμου σ. 43—44.—Μ. Ἑ λ λ. Ἐ γ κ. ΚΒ' 170.—Ἐ κ κ λ η σ ί α ἔτος ΙΒ' (1934) σ. 182.

μένης προσοχῆς περὶ τῆς ἀνάγκης ταύτης, ἔγνωμεν σὺν ἄλλοις καὶ νέας ἱδρῦσαι Μητροπόλεις ἐκ τμημάτων τῶν ὑπαρχουσῶν ἐπὶ τῇ βάσει καὶ τῆς πολιτικῆς διαιρέσεως τῶν μερῶν. Οὕτω δὴ φροντίσαντες καὶ διασκεψάμενοι συνοδικῶς, ἔγνωμεν συστῆσαι ἐπ' αἰσίοις καὶ τὴν νέαν ἐπαρχίαν καὶ Μητρόπολιν Σουφλίου, χωρίσαντες ἀπὸ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Διδυμοτείχου τὸ τμῆμα Σουφλίου καὶ προσαρτήσαντες αὐτὸ εἰς τὴν νέαν ταύτην Μητρόπολιν Σουφλίου. Ἐφ' ᾧ καὶ ἀποφαινόμεθα καὶ ὁρίζομεν συνοδικῶς ὅπως ἡ ἐξονομασθεῖσα περιοχή, ἤτοι τὸ τμῆμα Σουφλίου, ἀποτελῇ ἐφεξῆς ἰδίαν ἐπαρχίαν καὶ Μητρόπολιν, ἐπωνυμουμένην ***«Ἱερὰν Μητρόπολιν Σουφλίου»***, μεθ' ἕδρας τῆς πόλεως Σουφλίου, ὁ δὲ ἐν αὐτῇ ποιμαίνων ἀρχιερεύς, μνημονεύων τοῦ Πατριαρχικοῦ ὀνόματος, ὡς τέτακται, καὶ τὴν τακτικὴν αὐτοῦ ἕδραν ἐν Σουφλίῳ ἔχων, τιτλοφορῆται ***«Ἱερώτατος Μητροπολίτης Σουφλίου, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Ροδόπης»***. Παραγγέλλομεν δὲ πατρικῶς τῷ τε κλήρῳ καὶ τῷ λαῷ τῆς οὕτω ἐπ' αἰσίοις συνιστωμένης νέας θεοσώστου ἐπαρχίας ὡς τέκνοις ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητοῖς ὅπως, ὑποτασσόμενοι ἐκκλησιαστικῶς ἐφεξῆς εἰς τὸν κανονικὸν ἀρχιερέα καὶ ποιμένα αὐτῶν, πείθωνται καὶ ὑπείκωσιν αὐτῷ, κατὰ τὴν τοῦ Παύλου ἐντολήν, φιλοτιμῶνται δὲ ἅμα συντρέχειν καὶ συναντιλαμβάνεσθαι εἰς τὴν αἰσίαν τῶν πραγμάτων τῆς ἑαυτῶν ἐπαρχίας διευθέτησιν καὶ διεξαγωγήν, ἵνα οὕτως, εὐτάκτως καὶ ἀσφαλῶς τῶν πάντων ἐν αὐτῇ διεξαγομένων, πολλὴ μὲν προσγίγνηται αὐτοῖς ἡ πνευματικὴ ὠφέλεια, πολλὴ δὲ καὶ τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ ἡ ἀπ' αὐτῶν παραμυθία καὶ τὸ στήριγμα. Ταῦτα οὕτω δόξαντα καὶ κριθέντα ἐκυρώθησαν συνοδικῶς. Εἰς δὲ μόνιμον αὐτῶν παραφυλακὴν ἐγένετο καὶ ὁ παρὼν Πατριαρχικὸς καὶ Συνοδικὸς Τόμος, καταστρωθεὶς μὲν καὶ ὑπογραφεὶς καὶ ἐν τῷ Ἱερῷ Κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἐκδοθεὶς δὲ καὶ ἐν ἴσῳ καὶ ἀπαραλλάκτῳ καὶ διαβιβασθεὶς ἵνα κατατεθῇ ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς ἀρτισυστάτου θεοσώστου Μητροπόλεως Σουφλίου.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον ,αϡκδ', Ἰνδικτιῶνος Η'.

† Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ***Γρηγόριος*** ἀποφαίνεται :

† Ὁ Κυζίκου ***Καλλίνικος***
† Ὁ Φιλαδελφείας ***Φώτιος***
† Ὁ Νικαίας ***Βασίλειος***
† Ὁ Σηλυβρίας ***Εὐγένιος***
† Ὁ Χαλκηδόνος ***Ἰωακείμ***
† Ὁ Ροδοπόλεως ***Κύριλλος***
† Ὁ Δέρκων ***Κωνσταντῖνος***
† Ὁ Ἀνέων ***Θωμᾶς***
† Ὁ Πριγκηπονήσων ***Ἀγαθάγγελος***.

***

—«Ἐπὶ τῇ συστάσει τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Σουφλίου σκέψεως καὶ ἀποφάσεως γενομένης συνοδικῶς πρὸς ἐκλογὴν τοῦ καταλλήλου εἰς ἀνάληψιν τῆς ποιμαντορικῆς διοικήσεως τῆς μητροπόλεως ταύτης προσώπου» ἐξελέγη (9 8)βρίου 1924 «ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Παραμυθίας **Νεόφυτος** 1).

Νεοφύτου «μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἰκαρίας» ἐξελέγη (20 Ν)βρίου 1926) «ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης πρ. Ἰκαρίας **Ἰωακείμ**» 2).

Ἰωακεὶμ μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἀλεξανδρουπόλεως τῇ 5 Ἰουνίου 1934 κατηργήθη ἡ ἐπαρχία Σουφλίου κατὰ τὰ ἀνωτέρω συμειωθέντα.

32) ΤΡΑΪΑΝΟΥΠΟΛΙΣ.

Μία τῶν μητροπόλεων ἀρχικῶς τῆς Ἐξαρχίας τῆς Θρακικῆς διοικήσεως ὑπήχθη (451) τῷ Π.Κ)πόλεως ὡς μητρόπολις τῆς ἐπαρχίας Ροδόπης καταλαβοῦσα διαδοχικῶς τὴν κθ' καὶ εἶτα τὴν λζ' θέσιν μεταξὺ τῶν μητροπόλεων τοῦ Π. Κ)πόλεως. Διὰ λόγους καιρικοὺς ἐπετράπη τῷ μητροπολίτῃ Τραϊανουπόλεως ἵνα μεταφέρῃ προσωρινῶς (Αὔγ. 1347) τὴν ἕδραν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ ἐκ τῆς Τραϊανουπόλεως, «κατεστραμμένης οὔσης ἐκ πολλῶν ἐτῶν» κατὰ Ἰωάννην τὸν Κανατακουζηνόν, εἰς τὴν χηρεύουσαν ἐπισκοπὴν αὐτῆς **Μουσινόπολιν**, δοσιθείσης ἅμα αὐτῷ μετ' οὐ πολὺ (Δεκέμβριος 1353) κατ' ἐπίδοσιν καὶ τῆς ἐκκλησίας Περιθεωρίου. Τῷ 1371 ἐρημωθείσης τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἐδόθη τῷ μητροπολίτῃ Σερρῶν ὁ «τόπος» τοῦ μητροπολίτου Τραϊανουπόλεως. Κατὰ τοὺς μετέπειτα καὶ ἑξῆς χρονους ὁ τίτλος τοῦ Τραϊανουπόλεως δίδοται ψιλωνύμως 3).

---

1) Ὅθ'. 44.

2) Αὐτόθι σ. 88.

3) Parthey. κλπ. σ. 4, 57, 73, 97, 122, 136, 147, 152, 163, 179, 196, 198, 229, 239, 301.—Gelzer ungedr. κλπ. σ. 535, 551, 570, 588, 608.—Τοῦ αὐτοῦ G. Cyprii κλπ. σ. 3, 58.—Ράλλη καὶ Ποτλῆ Ε' 456, 474, 492, 500.—Ἀρχ. Χρ. Παπ. αἱ ἐπαρχίαι κλπ. σ. 5, 9.—Acta Patriarch. Α' 3,127,146,260, 325 331, 558.—Μ. Γεδεών, Πατρ. Πίν. σ. 424.— Μ. Ἑλλ. Ἐγκ. ΚΓ' 250.—Ἐκκλ. Ἀλήθ. Μ' [1920] σ. 283, 478.—Νέα Σιὼν ΚΣΤ' [1931] σ. 562, 591. Le Quien Γ' 1193.—Diction. de la théol.catholique Paris Librairie Letourey et Ané t. III 1348, 1370, 1404.

***

—Ὁ «ὁσιολογιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ *Παρθένιος*» ἐψηφίσθη [Σεπτέμβριος 1795] «ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης ἁγιωτάτης μητροπόλεως Τραϊανουπόλεως» 1).

—Τοῦ μητροπολίτου Μαρωνείας Δανιὴλ «μέλλοντος κατ'ἀπόφασιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἀπελθεῖν ἐξαρχικῶς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα δι' ὑποθέσεις τοῦ Παναγίου Τάφου» καὶ αἰτησαμένου τὴν **ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης ἐπισκοπῆς Τραιανουπόλεως** ἐκλογὴν καὶ χειροτονίαν εἰς ἀρχιερέα τοῦ πρωτοσυγκέλλου αὐτοῦ *Ἀνθίμου* πρὸς ἐπίσκεψιν πνευματικὴν καὶ ἐπιτροπικὴν διοίκησιν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ Κωνστάντιος ὁ Α' ἔγραψε [20 Ὀκτωβρίου 1831] τοῖς ἐν Ἄθω διαμένουσι πρ. Θεσσαλονίκης Μακαρίῳ, πρ. Πισσιδείας Σαμουὴλ καὶ πρ. Αἴνου Γρηγορίῳ ὅπως: «συνελθόντες εἰς ἓν ἐκ τῶν αὐτόθι ἱερῶν μοναστηρίων καὶ ψήφους κανονικὰς προβαλλόμενοι ἐντὸς τῆς ἱ. Ἐκκλησίας καὶ ἐν ὑπομνήματι ἱερῷ καταγράψαντες καὶ ὑπογράψαντες προτιμήσητε ἐν αὐταῖς τὸ ὄνομα τοῦ διαληφθέντος ὁσιωτάτου πρωτοσυγκέλλου κὺρ *Ἀνθίμου*, τῇ δὲ ἐπιούσῃ τελέσαντες τὴν θείαν μυσταγωγίαν κατὰ τὴν ἐκκ)κὴν διατύπωσιν χειροτονήσητε τὸν αὐτὸν ἀρχιερέα καὶ ἐπίσκοπον ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης ἐπισκοπῆς Τραϊανουπόλεως» 2).

—Ἐπὶ τῇ αἰτήσει τῶν πατέρων τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ἱ.μονῆς Βατοπεδίου ὅπως «προβιβασθῇ εἰς τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα τῆς ἀρχιερωσύνης ὁ συνάδελφος αὐτῶν ὁσιώτατος ἀρχιμ. κύριος *Ἰάκωβος*, πρὸς ἔνδειξιν ἀνταμοιβῆς τῶν πολυειδῶν ἐπωφελῶν τῇ μονῇ ταύτῃ ἐκδουλεύσεών τε καὶ τῶν ἐπικοσμουσῶν αὐτὸν ἀρετῶν» ἀνετέθη συνοδικῶς τῷ ἐν ἁγίῳ Ὄρει ἐφησυχάζοντι μ. πρ. Ἀδριανουπόλεως Γρηγορίῳ ὅπως συμπεριλαμβάνων καὶ οὓς ἂν ἤθελεν ἐγκρίνῃ ἐκ τῶν ἐκεῖ διατριβόντων ἀρχιερέων ποιήσῃ μετ' αὐτῶν ἐν τῷ ἱ. ναῷ τῆς ἐν λόγῳ μονῆς ψήφους κανονικάς, ἐν αἷς προταχθήσεται τὸ ὄνομα τοῦ ὡς ἄνω ἀρχιμανδρίτου «ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης ἁγιωτάτης μητροπόλεως Τραϊανουπόλεως», τὴν δὲ

---

1) Κώδ. Θ' 80.—Προηγούμενοι τοῦ Παρθενίου γνωστοὶ τιτλοῦχοι Τραϊανουπόλεως φέρονται πρὸς τῷ Γαβριὴλ [ὅρα σημ. 2 τοῦ κεφαλαίου περὶ Μαρωνείας]: Ἰωάσαφ, Ἰούλιος 1575 καὶ Νικάνωρ 1580 (Κώδ. Α' 453.— Τὸ κανον. δίκαιον τοῦ Π. Ἱεροσολύμων ἐπὶ τῆς ἀρχ)πῆς Σινᾶ ὑπὸ Π. Νεοκλέους Κ)πολις 1868. σελ. 9.—Α. Κεραμέως Ἱεροσολ.βιβλιοθ. Α' 418).— Θρακικὰ Β' 300.

2) Κώδ. ΙΖ' 140.—Νέα Σιὼν ΚΗ' [1933] σ. 355, 555.—Ἀναφέρεται κατὰ Σεπτέμβριον 1839 (Κώδ. ΙΘ' 82, 162).

ἐπιοῦσαν χειροτονήσῃ αὐτὸν εἰς ἀρχιερέα. Τὸ πρὸς τοῦτο ἐνταλτήριον γράμμα Κυρίλλου Ζ' φέρει ἡμερομηνίαν 11 Ἰουλίου 1857 1).

—Ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ τοποτηρητοῦ τῆς μητροπόλεως Μολδαβίας ἐπισκόπου Συνάδων Καισαρίου, ἐξεδόθη πατριαρχικὴ ἔκδοσις Ἰωακεὶμ Β' ἀπὸ 22 Δεκεμβρίου 1861 πρὸς χειροτονίαν τοῦ ἀρχιμ. ***Διονυσίου Ρωμάνωφ*** εἰς ἐπίσκοπον Τραϊανουπόλεως 2).

33] ΤΥΡΟΛΛΟΗ

Ἐκ τῶν ἐπισκοπῶν τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ θ' αἰῶνος φαίνεται προαχθεῖσα εἰς ***ἀρχιεπισκοπὴν*** μετὰ τὴν τελευτὴν Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ Γ' [†1341] ἀλλὰ καὶ πάλιν μεταπεσοῦσα εἰς ἐπισκοπήν, ὡς ἐμφανίζεται τῷ 1364. Ἐὰν ἐξηκολούθησε ὑφισταμένη ὡς ἐπισκοπὴ καὶ ἐφεξῆς μέχρι τῆς ἁλώσεως, ἄγνωστον· μετ' αὐτὴν ὅμως ἀριθμεῖται καὶ αὖθις μεταξὺ τῶν ἐπισκοπῶν τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας καὶ συγκεκριμένως ἀπὸ τοῦ β' ἡμίσεως τοῦ ις' αἰῶνος, ἴσως δὲ καὶ ἔκτοτε συνηνωμένως καὶ μετὰ τῆς ἐπισκοπῆς ***Σερεντζίου***, καίτοι προβάλλει συνήθως ὑπὸ τὸ ὄνομα μόνον τῆς ***Τυρολλόης*** (ἢ ***Τζουρουλλοῦ*** ἢ ***Τυρουλλώης***). Κατὰ Δεκέμβριον 1840 ἐτιμήθη εἰς ***μητρόπολιν*** συγχωνευθεῖσαν κατὰ Ἰούνιον 1842 τῇ ὡς ἄνω μητροπόλει Ἡρακλείας. Κατὰ Φεβρουάριον 1907 τὸ τμῆμα ***Τυρολλόης καὶ Σερεντίου*** ἀποσπασθὲν ἀπὸ τῆς τελευταίας ταύτης, ἀνεκηρύχθη τὸ β' εἰς ***μητρόπολιν*** ὁμώνυμον καταλαβοῦσαν τὴν 84ην θέσιν ἐν τῷ συνταγματίῳ. Ἡ ἐπαρχία δὲν ὑφίσταται ἀπὸ τοῦ 1923, τῶν χριστιανῶν αὐτῆς μεταναστευσάντων εἰς Ἑλλάδα. Ὁ οἰκεῖος ἀρχιερεὺς τελευταίως ἐφημιζετο ***ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Θρᾴκης*** 3).

***

Τόμος προαγωγῆς τῆς ἐπισκοπῆς Τυρολόης εἰς Μητρόπολιν 4).

† ***Ἄνθιμος, ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.***

Ἐν πολλοῖς μὲν καὶ ἄλλοις ἔστιν ἰδεῖν τῆς ἐκκλησιαστικῆς προνοίας

---

1) Κώδ. ΛΒ' 202. Διωρίσθη μετ' οὐ πολὺ ὑπὸ τῆς αὐτῆς μονῆς ἡγούμενος τοῦ ἐν Μολδαβίᾳ μοναστηρίου τῆς θ. Ἀναλήψεως, ἀνήκοντος αὐτῇ (Ἑλληνικὰ Γ' 63)

2) Κώδ. ΛΔ' 46.—Δελικάνη πατρ. ἔγγραφα Γ' 644.

3) Pathey κλπ. 104, 167, 183, 204, 245.—Gelzer ungedr. σ. 552, 601· 610, 616.—Τοῦ αὐτοῦ Cuprii σ. 63.—Ρ.Ποτλῆ Ε' 476.—Ὀρθόδ. Γ' 232. Θ' 176.—Χρυσάνθου, Συνταγμάτιον σ. 72.—Acta Patriarch. Α' 454. —Ἐκκλ. Ἀλ. Β' 731. ΚΖ' 357.—Μ. Ε. Ἐγκ. ΚΓ' 522.—Le Quien Ι'. 1131.

4) Κώδ. Π. Ἀρχ. ΙΔ' 375.

τὸ ἀδιάλειπτόν τε καὶ ἄγρυπνον καὶ οἵαν ἐν τοῖς ἐμπίπτουσι προβάλλεται τὴν οἰκονομίαν, πολλῷ δὲ μᾶλλον ἐν ταῖς ὑποκειμέναις αὐτῇ ἁγιωτάταις ἐπαρχίαις. Ταύτας γὰρ πρὸς τὸ εὔθετον ἀείποτε ρυθμίζειν εἴωθε διὰ τῶν ὑπεροχικῶν αὐτῆς προνομίων καὶ τῆς ὑπερτελεστάτης δυνάμεως, σκοπὸν ἔχουσα τὸ ἥσυχον καὶ ἄνετον τῶν ἐν αὐταῖς εὐσεβῶν καὶ τὴν θεοφιλῆ πνευματικὴν αὐτῶν ἐπίσκεψιν καὶ ψυχικὴν σωτηρίαν· τοῦτο δὲ καὶ ὁ ἀποστολικὸς ὑποτίθεται λόγος·«πάντα πρὸς οἰκοδομὴν καὶ καταρτισμὸν ὀφείλειν γίνεσθαι» ἀποφαινόμενος· ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ οἱ προκριτώτεροι καὶ ἐπισημότεροι εὐλογημένοι χριστιανοὶ τῆς ἁγιωτάττης παροικίας Τυρουλλώης τῆς ὑποκειμένης τῇ θεοσώστῳ μητροπόλει Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ ἐμφανισθέντες πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸ κραταιὸν Δεβλέτι προσωπικῶς τε καὶ δι' ἐνυπογράφων καὶ ἐνσφραγίστων ἀναφορῶν πολλὰς προσκλαύσεις καὶ δυσαρεσκείας περιεχουσῶν κατὰ τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν ἐπισκόπου Τυρουλλώης κὺρ Νικοδήμου ἐξητοῦντο ἐνθέρμως οὐ μόνον τὴν ἀπὸ τῆς θεοφιλίας αὐτοῦ ἀπαλλαγὴν, ἀλλὰ καὶ τὸν εἰς μητρόπολιν προβιβασμὸν τῆς ἁγιωτάτης ταύτης παροικίας καὶ ἄμεσον ὑποταγὴν πρὸς τὸν καθ' ἡμᾶς ἁγιώτατον Πατριαρχικὸν Ἀποστολικὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, ἐμμένοντες ταῖς κατὰ τῆς αὐτοῦ θεοφιλίας ἀγωγαῖς, ἃς ἡ ἐκκλησία πολυειδῶς καταπαῦσαι προθυμηθεῖσα οὐδὲν ἤνυσε καὶ ἀδύνατον παριστῶντες τοῦ λοιποῦ τὴν ὑπὸ τὴν πνευματικὴν τῆς αὐτοῦ θεοφιλίας διοίκησιν ἑουτῶν ποιμαντορίαν καὶ διεξαγωγὴν καὶ ἀπαράδεκτον ὅλως τὴν εἰς τὴν θεόσωστον ἐπαρχίαν Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ ὑποταγὴν τῆς παροικίας ταύτης ὡς ἀσύμφορον αὐτοῖς καὶ σκανδάλων πολλῶν παραίτιον· τούτου χάριν ἐπεξεργασθέντες συνοδικῶς τὰ προβλήματα τῶν εἰρημένων χριστιανῶν καὶ τὰς αἰτήσεις μετὰ ἐπανειλημμένας συνδιασκέψεις ἔγνωμεν τέλος ἐνδοῦναι εἰς τὰς τοιαύτας τῶν χριστιανῶν αἰτήσεις μνώμενοι τούτοις τήν τε ἡσυχίαν καὶ κατάπαυσιν τῶν ἀναφυέντων σκανδάλων καὶ δυσαρεσκειῶν καὶ τὴν ἀνετωτέραν καὶ εὐχερεστέραν οἰκονομίαν τοῦ κατὰ καιροὺς ἀρχιερέως αὐτῶν. Καὶ δὴ κοινῇ συνοδικῇ διαγνώσει ἔκπτωτον τὴν αὐτοῦ θεοφιλίαν ποιησάμενοι τῆς ἐπαρχίας Τυρουλλώης ἐτιμήσαμεν συγχρόνως αὐτὴν καὶ προεβιβάσαμεν εἰς μητρόπολιν κατ' ἐκκλησιαστικὴν φιλοτιμίαν ὡς ἀναγκαίαν καὶ συμφέρουσαν τῇ πνευματικῇ αὐτῆς διοικήσει καὶ ὑπετάξαμεν ὑπὸ τὴν ἄμεσον προστασίαν καὶ ὑποταγὴν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτου πατριαρχικοῦ, ἀποστολικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ θρόνου· μηδεμίαν τοῦ λοιποῦ δυναμένης ἔχειν εἰς αὐτὴν ἐπιρροὴν καὶ ἐπιμιξίαν τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ· οὐ καινοτομοῦντες ἀλλὰ πολλοῖς τοῖς παραδείγμασιν ἑπόμενοι ὅσα εὕροι τις ἂν ἐν ταῖς ἀρχαίαις καὶ ἐν ταῖς τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων διατυπώσεσι περὶ τῶν προβιβασθεισῶν ἢ ὑποβιβασθεισῶν μητροπόλεων, ἀρχιεπισκοπῶν τε καὶ ἐπισκοπῶν·τὸ μὲν γὰρ τῆς ὑπερ-

φυοῦς δυνάμεως θεῖον τὸ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχον πρόσεστι τοῖς ἀρχιερεῦσι, τὰ δὲ ὅρια καὶ αἱ τάξεις οἷα δὴ ἀνθρώπινα ἄλλοτε ἄλλως μεταβαλλόμενα καθορᾶται διὰ τοὺς ἐνοικοῦντας χριστιανοὺς ἢ τοὺς προϊσταμένους ἀρχιερεῖς. Καὶ δὴ γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν καὶ περιποθήτων ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν ἵνα τοῦ διαληφθέντος ἀρχιερέως Τυρουλλώης κὺρ Νικοδήμου ἐκπτώτου ἀπ' αὐτῆς γενομένου, ἡ μὲν ἐπαρχία Τυρουλλώης μετὰ πάντων τῶν κτημάτων, πραγμάτων τε καὶ ἀφιερωμάτων ὑπάρχῃ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς καὶ λέγηται καὶ παρὰ πάντων γινώσκηται μητρόπολις μηδεμίαν σχέσιν καὶ ἀναφορὰν ἔχουσα πρὸς τὴν ἁγιωτάτην μητρόπολιν Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ, ἀλλ' ἀμέσως ὑποκειμένη πρὸς τὸν καθ' ἡμᾶς ἁγιώτατον πατριαρχικόν, ἀποστολικὸν οἰκουμενικὸν θρόνον, ὥσπερ καὶ αἱ λοιπαὶ μητροπόλεις δεσποζομένη τε ἰθυνομένη καὶ διεξαγομένη ὑπὸ τοῦ διὰ συνοδικῆς ἐκλογῆς καὶ κανονικῆς ψηφοφορίας ἀποκατασταθησομένου ἤδη ἀρχιερέως αὐτῆς καὶ πνευματικοῦ προστάτου ὅστις ἐχέτω τὸ προνόμιον τοῦ λέγεσθαι καὶ γράφεσθαι «ἱερώτατος μητροπολίτης Τυρουλλώης καὶ ὑπέρτιμος» καθὰ καὶ οἱ μετ' αὐτὸν διάδοχοι τῆς μητροπόλεως ταύτης, ἔχων ἅμα τὴν τάξιν αὐτοῦ καὶ ἕδραν ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς συνελεύσεσιν εἰ οὕτω τύχοι, ἀμέσως μετὰ τοὺς ἄλλους μητροπολίτας τοὺς ἔκπαλαι τοὺς πρὸ χρόνων καὶ τοὺς πρὸ αὐτοῦ ὑποκειμένους τῷ οἰκουμενικῷ θρόνῳ καὶ ποιμαίνων ἀρχιερατικῶς τὸ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ λογικὸν τοῦ Χριστοῦ ποίμνιον καὶ ποδηγετῶν σωτηριωδῶς εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς εὐαγγελικῆς χάριτος, εὐλογῶν τε καὶ ἁγιάζων τοὺς ἐν αὐτῇ εὐλογημένους χριστιανοὺς καὶ πάντα τὰ ἀρχιερατικὰ ἐκτελεῖν μετὰ τῆς καὶ τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως, καρπούμενος καὶ λαμβάνων ἀπαραμειώτως καὶ ἀνελλιπῶς καὶ πάντα τὰ ἀνήκοντα ἀρχιερατικὰ εἰσοδήματα καὶ δικαιώματα κύριά τε καὶ τυχηρά, οἱ δὲ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ Τυρουλλώης ἱερωμένοι καὶ λαϊκοὶ ὀφείλουσι πειθαρχεῖν καὶ ὑποτάσσεσθαι τῷ κανονικῷ αὐτῷ τούτων ἀρχιερεῖ καὶ γνησίῳ κυριάρχῃ καὶ παρέχειν εὐπειθῶς καὶ προθύμως πάντα τὰ ἀνήκοντα αὐτῷ εἰσοδήματα καὶ δικαιώματα μηδενὸς ἐναντιουμένου τὸ παράπαν καὶ ἀντιλέγοντος ἐν βάρει ἀργίας ἀσυγγνώστου καὶ ἀλύτου ἀφορισμοῦ τοῦ ἀπὸ Θεοῦ Κυρίου Παντοκράτορος. Ταῦτα ἀπεφάνθη καὶ κεκύρωται συνοδικῶς· ὅθεν εἰς ἔνδειξιν ἐγένετο καὶ ὁ παρὼν ἡμέτερος πατριαρχικὸς καὶ συνοδικὸς Τόμος καταστρωθεὶς κἂν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας ἐπὶ τῷ δοθῆναι τῷ ὡς εἴρηται ἀποκατασταθησομένῳ νέῳ ἀρχιερεῖ τῆς μητροπόλεως ταύτης ἱερωτάτῳ μητροπολίτῃ Τυρουλλώης καὶ ὑπερτίμῳ

εἰς μόνιμον παράστασιν καὶ ἀσφάλειαν τῆς τε αὐτοῦ ἱερότητος καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ.

Ἐν ἔτει ,αωμ΄ Δεκεμβρίῳ θ΄, ἰνδικτ. ιδ΄.

† Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ***Ἄνθιμος*** ἀποφαίνεται

† Ὁ Κυζίκου ***Ἄνθιμος***	† Ὁ Νικομηδείας ***Διονύσιος***
† Ὁ Χαλκηδόνος ***Ἱερόθεος***	† Ὁ Δέρκων ***Γερμανὸς***
† Ὁ Πρόεδρος Καρπάθου ***Μεθόδιος***	† Ὁ Ἰωαννίνων ***Ἰωακεὶμ***
† Ὁ Σισανίου ***Λεόντιος***	† Ὁ Σκοπείων ***Γαβριὴλ***

* * *

Βος Ἱδρυτικὸς Τόμος τῆς μ)λεως Τυρολόης καὶ Σερεντίου [1])

† Ἰωακείμ, ἐλέῳ Θεοῦ, Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Τὴν κοινὴν πάντων ἐπιμέλειαν ἔργον προὐργιαίτατον ἡ Μήτηρ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία διηνεκῶς ποιουμένη, οὐδὲν ἀθεράπευτον καὶ ἀπρονόητον παρορᾶν καὶ ἀφιέναι ἀνέχεται, ἀλλὰ περὶ τῶν δεόντων καὶ χρησίμων φιλοστόργως φροντίζουσα, τὰ προσήκοντα εὐκαίρως οἰκονομεῖ, τὴν πρόσφορόν τε τάξιν καὶ κατάστασιν ἑκάστῳ ἐπάγεται. Οὕτω δὴ καὶ περὶ τῆς πρὸς τὸ ἀνυσιμώτερον καὶ εὐσυντακτότερον ἐπιδόσεως τῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως πραγμάτων ἐνταῖς ὑφ' ἑαυτὴν θεοσώστοις ἐπαρχίαις ἀξιοχρέως φροντίζουσα, εἴωθεν ἀνέκαθεν τὰς ἐνδεικνυμένας ὑπὸ τῶν περιστάσεων ἐπάγειν ἑκασταχοῦ μεταλλαγὰς καὶ μεταβολάς, πρὸς τὰς συμβαινούσας τοπικὰς ἢ καιρικὰς ἀνάγκας καὶ χρείας τὰ τῶν ἐπαρχιακῶν διοικήσεων ὅρια συμβιβάζουσα καὶ ρυθμίζουσα εἰς μείζονα καὶ ἀσφαλεστέραν την προστασίαν, οἰκοδομήν τε καὶ σωτηρίαν τοῦ ἐν αὐταῖς χριστεπωνύμου λαοῦ. Πάντα γὰρ κατὰ τὸ χρεὼν καὶ πρὸς οἰκοδομήν, κατὰ τὸ ἀποστολικὸν παράγγελμα, ὀφείλουσι γίνεσθαι. Ἐπειδὴ τοίνυν καὶ τὸ ἐν τῇ θεοσώστῳ ἐπαρχίᾳ Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ τμῆμα Τυρολόης καὶ Σερεντίου, ἰδίαν πάλαι καὶ ἀνέκαθεν ἀποτελοῦν ἐπισκοπήν, καὶ εἰς Μητρόπολιν ἐν τέλει αὐτοτελῆ προαχθεῖσαν, ἔφθασε μὲν πρὸ ἐτῶν οὐ πολλῶν, διὰ τὰς συμβάσας τοπικὰς περιστάσεις καὶ την ἐπιμαρτυρηθεῖσαν στενοχωρίαν καὶ ἀνεπάρκειαν εἰς τὸ συντηρεῖν τὸν ἴδιον ἀρχιερέα, συγχωνευθὲν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας προνοητικῶς μετὰ τῆς θεοσώστου ἐπαρχίας και Μητροπόλεως Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ, ἀλλὰ τῶν κατ' αὐτὸ πραγμάτων ἱκανῶς ἔκτοε, τῇ τοῦ Θεοῦ εὐλογίᾳ καὶ χάριτι, βελτιωθέντων καὶ εἰς ἐπίδοσιν προαχθέντων, οὐκέτι, ὡς εἰκός, ταῖς αὐταῖς νῦν εὕρηται συνεχόμενον ἀνάγκαις καὶ περιστάσεσιν, οἱ δὲ κατ' αὐτὸ εὐσεβεῖς καὶ φιλότιμοι κάτοικοι,

τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἰδίας ἐπαρχίας ποθοῦντες, συνεχῶς ἤδη δι᾿ αἰτήσεων καὶ ἀναφορῶν ἀνηνέχθησαν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν μὴ παριδεῖν τὸν δίκαιον πόθον αὐτῶν τοῦτον ἐνθέρμως ἐκλιπαροῦντες, ἡ Μετριότης ἡμῶν μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῖν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, εἰς τὰς συνεχεῖς καὶ ἐνθέρμους ταύτας αἰτήσεις εὐμενῶς ἐνδίδοντες καὶ τὴν βεβαιουμένην ἐπάρκειαν τοῦ μέρους λόγῳ τε πληθυσμοῦ καὶ τῆς ἄλλης προόδου καὶ ἐπιδόσεως ὑπ᾿ ὄψιν ἔχοντες, οὐ μὴν δ᾿ ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν προσδοκωμένην λυσιτέλειαν καὶ τὴν πνευματικὴν ὠφέλειαν καὶ ἐπὶ τὰ καλὰ διαθέρμανσιν τῶν εὐσεβῶν καὶ φιλοτίμων κατοίκων ἀφορῶντες, ἔγνωμεν προφρόνως, μετὰ τὴν προσήκουσαν συνοδικὴν ἐξέτασιν καὶ διάσκεψιν, ἀποκαταστῆσαι τὸ εἰρημένον τμῆμα εἰς τὴν προτέραν ἀξίαν καὶ τιμήν, ἀνακηρύττοντες αὐτὸ καὶ αὖθις εἰς ἰδίαν αὐτοτελῆ Μητρόπολιν, τελοῦσαν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐξάρτησιν καὶ ὑποταγὴν τοῦ καθ᾿ ἡμᾶς Ἁγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Θρόνου, πρὸς αὐτόν τε μόνον τὴν ἀναφορὰν αὐτῆς ἔχουσαν καὶ ὑπ᾿αὐτοῦ δεσποζομένην καὶ ἐξουσιαζομένην, κατὰ τὴν τάξιν καὶ τοὺς ὅρους καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ καθ᾿ ἡμᾶς κλίματος ἱερῶν Μητροπόλεων. Γράφοντες οὖν ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς ἵνα τὸ εἰρημένον τμῆμα Τυρολόης καὶ Σερεντίου, συγκείμενον ἐκ τῶν πόλεων καὶ χωρίων Τυρολόης, Τσεγκερλῆ, Πασαλῆ, Καράσινιτ, Κερμενίου, Ἐσέτσε, Ὀξούζτσε, Μουσελήμ, Ἄρμασα, Τσικούρ Τσενκέλ, Τσαουσλῆ, Κιοστεμήρ, Πεδζελέρ, Ἀβλάμπεη, Μασατλῆ, Κερκεπεκλῆ, Ὁμούρδζαι, Σεϊμέν, Στράντζης, Καρατζάκιοϊ, Ἀσκοῦ, Βελιγραδίου καὶ Δὰγ-γενήκιοϊ διὰ τοὺς προεκτεθέντας εὐλογοφανεῖς λόγους καὶ ἐκ κανονικῆς ἀποφάσεως ὑπάρχῃ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς καὶ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα καὶ λέγηται καὶ παρὰ πάντων γινώσκηται Μητρόπολις τοῦ καθ᾿ ἡμᾶς Ἁγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὁ δὲ ἐν αὐτῇ διὰ κανονικῶν ψήφων ἐγκαθιστάμενος ἀρχιερεὺς τιτλοφορῆται Ἱερώτατος Μητροπολίτης Τυρολόης καὶ Σερεντίου καὶ ὑπέρτιμος, φυλάττων τὴν κανονικὴν διάταξιν τοῦ μνημονεύειν τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος, συναριθμούμενος δὲ ΠΔ΄. ἐν τῇ τάξει καὶ τῇ χορείᾳ τῶν λοιπῶν τοῦ θρόνου Μητροπολιτῶν, καθὰ καὶ ἐν τῷ Συνταγματίῳ ἀναγέγραπται, στάσιν τε καὶ ἕδραν τὴν ἀνάλογον ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς χοροστασίαις καὶ συνελεύσεσιν ἔχων, ποιμαίνων δὲ θεοφιλῶς καὶ θεαρέστως τὸ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ λογικὸν τοῦ Χριστοῦ ποίμνιον, εὐλογῶν τε καὶ ἁγιάζων αὐτὸ καὶ πάντα ἁπαξαπλῶς ἐκτελῶν τὰ ἀρχιερατικὰ ὡς γνήσιος καὶ κανονικὸς τῆς ἐπαρχίας ἀρχιερεὺς μετὰ καὶ τῆς ἐν τῷ ἱερῷ συνθρόνῳ ἐγκαθιδρύσεως. Οἱ δὲ ἐν τῇ θεοσώστῳ ταύτῃ ἐπαρχίᾳ ἐνοικοῦντες εὐλογημένοι χριστιανοί, ἱερωμένοι τε καὶ λαϊκοί, ὀφείλουσι πάντες ἀναγνωρίζειν τὸν ἑκάστοτε ἀρχιερατεύοντα Μητροπολίτην αὐτῶν καὶ πειθαρχεῖν καὶ ὑποτάσσεσθαι αὐτῷ ὡς

κανονικῷ αὐτῶν ἀρχιερεῖ καὶ πνευματικῷ πατρὶ καὶ ποιμένι, λόγον μέλλοντι δοῦναι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ ἀδεκάστου κριτοῦ ἐν ἡμέρᾳ τῆς τῶν ἔργων ἀνταποδόσεως, καταβάλλειν τε προθύμως, φιλοτίμως καὶ τακτικῶς αὐτῷ καὶ τὴν εἰς τεσσαράκοντα χιλιάδας γροσίων (40000) ὁρισθεῖσαν ἀρχιερατικὴν ἐπιχορήγησιν, ἐν ᾗ συμπεριείληπται καὶ ἡ ἐκ χιλίων πεντακοσίων γροσίων Πατριαρχικὴ ἐπιχορήγησις καὶ τὸ ἐκ χιλίων διακοσίων γροσίων ἐτήσιον ἐπίδομα ὑπὲρ τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ ἀρχιερατικὰ δικαιώματα, κύριά τε καὶ τυχηρά, εἰς ἀξιοπρεπῆ συντήρησιν τοῦ ἀρχιερέως καὶ ποιμένος αὐτῶν. Ταῦτα οὕτως ἔδοξαν, ἀπεφασίσθησαν καὶ ἐκυρώθησαν συνοδικῶς Εἰς δὲ περὶ τούτου ἔνδειξιν καὶ διηνεκῆ ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ ὁ παρὼν ἡμέτερος Πατριαρχικὸς καὶ Συνοδικὸς Τόμος, καταστρωθεὶς καὶ ὑπογραφεὶς ἐν τῷ δε τῷ Ἱερῷ Κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἀντίγραφον δ' αὐτοῦ φέρον τὴν Πατριαρχικὴν ἡμῶν ἐπικύρωσιν ἐπεδόθη καὶ τῷ ἐκλεγέντι Ἱερωτάτῳ Μητροπολίτῃ Τυρολόης καὶ Σερεντίου καὶ ὑπερτίμῳ, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῷ ἡμῖν ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ κὺρ Νικηφόρῳ.

Ἐν ἔτει ,αϡζ' κατὰ μῆνα Μάρτιον, Ἐπινεμήσεως Ε'.

† Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ***Ἰωακείμ*** ἀποφαίνεται

† Ὁ Κυζίκου ***Ἀθανάσιος***
† Ὁ Νικομηδείας ***Φιλόθεος***
† Ὁ Πελαγωνείας ***Ἰωακεμ***
† Ὁ Ἰκονίου ***Ἀθανάσιος***
† Ὁ Μηθύμνης ***Στέφανος***
† Ὁ Χίου ***Κωνσταντῖνος***

† Ὁ Μαρωνείας ***Νικόλαος***
† Ὁ Σηλυβρίας ***Διονύσιος***
† Ὁ Γρεβενῶν ***Ἀγαθάγγελος***
† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης ***Σεραφείμ***
† Ὁ Δρυϊνουπόλεως ***Λουκᾶς***
† Ὁ Κολωνίας ***Πολύκαρπος***

*
* *

Ἀνθίμου προβιβασμὸς εἰς τὴν μητρόπολιν Βιζύης τῇ 1 Ἰουνίου 1616 [1]).

Χαρίτωνος συνυποψηφιότης εἰς τὴν ἐκλογὴν μητροπολίτου Χαλκηδόνος τῇ 8 Ἰουλίου 1630 [2]).

Διονυσίου «διὰ ψήφων κανονικῶν καὶ συνοδικῆς ἐκλογῆς μετατεθέντος καὶ προβιβασθέντος εἰς τὸν ἁγιώτατον θρόνον τῆς μητροπόλεως Ἡρα-

---

1) Α' 87. — Ν ο μ. Σ υ ν. 286. — Σ ά θ α Μεσ. βιβλ. Γ' 560. — Ἐ κ κ λ. Ἀ λ. Β' 668. —Πρὸ τοῦ Ἀ ν θ ί μ ο υ ἀναφέρονται: Ἀ ν ώ ν υ μ ο ς 1572. —Θ ε ω ν ᾶ ς, Φεβρ. 1579 καὶ Ἰανουάρ. 1580.— Ἀ ν ώ ν υ μ ο ς, 1610, 1611. (Ἐ κ κ λ. Ἀλ. Β' 731.— Ὀ ρ θ ο δ. Θ' 176. — Κωδ. Α' 40, 42. — Le Q u i e n Ι' 1130.
2) Ν. Σ υ ν. 296. —Κ ω δ. Α' 218.

κλείας» ἐξελέγη (Αὔγουστος 1830) «ὁ ὁσιώτατος ἀρχιμανδρίτης τῆς αὐτῆς μητροπόλεως κὺρ ***Γρηγόριος***», αἰτήσει τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας Διονυσίου 3).

Γρηγορίου «ἀποκατασταθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης ἐπισκοπῆς Καλλιουπόλεως» ἐξελέγη (Ἰανουάριος 1835) «ὁ ὁσιώσατος σύγκελλος τῆς αὐτῆς μητροπόλεως ***Νικόδημος***» αἰτήσει τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας Διονυσίου 4).

«Τῆς εἰς μητρόπολιν ἤδη τιμηθείσης παροικίας Τυρολλόης ἀπροστατεύτου διαμεινάσης, ἅτε δὲ τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντος κὺρ ***Νικοδήμου*** διὰ τὰς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ κραταιὸν Δεβλέτι δι' ἐνυπογράφων καὶ ἐνσφραγίστων ἀναφορῶν κατὰ τῆς αὐτοῦ θεοφιλίας γενομένας προσκλαύσεις τῶν προκριτοτέρων καὶ ἐπισημοτέρων Χριστιανῶν τῆς παροικίας ταύτης ἐκπτώτου ἀπ' αὐτῆς γενομένου», ἐξελέγη (Δεκέμβριος 1840) «ὁ ὁσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ ***Μελέτιος***» 5).

«Τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Τυρουλλώης κὺρ ***Μελετίου***, ψήφοις κανονικαῖς μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Πωγωνιανῆς, προνοίας γενομένης ἐκκλησιαστικῆς περὶ τῆς πνευματικῆς διοικήσεως τοῦ λογικοῦ ποιμνίου τῆς ῥηθείσης ἐπαρχίας Τυρουλλώης, ἥτις ἀνέκαθεν μὲν ὑπῆρχεν ἐπισκοπὴ ὑπὸ τὴν ἁγιωτάτην μητρόπολιν Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ, ἐσχάτως δὲ ἀποκατέστη μὲν καὶ αὕτη μητρόπολις, ἀλλ' οὐ διέλιπον ἔκτοτε ἐν αὐτῇ ταύτῃ ἀναφυεῖσαι δυσαρέσκειαι τῶν ἐπαρχιωτῶν, ἅμα δὲ καὶ δυσκολίαι εἰς τὴν ἀπόδοσιν δικαιωμάτων ἀναλόγων τῷ μητροπολιτικῷ βαθμῷ τοῦ ἀρχιερέως, κοινῇ γνώμῃ ἁπάντων τῶν συναδελφῶν ἐκρίθη καὶ ἀπεφάνθη ἵνα ἥ τε κωμόπολις Τυρουλλώης καὶ Σερεντζίου καὶ πάντα τὰ περὶ ταύτην χωρία συνενωθῶσι καὶ προσαρτηθῶσιν εἰς τὴν ἁγιωτάτην μητρόπολιν Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ, ᾗ τινι ὁ κατὰ καιρὸν πνευματικὸς κυριάρχης ἔσεται κανονικὸς ἀρχιερεὺς καὶ ποιμὴν τοῦ διαληφθέντος λογικοῦ ποιμνίου. Κατὰ τὴν γενομένην τοίνυν κοινὴν συνοδικὴν κρίσιν καὶ ἀπόφασιν κατεστρώθη τὸ παρὸν ***ὑπομνηματιστικὸν*** ἐν τῷ δε τῷ ἱερῷ κώδικι τῶν ὑπομνημάτων τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας εἰς ἔνδειξιν διηνεκῆ καὶ παράστασιν μόνιμον.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ,αωμη' κατὰ μῆνα Ἰούνιον, ἐπινεμήσεως στ'» 1).

† Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ***ἀποφαίνεται***

† Ὁ Καισαρείας ***Παΐσιος*** † Ὁ Ἐφέσου ***Ἄνθιμος***
† Ὁ Νικομηδείας ***Διονύσιος*** † Ὁ Χαλκηδόνος ***Ἱερόθεος***
† Ὁ Ἀδριανουπόλεως ***Γεράσιμος*** † Ὁ Νεοκαισαρείας ***Κύριλλος***

1) Κ ω δ. ΙΔ' 170. Πρὸ αὐτοῦ ἀναφέρονται· Ν ε κ τ ά ρ ι ο ς, 1708—1714.— Π ο ρ φ ύ ρ ι ο ς, 1772. —Ν ε ό φ υ τ ο ς 1781— 1808. — Σ ε ρ α φ ε ί μ, 1808 καὶ Δ ι ο ν ύ σ ι ο ς 1821 (Γ ε δ ε ώ ν, μνήμη Γανοχώρων κλπ. σ. 138. — Θ ρ α κ ι κ ὰ Ε' 27. —Ἐ κ κ λ. Ἀ λ. Ι' 220.—ΛΒ' 270.

2) ΙΔ' 242.

3) ΙΔ' 376.

4) ΚΒ' 165.

«Τοῦ τμήματος Τυρολλόης καὶ Σερεντίου τῆς ἐπαρχίας Ἡρακλείας μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ χωρίων ἀνακηρυχθέντος, κατ' ἀπόφασιν τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ διὰ τοὺς ἐν τοῖς πρακτικοῖς αὐτῆς ἐκτιθεμένους λόγους, εἰς νέαν μητρόπολιν ὑπὸ τὴν προσωνυμίαν «Τυρολλόης καὶ Σερεντίου» ἀνεξάρτητον μὲν τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας, ἐξαρτωμένην δὲ ἐκκλησιαστικῶς ἀπὸ τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ἔχουσαν τὰ συνοδικῶς διαχαραχθέντα ὅρια, τούτου δ' ἕνεκα ἀναγκαίου ἀποβάντος ὅπως ἡ πνευματικὴ διοίκησις τῆς νέας ταύτης ἐκκλησιαστικῆς ἐπαρχίας ἀνατεθῇ εἰς κατάλληλον πρόσωπον», ἐξελέγη (8 Φεβρουαρίου 1907) ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Λιτίτσης ***Νικηφόρος*** [1].

Νικηφόρου «μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως Μεσημβρίας» ἐξελέγη (15 Φεβρουαρίου 1911) ὁ θεοφιλ. ἐπίσκοπος Τυρολλόης ***Χρυσόστομος*** [2].

34) ΧΑΡΙΟΥΠΟΛΙΣ

Ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἐπισκοπῶν τῆς μητροπόλεως Ἡρακλείας, ἴσως πρός καιρόν τινα (ϛ' αἰὼν) ἀνυψωθεῖσα καὶ εἰς ***ἀρχιεπισκοπὴν*** τῆς ἐπαρχίας Εὐρώπης, ἀλλὰ καὶ πάλιν περιελθοῦσα εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐπισκοπῶν τῆς αὐτῆς μητροπόλεως. Διαλυθεῖσα πιθανῶς τὸν ιδ' αἰῶνα διασώζεται ἔκτοτε ψιλωνύμως. [3]

* * *

Ἰωάσαφ προαγωγὴ εἰς τὴν μητρόπολιν Κορυτσᾶς, κατὰ Ὀκτώβριον 1798. [4]

Διονύσιος ἱερομόναχος, ψηφισθεὶς κατὰ Δεκέμβριον 1818. [5]

Ἰάκωβος ἀρχιμανδρίτης τῆς μητροπόλεως Πελαγωνείας, ψηφισθεὶς κατὰ Ἰούνιον 1824, αἰτήσει τοῦ μητροπολίτου Πελαγωνείας Ἰωσὴφ «προβαλόντος τὰς ἀνάγκας καὶ χρείας αὐτοῦ, δι' ἃς ἐπείγεται ἐκλέξασθαι καὶ ἀποκαταστῆσαι εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ἐπίσκοπον πρὸς ἐπίσκεψιν καὶ καταρτισμὸν τοῦ ἐν αὐτῇ λογικοῦ ποιμνίου». Κατὰ Ἰούνιον 1827 προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Εὐρίπου [6].

---

1) Ἔνθ' ἀνωτ. ια' 156.

2) Ἔνθ' ἀνωτ. ια' 239

3) Parthey, σ. 103, 203, 245 — Gelzer ungedr. 552 — Τοῦ αὐτοῦ Cyprii σ. 63. — Ρ. Ποτλῆ Ε' 476. — Acta Patr. Α' 257. — Μ. Γεδεὼν Π. Πίν. 424. — Μ. Ἐ. Ἐγκ. ΚΔ' 484. — Νέα Σιὼν ΚΣΤ' (1931) σ. 564, 567. — Le Quien I' 1133.

4) Κωδ. Π. Ἀρχ. Θ' 129.

5) Αὐτόθι σ. 395.

6) ΙΔ' 55, 124.

"Ανθιμος ἀρχιμανδρίτης, ψηφισθεὶς τῇ 27 'Ιουνίου 1837 1).

Δωρόθεος ἀρχιμανδρίτης ψηφισθεὶς τῇ 3ῃ Δεκεμβρίου 1855 «χάριν πνευματικῆς ἐπισκέψεως τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ ἐκκλησίᾳ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν Σταυροδρομίῳ Χριστιανῶν». Προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Ρόδου κατὰ 'Ιανουάριον 1862 2).

Καλλίνικος, πρὸς ὃν ἐγράφη ἀπὸ 3 'Ιουνίου 1863 σχετικῶς πρὸς τὸν διορισμὸν αὐτοῦ ὡς Τοποτηρητοῦ τῆς μητροπόλεως Μολδαβίας 3).

Γεννάδιος ἀρχιμ., ψηφισθεὶς τῇ 30 Σεπτεμβρίου 1867, ὡς ἀρχ)κῶς προϊστάμενος 'Αγίου Κωνσταντίνου 'Υψωμαθείων 4).

Γερμανὸς ἀρχιμ. ψηφισθεὶς τῇ 20 Φεβρουαρίου 1896, ὡς ἀρχ)κῶς προϊστάμενος Σταυροδρομίου. Τῇ 21 'Οκτωβρίου 1900 προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Καστορίας 5).

Φιλόθεος, πρωτοσύγκελλος τῆς μητροπόλεως 'Ηρακλείας, ψηφισθεὶς τῇ 13 Φεβρουαρίου 1903, αἰτήσει τοῦ μητροπολίτου 'Ηρακλείας Γρηγορίου. Τῇ 11 Μαρτίου 1908 μετετέθη εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως 6).

Κωνσταντῖνος ἀρχιδιάκονος τῆς μητροπόλεως Νικομηδείας, ψηφισθεὶς τῇ 15 Μαρτίου 1908, αἰτήσει τοῦ μητροπολίτου Νικομηδείας Φιλοθέου. Τῇ 10 'Ιανουαρίου 1912 προήχθη εἰς τὴν μητρόπολιν Μελενίκου 7).

Γεννάδιος ἀρχιμ. ψηφισθεὶς τῇ 27 Μαρτίου 1926, ὡς ἀρχ)κῶς προϊστάμενος Ταταούλων 8).

---

1) ΙΛ' 293. 'Ο "Α ν θ ι μ ο ς διῆλθεν ὁλόκληρον τὴς ἀρχιερατείαν αὐτοῦ ἐν Μολδαβίᾳ (Κ. Δ ε λ ι κ ά ν η πατρ. ἔγγραφα Γ' 251, 559, 564, 572, 610, 618, 628, 631).

2) ΚΒ' 315,415.—'Εν τῷ ὑ π ο μ ν ή μ α τ ι ἀναφέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα Π ρ ο κ ό π ι ο ς, ἐν τῇ πρὸς τὴν 'Εκκλησίαν ἀπὸ 3 Δ)βρ. 1855 σχετικῇ αἰτήσει τῶν ἐνοριτῶν Σταυροδρομίου ὑπὸ τὸ ὄνομα 'Ι ε ρ ό θ ε ο ς καὶ ἐν τῷ αὐθημερὸν ἐπιδοθέντι ὑποσχετικῷ ὑπογράφεται. Δ ω ρ ό θ ε ο ς.

3) ΞΖ' 19.

4) Α ὐ τ ό θ ι 510. ϡια' 69.

5) ΛΕ' 235.—Δὲν σώζεται τὸ ὑ π ό μ ν η μ α τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ.

6) Α ὐ τ ό θ ι 107, 173.

7) Α ὐ τ ό θ ι 174, 256.

8) ϡοθ' 75.

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ ΚΑΙ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελ.	37	στίχ.	τελευταῖος	μετὰ τὴν λέξιν: ἐξαρτωμένου πρόσθες: ἄλλοτε τοῦ . . .
»	38	»	2	συνόδων ἀντὶ : σύνοδον
»	40	»	1	ἀνάγνωθι : τὴν 10ην θέσιν
»	»			μεταξὺ τοῦ 6 καὶ 7 στίχ. θετέον ⁂, διότι ἐφεξῆς ἄρχεται ὁ κατάλογος τῶν μ]τῶν Ἀδριανουπόλεως
»	41	»	21	τέλεον ἀντὶ : πλέον
»	42		25	ἀποδημῆσαι ἀντί ; ἀποδημῆναι
»	»	»	26	διατριβὰς ἀντί : διατριβεῖν
»	»	»	28	ἀπελαύνεσθαι ἀντί : ἀποφαίνεσθαι
»	43	»	3	προσθετέον : τῶν κανονικῶν ψήφων γενομένων ἐν τῷ ἐν Κουρούτσεσμε Ι. ναῷ τοῦ Τιμίου Προδρόμου.
»	»	»	9	καταστορέσοντος ἀντί : καταστορεύοντος.
»	»	σημ.	4	προσθετέον: Ἐπὶ τοῦ *ὑπομνήματος* τῆς ἐκλογῆς τοῦ Δανιὴλ σημειοῦται τὸ ἑξῆς: «ἠκύρωται τὸ τοιοῦτον βασιλικῶς τε καὶ ἐκλησιαστικῶς ὡς κατὰ τυραννικὴν βίαν γενόμενον».
»	44	»	21	τέλεον ἀντί : πλέον.
»	»	σημ.	2	μετὰ τὴν φράσιν : ἐπὶ τοῦ, προσθετέον : *ὑπομνήματος* τῆς ἐκλογῆς.
»	46	»	3	προσθετέον: λγ'.
»	47	»	21	τέλεον ἀντί : πλέον.
»	53	»	6	συνηνωμένως ἀντί : συνηνωμένης
»	»	»	13	ἀποκαθίσταται ἀντί: ἀποκαθίσται
»	54	»	10	διαγραπτέον τό : καί, πρὸ τῆς λέξεως ἐλθών
»	»	»	18	ὁ πανιερώτατος μ]της πρώην Ἀγκύρας ἀντί: ὁ παναγιώτατος μ]της Ἀγκύρ ις
»	56	»	22	Ἑλενουπόλεως ἀντί : Ἐλειουπόλεως
»	57	»	16	πάντως ἀντί : πάσης.
»	59	»	18	εἰδήσεως ἀντί : εἰδήσεις
»	60	σημ.	5	31 Αὐγ. ἀντί: 1 Αὐγ.
»	61	»	1	ΚΒ' σ. 6.
»	62	»	12	ἀρχιερατικὴν ἀντί : ἀρχικήν.
»	64	»	27	ταύτης ἀντί: τοιαύτης
»	»	»	»	τάξαι ἀντί: ἄξαι
»	»	»	33	παρέχουσαν ἀντί : παρέχουσαι
»	66	»	13	1688 ἀντί: 1668
»	67	»	8+35	συναδελφὸν ἀντί : συνάδελφον
»	»	»	12	ἠδυνήθη ἀντί : ἠδικήθη.
»	»	»	16	δευτέραν ἀντί: δευτέρα
»	»	»	32	βέλτιον ἀντί: βέλτιστον
»	68	»	3	μετατιθεμένης ἀντί: μετατιθεμένοις
»	69	»	19	πανιερώτατος ἀντί : παναγιώτατος
»	70	»	9	μετὰ τὴν λέξιν: θέσιν, προσθετέον: κθ'
»	72	σημ.	2	Δ' 79 ἀντί : Θ' 79.
»	74	»	4	Κώδ. ϡοθ' 105.
»	75	στίχ.	3	μεγαλοπόλεως ἀντί : μητροπόλεως.
»	»	»	18	μ]ται ἀντί : μὲν
»	»	σημ.	3	Εἶνε ἐξηκριβωμένον ὅτι ὁ *Νεόφυτος* ἐξελέγη ΚΠόλεως κατὰ Ἰούνιον 1636 (ὅρα ἡμετέραν σχετικὴν πραγματείαν ἐν τῇ *Ὀρθοδοξίᾳ* τόμ. Θ' (1934), τεῦχος τοῦ μηνὸς Δ]βρίου).
»	79	»	22	συνηνωμένως ἀντί : συνηνωμένης
»	83	σημ.	4	ΞΖ' ἀντί : ΚΖ'.
»	85	»	4	προσθετέον : μβ'
»	86	»	16	κἀκ ἀντί : καί.

ΣΥΛΛΟΓΗ

ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΠΙΓΡΑΦΩΝ ΑΝΕΥΡΕΘΕΙΣΩΝ ΕΝ ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΕΙ

ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΥΤΗΝ

Ἡ μετὰ χεῖρας συλλογὴ ἐμπεριέχει τὰς σπουδαιοτέρας τῶν μέχρι σήμερον ἀνευρεθεισῶν ἔν τε τῇ Φιλιππουπόλει καὶ τῇ περιφερείᾳ αὐτῆς ἀρχαίων ἐπιγραφῶν, μιᾶς χιλιετηρίδος σχεδὸν—ἀπὸ τοῦ 6ου π. Χ. μέχρι τοῦ 6ου μ. Χ. αἰῶνος. Ἅπασαι πλὴν δύο εἶναι ἐκδεδομέναι ἐν διαφόροις συγγράμμασι καὶ περιοδικοῖς, ἡμετέροις τε καὶ ἀλλογλώσσοις, δυσπροσίτοις τοῖς πᾶσιν. Ἐν τῇ ἀναγραφῇ αὐτῶν προετιμήθη ἡ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ συλλογέως ἀκριβεστέρα παλαιογραφικῶς ἀνάγνωσις καὶ συμπλήρωσις ἐκ τῶν γενομένων ὑπὸ τῶν διαφόρων ἐκδοτῶν.

Αἱ ἐπιγραφαὶ εἶναι ἐπιτάφιαι, ὧν τινες ἔμμετροι, ἀναθηματικαί, ἀναμνηστικαί, μεθοριακαὶ καὶ ὁδομετρικαί. Γλῶσσα αὐτῶν εἶναι ἡ ἑλληνική, πλὴν μιᾶς μεικτῆς καὶ τριῶν διγλώσσων, τ.ἔ. λατινοελληνικῶν, ἐξ οὗ διαπιστοῦται περιτράνως ὁ τῆς βορειοδυτικῆς ταύτης τῆς Θράκης γωνίας ἐξελληνισμός, ὅστις ἤρξατο κυρίως διὰ τοῦ ὑπὸ τοῦ Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου ἀποικισμοῦ Ἑλλήνων καὶ τῆς εἰσαγωγῆς εἰς τὴν χώραν τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, συνετελέσθη δὲ ἐπὶ τῆς ρωμαιοκρατίας ἀπὸ τοῦ 1ου μέχρι τοῦ 3ου αἰῶνος μ. Χ, ἐξ οὗ χρόνου προέρχονται καὶ αἱ πλείονες τῶν ἐπιγραφῶν, ἰδίως ἀπὸ τοῦ 2ου καὶ 3ου.

Ἡ ἐν τῇ συλλογῇ κατάταξις τῶν ἐπιγραφῶν ἐγένετο οὐχὶ κατ᾽ εἶδος ἀλλὰ χρονολογικῶς, προσδιοριζομένου τοῦ χρόνου ἑκάστης αὐτῶν, τῶν μὲν ἀκριβῶς ἐξ ἱστορικῶν τεκμηρίων, τῶν δὲ κατὰ προσέγγισιν ἔκ τε τοῦ περιεχομένου καὶ τῆς γραφῆς. Ἡ δὲ ἀναγραφὴ αὐτῶν ἐγένετο χάριν οἰκονομίας χώρου καὶ εὐκολίας κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν ἐν συνεχείᾳ καὶ οὐχὶ κατὰ στίχους, ὡς φέρονται κεχαραγμέναι, μνημονευομένου ἁπλῶς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν στίχων. Αἱ συμπληρώσεις τῶν μὲν τετριμμένων καὶ ἀποκεκομμένων γραμμάτων, λέξεων καὶ τμημάτων ὅλων ἐτέθησαν ἐν ἀγκύλαις <->,

τῶν δὲ συντετμημένων λέξεων καὶ τῶν παραλειπομένων ἐνιαχοῦ γραμμάτων κατὰ τὴν χάραξιν ἐν παρενθέσει (-).

1) Ἐπιταφία ἐπιγραφή, βουστροφηδὸν κεχαραγμένη ἐπὶ τοῦ στομίου πηλίνου ἐξωπυθμένου ἀμφορέως τεφροδόχου, εὑρεθέντος ἐν ἀγρῷ παρὰ τῇ ἀπὸ Φιλιππουπόλεως εἰς Κάρλοβον ἀγούσῃ. Εἶναι δίστιχος καὶ οὐχὶ μεταγενεστέρα τοῦ 6ου τοὐλάχιστον π. Χ. αἰῶνος.

«Ἐπίαιος Μιλετία».

Εἰ καὶ τὰ ὀνόματα εἶναι Ἰωνικά, ὁ τύπος καὶ ἡ γραφὴ αὐτῶν δὲν εἶναι Ἰωνική. ***Μιλετία*** ἀντὶ ***Μιλητία-Μιλησία*** καὶ ***Ἐπίαιος*** ἀντὶ ***Ἐπίγαιος*** [1].

2) Τμῆμα ψηφίσματος πιθανῶς τῆς πόλεως Βησαπάρας ὑπὲρ εὐεργέτου ἐπὶ ὑψηλῆς μαρμαρίνης στήλης, εὑρεθείσης οὐ μακρὰν τῆς πόλεως Ταταρ-Παζαρτζικίου. Ἡ ἐπιγραφὴ σύγκειται ἐξ 26 περίπου στίχων, ἐξ ὧν μόνον οἱ τελευταῖοι δέκα ἀναγινώσκονται, τῶν λοιπῶν ὄντων τετριμμένων πλὴν ἐνίων γραμμάτων ἐνιαχοῦ καὶ λέξεων οὐχὶ ὅλων. Προέρχεται ἀπὸ τοῦ 4ου ἢ 3ου π. Χ. αἰῶνος.

«. . . Δ<ε> δ <όχ>θαι <το>ῖς πολίταις <σ>τῆσα<ι> αὐτῷ καὶ το <ῖς>ἀδελφοῖς αὐτο<ῦ> ιστ' τελαμῶνα<ς>[2] ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλλωνος, <σ>τεφανοῦσθαι δὲ αὐτοὺς καθ' ἑκάστην πανήγυριν»[3].

3) Ἐκ τῶν λουτρῶν τοῦ *Χισάρ*. Ὀκτάστιχος ἐπιγραφὴ ἀναθηματικὴ ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης κεκομμένης κάτωθι καὶ δεξιόθεν. Ἡ στήλη ἔχει ὕψος 0,46 τοῦ μ. πλάτος κάτωθι 0,24 καὶ ἄνωθι 0,19 καὶ βάθος κάτωθι 0,18 καὶ ἄνωθι 0,15 τοῦ μ. Τὸ ὕψος τῶν γραμμάτων κυμαίνεται μεταξὺ 0,02 καὶ 0,03 τοῦ μ. Δεξιόθεν εἶναι ἀποκεκομμένα ἐξ ἑκάστης τῶν σωζομένων γραμμῶν δύο ἕως τρία γράμματα, κάτωθι δὲ προφανῶς ὁλόκληροι γραμμαί. Τὸ ἄνωθι τῆς στήλης μέρος ἔχει θριγκόν. Ἡ ἐπιγραφὴ κατὰ πιστὴν ἀντιγραφὴν τοῦ ἐν Χισὰρ παραμένοντος ἐν ἀποστρατείᾳ στρατηγοῦ Μάρκωφ Θεοδ. ἔχει. 4)

---

1) Μ υ ρ τ. Ἀ π ο σ τ ο λ ί δ ο υ, Ἐφημ. Φιλιππουπόλεως «Πράβδα» ἀρ. 545, Αὐγ. 12, ἔτ. 1924, βουλγαριστί. Ἐπετηρὶς Ἐθν. Βιβλιοθήκης καὶ μουσείου Φιλιππουπόλεως. ἔτ. 1930. σελ. 238, IX. βουλγαριστί.— Θρακικὰ Ἀθηνῶν, τόμ. II, ἔτ. 1928, σελ. 26.

2] Τελαμὼν=στήλη ἀναμνηστική

3) Γ. Τ σ ο υ κ α λ ᾶ, ἱστοριογεωγραφικὴ περιγραφὴ τῆς ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως, Βιέννη, 1851. σελ. 66. — H i r s c h f e l d, Aemos, ἔτ. 1877 σελ. 63.— J i r e c e k, Bessapara, αὐτόθι, ἔτ. 1886. σελ. 92.— D u m o n t-H o m o l l e, Mélanges d'archéologie et d'épigraphie, Paris. ἔτ. 1891, σελ. 322.

4) Ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι ἀνέκδοτος.

	Καθ' ἡμετέραν ἀνάγνωσιν καὶ πιθανὴν συμπλήρωσιν.
ΚΕΛCCΟCΙ...	ΚΕΛΕΣΟΣ...
ΜΑΚΕCΑ......	ΜΑΚΕΣΑ <ΤΟΥ>
ΕCΤΗCΕΝΕ.....	ΕΣΤΗΣΕ ΝΕ<ΑΝ->
ΔΡΟCΑΝΕCΙ.......	ΔΡΟΣ ΑΝΕΣ<ΤΗ>
5. . . . . . . .ΧΑΡ—	<ΣΑΤΟ ΕΥ> ΧΑΡ (ιστήριον)
ΚΕΛΙΟ......	ΚΕΛΤΟ <ΣΚΥΘΗ;>
ΒΟΥ.......	ΒΟΥ <ΡΕΒΙΣΤΑ> (;)
8.. Ο..........	. . . .
. . . .	. . . .

Κέλεσος, ἂν μὴ εἶναι ἐκτεταμένος τύπος τοῦ ***Κέλσος***, πιθανῶς εἶναι συγκεκομμένος τοῦ ***Κέλευσος***, κυρίου ὀνόματος ἀπαντῶντος ἐν 'Αττικαῖς ἐπιγραφαῖς.

Μακεσᾶτος, ἀπαντᾷ καὶ ἐν ἄλλαις Θρακικαῖς ἐπιγραφαῖς (ἴδε, Μυρτ. 'Αποστολίδου, περὶ τῆς γλώσσης τῶν Θρακῶν, ***Θρακικὰ*** τόμ. IV, 1933, σελ. 100—Μάκεσ(σ)ος κτλ.

Νέανδρος, μὴ μνημονευομένου τοῦ πατρωνυμικοῦ ὑποτίθεται ὅτ. καὶ οὗτος εἶναι υἱὸς τοῦ ***Μακεσάτου***, ἄρα ἀδελφὸς τοῦ ***Κελέσου***.

'Εν τῷ πέμπτῳ στίχῳ ὁ χῶρος τῶν τετριμμένων γραμμάτων ἀπαιτεῖ τοιαῦτα 6—7, ὅθεν ἡ συμπλήρωσις γίνεται διὰ τοῦ ***σατο εὐ***, συμπληρωματικῶν τοῦ μὲν ***σατο*** τῆς ἐν τῷ προηγουμένῳ στίχῳ λέξεως, ***ἀνεσ<τη>***—***ἀνεστήσατο***, τοῦ δὲ ***εὐ*** τῆς ἐν τῷ αὐτῷ στίχῳ λέξεως ***χαρ***(ιστήριον), ἧς ἡ τμῆσις δηλοῦται ὑπὸ τοῦ χαράκτου διὰ τῆς ὁριζοντίας γραμμῆς.

Ὁ 6 καὶ 7 στίχος συμπληροῦνται κατ' εἰκασίαν ὑφ' ἡμῶν διὰ τῶν: ***Κελτο<σκύθη>*** καὶ ***Βου<ρεβίστα>***. Ἦτο δὲ ὁ B u r o b i s t a, ***Βυρεβίστας-Βουρεβίστας*** καὶ ***Βοιρεβίστας*** [1]) βασιλεὺς τῶν Δακῶν σύγχρονος τοῦ 'Ιουλίου Καίσαρος, καθ' οὗ πολλάκις ἐπολέμησε κατὰ τὸν Στράβωνα εἰσβαλὼν εἰς τὴν ***Κάτω Μοισίαν***, ἣν κατέκτησε δι' ὀλίγον χρόνον. 'Εν δυσὶν ἀναθηματικαῖς εἰς αὐτὸν ἐπιγραφαῖς τῆς πόλεως 'Οδησσοῦ προσονομάζεται ***μέγας βασιλεύς***. Ἂν ἡ συμπλήρωσις εἶναι πιθανή, ἕπεται ὅτι ὁ ***Βουρεβίστας*** κατῆλθε καὶ εἰς τὴν ἰδίαν Θράκην ὑπερβὰς τὸν Αἶμον. Ἡ ἐπιγραφὴ προέρχεται ἀπὸ τοῦ α' αἰῶνος. π. Χ.

4) 'Επιταφία ἐπιγραφὴ ἐννεάστιχος ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς ὕψ. 0,35, πλ. 0,47 καὶ πάχους 0,15 τοῦ μ. εὑρεθείσης ἐν ἀνασκαφέντι χώματι ἐν τῷ προαστείῳ τῆς Φιλιππουπόλεως «Μικρὸν Παρίσι». Ἔχει τινὰ τῶν γραμ-

1) Ἴδε περὶ τοῦ ὀνόματος, Θρακικά, IV, 1933, σελ. 93.—Β ο υ ρ κ έ ν τ ι ο ς..

μάτων συμπεπλεγμένα καὶ ἀποτελεῖ ὀκτάστιχον δακτυλικὸν ἑξάμετρον ἐπίγραμμα. Ἡ γλῶσσα αὐτῆς εἶναι ἐπική. Πιθανῶς προέρχεται ἀπὸ τοῦ 1ου π. Χ. ἢ μ. Χ. αἰῶνος.

«Πυνθάνῃ, ὦ παροδεῖτα, τί τοὔνομα καὶ τίς ὁ φύσας ;
Μάνθανε πάντα κατ' αἶσαν. Ἐμοὶ γενέτης Μιθριδάτης
καὶ μήτηρ Χρήστη, Καινὶς δ' ἐγὼ ἡ βαρυδαίμων.
Θνήσκω δ' εἰκοσετής, τοκετοῦ τέλος ἐξανύσαντος,
ἀρτιδαὴς βιότοιο. Τί σοι πλέον, ὦ ξένε εἴπω;
Ταῦτ' ἔστιν, παροδεῖτα. Σὺ δ', ὡς θέμις ἐστὶ βροτοῖσιν,
οἰκτείρας με λυγρὰν καὶ δάκρυσι τὴν ἐλεεινὴν
τειμήσας ἀπὸ σ<ῶν> κανθῶν παρόδευε τὸ σῆμα».

Ἡ ἐν τῷ τελευταίῳ στίχῳ συμπλήρωσις τοῦ τετριμμένου *σῶν* εἶναι τοῦ ἐν Σοφίᾳ καθηγητοῦ G.Kazarow.*Σῶν κανθῶν*=σῶν ὀφθαλμῶν1).

5) Τμῆμα ἐπιταφίας ἐπιγραφῆς διστίχου ἐπὶ μαρμαρίνης πλακός, κεκομμένης ἄνωθεν καὶ κάτωθεν, εὑρεθείσης ἐκ Ταταρ-Παζαρτζικίῳ.Χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 2ου πιθανῶς π.Χ. αἰῶνος καὶ προέρχεται ἐκ Βησσαπάρας.

« . . . . Βῆμα. . . . . μήτηρ . . . . . Βησσαπάρα . . . . . . γυναι <κὶ>
. . . . . . ναὸς . . . . ἀποτα . . . . . ».

Ἡ ἐπιγραφὴ δυσσυμπλήρωτος. 2)

6) Τμῆμα δωδεκαστίχου ἀναθηματικῆς ἐπιγραφῆς εἰς τὸν Φοῖβον Ἀπόλλωνα, ἰητῆρα κακῶν εἰλειθυείων, ἐπὶ τμήματος μαρμαρίνης στήλης, τετμημένης εἰς τρία καὶ κεκομμένης πάντοθεν. Ἡ ἐπιγραφὴ εὑρέθη ἐν Χισὰρ καὶ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 2ου ἢ 1ου π. Χ. αἰῶνος.

«. . . . . . ἆσθαι σ . . . . .-ος ἡ πρᾶξις . . . . . οὐ καλὸν φέ<γγος;>
. . . . . <ὑγί>ειαν ἡδεῖαν κέρδους . . . . . τὸ μέλλον εὐσταθῆ νείκην . . . . .
<τή>ν δέ γε ἐχθροῖς κ(α)τὰ διάνοιαν εὐ<χὴν> . . . . . <τοιο>ῦτος
γὰρ ἔσται Φοῖβος εἰητὴρ κακῶν . . . . . εἰλ(ε)ιθυείων. . . . . . -οκοντὶς
ἀποτεκοῦσα τοὺς αὐ<τῆς παῖδας> . . . . ἐνηγκάλιστ<αι> . . . . . ὑδων
*. . . μὴ . . . .».*3)

---

1) Κατ' ἀνάγνωσιν Μυρτ. Ἀποστολίδου, ἐφημ. Φιλιππουπόλεως «Νότιος οὐρανός» (Γιοῦζνο νέμπε, ἔτ. 1924, Μάρτ. 3, ἀρ. 2. Τοῦ αὐτοῦ, Θρακικὰ Ἀθηνῶν, τόμ. II, ἔτ, 1929. σελ. 24. — G. Kazarow, ἐν τῇ Ἐπετηρίδι τῆς Ἐθν. βιβλιοθήκης καὶ μουσείου Φιλιππουπόλεως ἔτ. 1923—24 (ἔκδ.1925) σ. 206.

2) Γ. Γ. Τσουκαλᾶ, αὐτόθι, σελ. 67.

3) Μυρτ. Ἀποστολίδου, Ἐπετηρ. Ἐθν. βιβλιοθήκης καὶ μουσείου Φιλιππουπόλεως, ἔτ. 1930, σελ. 239, Χ.—B. Filow, Bull. de l'Insiitut archéol. Bulg. Sophia, τόμ. I, ἔτ. 1921—22, σελ. 349.

7) Ἀναθηματικὴ ἑξάστιχος ἐπιγραφὴ εἰς τὸν ἐπιχώριον ἢ Σύριον θεὸν Μηδυζέα, μεικτὴ ἐπὶ πλακὸς ἐκ γρανίτου μήκους 2.40, ὕψ. 0,65 καὶ πάχ. 0,40, εὑρεθείσης ἐν τῇ κώμῃ Ἀχλάν, νοτίως τῆς Φιλιππουπόλεως περὶ τὰ 8 χιλ. Χρονολογεῖται ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Οὐεσπασιανοῦ (69—72), 1ου μ. Χ. αἰῶνος φθίνοντος καὶ δὴ ἀπὸ τοῦ 76.

«Deo *Μηδυζεῖ* mensam C(laudius) Minutius Laetus veteran-<us>, leg(ionis) VII, C(laudiae) p(iae) f(idelis) pro se et 'suis v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito). Imp(eratore) Vespasiano VII co-(n)s(ule). *Ἀντιοχέος* (sic) *τῆς πρὸς Δάφνην τόδε δῶρον*»1).

8) Ἐπιταφία δεκάστιχος ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης ὕψ. 1,21, πλ. 0,50—0,40 μ. καὶ πάχ. τοσούτου ἐν σχήματι βωμοῦ, εὑρεθείσης παρὰ τῇ πόλει Τσιρπὰν περιφερείας Φιλιππουπόλεως. Ἡ ἐπιγραφὴ ἀποτελεῖ τετράστιχαν ἐλεγεῖον καὶ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1ου ἢ 2ου μ. Χ. αἰῶνος.

«*<Καλ>ἡ ἐν <αἰθέρι> ε<ἰμί, καλ>ῇ δ' ἅμα μητρὶ τέθαμ<μ>αι,*
λευγαλέῃ νούσῳ δωδεκετὴς φθιμένη.
Τὴν κλεινὴν κεύθει με τάφος σὺν μητρὶ Σεκοῦνδαν,
ἥν Παφίη κάλλους ἀστέρα θῆκε νέον.—Εὐτύχ(ε)ι».

Ὁ Kalinka συμπληροῖ τὸν τετριμμένον α΄ στίχον : ,*Ἀδμὴς παρθένος εἰμί, <φίλῃ δ' ἅμα*...ὅπερ δὲν διαπιστοῦται ἐκ τῶν σῳζομένων τῶν γραμμάτων ἰχνῶν2).

9) Ἐπιταφία δίστιχος ἐπιγραφὴ ἐπὶ πλακὸς ἐκ γρανίτου, προερχομένης ἐκ λάρνακος, μήκ. 2,38, ὕψ. 0,77 καὶ πάχ. 0,14, εὑρεθείσης ἐν Φιλιππουπόλει. Χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1ου—2ου μ. Χ. αἰῶνος.

« *Μ(ᾶρκος) Οὔλπιος Φίλιππος τοῦ Ἑρμογένους στρατευσάμενος β(ενε)φ(ικιάριος) τὴν σορὸν <ταύτην ἑαυτῷ ἐκ τῶν ἰδίων κατ>εσκεύασεν*».

---

1) CIL, τόμ. III, ἀρ. 6120. —Σκορδέλη Βλ. Πανδώρα Ἀθηνῶν ἔτ. 1865, Δεκεμβρίου 15. Dumont-Homolle αὐτόθι, σελ. 332, ἀρ. 27.—Dobrousky Ἀνθολόγιον ἐθνικῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως (Sbornik za narodno oumotvorenie, βουλγαριστί), Sophia, τόμ. XVIII, ἔτ. 1901, σελ. 790, ἀρ. 102.

2) Μυρτίλου (Ἀποστολίδου), εἰδήσεις τοῦ Αἵμου, ἐφημ. Φιλιππουπόλεως, ἔτ. 1899, ἀρ. 359. ἀρχαιολογικά. Kalinka, Denkmäler in Bulgarien. Wien, ἔτ. 1906, σελ. 268, ἀρ. 338.

b e n e f i c i a r i u s ἐκαλεῖτο ἐν τῷ στρατεύματι ὁ τῶν ταπεινοτέρων ἐργασιῶν ἀπαλλαγεὶς εὐεργεσίᾳ τοῦ στρατηγοῦ καὶ ἐπὶ θεραπείᾳ τῶν μεγιστοράτων τεταγμένος.[1])

10) Ἐπιταφία δίγλωσσος ἐπιγραφή, δεκάστιχος, ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης ὕψ. 0,88, πλ. 0,85 μ. εὑρεθείσης ἐν Φιλιππουπόλει. Χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1ου μ. Χ. αἰῶνος. Τὸ Ἑλληνικὸν κείμενον εἶναι μετάφρασις τοῦ Λατινικοῦ.

<Diis> manibus. <Ti(berio) Claudio> Palatina (tribu) M<artiali>, qui vixit ann<is. . .> mensibus VII. dieb<us VII> Ti(berius) Claudius Primigenianus fratri <et Silvia Primigeniana> mater filio pientissimo.—<*Θεοῖς κ*>*αταχθονίοις*. <*Τιβερίῳ Κλαυδίῳ*> *Παλατίνᾳ Μαρτιάλ(ε)ι, ζή*<*σαντι ἔτη. . . μῆνας ζ' ἡμ*>*έρας ζ'. Τιβέριος Κλαύ*<*διος Πριμιγενιανὸς*> *καὶ Σιλουία Πριμιγενι*<*ανή*>. *Χαῖρε, παροδεῖτα*»[2]).

11) Ἐπιταφία τρίστιχος ἐπιγραφὴ ἐπὶ βωμοῦ ἐκ γρανίτου πλ. 0,42, ὕψ. 0,85 καὶ πάχ. 0,38 μ., ἐφ' οὗ ἀνάγλυφος παράστασις δύο ἱππέων ἀντιμετώπων καὶ τεσσάρων ἀνθρωπίνων μορφῶν. Εὑρέθη ἐν τῇ πρὸς νότον τῆς Φιλιππουπόλεως κειμένῃ κώμῃ Βελάστιτσα 12 χιλ. μακρὰν καὶ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 2ου μ. Χ. αἰῶνος.

«*Ἀλέξανδρος Φιλίππου Ἀγοραῖος τοῖς τέκνοις ἑαυτοῦ (ἀνέθηκε)*»[3]].
Ἀγοραῖος ἐκ τῆς ἐν τῇ Θρακικῇ χερσονήσῳ πόλεως Ἀγορᾶς.

12) Ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ μονόστιχος εἰς τὴν Ἀρτέμιδα ἐπὶ μαρμαρίνου τμήματος ἀναγλύφου τῆς θεᾶς πλ. 0,09 καὶ ὕψ. 0,14 μ. ἀρίστης τέχνης. Χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 2ου μ. Χ. αἰῶνος καὶ εὑρέθη ἐν τῇ Φιλιππουπόλει.

«<*Κυ*>*ρίᾳ Ἀρτ*<*έμιδι εὐχαριστήριον . . .*>

Τὸ ἀνάγλυφον εἶναι τύπου τῶν ἀναθηματικῶν εἰς τὸν Θρᾷκα ἱππέα, τὰς Νύμφας καὶ τοὺς θεοὺς τῆς ὑγείας, οἷα ἄφθονα μέχρι τοῦδε ἀνευρέθησαν καὶ προέρχονται ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ἐν Θράκῃ ῥωμαιοκρατίας.[4])

---

1) D o b r o u s k y, αὐτόθι, τόμ. XVIII, ἔτ. 1901, σελ. 774, ἀρ. 82. Ἡ συμπλήρωσις ἐν μέρει τοῦ συλλογέως.

2) Βλ. Σ κ ο ρ δ έ λ η, Πανδώρα, ἔτ. 1868, σελ. 302. — CIL, III. Suppl. ἀρ. 710. —D u m o n d - H o m o l l e, αὐτόθι, σελ. 338, ἀρ. 51.

3) Γ. Τ σ ο υ κ α λ ᾶ, αὐτόθι, σελ. 63. —D u m o n t - H o m o l l e, αὐτόθι, σελ. 332, ἀρ. 27. — Μ υ ρ τ. Ἀ π ο σ τ ο λ ί δ ο υ, ἡ μονὴ τοῦ ἁγ. Γεωργίου. Θρᾳκικὰ Ἀθηνῶν, τόμ. V, ἔτ. 1934, σελ. 242.

4) D u m o n t-H o m o l l e, αὐτόθι, σελ. 334.—D o b r o u s k y, αὐτόθι τόμ XVI, ἔτ. 1900, σελ. 30, ἀρ. 4.

13) Τμῆμα δίστιχον ἀναμνηστικῆς ἐπιγραφῆς, ἀνατεθειμένης εἰς τὴν ὑγείαν τῶν συναυτοκρατόρων Μ. Αὐρηλίου καὶ Λ. Οὐήρου καὶ τῆς οἰκογενείας των ἐπὶ δύο ὁμοίων μαρμαρίνων πλακῶν, ἐχουσῶν παράλληλα κυμάτια καὶ προερχομένων κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐκ τοῦ θριγκοῦ τοῦ ἐν Φιλιππουπόλει δημοσίου ὡρολογίου (ἡλιακοῦ καὶ κλεψύδρας). Ἡ ἐπιγραφὴ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 2ου αἰῶνος φθίνοντος (161—169).

«*<Ἀγαθῇ Τύχῃ. Ὑπὲρ τῆς τῶν αὐτοκρατόρων> νείκης καὶ αἰωνίου <διαμονῆς Μ(άρκου) Αὐρηλίου Ἀντωνείνου καὶ Λ(ευκίου) Αὐρηλίου Οὐήρου καὶ τ>οῦ σύμπαντος αὐτῶν οἴκου . . . . . Φιλιπποπο>λείτης ἐκ τῶν ἰδίων κατεσκεύ<ασε τόδε τὸ ὡρολόγιον ἡγουμένου τοῦ ἔθνους Μ(άρκου) Ποντ>τίου, τοῦ λαμπροτάτου ὑπάτου*» [1].

Ὁ Dobrousky συμπληροῖ : ***Σεπτιμίου Σεουήρου καὶ Μ(άρκου) Αὐρηλίου Ἀντωνενίου*** (δηλ.τοῦ Καρακάλλα 183 – 211).... ***ναὸν Ἀφροδείτης... Αἰλίου Ὀνερατίου***».

14) Δωδεκάστιχος ἀναμνηστικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς ἐντετοιχισμένης ἄλλοτε ἐν τῷ παλαιῷ βυζαντιακῷ ναΐσκῳ τῆς ἁγίας Παρασκευῆς ἐν Φιλιππουπόλει ὑπὲρ τῆς ὑγείας τῶν αὐτῶν αὐτοκρατόρων. Κατὰ τὴν ἀντιγραφὴν τὴν πρώτην ὑπὸ τοῦ ἱερέως Κ. Οἰκονόμου καὶ κατ' ἀνάγνωσιν καὶ συμπλήρωσιν τοῦ συλλογέως ἡ ἐπιγραφὴ προερχομένη ἀπὸ τῶν αὐτῶν χρόνων (161-169) ἔχει:

«*Ἀγαθῇ Τύχῃ. Ὑπὲρ τῆς τῶν αὐτοκράτορω<ν νείκης> καὶ <αἰ>ων<ίο>υ διαμονῆς Μ(άρκου) Αὐρηλίου Ἀ<ν>τωνεί<νου> καὶ Λ(ευκίου) Αὐρηλίου Ο<ὐή>ρου Ἀρμενικῶν Φιλίσκος Κ<λαύδ>ιος <Ἑ>ρ<μ>ο<δώρου >ἀνέθηκε <φυλῇ> Ἀρτεμεισιάδι μετὰ ἱερωσύνην, ἐκ<δικ>οῦντος Ἀλφείου <Π>οσει<δ>ωνίου, ἐπιμελητεύοντος Φλα<ουι>ου Εὐδαίμονος τοῦ καὶ Φλαουιανοῦ*».

Ὁ Dumont συμπληροῖ : «***Φιλίσκος καὶ Γάϊος οἱ Μάρκου (παῖδες) ἀνέθηκαν τῇ φυλῇ Ἀρτεμεισιάδι τὰ ἱερά***».

Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ ὁ ***ἔκδικος***, ἀλλαχοῦ ***σύνδικος***, εἶναι εἰς ἐν ἄλλῃ ἀπαντῶσι τρεῖς. Δημοτικοὶ ἄρχοντες ἔχοντες πιθανῶς οἰκονομικήν τινα ἀποστολήν. Ὁ ***ἐπιμελητὴς*** δημοτικὸς ἄρχων καὶ οὗτος, αἱρετὸς ἢ κληρωτός, ἐπιστατῶν ἐν τῇ κατασκευῇ δημοσίου τινὸς ἔργου (ναοῦ, τείχους, ἀνδρι-

---

1) Μυρτ. Ἀποστολίδου : Τὰ παλαιὰ δημόσια ὡρολόγια ἐν Φιλιππουπόλει, ἐν τῇ ἐφημ. τοῦ δήμου Φιλιππουπόλεως, ἀρ. 112—114, σελ. 9—12 Ἰουν. 22, ἔτ. 1932. – Dobrousky, ἔνθα ἀνωτέρω, τόμ. XVIII, ἔτ. 1901, σελ. 773, ἀρ. 79, καὶ Cagnat, Inscriptiones Graecae ad res Romanas pertinentes, Moesia inferior et Thracia, Paris, σελ. 241, ἀρ. 726, κατὰ τὸν Dobrousky.

άντος κτλ.) ἢ πομπῆς, ἀγώνων, θυσιῶν. 'Επειδὴ ἐν ἄλλαις ἐπιγραφαῖς οἱ ἐπιμεληταὶ εἶναι πλείονες τοῦ ἑνός, εἰκάζεται ὅτι ὁ ἐνταῦθα μνημονευόμενος εἶναι αἱρετὸς τῆς φυλῆς 'Αρτεμισιάδος καὶ ἑκάστη φυλὴ ἐξέλεγε τὸν ἐπιμελητήν της[1]).

15) Τρίστιχος ἀναμνηστικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης πλακός, εὑρεθείσης ἐν Φιλιππουπόλει, προερχομένη ἀπὸ τῶν αὐτῶν χρόνων (161—169).

«<'Αγαθῇ τύχῃ. 'Εκδι>κο<ῦντος> 'Αλφίου <Πο>σειδωνίου "Ακτιος Μαξίμου τοὺς <π>λυντῆρας κατεσκ<εύασεν σὺν τοῖς ὑποθέ>μασιν ἐκ τῶν ἰδίων φυλῇ 'Αρτεμεισιάδι ἀντὶ <τῆς πολιτείας ἐπι<μελητεύοντος Φλαουίου Εὐδαίμο<νος τοῦ καὶ Φλαουιανοῦ>».

'Υπὸ τοῦ λιθοξόου ἐχαράχθη ἀντὶ Π-Κ, ὅθεν ἀναγινώσκεται **κλυντῆρας**. **'Υποθέματα**, τὰ βάθρα ἐφ' ὧν ἐστηρίζοντο οἱ πλυντῆρες (σκάφαι μαρμάριναι).[2])

16) 'Αναμνηστικὴ δίγλωσσος ἐπιγραφή, ὀκτάστιχος, ἐπὶ μαρμαρίνης λευκῆς πλακὸς ὕψους 0,85 καὶ πλάτους καὶ πάχους 0, 55 μ. κεκομμένης δεξιόθεν. Εὑρέθη ἐν Φιλιππουπόλει ἐντετοιχισμένη ὡς ἀκρογωνιαῖος λίθος ἔν τινι παλαιῷ τζαμίῳ. Χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 172 μ. Χ.

«Imp(erator) Caesar M(arcus) Aurelius Antoninus A<ug.(stus) Germ(anicus)> Imp(erator), u(rbis co(n)s(ul) III, p(ater) p(atriae) murum civitati Philippopoli s<truxit, P(antulejus Gra>ptiacus leg(atus) Aug(usti) pr(o)pr(etore) faciundum curavi<t. *'Η μητρόπολις> τῆς Θράκης Φιλιππόπολις <ἐκ δοθέντων> αὐτῇ χρημάτων ὑπὸ τοῦ θειο<τάτου Μ(άρκου) Αὐ>ρηλίου 'Αντωνείνου Σεβ(αστοῦ) Γερμανικοῦ,<ἡγου>μένου τοῦ ἔθνους Παντουλείου Γραπ<τιακοῦ τὸ τεῖχος ἔκτισεν».*

'Η συμπλήρωσις ὑπὸ τῶν διαφόρων ἐκδοτῶν ἐγένετο διαφόρως τῆς ἱστορικῆς ταύτης ἐπιγραφῆς,καθ'ἣν κατεσκευάσθη πιθανῶς τὸ ἀνατολικὸν τῆς κάτω πόλεως τεῖχος. Οὕτω ὁ Dumont συμπληροῖ καὶ ἀναγινώσκει : «dedit (προφανῶς pecunias), C.Pantulejus Graptiacus κτλ. faciundum curavit. 'Η τῆς Θράκης Φιλιππόπολις ἐκ δοθέντων αὐτῇ κτλ.». 'Ο Cagnat : «'Η μητρόπολις τῆς Θράκης Φιλιππόπολις ἐκδοθέντων αὐτῇ χρημάτων ὑπὸ τοῦ Θειοτάτου κτλ.». 'Ο Kalinka : «ὑπὸ τοῦ Θείου . . . Γερμανικοῦ . . κατεσκεύασεν». 'Ο δὲ Filow νομίζων ὅτι τὸ ἐκκεκομμέ-

---

1) Κ. Ο ἰ κ ο ν ό μ ο υ, ἱστοριογεωγραφικὴ περιγραφὴ τῆς ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως, Βιέννη, 1819.— Γ. Τ σ ο υ κ α λ ᾶ, αὐτόθι, σελ. 31.— D u m o n t - H o m o l l e, αὐτόθι, σελ. 340, ἀρ. 57.— C a g n a t, αὐτόθι, σελ. 237, ἀρ. 710.— K y b i t s c h e, Arch-epigr. Mitlheil. Wien, τόμ. XVIII, ἔτ. 1894, σελ. 52.

2) Κ. Ο ἰ κ ο ν ό μ ο υ, αὐτόθι.—Γ.Τ σ ο υ κ α λ ᾶ, αὐτόθι, σελ.52.—Dumont-H o m o l l e, αὐτόθι, σελ. 336, ἀρ. 44. K a l i n k a, αὐτόθι, σελ. 187, ἀρ. 216.— C a g n a t, αὐτόθι σελ. 242, ἀρ. 730.

νον τῆς πλακὸς τμῆμα περιεῖχε τὸ ἕτερον σχεδὸν ἥμισυ, ἀναγινώσκει καὶ συμπληροῖ οὕτω, συντάξας ὅλως νέαν ἐπιγραφήν: «Imperator Caesar Marcus Aurelius Antoninus, Augustus, Germanicus, Pontifexmaximus, tribunitia potestate XXI, imperator. urbis concul, III, pater patriae murum civitati Philippopoli de sua pecunia dedit C. Pantulejus Graptiacus legatus Augusti propretore faciundum curavit. *Ἡ λαμπροτάτη μητρόπολις τῆς Θρᾴκης Φιλιππόπολις ἐκ δοθέντων αὐτῇ χρημάτων ὑπὸ τοῦ θειοτάτου καὶ λαμπροτάτου Μάρκου Αὐρηλίου Ἀντωνείνου Σεβαστοῦ Γερμανικοῦ ἐποίησε τὸ τεῖχος ἡγουμένου τοῦ ἔθνους Παντουλείου Γραπτιακοῦ πρεσβευτοῦ Σεβαστοῦ ἀντιστρατήγου*». Ὁ συλλογεὺς μετὰ τὸ P h i l i p p o p o l i, ἐπειδὴ σαφῶς διακρίνεται διασῳζόμενον τὸ γράμμα S, συμπληροῖ διὰ τοῦ s t r u x i t καί ἀπορρίπτει τὸ d e d i t, ὅπερ πάντες οἱ ἐκδόται εἰσάγουσι [1].

17) Δεκαεπτάστιχος ἀναμνηστικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μεγάλης μαρμαρίνης στήλης εὑρεθείσης ἐν Στενιμάχῳ ἢ κατ' ἄλλους ἐν τῇ κώμῃ Παπασλῆ, καὶ μετακομισθείσης εἰς Στενίμαχον. Ἂν οἱ ἀνωνύμως μνημονευόμενοι συναυτοκράτορες εἶναι ὁ Μ. Αὐρήλιος καὶ ὁ Λ. Οὐῆρος, ἢ ὁ Σεπτίμιος Σεουῆρος καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Καρακάλλας, ὁ ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ἀείποτε φερόμενος Μ. Αὐρήλιος Ἀντωνεῖνος, εἶναι ἄγνωστον. Οὕτως ἢ ἄλλως ἡ ἐπιγραφὴ χρονολογεῖται ἢ κατὰ τὰ ἔτη 161—169 ἢ κατὰ τὰ ἔτη 200—211.

«<Ὑπ>ὲρ τῆς τῶν Σεβ(αστῶν) <ϱ>ίων<ίου> διαμονῆς κ<αὶ> τοῦ σύμπαντιως αὐτ<ῶ>ν οἴκου καὶ ἱερᾶς συ<γ>κλήτου καὶ <τ>οῦ δήμου <τῶν> Ρωμαίων, Ἑλλήνων Β<ριο>θένης Δαρείου, Κλά<δ>ος Παππίου καὶ Ἀντ<ί>φιλο<ς Χ>ρυσίππου ἐπιμελη<τ>εύσαντες τῆς κατασκευῆς τῶν ναῶν τὸν βωμὸν καὶ τὸ ἄγαλμα μητρὶ Θεῶ<ν> ἐκ τῶ<ν> ἰδίων ἀφιέρωσαν».

Ὁ Dumont ἀναγινώσκει καὶ συμπληροῖ: *Ἕλληνες Βειθυνοί, Χρῆστος Δέ<κ>μου καὶ Μίκκαλος». **Μήτηρ θεῶν*** εἶναι ἡ Κυβέλη ἢ Ρέα μεγάλη θεὰ προσονομαζομένη ἐν ἄλλαις ἐπιγραφαῖς. 2)

---

1) Γ. Τ σ ο υ κ α λ ᾶ, αὐτόθι, σελ. 35.—CIL, τόμ. III, ἀρ. 6121 καὶ 7409.—D u m o n t - H o m o l l e, αὐτόθι, σελ. 338, ἀρ. 52.— K a l i n k a, αὐτόθι σελ. 26, ἀρ. 29.— C a g n a t, αὐτόθι, ἀρ. 712.— Β. F i l o w: ὁ ἀνακαινισμὸς τοῦ φρουρίου τῆς Φιλιππουπόλεως ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου, βουλγαριστί, ἐν τῷ δελτίῳ τῆς ἱστορικῆς ἑταιρείας Σοφίας, τόμ. IV, ἔτ. 1915.—Ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ἠσχολήθησαν περὶ ταύτην τὴν ἐπιγραφήν, ἐν οἷς καὶ ὁ ἱστορικὸς Θεόδ. M o m m s e n.

2) Γ. Τ σ ο υ κ α λ ᾶ, αὐτόθι, σελ. 52.—D u m o n t - H o m m o l l e, αὐ-

18) Τμῆμα τρίστιχον εὐχαριστηρίου ἐπιγραφῆς ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης ὕψ. 1 μ. πλ. 0,30, ἐκκεκομμένης κάτωθεν, εὑρεθείσης δὲ ἐν Στενιμάχῳ. Ἡ ἐπιγραφὴ προέρχεται ἀπὸ τῶν αὐτῶν χρόνων, 2ου—3ου αἰῶνος μ. Χ.

«<Συνδι>κούντων Βρουθένεος Σατόκου, Βρύζου Μουκατράλεος Βείθυος Λούππου, περιγενομένων....»

Τὰ ὀνόματα ***Βρούθενις***, ***Σίτοκος*** (καὶ ***Σάδοκος***), ***Βρύζος***, ***Μουκάτραλις*** καὶ ***Βεῖθυς*** εἶναι γνήσια Θρακικά.1)

19) Τμῆμα πεντάστιχον ἀναθηματικῆς ἐπιγραφῆς ἐπὶ μαρμαρίνου βάθρου ἀνδριάντος πιθανῶς τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ, πλ. 0,71, ὕψ. 0,38 καὶ πάχ. 0,17 τοῦ μ. εὑρεθέντος ἐν Φιλιππουπόλει. Χρονολογεῖται ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 2ου μ. Χ. αἰῶνος (103—110).

*«<Αὐτοκράτορα Νέρουαν Τραϊ>ανόν, Καίσαρα, Σεβαστόν, Γερμανικόν, Δακικὸν Τι(βέριος) Κλαύδιος πολέμαρχος, ἀρχιερεὺς <τῶν Σεβαστῶν.... ἀνέστησε...»*2).

20) Ἀνθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἑπτάστιχος ἐπὶ τμήματος συνήθους λίθου, πιθανῶς χρησιμεύοντος ὡς βάθρου ἀνδριάντος τοῦ αὐτοκράτορος Κομμόδου. Εὑρέθη ἐν Φιλιππουπόλει καὶ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 2ου μ. Χ. αἰῶνος φθίνοντος (180—192).

«<Ἀγαθῇ Τύχῃ>. Αὐτοκράτορα <Καίσαρα Μ(ᾶρκον) Αὐρ(ήλιον) Κ>όμ(μ)οδον, Σεβ(αστόν), τὸν τῆς οἰκουμ<ένης δε>σπότην, ἡγεμονε<ύοντος> τῆς Θρακῶν ἐπαρχείας <Καικιλίου Σερουε<ι>λιανοῦ, πρεσβ(ευτοῦ) <Σεβ(αστοῦ) ἀντι>στρατήγου, ἐπὶ συναρχ<ίας Σεουή>ρου (;) Βείθυος, α'. ἄ<ρχοντος.....ἀνέστησεν. Ευτυχῶς>».

Ἄγνωστον τυγχάνει τὸ ὑπούργημα τῆς ***συναρχίας***, ὡς καὶ ὁ ἀριθ-

---

.τόθι, σελ. 345, ἀρ. 59. — S c o r p i l, Arch.-epigr. Mittheil. Wien, τόμ. XVII, ἔτ. 1894, σελ. 221, ἀρ. 126.— C a g n a t, αὐτόθι, ἀρ. 705.— Μ υ ρ τ. Ἀ π ο σ τ ο λ ί δ ο υ, ὁ Στενίμαχος, Ἀθῆναι, ἔτ. 1929.

1) D u m o n t - H o m m o l l e, αὐτόθι, σελ.327, ἀρ.14.—G. K a z a r o w Bull. de l'Inst. arch. Bulg. Sophia, τόμ. IV, ἔτ. 1926—27,σελ. 27.—Μ υ ρ τ. Ἀ π ο σ τ ο λ ί δ ο υ, ἔνθα ἀνωτέρω.

2) D u m o n t - H o m o l l e, αὐτόθι, σελ. 348, ἀρ. 61.—K a l i n k a, αὐτόθι, σελ. 19, ἀρ. 21.— C a g n a t, αὐτόθι, σελ. 237, ἀρ. 708.

μὸς τῶν ***συναρχόντων***· ἂν ὅμως ὁ ***α΄ ἄρχων*** ἢ ***πρωτάρχων*** ἐξ αὐτῶν εἶναι ὁ ***πολιτάρχης***, ἀνάλογος τῷ νῦν δημάρχῳ τῶν πόλεων, τότε πρέπει ν'ἀποδοθῇ αὐτοῖς ὑπηρεσία δημάρχου καὶ δημοτικῶν συμβούλων, οἵτινες οὐ μόνον ἐφρόντιζον περὶ τῶν τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ ἐμέσαζον εἰς τὰς πρὸς τὸν Ρωμαῖον τῆς ἐπαρχίας διοικητὴν σχέσεις τῶν πολιτῶν. 1)

21) Τμῆμα ἀναθηματικῆς ἐπιγραφῆς ἑπτάστιχον ἐπὶ μαρμαρίνου βάθρου περικεκομμένου, ἀνδριάντος τοῦ αὐτοκράτορος Καρακάλλα (;) Ἡ ἐπιγραφὴ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ χρόνου, ἡγεμονεύοντος τῆς ἐπαρχίας τοῦ πρεσβευτοῦ Καικιλίου (;) Σεουηριανοῦ καὶ εὑρέθη ἐν Φιλιππουπόλει.

«<᾿Αγαθῇ Τύχῃ. Αὐτοκράτορα Καίσαρα Μ(ᾶρκον) Αὐρ(ήλιον) ᾿Αντωνεῖνον (;) Σεβ(αστόν), τὸν τῆς οἰκουμένης δεσπότην, εὐτυχῆ, εὐσεβῆ, ἡ λ>αμπροτάτ<η μητρόπολις τῆς ἐπαρχ>είας, ἡγεμ<ονεύοντος τῆς Θρᾳ>κῶν ἐπαρ<χείας Καικιλίου;> Σεουηριανο<ῦ πρεσβευτοῦ Σεβ(αστοῦ) ἀντ>ιστρατήγ<ου, ἐπιμελητεύοντος> Λιβίου ᾿Απολ(λ)ιν<αρίου τοῦ Θ>ρακάρχου».

Θρᾳκάρχης ἐλέγετο ὁ ὑπὸ τοῦ ***Κοινοῦ Θρᾳκῶν***, (εἴδους ἀμφικτιονίας) συνερχομένου εἰς τὴν μητρόπολιν καὶ δὴ εἰς τὸ Σεβαστεῖον (ναὸν τοῦ Αὐγούστου), ὅθεν ἡ μητρόπολις προσωνομάσθη ***νεωκόρος***,—ἐκλεγόμενος τοῦ Σεβαστείου ἀρχιερεύς, ὅστις ὡς πρόεδρος τοῦ *Κοινοῦ* διηύθυνε τὰς ἐργασίας τῆς συνόδου καὶ τοὺς τελουμένους κατ' αὐτὴν πανθρακικοὺς ἀγῶνας (Κενδρίσεια—Πύθια). Κατ' ἄλλην ὅμως γνώμην τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρχιερέως δὲν συνέπιπτεν ἀείποτε μετὰ τοῦ τοῦ Θρᾳκάρχου,τοῦ ἐπιμελουμένου τῶν ἀγώνων καὶ τῶν τελετῶν κατὰ τὴν σύνοδον τοῦ Κοινοῦ τῶν Θρᾳκῶν. Ἂν ὁ ἀρχιερεὺς δὲν ἦτο εὔπορος, περιωρίζετο μόνον εἰς τὴν προεδρείαν, ἐφορεύων, δὲ ἄρχων ἐπὶ τῶν ἀγώνων καὶ τῶν τελετῶν ἐξελέγετο τῶν εὐπορωτάτων τις τῆς πόλεως ἢ τῆς ἐπαρχίας, ὅστις ὡς χορηγὸς κατέβαλεν ἐξ ἰδίων ἅπασαν ἢ μέρος τῆς διὰ τοὺς ἀγῶνας καὶ ἑορτὰς δαπάνης.2)

22) Τμῆμα ὀκτάστιχον ἀναθηματικῆς ἐπιγραφῆς ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης, κεκομμένης ἄνωθεν καὶ ἀριστερόθεν, ὕψ. 1 μ. πλάτ. 0,12 μ., εὑρεθείσης ἐν Φιλιππουπόλει.Προέρχεται ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ χρόνου, ἡγεμονεύοντος τῆς ἐπαρχίας τοῦ αὐτοῦ πρεσβευτοῦ.

---

1) D u b r o u s k y, αὐτόθι, τόμ. XVI,ἔτ. 1900, σελ.105, ἀρ.9.– C a g n a t, αὐτόθι, σελ. 238, ἀρ.713. Οὗτος συμπληροῖ ἀντὶ Σ ε ο υ ή ρ ο υ Βείθυος—᾿Α λ ε ξ ά ν δ ρ ο υ.

2) Μ η ρ τ. ᾿Α π ο σ τ ο λ ί δ ο υ, ᾿Επετηρ. ἐθν. βιβλ. καὶ μουσείου Φιλ)πόλεως, ἔτ. 1930, σελ. 248 XV, βουλγαριστί.

«<'Αγαθῇ Τύχῃ. Ὑπὲρ ὑγείας καὶ νείκης Αὐτοκράτορος, Καίσαρος Μ(άρκου) Αὐρ(ηλίου) 'Αντωνείνου (;) εὐτυχοῦς, εὐσεβοῦς, σεβαστοῦ> τὸ Κοιν<ὸν τῶν πόλεων(;) τ>ῆς Θρακῶ<ν ἐπαρχείας ἡγεμο>νεύοντος <τῆς Θρακῶν ἐπαρχ>είας <Καικιλίου (;) Σεουηριανο>ῦ πρεσβευ<τοῦ Σεβ(αστοῦ) ἀντιστρατήγ>ου, ἐπιμε<λητεύοντος Λιβ(ίου) 'Απολ(λ)ι>ναρίου τοῦ <Θρακάρχου>. Εὐτυχῶς».

Τὸ ***Κοινὸν Θρακῶν*** συνήρχετο διὰ τῶν ἐκ τῶν ἐπαρχιακῶν πόλεων πρέσβεών των εἰς σύνοδον κατ'ἔτος εἰς τὴν μητρόπολιν τῆς ἐπαρχίας Φιλιππόπολιν ἀπὸ τῶν χρόνων ἤδη τοῦ Καρακάλλα κατὰ τὴν προκειμένην ἐπιγραφὴν καὶ νομίσματα. Ὁ σκοπὸς τῆς συνόδου δὲν εἶνε ἀκριβῶς ἡμῖν γνωστός, πάντως ὅμως ἀφεώρα εἰς τὴν ἀπὸ κοινοῦ λῆψιν ἀποφάσεων περὶ τελέσεως ἑορτῶν ὑπὲρ τοῦ ἑκάστοτε αὐτοκράτορος—θεοῦ καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν τέλεσιν ἀγώνων καὶ θυσιῶν, ὧν μετεῖχον πάντες οἱ Θρᾷκες. Πιθανῶς δὲ τοῦτο συνεζήτει καὶ περὶ τῆς συμπεριφορᾶς τῶν κατὰ τόπους διοικητικῶν καὶ στρατιωτικῶν λειτουργῶν καὶ ἐξέφραζε διὰ τοῦ προέδρου του τῷ ἑκάστοτε Ρωμαίῳ τῆς ἐπαρχίας διοικητῇ τὰς εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ χρηστῇ διοικήσει ἢ παράπονα ἐπὶ ὀλιγωρίᾳ ἢ πιέσει τῶν διοικητικῶν ὀργάνων, ἀπεφάσιζε δ'ἅμα καὶ περὶ ἀνεγέρσεως ἀνδριάντων καὶ στηλῶν εἰς τοὺς αὐτοκράτορας καὶ ἄλλα ἐπίσημα πρόσωπα ἢ εἰς τοὺς θεούς· περὶ ἱδρύσεως ναῶν καὶ βωμῶν καὶ περὶ ἄλλων ζητημάτων ἧττονος σπουδαιότητος[1]).

23) 'Αναθηματικὴ πεντάστιχος ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνου βάθρου ὕψ.0,17 καὶ πλάτους 0,39 τοῦ μ. ἀνδριάντος τοῦ Πυθίου 'Απόλλωνος. Εὑρέθη ἐν Φιλιππουπόλει καὶ χρονολογεῖται ἀπὸ τῶν αὐτῶν χρόνων, τ. ἔ. φθίνοντος τοῦ 2ου ἢ ἀρχομένου τοῦ 3ου αἰῶνος.

«'Αγαθῇ Τύχῃ. Λ(εύκιος) Αὐρ(ήλιος) Ροῦφος Ρούφου τοῦ Θρακάρχου τὸν Πύθιον τῇ μητροπόλει. Εὐτυχῶς».[2])

24) Τμῆμα τετράστιχον ἀναθηματικῆς εὐχαριστηρίου ἐπιγραφῆς εἰς τοὺς συναυτοκράτορας Σεπτίμιον Σεουῆρον καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μ. Αὐρήλιον 'Αντωνῖνον, Καρακάλλαν ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης περικεκομμένης. Ἡ ἐπιγραφὴ χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ 3ου αἰῶνος καὶ εὑρέθη ἐν Φιλιππουπόλει.

«'Αγα<θῇ Τύχῃ>. Ὑπὲρ τῆς τοῦ αὐτ<οκράτορος Καίσαρος Λ(ευ-

---

1) Μυρτ. 'Αποστολίδου, αὐτόθι, σελ. 245, XIV.

2) Dobrousky, αὐτόθι, ἔτ. 1900, τόμ. XVI, σελ. 76.—Kalinka, αὐτόθι, σελ. 148, ἀρ. 163,— Cagnat, αὐτόθι, σελ. 237, ἀρ. 707.

*κίου) Σεπτιμίου> Σεουήρου Περτίν<ακος καὶ αὐτ(οκράτορος) Καίσαρος Μ(άρκου) Αὐρ(ηλίου) Ἀντω>νείνου σεβ<αστῶν τύχης καὶ νείκης ἡ λαμπροτάτη τῆς ἐπαρχείας μητρόπολις Φιλιππόπολις. Εὐτυχῶς>».*1)

25) Τμῆμα ἑπτάστιχον ἀναθηματικῆς ἐπιγραφῆς εἰς τοὺς αὐτοὺς συναυτοκράτορας ἐπὶ μαρμαρίνης πλακός, τετμημένης εἰς ἓξ μέρη, εὑρεθείσης ἐν Φιλιππουπόλει.

«Ὑπὲρ τῶν αὐτοκρατ<όρων......>.ων Λουκ(ίου) Σεπτιμ<ίου Σεουήρου, εὐσεβ>οῦς, σεβ(αστοῦ)... <π>ατ<ρὸς> πατρίδος, <καὶ Μ(άρκου) Αὐρηλίου Ἀντω>νείνου Αὐγ<ούστου, πατρὸς πατρί>δος, Ἀραβικ<ῶν, Ἀδιαβηνικῶν, δεσποτῶν> τῆς οἰκου<μένης....ἡγεμονεύοντος.....>».

Ἀδιαβηνικοὶ ἐκ τοῦ Ἀδιαβηνὴ—χώρας τῆς Ἀσσυρίας μεταξὺ τῶν ποταμῶν Λύκου καὶ Κάπρου κατὰ Στράβωνα.2)

26) Τμῆμα ἑξάστιχον ἀναθηματικῆς ἐπιγραφῆς εἰς τὸν αὐτοκράτορα Καρακάλλαν καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ Ἰουλίαν Δόμναν ἐπὶ συνήθους λίθου, πιθανῶς ἐκ μνημείου. Εὑρέθη ἐν Φιλιππουπόλει καὶ χρονολογεῖται ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 3ου αἰῶνος (212—217).

*«<Ἀγαθῇ Τύχῃ Ὑπὲρ τοῦ αὐτοκρά>τορος Μ(άρκου) Αὐρηλίου Ἀντωνείου καὶ <Ἰουλίας Δόμ>νης σεβ(αστῆς) καὶ τοῦ σύμπαντος αὐτῶν οἴκου <καὶ δήμου Ῥωμα>ίων καὶ βουλῆς καὶ δήμου Φιλιππολ<ειτῶν, ἡγεμονεύοντος Ρουτειλί>ου Πούδεντος, ἐκδικοῦν<τος..... τῆς . . >».*3)

27) Δίστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνου βάθρου ὕψους 1,50, πλ. 0,50 καὶ πάχ. 0.60, ἀνδριάντος περιωνύμου ῥήτορος καὶ θηρατοῦ. Εὑρέθη ἐν Φιλιππουπόλει καὶ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 2ου μ. Χ. αἰῶνος φθίνοντος.

*«Οὗτος ἐσι' ἐκεῖνος, ὃς βροτοὺς <ἔ>σωσεν ἐν δίκαις τε καὶ ἄγρᾳ».*4)

---

1) D o b r o u s k y, αὐτόθι, τόμ. XVIII, ἔτ. 1901, σελ. 773, ἀρ. 80.—C a g n a t, αὐτόθι, σελ. 238, ἀρ. 714.—Ἡ συμπλήρωσις εἶναι ἐν μέρει μὲν τοῦ Dobrousky, ἐν μέρει δὲ τοῦ συλλογέως.

2) D o b r o u s k y, αὐτόθι, τόμ. XVIII, ἔτ. 1895, σελ. 112, ἀρ. 21.—C a g n a t, αὐτόθι, σελ. 235, ἀρ. 702.

3) D o b r o u s k y, αὐτόθι, τόμ. XVI, ἔτ. 1900, σελ. 104, ἀρ. 8.—K a l i n k a, αὐτόθι, σελ. 46, ἀρ. 42. C a g n a t, αὐτόθι, σελ. 239, ἀρ. 718.

4) Μ υ ρ τ. Ἀ π ο σ τ ο λ ί δ ο υ,—Ἐπετηρ. Ἐθν. βιβλ. καὶ μουσείου Φιλιππουπόλεως, ἔτ. 1930, σελ. 243, XII.

28) Τμῆμα τρίστιχον ἀναθηματικῆς ἐπιγραφῆς ἐπὶ τμήματος μαρμαρίνου βάθρου εὑρεθέντος ἐν Φιλιππουπόλει. Χρονολογεῖται ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν συναυτοκρατόρων Μ. Αὐρηλίου καὶ Λ. Οὐήρου (161—169).

«*<Ἀγαθῇ> Τύχῃ. <Ἡγεμονεύοντος Μ(άρκου) Ποντ>ίου τοῦ ὑπατικοῦ τὸν <ἑαυτῆς εὐεργέτην καὶ πάτρω>να φυλὴ Κενδρισεῖς*».

Ὁ Cagnat συμπληροῖ «*υἱὸν Πολλίωνα*». 1)

29) Τρίστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνου βωμοῦ ὕψ. 0,80, πλ. 0,30, εὐχαριστήριος εἰς Ἀπόλλωνα τὸν Κενδρεισηνόν. Εὑρέθη ἐν Στενιμάχῳ καὶ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 2ου μ. Χ. αἰῶνος φθίνοντος ἢ ἀπὸ τοῦ 3ου ἀρχομένου.

«*<Ἀγα>θῇ Τύχῃ. <Ἀ>πόλλωνι Κενδρεισηνῷ σωτῆρι*»2).

30) Πεντάστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ εἰς τὸν Ἡρακλέα, κεχαραγμένη ἐπὶ τοῦ βράχου τῆς ὑψηλῆς κορυφῆς τοῦ ἐν Φιλιππουπόλει λόφου ***Κρηνῖδος*** (Μπουναρτζίκ), ὡς ἐπὶ βάθρου τοῦ ἐστημένου ἐκεῖ κολοσσιαίου τοῦ Θεοῦ ἀνδριάντος κατὰ νομίσματα τῆς πόλεως. Ἡ ἐπιγραφὴ δὲν εἶναι προγενεστέρα τοῦ 2ου μ. Χ. αἰῶνος. Νῦν δὲν ὑπάρχει ἀποκοπεῖσα.
«*Θε>ὸ<ς> Ἡρακλῆς <ὅδε; Ὑπὲ>ρ <τῆς> ὑγείας τῶν γενῶ<ν> τῶν φυλετῶν* Ἀ<δ>ρ<ι>*ανέων, ἱερε<ύοντ>ος Μ<εγαπέν>θους(;)... <ἀνέστησε>*».3)

31) Ἑξάστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ εἰς τὸν Κενδρισέα Ἀπόλλωνα ἐπὶ βωμοῦ ἐξ ἀσβεστολίθου εὑρεθέντος ἐν Φιλιππουπόλει. Χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 2ου ἢ 3ου ἀρχομένου αἰῶνος.

«*Ἀπόλλωνι Κενδρισῷ Βίθυς Κότυος, ἱερεὺς Συρίας θεᾶς δῶρον ἀνέθηκε*».

Κενδρισῷ κατ' ἐξομαλισμὸν ἀντὶ ***Κενδρισεῖ, Συρία θεὰ*** δὲ ἡ ἐν Ἱεραπόλει λατρευομένη, ἴσως ἡ ***Ἀτάργατος*** ἢ ***Δερκετώ***.4)

32) Τετράστιχος ἀναθηματικὴ εἰς τὸν Φοῖβον ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης, σχήματος βωμοῦ. Ἡ ἐπιγραφὴ ἀποτελεῖ τετράστιχον δακτυλικὸν ἑξάμετρον ἐπίγραμμα, ἀλλ' ἐσφαλμένον πολλαχοῦ μετρικῶς, ὅπερ, ὡς καὶ ἡ Ἰωνική του διάλεκτος, δηλοῖ ὅτι προσηρμόσθη εἰς ἀρχαιότερον ἐπί-

---

1) Γ. Τσουκαλᾶ, αὐτόθι, σελ.31. —Dumont-Homolle, αὐτόθι, σελ. 340, ἀρ. 57. —Cagnat, αὐτόθι, σελ. 242, ἀρ. 727.

2) Β. Filow, Bull. de la Societé arch.Bulg. Sophia, τόμ. VII, ἔτ.1919—20, σελ. 152. — Μυρτ. Ἀποστολίδου, ὁ Στενίμαχος.

3) Μυρτ. Ἀποστολίδου, Ἐτετ. ἐθν. Βιβλ. καὶ μουσείου Φιλ]πόλεως. ἔτ. 1927, σελ. 185, ΙΙ.—Τοῦ αὐτοῦ, Θρακικὰ Ἀθηνῶν. τόμ. ΙΙ, ἔτ. 1929, σελ. 17.—Γ. Τσουκαλᾶ, αὐτόθι, σελ. 12.

4) Dobrousky, αὐτόθι, τόμ. XVIII, ἔτ. 1901, σελ. 772, ἀρ. 78.

γραμμα τῶν κλασσικῶν χρόνων. Παλαιογραφικῶς δὲν φαίνεται ἡ ἐπιγραφὴ νὰ εἶναι ἀρχαιοτέρα τοῦ 1ου ἢ 2ου μ. Χ. αἰῶνος. Εὑρέθη ἐν τῇ περιφερείᾳ Καβακλῆ.

«Τόνδε ποτὲ ἱδρύσαντο Θεῷ <π>ερικαλλεῖ Φοίβῳ
Ἀπ<ο>λλωνὶς <ἠδὲ> κασίγνητοι,παῖδες Αὐλουζένεω.
<Ἔσκε δὲ> τῶν πατρῶος ἀνὰ Σαπαϊκὴν ἐρίβωλον,
<α>ὐτ<ὰρ> οἱ στήσαντο κατὰ χθόνα Δωδοπάροιο».

Ὁ Τσούντας ἀναγινώσκει : *«ποτ' εἱδρύσαντο—Αὐλουξένεω—ἐξ Κελετῶν».*

Αὐλουζένης καὶ ***Αὐλούζενις***, Θρακικὸν γνήσιον κύριον ὄνομα.

Δωδόπαρος, ἡ, ἡ ***Δωδόπαρον***, τό, τὸ πρῶτον ἀπαντᾷ.1)

33) Ὁροθετικὴ ἐννεάστιχος ἐπιγραφὴ ἐπὶ ὀγκολίθου εὑρεθέντος ἐν Στενιμάχῳ. Χρονολογεῖται ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ (117—138).

*«Ἀγαθῇ Τύχῃ. Ἐπὶ αὐτοκράτορος Τ(ίτου) Αἰλίου Ἀδριανοῦ Ἀντωνείνου, Καίσαρος, Σεβ(αστοῦ), εὐσεβοῦς, ἡγεμονεύοντος τῆς Θρακῶν ἐπαρχίας Γ(αΐου) Ἰουλίου Κομ(μ)όδου, πρεσβ(ευτοῦ) Σεβ(αστοῦ) ἀντιστρατήγου, ὅροι Κορτοκοπίων, φυλῆς Ροδοπηίδος, τεθέντες ὑπὸ Φλ(αβίου) Σκέλητος, κριτοῦ καὶ ὁροθέτου».*2)

34) Ἐπιτάφιον δίστιχον ἐλεγεῖον, κεχαραγμένον ἐν τέσσαρσι στίχοις ἐπὶ τοῦ κάτω περιθωρίου ἀναγλύφου πλακός, ὕψ. 0,63, πλ. 0,46 καὶ πάχ. 0,09 μ εἰκονιζούσης τὸν νεκρὸν ὡς τὸν Θρᾶκα ἱππέα (ἥρωα). Εὑρέθη ἐν Φιλιππουπόλει καὶ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 2ου—3ου αἰῶνος μ. Χ.

«Μίκκος Μυρσινίων, παῖς Μυρσίνου, Ἀστακίδου δὲ
Χρήστου γραμματικοῦ θρέμμα ποθεινότατον».

Μίκκος ἐκ τοῦ μικρός. Πάντα τὰ ὀνόματα Ἑλληνικά. ***Γραμματικὸς***=διδάσκαλος, παιδαγωγός, εἰδήμων καὶ ἑρμηνευτὴς τῆς γλώσσης.3)

35) Ἐπιτάφιον δακτυλικὸν ἐπίγραμμα πεντάστιχον ἐπὶ τῆς ἑτέρας τῶν μακρῶν πλευρῶν λάρνακος ἐκ γρανίτου, εὑρεθείσης ἐν Φιλιπουπόλει. Ὁ πρῶτος στίχος δυσσυμπλήρωτος ἕνεκα τῆς ἐκτριβῆς του πλὴν ἐνίων γραμμάτων. Συμπληρούμενος κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον πιθανώτερον κα-

---

1) Μ υ ρ τ ί λ ο υ (Ἀποστολίδου), Εἰδήσ. τοῦ Αἵμου Φιλ)πόλεως, 1901, ἀρ. 576, Ἰουλ.— Τ ο ῦ α ὐ τ ο ῦ, πάλιν περὶ τῆς ἐπὶ τοῦ δακτυλίου ἐκ τῆς κώμης Ἐξέρβον ἐπιγραφῆς, βουλγαριστί, Πλόβδηφ, ἔτ. 1930, σελ. 9.—Χ ρ. Τ σ ο ύ ν τ α, ἐφημ. ἀρχαιολ. Ἀθηνῶν, ἔτ. 1883, σελ. 263.—D u m o n t—H o m o l l e, αὐτόθι, σελ. 362, ἀρ. 62. K a l i n k a, αὐτόθι, σελ. 150, ἀρ. 165.

2) C a g n a t, αὐτόθι,. ἀρ. 709.

3) D u m o n t-H o m o l l e, αὐτόθι, σελ. 349, ἀρ.57.—D o b r o u s k y, αὐτόθι, τόμ. XVI, ἔτ. 1900, σελ. 8, ἀρ. 5.—K a l i n k a, αὐτόθι, σελ.270, ἀρ. 341.

θίσταται ὀκτάμετρος· ὁ δεύτερος εἶναι ἑπτάμετρος. Χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 2ου—3ου αἰῶνος μ. Χ.

«Σῆμ' Ἱέρ<ω>νι <Νι>γρίνο<υ>, Φί<λ>ων, μη<τ>ρόπ<ο-
λις στῆσεν> (;) σεὸν ἄστυ.
Ἐν Μούσαισι φανεὶς βασιλεὺς <παρὰ> σοῖς ποσὶν ἐνθάδ' ἀεὶ ζῶ·
ἀθάνατον ψυχὴ<ν γὰρ> ἐμὴν κατὰ πάντα νομίζω·
μείνας ἐν δαπέδῳ γλυκερῷ <ψυ>χὴν <ἀναπαύ>λω.
εἰς γῆν μοι φιλίην, ἣν πάντοτ' ἐγὼ πεπόθηκα». 1)

36) Ἐπιτάφιον ἐλεγεῖον ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης, τετμημένης καὶ κεκομμένης κάτωθεν, ἐξ οὗ ἐλλείπουσι στίχοι τινές. Εὑρέθη ἐν Φιλιππουπόλει καὶ προέρχεται ἐκ τῶν πρώτων τοῦ 3ου αἰῶνος χρόνων. Ὁ πρῶτος στίχος εἶναι ἑπτάμετρος.

«Τὴν καὶ Μούσαισιν γ' <εἶσον> χέλυος Παρνασο<ῖο ᾔδεῖς>
φθόγγους εἶ<σαν καὶ> χειρὸς <ἐ>κ <μελψαμένην>
καὶ κληθεῖσαν Πειερίδων αὐτοῖσιν ἐπ' ἔργοις,
—καὶ γὰρ ἐκεῖθέν μοι μουσικὸν ἦν ὄνομα,—
θάψεν ἀνήρ, ἴδρις Μουσῶν μέλεσίν τε ῥυθμοῖς τε,
Μάξιμος,—ἔζευξαν Πειερίδες γάμον (ᾧ),—
ᾧ καὶ παῖδας ἔλειπον ἐνὶμ μεγάροισι, θύγα<τρ>ας
Μαντώ, <κλεινὸν> προσκτ<ησαμέ>νην ὄνομα
<μάντιος,—οἷα τ' ἦν γε τὸ μέλλον (;)>γνῶναι <ἅπασιν (;)> . . .». 2)

37) Ἑξάστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ στήλης ἐξ ἀσβεστολίθου, εὑρεθείσης ἐν τῇ παρὰ τῷ Στενιμάχῳ κώμῃ Βοδενοῖς. Χρονολογεῖται ἀπὸ 2ου—3ου αἰῶνος.

«Ἀγαθῇ Τύχ<η>. Μᾶ(ρκος) Σ<ε>υ<ή>ρ<ι>ος Κ<λαυ>διανὸ<ς> Κα<ρ>δέ<ν>θου Μ<ε>νεμάχου ζῶν <ἑ>αυτ<ῷ> κατέ<στη>σεν».

Ὁ Ἀποστολίδης ἀναγινώσκει ἀντὶ ***Σευήριος*** τοῦ Kazarow ***Μούκιος***, ὁ δὲ Dobrousky ἀντὶ ***Μενεμάχου—μονομάχου*** καὶ ἀντὶ ***Σευήριος—Σευῆρος***. Τὸ ***Καρδένθης***—Θρακικὸν ὄνομα. 3)

---

1) Μ υ ρ τ. Ἀ π ο σ τ ο λ ί δ ο υ, Ἐπετηρ. ἐθν. βιβλ. καὶ μουσείου Φιλ)πόλεως ἔτ. 1930, σελ. 250, XVI.

2) Μ υ ρ τ. Ἀ π ο σ τ ο λ ί δ ο υ, αὐτόθι, σελ. 258, XXI.

3) G. K a z a r o w, Bull. de l'Inst. arch. Bulg. Sophia, τόμ. VII, ἔτ. 1932—33, σελ. 363.—D o b r o u s k y, αὐτόθι, τόμ. XVI, ἔτ. 1900, σελ. 119, ἀρ. 28.—K a l i n k a, αὐτόθι σελ. 250, ἀρ. 312. Μ υ ρ τ. Ἀ π ο σ τ ο λ ί δ ο υ, Ἐπετηρ. ἐθν. βιβλ. καὶ μουσείου Φιλ)πόλεως, ἔτ. 1927, σελ. 189, IV.—Θρακικὰ Ἀθηνῶν τόμ. II ἔτ. 1929, σελ. 22. VI.—Ὁ Στενίμαχος.

38) Πεντάστιχος ἀναθηματικὴ εὐχαριστήριος ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνου βάθρου ἀνδριάντος, εὑρεθέντος ἐν Φιλιππουπόλει. Χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 2ου—3ου αἰῶνος.

«Ἀγαθῇ Τύχῃ. Τιβ(έριον) Κλαύδιον Πασίνουν Μουκιανοῦ ἡ ἱερὰ γερουσία τὸν ἑαυτῆς ἔκδικον. Εὐτυχεῖτε. Ταμιεύοντος Γλαύκου Θάλλου».

Ἡ ἱερὰ *γερουσία* ὡς ἀρχὴ ἀπαντᾷ ἐν ἐπιγραφαῖς καὶ ἄλλων ἐν τῇ Θράκῃ αὐτονόμων πόλεων (Τραϊανῆς Αὐγούστης, Μεσημβρίας, Αἴνου). Ὡς φαίνεται, εἰσήχθη εἰς τὴν Θράκην ἐπὶ ρωμαιοκρατίας ἐκ τῶν ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ Ἑλληνικῶν πόλεων. Περὶ τῶν καθηκόντων της διάφοροι γνῶμαι ὑπάρχουσιν· οἱ μὲν νομίζουσιν ὅτι ἦτο ἑταιρεία τις πρεσβυτέρων πολιτῶν ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς ἄλλην νεαζόντων, τὴν *ἐφηβείαν* (γέροντες, πρεσβύτεροι—νέοι, ἔφηβοι), οἱ δὲ ὅτι ἦτο ἀρχὴ ἔχουσα θρησκευτικὰ καθήκοντα, ὅθεν καὶ ἡ προσωνυμία της *ἱερά*, εἰ καὶ ὁ τίτλος οὗτος κατήντησε διακοσμητικὸς ἄνευ οὐσιαστικῆς σημασίας διδόμενος καὶ εἰς ἄλλας ἀρχάς. Πιθανώτερον ἦτο ἀρχή τις πρεσβυτέρων, ἀπολαυόντων τιμῆς καὶ σεβασμοῦ παρὰ τοῖς πολίταις ἕνεκα τῆς ἐν τῷ πολιτικῷ σταδίῳ των ἀμέμπτου πολιτείας ἐπιμελουμένη τῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου τάξεως καὶ ἀσκοῦσα ὑπερτάτην τινὰ ἐπὶ τῶν συζητήσεων ἐπιτήρησιν, ὥσπερ ἡ ὑπὸ τοῦ Πολυβίου μνημονευομένη ἀκαθορίστως γερουσία τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας, ἔχουσα πρὸς τούτῳ καί τινα ἄλλα καθήκοντα ὡρισμένα ὑπό τε τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ρωμαίου τῆς ἐπαρχίας διοικητοῦ. Ὁ τίτλος *γερουσιαστής* φαίνεται ὅτι ἦτο λίαν τιμητικός.1].

39) Ἑπτάστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνου βωμοῦ, εὑρεθέντος ἐν τῇ παρὰ τῷ Στενιμάχῳ κώμῃ Βοδενοῖς. Προέρχεται ἀπὸ τοῦ 2ου —3ου αἰῶνος.

«Ἀδριάνιος Δη<μη>τριανὸς καὶ Ἀ<σκλη>πιάδης τὸν βώ<μὸν> καὶ τὸ ἄγαλμα ἐκ τῶν ἰδίων ἀνέ<στη>σαν ἐν <τό>πῳ ἰδίῳ. Εὐτυχῶς».

Ὁ Dobrousky ἀναγινώσκει ἀντὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ Kazarow : *«ἐν τόπῳ ἰδίῳ»*—*«Διῒ Καπιτωλίῳ»* καὶ «*ἡδίων*».2)

40) Πεντάστιχον τμῆμα ἀναθηματικῆς ἐπιγραφῆς ἐπὶ μαρμαρίνου βάθρου ὕψ. 0,55, πλ. 0,39 καὶ πάχ. 0,21 τοῦ μ. εὑρεθέντος ἐν τῇ Φιλιππουπόλει. Προέρχεται ἀπὸ τοῦ 2ου—3ου αἰῶνος.

«Ἀγαθῇ Τ<ύχῃ>. Πό(πλιος) Αἴλ(ιος) Διοσκου<ρίδης Φιλιππο>πο-

---

1) Γ. Τσουκαλᾶ, αὐτόθι, σελ. 31.—Dumont-Homolle, αὐτόθι, σελ. 340, ἀρ. 55.—Cagnat, αὐτόθι, σελ. 242, ἀρ. 729.

2) G. Kazarow, Ἐπετηρ. ἐθν. βιβλιοθ. καὶ μουσείου Φιλ)πόλεως, ἔτ. 1930, σελ. 221.—Dobrousky, αὐτόθι, τόμ. XVI—XVII, σελ. 119, ἀρ. 27.—Cagnat, αὐτόθι, ἀρ. 703.—Μυρτ. Ἀποστολίδου, ὁ Στενίμαχος.

λείτης ἱερ<εύς τε καὶ ξυ>στάρχης διὰ βίου.. . . .<Π> αυταλεωτῶν πρό-<ξενος (;) . . ἀ>γενείων παγκ<ράτιον>».

Ξυστάρχης—ὁ ἐν τῇ παλαίστρᾳ ἐπιστάτης ἐπὶ τῶν διὰ τῶν στλεγγίδων ἀποξυόντων τὸν ἀπὸ τοῦ σώματος μετὰ τοῦ ἀλείμματος μεμειγμένον ἱδρῶτα· ἡ ἀρχὴ λέγεται ***ξυσταρχία***.

Ἀγένειοι—οἱ μὴ ἔχοντες γένειον, ἔφηβοι, οἱ μεταξὺ τῶν παίδων καὶ τῶν ἀνδρῶν κατὰ Πλάτωνα. 1)

41) Ἐννεάστιχον τμῆμα ἀναθηματικῆς ἐπιγραφῆς ἐπὶ μαρμαρίνου βάθρου ὕψ. 0,85, πλ. 0,26 καὶ πάχ. 0,29, εὑρεθέντος ἐν Φιλιππουπόλει. Προέρχεται ἀπὸ τοῦ 2ου—3ου αἰῶνος.

«Ἀγαθῇ <Τύχῃ>. Μ(ᾶρκον) Μέστριο<ν> τὸν Αἰνί<ου,νικήσαν>τα ἀγενεί<ων, φυλῆς Κ>ενδρεισέων τῆς <μ>ητροπόλ<εως ἀγῶ>να Ὀλυμπιακῷ παγκ<ρατίῳ Μέσ(;)>τριο<ς ἀνέστησεν>».

Ὁ Kalinka ἀναγινώσκει : «*Ὀλύμπιον-κῷ*». Πιθανώτερον : «—*Ὀλυμπιακῷ παγκρατίῳ*» τ. ἔ. ὁ Μέστριος Αἰνείου ἐνίκησεν εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν ἐφήβων διὰ τοῦ ἄθλου παγκρατίου τοῦ ἐν τοῖς Ὀλυμπιακοῖς ἀγῶσιν εἰθισμένου.

Μέστριος· πιθανῶς ἐκ τοῦ Λατινικοῦ moestus—σκυθρωπός, κατηφής. 2)

42) Ἑξάστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ εὐχαριστήριος, κεκομμένη ἐν τέλει ἐπὶ μαρμαρίνης πλακός, ἐχούσης ἄνωθι ἀναγλύφους τοὺς θεοὺς τῆς ὑγείας. Εὑρέθη ἐν Φιλιππουπόλει καὶ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 2ου—3ου αἰῶνος.

«<Ἐπι>μελητεύοντος Μαξίμου Σουσίωνος, γραμμα<τεύ>οντος Αὔλου Ἀ<λ>κίου Φροντίνου, τὸ Κοινὸν τῶν Ἑλ<λήνω>ν ἐκ τ<ῶ>ν ἰδίων κατεσκεύασεν. Συναγόμενοι . . . νός, Τ<είμαιο>ς, Ἡρακλειανός, Φλαβιανός, Εὐτύχης, . . . ρός Πομπών<ιο>ς, Νίκων, Ἀπολλόδωρος, <Ἐνά>ρετος, Φιλίσκος, Πωλίων, Πρόκλος. . . .». 3)

43) Δίστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνου ἀναγλύφου τοῦ Διός κεκομμένου ἄνωθι, πλ. 0,13, ὕψ. 0,17, πάχ. 0,25. Εὑρέθη ἐν Στενιμάχῳ καὶ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 2ου—3ου αἰῶνος.

«*Εὐφράτης Ὑακίνθου κατ᾽ὄν(ε)ιρον*». 4)

---

1) K a l i n k a, αὐτόθι, σελ. 101, ἀρ. 103.

2) K a l i n k a, αὐτόθι σελ. 99, ἀρ. 101.

3) D u m o n t H o m o l l e, αὐτόθι, σελ. 334, ἀρ. 37.— K a l i n k a, αὐτόθι, σελ. 160, ἀρ. 179.

4) D u m o n t-H o m o l l e, αὐτόθι, σελ. 340, ἀρ. 56.—D o b r o u s k y, αὐτόθι, τόμ. XVI, ἔτ. 1900, σελ. 54. ἀρ. 7.—Τ σ ο υ κ α λ ᾶ Γ. αὐτόθι, σελ. 34.— Μ υ ρ τ. Ἀ π ο σ τ ο λ ί δ ο υ, ὁ Στενίμαχος.

44) Ὀκτάστιχος ἀναθηματικὴ εὐχαριστήριος εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν ἐπιγραφὴ ἐπὶ βωμοῦ ἐξ ἀσβεστολίθου, ἀποτελοῦσα τετράστιχον δακτυλικὸν ἑξάμετρον ἐπίγραμμα ἐν ἐπικῇ γλώσσῃ, προφανῶς κατὰ μίμησιν ἄλλης ἀρχαιοτέρας ἀπὸ τῶν κλασσικῶν χρόνων. Εὑρέθη ἐν τῇ κώμῃ Κοὺρτ-μπουνὰρ παρὰ τῷ Τσιρπὰν καὶ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 2ου—3ου αἰῶνος.

«Ἀντόναίης εὐχήν, Ἀσκληπιέ, δῶτερ ὑγείης
θήκατο Μουκιανὸς (φίλ)ην ἐς πατρίδα γαῖαν
Πανονίης ἐλθὼν ἔτεσιν δέκα κἀννέα τούτοις
σῆς ἀρετῆς ἕνεκεν, ἵνα σοι μ <νήμων χάριν εἰδῇ>». 1)

45) Ἑξάστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν καὶ τὴν Ὑγείαν ἐπὶ τμήματος μαρμαρίνης στήλης ὕψ. 0,15, πλ. 0,17 καὶ πάχ. 0,10. εὑρεθείσης ἐν τῇ πόλει Τσιρμπάν. Προέρχεται ἀπὸ τοῦ 2ου—3ου αἰῶνος.

«<Ἀ>γαθῇ Τύ<χῃ. Ἀσκ>ληπιῷ κ<α>ὶ Ὑγεί<ᾳ. σ>ωτῆρσι<ν> ἐπιφανεστάτο<ις>, Ἀδριάνιος Μουκιανὸς κ<αὶ ὁ υἱ>ὸς αὐτοῦ Αὐρ(ήλιος) Μακεσᾶτ<ος> δῶρον». 2)

46) Τρίστοιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ εἰς Δήμητρα εὐχαριστήριος, ἄνωθι ἀναγλύφου τῆς θεᾶς, εὑρεθέντος ἐν Φιλιππουπόλει. Προέρχεται ἀπὸ τοῦ 2ου—3ου αἰῶνος.

«Ἀγαθῇ Τύχ<η>. <Σ>τρατία ὑπὲρ τῆς ὁράσεως θεᾷ Δήμητρι δῶρον» 3).

47) Δωδεκάστιχος ἀναθηματικὴ ἀναμνηστικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης κεκομμένης ἑκατέρωθεν. Εὑρέθη ἐν Φιλιππουπόλει καὶ προέρχεται ἀπὸ τοῦ 2ου—3ου αἰῶνος.

«<Πολιτ>άρχην (;) Κλ<αύδιον τῆ>ς λαμπροτά<της μητροπόλ>εως Φιλιπ<ποπόλεως, ἀδ>ελφὸν Γ(αΐου) <. . . . . τ>οῦ συγκλη<τικοῦ...... >τὸ <τῶν> κυνηγῶν <κο>ιν<ὸν καὶ ἡ> λα<μπροτάτη>φυλὴ Ἡ<ρακληὶς ἐ>τίμησεν, <ἐπιμελου>μένου Ἀσκλ<ηπιάδου τοῦ> Μενέφρον<ος>». 4)

48) Ἀναθηματικὴ μονόστιχος εἰς Ἀπόλλωνα ἐπιγραφὴ ἐπὶ τμήματος

---

1) Μυρτ. Ἀποστολίδου, Ἐπετηρ. ἐθν. βιβλ. καὶ μουσείου Φιλ)πόλεως ἔτ. 1930, σελ. 243, XIII.—Ivan Velkow, Bull, de la societe arch. Bulg. Sohpia τόμ. I, ἔτ. 1910, σελ. 227.

2) Dobronsky, αὐτόθι, τόμ. XIII, σελ. 429, ἀρ. 8.—Kalinka, αὐτόθι σελ. 159, ἀρ. 178.

3) Γ. Τσουκαλᾶ, αὐτόθι, σελ. 35.—Dumont-Homolle, αὐτόθι, σελ. 339, ἀρ. 54.—Β. Diakovitsch. Ἐπετηρ. ἐθν. βιβλ. καὶ μουσείου Φιλ)πόλεως ἔτ. 1921, σελ. 151.

4) Dumont-Homolle, αὐτόθι, σελ. 335, ἀρ. 42.—Cagnat, αὐτόθι, σελ. 243, ἀρ. 731.

μαρμαρίνου βωμοῦ, εὑρεθέντος ἐν Τατάρ Παζαρτζικίῳ. Προέρχεται ἐκ τοῦ 2ου αἰῶνος. Πιθανῶς ὅμως καὶ πολλῷ ἀρχαιότερον.

«*Τῷ Θεῷ Ἀπόλλωνι*».1)

49) Ἀναμνηστικὴ εὐχαριστήριος καὶ κτιτορικὴ τοῦ ἐμπορίου ***Πίζος*** ἐπιγραφὴ ἐπὶ μεγάλης μαρμαρίνης πλακὸς ὕψ. 1,92, πλάτ. 0, 87—0,92 τοῦ μ., εὑρεθείσης παρὰ τῇ κώμῃ Τσακαρλὰρ περιφερείας Τσιρπάν, ὅπου ἔκειτο τὸ προμνημονευθὲν ἐμπόριον. Προέρχεται ἀπὸ τοῦ ἔτους 202.

«*Ἀγαθῇ Τύχῃ. Ὑπὲρ τῆς τῶν μεγίστων καὶ θειοτάτων αὐτοκρατόρων Λ(ουκίου) Σεπτιμίου Σεουήρου Περτίνακος καὶ Μ(άρκου) Αὐρ(ηλίου) Ἀντωνείνου, Σεβ(αστῶν) καὶ Π(οπλίου) Σεπτιμίου Γέτα Καίσαρος καὶ Ἰουλίας Δόμνης μητρὸς κάστρων, νείκης καὶ αἰωνίου διαμονῆς καὶ τοῦ σύμπαντος αὐτῶν οἴκου καὶ ἱερᾶς συνκλήτου καὶ δήμου τῶν Ρωμαίων καὶ ἱερῶν στρατευμάτων ἐκτίσθη κατὰ δωρεὰν τῶν Κυρίων (τὸ) ἐμπόριον Πίζος ἐπὶ ὑπάτων τῶν Κυρίων Αὐτοκρατόρων Λ(ουκίου) Σεπ(τιμίου) Σεουήρου Περτίνακος καὶ Μ(άρκου) Αὐρ(ηλίου) Ἀντωνείνου <Σ>εβ(αστῶν) καὶ μετῴκησαν εἰς αὐτὸ οἱ ὑποτεταγμένοι:* Ἀκολουθοῦσιν ἐν τέσσαρσι στήλαις τὰ ὀνόματα τῶν μετοίκων, 10 ἐκ τῆς κώμης ***Σκελαβρίας***, 20 (2 σὺν ἀδελφῷ) ἐκ τῆς κ. ***Στρατοπάρων***, 20 (2 σὺν ἀδελφῷ) ἐκ τῆς κ. ***Κρασαλοπάρων***, 6 (1 σὺν ἀδελφῷ) ἐκ τῆς κ. ***Σκεπτῶν***, 12 ἐκ τῆς κ. ***Γελουπάρων***, 5 ἐκ τῆς κ. ***Κουρπίδου***, 76 (1 σὺν ἀδελφῷ) ἐκ τῆς κ. ***Βασοπάρων***, 6 ἐκ τῆς κ. ***Στρουνείδου***, 1 ἐκ τῆς κ. ***Βουσιπάρων*** καὶ ἐν τέλει 9 ***ὕπατοι οἰκήτορες***.

Ἐν τῇ τετάρτῃ στήλῃ ἀκολουθεῖ τὸ edictum (διάταγμα) τοῦ Ρωμαίου τῆς ἐπαρχίας Θράκης διοικητοῦ.

«Κ(όϊντος) Σικίννιος Κλάρος, πρεσβ(ευτὴς) Σεβ(αστοῦ) ἀντιστράτηγος λέγει: Τῇ προόψ<ει> τῶν σταθμῶν ἥσθέ<ν>τες οἱ Κύ<ρι>οι ἡμῶν μέγιστοι καὶ θειότατοι αὐτοκράτορες διὰ παντός τε τοῦ ἑαυτῶν αἰῶνος βουληθέντες ἐν τῇ αὐτῇ εὐπρεπείᾳ διαμεῖναι ***τὴν*** αὐτῶν ***ἐπαρχίαν*** 1) προσέταξαν τὰ ὄντα ἐνπόρια ἐπιφανέστερα ὑπά<ρ>ξ<α>ι καὶ τὰ μὴ πρότερον ὄντα <γ>ε<νέσθαι> καὶ γέγονεν. <Ἐ>πεὶ οὖν δεῖ τὰ ἐκ θείας δωρεᾶς ὁρμώμενα εὐτυχέστερα εἶναι καὶ ἐκ τῆς τῶν ἐφεστώτων τάξεως οὐκ ***ἐνπορι<κ>ού***, 2) δημότας, ἀλλὰ τοπάρχους βουλευτὰς ἐκέλευσα <ἐκπέ>μπε<σθαι> εἰς ταῦτα τὰ <ἐν>πόρια, δοὺς αὐ<τοῖς> καὶ δι' ἐπιστο<λῆς> σημαντῆρα καὶ δικαιοδοσίαν <καὶ ἐντείλ>ας μὴ ὕβρει μηδὲ βίᾳ <δικαι>οσύνῃ δὲ καὶ ἐπιεικείᾳ <κρατ>εῖν τοὺς ἐνοικοῦντας καὶ <μὴ μό>νον αὐτοὺς ταῦτα πράσσ<ε>ιν, <ἀλλ>ὰ καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων ***τῷ ἀδικεῖν νεωτερίζειν προηρημένων ῥύεσ<θαι*** 3) ***ἐπ' ἀδ<είας*** 4) καὶ πολυπληθείας. Π<ρὸς> τοῦ(;) εἶναι εὐδαιμονέστερα τ<α>ῦτ<α> (τὰ) ἐνπ<ό>ρια ***ἔπειθον μὲν ἄνδρας <παρεπιδ>ημεῖν*** 5) εὐδοκιμοῦντας <ἐκ<τῶν πέ>-

---

1) Γ. Τσουκαλᾶ, αὐτόθι, σελ. 66.

ριξ κωμῶν, πείθοντας δὲ <***ἄλλους***>6) καὶ μετοικίζειν εἰς ταῦ<τα τὰ>ἐνπόρια καὶ αὐτὸς δὲ ***προτ***<***ιθ***>***έ***<***με***>***νος***7) καὶ τοὺς βουλομένους ἐκ<ον>-τὴν τοῦτο ποιεῖν ἕξοντας θείας τύχης τῶν Σεβαστῶν μεγάλας δωρεάς, τοῦτ' ἔστιν πολειτικοῦ σίτου <ἀν>εισφορίαν καὶ ***ἐπιμελείας*** 8) βουργαρίων καὶ φρουρῶν καὶ ἀγγαρειῶν ἄνεσιν· καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς τάξεως τοῦ τοπάρχου καὶ περὶ τῆς ἀλειτουρ<γησίας τῶν> ἐνοικρύντων καὶ ἐνοικη<σόν>των. Περὶ δὲ τῶν οἰκοδομημάτων, ὅπως ἐπιμελείας τυγχάνοντα εἰς ἀεὶ διαμένοι, κελεύω τοὺς τοπάρχους καὶ τοὺς ἐπι<στά>θμους στρατιώτας <παρ>ὰ τῶν ἐπιμελητῶν παραλα<ν>β<άνει>ν τὰ πραιτώρια καὶ τὰ βα<λ>ανεῖα πανταχόθεν ὁλόκληρα, τοῦτ' ἔστιν ἐν τοῖς οἰκοδομικοῖς καὶ ἐν τοῖς λεπτουργικοῖς καὶ ἐν τοῖς χρηστικοῖς, παραδιδόντας τοῖς μεθ' ἑαυτοὺς ἐγγράφ<ως>, ὥσπερ παραλαμβάνουσιν. <Ὅπως> δὲ ἐπιμελεστέρους αὐτοὺς παρασκευάσ<ω> πρὸς τὴν παρά<λη>μψιν καὶ τὴν π<αρά>δοσιν ἔτι<κελεύω>ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς <παρα>λήμψεως μέχρι τῆς παραδόσεως τὰ ὑπάρχοντα τῶν τοπάρχων καὶ τῶν ἀρχόντων, οὓς ἐκέλευσα τῷ ἰδίῳ κινδύνῳ αὐτοὺς προβάλλεσθαι, ὑπεύθυνα εἶναι τῷ δημοσίῳ τῶν πόλεων, ***πρὸς δὲ δὴ εἰς ταῦτα τὰ ἐνπόρια*** 9) εἰς τὸ <τετρα>πλάσιον τοῦ ἐνδεήσοντος».

Ὁ Kalinka ἀναγινώσκει ἀντί: ***τὴν ἐπαρχίαν*** 1)—τὸ ***ἐπάρχειον*** πάντως ὑπὸ τὴν ἔννοιαν: τὸ σύνολον τῶν ἐπαρχιῶν καὶ οὐχὶ ἡ ὡρισμένη τῆς Θράκης ἐπαρχία, ὅπερ φαίνεταί μοι εὐλογώτερον. Ἀντί· ***ἐμποριχοὺς*** 2) —***ἐμποριακούς***. Ὁ Cagnat ἀντί: ***τῷ ἀδικεῖν νεωτερίζειν προηρημένων ῥύεσθαι*** 3)—***τὶ ἀδικεῖν. . . . ζειν προηρημένων ἐρύεσθαι***. Ὁ Kalinka ἀντί: ***ἐπ' ἀδείας*** 4)—***ἐπὶ χρείας***· πιθανώτερον τὸ πρῶτον=ἐν ἀσφαλείᾳ. Ἀντὶ ***ἔπειθον μὲν ἄνδρας παρεπιδημεῖν*** 5)—***ἐπεθέμην ἀνδράσιν ἐπιπαρευνεῖν***. Ἀντί: ***ἄλλους*** 6) συμπλήρου—***οἰκήτορας***. Ἀντί: ***προτιθέμενος*** 7)—***προτιθεὶς τούτοις***. Ἀντί: ***ἐπιμελείας*** 8)—***συντηρείας*** βουργαρίων καὶ φρουρῶν· ***βουργάριοι*** ἐκ τοῦ b u r g u s=φρούριον ἔρυμα, πύργος (πρβλ. γερμανιστὶ burg)=οἱ πυργῖται φρουροί, τ. ἔ. ***βουργάριοι*** μὲν οἱ σταθμεύοντες ἐν τοῖς ἐρύμασι φρουροί, φύλακες, ***φρουροὶ*** δὲ οἱ περιφερόμενοι πρὸς ἀσφάλειαν τῆς ὑπαίθρου χώρας ἀπὸ τῶν κακοποιῶν. Ἀντί: ***πρὸς δὲ δὴ εἰς ταῦτα τὰ ἐνπόρια*** 9)—***πρὸς δὲ (ἂν) διαλύσωσιν αὐτὰ τὰ ἐνπόρια***· ὅπερ, φαίνεταί μοι ἀπίθανον ἕνεκα τοῦ ἀκολουθοῦντος ***ἐνδεήσοντος***. Ἡ ἔννοια τοῦ χωρίου εἶναι: ἂν οἱ τοπάρχαι καὶ οἱ ἐπίσταθμοι στρατιῶται κατὰ τὴν παράδοσιν μὴ παραδώσωσι πάντα τὰ κατὰ τὸ πρωτόκολλον παρειλημμένα καὶ εὑρεθῶσιν οὕτως εἰπεῖν ἐλλειμματίαι, ἐκ τῆς καταβεβλημένης ὑπ' αὐτῶν ἐγγυήσεως, θὰ κατακρατῆται τὸ τετραπλάσιον τῆς ἀξίας τοῦ παρουσιαζομένου ἐλλείμματος. ι]

1) C a g n a t, αὐτόθι, σελ. 251, ἀρ. 766.—K a l i n k a, αὐτόθι, σελ. 29, ἀρ. 34.—D i t t e n b e r g e r, Sylloge inscriptionum Craecarum, ἔκδ. 2α, ἀρ. 932.—S e u r a, Bull. de lo corr. Hell. τόμ. XXII, ἔτ. 1898, σελ. 180.—D o b r o u s k y, αὐτόθι, τόμ. XII, 1895, σελ. 336–338, καὶ Archeol—epigr. Mittheil. Wien, τόμ. X, ἔτ. 1886, σελ. 96.

50) Δεκάστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης εὑρεθείσης ἐν Φιλιππουπόλει. Προέρχεται ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Καρακάλλα (211 - 217).

«'Αγαθῇ Τύχῃ. 'Υπὲρ ὑγείας καὶ νείκης Μ(άρκου) Αὐρ(ηλίου) 'Αντωνείνου κατὰ κέλευσιν τοῦ λαμπροτάτου ὑπατικοῦ Κ(οΐντου) 'Ατρίου Κλουίου τέχνης βυ<ρ>σ<έων δῶρον>».1)

51) Τμῆμα ἑξάστιχον ἀναθηματικῆς ἐπιγραφῆς ἐπὶ κεκομμένου μαρμαρίνου βάθρου ἀνδριάντος ἀγνώστου ἡμῖν αὐτοκράτορος, εὑρεθέντος ἐν Φιλιππουπόλει. Χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 3ου αἰῶνος ἀρχομένου.

«<'Αγαθῇ Τύχῃ. Τὸν θειότατον καὶ μέ>γιστον αὐτοκράτορα.....ἡγεμονεύοντος> τῆς Θρᾳκῶν ἐπαρχείας....β .....πρεσβ(ευτοῦ) Σεβ(αστοῦ) ἀντιστρατή<γ>ου, τέχνη συροποιῶν <ἐκ> τῶν ἰδίων ἀνέστησεν».

Συροποιοὶ ἀντὶ σισυροποιοὶ= χλαινοποιοί2).

52) 'Αναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ ἀναγλύφου μαρμαρίνου ὕψ. 0,49 καὶ πλ. 0,29 εἰκονίζοντος τὸν Δία καὶ παρ' αὐτῷ βωμόν, ἐφ' οὗ ἀετός. Εὑρέθη πλησίον τῆς Φιλιππουπόλεως ἐπὶ τῆς εἰς Παζαρζίκιον ἀγούσης ὁδοῦ καὶ προέρχεται ἀπὸ τοῦ 3ου αἰῶνος.

«Κυρίῳ Διί. 'Εν τῷ σῷ δρόμῳ—Δορξένθης Δίνεος δῶρον—ἐκ τῶν δειράντων με ἐκδίκησον».

Τὰ ὀνόματα γνήσια Θρᾳκικά : ***Δορξένθης*** καὶ ***Δορζένθης*** καὶ ***Δορζίνθης*** καὶ ***Δεροδένθης*** [Δόρσος—Δόρζας]—***Δίνις*** καὶ ***Δίνας*** καὶ ***Δινεὺς*** καὶ ***Δινεῖλος***, λατ. Dinis καὶ Dines καὶ σύνθετα : ***Δινέδινος, Δινίορις, Δινίκενθος, Δινοικλῆς*** κατ' ἐπιγραφάς. 3)

53) 'Οροθετικὴ δεκάστιχος ἐπιγραφὴ ἐπὶ ὀγκολίθου ἐκ γρανίτου εὑρεθέντος ἐν τῇ κώμῃ Στρόεβον, βορείως τῆς Φιλιππουπόλεως κειμένου. Χρονολογεῖται ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν συναυτοκρατόρων Σεπτ. Σεβήρου καὶ Καρακάλλα, πατρὸς καὶ υἱοῦ περὶ τὸ 240.

«Κατὰ θείαν ἀπόφασιν τεθέντες ὑπὸ Κ(οΐντου) 'Ατρίου Κλουνίου πρεσβ(ευτοῦ) Σεβ(αστῶν) ἀντιστρ(ατήγου) διὰ Μουκίου Οὐήρου ὅροι ἀγροῦ Βενδιπάρων».

---

1) Dobrousky. αὐτόθι, τόμ. XVIII, ἔτ. 1901, σελ. 77, ἀρ. 771.—Cagnat, αὐτόθι, σελ. 239, ἀρ. 717.

2) Kalinka, αὐτόθι, σελ. 72, ἀρ. 79.

3) Dumont—Homolle, αὐτόθι, σελ. 332, ἀρ. 34.—Mordman, 'Ελλ. Φιλ. Σύλλογ. Κων)πόλεως, ἔτ. 1871—72, σελ. 239.— Millingen, αὐτόθι, ἔτ. 1873—74, σελ. 169.—Γ. Τσουκαλᾶ, αὐτόθι. σελ. 29.—Kalinka, αὐτόθι, σελ. 121, ἀρ. 130.

4) Μυρτ. 'Αποστολίδου, 'Επετηρ. βιβλ. καὶ μουσείου Φιλ)πόλεως, ἔτ. 1927, σελ. 193, VII.—G. Kazarow, αὐτόθι, ἔτ. 1930, σελ. 224, II.—Μυρτ. 'Αποστολίδου. Θρᾳκικὰ 'Αθηνῶν τόμ. II ἔτ. 1929, σελ. 29, χ.

54) Ἐννεάστιχος δίγλωσσος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης εὑρεθείσης ἐν Τατὰρ Παζαρζικίῳ.Προέρχεται ἀπὸ τοῦ2ου – 3ου αἰῶνος.

«D(is) m(anibus). Ju(lii) Ju<li>ani mil(itis) <c>oh(ortis) (III) pr(aetoriae) Ant(oninianae) p(iae), v(indicis), c(enturiae) Felicis Aur(elius) Muc<ianu >s fratri pientissimo.—*Αὐρ(ήλιος) Μουκιανὸς πρετωριανὸς κώ<ο>της τρίτης πρετωρίου, κεντ<ο>υρείας Φήλικος, ἔστησα στήλην <Ἰουλίου> Ἰ.υλια<νοῦ> ἀδελφοῦ τῆς αὐτῆς κεντουρείας, πρετωριανοῦ. Ἔζησεν ἔτη τριάκοντα, <ἐστρα>τεύσατο <δ>υ<ώδεκα(;)>*»1.

55) Δεκαεπτάστιχος ἀναμνηστικὴ εὐχαριστήριος ἐπιγραφὴ ἐπὶ ἀσβεστολίθου, εὑρεθέντος ἐν τῷ Χισάρ. Προέρχεται ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ἀλεξάνδρου Σεβήρου [222—235].

«*<Ἀγαθ>ῇ Τύχῃ. <Εἰς αἰ>ῶνα τὸν κύριον <Σεουῆρ(ον) Ἀ>λέξανδρον <κ>ωμαρχία Ζερινο<λη>νὴ κ<α>ὶ κ<ωμ>αρχία Ζη<ρ>-οβκοστην ἡ εὐχαρι<σ>τοῦμεν διὰ κ<ω>μητ<ῶν> Βρεντοπάρ<ω>. κ<αὶ> Μωσυνηνῶν· <ε>ὐχαριστοῦμεν Αὐρηλ<ίῳ> Καρδένθῃ Βειθ-<υ>νικ<ῷ γ>ενομένῳ φυλάρχῳ φυλῆς Ἑβρηίδος, ἄρξαντι ἐν ἡμεῖν ἁγνῶς καὶ ἐπιεικῶς κατὰ τοὺς νόμους καὶ ἀπό. .*.».2)

56) Δεκαπεντάστιχος ἀναμνηστικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης λευκῆς στήλης, κεκομμένης κάτωθι. Προέρχεται ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ χρόνου

«*Ἀγαθῇ Τύχῃ. Κωμαρχίας Εἰτριζηνῆς κωμῆται Εἰτριζηνοὶ καὶ κωμῆται Γειζαγκρηνοὶ καὶ κωμῆται Βδεκυρηνοὶ εὐχαριστοῦσιν Αἰμιλίῳ Βείθυι, φυλ<α>ρχήσαντι κατὰ τοὺς νόμους ἁγνῶς καὶ ἀ<μέμπτως>*».3)

57) Ἑπτάστιχος ἀναμνηστικὴ ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης, κεκομμένης δεξιόθεν, ἄνωθι καὶ κάτωθι, εὑρεθείσης ἐν τῇ παρὰ τῷ Στενιμάχῳ κώμῃ Ἀράποβον. Προέρχεται ἀπὸ τῶν αὐτῶν χρόνων, 3ου αἰῶνος.

«*<Ἀγαθῇ Τύχῃ. Φυλ>ῆς Ἀρτεμει<σιάδος> κωμῆται Σκε<λαβριανοί:> καὶ Πιλινζηνοὶ ἀ<νέθηκαν> Μουκιανῷ Φλωρ<ιανῷ Σε>-κούνδου, φυλαρχ<ήσαν>τι ἐν ἡ<μεῖν ἁγνῶς καὶ ἀμέμπτως> κα<τὰ τοὺς νόμους. .*.».

---

1) D u m o n t—H o m o l l e, αὐτόθι, σελ. 326, ἀρ. 13.—C a g n a t, αὐτόθι, σελ. 235, ἀρ. 700.

2) D u m o n t—H o m o l l e, αὐτόθι, σελ. 331, ἀρ. 26.—D o b r o u s k y, αὐτόθι, τόμ. XVIII, ἔτ. 1901, σελ. 791, ἀρ. 103.—K a l i n k a, αὐτόθι, σελ. 55 ἀρ. 55.—Γ. Τ σ ο υ κ α λ ᾶ, αὐτόθι, σελ 72.—Μ υ ρ τ. Ἀ π ο σ τ ο λ ί δ ο υ, Ἐπετηρίδι ἐθν. βιβλ. καὶ μουσείου Φιλ)πόλεως, ἔτ. 1930, σελ. 265.

3) D o b r o u s k y, αὐτόθι, τόμ. XIII, ἔτ. 1895, σελ. 432, ἀρ. 16.—K a l i n k a, αὐτόθι, ἀρ. 100.— C a g n a t, αὐτόθι, ἀρ. 728.— Μ υ ρ τ. Ἀ π ο σ τ ο λ ί δ ο υ ἔνθα ἀνωτέρω σελ. 266.

Τὸ ἐθνικὸν ***Σκε-λαβριανοὶ*** δυνατὸν ὡσαύτως συμπληρούμενον νὰ ἀντικατασταθῇ διὰ τοῦ Σκε-πτηνοί: Αἱ κῶμαι Σκελαβρία καὶ Σκέπιαι ἦσαν περὶ τὰ μέρη ταῦτα, διότι καὶ ἐκ τούτων ἀμφοτέρων προσῆλθον μέτοικοι εἰς Πίζον. Τὸ ***Φλωριανῷ*** δυνατὸν νὰ συμπληρωθῇ καὶ διὰ τοῦ ***Φλωρίῳ***, καθὼς καὶ τὸ ***Σεκούνδου*** διὰ τοῦ ***'Ιουκούνδου.***

'Ο Kazarow συμπληροῖ :«*φυλῆς 'Αρτεμει<δώρου>*»1).

58) Τμῆμα ὁδομετρικῆς ἐπιγραφῆς ἑπτάστιχον ἐπὶ κεκομμένης κάτωθεν μαρμαρίνης στήλης, μιλιαρίου, (miliarium), ὕψ. 0,56, διαμέτρου 0,38, εὑρεθείσης μεταξὺ τῶν κωμῶν Πολάτοβον καὶ Καρανταήρ, περιφερείας Φιλιππουπόλεως, ὅπου παρὰ τῇ νῦν κώμῃ Καντίεβο εὑρίσκετο ὁ στρατιωτικὸς ἐπὶ τῆς Ρωμαϊκῆς ὁδοῦ σταθμὸς Tugugerum. Προέρχεται ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ 'Ηλιογαβίλου, ἐπικαλουμένου Μάρκου Αὐρηλίου 'Αντωνίνου (218—222).

«'Αγαθῇ Τύχῃ. Αὐτοκράτορι Μ(άρκῳ) < Αὐρ(ηλίῳ) 'Αντωνείνῳ>, εὐτυχεῖ, εὐσεβεῖ, Σεβ(αστῷ) ἡ λαμπροτάτη τῆς Θρακῶν ἐπαρχείας μητρόπολις Φιλιππόπολις, νεωκόρος, ἡγεμονεύοντος Ρουτειλίου Πούδεντος Κρισπ< είνου, πρεσβ(ευτοῦ) Σεβ(αστοῦ) ἀντιστρατήγου. Εὐτυχῶς >».

'Ο C a g n a t συμπληροῖ ἀντί: «*Αὐρηλίῳ 'Αντωνείνῳ*»—***Σεουήρῳ 'Αλεξάνδρῳ*** [222—235], τῷ διαδόχῳ αὐτοῦ, ὁρμώμενος ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Ρ. Πούδενς Κρισπῖνος κατ' ἄλλας ἐπιγραφὰς ἦτο διοικητὴς τῆς Θράκης ἐπὶ 'Αλεξάνδρου Σεουήρου. 'Ωσαύτως ὅμως ὁ αὐτὸς Κρισπῖνος διετέλεσε καὶ ἐπὶ 'Ηλιογαβάλου τοιοῦτος, ὥστε δέον νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἀπεστάλη κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ 'Ηλιογαβάλου καὶ παρέμεινε καὶ ἐπὶ 'Αλεξάνδρου Σεουήρου.

'Η Φιλιππούπολις κατὰ νομίσματα τὸ πρῶτον καλεῖται ***νεωκόρος*** ἐπὶ 'Ηλιογαβάλου. 2]

59) Τμῆμα ὁδομετρικῆς στήλης τετράστιχον ἐπὶ τεθραυσμένης μαρμαρίνης στήλης, μιλιαρίου, ὕψ. 0,80, διαμ. 0,40, εὑρεθείσης παρὰ τῇ κώμῃ Ζλάτι-Τράν. 'Απὸ τοῦ αὐτοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ πιθανῶς στρατιωτικοῦ σταθμοῦ.

«<'Αγαθῇ Τύχῃ. Αὐτοκράτορι Μ(άρκῳ) Αὐρ(ηλίῳ) 'Αντωνείνῳ, εὐ-

---

1) Μ υ ρ τ. 'Α π ο σ τ ο λ ί δ ο υ, 'Επετ. ἐθν. βιβλ. καὶ μουσείου Φιλ)πόλεως ἔτ. 1930, σελ. 265, XXIII.—Kazarow, αὐτόθι, σελ. 222, 2.

2) D o b r o u s k y, αὐτόθι, τόμ. XVI ἔτ. 1900, σελ. 101, ἀρ. 4.—C a g n a t, αὐτόθι, σελ. 239, ἀρ, 719.—Kalinka, αὐτόθι, σελ. 51, ἀρ. 49.

τυχεῖ, εὐσεβεῖ, Σεβ(αστῷ) ἡ λαμπροτάτη τῆς> Θρακῶν <ἐπαρχίας μητρόπολις> Φ.λιππόπο<λις, νεωκόρος, ἡγεμονεύοντος Ρο<υτειλίου> Πο<ύδεντος>, Κρισπείνου. <Εὐτυχῶς>».

῾Ο Cagnat καὶ ἐν ταύτῃ συμπληροῖ ὡσαύτως: *Μ(άρκῳ) Σεουήρῳ ᾿Αλεξάνδρῳ.* 1)

60) ῾Οδομετρικὴ ἐπιγραφὴ ἑπτάστιχος ἐπὶ ἐξ ἀσβεστολίθου στήλης, μιλιαρίου, ὕψ. 1,07, διαμ. 0,43, εὑρεθείσης ἐν τῇ περιφερείᾳ Φιλιππουπόλεως. ῾Η ἐπιγραφὴ προέρχεται ἀπὸ τῶν χρόνων ᾿Αλεξάνδρου Σεουήρου, (222—235).

«Αὐτοκρά<τορι> Μ(άρκῳ) Αὐρ(ηλίῳ) Σεουήρῳ ᾿Αλεξάνδρῳ, εὐτυχεῖ,<εὐσεβεῖ>, σ<ε>β(αστῷ) ἡ λα<νπροτάτη τῆς Θρακῶν> ἐ<π>αρχεί<α>ς <μητρόπολις Φιλιππόπολις>, νε<ωκ>όρος, ἡ<γεμονεύοντος Ρουτειλί>ου Πούδεντο<ς Κρισπείνου, πρεσβ(ευτοῦ) Σεβ(αστοῦ) ἀντιστ<ρατήγου>». 2)

61) ῾Οδομετρικὴ ἐπιγραφὴ ἐννεάστιχος ἐπὶ ἐξ ἀσβεστολίθου στήλης, μιλιαρίου, ὕψ. 1,10 τοῦ μ. εὑρεθείσης ἐν τῇ περιφερείᾳ Φιλιππουπόλεως, ᾿Απὸ τοῦ αὐτοῦ χρόνου.

«Αὐτο<κράτορι>Καίσαρι Μ(άρκῳ) Αὐρ(ηλίῳ) Σευήρῳ <᾿Αλεξάνδρῳ>εὐτυχ(ε)ῖ, εὐσεβ(ε)ῖ, σεβ(αστῷ) <ἡ λανπροτ>άτη τῆς Θρακῶν ἐ<παρχείας μητ>ρόπολις Φιλιππόπο<λις, νεωκό>ρος, <ἡ>γεμονεύοντος Ρο<υτειλί>ου Πούδε<ν>το<ς Κ>ρισπείνου, <πρ>ε<σβ(ευτοῦ) Σ>εβ(αστοῦ) ἀντι<σ>τ<ρατήγου>». 3)

62) ῾Οδομετρικὴ ἐπιγραφὴ δεκάστιχος ἐπὶ ἐξ ἀσβεστολίθου στήλης, μιλιαρίου, ὕψ. 0,80, διαμ. 0,40, εὑρεθείσης ἐν ᾧ τόπῳ καὶ ἡ ὑπ᾿ ἀρ. 57. Προέρχεται ἀπὸ τοῦ χρόνου 235—238.

«᾿Αγαθῇ τύ<χῃ. ῾Υπὲρ ὑγείας καὶ σ>ωτηρίας καὶ αἰ<ωνίου διαμο-ν>ῆς τῶν κυρίων ἡμῶν <αὐτοκ>ρ<α>τόρων Γ(αΐου) ᾿Ιουλ(ίου) Οὐήρου Μαξιμίνου <καὶ Γ(αΐου) ᾿Ιου>λ(ίου) Οὐήρου Μαξίμου Καίσαρος, Σεβ(αστῶν),<καὶ τοῦ σύμπα>ντος αὐτῶν οἴκου, ὑπατεύ<οντος ἐπαρχείας Σ>τουρνίνου Φίδου, <πρεσβ(ευτοῦ) Σεβ(αστοῦ) ἀντιστ(ρατήγου), Θρα-

1) D o b r o u s k y, αὐτόθι. τόμ. XVI, ἔτ. 1900, σελ. 100, ἀρ. 3.—Τ ο ῦ α ὐ τ ο ῦ, Arch. epigr. Mittheil. Wien, τόμ. X, ἔτ. 1886, σελ. 205.—C a g n a t, αὐτόθι σελ. 240, ἀρ. 720.

2) K a l i n k a, αὐτόθι, σελ. 52, ἀρ. 50.

3) K a l i n k a, αὐτόθι, σελ. 53, ἀρ. 51.

*κ>ῶν ἡ λαμπρο<τάτη μητρόπολις> Φιλιππόπολις ἐκ τῶν<ἰδίων ἔστησε τὸ μείλιον>,ιβ'.».*1)

63) Ὁδομετρικὴ ἐπιγραφὴ ὀκτάστιχος ἐπὶ ἐξ ἀσβεστολίθου στήλης, μιλιαρίου, ὕψ. 2 μ. διαμ. 0,45, εὑρεθείσης ἐν ᾧ τόπῳ καὶ αἱ προηγούμεναι 57—61. Προέρχεται ἀπὸ τοῦ 238—244.

*«Ἀγαθῇ Τύχῃ. Αὐτοκράτορι Καίσαρι Μ(άρκῳ) Ἀντωνίῳ Γορδιανῷ, εὐτυχεῖ, σεβαστῷ, ἡγεμονεύοντος τῆς Θρακῶν ἐπαρχείας Ἀτίου Κέλερος, πρεσβευτοῦ ἀντιστρατήγου, ἡ λαμπροτάτη τῆς Θρᾳκῶν ἐπαρχείας μητρόπολις Φιλιππόπολις ἀνέστησεν τὸ μείλιον ιβ'.».*2)

64) Δεκάστιχος ὁδομετρικὴ ἐπιγραφή, ὁμοία τῇ προηγουμένῃ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ χρόνου,

*«Ἀγαθῇ Τύχ<ῃ>. Αὐτοκράτορι Καίσαρι Μ(άρκῳ) <Ἀντω>νίῳ Γορδιανῷ, εὐτυχεῖ, εὐσ<εβεῖ>, σεβαστῷ καὶ τὴν θεοφιλεστ<άτην Αὐ>γοῦσταν γυναῖκα αὐτοῦ Φου<ρίαν> Σαβινιανὴν Τρανκυλλεῖναν, ἡ<γεμο>νεύοντος τῆς Θρᾳκῶν ἐπαρχείας Ποντ(ίου) Μαγιανοῦ, πρεσβ(ευτοῦ) Σεβ(αστοῦ) ἀντισ<τρα>τήγου, ἡ λανπροτάτη Θρᾳκῶν μητρόπολις Φιλιππόπολις. Εὐτυχῶς».*3)

65) Ἑνδεκάστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνου ἀνδριάντος εἰς τὸν Βαλβῖνον βάθρου ὕψ. 1,49, πλ. 0,54 καὶ πάχ. 0,33 τοῦ μ. εὑρεθέντος ἐν τῇ περιφερείᾳ Φιλιππουπόλεως ἐν ᾧ τόπῳ ἔκειτο τὸ πολίχνιον ***Παρεμβολή***. Προέρχεται ἀπὸ τοῦ ἔτους 238.

«Ἀγαθῇ Τύχῃ. Αὐτοκράτορα Καίσαρα Δέκιον Και<κί>λιον Καλβεῖνον Βαλβεῖνον, εὐτυχῆ, εὐσεβῆ, Σεβαστόν, μέγιστον, μέγιστ<ον ἱερέα ;> ἡ λαμπροτάτη μητρόπολις Φιλιππόπολις τὸν τῆς οἰκουμένης δε<σ>π<ό>την, ὑπατ<εύ>οντος τῆς Θρᾳκῶν ἐπαρχείας Λ(ευκίου) Οὐεττίου Ἰουβένως ἐκ τῶν ὑπεγγείων χρημάτων. Εὐτυχῶς».

Ὁ Dobrousky ἀναγινώσκει ***Καίλιον*** καὶ ***ὑπετείων*** χρημάτων, ἐσφαλ-

---

1) K. Skorpil, Archeol. epigr. Mittheil. τόμ. XV, σελ. 97, ἀρ. 20. Wien.— Kalinka, αὐτόθι, σελ. 56 ἀρ. 56.

2) Dobrousky, αὐτόθι, τομ. XVI, ἔτ. 1900, σελ. 775, ἀρ. 84.—Cagnat αὐτόθι, σελ. 241, ἀρ. 725.

3) Dobrousky, αὐτόθι τόμ. XVI, ἔτ. 1900, σελ. 776.—Archeol-epigr. Mittheil. Wien, τόμ. X, ἔτ. 1886. σελ. 205.—Kalinka, αὐτόθι, σελ. 346, ἀρ. 61,— Caguat, αὐτόθι, σελ. 241, ἀρ. 723.

μένως. ***Ὑπέγγεια*** χρήματα ἐσφαλμένως ἀντὶ ***ὑπέγγυα***=τὰ ὑπὸ ἐγγύησιν ἠσφαλισμένα, βεβαιωμένα χρήματα.1)

66) Ἑξάστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ τμήματος μαρμαρίνου βάθρου ἀνδριάντος τοῦ αὐτοκράτορος Γαλιηνοῦ εὑρεθέντος ἐν Φιλιππουπόλει. Προέρχεται ἀπὸ τῶν ἐτῶν 257—268.

*«Τὸν μέγιστον καὶ <θειό>τατον αὐτοκράτοραΚαίσαρα Πόπλιον Λικίνιον Γαλιηνόν, εὐτυχῆ, εὐσεβῆ, σεβαστόν. . . . .ἡ λαμπ<ροτάτη Θρᾳκῶν μητρόπολις Φιλιππόπολις ἀνέστησεν.Εὐτυχῶς>».*2)

67) Τετράστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ τῆς ἑτέρας τῶν μακρῶν πλευρῶν λάρνακος ἐκ γρανίτου εὑρεθείσης ἐν Φιλιππουπόλει. Προέρχεται ἀπὸ τοῦ 3ου αἰῶνος.

«Ἑρέννιος Ἡρακλιανὸς γερουσιαστὴς Φιλιπποπολίτης ἐκ τῶν ἰδίων ἑαυτῷ καὶ τῇ συμβίῳ ἑαυτοῦ Κλεοπάτρᾳ Ἀθηνοδώρου κατεσκεύασε τὴν σορὸν σὺν τῷ γράδῳ ἀνεξοδίαστον. Ὃς ἂν δὲ πωλήσ(η)ι, δώσ(ε)ι τῷ φίσκῳ δηνάρια».

γράδον (Λατ. gradus)=βάθρον, ἐφ' οὗ ἡ σορὸς (λάρναξ). ***Ἀνεξοδίαστος***, λάρναξ, εἰς ἣν ἀπηγορεύετο ἡ ἄλλων πλὴν τῶν ὡρισμένων ταφή. ***Φίσκος*** (Λατ. fiscus)=ταμιεῖον.3)

68) Δίστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ τῆς ἑτέρας τῶν μακρῶν πλευρῶν λάρνακος ἐκ γρανίτου, εὑρεθείσης ἐν Φιλιππουπόλει. Προέρχεται ἀπὸ τοῦ 3ου αἰῶνος.

«Κασκέλλιος Ἀπρωνιανὸς ζῶν ἑαυτῷ καὶ τῇ συμβίῳ ἑαυτοῦ Αἰ<μι>λίᾳ Εὐτυχίᾳ τὴν σορὸν ἐκ τῶν ἰδίων κατεσκεύασεν».4)

69) Τετράστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ πλακὸς ἐξ ἀσβεστολίθου, κεκομμένης δεξιόθεν, μήκ. 0,98, ὕψ. 0,83, πάχ. 0,20, προερχομένης προφανῶς ἐκ λάρκακος. Εὑρέθη ἐν Φιλιππουπόλει καὶ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 3ου αἰῶνος.

---

1) Dobrousky, αὐτόθι, τόμ. XVI, ἔτ. 1900, σελ. 105, ἀρ. 10.—Cagnat, αὐτόθι, σελ. 240, ἀρ. 722.—Kalinka, αὐτόθι, σελ. 57, ἀρ. 57.

2) Μυρτ. Ἀποστολίδου, Ἐπετηρ. ἐθν. βιβλ. καὶ μουσείου Φιλιππουπόλεως, ἔτ. 1927, σελ. 188, III καὶ Θρᾳκικὰ Ἀθηνῶν, ἔτ. 1929, τόμ. II, σελ. 21, V.

3) Μυρτ. Ἀποστολίδου, αὐτόθι, ἔτ. 1930, σελ. 253, XVIII.—K. Οἰκονόμου, αὐτόθι, σελ. 25.—Γ. Τσουκαλᾶ, αὐτόθι σελ. 29.—Dumont-Hmolle, αὐτόθι, σελ. 341, ἀρ. 57.

4) Μυρτ. Ἀποστολίδου. Ἐπετ. ἐθν. βιβλ. καὶ μουσείου Φιλ]πόλεως ἔτ. 1930, σελ. 252, XVII.

«<Πρό>κ<λα Ἀ>νχι<άλ>ου <ἡ> κ<α>ὶ Δι<οτίμα (;) κατεσκεύασε τὴν σορὸν>σὺν τῷ γράδῳ ἑαυτῇ καὶ τῷ υἱῷ αὐτῆς. ....<κ>αὶ τοῖς ἐγγόνοις ἀνε<ξ>οδ<ίαστον. Ὃς ἂν δὲ πωλήσῃ τὴν σορὸν ἢ τ>ὸν γράδον, δώσει εἰς τὸ δ<ημόσιον δηνάρια. . . >». 1)

70) Τετράστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ πλακὸς ἐκ γρανίτου, μήκους 1,38, ὕψ. 0,80, πάχ. 0,14, προερχομένης ἐκ λάρνακος. Εὑρέθη ἐν Φιλιππουπόλει καὶ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 3ου αἰῶνος.

«Φι<λ>ιπ<πος Ἡ>λιοδότ<ου> τὴν <ἐγκ>τ<ημ>ατι<κὴν σορὸν ἔστησεν> ἐ<πὶ τῷ> τεθῆναι εἰς αὐ<τὴ>ν καὶ Φρό<νιον>, θεῖόν μου Ἑρμῆν. . . . Εἴ τις δὲ <πωλήσει τὴν σορὸν> . . . δώσει εἰς τὸ δημόσιον <δηνάρια . . >».

Ἐγκτηματικὴ σορὸς=ἡ ἐπὶ ξένου ἐδάφους σορὸς πληρωθέντος τοῦ δικαιώματος τῆς ἐγκτήσεως. Ὁ Kalinka συμπληροῖ ***ἐγκτηματίαν***. 2)

71) Ἑπτάστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης πλακός, ἐφ' ἧς ἀνάγλυφον ἐπιτάφιον δεῖπνον. Εὑρέθη ἐν Φιλιππουπόλει καὶ προέρχεται ἀπὸ τοῦ 3ου αἰῶνος.

«Ἀγαθῇ Τύχῃ. Ἐπάγαθος Παυλίνης <ζῶν> καὶ φρονῶν ἑαυτῷ καὶ <τῇ συνβίῳ> τῇ ἑαυτοῦ Τιούτῃ τὸν βωμὸν ἐκ τῶν ἰδίων κατεσκεύασεν. Εὐτύχει».

βωμὸς=τάφος μετὰ μνημείου, πρβλ. βῆμα, γράδος.

Τιούτη, ὄνομα κύριον μᾶλλον Ἰλλυρικὸν, φερόμενον καὶ ἐν ἄλλαις ἐπιγραφαῖς· ὡσαύτως λέγεται ***Τιούτα*** καὶ κατὰ συγκοπὴν ***Τούτη***· λατ. Tiutus καὶ Taute· πρβλ. καὶ τὸ τοπωνυμικὸν παρὰ τῇ Φιλ)πόλει Tiutiama, ὅθεν ἐπίθ. Tiutiamenus. 3)

72) Ἐπιταφία ἑπτάστιχος ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης μετ' ἀναγλύφου μονομάχου. Ὡς φαίνεται ἐγένετο προσπάθεια προσαρμογῆς τῆς ἐπιγραφῆς ἐπὶ προγενεστέρου ἡρωελεγείου ἐπιγράμματος, ἀλλὰ μόνον ὁ τέταρτος στίχος ἐπετεύχθη νὰ συνταχθῇ πεντάμετρος, μεθ' ὃν ἀκολουθεῖ πρότασις ἐν πεζῷ. Ἡ στήλη εὑρέθη ἐν Στενιμάχῳ καὶ ἡ ἐπιγραφὴ προέρχεται ἀπὸ τοῦ 3ου αἰῶνος.

---

1) Dumont-Homolle, αὐτόθι, σελ. 342, ἀρ. 57.— Kalinka, αὐτόθι, σελ. 256, ἀρ. 323.

2) Kalinka, αὐτόθι, σελ. 257, ἀρ. 325.

3) Γ. Τσουκαλᾶ. αὐτόθι, σελ. 32.— Dumont-Homolle, αὐτόθι, σελ. 337, ἀρ. 45.—Kalinka, αὐτόθι, σελ. 216, ἀρ. 268.

«Βίκτωρ Σκευᾶς ἐνθάδε κεῖμαι· πατρὶς δέ μοι Θεσσαλονείκη.
Ἔκτεινέ με δαίμων, οὐχ ὁ ἐπίορκος Πίννας.
Μηκέτι καυχάστω· ἔσχον σύνοπλ<ον> Πολυνείκην,
ὃς κτείνας Πίνναν ἐξεδίκησεν ἐμέ.

—Κα<ὶ> Θάλλος προέστη τοῦ μνημείου, ἐξ ὧν κατέλιπεν».

Ὁ Kazarow ἐν τῷ τελευταίῳ στίχῳ ἀναγινώσκει : ***Κλ(αύδιος) Θάλλος.***1)

73) Ἐπιταφία ἑξάστιχος ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνου ἀναγλύφου, εἰκονίζοντος τρία πρόσωπα, κεκομμένα ἄνωθεν. Ἡ ἐπιγραφὴ ἀποτελεῖ τρίμερον ἰαμβικὸν ἐπίγραμμα καὶ εὑρέθη ἐν τῇ κώμῃ Χαμπαρλῆ περιφερείας Φιλιππουπόλεως. Προέρχεται ἀπὸ τοῦ 3ου αἰῶνος.

«<Ὑπ>ὲρ τύχης στέφανον <ἔ>λαβον <ἀριστείας
ὁ Τήλε>φος· προπέμψας εἰς <Ἅ>δ<ου> Τό<λμον
τὸν ἀ>ντίπαλόν μου ἔσχον νίκ<ας πολλὰς>.
διὰ βιότου. <Ἡ>ραΐς, <δ>άμαρ, <Σ>ω<τᾶ παῖς
τεί>μησ<ε τῇδε, πᾶ>σι γ<λ>υπτ<ὸν εἰσορᾶν
ἀναθεμένη ὑπερ>τετ<αμένον τύπον (;)>».

Ἡ συμπλήρωσις ***ἀριστείας, Τόλμον, νίκας πολλάς, Σωτᾶ*** εἶναι τοῦ συλλογέως. Ὁ Kalinka τὸν τελευταῖον τοῦ πρώτου στίχου πόδα ἀφίνει ἀσυμπλήρωτον· εἰς τὸν δεύτερον στίχον ἀναγινώσκει : ***«εἰς Ἅδου τὸν»*** ἢ τὸ κύριον ὄνομα ***«Εἰασίδατον»***· εἰς τὸν τρίτον στίχον : ***«ὃν ἀντίπαλόν μου ἔσχον νίκης πολλάκις»*** καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ συμπληροῖ *«Κωστᾶ δὲ παῖς.*2)

74) Μονόστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ τῆς βάσεως ἀναγλύφου τοῦ Θρᾳκὸς ἱππέως, κεκομμένου ἄνωθι. Εὑρέθη ἐν τοῖς Ἀρβανιτοχωρίοις Στενιμάχου καὶ προέρχεται ἀπὸ τοῦ 3ου αἰῶνος.

«Ἡρώδης Πάκκις <ἱε>ρεὺς Σουράτραλις».

Κατ' ἀνάγνωσιν τοῦ Kazarow· ὁ Ἀποστολίδης ἀναγινώσκει ***Παῖσκις***

---

1) Γ. Τσουκαλᾶ, αὐτόθι. σελ. 52. —Dumont-Homole, αὐτόθι, σελ. 340, ἀρ. 56.—Kazarow G. Bull. de l' inst. archeol. Bulg. Sophia, τόμ. IV, ἔτ. 1926—27, σελ. 92.—Μύρτ. Ἀποστολίδου, ὁ Στενίμαχος.

2) Bormann, Arch-epigr. Mittheil. Wien, τόμ. XIX, σελ. 233, ἀρ. 2.—Kalinka, αὐτόθι, σελ. 269, ἀρ. 339.

(Pescenius). Τὸ ***Σουράτραλις*** εἶναι γνήσιον σύνθετον Θρακικὸν ὄνομα, πρβλ. ***Σουρεγέθης***, *Συργάστης*.1)

75) 'Επιτάφιον ὀκτάστιχον ἡρωελεγεῖον ἐπὶ ἐκ γρανίτου πλακός, μήκ. 1,90, ὕψ. 0,77, πάχ. 0,23 τοῦ μ. ἀποκοπείσης ἐκ λάρνακος, εὑρεθείσης ἐν Φιλιππουπόλει. Προέρχεται ἐκ τοῦ 3ου αἰῶνος.

«Πεντηκοστὸν ἔτος ζήσας μάκαρ ἐν<θ>ά<δε κεῖται>·
ἤπιος, ἡδὺς ἰδεῖν, σεμνὸς ἅπασι φίλος,
φυλῆς Εὐμόλποιο <ἔ>χων γέρας, ἡδύς, ἀμεμφής,
εὐρέως τιμηθεὶς εἰκόσιν ἀθανάτ<ο>ις·
ἀστ<υ>νόμος δ' ἐπὶ τοῖσι γενηθεὶς μητροπόληος
ἁγνῶς καὶ καθαρῶς ἦρξε γεραιρόμενος·
τὴν δὲ σορὸν ταύτην ἔτι ζῶν 'Ιουλιανὸς ἑαυτ<ῷ>
ἐξ ἰδίων καμάτων ἄφθιτον ἠγλάϊσεν».

'Εσφαλμένως κεχαραγμένα εἶναι : ***ἄχων*** ἀντὶ ***ἔχων***, ***ἀθανάταις*** ἀντὶ ***ἀθανάτοις***, καὶ ***ἀστονόμος*** ἀντὶ ***ἀστυνόμος***. 'Ο Kalinka συμπληροῖ ***λαχὼν*** ἀντὶ ***ἔχων***.

Οἱ ***ἀστυνόμοι*** ἦσαν ἄρχοντες ἐπιμελούμενοι τῆς καθαριότητος καὶ τῆς ἐν τοῖς ὁδοῖς τάξεως, τῶν δημοσίων κτιρίων, τῶν ὑδραγωγείων, τῶν κρηνῶν καὶ τῶν τούτοις ὁμοίων.2)

76) Τρίστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ ἀναγλύφου τοῦ Θρακὸς ἱππέως, ὕψ. 0,18, πλ. 0,20 τοῦ μ. εὑρεθέντος ἐν Φιλιππουπόλει. 'Από τοῦ 3ου αἰῶνος.

«Κυρίῳ ἥρωι, 'Ηραῒς Αὐλουτράλεος εὐχήν». 3)

77) Τετράστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μικροῦ ἀναγλύφου τοῦ 'Ερμοῦ, εὑρεθέντος ἐν Φιλιππουπόλει. 'Από τοῦ 3ου αἰῶνος.

«Κ<υ>ρίῳ 'Ερ<μῇ, 'Ηρ>αῒς Αὐλουτραΐσ<κο>υ <ε>ὐ-<χήν>».

---

1) G. K a z a r o w, 'Επετηρ. ἐθν. βιβλ. καὶ μουσείου Φιλ)πόλεως, ἔτ. 1929, σελ. 223, II, 3.—Μ υ ρ τ. 'Α π ο σ τ ο λ ί δ ο υ, αὐτόθι, ἔτ. 1927, σελ. 192, VI, καὶ ὁ Στενίμαχος.

2) D o b r o u s k y, αὐτόθι, τόμ. XVI, ἔτ. 1900, σελ. 118, ἀρ. 20.—K a l i n k a, αὐτόθι, σελ. 265, ἀρ. 336.

3) Γ. Τ σ ο υ κ α λ ᾶ, αὐτόθι, σελ. 30.—D u m o n t-H o m o l l e, αὐτόθι, σελ. 332, ἀρ. 32.

Αὐλουτράϊσκος, Θρᾳκικὸν ὄνομα ἀντὶ ***Αὐλουτράλισκος***, ὑποκοριστικὸν του ***Αὐλούτραλις*** ἢ ***Αὐλουτράλης***.1)

78) Δίστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνου τῆς Ἥρας ἀναγλύφου, κεκομμένου ἀριστερόθεν, πλ. 0,14, ὕψ. 0,24, πάχ. 0,025 τοῦ μ. εὑρεθέντος ἐν Φιλιππουπόλει. Ἀπὸ τοῦ 3ου ἢ 2ου αἰῶνος.

«*<Κυρί>ᾳ Ἥρᾳ Ἀρτακηνῇ εὐχήν. <Νύμφαι>ς καὶ Ἥρᾳ τόδε εὐχαριστήριον*».2)

79) Δίστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνου τοῦ Θρᾳκὸς ἱππέως ἀναγλύφου ὕψ. 0,215, πλ. 0,16, πάχ. 0,02 τοῦ μ. εὑρεθέντος ἐν Φιλιππουπόλει. Ἀπὸ τοῦ 3ου αἰῶνος.

«*Ἥρωϊ Ἀσκληπιάδης δῶρον*».3)

80) Δίστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνου τοῦ Θρᾳκὸς ἱππέως ἀναγλύφου, ὕψ. 0,12, πλ. 0,11, πάχ. 0,01 τοῦ μ. εὑρεθέντος ἐν Φιλιππουπόλει. Ἀπὸ τοῦ 3ου αἰῶνος.

«*Ἄσδης ἥροϊ*(sic) *ὑπὲρ ἑαυτ <τῷ ἐκ> τῶν ἰδίων ἀνέθηκεν*».4)

81) Δίστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ τμήματος μαρμαρίνου τοῦ Θρᾳκὸς ἱππέως ἀναγλύφου, εὑρεθέντος ἐν Φιλιππουπόλει. Ἀπὸ τοῦ 3ου αἰῶνος.

«*Ἥροϊ*(sic) *Πουρ<δηνῷ>, Ροιμητάλκ<ης εὐχήν>*.».5)

82) Τρίστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνου τῶν τριῶν Νυμφῶν ἀναγλύφου, εὑρεθέντος ἐν Φιλιππουπόλει. Ἀπὸ τοῦ 3ου αἰῶνος.

«*<Ἀγαθῇ Τ>ύχῃ. <Κυρίᾳ Νύμ>φῃ εὐχαριστήρι(ον) Λ(ούκιος) Οὐ(α)λέριος Οὐίκτω<ρ>*».6)

---

1) Dobrousky, αὐτόθι, τόμ. XIII, σελ. 428, ἀρ. 15.—Kalinka, αὐτόθι, σελ. 164, ἀρ. 182.

2) Dumont-Homolle, αὐτόθι, σελ. 338, ἀρ. 33.—Dobrousky, τόμ. XVI, ἔτ. 1900, σελ. 55, ἀρ. 11.

3) Dobrousky, αὐτόθι, τόμ. XXII—XXIII, ἔτ. 1906—07, σελ. 15, ἀρ. 8.

4) Dobrousky, αὐτόθι, τόμ. XI, ἔτ. 1894, σελ. 78.

5) Dobrousky, αὐτόθι, τόμ. XVI, ἔτ. 1900, σελ. 10, ἀρ. 6.

6) Μυρτ. Ἀποστολίδου, Ἐπετηρ. ἐθν. βιβλ. καὶ μουσ. Φιλ)πόλεως, ἔτ. 1930, σελ. 236, VII.

83) Δίστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνου τοῦ Θρᾳκὸς ἱππέως ἀναγλύφου ὕψ. 0,17, πλ. 0,12, πάχ. 0,035 μ. εὑρεθέντος ἐν Στενιμάχῳ. Ἀπὸ τοῦ 3ου αἰῶνος.

«Βαλερὶς Βε<ίθυος (;)> εὐχ<ήν>».[1]

84) Μονόστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνου τῶν τριῶν Νυμφῶν ἀναγλύφου εὑρεθέντος ἐν τῇ ἐπὶ τῆς Ροδόπης κώμῃ Νοβοσέλο—Φιλ)πόλεως. Ἀπὸ τοῦ 3ου αἰῶνος.

«Μουκάτραλις εὐχήν».[2]

85) Πεντάστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ ἐξ ἀσβεστολίθου στήλης, εὑρεθείσης ἐν Φιλιππουπόλει. Ἀπὸ τοῦ τρίτου αἰῶνος φθίνοντος.

«<Αἴ>λιος Ἑρ<μαφρό>δειτος Σ<αβεῖ>νος ὁ καὶ Ο<ὐερ>ρῖνος ἐνθάδ<ε κε>ῖμε(sic)».[3]

86) Τετράστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ἑτέρας τῶν μακρῶν πλευρῶν λάρνακος ἐξ ἀσβεστολίθου, εὑρεθείσης ἐν Φιλιππουπόλει. Ἀπὸ τοῦ 3ου αἰῶνος φθίνοντος

«Δειὼ Ζωύλου, Διονύσις καὶ Πρίκλος».[4]

87) Ἐκ Φιλιππουπόλεως. Τρίστιχος ἐπιτυμβία ἐπιγραφὴ ἐπὶ λευκοτάτης μαρμαρίνης στήλης ὕψ. 1,25 καὶ πλάτους 0,45 τοῦ μ. Ἡ στήλη εἶναι ἐντετοιχισμένη εἰς τὸν βόρειον τοῖχον τοῦ ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Κυριακῆς παρεκκλησίου τῆς Παναγίας ἀκριβῶς ὀλίγα ἑκατοστὰ ὑπὲρ τὸ ἔδαφος, καὶ ἀποτελεῖται ἐκ διμεροῦς βάσεως ὕψ 0,50, ἐξ ἐπιστηλίου ὕψ. 0,25 καὶ ἐκ τοῦ μεταξὺ πεδίου, ἐν τῷ ἄνω μέρει οὗτινος εἶναι ἡ ἐπιγραφὴ τεχνικῶς κεχαραγμένη, ὑφ' ἣν κενόν. Προέρχεται ἐκ τοῦ γ' μ. Χ. αἰῶνος.

---

1) Dobrousky, αὐτόθι, τόμ. XII, ἔτ. 1895, σελ. 318, ἀρ. 2.—Μυρτ. Ἀποστολίδου, ὁ Στενίμαχος.

2) Dobrousky, αὐτόθι, τόμ. XI, ἔτ. 1894, σελ. 87, ἀρ. 53.

3) Μυρτ. Ἀποστολίδου, Ἐπετ. ἐθν. βιβλ. καὶ μουσ. Φιλ)πόλεως, ἔτ. 1930, σελ. 237, VIII.

4) Μυρτ. Ἀποστολίδου, αὐτόθι, ἔτ. 1927, σελ. 191, V.

Καθ' ἡμετέραν πιστὴν ἀντιγραφὴν ἔχει: (ὕψος γραμμάτων 0,03 τοῦ μ.)

ΖϢΙΛΟϹ ΜΑΡΚΟ	ἤτοι	ΖΩΙΛΟΣ ΜΑΡΚΟ<Υ>
ΝЄΙΚΟΜΗΔЄΥϹ		ΝΕΙΚΟΜΗΔΕΥΣ
ΖΗϹΑϹ ЄΤΗ /		ΖΗΣΑΣ ΕΤΗ Λ' (=30)

Σημ. Ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι ἀνέκδοτος.

88) Τρίστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ τμήματος μήκ. 1.59, ὕψ. 0,44 καὶ πάχ. 0,44 τοῦ μ. λάρνακος ἐκ γρανίτου, εὑρεθείσης ἐν Φιλιππουπόλει. Ἀπὸ τοῦ 3ου αἰῶνος φθίνοντος.

«*Τελεσφόρος Μητροδώρου Νεικομηδεὺς ζήσας ἔτη πε'. Χαῖρε*». 1)

89) Μονόστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνου τμήματος ὕψ. 0,20, πλ. 0,30 στήλης μετ' ἀναγλύφου τοῦ Θρακὸς ἱππέως, εὑρεθείσης ἐν Φιλιππουπόλει. Ἀπὸ τοῦ 3ου αἰῶνος.

«*<Χ>αρίτωνα Λονγείνου ἥρωα*». 2)

90 Δίστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης μετ' ἀναγλύφου τοῦ Θρακὸς ἱππέως, ὕψ. 1.66, πλ. 1,15 τοῦ μ. εὑρεθείσης ἐν τῇ παρὰ τῷ Στενιμάχῳ κώμῃ Βοδενοῖς. Προέρχεται ἀπὸ τοῦ 3ου ἢ 2ου αἰῶνος.

«*Πόλ<υς> Κόμ(μ)οδος αὐτὸν ἀ<φη>ρ<ώ>ισεν*». 3)

91) Πεντάστιχον τμῆμα ἐπιταφίου ἐπιγραφῆς ἐπὶ μαρμαρίνης στήλης λευκοτάτης, εὑρεθείσης ἐν Φιλιππουπόλει. Τὸ ἄνω μέρος τῆς στήλης μετὰ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐπιγραφῆς ἀπεκόπη, ἐξ οὗ εἰκάζεται ὅτι εἶχεν ἀνάγλυφον τὸν Κύριον ἥρωα. Ἀπὸ τοῦ 3ου αἰῶνος φθίνοντος.

« ....*<τ>ὸν πατέ<ρα> Θεοδόσιον Γαΐου ζήσαν<τα> καλῶς ἔτη ν' ἀφηρώισεν*». 4)

92) Ἑξάστιχος ἐπιταφία ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς κεκομμένης κάτωθι, μήκ. 1 μ. ὕψ. 0,50 καὶ πάχ. 0,12 εὑρεθείσης ἐν Φιλιππουπόλει. Ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι διπλῆ· τὸ μὲν ἐπὶ τῆς ὄψεως τῆς πλακὸς

---

1) D o b r o u s k y, αὐτόθι, τόμ. XVIII, ἔτ. 1901, σελ. 774, ἀρ. 83.

2) D o b r o u s k y αὐτόθι, τόμ. XII, ἔτ. 1895, σελ. 318, ἀρ. 1.

3) D o b r o u s k y, αὐτόθι, τόμ. XVIII, ἔτ. 1901, σελ. 802, ἀρ. 18.

4) Μ υ ρ τ. Ἀ π ο σ τ ο λ ί δ ο υ, Ἐπετ. ἐθν. βιβλ. καὶ μουσ. Φιλ)πόλεως, ἔτ. 1930, σελ. 235, VI.

μέρος, ἡ κυρία ἐπιγραφή, ἀποτελεῖ τετράστιχον ἡρωελεγεῖον, ἐσφαλμένον μετρικῶς, καταβληθείσης προσπαθείας πρὸς προσαρμογὴν του ἐπὶ προγενεστέρου τῶν κλασσικῶν χρόνων· τὸ δ' ἕτερον ἐπὶ τοῦ πάχους τῆς πλακός, μονόστιχον, ἐχαράχθη κατόπιν καὶ ἀναφέρεται εἰς Χριστιανήν, συγγενῆ πάντως τῆς προτεθαμμένης. Ἀπὸ τοῦ 3ου αἰῶνος φθίνοντος τὸ πρῶτον μέρος καὶ ἀπὸ τοῦ 4ου αἰῶνος τὸ δεύτερον.

«*Εἴ με θέλεις, ὦ ξεῖνε, δαήμενε* (sic) *τίς ποθεν εἰμεί;* (sic)
Λαδικίης πάτρις (sic) *εἰμὶ τοὔνομα Κύριλλα,*
οἰκοδόμου ἄλοχος Εὐκλείδου, ὅς με θανοῦσαν
ἔκκρυψεν ὁσίως τοῖς λοιποῖς (;)....»

Τὸ δεύτερον μέρος ἢ ἡ ἑτέρα ἐπιγραφὴ ἐν πεζῷ:

«*Αὐ(ρηλία) Κυρήλα* (sic) *Χρηστιανή* (sic) *πιστή, ἀείμνηστος*».
Ὁ Dumont ἀντὶ ***Εὐκλείδου*** ἀναγινώσκει: ***Εὐκλαδίου***.[1])

93) Ὀκτάστιχος ὁροθετικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ σφηνοειδοῦς πορίνου λί-ὶ θου, κεχαραγμένη βαθέως ἑκατέρωθεν. Εὑρέθη ἐν Φιλιππουπόλει κα προέρχεται ἀπὸ τοῦ 4ου αἰῶνος.

«*† Γερέδ· τέρμων ἐστὶν ἐνθ(ά)δε.—†Δήζικα· τέρμων ἐστὶν ἐνθάδ(ε)*».

Γερὲδ καὶ Δήζικα τοπωνύμια Θρακικά. [2])

94) Τρίστιχος ἐπιγραφὴ ἀναθηματικὴ ἐπὶ ἀναγλύφου τῶν τριῶν Νυμφῶν, εἰκονιζομένων κατὰ τὸν τρόπον τῶν τριῶν Χαρίτων. Εὑρέθη ὡς καὶ αἱ ἑπόμεναι (—110) ἐπὶ ὁμοίων μαρμαρίνων ἀναγλύφων ἐν τῇ παρὰ τῷ Ταταρ-Παζαρζικίῳ κώμῃ Σαλαδίνοβον, ὅπου ἔκειτο ὁ Θρακικὸς συνοικισμὸς Βούρδαπα, ἐν ᾧ ὑπῆρχε ***Νυμφαῖον*** ἀπολαῦον μεγάλης τιμῆς παρά τε τῶν Θρακῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων,ὡς τεκμηριοῦται ἐκ τῶν πολυαρίθμων ἀναθηματικῶν τῶν Νυμφῶν ἀναγλύφων καὶ τμημάτων αὐτῶν. Αὕτη ἡ ἐπιγραφὴ ὡς καὶ αἱ ἀκόλουθοι χρονολογοῦνται ἀπὸ τοῦ τρίτου καὶ τετάρτου αἰῶνος, ἀφ' οὗ χρόνου ἤρξατο ἐπικρατῶν ὁ χριστιανισμὸς καὶ ἐν τῇ βορειοδυτικῇ ταύτῃ τῆς Θράκης γωνίᾳ καὶ τὸ Νυμφαῖον κατε-

---

1) Dumont-Homolle, αὐτόθι. σελ.339. ἀρ. 53.
2) Μυρτ. Ἀποστολίδου, Ἐπετηρ. ἐθν. βιβλ. καὶ μουσ. Φιλ)πόλεως, ἔτ. 1930, σελ. 242, XI.

στράφη. Αἱ Νύμφαι ἔν τισιν ἀναγλύφοις προσονομάζονται ***Βουρδαπηναί***.

«Κυρίαις Νύμφαις 'Αδρεάνιος 'Ερμοκράτης εὐχήν».1)

95) 'Ομοία ἐπὶ ὁμοίου ἀναγλύφου ἐπὶ λίθου πλ. 0,54, ὕψ. 0,14, πάχ. 0,28 τοῦ μ. τετράστιχος ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ χρόνου.

«'Αγαθῇ Τύχῃ. Κυρίαις Νύμφαις Μάξιμος Συνε(κ)δήμου ὑπὲρ αἰαυτοῦ (sic) *εὐχὴν ἀνέθηκα»*. 2)

96) 'Ομοία τρίστιχος ἐπὶ ὁμοίου μαρμαρίνου ἀναγλύφου ὕψ. 0,185 πλ. 0,17, πάχ. 0,025. 'Εκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ χρόνου.

«<Κυρίαις Ν>ύμφαις Τιοῦτα Διζάλο<υ> ὑπὲρ ὀφθαλμῶν εὐχαριστήριον».

Δίζαλος Θρᾳκικὸν ὄνομα· ἀπαντᾷ ἐν ἄλλαις ἐπιγραφαῖς καὶ ***Διζάλας*** καὶ ***Δίζαλις***· ἐκτεταμένος τύπος τοῦ ***Δίζα*** καὶ ***Δίζας***, ***Δίζος***, ***Δῆζος***, λατ. D i z a, D i s z a, D i s o, D i z o, D i z i a s καὶ κατὰ μετασχηματισμὸν D i z z a c e, D i z a n a καὶ ***Δίζαστος***. Σύνθετα: ***Διζάτελμις***, ***Δισακένθης***, ***Διζάτραλις***, ***Δισάτραλις***, ***Δεσακένθης***, λατ. D i s a c e n t u s καὶ D i s a c e n t h u s, D i s z a t r a v u s, D i s z a t r a l i s. Τῆς αὐτῆς ρίζης—***Δίδας***.3)

97) 'Ομοία δίστιχος ἐπὶ ὁμοίου, ἀλλ' ὡραίου μαρμαρίνου ἀναγλύφου ὕψ. 0,115, πλάτ. 0,145, πάχ. 0,13, ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ χρόνου.

«Γηπέπυρις Μοντάνου Νύμφες (sic) *εὐχήν»*.

Γηπέπυρις, Θρᾳκικὸν ὄνομα, ἀπαντᾷ καὶ ***Γηπέπορις*** (πρβλ. Ρασκόπορις, Μουκάπορις) καὶ ***Γηπαίπορις***. Σύνθετον ἐκ τοῦ ***Γήπαις*** καὶ ***Πόρις***. ***Γήπαιδες*** δὲ ἔθνος Γοτθικὸν κατὰ τὸ μέγα 'Ετυμολογικόν.4)

98) 'Ομοία μονόστιχος ἐπιγραφὴ ἐπὶ ὁμοίου μαρμαρίνου ἀναγλύφου ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ χρόνου.

«Βενδιζήτα εὐχήν».

---

1) D o b r o u s k y, αὐτόθι, τόμ. XVI, ἔτ. 1900, σελ. 65, ἀρ. 4.
2) D o b r o u s k y, αὐτόθι, XVI, ἔτ. 1900, σελ. 67, ἀρ. 9.
3) D o b r o u s k y, αὐτόθι, τόμ. XIII, ἔτ. 1896, σελ. 412, ἀρ. 13.
4) D o b r o u s k y, αὐτόθι, τόμ. XIII, ἔτ. 1896, σελ. 411, ἀρ. 11.

Βενδιζῆτα, Θρακικὸν ὄνομα σύνθετον ἐκ τοῦ *Βενδίς*, ἥτις ἀπαντᾷ καὶ ***Βενδὼ*** καὶ τοῦ *Ζῆτα*· πρβλ. καὶ τὰ σύνθ.***Βενδίδωρος—Βενδιδώρα***.1)

99) Ὁμοία τρίστιχος ἐπιγραφὴ ἐπὶ ὁμοίου ἀναγλύφου μαρμαρίνου ὕψ. 0,18, πλ. 0,17 καὶ πάχ. 0,033, ἐν ᾧ πρὸς ταῖς Νύμφαις καὶ δύο Ἐρωτιδεῖς. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ χρόνου.

«*Κυρίαις Νύμφαις Ἡραῒς Μουκιανοῦ εὐχαριστήρι(ο)ν*».2)

100) Δίστιχος ὁμοία ἐπὶ τμήματος ὁμοίου ἀναγλύφου μαρμαρίνου ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ χρόνου.

«*Κυρίαις Νύμφαις Μηφαζοῦλα Σάλου δῶρον*».

Μηφαζοῦλα ἢ ; μοναδικὸν καὶ ***Σάλος*** ἢ *Σάλας*, Θρακικὰ ὀνόματα· σύνθ. *Σαλήτραλις* καὶ *Σαλούτραλις*.

101) Δίστιχος ὁμοία ἐπὶ ὁμοίου ἀναγλύφου μαρμαρίνου ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ χρόνου.

«*Θεαῖς Νύμφαις Ρυμησκὶς Βείθυος εὐχαριστήριον*».

Ρυμησκίς, ἡ· Θρακικὸν ὄνομα ἀπαντᾷ καὶ ***Ρυμησυκίς***· τὸ πρῶτον συνθετικὸν ***Ρύμος*** ἢ ***Ροῖμος***, ὅθεν καὶ τὰ σύνθετα ***Ροιμηζεύς***, ***Ροιμητάλκης*** καὶ ***Ροιμητάλκας*** καὶ ***Ρυμητάλκας***· ὡσαύτως ***Ρύμμικα***. Τὸ δὲ *Βεῖθυς* καὶ ***Βίθυς*** λατ. Bithus καὶ Bitus καὶ ***Βείθυρις***, συνηθέστατα.

102) Τρίστιχος ὁμοία ἐπὶ ὁμοίου μαρμαρίνου ἀναγλύφου ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ χρόνου.

«*Κυρίαις Νύμφαις Μουκάκενθος Διζάλου δῶρον*».

Μουκάκενθος, Θρακικὸν ὄνομα σύνθ.ἐκ τοῦ ***Μούκα***,ὅπερ ἀπαντᾷ καὶ ***Μόκας***, λατ. Moca, καὶ ***Μούκαλος*** καὶ ***Μουκίλης*** καὶ ***Μουκάσης—Μούκασος—Μουκάσιος*** λατ. Mucasius καὶ ***Μουκάντιος***, καὶ ἐκ τοῦ ***Κένθης-Κέντης***.Πρβλ. ὡσαύτως τὰ σύνθετα: *Μουκαβίθυρις*, *Μουκάζαλις*, *Μουκάζενις*- *Μούκανις*—Mucazanus-Mucasensus, *Μουκαπαίβης*—Mucapaibes, ***Μουκάπορις***- Mucaporis—*Μουκάβορις*—***Μουκάβουρις—Μοκαβίουρος***,*Μουκατράλης*—***Μουκάτρα-***

1) Dobrousky, αὐτόθι, τόμ. XIII, ἔτ. 1896, σελ. 409, ἀρ. 7.
2) Dobrousky, αὐτόθι, τόμ. XIII, ἔτ. 1896, σελ. 410, ἀρ. 10.

λις—Μουκόρκλις—M u _ a t r a l o s — M u c a t r a u l u s—M u c a t r a —M u c a t r u s, ***Μουκούναγις —Μουκουνάκυρος—Μουκακάκης, Μουκαπούιος.***

103) Μονόστιχος ὁμοία ἐπί ὁμοίου ἀναγλύφου μαρμαρίνου ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ χρόνου.

«*Ἐρύθη Οἰρίνθου Νύ<μφ>ες* (sic)».

104) Τρίστιχος ὁμοία ἐπὶ ὁμοίου μαρμαρίνου ἀναγλύφου ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ χρόνου.

«*Νύμφαις Βουρδαπηναῖς Δεντούσυκος Βειθιπήους εὐχήν*».

Δεντούσικος, Θρακικὸν ὄνομα σύνθετον· πρβλ. καὶ ***Δενδούπορις***, ***Δενδίπορις—Διντίπορις***, ***Δεντύσυκος***, λατιν. D e n s o l a· ἁπλοῦν ***Δένδιλος***. Ὡσαύτως καὶ τὸ ***Βειθιπήης***; πρβλ. ***Βειθύκειλος***, ***Βειθύκενθος***—B i t h i c e n t h u s, B i t h o p h o r u s, B i t h o c u s —B i t u c u s. B i t i t r a l i s, B i t i p e l ἐκ τοῦ ***Βιθύπολις—Βιθύπορις***. Πρῶτον συνθ. ***Βεῖθυς—Βίθυς***.

105) Μονόστιχος ὁμοία ἐπιγραφὴ ἐπὶ ὁμοίου μαρμαρίνου ἀναγλύφου, ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ χρόνου.

«*Δεπανῆτις Κότυος*».

Δεπανῆτις, ***Κότυς***, ἀμφότερα Θρακικὰ ὀνόματα.

106) Δίστιχος ὁμοία ἐπιγραφὴ ἐπὶ ὁμοίου μαρμαρίνου ἀναγλύφου, ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ χρόνου.

«*Μουκαπούιους Βάλεντος σὺν τέκοις δῶρον*».

Μουκαπούιους ἐκ τοῦ Λατινικοῦ τύπου M u c a p u i u s, Θρακικόν.

107) Μονόστιχος ὁμοία ἐπιγραφὴ ἐπὶ ὁμοίου μαρμαρίνου ἀναγλόφου, αὐτόθεν.

«*Βρίνκοζις Τηράλου*».

Βρίνκοζις—Τηράλας, Θρακικά. ***Τηράλας*** καὶ ***Τήραλος*** ἐκτεταμένος τύπος τοῦ ***Τήρης***.

108) Δίστιχος ὁμοία ἐπιγραφὴ ἐπὶ ὁμοίου μαρμαρίνου ἀναγλύφου, αὐτόθεν,

«Ταταζία Ἐπτένου Βουρδαπηνὲς (sic) *εὐχήν».*

Ταταζία, λατ. T a t a καὶ T a t a z a· ***Ἐπτένης*** καὶ ***Ἔπτενις*** κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ συνθέτου ***Ἐπτεζένης—Ἐπτέζενις***· πρβλ. ***Ἐπταικένθης—Ἐπταίκενθος—Ἐτείκενθος—Ἔπτεθις***, E p t a c e n t e s—I p t a c e n t e s—E f t e k e n t h u s· ***Ἐπτημένικα***, ***Ἐπτήπορις***—H e p t a p o r i s—E p t a p e r u s—***Ἐπτήπυρος—Ἐπήπυρις***, ***Ἐπτέσυκος—Ἐπτεσυκώ***, ***Ἐπταίτραλις—Ἐπτήτραλις***.

109) Τρίστιχος ὁμοία ἐπιγραφὴ ἐπὶ ὁμοίου μαρμαρίνου ἀναγλύφου, αὐτόθεν.

«Κυρίαις ἐ<ν θ>εαῖς Νύμφαις Βουρδαπηναῖς ἐπηκόοις ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τὸ ἄγαλμα».

110) Τρίστιχος ὁμοία ἐπιγραφὴ ἐπὶ ὁμοίου μαρμαρίνου ἀναγλύφου, αὐτόθεν.

«< Κυρίαις> Νύμ<φαις> Ἀδριάνιος Ἑρμοκράτους εὐχήν».

111) Μονόστιχος ὁμοία ἐπιγραφὴ ἐπὶ ὁμοίου μαρμαρίνου ἀναγλύφου, αὐτόθεν.

«Θεαθὼ Δεσακένθου»

Θεαθὼ καὶ ***Δεσάκενθος***, Θρακικά, σπάνια· ἀπαντᾷ ἄρσεν. ***Θεαθιοῦς***. 1)

112) Δίστιχος ὁμοία ἐπιγραφὴ ἐπὶ ὁμοίου μαρμαρίνου ἀναγλύφου ὕψ. 0,27, πλ. 0,20, πάχ. 0,03, αὐτόθεν.

«Ἐπτέκε(ν)θος Βίθυος». 2)

113) Ὁμοία ἐπιγραφὴ δίστιχος ἐπὶ ὁμοίου μαρμαρίνου ἀναγλύφου ἔχοντος καὶ τὸν Ἀπόλλωνα ὕψ. 0,39, πλ. 0,25, αὐτόθεν.

«Ἀπολλώνις Ἀπολλωνίδου ὁ καὶ Λογγεῖνος, Βουρδοπηνός». 3)

114) Δεκατετράστιχος ἐπιταφία χριστιανικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνης πλακός, εὑρεθείσης ἐν τῷ Χισάρ. Προέρχεται ἀπὸ τοῦ 4ου—5ου αἰῶνος.

---

1) D o b r o u s k y, αὐτόθι, τόμ. XIII, ἔτ. 1896, σελ. 413, ἀριθ. 25–27 30—38.

2) D o b r o u s k y, αὐτόθι, τόμ. XIII, ἔτ. 1896, σελ. 408, ἀρ. 1.

1) D o b r o u s k y, αὐτόθι, τόμ. XVI, ἔτ. 1900, σελ. 66, ἀρ. ἀρ. 8.

«Ὁ τὸν ναὸν τῆς τετάρτης δεκάδος ἁγίων ποθίσας (sic) *εἰς ἀίδιον οἰκητήριον καὶ δόμον εἰδικὸν ἀποστολικὸν ἰατήριον κατασκευάσας Φλωρέντιος, ὁ τ<ῆ>ς εὐλαβοῦς μνήμης γενάμενος ἀναγ(νώστης ;) καὶ ἡγούμ(ενος) ἐ<νθ>άδε τὴν κατάπ<αυ>σιν ηὕρατο, τῇ πρήδ(ιε)<κα>λανδῶν Μαρτίου ἰνδ(ικτιῶνος) ζ'».1)*

115) Ἑπτάστιχον τμῆμα ἐπιταφίας ἐκκεκομμένης ἄνωθεν ἐπιγραφῆς, χριστιανικῆς ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς μήκ. 1,57 καὶ πλ. 0,62 τοῦ μ. πάχ. 0,08, εὑρεθείσης ἐν Φιλιππουπόλει. Προέρχεται ἀπὸ τοῦ 5ου αἰῶνος.

«. . . . . <τεθ ;>νηκότων, τὴν προσηγορίαν<ν> ὀνομαστῖς (sic) *καὶ ἐνδόξης, τοῦ βίου τούτου διατρίψας* (sic) *ἐπιπ<ο>θήσας* (sic) *τε τὴν ἀείδιον κατ<οι>κίαν ἐν<τῇ> σκηνῖ* (sic) *τῆς ἐνδόξ<ης> ἀθ<λο>φόρου ἐνθάδε τ<ὴν> κατάπαυσι<ν> ηὕρατω* (sic)».

Ὁ K a l i n k a συμπληροῖ ***Ἀθιφόρου***· τὸ ***ἀθλοφόρου*** εἶναι τοῦ συλλογέως.2)

116) Ἑπτάστιχος ἐπιταφία χριστιανικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μεγάλης ἐξ ἀσβεστολίθου πλακὸς εὑρεθείσης ἐν τῇ κώμῃ Κιουσελὲρ παρὰ τῷ Χισάρ. Πλεῖσται τῶν λέξεων εἶναι συντετμημέναι. Προέρχεται ἀπὸ τοῦ 6ου αἰῶνος, 592 (;).

« † Ἐνθάδε κατάκειτε (sic) *Σολομῶν Ὄτης, μέγας ἱ<ερο>μνήμ(ων), γεν(ικὸς) ταμ(ίας) κομ<ί>των κ(αὶ) δομέσ(τικος) μέ(γας) κ(αὶ) βικάρ(ιος). Θράκης, τελ(ευτήσας) μη(νὸς) Νοεμβρ(ίου) στ'. ἰνδ(ικτιῶνος) α'. βασιλ(εύοντος) τοῦ δεσπό(του) ἡμῶν Φλα(βίου) Τιβερίου Μαυρικίου, ἔτους ι'. (;)».*

Ὄτης, πιθανῶς ἐκ τοῦ H o s t i l i u s· ἐπειδὴ ὅμως τὸ Τ κλίνει πρὸς τὸ Υ ἴσως ἀναγνωστέον ***Οὔης*** ἐκ τοῦ V e j e n s, πρβλ. ***Ο ὐ ά λ η ς*** ἐκ τοῦ V a l e n s. 3)

117) ***Ἐκ Φιλιππουπόλεως***. Λατινικὴ πεντάστιχος ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἐπὶ μαρμαρίνου βωμοῦ ἢ βάθρου, κεκομμένου ἄνωθι. Εὑρέθη ἐντὸς τῆς περιοχῆς τοῦ ἀρχαίου τῆς πόλεως σταδίου ἐντετοιχισμένη ἐν τοῖς θεμελίοις κτιρίου εἰς βάθος 4 μέτρων. Χρονολογεῖται ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ αὐτο-

---

1) B. F i l o w Jahrb. des Deutsc. arch. Inst. Anzeiger, ἔτ. 1910, σελ. 394.— K a l i n k a, αὐτόθι, ἀρ. 364.

2) K a l i n k a, αὐτόθι, σελ. 288, ἀρ. 365.—Αἱ κατ' ἀρσενικὸν γένος ἀντὶ θηλυκοῦ ἐκφερόμεναι μετοχαὶ προέρχονται ἐκ τῆς προσαρμογῆς τῆς ἐπιγραφῆς πρὸς ἄλλην ἀνήκουσαν εἰς ἄνδρα.

3) Μ υ ρ τ. Ἀ π ο σ τ ο λ ί δ ο υ, Ἐπετηρ. ἐθν. βιβλ. καὶ μουσείου Φιλ)πόλεως, ἔτ. 1927, σελ. 183, I καὶ ἔτ. 1930, σελ. 256, XIX.—Τ ο ῦ α ὐ τ ο ῦ Θρᾳκικά, τομ. II, ἔτ. 1929, σελ. Β, II.

κράτορος Καρακάλλα (212—217), εἰς ὃν καὶ τὴν μητέρα του Ἰουλίαν Δόμναν ἀφιεροῦται ὑπὸ τῶν ἐν τῇ πόλει ἐγκατασταθέντων παλαιμάχων στρατιωτῶν : «Imp(eratori) M(arco) Aur(elio) Severo Antonino et Juliae Domne (sic!) matri castrorum et Aug(usti) vet(erani) eor(u)m». τ. ἔ. «*Τῷ αὐτοκράτορι Μάρκῳ Αὐρηλίῳ Σεουήρῳ Ἀντωνίνῳ καὶ τῇ Ἰουλίᾳ Δόμνᾳ, μητρὶ τῶν φρουρίων καὶ τοῦ αὐτοκράτορος οἱ παλαίμαχοι τούτων ἀνέθηκαν*».1)

Κ. ΜΥΡΤΙΛΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελ.	152, ἐπιγρ.	35	ἀντὶ	ἀ ν α π α ύ λ ω	ἀνάγνωθι	ἀ ν α π α ύ ω
»	158, »	53	»	Κ λ ο υ ν ί ο υ	»	Κ λ ο ν ί ο υ

1) Ἀ ν δ ρ έ ε φ Σ τ. ἐν τῇ ἐφημ. τοῦ δήμου τῆς πόλεως, ἔτ. 1934, ἀρ. 174 σελ. 3.

ΤΑΞΕΙΔΙΑ ΕΙΣ ΘΡΑΚΗΝ

1. *Τὸ εἰς Κωνσταντινούπολιν ταξείδιον, καὶ ἐπιστροφὴ ἐκεῖθεν, τὸ 1550, τοῦ ἐκτάκτου ἀπεσταλμένου τῆς Βενετίας πρὸς τὸν Σουλτᾶνον Σουλεϋμάν*, ser Catharin Zen.

Κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ P. Matkovic, *τὸ 1878, εἰς τὴν Ἐπετηρίδα τῆς Γιουγκοσλαβικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Ζάγκρεμπ.*

Δύναταί τις νὰ φθάσῃ ἀπὸ τὸ Σπαλάτο εἰς Κωνσταντινούπολιν μὲ καραβάνι, ἱππεύων, ἐντὸς 37 ἢ 38 ἡμερῶν· ἐπειδὴ ὅμως ἀλλάσσει τις ἵππους καὶ **σουρουτζῆδες** ἀπὸ Σπαλάτο εἰς Σεράγλιο, ἐκεῖθεν εἰς Νοβοπαζάρ, κατόπιν εἰς Σόφιαν, ἀπὸ Σόφιαν εἰς Ἀδριανούπολιν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, παραμένει δὲ εἰς Μικρὸν Τσεκμετζὲν δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ὅπως ἐπιτραπῇ ἡ εἴσοδος, ἀπαιτοῦνται 50 ἢ 52 ἡμέραι διὰ τὸ ταξείδιον. Ἐν τούτοις, ἱππεύων, εὐχερῶς δύναταί τις νὰ φθάσῃ ἀπὸ τὸ Σπαλάτο εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐντὸς μηνός.

Ἀπὸ τὴν Ραγούσαν δύναταί τις νὰ φθάσῃ ἐντὸς 25 ἡμερῶν· καὶ ἂν ἀκολουθήσῃ τὸν δρόμον χωρὶς ἀργοπορίας φθάνει ἐντὸς εἰκοσαημέρου. Οἱ Βλάχοι ὅμως τοῦ Σουλτάνου διατρέχουν ἐξαιρετικῶς τὴν ἀπόστασιν εἰς 15 ἡμέρας.

Παρὰ τὴν Φιλιππούπολιν εἶναι οἱ πολὺ μεγάλοι σταῦλοι τῶν καμήλων καὶ ἵππων τοῦ Σουλτάνου, οἱ ὁποῖοι ἔχουν μέγαν ἀριθμὸν ζώων. Ἡ πεδιὰς τῆς Φιλιππουπόλεως εἶναι ὅλη φυτευμένη μὲ ὄρυζαν.

Τὴν 31 Ἰουλίου ἀνεχωρήσαμεν ἀπὸ τὴν Ἀδριανούπολιν ἱππεύοντες καὶ διελθόντες τέσσαρας λιθίνους γεφύρας ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κωμόπολιν Χάφσαν (Avza), ὅπου κατελύσαμεν. Κατοικεῖται ἀπὸ Χριστιανοὺς καὶ ὀλίγους Τούρκους. Ὑπάρχει ἐδῶ τέμενος καὶ **ἰμαρέτ**, ἱδρυθέντα ἀπὸ ἐξισλαμισθέντα Ἰουδαῖον, ὅστις ἐνυμφεύθη τὴν ἀδελφὴν τοῦ Σουλτὰν Σελὴμ καὶ ἔγινε **τεφτερδάρης**. Εἶναι ὁ ἴδιος ὅστις ἵδρυσε τὸ **ἰμαρὲτ** καὶ τὸ τέμενος τοῦ Μικροῦ Τσεκμετζέ, ὀνόματι Abdir Salam. Διὰ τῆς κωμοπόλεως ρέει ρυάκιον ὀνομαζόμενον Χάφσα (Avza) ἄνω τοῦ ὁποίου ὑπάρχει μικρὰ κομψὴ λιθίνη γέφυρα.—Ἀνεχωρήσαμεν ἐκεῖθεν καὶ τὴν 1ην Αὐγούστου ἐφθάσαμεν εἰς Eschibaba, ὡραιοτάτην κωμόπολιν εἰς τὴν εἴσοδον τῆς

ὁποίας εὑρίσκεται ὡραῖον μέγαρον κτισθὲν ἀπὸ μεγιστάνα (Sanzacco), καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ἡ Σουλτάνα πάντοτε καταλύει, ὅταν ἔρχεται ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Ἔχει καλὰ χάνια, **ἰμαρὲτ** καὶ τέμενος. Εἰς **τουλμπὲ** ἀναπαύεται ὁ νεκρὸς Τούρκου ἁγίου, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἡ κωμόπολις ἔλαβε τὸ ὄνομά της. Ἱππεύοντες διὰ τῆς πεδιάδος διήλθομεν πέντε καλὰς λιθίνας γεφύρας μετὰ προφυλακτήρων, αἱ ὁποῖαι ἦσαν τριῶν ἢ πέντε ἁψίδων, ἄνωθι χειμάρρων αἱ ὁποῖαι κεῖνται ἐγγὺς πολλῶν ὡραίων λιθοστρώτων ὁδῶν, κατασκευασθείσας ἀπὸ ἄνδρας καὶ γυναῖκας πρὸς εὐκολίαν τῶν ταξειδιωτῶν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Δὲν εὕρομεν εἰς τὴν πεδιάδα αὐτὴν καλὸ νερό, ὀλίγον μόνον καὶ κακῆς ποιότητος.

Τὸ ἑσπέρας ἀφίχθημεν εἰς Bargas, μεγάλην κωμόπολιν, ὅπου κατεκλίθημεν εἰς τὸ ὕπαιθρον. Εἰς τὴν κωμόπολιν αὐτὴν εὑρίσκονται ἀρκετὰ καὶ καλὰ χάνια, τέμενος καὶ ἰμαρέτ. —Τὸ Πάσχα γίνεται πανήγυρις διαρκοῦσα τρεῖς ἡμέρας. Εἰς αὐτὴν πωλοῦνται μεγάλα ποσὰ ἐμπορευμάτων, συναθροίζεται πλῆθος ἀπὸ ὅλην τὴν περιφέρειαν καὶ γιουρροῦκοι (Vruzi), φιλήσυχοι κάτοικοι τῆς ὑπαίθρου μὲ τὰ ζῷα των. Ὅπως μὲ ἐπληροφόρησεν ἐξέχον πρόσωπον τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἔρχονται εἰς τὴν πανήγυριν ἀπὸ τὴν Ἀδριανούπολιν 280 ἕως 300 ἅμαξαι μὲ διάφορα ἐμπορεύματα, τῶν ὁποίων τὰ πλεῖστα πωλοῦνται. Διακρίνονται ἴχνη ἀρχαίων τειχῶν καὶ διέρχεται ποτάμιον ὀνόματι Bergas.

Εἰς τὰς 2 πρὶν ἢ ἐξημερώσῃ ἠγέρθημεν καὶ ἱππεύοντες διήλθομεν βρύσιν παρὰ τὴν κωμόπολιν Calistrano. (Σημ. μεταφραστοῦ. Ἴσως ὁ τύπος Calistrano εἶναι τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τῆς κωμοπόλεως, τὸ ὁποῖον οἱ Τοῦρκοι ἀποκαλοῦν κατὰ παραφθορὰν Καριστεράν). Ἐδῶ ὑπάρχει χείμαρρος φέρων τὸ ὄνομα τῆς κωμοπόλεως. Εἴδομεν δύο κάλλιστα χάνια κτισθέντα ἀπὸ τὸν μέγαν βεζύρην Rusten bassa, καὶ ὡραίαν οἰκίαν, ὅπου παραμένουν, ὁσάκις ἔρχονται ἄλλαι προσωπικότητες, ὡραῖον τέμενος κτισθὲν ἀπὸ τὸν ἴδιον πασσᾶν, γεφύρας καὶ λιθοστρώτους ὁδοὺς εἰς τὴν καταλασπωμένην ὕπαιθρον. Ἀνήλθομεν ἄνωθεν γεφύρας ἐπὶ ποταμοῦ καλουμένου Chiurlich, καὶ τὴν ἑσπέραν ἀργὰ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κωμόπολιν Chiurlich, ὅπου ἑδρεύει μέγας καδῆς τιμώμενος, διότι ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του ἔχει μεγάλην ἐπαρχίαν. Ὁ τόπος αὐτὸς ἔχει πολὺ κυνήγι λαγῶν καὶ πουλιῶν καὶ δι᾽ αὐτὸ ὁ Σουλτάνος ἔρχεται ἐνίοτε νὰ παραμείνῃ ἐπὶ μῆνα κατ᾽ ἔτος. Ὅλαι αἱ οἰκίαι ἔχουν ὡραίους κήπους καὶ αἱ πλεῖσται κατοικοῦνται ὑπὸ Χριστιανῶν. Ἡ πόλις ἔχει περιφέρειαν δύο μιλλίων, ἀφθονεῖ παντὸς εἴδους ζωοτροφιῶν, ἔχει καλοὺς οἴνους, ὡραῖον τέμενος, καλὴν οἰκίαν διὰ σπουδαστάς, ὡραίαν καὶ ἀξιομνημόνευτον σχολὴν παιδιῶν, κτισθεῖσαν ἀπὸ τὸν Acmeth πασσᾶν, τοῦ ὁποίου ἀπεκόπη ἡ κεφαλὴ εἰς Soria (Συρίαν ;) ὡς ἐπαναστάτου, ἐπίσης καλὰ χάνια καὶ κάλλιστον **ἰμαρέτι**.

Ὑπάρχει καὶ λίμνη πλησίον αὐτῶν τῶν κατοικιῶν ἡ ὁποία ἔχει εἰς

τὸ βάθος της πολλοὺς ἰχθεῖς. Ἀνεχωρήσαμεν ἐντεῦθεν τὴν 3ην καὶ ἱππεύοντες διὰ χαμηλῆς πεδιάδος διήλθαμεν κωμόπολιν ἐρημωμένην, οὕτως ὥστε νὰ μὴ εἶναι ἀνάγκη νὰ τὴν ὀνομάσωμεν. Τὴν μεσημβρίαν ἐφθάσαμεν εἰς βρύσιν, ὅπου ἐσβήσαμε τὴν δίψαν μας.

Τὴν 18ην ὥραν ἀνεχωρήσαμεν, ἱππεύσαντες εἴδομεν μακρόθεν τὴν θάλασσαν καὶ ἐξακολουθοῦντες τὸν δρόμον μας ἐφθάσαμεν τὴν 23ην ὥραν εἰς Σηλυβρίαν. Ἡ ἀπὸ Chiurlich μέχρι τῆς Silivrea ὁδὸς εἶναι ἡ πλέον ἐπικίνδυνος ἀπὸ ληστὰς, καθ' ὅλην τὴν Τουρκίαν· εἶναι ὁ ὀνομαστὸς κάμπος τῆς Chiurlich. Ἡ Σηλυβρία εἶναι περιτειχισμένη, ἔχει ἀγορὰν, χάνι, τέμενος, ἰμαρέτ. Ἐδῶ συνηντήσαμεν βενετικὰ πλοῖα sorte, τὰ ὁποῖα ἦλθαν νὰ φορτώσουν μαλλιά· ὑπάρχουν ἀρκετὰ καὶ πολὺ καλὰ χάνια, ***ἰμαρέτ*** μὲ τὸ τέμενος, τὸ ὡραιότερον καὶ πλουσιώτερον ἀπὸ κάθε ἄλλο αὐτοῦ τοῦ τόπου. Κατοικεῖται τὸ πλεῖστον ἀπὸ Χριστιανοὺς καὶ ἔχει ἑξῆντα περίπου οἰκίας Ἱσπανο-ἑβραίων. Ἔχει μεγάλον καδὴν καὶ εἶναι πόλις ἀφθονοῦσα εἰς παντὸς εἴδους τρόφιμα· ἔχει ἀρκετοὺς ἀνεμομύλους.

Τὴν 4ην ἐξεκινήσαμεν καὶ διελθόντες ἔφιπποι πεδιάδα μὲ ὑψώματα συνηντήσαμε δύο κωμοπόλεις πρὶν ἢ φθάσωμεν εἰς Μεγάλον Τσεκμετζέ. Μία ἐξ αὐτῶν ὀνομάζεται Babergor (sic Ἐπιβάται ;), ἡ ἑτέρα Comberger (sic Οἰκονομεῖον), ἀμφότεραι πλησίον τῆς θαλάσσης. Εἴδομεν πολλὰς λιθοστρώτους ὁδοὺς μὲ λιθίνας ἢ ξυλίνας γεφύρας κτισμένας ἐπὶ χειμάρρων. Αἱ ὁδοὶ καὶ αἱ γέφυραι αὗται ἐκτίσθησαν ὑπὸ τῆς συζύγου τοῦ μεγιστᾶνος Rusten ὀνομαζομένης Sukana, θυγατρὸς τοῦ Σουλτάνου, χάριν ἀγαθοεργίας πρὸς ἀσφάλειαν τῶν ταξειδευόντων.

Ἐφθάσαμεν εἰς Μεγάλον Τσεκμετζὲν (Ponte grande) ἡ γέφυρα τοῦ ὁποίου εἶναι μεγάλου μήκους, διερχομένη ἐπὶ θαλασσίου ὕδατος, ὑπ' αὐτὴν δὲ εἰσέρχεται τόσον νερὸν, ὥστε σχηματίζει τόπον ἁλιείας, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἁλιεύονται πολλὰ ψάρια πρὸ παντὸς cievoli (κέφαλοι)· τὸ μέρος τοῦτο εὑρίσκεται εἰς καλὴν τοποθεσίαν καὶ ***περιβάλλεται*** ἀπὸ λίθους καὶ εἶναι μεγάλο· ἔξω τῆς γεφύρας καὶ ἀπὸ τὸ ἓν μέρος καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο εἶναι ὁδὸς λιθόστρωτος, μὲ οἰκίας καὶ ἀπὸ τὸ ἓν καὶ τὸ ἄλλο μέρος· ὑπάρχουν χάνια καὶ ***ἰμαρέτ*** μὲ τέμενος. Διελθόντες ἐντεῦθεν ἐφθάσαμεν εἰς βρύσιν εἰς τὴν ἐξοχήν. Καὶ ἱππεύσαντες ἀνήλθομεν ἀρκετὰ ὑψηλὰ ὑψώματα τὰ ὁποῖα ἀφοῦ διήλθομεν εὕρομεν πρὸς τὰ ἀριστερὰ μίαν μεγάλην λίμνην γλυκέος ὕδατος, ὑφαλμύρου, διότι ἐνίοτε εἰσέρχεται θαλάσσιον νερό, καὶ πλησίον τρεῖς ἀνεμομύλους. Αὐτὴ ἡ λίμνη σχηματίζεται ἀπὸ ἕνα χείμαρρον καὶ εἶναι μεγάλη. Ἱππεύοντες ἐφθάσαμεν εἰς Μικρὸν Τσεκμετζέν.

Κατὰ τὴν ἐπιστροφήν.—Τὴν 19ην Ὀκτωβρίου, ἔφιπποι πάντοτε, ἐφθάσαμεν εἰς Χάφσαν (Avza) ὅπου εὕρωμεν τὴν κωμόπολιν γεμάτην ἀπὸ ἱππικὸν καὶ καμήλους τοῦ Σουλτάνου, ὅστις μετέβαινε εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπιστρέφων ἐξ Ἀδριανουπόλεως. Διὰ τοῦτο ἐπροχωρήσαμεν περαι-

τέρω ὅπως εὕρωμεν κατάλυμα καὶ ἐφθάσαμε, μεταβαίνοντες εἰς Ἀδριανούπολιν, εἰς κωμόπολιν καλουμένην Vla bassa κτισθεῖσαν ἀπὸ τὸν Vla· ἐδῶ κατελύσαμεν.

2. *Ταξεῖδι εἰς Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὸ 1827 τοῦ* Captain Charles Colaille Frankland (Royal Nay). *Λονδῖνον 1829 τόμ. Ι σελ. 81—84*

Ἀπριλίου 10, 1827. Ἀνεχωρήσαμεν ἀπὸ τὴν Tehorlu εἰς τὰς 5· ἔβρεχεν ὅλην τὴν πρωΐαν. Ὁ Hadjee Emir Achmet, ὁ τάρταρος, τώρα ἤλλαξε τὸ πράσινό του σαρίκι μὲ μακρὺ καλπάκι κατασκευασμένο ἀπὸ μαῦρο κετσέ.

Συνηντήσαμε μεγάλας συνοδείας, φορτωμένα μουλάρια καὶ ἄλογα μὲ δέματα ἐμπορευμάτων, κατὰ τὰ φαινόμενα ἀπὸ τὴν Γερμανίαν. Ὁ τόπος εἶχε τὰ αὐτὰ μὲ τοὺς προηγουμένους χαρακτηριστικά. Τὸ πρωϊνό μας ἐλάβαμε εἰς τουρκικὸ σπιτάκι, εἰς μέρος ὀνομαζόμενον Kumuklia (Κινικλῆ). Αἱ ἐκτεταμέναι πεδιάδες ὅλαι μὲ τὸ ἔδαφος ὑγρὸν καθίστων τὸ ταξεῖδι πολὺ κοπιαστικὸν διὰ τὰ ἄλογα. Ὅλο ἦτο διαρκὴς ἔρημος, χωρὶς κατοικίας ἢ δένδρα. Διὰ μιᾶς ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Προποντίδα. Εὐχαριστήθην ἰδὼν τὸ στοιχεῖον μου, καὶ τὸ ἐχαιρέτησα μὲ ἕνα huzza καθ' ὅσον δὲν εἶχα εἰδεῖ τὰ χαρούμενα νερὰ τῆς βαθυκυάνου θαλάσσης ἐπὶ 20μῆνας.

Ταχέως εἴδομεν πλοῖον, κατὰ τὰ φαινόμενα βρίκιον, διευθυνόμενον πρὸς νότον. Ἔπνεε ἰσχυρὰ θύελλα ἀπὸ τὰ βορειοανατολικά, ἐκεῖ ὅπου ἐστεκόμεθα εἴμεθα ἀρκετὰ ὑψηλότερον τῆς θαλάσσης, ἐκτεθειμένοι εἰς τὴν βιαιότητα τοῦ ἀνέμου ἀπὸ τὸν Εὔξεινον· ἐπειδὴ ὅμως ἦτο ἄνεμος τῆς ξηρᾶς ἡ θάλασσα ἦτο γαληνιαία, καὶ τὸ βρίκιον ἐφαίνετο εἶχεν ὡραῖον καιρόν. Ὁ σουρουτζῆς μας ἔχασε τὸν δρόμον καὶ μᾶς ἔκαμε γῦρον τοὐλάχιστον τεσσάρων μιλλίων ἔξω τῆς εὐθείας, ζητῶν τὴν ἀκτήν.

Εἴδομεν τὴν γραφικὴν πόλιν Selyvria μὲ τὸν λιμένα της, τὰ πλοῖα της καὶ τὰ ἀρχαῖα της τείχη, ἔχουσαν λαμπρὰν ἄποψιν καί, φαίνεται, ἀκμάζουσα καὶ γραφική. Ἡ Selyvria κατὰ τὰ φαινόμενα ἐχρημάτισε πόλις πολλῆς στρατιωτικῆς καὶ ἐμπορικῆς σημασίας. Ἡ τοποθεσία της εἶναι σχεδὸν ἀπρόσβλητος, καὶ τὰ ἀρχαῖα της ἑλληνοφανῆ τείχη σώζονται εἰσέτι σχεδὸν ἀκέραια. Τώρα κατεβήκαμεν εἰς τὴν ἄμμον καὶ ἐχαρήκαμε δι' ὀλίγον τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ στερεωτέρου ἐδάφους. Ὡς ἀνηρχόμεθα ὅμως ἀνωφέρειαν διὰ νὰ ἀνακτήσωμεν τὸν δρόμον μας, τὸ ἄλογο τῶν ἀποσκευῶν μας ἔπεσε καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ τὸ πετάξῃ ὁ ἰσχυρὸς ἀέρας ἀπὸ τὸν κρημνὸν εἰς τὴν θάλασσαν· ἀλλ' ἀμέσως ἐπηδήσαμεν ἀπὸ τὰ ἄλογά μας τρέξαντες εἰς βοήθειάν του, ἐσώσαμεν τὸ δυστυχὲς ζῷον καὶ τὰς ἀποσκευάς μας ἀπὸ τοῦ νὰ γίνουν θρύμματα.

Ἐφθάσαμεν εἰς Selyvria διελθόντες μεγίστην γέφυραν τριάκοντα ἀψίδων, εἰς τὰς τρεῖς. Αὕτη εἶναι μεγάλη καὶ κατὰ τὰ φαινόμενα εὐημε-

ρουσα πόλις· μεγάλη ἐμπορικὴ κίνησις ἐφαίνετο εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ εἰς πολλὰ καταστήματα. Ἀναχωροῦντες ἀπὸ τὴν Selyvria παρετηρήσαμεν μερικὰ λείψανα ἀρχαίων στηλῶν κείμενα τῆδε κἀκεῖσε, καὶ ἐκτεταμένον νεκροταφεῖον. Τὰ ἀρχαῖα τείχη εἶναι πολὺ ὡραῖα καὶ περίεργα.

Πέριξ τῆς Selyvria ὑπάρχουν πολλαὶ ἄμπελοι καὶ εἴδομεν καρποφόρα δένδρα ἀνθισμένα. Ὁ τόπος ἦτο πολὺ ὅμοιος μὲ τοὺς προηγουμένους, μὲ ποῦ καὶ ποῦ λιθόστρωτα διὰ τὰ ὁποῖα προηγουμένως ἐκάμαμε μνείαν, καὶ μικρὰς λιθίνας γεφύρας. Εἰς τὴν πέτραν μιᾶς κεντρικῆς ἁψίδος παρετήρησα ἑλληνικὸν σταυρὸν ἔχοντα κάτω τῶν βραχιόνων δύο μικροὺς λίαν διακοσμητικοὺς ναούς. Ὁ Κ..... εἶδεν ἐπίσης εἰς ἄλλην ἁψίδα ρωμαϊκὸν ἀετόν. (Ἐρώτησις : εἶναι ἡ γέφυρα αὕτη τῆς ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας, ἢ οἱ λίθοι αὐτοὶ ἐτοποθετήθησαν κατὰ τύχην ἀπὸ Τούρκους ἀρχιτέκτονας;).

Ἐφθάσαμεν εἰς Byados (Ἐπιβάτας) εἰς τὰς 6½. Ἐδῶ ὁ τάρταρος κατόπιν πληροφοριῶν διὰ τὸν Tcekmetjeh, τὴν κατόπιν πόλιν, δὲν ἐνόμισε φρόνιμον νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν δρόμον. Καὶ διενυκτερεύσαμεν εἰς καλὸν καὶ καθαρὸν καφενεῖον τὸ ὁποῖον εἶχε πολὺ εὐγενὴς Ἕλλην. Δὲν εὗρον ὅμως τὸ δωμάτιον τὸ ὁποῖον μᾶς ἔδωσαν νὰ κοιμηθῶμεν, πολὺ καλύτερον ἢ καταλληλότερον ἀπὸ τὰ συνήθη κατὰ μέσον ὅρον, τουρκικὰ χάνια. Ἐδῶ εἴχαμε τὸ βραδυνό μας μὲ τὸν τάρταρόν μας μὲ pillan ἢ ὅπως οἱ Τοῦρκοι τὸ ὀνομάζουν pillaff καὶ παρεμείναμεν μέχρι τῶν δύο καὶ ἡμισείας ὡρῶν τῆς ἐπομένης πρωΐας. Ἐβασανίσθην τρομερὰ ἀπὸ τοὺς ψύλλους καὶ τοὺς ρευματισμοὺς ὅλην τὴν νύκτα, καὶ τὸ μεσονύκτιον ἀφυπνίσθην ἀπὸ τὰς κλήσεις τῶν ἰμάμηδων ἀπὸ τοὺς ὑψηλοὺς μιναρέδες τῶν τζαμίων. Οὐδὲν εἶναι πλέον ἀξιοπαρατήρητον ἢ αἱ ἠχηραὶ αὗται φωναὶ διασπῶσαι τὴν πλήρη σιγὴν τῆς νυκτός.

Μετάφρασις Α. Α. ΣΤΑΜΟΥΛΗ

Ο ΜΕΓΑΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΙΕΡΕΜΙΑΣ Β' Ο ΤΡΑΝΟΣ
ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΙΣΤ' ΑΙΩΝΑ *

Τῇ ἀγαστῇ μνήμῃ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Κ. Π. ΣΤΑΜΟΥΛΗ
† 20 Νοεμβρίου 1934

Ι. Κληθεὶς ὑπὸ τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου νὰ κάμω ἔναρξιν τῶν διαλέξεων αὐτοῦ κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος καὶ ἐκλέξας θέμα τῆς διαλέξεώς μου τὰ κατὰ τὸν μέγαν Πατριάρχην Ἱερεμίαν τὸν Β' καὶ τὴν καθόλου κατάστασιν τοῦ ἔθνους κατὰ τὸν ιστ' αἰῶνα, δίκαιον νομίζω νὰ δικαιολογήσω ἐμαυτὸν καὶ πρὸς τοὺς Θρᾶκας καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀκροατάς μου διὰ τὴν ἐκλογὴν ταύτην. Καὶ τοὺς μὲν Θρᾶκας ἐνδιαφέρει ὁ κλεινὸς Ἱερεμίας ὡς Θρᾶξ αὐτός, τῆς θρακικῆς Ἀγχιάλου γόνος καὶ θρέμμα, ἐκ τῶν μάλιστα ἐξεχόντων ἱστορικῶν ἀνδρῶν τῆς χώρας ἐκείνης, ἡ ἐξοχωτάτη προσωπικότης τοῦ Γένους κατὰ τὸν δεύτερον τῆς οἰκτρᾶς δουλείας αἰῶνα. Προβάλλει δὲ αὐτὸν ἡ Θράκη ὡς τίτλον τιμῆς· διότι ἡ χώρα ἐκείνη, ἀποτελέσασα ἐπὶ 16 αἰῶνας τὴν ἐνδοχώραν ἢ μεσογαίαν τῆς μεγάλης παρὰ τὸν Βόσπορον τοῦ Ἑλληνισμοῦ πρωτευούσης, ἐγγύτερον παντὸς ἄλλου τμήματος τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος παρηκολούθησε καὶ ᾐσθάνθη τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας ἐκείνης τοῦ ἔθνους, πρώτη ἐδοκίμαζε τὰς ἀπηχήσεις τῶν θριάμβων τοῦ ἱπποδρόμου διὰ τὰς νίκας τῶν μεγάλων στρατηγῶν καὶ βασιλέων κα τελευταία ὡς πιστὸς στρατιώτης ἀπέδωκε τὰς τιμὰς εἰς τὸ πεσὸν μεγαλεῖον τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἡ Θράκη διατελέσασα πάντοτε οἱονεὶ συνέχεια τῆς Κωνστ)πόλεως, ἀνέπνεε τὴν ζωὴν αὐτῆς εἰς εὐρεῖαν ἀκτῖνα μέχρι τοῦ Αἵμου καὶ τῆς Ροδόπης· καὶ ὅτε οἱ ξένοι καὶ βάρβαροι κατακτηταὶ παρεβίασαν τὸν μέγαν τοῦ Αἵμου περίβολον, ἡ Θράκη στενώτερον συνδεθεῖσα μετὰ τῆς πρωτευούσης, διὰ τῶν μεγάλων ἀρτηριῶν της τῆς Ἀδριανουπόλεως, Φιλιππουπόλεως, Στενημάχου, Ἀγχιάλου, Μεσημβρίας, Σωζουπόλεως, Σηλυβρίας κτλ., διωχέτευε τὸ Ἑλληνικὸν αἷμα διὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς γλώσσης εἰς τὴν ὕπαιθρον χώραν, ἕως οὗ ὁ τουρ-

*) Διάλεξις ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἐν συνελεύσει τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου». εἰς τὰς 2 Φεβρουαρίου 1934

κικὸς ὁδοστρωτὴρ ἤνοιξε νέους ὁρίζοντας εἰς τὸν βίον τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Διὰ πάντα ταῦτα ἡ Θράκη ἔχει δικαιώματα ἐπὶ τῆς ἰδιαιτέρας προσοχῆς τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου εἴτε ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς ὡς ἑλληνικὴ χώρα παρουσιαζομένη εἴτε μονομερῶς ἄνδρας ἱστορικοὺς ἐκ τῶν τέκνων αὐτῆς διακριθέντας ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἔθνους προβάλλουσα εἰς τὴν ἐκτίμησιν ἡμῶν. Ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους, πλὴν τῶν Θρακῶν, ἀκροατάς μου ἐνδιαφέρει ἡ ἀνασκόπησις τοῦ ἐθνικοῦ βίου κατὰ τὸν σκοτεινὸν δεύτερον ἀπὸ τῆς ἁλώσεως αἰῶνα ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου ὑπέροχος προβάλλει ἡ μορφὴ τοῦ μεγάλου θρακὸς πατριάρχου.

2. Ἱερεμίας ὁ Β'. μᾶς μεταφέρει εἰς τὰ μέσα τοῦ ιστ' αἰῶνος, ἕνα, τὸν πρῶτον ἀκριβῶς, αἰῶνα μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ ἑλληνικοῦ Βυζαντίου, αἰῶνα ἐρειπίων ὑλικῶν καὶ πνευματικῶν, αἰῶνα λιποθυμίας καὶ σκότους. Ὁ ὑποδουλωθεὶς χριστιανικὸς κόσμος τῆς νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης κατάπληκτος ἐξηκολούθει νὰ βλέπῃ τὴν ἀκατάσχετον ὁρμὴν τῶν νέων κυρίων πρὸς κατακτήσεις καὶ ἄλλων χωρῶν πέραν τοῦ Αἵμου καὶ τοῦ Δουνάβεως, εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ Ἀφρικήν. Καὶ τὴν κατάπληξιν ταύτην οὐχὶ ὀλιγώτερον συνεμερίζετο ἡ ἐκεῖθεν τῆς Βιέννης καὶ τοῦ Ἀδρίου Εὐρώπη, ἡ Εὐρώπη τῆς Ἀναγεννήσεως ἀλλὰ καὶ τῶν ἐμφυλίων θρησκευτικῶν ἀγώνων καὶ τοῦ πολιτικοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῆς Γαλλίας καὶ Γερμανίας, ἡ Εὐρώπη τοῦ ἀπαισίου Φιλίππου β' τῆς Ἱσπανίας, τοῦ φρικώδους Ἐρρίκου η' τῆς Ἀγγλίας, ἡ Εὐρώπη τῆς φοβερᾶς ἐπαναστάσεως τῶν χωρικῶν τῆς Γερμανίας καὶ τοῦ αἱματηροῦ γάμου τῆς νυκτὸς τοῦ ἁγ. Βαρθολομαίου. Ἡ Συρία, ἡ Παλαιστίνη, ἡ Μεσοποταμία, τὸ Κουρδιστὰν καὶ ἡ Ἀραβία τῆς Ἀσίας, ἡ Τριπολῖτις, ἡ Τύνις, τὸ Ἀλγέριον τῆς Ἀφρικῆς κατεκτήθησαν· οἱ ἱππόται τῆς Ρόδου ἐξεδιώχθησαν ἐκ τῆς ἑλληνικῆς μεγαλονήσου· ἡ Βιέννη πεντάκις εἶδε πρὸ τῶν τειχῶν αὐτῆς τοὺς φοβεροὺς γενιτσάρους τοῦ αἱμοβόρου Σελὴμ τοῦ α' καὶ Σουλεϋμὰν τοῦ Μεγαλοπρεποῦς, κατεκτήθησαν δὲ καὶ ἐλεηλατήθησαν ἡ Οὐγγαρία, ἡ Κροατία καὶ Σλοβενία· ὁ δὲ Φραγκῖσκος α' τῆς Γαλλίας, πρῶτος χριστιανὸς ἡγεμὼν καὶ συμμαχίαν συνῆψε μετὰ τοῦ Σουλεϋμὰν (1535) κατὰ τοῦ ἀντιπάλου αὐτοῦ Καρόλου ε' τῆς Γερμανίας καὶ ὡδήγησε τὸν τουρκικὸν στόλον λεηλατοῦντα μέχρι τῶν ἀκτῶν τῆς Ἰταλίας καὶ τῶν Βαλεαρίδων νήσων. Ἡ ἀμέσως μετὰ τὴν ἅλωσιν ἰδέα εὐρωπαϊκῆς Σταυροφορίας πρὸς ἐκδίωξιν τῶν τούρκων ἐκ τῆς Εὐρώπης ὑπεχώρησε πρὸ τοῦ φόβου τῆς ἐγκαταστάσεως τούτων εἰς αὐτὸ τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης, πρὸ τοῦ φόβου μὴ ὁ ἅγιος Πέτρος τῆς Ρώμης ἀκολουθήσῃ τὴν τύχην τῆς ἁγίας Σοφίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

3. Ὁ χριστινιανικὸς κόσμος τῆς ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς ἀφέθη διὰ τοῦτο ὅλως ἀνυπεράσπιστος καὶ ἀβοήθητος ὑπὸ τῆς ὁμοπίστου Δύσεως, ἡ

ὁποία ἢ ὅλως ἠγνόει ἢ ἀμυδροτάτην παράστασιν εἶχε περὶ τῆς ἐν Ἀνατολῇ πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς καταστάσεως. Ἐνῷ οἱ φυγάδες τοῦ 1453 περιέφερον εἰσέτι τὰ ράκη των καὶ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ μέχρι τῆς Ἱσπανίας καὶ Ἀγγλίας, ἐνῷ σοφοὶ ἕλληνες ἐδίδασκον ἐν Φλωρεντίᾳ καὶ Φερράρᾳ καὶ ἀλλαχοῦ, πολλοὶ δ' ἕλληνες νέοι ἐκ τῶν ὑπὸ τὴν Ἑνετίαν ἔτι εὑρισκομένων χωρῶν, τῶν Ἰονίων νήσων καὶ μάλιστα τῆς Κρήτης, ἐσπούδαζον εἰς τὰ πανεπιστήμια τῆς Β. Ἰταλίας, αὐτὴ δὲ ἡ Βενετία ἦτο κέντρον συναντήσεως καὶ πνευματικῆς καὶ ἐμπορικῆς συνεργασίας πλείστων ἑλλήνων, οἵτινες καὶ ἐγνώριζον τὴν κατάστασιν τῶν δουλευόντων ὁμοφύλων καὶ εἰς τοὺς περὶ αὐτοὺς μετέδιδον τὰ κατ' αὐτήν, παρὰ πάντα ταῦτα πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης ἐπίστευον ὅτι ἡ τουρκικὴ κατάκτησις ἐσάρωσε τελείως ἢ κατὰ τὸ πλεῖστον τὴν ἑλληνικὴν φυλὴν καὶ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Ἄνδρες δὲ σοφοί, ὡς οἱ γερμανοὶ καθηγηταὶ τῆς Τυβίγγης Μαρτῖνος ὁ Κρούσιος καὶ Ἰάκωβος ὁ Ἀνδρέου καὶ ὁ πολὺς Φίλιππος Μελάγχθων, ὁ κυριώτατος τοῦ Λουθήρου συνεργάτης, νομίζοντες ὅτι ἐν Ἀνατολῇ εἶχεν ἐκλίπει πᾶν ἴχνος χριστιανισμοῦ, μετ' ἐκπλήξεως «ἔμαθον ὅτι ζώπυρον Χριστοῦ Ἐκκλησίας οὐκ εὐκαταφρόνητον αὐτόθι λοιπόν ἐστι».

4. Οἱ ἐν Εὐρώπῃ πρόσφυγες ἕλληνες βλέποντες τὰ ἀγαθὰ τῆς σχετικῆς ἐκεῖ εὐνομίας ἐν μέσῳ ὁμοπίστου κοινωνίας, ὑπὸ τὸ ζείδωρον τῆς Ἀναγεννήσεως πνεῦμα, περιέγραφον εἰς τοὺς ξένους διὰ μελανωτάτων χρωμάτων τὴν ἐν Ἀνατολῇ ὑπὸ τοὺς τούρκους κατάστασιν, ἵνα προκαλέσουν τὸν οἶκτον καὶ τὴν συμπάθειαν καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ ὑπὲρ τῶν ὁμοφύλων, εἰς βάρος μόνων τῶν κατακτητῶν. Πλησιεστέρα ἐν τούτοις ἔρευνα καὶ τότε ἐξ αὐτοψίας καὶ σήμερον διὰ τοῦ ἀφθόνου ὑλικοῦ, τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἐρευνητοῦ, διαφωτίζει τὴν εἰκόνα τῆς καταστάσεως τῆς ὄντως ἀπαισίας καὶ οἰκτρᾶς, ἀλλὰ καὶ καταμερίζει τὰς εὐθύνας αὐτῆς δικαιότερον. Ὡς εἶνε γνωστὸν οἱ Τοῦρκοι, ὀλιγάριθμοι κατακτηταὶ εὐρυτάτης χώρας μὲ πολυαριθμότερον πληθυσμὸν καὶ ὑπέρτερον πολιτισμόν, δὲν ἀφωμοίωσαν τοὺς κατακτηθέντας, ἀλλ' ἀφήσαντες ἄθικτον τὸ θρήσκευμα καὶ τὸ κοινωνικὸν αὐτῶν καθεστώς, ἐξεμεταλλεύθησαν αὐτοὺς μόνον οἰκονομικῶς, αὐτοὶ περιορισθέντες εἰς τὴν ἐξασφάλισιν καὶ ἐπέκτασιν τῆς κυριαρχίας αὐτῶν διὰ τῆς στρατιωτικῆς αὐτῶν ὀργανώσεως. Ἡ περιοδικὴ ἀφαίμαξις διὰ τοῦ παιδομαζώματος καὶ αἱ αὐθαιρεσίαι τῶν μεγιστάνων ἔπληττον πάντως τὸν ἀτομικὸν καὶ οἰκογενειακὸν βίον τῶν χριστιανῶν, ἐφ' ὅσον διήρκεσεν ἡ περίοδος τῶν κατακτητικῶν ἐπιχειρήσεων κατὰ τοὺς δύο πρώτους αἰῶνας, τὸν ιϛ' καὶ ιζ' καὶ ἐφ' ὅσον οἱ σουλτᾶνοι αὐτοὶ προσωπικῶς διηύθυνον καὶ τὴν ἐσωτερικὴν πολιτικὴν καὶ τὰς στρατιωτικὰς ἐπιχειρήσεις. Ὅτε ὅμως ἡ κατακτητικὴ ὁρμὴ ἐμετριάσθη καὶ τέλος περιωρίσθη, οἱ δὲ σουλτᾶνοι κλεισθέντες εἰς τὸ χαρέμι παρέδοσαν τὴν ἀρχὴν εἰς τὴν στρατιωτικὴν καὶ διοικητικὴν ἀριστοκρατίαν καὶ τὴν πολυπληθῆ αὐ-

λικὴν ἱεραρχίαν, τὴν ὁποίαν ἀπετέλουν παντὸς εἴδους καὶ φυλῆς τυχοδιῶκται ἀρνησίθρησκοι, ἡ κατάστασις ἀπέβη οἰκτροτέρα καὶ ὄντως ἀξιοθρήνητος ἀπὸ τῆς ἀπόψεως καὶ ἐξ αἰτίας τῆς ἠθικῆς διαφθορᾶς αὐτῶν τῶν ὑποδούλων χριστιανῶν. Ἡ ἔλλειψις κοινῆς νομοθεσίας καὶ ἡ ἐλευθέρα προσφυγὴ εἰς τὸ δίκαιον τοῦ Κορανίου, τὸ ὁποῖον ἡρμηνεύετο κατὰ τὰς ἑκάστοτε ἀντιλήψεις τοῦ καδῆ, τὰς ὁποίας συνήθως καθωδήγει καὶ διεφώτιζεν ὁ ἦχος ἢ ἡ στιλπνότης τοῦ χρυσοῦ, ἤνοιξαν διάπλατα τὰς πύλας εἰς τὴν ἐξαχρείωσιν καὶ διαφθορὰν τῶν χαρακτήρων οὐχὶ μόνον εἰς τὰς σχέσεις πρὸς τοὺς κρατοῦντας, ἀλλ' εἰς τὸν δημόσιον καὶ τὸν ἰδιωτικὸν βίον τῶν χριστιανῶν καὶ δὴ τῶν πολυπληθεστέρων ἐξ αὐτῶν, τῶν Ἑλλήνων. Οἱ τοῦρκοι εἶχον ἀνάγκην χρημάτων πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ περιωρισμένου ὑλιστικοῦ των βίου τῶν χαρεμίων καὶ πρὸς διατήρησιν τῆς θέσεώς των. τὴν ὁποίαν ἁδρῶς ἐξηγόραζον ἀπὸ τῆς ἀπληστίας τῶν μεγιστάνων τῆς πρωτευούσης. Οἱ ἕλληνες πλουτοῦντες ἐκ τῆς γεωργίας, τῆς κτηνοτροφίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, ἐκ τῆς ἐξαγορᾶς τῶν φόρων ἢ τῆς προμηθείας ἱματισμοῦ καὶ τροφίμων τοῦ στρατοῦ, τῆς αὐλῆς καὶ τῶν πασάδων, ἐθεράπευον καὶ ἱκανοποίουν τὰς φιλοδοξίας αὐτῶν, διὰ δωροδοκίας ἐξασφαλίζοντες μίαν προσοδοφόρον θέσιν, παύοντες ἢ μεταθέτοντες ἢ διορίζοντες ἕνα ἀρχιερέα, ἐκτοπίζοντες ἕνα ἐπίφοβον καὶ εὐτυχῆ ἀντίπαλον.

5. Εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ δὴ εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς τῆς Τουρκίας, ὅπου μάλιστα ὁ τουρκικὸς πληθυσμὸς ἀπετέλει σχετικὴν μειονότητα, ἢ περιωρίζετο εἰς τοὺς διοικητικοὺς καὶ δικαστικοὺς ὑπαλλήλους τὸ βάρος τῆς δουλείας δὲν ἦτο πολὺ ἐπαισθητόν. Λήγοντος τοῦ ιστ' αἰῶνος κατηγγέλθη ἐπισήμως εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ὑπὸ τοῦ κλήρου τῆς Ἄρτας ὅτι «οἱ ἐν τοῖς πατριαρχικοῖς σταυροπηγίοις καὶ τοῖς λοιποῖς μοναστηρίοις ἱερομόναχοί τε καὶ μοναχοὶ εἰσερχόμενοι εἰς τὴν πόλιν ταύτην τῆς Ἄρτης καὶ περινοστοῦντες ἐν αὐτῇ καθ' ἑκάστην αὐθαδῶς καὶ ἀδεῶς ἐσθίουσι καὶ πίνουσι μετὰ γυναικῶν καὶ παιδίων καὶ πολλάκις εὑρίσκονται ἀσχημονοῦντες (συμφθειρόμενοι καὶ αἰσχρῶς μιγνύμενοι) οὐ μόνον μετὰ κοσμικῶν γυναικῶν ἀλλὰ καὶ μετὰ μοναζουσῶν καὶ ὅτι πολλαὶ γυναῖκες κοσμικαὶ καὶ μονάζουσαι εἰσερχόμεναι ἐν τοῖς ἀνδρῴοις μοναστηρίοις εὑρίσκονται κοιμώμεναι ἐκεῖ νύκτας πολλάς». Ὅτε δὲ ὁ μητροπολίτης Ναυπάκτου ἠθέλησε νὰ κωλύσῃ τὴν τοιαύτην ἀκοσμίαν «πολλοὶ τῶν ἱερομονάχων καὶ μοναχῶν ἐκείνων καὶ ἄλλων προσώπων κατέδωκαν αὐτὸν καὶ τὸν ἔξαρχον Νίκωνα εἰς τὸν καδὴν τοῦ τόπου, εἰς τὸν ἐμίνην καὶ εἰς τὸν μουφετὴν καὶ μεγάλως ἐζημίωσαν αὐτούς».[1]) Ὁ ἐπίσκοπος Δρυνουπόλεως Γαβριὴλ κατεμαρτύρει τῶν χριστιανῶν εἰς τοὺς τούρκους, ἐστεφάνωσεν ἑπταετὲς κοράσιον, καὶ

---

1) Σ ά θ α, Βιογραφ. Σχεδίασμα κτλ. σ. 179.

ἄλλην κόρην μετὰ παιδὸς ἐννεαετοῦς, ἐχειροτόνησε 17η νεανίσκον εἰς ἱερέα ἀντὶ 3000 ἄσπρων. Ἡ ἀτασθαλία τῶν καλογήρων εἰς τὰς ἐπαρχίας ἠνάγκασε τὴν μεγάλην σύνοδον τοῦ 1593 ἐν Κωνσταντινουπόλει, κατὰ πρότασιν τοῦ Ἀθηνῶν Θεοφάνους, νὰ λάβῃ αὐστηρὰ κατ' αὐτῶν μέτρα, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ βλασφημῆται»1) δι' αὐτοὺς παρὰ τοῖς ἀπίστοις. Ταῦτα καὶ πολλὰ παρόμοια, μαρτυρούμενα ὑπὸ τῶν χρονογράφων, σημειωμάτων εἰς ἐπαρχιακοὺς ἐπισκοπικοὺς κώδηκας, εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν συγχρόνων ἀνδρῶν καὶ εἰς μέτρα ληφθέντα ὑπὸ πατριαρχῶν ἢ συνόδων πρὸς περιστολὴν ποικίλων κακιῶν καὶ ἠθικῶν παρεκτροπῶν, ἀποδεικνύουν ὅτι εἰς τὰς διαφόρους ἑλληνικὰς χώρας κατὰ τὸν ιστ' αἰῶνα, ἡ δουλεία ἔπαυσε νὰ εἶναι φοβερὰ οὕτως, ὥστε νὰ ἀνακόπτῃ πᾶσαν ἐλευθέραν ἐκδήλωσιν τοῦ κοινωνικοῦ βίου.

6. Ὅσον καὶ ἂν φανῇ σήμερον παράδοξον, ἡ ἐλευθερία αὕτη ἐξεδηλοῦτο καὶ εἰς τὴν πρωτεύουσαν ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν πανισχύρων καὶ ἀγρύπνων φρουρῶν τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας. Περὶ τὰ τέλη τοῦ ιστ' αἰῶνος, τῷ 1592 ὁ ἀκόλουθος τῆς αὐστριακῆς πρεσβείας τσέχος von Mitrovitch εἶδεν ὁμάδα ἑλληνίδων εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως πομπωδῶς συνοδεύουσαν εἰς γαμήλιον λουτρὸν τὴν ὡραίαν κόρην πλουσίου καὶ εὐγενοῦς Ἕλληνος, τῆς ὁποίας ὁ μνηστὴρ ἀνεμένετο μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐκ Κρήτης, ὅπου ἐταξείδευσεν ὅπως φέρῃ τὰ γαμήλια δῶρα. Τῷ 1545 μετὰ τὸν θάνατον τοῦ καλοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου τοῦ Α', οἱ ἕλληνες κάτοικοι τοῦ Γαλατᾶ καὶ οἱ Καραμανῖται, οἱ καὶ μέχρι τοῦ ιθ' αἰῶνος περιβόητοι Καραμανλῆδες τῆς Σταμπούλ, θορυβώδεις ἐξώρμησαν πρὸς τὴν Παμμακάριστον, τὸ τότε Πατριαρχεῖον, ὅπου συνεδρίαζεν ἡ σύνοδος πρὸς ἐκλογὴν νέου πατριάρχου, καὶ εἰσβαλόντες εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς συνεδριάσεως συνέλαβον τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ λοιποὺς κληρικοὺς χειροπόδαρα καὶ κατεβίβασαν οὕτως εἰς τὸν ναὸν καὶ ἀπειλοῦντες τὰ ἔσχατα ἐξηνάγκασαν αὐτοὺς νὰ ἐκλέξουν τὸν συμπολίτην αὐτῶν Νικομηδείας Διονύσιον τὸν Β'. (1545—1555). Τῷ 1579, ὅτε, κατόπιν ῥᾳδιουργιῶν τοῦ μυτιληναίου τυχοδιώκτου Παχωμίου Πατέστου, τοῦρκοι τσαούσηδες ἀπεσταλμένοι ἐκ τῆς αὐλῆς 3 ὥρας μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἀπήγαγον ἐκ τοῦ Πατριαρχείου τὸν Πατρ. Ἱερεμίαν τὸν Β', ὁ δὲ Παχώμιος ἄνευ ἐκλογῆς εἰσώρμησεν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον καὶ κατέλαβεν αὐτό, οἱ χριστιανοὶ ἀνάστατοι ἔσπευσαν εἰς πολυπληθῆ διαδήλωσιν πρὸς τὰ ἀνάκτορα καὶ θορυβωδῶς ἐπέδωκαν ἀναφορὰν καὶ ἐδήλωσαν ὅτι ἀποστέργουν τὸν ἐπιβάτην τοῦ θρόνου. Καὶ δὲν ἐσήμαινον μὲν πάντα ταῦτα ὅτι ἡ σκηνὴ δὲν θὰ μετεβάλλετο μετὰ μικρὸν εἰς εἰκόνα βίας καὶ

1) Ζωηρότατον χαρακτηρισμὸν τῆς ἀθλίας συμπεριφορᾶς τῶν καλογήρων τότε ἔγραψε πρὸς τὸν Ἱερεμίαν ἐξ Ἀλεξανδρείας καὶ Μελέτιος ὁ Πηγᾶς (Δελτίον Ἱστ. καὶ Ἀρχ. Ἑταιρείας 1883 σ. 44.

αὐθαιρεσίας καὶ δὲν θὰ συνελαμβάνετο ἡ ὡραία νύμφη ὅπως κλεισθῇ εἰς τὸ χαρέμι γέροντος αὐλικοῦ τσαούση καὶ μετ' ὀλίγον ἀπαγχονισθῇ μετὰ τοῦ μνηστῆρός της εἰς μεγάλην πλατεῖαν ὑπὸ τοὺς θρήνους καὶ τοὺς λυγμοὺς τῶν ὀθωμανίδων, αἱ ὁποῖαι ἀπέκλαιον τὴν εἰς τὸν θάνατον ὁδηγουμένην νεαρὰν καλλονήν. Ἐν τούτοις ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθειμένων ἀποδεικνύεται ὅτι εἰς τὴν πραγματικότητα παραλλήλως ὑπῆρχε καὶ ἡ αὐθαιρεσία τοῦ τούρκου δεσπότου, ἐλευθέρου ἑρμηνευτοῦ τοῦ ἱεροῦ νόμου τοῦ Κορανίου, καὶ ὁ ἱκανῶς ἐλεύθερος βίος τῶν ἐκτὸς τοῦ νόμου τούτου ὑπηκόων χριστιανῶν, συμφώνως πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ κοινωνικὴν γραπτὴν ἢ ἄγραφον νομοθεσίαν, ἐφ' ὅσον αὕτη δὲν συνεκρούετο πρὸς τὸ Κοράνιον.

7. Ὅ,τι ὅμως περισσότερον ἐμετρίαζε τὰς ἐκδηλώσεις τῆς τουρκικῆς αὐθαιρεσίας καὶ βίας ἦτο ἡ ἀπληστία τῶν τούρκων, οἵτινες διαρπάσαντες καὶ δαπανήσαντες τὸν ὑλικὸν πλοῦτον τῶν κατακτηθέντων καὶ τὴν ἄφθονον λείαν τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων κατὰ τὸν πρῶτον ἀπὸ τῆς κατακτήσεως αἰῶνα, ἀνίκανοι δὲ διὰ τῆς ἐργασίας νὰ δημιουργήσουν καὶ δημόσιον καὶ ἰδιωτικὸν θησαυρόν, ἔζων πλέον εἰς βάρος τῶν ὑπηκόων χριστιανῶν, τῶν μόνων ἐργαζομένων, πωλοῦντες τὰς ἑκάστοτε παρουσιαζομένας ὑπηρεσίας πρὸς αὐτούς. Τοῦτο δυστυχῶς ἐνωρίτατα ἐδίδαξαν αὐτοὺς αὐτοὶ οἱ ὑπήκοοι, καὶ πρωτηγωνίστησαν ἐν τούτῳ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἄρχοντες καὶ ἡ λαϊκὴ ἀριστοκρατία, ἥτις κατὰ τὴν πρώτην ἀπὸ τῆς κατακτήσεως πεντηκονταετίαν προῆλθεν ἐκ τῶν λειψάνων τῶν βυζαντινῶν ἐπιφανῶν οἴκων καὶ τῶν διὰ τοῦ ἐμπορίου εὐπορησάντων δραστηρίων ἀνδρῶν, ὅσοι ἐκ τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν πρωτεύουσαν. Ἀπὸ τοῦ πρώτου σπουδαρχίδου ἀρχιερέως, τοῦ Τραπεζοῦντος Συμεών, ὅστις ἵνα γίνῃ πατριάρχης προσέφερε διὰ τοῦ σουλτανικοῦ γυναικωνίτου χρήματα, τὸ λεγόμενον πεσκέσιον, ἡ δωροδοκία ἀπέβη τὸ εὐκολώτατον μέσον πρὸς κατάληψιν οὐ μόνον τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, ἀλλὰ καὶ παντὸς μητροπολιτικοῦ τοιούτου. Τὸ κακὸν ἤρχισεν ἤδη ἐπ' αὐτοῦ τοῦ κατακτητοῦ Μωάμεθ τοῦ β΄ καὶ ἐξηκολούθησεν ἐπὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ μέχρι σχεδὸν τοῦ τέλους τοῦ ιη΄ αἰῶνος, ἡ δὲ κακοήθεια αὕτη συνωδεύετο καὶ ὑπὸ τοῦ ἐξευτελισμοῦ τοῦ χειροφιλήματος· ὁ πατριάρχης προσκομίζων τὸ πεσκέσιον ἠσπάζετο τὴν χεῖρα τοῦ σουλτάνου καὶ τότε μόνον ἐλάμβανε τὸ σχετικὸν μπεράτι, διὰ τοῦ ὁποίου ἑκάστοτε ἀνενεοῦντο τὰ προνόμια τοῦ πατριάρχου. Ταχέως ὅμως ἡ δωροδοκία ἐπεξετάθη ἀπὸ τοῦ σουλτάνου καὶ εἰς τοὺς πολυπληθεῖς αὐλικοὺς ἀπὸ τοῦ Μ. Βεζίρου μέχρι τοῦ καπῆ-ἀγᾶ καὶ τοῦ τελευταίου τσαούση. Ἀπὸ τῶν πρώτων 500 ἄσπρων τοῦ ἀπὸ Τραπεζοῦντος Συμεών, τὸ σουλτανικὸν πεσκέσι ἀνῆλθε τῷ 1574 εἰς 2,000 φλωρία, τῷ δὲ 1580 ὁ ἄθλιος Πατέστος ἀνεβίβασεν αὐτὸ εἰς 10.000 φλωρία, πλὴν τῶν ἄλλων ὅσα εἰς διαφόρους αὐλικοὺς ἐδαπάνησε. Τὸ δὲ πε-

σκέσιον τοῦτο ἀνενεοῦτο εἰς ἕκαστον νέον ἐκλεγόμενον σουλτᾶνον. ὡς τοῦτο συνέβη εἰς τὸν Ἱερεμίαν β΄ ἐφ᾽ οὗ ἀπέθανε Σελὴμ ὁ β΄ καὶ διεδέχθη αὐτὸν Μουρὰτ ὁ γ΄ (1574—1595). Εὐνόητον εἶναι ὅτι τὰ χρήματα ταῦτα ἐξευρίσκοντο συνήθως διὰ δανείων ἐπὶ ὑπερόγκῳ τόκῳ παρὰ τῶν πλουσίων ἑλλήνων ἐμπόρων τῆς πρωτευούσης, ἐνίοτε δὲ καὶ παρ᾽ Ἑβραίων τοκογλύφων, καὶ πολλάκις οἱ δανεισταὶ θορυβωδῶς ἀνερχόμενοι εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ἀπῄτουν τὴν ἀπόδοσιν τῶν δανεισθέντων ἢ τῶν τόκων τὴν καταβολήν. Εἰς τὸν Πατριάρχην ἦτο ἀνατεθειμένη καὶ ἡ εἴσπραξις τοῦ κεφαλικοῦ φόρου τοῦ χαρατζίου ἀπὸ τοῦ λαοῦ διὰ τῶν κατ᾽ ἐπαρχίας μητροπολιτῶν, νέα αὕτη πηγὴ παντοειδῶν καταχρήσεων. Ἡ καθυστέρησις τῆς εἰσπράξεως τοῦ φόρου τούτου ἐπεβάρυνε τὸ ταμεῖον τοῦ Πατριαρχείου, τὸ ὁποῖον ἠναγκάζετο νὰ ἀποστέλλῃ ἀνὰ τὰς ἐπαρχίας εἰδικὰς ἐπιτροπὰς πρὸς εἴσπραξιν, αἵτινες πολλαχοῦ προσέκρουον εἰς τὴν πενίαν τοῦ λαοῦ ἢ εἰς τὴν κακοπιστίαν τῶν ἀρχιερέων. Τῷ 1594 πολλοὶ ἐπίσκοποι τῆς Πελοποννήσου, ἡγουμένου τοῦ Κερνίτζης Ἀρσενίου, «συνωμόσαντες» ἠρνήθησαν νὰ καταβάλουν τὸ συνοδικῶς ἀποφασισθὲν καὶ ἐφάπαξ ἐπιβληθὲν εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς χρηματικὸν βοήθημα πρὸς ἀπόσβεσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ χρέους, ἀνερχομένου τότε εἰς 80 φορτώματα, δηλ. εἰς 20 περίπου ἑκατομμύρια σημερινῶν δραχμῶν. Τὸ ταλαίπωρον Ἐκκλησιαστικὸν ταμεῖον ἐπεβαρύνετο ἑκάστοτε καὶ διὰ τῶν ἀτομικῶν δαπανῶν τῶν πατριαρχῶν, οἵτινες συνῆπτον δάνεια εἴτε διὰ τὰς ἐπισκευὰς τοῦ Πατριαρχείου εἴτε διὰ τὸν πλουτισμὸν τῶν ἰδίων αὐτῶν συγγενῶν. Ὁ πατριάρχης Θεόληπτος ὁ β΄, ὁ ἀπὸ Φιλιππουπόλεως (1585 – 1587) κατὰ τὸ βραχὺ διάστημα τῆς πατριαρχείας του συνήθροισεν ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν 55 φορτώματα τ. ἔ. 13.000.000 δραχμῶν, ἐκδίδων πολλάκις εἰς τοὺς δανειστὰς εἰκονικὰ χρεωστικὰ εἰς βάρος, τοῦ ταμείου. Ὁ δὲ θεῖος αὐτοῦ Μητροφάνης ὁ γ΄ ὁ προκάτοχος τοῦ Ἱερεμίου, ἀποθνήσκων ἐδήλωσεν ὅτι τὰ χρέη αὐτοῦ ὀφείλει νὰ πληρώσῃ ὁ διάδοχός του.

8. Μεγάλη πληγὴ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ κέντρου ἀπὸ τῆς ἁλώσεως καὶ μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ιστ΄ αἰῶνος ἦσαν οἱ ἄρχοντες κληρικοὶ τοῦ Πατριαρχείου, οἱ ὀφφικιάλιοι δηλ. τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ὁ Μ. Οἰκονόμος, ὁ Μ. Χαρτοφύλαξ, ὁ Μ. Σακελλάριος, ὁ Μ. Ἐκκλησιάρχης, ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος, ὁ Πρωτονοτάριος, ὁ Ρεφερενδάριος, ὁ Μ. Ρήτωρ, ὁ Μ. Λογοθέτης. Οὗτοι διατηροῦντες τὴν παράδοσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου τοῦ Πατριαρχείου, ἀποτελοῦντες τοὺς ἀμέσους τοῦ πατριάρχου βοηθούς, γνωρίζοντες δ᾽ οὕτω τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα, ἤσκουν μεγίστην ῥοπὴν ἐπὶ τὸν βίον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ κέντρου. Οὐ μόνον εἰς ἑκάστην πατριαρχικὴν ἐκλογὴν αὐτοὶ ἦσαν οἱ ἐκ τῶν παρασκηνίων ἢ καὶ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς διευθύνοντες ἢ βοηθοῦντες τοὺς ὑποψηφίους καὶ τοὺς ἰσχυροὺς αὐτῶν ὑποστηρικτάς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκλεγομένους Πατριάρχας ἠξίουν νὰ ἔχουν ὄργανα

αὐτῶν. Ἤδη ἀπὸ αὐτῆς τῆς ἐπαύριον τῆς ἁλώσεως, ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Σχολαρίου, ἐσημειώθη ἡ ἐπιβλαβὴς δρᾶσις αὕτη τῶν «κληρικῶν ἀρχόντων» καὶ αἱ συχναὶ μεταβολαὶ ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου κατὰ τὴν πρώτην πεντηκονταετίαν εἰς αὐτοὺς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὀφείλονται [1]. Ἰωάσαφ ὁ Β' ὁ Μεγαλοπρεπὴς (1555—1565), ὁ ῥηξικέλευθος πατριάρχης, «ἦλθεν εἰς πολλὰ σκάνδαλα μετὰ τῶν τιμιωτάτων κληρικῶν καὶ τῶν εὐγενεστάτων ἀρχόντων», διότι «ἐταπείνωσε τοὺς κληρικοὺς καὶ πλέον παρανομίας δὲν ἔκαμναν, ἀλλὰ μήτε ἀδικοκλησίαν, καὶ ἔτρεμάν τον πολλὰ καὶ ἀρχιερεῖς καὶ κληρικοί, διότι ἦτο πολλὰ φοβερός, καὶ οἱ νοτάριοι δὲ τὰ γράμματα μὲ τὰ χέρια τους δὲν τὰ ἔδιδαν, μόνον ἀπὸ τὴν σκάλαν τὰ ἔδιδαν τοῦ καλογέρου καὶ τὰ ἐβούλωνε καὶ πάλιν τὰ ἔδιδε κάτω. Ἐμισοῦσαν τον γοῦν οἱ κληρικοὶ καὶ ἔπασχαν κρυφὰ νὰ τὸν ἐβγάλουν», λέγει ὁ σύγχρονος σχεδὸν χρονογράφος. [2])

9. Ἕτερος πολὺ σπουδαιότερος παράγων τῆς κακοδαιμονίας περὶ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν καὶ Ἐθνικὸν κέντρον ἦσαν οἱ κοσμικοὶ ἄρχοντες, τὰ λείψανα τῆς πρῴην βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, οἱ μετὰ τὴν πρώτην ἀπὸ τῆς ἁλώσεως πεντηκονταετίαν ἀνακύψαντες καὶ διὰ τοῦ ὀνόματος, τοῦ πλούτου καὶ τῆς εὐφυΐας αὐτῶν ἐπιβληθέντες εἴς τε τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς ὁμοφύλους. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ Παλαιολόγοι, οἱ Καντακουζηνοί, οἱ Ράλληδες, οἱ Μαμαλῆδες, οἱ Νοταράδες, οἱ Μουζάλωνες, οἱ Τρανοί, οἱ Βατάτζαι, οἱ Διπλοβατάτζαι, οἱ Ἀσάναι, οἱ Χρυσολωράδες, οἱ Λασκάρεις, οἱ Εὐγενικοὶ καὶ ἄλλοι διεσπαρμένοι ἐν Πελοποννήσῳ, Πόντῳ καὶ Θράκῃ ἰδίᾳ ἐν Ἀγχιάλῳ, Μεσημβρίᾳ, Ἀδριανουπόλει καὶ ἐν Κ)πόλει, μὲ κυρίαν ἕδραν τὸν Γαλατᾶν, ἔνθα ἐξηκολούθει νὰ συγκεντρώνεται ὁ ξένος καὶ ἰδίᾳ ὁ ἐμπορικὸς πληθυσμός, συμπαγέστερος ἢ ἀλλαχοῦ τῆς πρωτευούσης. Τινὲς ἐξισλαμισθέντες ἀνῆλθον εἰς ὕπατα διοικητικὰ ἢ στρατιωτικὰ ἀξιώματα, ὡς ὁ τραπεζούντιος Ἀμηρούτσης καὶ ὁ Γεώργιος Παλαιολόγος, ὁ περιώνυμος Μαχμοὺτ πασσᾶς· ἄλλοι ἐπεδόθησαν εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ ἐπλούτησαν καὶ συνδεόμενοι μετὰ ἰσχυρῶν αὐλικῶν ἢ ἄλλων ἀρχόντων, διὰ τοῦ πλούτου ἐξησφάλιζον οὐ μόνον ἄνετον βίον, ἀλλὰ καὶ τιμὰς καὶ ἐπιρροὴν εἰς τὸν δημόσιον βίον τῶν ὁμοφύλων. Ἄλλοι τέλος εἰσεχώρησαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας ὡς οἱ Παλαιολόγοι, οἱ Ράλληδες, οἱ Νοταράδες, οἱ Τρανοὶ καὶ εἴ τινες ἄλλοι. Πάντες οὗτοι σχεδὸν ἐκαλλιέργουν ἁδρῶς καὶ τὴν παιδείαν καὶ ἀπετέλεσαν κατὰ τοὺς δυστήνους ἐκείνους τῆς γενικῆς ἀμαθείας χρόνους, ὅτε εἶχεν ἐπὶ ἕνα καὶ ἥμισυν αἰῶνα ἐκλίπει ἡ

---

1) Ἀθ. Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν σ. 13—14 (ἐκδ. Ἀφθονίδου 1870).

2) Σάθα, Βιογραφικὸν Σχεδίασμα περὶ τοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου τοῦ β'. σ. 8.

παιδεία παρὰ τῷ λαῷ, τὴν ἡγέτιδα τάξιν τοῦ ἔθνους, ἥτις ἦτο ὅλως φυσικὸν νὰ συγκεντρώσῃ τὰ νέα ἰδεώδη τοῦ ὑποδούλου ἔθνους, τὰ ὁποῖα συνίσταντο, ἀπὸ τῆς ἐπαύριον τῆς ἁλώσεως, εἰς τὴν ἀνάκτησιν πάλιν τοῦ ἐλευθέρου βίου. Μιχαὴλ ὁ Καντακουζηνὸς τῷ 1576 μετέφρασεν εἰς τὴν δημώδη γλῶσσαν τὴν Αὐγουσταίαν ὁμολογίαν τῶν προτεσταντῶν."Ετερος δὲ Καντακουζηνὸς ἐκ τοῦ ἐν Γαλατᾷ κλάδου τοῦ ἐπιφανοῦς τούτου οἴκου εἶχε βιβλιοθήκην ἐκ παλαιῶν χειρογράφων καὶ διὰ τὴν πώλησιν εἰς τοὺς Γερμανοὺς χειρογράφου κώδικος τῶν πρακτικῶν τῆς Γ' Οἰκ. Συνόδου ἐζήτησε 200 δουκᾶτα. Τὸ δὲ "Εθνος δεχόμενον τὰ ἰδεώδη ταῦτα καὶ πιστεῦον εἰς αὐτά, κατὰ τὰς «καιρικάς, ὡς ἔλεγε, περιστάσεις», εἰς τοὺς ἄνδρας τούτους συνεκέντρωσε τὰς ὑποκαρδίους αὐτοῦ περὶ ἀπελευθερώσεως ἐλπίδας. Μιχαὴλ τις Σφυρὸς ἐκ Μονεμβασίας γράφων πρὸς Θεοδόσιον τὸν Ζυγομαλᾶν, πρωτονοτάριον τοῦ Πατριαρχείου, ὀνομάζει τὸν Μιχαὴλ Καντακουζηνὸν «τὴν τῶν Γραικῶν ἐλπίδα». Ὁ δὲ Στέφανος Gerlach, ὁ ἐκκλησιαστικὸς ἀκόλουθος τῆς ἐν Κ)πόλει Γερμανικῆς Πρεσβείας, γράφει πρὸς τὸν Μαρτῖνον Κρούσιον τῷ 1576 «"Αρχων σήμερον τῶν Ἑλλήνων εἶναι Μιχαὴλ ὁ Καντακουζηνός, διευθυντὴς τῶν τουρκικῶν ἁλυκῶν, νῦν ζῶν ἐν Ἀγχιάλῳ».

Ὁ Καντακουζηνὸς οὗτος στενῶς συνδεδεμένος μετὰ τοῦ ἐκ Βοσνίων Μεχμὲτ Σόκολη πασσᾶ τοῦ Μ. Βεζύρου, εἶχε τόσον πλοῦτον, ὥστε μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ τουρκικοῦ στόλου κατὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Ναυπάκτου τῷ 1571, ἔδωκεν εἰς τὸν Σουλτάνον ἐξ ἰδίων 15 πολεμικὰ πλοῖα «τριήρεις» ὡς ὀνομάζει αὐτὰς ὁ Κρούσιος.[1])

10. Ἡ ἐθνικὴ ὅμως αὕτη ἱστορικὴ ἀριστοκρατία περιῆλθε δυστυχῶς εἰς ρῆξιν πρὸς τοὺς κληρικοὺς ἄρχοντας, ἀξιοῦσα αὐτὴ νὰ διευθύνῃ τὴν πολιτικὴν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ κέντρου, ἀφοῦ ἡ δρᾶσις αὐτοῦ δὲν ἦτο μόνον ἐκκλησιαστικὴ ἀλλὰ καὶ κοινωνικοπολιτική, ὡς ἐκ τῶν προνομίων, δι' ὧν ὑπὸ τοῦ κατακτητοῦ περιεβλήθη ὁ πατριάρχης. Ὡς εἶναι εὐνόητον πολλοὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων ἤγοντο ὑπὸ ἐλατηρίων καθαρῶς ἀτομικοῦ συμφέροντος εἰς τὰς ἑκάστοτε ἐνεργείας των ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας. Χρησιμοποιοῦντες τὸν πλοῦτον, τὴν ἐπὶ τὸν χριστιανικὸν λαὸν ἐπιβολὴν καὶ τὴν εὔνοιαν τῆς αὐλῆς καὶ τῶν πασάδων ἀπέβησαν θρασεῖς ἐνίοτε τυραννίσκοι, ἀληθεῖς Κατιλῖναι τοῦ δουλεύοντος ἔθνους, ὥστε κατὰ τὸν ιη' αἰῶνα νὰ λεχθῇ περὶ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν ὡς εἰπόντος «ἢ μοῦ δίδεις ἐξουσίαν ἢ χαλῶ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὰ ἐρείπιά της Κατιλίνας θάπτομαι». Τὴν δυσφορίαν κατὰ τῶν λαϊκῶν τούτων ἀρχόντων δὲν παρέλειπον νὰ τονίζουν ἑκάστοτε οἱ

1) Turcograecia p. 67.

κληρικοὶ ἄρχοντες τοῦ Πατριαρχείου. 'Ο εἰρημένος Πρωτονοτάριος Ζυγομαλᾶς ἀποκρινόμενος εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ μονεμβασιώτου ἀνταποκριτοῦ του χαρακτηρισμὸν τοῦ Μιχαὴλ Καντακουζηνοῦ ὡς «ἐλπίδος τῶν Γραικῶν» ἔγραψε «Μὴ πεποίθατε ἐπ' ἄρχοντας, ἐπὶ υἱοὺς ἀνθρώπων».

11. 'Εν μέσῳ τοιαύτης θλιβερᾶς καταστάσεως τῆς 'Εκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους ἐκλήθη εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον 'Ιερεμίας ὁ Β' ἀπὸ Λαρίσης. Κατήγετο ἐκ τῆς 'Αγχιάλου παρὰ τὸν Εὔξεινον, ἔνθα εἶχον ἀπὸ τῆς ἁλώσεως συγκεντρωθῆ αἱ στενῶς συνδεδεμέναι πρὸς ἀλλήλας συγγενεῖς οἰκογένειαι τῶν Παλαιολόγων, Καντακουζηνῶν καὶ 'Ασάνηδων, οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἀπόγονοι τῶν ἀπὸ ἑνὸς καὶ ἡμίσεος αἰῶνος τελείως ἐξελληνισθέντων Βουλγάρων πριγκήπων τῆς τελευταίας δυναστείας τῶν 'Ασὰν ἢ 'Ασὲν. Ἧτο δὲ ἐκ τοῦ ἐπιφανοῦς γένους τῶν Τρανῶν, τοῦ ὁποίου οἱ τελευταῖοι ἀπόγονοι ἐπέζησαν μέχρι σχεδὸν τῆς τελευταίας καταστροφῆς τῆς πόλεως ἐκείνης, καλούμενοι Τρανοὶ ἢ καὶ Τρανούληδες. 'Εγεννήθη τῷ 1536 καὶ ἐξεπαιδεύθη πιθανώτατα ἐν τῇ πατρίδι του, ἔνθα ἡ συρροὴ τόσων ἐπιφανῶν γενῶν δικαιολογεῖ τὴν ὕπαρξιν, ἂν μὴ σχολείων συγκεκροτημένων, πάντως πεπαιδευμένων ἀνδρῶν, διδασκόντων ἰδίᾳ τὰ τέκνα πλουσίων ἢ ἄλλως ἐπιφανῶν οἴκων. Μέχρι τοῦ 1565, ὅτε εὑρίσκομεν αὐτὸν μόλις που τριακονταετῆ μητροπολίτην Λαρίσης, δὲν γνωρίζομεν τὴν σταδιοδρομίαν του. 'Ως διδάσκαλοι αὐτοῦ φέρονται ὁ Πελοποννήσιος φιλόσοφος καὶ ῥήτωρ Θωμᾶς Νοταρᾶς ὁ 'Ελεαβοῦλκος, 'Αρσένιος ὁ Τορνόβου, Δαμασκηνὸς ὁ Στουδίτης, Ματθαῖος ὁ Κρητικὸς καὶ 'Ιερόθεος ὁ Μονεμβασίας, ὁ τόσον αὐτὸν ἀγαπήσας καὶ δι' ὅλου τοῦ βίου ἀγωνισθεὶς ὑπὲρ τοῦ μεγάλου πατριάρχου. 'Η ἐν τοιαύτῃ νεαρᾷ ἡλικίᾳ προαγωγὴ αὐτοῦ εἰς μητροπολίτην Λαρίσης δύναται νὰ ἐξηγηθῇ μόνον ἐκ τῆς ἐνωρὶς ἀναγνωρισθείσης ἀξίας του ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς 'Εκκλησίας, ἴσως δὲ καὶ ἐκ τῶν στενῶν καὶ συγγενικῶν σχέσεων πρὸς τοὺς Παλαιολόγους καὶ Καντακουζηνοὺς καὶ τοὺς Ράλληδες, οἵτινες μεγίστην τότε ἤσκουν ῥοπὴν εἰς τὰ πράγματα τῆς 'Εκκλησίας. Μιχαὴλ ὁ Καντακουζηνὸς ἀπολαύων τῆς εὐνοίας καὶ προστασίας τοῦ ἰσχυροῦ Μ. Βεζίρου Μεχμὲτ Σόκολη πασσᾶ [1]), ἐν συνεννοήσει μετὰ τῶν κληρικῶν ἀρχόντων τοῦ Πατριαρχείου συνετέλεσεν εἰς τὴν καταδίκην καὶ καθαίρεσιν 'Ιωάσαφ τοῦ Β' τοῦ Μεγαλοπρεποῦς (1555-1565), ἀνθρώπου πλουσίου καὶ μεγαλοπράγμονος, ἀλλ' αὐστηροῦ καὶ περι-

---

1) 'Εκ προσωπικοῦ λόγου (διότι διαλυθέντος τοῦ γάμου 'Ιωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ υἱοῦ τοῦ Μιχαὴλ μετὰ τῆς κόρης τοῦ ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας Μίρτζεα, ὁ 'Ιωάσαφ ἐζήτησε καὶ ἔδωκεν αὐτὴν γυναῖκα εἰς τὸν ἀνεψιόν του.

ρίσαντος τὰς ἀτασθαλίας καὶ αὐθαιρεσίας τῶν κληρικῶν τοῦ Πατριαρχείου καὶ συγκαλέσαντος εἰς μεγάλην σύνοδον τὴν Ἱεραρχίαν, πρὸς ἐπιβολήν, φαίνεται, περισταλτικῶν μέτρων κατὰ τῆς ἐπηρείας τῶν κοσμικῶν ἀρχόντων. Ἡ μεγάλη Σύνοδος, ἐκ 53 ἀρχιερέων, κατεδίκασε καὶ ἀπηγόρευσεν τὴν σιμωνίαν, εὐρύτατα ἀσκουμένην ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων καὶ ὑπὸ τοῦ καθαιρεθέντος Ἰωάσαφ. Δὲν κατήργησεν ὅμως τὸ Ἐμπατήκιον, τὸ ὁποῖον ἦτο μόνιμος πρόσοδος τῶν ἀρχιερέων, καὶ τὸ ὁποῖον τώρα οὗτοι διπλασιάσαντες καὶ τριπλασιάσαντες ἀνεπλήρωσαν τὴν ζημίαν ἐκ τῆς περιστολῆς τῆς σιμωνίας. Εἰς τὸν κενωθέντα πατριαρχικὸν θρόνον ἐξελέγη ὁ προστατευόμενος τοῦ Καντακουζηνοῦ Μητροφάνης ὁ γ'. ὁ ἀπὸ Καισαρείας (1565—1572). Ὁ νέος πατριάρχης ἦτο γνωστὸς ἐκ τῆς προτέρας δράσεώς του ἀλλὰ δικαίως ἢ ἀδίκως ὕποπτος ἐπὶ φιλολατινισμῷ, διότι ἀπελθὼν εἰς Ἰταλίαν, ἐπεσκέφθη τὸν πάπαν. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἦτο πειθήνιον ὄργανον τῶν πατριαρχικῶν κληρικῶν καὶ τοῦ Καντακουζηνοῦ, ὅστις εἶχε καὶ τὸ πατριαρχικὸν ὀφφίκιον τοῦ Δομεστίκου. Ἔπειτα ὅμως ἐπανεισήγαγε τὴν σιμωνίαν καὶ ὡς λέγει ἡ πατριαρχικὴ ἱστορία «ἐγινόνταν ἄνθρωποι δαίμονες ἀρχιερεῖς, διότι ὥριζαν οἱ κληρικοὶ καὶ ὁ Καντακουζηνὸς Μιχαὴλ καὶ ὁ κὺρ Μητροφάνης· καὶ ἦτον πᾶσα παρανομία καὶ ἀκαταστασία καὶ ἄνθρωπος νὰ φάγῃ ψωμὶ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον δὲν ἦτον, μόνον ἔρημον ἔμεινεν . . . ἐρήμαξε δὲ παντελῶς». Αὐτὸς ὁ Μητροφάνης ἔμενεν ἔξω τοῦ Πατριαρχείου εἰς τὰ εὐρυχωρότατα κτήματά του εἰς τὴν ἁγ. Παρασκευὴν (Χάσκιοϊ) μετὰ τῶν συγγενῶν του, ὑπὲρ τοῦ πλουτισμοῦ τῶν ὁποίων ἐφρόντιζε. Περιελθὼν ὅμως εἰς ῥῆξιν πρὸς τὸν Καντακουζηνὸν ὁ Μητροφάνης ἐξηναγκάσθη εἰς παραίτησιν (4 Μαΐου 1572) καὶ τῇ ἐπιούσῃ 5 Μαΐου Σύνοδος ἐξ 20 ἀρχιερέων παρόντος καὶ συνεδριάζοντος καὶ τοῦ Ἀλεξανδρείας Μελετίου Πηγᾶ μετὰ τῶν κληρικῶν ἀρχόντων τοῦ Π)χείου ἐξέλεξε «τὸν πανιερώτατον καὶ θεοκόσμητον μητροπολίτην Λαρίσης κῦριν Ἱερεμίαν» ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν 40. Ἡ ἐκλογὴ αὐτοῦ ὀφειλομένη πάντως καὶ εἰς τὸν πανίσχυρον τότε συμπολίτην αὐτοῦ Μιχαὴλ τὸν Καντακουζηνόν, ἀπήχησεν εὐμενῶς πανταχοῦ τοῦ Ἔθνους. Οἱ κληρικοὶ τῆς Παμμακαρίστου καὶ οἱ τῆς ἐκκλησίας ἄρχοντες ἐνθουσιωδῶς ἐξεφράζοντο περὶ τοῦ νέου Πατριάρχου. Ὁ σοφὸς Μανουὴλ ὁ Μαργούνιος ἐκ Παταυΐου καὶ ὁ Σευῆρος Γαβριὴλ ἐνθουσιωδέστατα γράφουσι πρὸς αὐτόν, διότι ἡ ἐκλογή του ἀνεπτέρωσε τὰς ἐλπίδας πάντων ὑπὲρ τῆς ἀνορθώσεως τῶν πραγμάτων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους. Τὸ πρῶτον ἔργον τοῦ Ἱερεμίου ὑπῆρξεν ἡ διὰ τῆς ἐκλεξάσης αὐτὸν συνόδου νέα καταδίκη καὶ ἀπαγόρευσις τῆς ἐπαισχύντου σιμωνίας καὶ ἡ κατάργησις τοῦ Ἐμπατηκίου, τοῦ ὁποίου τόση κατάχρησις ἔγινεν μέχρι τότε. Μεθ' ὃ ἔσπευσε νὰ θεραπεύσῃ τὰ δεινά, ὅσα ἀπὸ πεντηκονταετίας καὶ πλέον ἐδημιούργησαν τὸ χάος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Φρονιμώτατα ἐξοικονόμησε πολλὰ προσωπικὰ ἐπείγοντα ζητή-

ματα· εἰς μὲν τὸν προκάτοχον αὐτοῦ Μητροφάνην, καίπερ πλουσιώτατον, ἔδωκεν ἐκ περιτροπῆς «πρὸς ἀνάπαυσιν» τὰς ἐπαρχίας Χίου καὶ Λαρίσης· ἀλλ' ὁ Μητροφάνης τὴν μὲν Λάρισαν ἐπώλησεν ἐπιτηδείως εἰς ἄλλον, εἰς δὲ τὴν Χίον οὐδέποτε ἀπῆλθεν, καὶ «ἐβάστα» αὐτήν,ἀλλὰ παρέμεινεν ἐν Κ)πόλει ῥαδιουργῶν ἐκ τῆς ἐν Χάλκῃ μονῆς τῆς ἁγ. Τριάδος κατὰ τοῦ Ἱερεμίου, ὅστις οὕτως ἠναγκάσθη νὰ ζητήσῃ διὰ τοῦ Καντακουζηνοῦ ἀπὸ τὴν αὐλὴν τὴν ἐξορίαν αὐτοῦ εἰς τὸν συνήθη τόπον τῆς ἀπομακρύνσεως τῶν ἐκπτώτων πατριαρχῶν, τὸ ἅγ. Ὄρος [1]· τὸν Λαρίσης Ἰωάσαφ, στερηθέντα τῆς μητροπόλεώς του διὰ τῆς εἰς αὐτὴν ἐπανόδου τοῦ ἀδίκως ἀπομακρυθέντος ἐκεῖθεν Λαρίσης Δανιήλ, ὁ πατριάρχης ἀποκατέστησεν εἰς τὴν κενὴν μητρόπολιν Ἰωαννίνων. Ἡ Σύνοδος τῆς 5 Μαΐου 1572, κοινῇ συναινέσει πάντων «ἔδωκεν ἄδειαν εἰς τὸν Ἱερεμίαν ἀπεριόριστον τοὺς ἀπειθοῦντας τῇ Ἐκκλησίᾳ Χριστοῦ καὶ αὐθαδῶς ἐπιπηδῶντας ταῖς μητροπόλεσι, ζώντων ἔτι τῶν προστατούντων αὐτῶν, καὶ τοὺς καθαίρεσιν ὑποστάντας νομίμως εἶτα καὶ αὖθις ἐνοχλοῦντας καὶ παραβαίνοντας, ὡς οἷόν τε παιδεύειν καὶ παραδιδόναι τῇ ἀρχῇ ἀνευθύνου τούτου (δηλ. τοῦ Ἱερεμίου) μένοντος, εἴγε καὶ αὐτὴν τὴν εὐσέβειαν ἀρνήσωνται». Καὶ ἡ μὲν ὅλη πληρεξουσιότης ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν ἀξιοθρήνητον κατάστασιν τῆς ἐκκλησίας, οἵαν ἀμυδρῶς ἀνωτέρω περιεγράψαμεν, ἀξιοσημείωτον ὅμως εἶναι τὸ τέλος αὐτῆς· ὡς ἀποτελεσματικὸν δηλ. μέσον ἐπιτυχίας τῶν ἀτόπων ἀπαιτήσεων καὶ παραβάσεων τοῦ κλήρου προὐβάλλετο ἡ ἀπειλὴ τῆς ἀλλαξοπιστίας. Τὰ γενναῖα τῆς συνόδου μέτρα πρὸς ἐξυγίανσιν τῆς καταστάσεως δὲν ὑπεχώρησαν οὐδὲ πρὸ τοῦ κινδύνου τούτου. Ἐν τούτοις ὁ μέγας Πατριάρχης δὲν ἔκαμεν εὐρεῖαν χρῆσιν τῆς πληρεξουσιότητος ταύτης.

12. Ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ ὁ Ἱερεμίας προσεκάλεσε περὶ ἑαυτὸν ὅσους ἠδυνήθη ἐκ τῶν διακρινομένων ἐπὶ παιδείᾳ εἴτε ἐντὸς τοῦ Κράτους εἴτε εἰς τὸ ἐξωτερικόν, πρὸς βοήθειαν αὐτοῦ ἐν τῇ διοικήσει καὶ πρὸς ἀνύψωσιν τῆς παιδείας. Οὕτως ἐπανειλημμένως ἐκάλεσεν ἐξ Ἰταλίας τοὺς δύο σπουδαίους νέους Ἐμμ. τὸν Μαργούνιον καὶ Γαβριὴλ

---

1) 8 Ἀπριλίου 1574. Βλ. Γενναδίου Ἐπ. Ἡλιουπόλεως : Φωτίεια Ι. σ. 2—3 καὶ Μ. Πρωτοσυγκέλλου Ἀθηναγόρα : Αἱ ἱστορικαὶ μοναὶ τῆς νήσου Χάλκης. Κ)πολις 1921 σ. 62—63.

τὸν Σευῆρον, ἐκ τῶν ἄριστα συγκεκροτημένων ἀνδρῶν τοῦ ἑλληνισμοῦ τοῦ ιστ'. αἰῶνος, τοὺς μετὰ μικρὸν ἐπισκόπους Μάξιμον τὸν Μαργούνιον Κυθήρων καὶ Γαβριὴλ Σευῆρον Φιλαδελφείας. Δίδων αὐτὸς τὸ παράδειγμα ζήλου ὑπὲρ τῶν γραμμάτων, ἠκροᾶτο σοφῶν διδασκάλων, ἐνέκυψεν εἰς τὴν μελέτην τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐκήρυττε τὸν θεῖον λόγον, κατόπιν ἐπιμελοῦς παρασκευῆς καὶ χρησιμοποιῶν πρὸς τοῦτο τὴν δημωδεστέραν γλῶσσαν, καταληπτὴν εἰς τὸν λαόν, ἐνῷ ἠρέσκετο γράφων εἰς καλλιεπῆ διάλεκτον καὶ ἐδέχετο τὰς ἀττικιζούσας ἐπιστολὰς τοῦ Μαργουνίου, χρονολογουμένας ἐπιχαρίτως κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἀθηναϊκὸν ἡμερολόγιον καὶ διηνθισμένας μὲ ὅρκους εἰς τὸν Δία καὶ τὸν Ἀπόλλωνα. Τῷ 1574 ἀπέθανεν ὁ σουλτᾶνος Σελὴμ Β'. ὁ μέθυσος, καὶ ὁ Πατριάρχης ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν νέον Καλίφην Μουρὰτ τὸν γ'. (1574—1595) προσφέρων τό σύνηθες πεσκέσιον ἐκ 2000 φλωρίων καὶ ἀνενέωσε, κατὰ τὰ εἰωθότα, τὸ μπεράτιον τῶν προνομίων του. Μετὰ τοῦτο ἐπελήφθη τῆς συμπληρώσεως τοῦ πατριαρχικοῦ μεγάρου, συμφώνως πρὸς τὰς τότε ἀνάγκας πρὸς ἐγκατάστασιν τῶν παρεπιδημούντων ἀρχιερέων, συμπληρῶν οὕτως εὐρύτερον τὸ ἔργον τοῦ ἐκ τῶν προκατόχων του Ἰωάσαφ τοῦ μεγαλοπρεποῦς· ἀνεκαίνισε δὲ πλουσιώτατα καὶ κομψότατα καὶ τὸν ναὸν τῆς Παμμακαρίστου διὰ χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν σκευῶν καὶ θαυμασίου πατριαρχικοῦ θρόνου, τὸν ὁποῖον μετὰ 20 ἔτη περισωθέντα κατὰ τὴν διαρπαγὴν τῆς Παμμακαρίστου ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἀποτεθέντα εἰς τὸ νέον Πατριαρχεῖον, ἀνεκαίνισε μετὰ ἕνα αἰῶνα ὁ Δημήτριος Καντακουζηνός.

13. Ἐν μέσῳ τῆς πολυσχιδοῦς ταύτης ἀνορθωτικῆς καὶ δημιουργικῆς ἐργασίας ὁ Ἱερεμίας ἐκλήθη νὰ μετάσχῃ τῆς συγκλονιζούσης τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην θρησκευτικῆς πάλης, τὴν ὁποίαν προὐκάλεσεν ἡ Μεταρρύθμισις τοῦ Λουθήρου, ἀποσχίσασα ἀπὸ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας μέγα μέρος τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου τῆς Δύσεως. Οἱ Λουθηρανοὶ ἐπιζητοῦντες ἔρεισμα καὶ βοήθειαν κατὰ τῆς Ρωμ. Ἐκκλησίας ἤλπισαν νὰ στηριχθοῦν εἰς τὸ κῦρος τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας· ὀλίγα ἔτη πρότερον ἐπεχείρησε τοῦτο ὁ Μελάγχθων ἀνεπιτυχῶς· ἤδη δὲ οἱ καθηγηταὶ τῆς Τυβίγγης Μαρτῖνος Κρούσιος καὶ Ἰάκωβος Ἀνδρέου διὰ τοῦ παρὰ τῇ Γερμανικῇ Πρεσβείᾳ ἐν Κωνσταντινουπόλει Στεφάνου Gerlach ἀπετάθησαν πρὸς τὸν Ἱερεμίαν ὑποβάλλοντες τὴν Αὐγουσταίαν ὁμολογίαν, κατήχησιν δηλαδὴ τῆς νέας Ἐκκλησίας, καί ἐπιζητοῦντες ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἀνατολήν. Ὁ Πατριάρχης καὶ αὐτὸς καὶ μετ' ἄλλων ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν ἐξετάσας τὴν διδασκαλίαν τῶν Μεταρρυθμιστῶν διεῖδε τὸ χάσμα, τὸ ὁποῖον ἐχώριζεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς Ὀρθοδοξίας, καὶ ἀνυποστόλως ὑπέδειξεν εἰς τοὺς σοφοὺς Γερμανοὺς τὰς θεμελιώδεις κατ' ἀρχὰς διαφοράς, ἔπειτα δὲ καὶ τὰς ἐπὶ μέρους, ἐκάλεσε δὲ αὐτοὺς πρὸς ἕνωσιν

μετὰ τῆς 'Ελληνικῆς 'Εκκλησίας ἐπὶ τῇ βάσει τῆς δογματικῆς διδασκαλίας, τῆς στηριζομένης ἐπὶ τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς 'Ιερᾶς Παραδόσεως.

'Αλλ' οἱ σοφοὶ τῆς Τυβίγγης ἀπέρριπτον διαρρήδην τὴν παράδοσιν, ὅσον καὶ ἂν προσεπάθησαν νὰ κολάσουν τὸ πρᾶγμα. Πρὸ τῆς ἐπιμονῆς ταύτης ὁ 'Ιερεμίας διέκοψε πᾶσαν περαιτέρω συζήτησιν, ἐξακολουθήσας μόνον τὰς φιλικὰς πρὸς τοὺς Γερμανοὺς σοφοὺς σχέσεις. 'Η μακρὰ αὕτη ἀλληλογραφία διεξήχθη εἰς τόνον φιλικὸν καὶ ἀξιοπρεπῆ διὰ τὸ ἀξίωμα καὶ τῆς 'Εκκλησίας καὶ τοῦ προκαθημένου αὐτῆς μεγάλου Πατριάρχου.

14. Μόλις ἔληξεν τὸ ζήτημα τοῦτο, ἐκλήθη ὁ 'Ιερεμίας νὰ προσχωρήσῃ εἰς τὴν μεταρύθμισιν τοῦ ἡμερολογίου ὑπὸ τοῦ πάπα Γρηγορίου τοῦ ιγ'. ὅστις τῷ 1582 διὰ βούλλης διέταξεν ἐν τῇ Δύσει ὅπως ἡ 5η 'Οκτωβρίου λογισθῇ 15, ἐκάλεσε δὲ καὶ τὸν Πατριάρχην νὰ δεχθῇ τὸ διωρθωμένον ἡμερολόγιον, ἐλπίζων οὕτω εἰς σχετικὴν προσέγγισιν μεταξὺ τῶν διεσπασμένων 'Εκκλησιῶν, ἀποκαλῶν δ' ἐν τῇ περὶ τούτου ἐπιστολῇ τὸν 'Ιερεμίαν «σεβαστὸν ἀδελφὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως» καὶ ἀποστείλας καὶ πολύτιμα πρὸς αὐτὸν δῶρα διὰ τῶν δύο ἑπτανησίων Μιχαὴλ 'Επάρχου καὶ 'Ιωάννου Bonafé. Διὰ τὸ αὐτὸ ζήτημα ἤδη πρότερον πρὸς τὸν 'Ιερεμίαν εἶχεν ἀποταθῇ ὁ δόγης τῆς Βενετίας Nicolo Jovanni Daponte, ὅστις παρεκάλεσε τὸν Πατριάρχην νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τοὺς ὑπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς Βενετίας ὀρθοδόξους Ἕλληνας νὰ δεχθοῦν νὰ χρησιμοποιοῦν τὸ νέον ἡμερολόγιον. [1] 'Ο 'Ιερεμίας ἀποκρινόμενος εἰς τὸν Δόγην τὴν μὲν γενομένην διόρθωσιν τοῦ ἡμερολογίου θεωρεῖ ὅλως ἄσχετον πρὸς τὴν χρηστιανικὴν θρησκείαν, ὡς «παίγνια ὡρολογίων, οὐδὲν ὄντα»· παρακαλεῖ δὲ ὅπως ἀφεθῶσιν ἐλεύθεροι οἱ ὀρθόδοξοι ὑπήκοοι τῆς Γαληνοτάτης Δημοκρατίας νὰ τηρῶσι καὶ ἐν τούτῳ τὰ πάτρια ἔθιμα, ὡς τοῦτο ἐπινεύσει φρονίμων παπῶν τῆς Ρώμης γίνεται καὶ δι' ἄλλα ἤθη καὶ ἔθιμα, διακρίνοντα τὰς δύο 'Εκκλησίας. Θαυμάζεται ἐν τούτῳ ἡ πολιτικὴ φρόνησις τοῦ μεγάλου Πατριάρχου πρὸς τὸν Δόγην καὶ ἡ μετριοπάθεια αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τῆς Ρώμης, ὡς Λέοντα τὸν Ι'. καὶ Κλήμεντα τὸν Ζ'. 'Υπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα ὁ Πατριάρχης ἀπεκρίνατο καὶ πρὸς τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Πάπα ὅτι ἡ 'Ανατολικὴ 'Εκκλησία δὲν δύναται νὰ παρεκκλίνῃ τῶν θεσπισμάτων τῶν Συνόδων καὶ τῶν πατέρων

---

1 «Ἵνα δυνηθῇ ἡ 'Εκκλησία τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Ρώμης συνεορτάζειν ἕνεκα τῆς ἐπομένης εἰρήνης τῶν Χριστιανῶν».

τοσοῦτο μᾶλλον ὅσον καὶ ἡ νέα μεταρρύθμισις δὲν εἶναι καὶ ἀστρονομικῶς ἀπολύτως ἀκριβής. Ἐγράφη ὅτι ὁ πάπας προέτεινεν εἰς τὸν Ἱερεμίαν τὸν τίτλον καὶ τὸ ἀξίωμα καρδιναλίου, ἂν ἐδέχετο νὰ ὑποτάξῃ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν Ρώμην καὶ ὅτι τοῦτο ὁ Πατριάρχης ἀπέρριψε. Τοῦτο εἶνε ὅλως ἀβάσιμον, ἂν τις λάβῃ ὑπ' ὄψει ὅτι ὁ Ἱερεμίας ἰδιαιτέρως ἐπεμελήθη περὶ τῶν Ὀρθοδόξων οὐ μόνον τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας, ἀλλὰ καὶ τῶν πανταχοῦ τῆς Ἰταλίας καὶ εἰς τὸ παπικὸν κράτος βιούντων, πνευματικὸν ἐπόπτην τῶν ὁποίων εἶχε διορίσει τὸν σοφὸν Γαβριὴλ τὸν Φιλαδελφείας· ὅτε δὲ ὁ αὐτὸς πάπας Γρηγόριος ἵδρυσεν ἐν Ρώμῃ τὸ Ἀθανασιανὸν κολλέγιον διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν Ἑλλήνων μὲ προσηλυτιστικὸν σκοπόν, ὁ Ἱερεμίας ἀντέδρασεν οὐ μόνον διὰ τῆς ἐνισχύσεως τῶν Γραμμάτων ἐν Κ)πόλει καὶ ἀνὰ τὰς ἐπαρχίας διὰ συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1593 θεσπίσας ὅπως «ἕκαστος ἐπίσκοπος ἐν τῇ ἑαυτοῦ παροικίᾳ φροντίδα καὶ δαπάνην τὴν δυναμένην ποιῇ ὥστε τὰ θεῖα καὶ ἱερὰ γράμματα δύνασθαι διδάσκεσθαι, βοηθεῖν δὲ κατὰ δύναμιν τοῖς ἐθέλουσι διδάσκειν καὶ τοῖς μαθεῖν προαιρουμένοις», ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν τσάρον τῆς Ρωσσίας Θεόδωρον ἔγραψε συνιστῶν αὐτῷ νὰ «καταστήσῃ παρ' ἑαυτῷ φροντιστήριον μαθημάτων Ἑλληνικῶν, ζώπυρον τῆς σοφίας τῆς ἱερᾶς, ὅτι παρ' ἡμῖν ἐκ βάθρων κινδυνεύει ἀφανισθῆναι ἡ τῆς σοφίας πηγή».

15. Ὅπως ἀμεσώτερον ἀντιληφθῇ τῆς καταστάσεως καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους ἐπεχείρησεν ὁ Ἱερεμίας μακρὰν περιοδείαν ἀνὰ τὰς ἐπαρχίας τῷ 1574 καὶ τῷ 1578, διασχίσας τὴν Μακεδονίαν, τὴν Θεσσαλίαν καὶ ἐλθὼν μέχρι τῆς Πελοποννήσου, ὅτε καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἐφαρμόσῃ αὐστηρά τινα μέτρα κατά τινων ἀρχιερέων καὶ κληρικῶν, οὓς ἔπαυσεν ἢ ἐξώρισε συμφώνως πρὸς τὴν πληρεξουσιότητα τῆς ἐκλεξάσης αὐτὸν συνόδου. Ἐν μέσῳ ὅμως τῆς πολυμεροῦς ταύτης ἐθνικῆς δράσεως ὁ μέγας Πατριάρχης ἐστερήθη ἀπροσδοκήτως τοῦ ἰσχυροτάτου αὐτοῦ προστάτου, τοῦ πανισχύρου Δομεστίκου Μιχαὴλ τοῦ Κανταχουζηνοῦ. Οἱ ἐχθροὶ τούτου καὶ τοῦ φίλου καὶ προστάτου αὐτοῦ Μ. Βεζύρου Σόκολη Πασᾶ συκοφαντήσαντες αὐτὸν ὡς ἐχθρὸν τῆς βασιλείας ἐπέτυχον ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Μ. Βεζύρου νὰ ἀποσταλῇ εἰς Ἀγχίαλον ἀνακτορικὸς διαγγελεύς, ὅστις καὶ ἐκρέμασεν αὐτὸν ἀποπνίξας, τὴν δὲ περιουσίαν αὐτοῦ ἐδήμευσε· μετ' ὀλίγους δὲ μῆνας ἐφονεύθη καὶ ὁ Σόκολη Πασᾶς. Ἡ ἀπώλεια αὕτη ἦτο ἀπαρχὴ τῶν δεινῶν τοῦ Ἱερεμίου. Τὴν ἐπιοῦσαν τοῦ θανάτου τοῦ Κανταχουζηνοῦ ἔσπευσε νὰ ἐπανέλθῃ ἐξ ἄγ. Ὄρους ὁ ἐξόριστος πρῴην Πατριάρχης Μητροφάνης, διαθέσας τὴν μεγάλην περιουσίαν του καὶ τὴν τῶν συγγενῶν του, ὅπως ἀνατρέψῃ τὸν Πατριάρχην, ἀπόντα μάλιστα εἰς τὴν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα περιοδείαν. Ὁ Μ. Βεζύρης ὅμως ὑπεστήριζε τὸν Ἱερεμίαν καὶ ἐκ τούτου αἱ ἐνέργειαι τοῦ Μητροφάνους ἀπέτυχον. Ὅτε ὅμως τὴν 11 Ὀκτωβρίου 1579 ἐφονεύθη καὶ ὁ Σόκολη Πασᾶς, ὁ νέος Μ. Βεζύρης Ἀχμὲτ Σινᾶν Πασᾶς,

πρώην ἀλβανὸς κουρεύς, κατήγγειλε τὸν Ἱερεμίαν εἰς τὸν σουλτᾶνον ὡς φίλον καὶ τοῦ Καντακουζηνοῦ καὶ τοῦ Σόκολη καὶ ἀπεμάκρυνεν αὐτὸν τοῦ θρόνου, τὸν ὁποῖον ἄνευ ἐκλογῆς ἢ συγκαταθέσεως τῆς Συνόδου κατέλαβεν ὁ Μητροφάνης, ὅστις εἰρήσθω τῷ 1572 εἶχε παραιτηθῆ οὐ μόνον τοῦ θρόνου ἀλλὰ καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης. Κατὰ τῆς βιαίας ταύτης ἐπιβολῆς τοῦ Μητροφάνους κατεξανέστησαν καὶ οἱ συνοδικοὶ καὶ οἱ πολιτικοὶ ἄρχοντες· πρὸ τῶν ἀπειλῶν ὅμως τοῦ Μητροφάνους οἱ συνοδικοὶ ὑπέκυψαν καὶ ὑπέγραψαν ἔγγραφον καθαιρέσεως τοῦ Ἱερεμίου ὡς βιαίου καὶ τυραννικοῦ πρὸς τὴν ἱεραρχίαν καὶ τὸν κλῆρον. Ἡ δυσφορία ὅμως δὲν ἔπαυσεν ἐκ τούτου, ὁ δὲ Σουλτᾶνος Μουρὰτ ὁ γ' ἐνοχλούμενος ἑκάστοτε ὑπό τε τοῦ Μητροφάνους καὶ τῶν ὑποστηρικτῶν τοῦ Ἱερεμίου ἠπείλησεν ὅτι ἂν ἐξακολουθήσῃ ἡ κατάστασις αὕτη θὰ μεταβάλῃ τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Παμμακαρίστου εἰς τέμενος.[1])

16 Εὐτυχῶς μετὰ ἑπτάμηνον ὁ Μητροφάνης ἀπέθανεν, ἀφοῦ ἐπεβάρυνε τὸ χρέος τοῦ Πατριαρχείου διὰ ὑπερόγκων δαπανῶν ὑπὲρ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἐν Χάσκιοϊ, προαγαγὼν ἐν τῷ μεταξὺ τὸν ἀνεψιόν του Θεόληπτον, ἔγγαμον ἱερέα, εἰς μητροπολίτην Φιλιππουπόλεως καὶ ἀφήσας ἐντολὴν ὅπως ὁ διάδοχός του πληρώσῃ τὰ χρέη του ἀληθῆ ἢ εἰκονικά. Ἔσπευσαν τότε οἱ συνοδικοὶ νὰ καλέσουν πάλιν εἰς τὸν θρόνον τὸν Ἱερεμίαν (μετὰ τὴν 9 Αὐγούστου 1580), ἀκυρώσαντες τὸ ἔγγραφον τῆς καθαιρέσεως αὐτοῦ. Εὑρὼν τὴν Ἐκκλησίαν βεβαρημένην διὰ χρέους ἀφορήτου ὁ Ἱερεμίας ἠναγκάσθη ν' ἀποταθῇ πάλιν πρὸς τὸ Ἔθνος καὶ δι' ἐξάρχων ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ νέας θυσίας. Τοῦτο ὅμως ἐξεμεταλλεύθησαν κατ' αὐτοῦ οἱ περὶ τὸν Φιλιππουπόλεως Θεόληπτον συγγενεῖς τοῦ Μητροφάνους συνεργαζόμενοι μετὰ τῶν πατριαρχικῶν κληρικῶν «μὲ τὰ δαιμονικὰ σκεύη, τοὺς κληρικοὺς ἄρχοντας», λέγει ὁ Χρονογράφος, καὶ ἐξύφαναν συνωμοσίαν κατ' αὐτοῦ, παραστήσαντες αὐτὸν εἰς τοὺς τούρκους ὡς ἐχθρὸν τοῦ κράτους καὶ ὡς βαπτίσαντα γυναῖκας μουσουλμανίδας, ὡς ποιήσαντα γενιτσάρους καλογήρους καὶ ὡς διεγείροντα τὸν πάπαν κατὰ τῆς βασιλείας «καὶ ἄλλα πολλά», τὸ συνηθέστατον δηλ. καὶ πρότερον καὶ καθ' ὅλον τὸν ιζ' καὶ ιη' αἰῶνας μέσον τῶν κολακευόντων τοὺς Τούρκους ἀρχολιπάρων σπουδαρχιδῶν· προφανῶς ἐχρησιμοποίησαν συκοφαντικῶς τὴν τόσον ἀνδρικὴν στάσιν τοῦ πατριάρχου περὶ τὸ ζήτημα τοῦ γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου καὶ τὴν παρουσίαν τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ πάπα, Ἐπάρχου καὶ Bonafé. Ἐβοήθησε δ' ἀμέσως αὐτοὺς καὶ ὁ ἀρχιθυρωρὸς τῶν ἀνακτόρων, ἐγκαλέσας εἰς τὸ δικαστήριον τὸν Ἱερεμίαν ὡς δῆθεν ἀδικηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ. Τὰς πρώτας μεταμεσονυκτίους ὥρας αἴφνης ὁ Ἱερεμίας ἀνηρπάγη ὑπὸ ἀνθρώπων τῆς αὐλῆς ἐκ τῆς κλίνης του καὶ ἀπήχθη, ἄγνωστον ποῦ, δέσμιος. Καὶ οἱ μὲν ἐχθροὶ αὐτοῦ διέδωκαν ὅτι ἐπνίγη ὑπὸ τῶν τούρκων, ἐφ' ᾧ καὶ ὁ κυριώτατος δη-

---

1) Germiny, γάλλου πρέσβεως, ἔκθεσις πρός τὴν βασιλομήτορα Αἰκατερίναν τῶν Μεδίκων, Ἀπριλ. 1580, ἐν Negociations du Levant III p. 897.

μιουργὸς τῆς συνωμοσίας Φιλιππουπόλεως Θεόληπτος ἔσπευσεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν. Γνωσθέντος ὅμως μετὰ τρεῖς ἡμέρας ὅτι ὁ πατριάρχης ζῇ, ὁ Θεόληπτος ἐπανῆλθεν ἐκ τοῦ μέσου τῆς ὁδοῦ εἰς Φιλιππούπολιν. Καὶ ἡ μὲν ζωὴ τοῦ Ἱερεμίου, πράγματι διέτρεξε τὸν ἔσχατον κίνδυνον· ἀλλ' ἔσωσεν αὐτὸν ἡ ἐξέργεσις τοῦ λαοῦ καὶ ἡ μεσιτεία τοῦ γάλλου πρέσβεως Germiny, τὸν ὁποῖον ἰδίως παρεκάλεσεν ὁ μητρ. Μονεμβασίας Ἱερόθεος, ὁ πεπαιδευμένος καὶ τολμηρὸς κληρικὸς καὶ διὰ τὸ ῥητορικόν του τάλαντον καὶ τὴν χρηστότητά του λατρευόμενος ὑπὸ τῶν ἑλλήνων τοῦ Γαλατᾶ. Ἐν τῷ μεταξὺ τὸν ὑπὸ τοῦ Θεολήπτου διὰ τοσούτων ὑλικῶν καὶ ἠθικῶν θυσιῶν παρασκευασθέντα πλακοῦντα ἀπροσδοκήτως ὑφήρπασεν ὁ Καισαρείας Παχώμιος ὁ Πατέστος. Μιτυληναῖος τυχοδιώκτης καταρραδιουργήσας τὸν μητρ. Χίου, ἐξαπατήσας τὸν Μητροφάνη, διὰ λόγους οἰκονομίας ἀπεστάλη εἰς τὴν μακρυνὴν Καισάρειαν. Εὑρισκόμενος ὅμως ἀπό τινος ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ παρακολουθῶν τὸν κατὰ τοῦ Ἱερεμίου πόλεμον κατώρθωσε διά τινος αὐλικοῦ ἐξωμότου συμπολίτου του νὰ καταλάβῃ διὰ νυκτὸς τὸ Πατριαρχεῖον, νὰ διαρπάσῃ αὐτὸ καὶ νὰ ἐξαναγκάσῃ τοὺς συνοδικοὺς νὰ προβῶσι καὶ εἰς κανονικὴν αὐτοῦ ἐκλογήν. Παρὰ τὰς διαμαρτυρίας τοῦ Μονεμβασίας, οἱ πλεῖστοι τῶν ἀρχιερέων εἴτε διὰ δουλοπρέπειαν εἴτε διὰ μῖσος κατὰ τοῦ Ἱερεμίου εἴτε καὶ τρομοκρατηθέντες προέβησαν εἰς ἐκλογὴν λέγοντες «προσκυνοῦμεν τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως», καὶ ἀποβλέποντες εἰς τὸν ἀνακτορικὸν τσαούσην, παρόντα, οἱονεὶ ἀντιπρόσωπον τοῦ προστάττοντος σουλτάνου. Τότε ὁ λαὸς ἔσπευσε θορυβωδῶς εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ κατήγγειλε τὸν Πατέστον ὡς «διεφθαρμένον καὶ ἀγράμματον». Ἀποδειχθείσης δὲ τῆς καταγγελίας ταύτης ἐνώπιον τοῦ τούρκου δικαστοῦ, ὁ Πατέστος συνελήφθη καὶ ἐδεσμεύθη. Ὁ δὲ Θεόληπτος ἄπειρα δαπανήσας καὶ κατὰ τοῦ πρῴην συνεργάτου του Πατέστου κατέλαβε τὸ Πατριαρχεῖον τῷ 1585. Ὁ Ἱερεμίας ἀπεστάλη ἐξόριστος εἰς Ρόδον, ἔνθα παρέμεινε μέχρι τοῦ 1587. Ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ ἡ Κωνσταντινούπολις ἦτο ἀνάστατος. Ἡγουμένου τοῦ τολμηροῦ Μονεμβασίας καὶ τοῦ διπλωματικωτάτου καὶ ὁρμητικοῦ ἀρχιδιακόνου τοῦ Ἱερεμίου Νικηφόρου ἤρχισε τραχὺς ἀγὼν κατὰ τοῦ νέου ἐπιβάτου Θεολήπτου, καὶ ὁ ἀγὼν διεξήχθη ἐπονειδίστως ἑκατέρωθεν διὰ ἀναισχύντου δωροδοκίας, τῶν ἑβραίων χρηματοδοτούντων προθύμως τοὺς πρὸς τοῦτο δανειζομένους. Καὶ ἐπέτυχον μὲν τέλος οἱ ὑποστηρικταὶ τοῦ ἀπόντος Ἱερεμίου, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ οἱ τοῦρκοι ἐξετέλεσαν τὴν πρό τινων ἐτῶν ἀπειλήν των· κατέλαβον τὴν Παμμακάριστον τῷ 1586 ἐκδιώξαντες τοὺς Χριστιανούς. Ὁ Νικηφόρος κατώρθωσε ν' ἀποκομίσῃ ἐκεῖθεν σκεύη τινὰ καὶ βιβλία καὶ εἰκόνας, ἱερά τινα λείψανα καὶ ἄλλα κειμήλια, ἔτι δὲ τὸν θρόνον τοῦ Ἱερεμίου. Ὁ χρονογράφος δὲν ἀποκλείει τὴν ἐν τούτῳ συνε-

νοχὴν τοῦ Θεολήπτου, ἐπαγόμενος τὰ ἑξῆς «Καὶ ἐκαταφρονήθη τὸ γένος τῶν Χριστιανῶν πολλὰ καὶ ἀτιμάσθησαν ἀπὸ ὅλα τὰ ἔθνη· διότι καμμία δικαιοσύνη ἐκεῖ μέσα δὲν ἦτον, μόνον σιμωνιακά,θεοκάπηλοι, ἀδικίες, πλεονεξίες καὶ ἄλλα μυρία ἀτοπήματα ἀπὸ τοὺς κληρικούς, τὸ περισσότερον ἀπὸ καλογήρους». Πικρὰ ἀλήθεια, ἀλλὰ δυστυχῶς ἀλήθεια. Ἐπανελθὼν ὁ Ἱερεμίας ἐκ Ρόδου καὶ εὑρὼν κατειλημμένην τὴν Παμμακάριστον ἔκλαυσε πικρῶς, εἰπὼν ὅτι δὲν θὰ ἐπανήρχετο ἂν ἐγνώριζε τοῦτο. Ἐγκατεστάθη δὲ προσωρινῶς εἰς τὰ «ὁσπίτια τῶν Βλάχων», τὸ σήμερον Βλὰχ-σαράϊ, καὶ συγκαλέσας τὴν σύνοδον καὶ τοὺς ἄρχοντας μετριοπαθέστατα καὶ σοφώτατα ἀνέλαβε νὰ θεραπεύσῃ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν τεταραγμένην κατάστασιν. Ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις ἦτο οἰκτροτάτη· ὁ Θεόληπτος εἶχεν ἐξαντλήσῃ τὴν φορολογικὴν ἀντοχὴν τοῦ λαοῦ, κατὰ τὸ διετὲς διάστημα τῆς Πατριαρχείας του συγκομίσας περὶ τὰ 13 ἑκατομμύρια δραχμῶν. Ὁ μέγας πατριάρχης ἀπεφάσισε ν' ἀναζητήσῃ ἀλλαχοῦ τὴν ἀνακούφισιν τοῦ Ἐκκλ. Ταμείου καὶ ἠξίωσε παρὰ τῶν οἰκτρῶν προκατόχων του Παχωμίου καὶ Θεολήπτου νὰ βοηθήσουν αὐτὸν εἰς τοῦτο τὸ ἔργον, ὁ μὲν Πατέστος ἀπερχόμενος εἰς Κύπρον καὶ Ἀλεξάνδρειαν πρὸς συλλογὴν ἐράνων «διὰ τὰ χρέη»,ὁ δὲ Θεόληπτος εἰς Ἰβηρίαν· αὐτὸς δὲ ὁ Ἱερεμίας ἀνέλαβε νὰ ἐπισκεφθῇ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον τὴν Ρωσσίαν, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ καλοῦ κἀγαθοῦ Μονεμβασίας. Ὁ τσάρος Θεόδωρος Ἰωάννοβιτς καὶ ὁ ἐξ ὀνόματος αὐτοῦ τὰ πάντα διοικῶν πενθερὸς αὐτοῦ Μπορὶς Γοδονὼφ μεγάλως ἐτίμησαν τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην καὶ ἔδωσαν εἰς αὐτὸν γενναίαν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν· ἀπήτησαν ὅμως ἀντὶ τούτου τὴν ἵδρυσιν ῥωσσικοῦ Πατριαρχείου διὰ τῆς προαγωγῆς εἰς Πατριάρχην τοῦ τότε μητροπολίτου Ἰώβ. Μετά τινας δισταγμοὺς καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν συμβούλων του ἰδίᾳ τοῦ Μονεμβασίας ὅλως ἀνθισταμένου εἰς τὴν ρωσσικὴν ἀξίωσιν, ὁ Ἱερεμίας ἐχειροθέτησε τὸν Ἰὼβ εἰς πατριάρχην, ἐπιφυλαχθεὶς νὰ ὑποβάλῃ τὸ ζήτημα εἰς τὴν ὁριστικὴν κρίσιν τοπικῆς ἐν Κ]πόλει συνόδου (1589). Ἐπιστρέψας ἐκ Ρωσσίας διὰ τῆς Πολωνίας, Λιθουανίας καὶ Μολδαυΐας, πανταχοῦ τιμώμενος καὶ θαυμαζόμενος, ἐργαζόμενος δὲ καὶ καθ' ὁδὸν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, ἐν Μολδαυΐᾳ συνήντησε τὸν ἐξ Ἰβηρίας ἐπανελθόντα Θεόληπτον, μεθ' οὗ συνεφιλιώθη· καὶ μαθὼν ὅτι ἐν Κ]πόλει ὁ μὲν ἐπικρατήσας καὶ ὡς τοποτηρητὴς διοικῶν Νικηφόρος ἐξήγειρε διὰ τῆς τραχύτητος καὶ αὐθαιρεσίας του μέγαν περὶ τὸ Πατριαρχεῖον σάλον, ὁ δὲ σουλτᾶνος Μουρὰτ ἐξέδωκε διάταγμα ἀποδίδον τὸν θρόνον εἰς τὸν νόμιμον Πατριάρχην, ὁ πολυπαθὴς Ἱερεμίας ἔσπευσεν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πρωτεύουσαν (1590).

17. Ἡ τελευταία αὕτη Πατριαρχεία τοῦ Ἱερεμίου διέρρευσεν εἰς ἀδιάλειπτον φροντίδα περὶ τῆς οἰκονομικῆς καὶ τῆς ἄλλης ἀνορθώσεως τῆς Ἐκκλησίας. Ἐν τούτῳ δ' ηὐτύχησεν ὁ μέγας Πατριάρχης νὰ ἔχῃ βοη-

θὸν καὶ συναντιλήπτορα τὸν διαπρεπῆ καὶ σοφὸν πατριάρχην 'Αλεξανδρείας Μελέτιον τὸν Πηγᾶν. 'Εξ ἀφορμῆς τῆς ἐπικυρώσεως τῆς πράξεως περὶ τοῦ Ρωσ. Πατριαρχείου ὁ 'Ιερεμίας συνεκάλεσεν εἰς Κ]πολιν τοπικὴν σύνοδον τῷ 1593, ἔνθα παρέστη καὶ ὁ Πηγᾶς, ἀντιπροσωπεύων καὶ τὸν 'Αντιοχείας, καὶ ὁ 'Ιεροσολύμων. Κατ' αὐτὴν ἐπεκυρώθη ἡ ἵδρυσις τοῦ Πατριαρχείου Ρωσσίας, καὶ ὡρίσθη ἡ θέσις τοῦ νέου Πατριάρχου ὡς πέμπτου ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ἄλλων πατριαρχῶν καὶ οὐχὶ ὡς τρίτου ὡς ἠξίουν οἱ ἐν Ρωσσίᾳ, ἠτιολογήθη δὲ τὸ πρᾶγμα ἐκ τοῦ ὅτι ἡ Μόσχα ἦτο πρωτεύουσα ἀνεξαρτήτου καὶ μεγάλου κράτους καὶ ἕδρα βασιλέως, συμφώνως δηλ. πρὸς τὸν ἀνέκαθεν ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ κρατήσαντα κανόνα. 'Η σύνοδος ὅμως πλὴν τούτου ἀπέρριψεν καὶ τὴν περὶ εἰσαγωγῆς τοῦ νέου ἡμερολογίου πρότασιν, ἀπηγόρευσεν δι' ἰδίου κανόνος τὰς ἀταξίας τῶν τῇδε κακεῖσε περιφερομένων μοναχῶν καὶ ἄνευ ἀδείας ἱδρυόντων μοναστήρια ἢ εὐκτηρίους οἴκους· ὥρισε τὴν ἅπαξ τοῦ ἔτους σύγκλησιν τῆς 'Ιεραρχίας πρὸς ἐξέτασιν τῶν 'Εκκλησιαστικῶν ζητημάτων καὶ ἐπιβολὴν ποινῶν κατὰ τοὺς ὅρους τῶν πατέρων, εἰς ἐπειγούσας δὲ ὑποθέσεις ἐξουσιοδοτήθη ὁ Πατριάρχης συγκαλῶν τοὺς πλησιοχώρους ἀρχιερεῖς νὰ ἐξετάζῃ τὰ πράγματα. 'Απηγόρευσε πάλιν τὴν ἐπι χρήμασι χειροτονίαν καὶ τὴν ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν περιπλάνησιν τῶν ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν, ἔτι δὲ τὴν χειροτονίαν ἐγκληματιῶν καὶ τὴν ἀσχολίαν τῶν κληρικῶν περὶ κοσμικὰς φροντίδας, τὴν χρῆσιν πολυτελῶν καὶ μαλακῶν ἱματίων. 'Επέβαλεν εἰς τοὺς κατὰ τόπους μητροπολίτας νὰ ἱδρύσουν καὶ συντηροῦν σχολεῖα καὶ νὰ βοηθοῦν τοὺς θέλοντας νὰ διδάσκουν καὶ τοὺς ὀρεγομένους μαθήσεως· τέλος δ' ἐπέβαλε τὸν περὶ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα κανόνα τῆς Α'. Οἰκ. συνόδου.

18. 'Αναγγείλασα δὲ ἡ Σύνοδος τὰς περὶ ῥωσσικοῦ Πατριαρχείου ἀποφάσεις, ἃς ἔλαβε παρόντος καὶ ἀντιπροσώπου τοῦ Τσάρου, ἔγραψε πλὴν ἄλλων πρὸς τοῦτον παρακαλοῦσα: «Κατάστησον παρὰ σοί, βασιλεῦ, φροντιστήριον μαθημάτων 'Ελληνικῶν, ζώπυρον τῆς σοφίας τῆς ἱερᾶς, ὅτι παρ' ἡμῖν ἐκ βάθρων κινδυνεύει ἀφανισθῆναι ἡ τῆς σοφίας πηγή», ἐν τέλει δὲ οἱ φιλοπάτριδες ἐκεῖνοι ἄνδρες ἐδικαιολόγουν τὴν πρότασιν αὐτῶν διὰ τῶν ἑξῆς τολμηρῶν διὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους λόγων «ἵνα καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησία τῶν 'Ορθοδόξων, ἡ Μήτηρ τοῦ σωτηρίου κηρύγματος, ἡ πηγὴ τῶν τοῦ κόσμου φωτισμῶν, ἔχῃ τὸ προσῆκον παραμύθιον ἣν αἰχμάλωτον οὖσαν, βασιλεῦ, καὶ 'Ασσυρίοις καὶ Βαβυλωνίοις καὶ Αἰγυπτίοις δουλεύουσαν, περίεπε θερμότατα, ἵνα μὴ ἐκλείψῃ τελείως, ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν ταλαιπωριῶν καὶ ἀναγκῶν ἐκτριβεῖσα».

19. Τῷ 1594 παρεσκεύαζεν ὁ 'Ιερεμίας σύγκλησιν τῆς 'Ιεραρχίας διὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ Οἰκονομικοῦ τῆς 'Εκκλησίας ζητήματος διὰ τὸ προσε-

χὲς ἔτος 1595, καλέσας πρὸς τοῦτο καὶ τὸν Μ. Πηγᾶν. Πρὸς εὐκολίαν δὲ τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἑλλάδος καὶ δὴ τῆς Πελοποννήσου ὥρισε τόπον συγκλήσεως τὴν Θεσσαλονίκην. Πρὶν ἢ συνέλθη ὅμως ἡ σύνοδος ἐκείνη ὁ κλεινὸς Πατριάρχης ἀπέθανεν ἐν Κ]πόλει πιθανῶς περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1595 μόλις ποὺ ἑξηκοντούτης. Τῆς κηδείας αὐτοῦ προέστη ὁ διὰ τὴν Σύνοδον ἐλθὼν Ἀλεξανδρείας Μελέτιος ὁ Πηγᾶς, ὅστις καὶ ἀπήγγειλε θαυμάσιον ἐπικήδειον τοῦ μεγάλου Πατριάρχου, ἀνακηρύξας τὰς μεγάλας αὐτοῦ ἀρετὰς καὶ ὑπηρεσίας πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Ὁμολογουμένως κατὰ τοὺς δυστήνους μὲν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, ταραχώδεις δὲ διὰ σύμπαντα τὸν κόσμον χρόνους ἐκείνους, ὁ Ἱερεμίας ἀπετέλεσεν ἐξαιρετικὴν μορφήν, ἐπανειλημμένως μὲν ἀνυψώσας καὶ προβαλὼν τὸ ἀνάστημα αὐτοῦ κατὰ τοῦ ὑπερεκχειλίσαντος ῥεύματος τῆς ἀποσυνθέσεως τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ κόσμου καὶ τῆς γενικῆς ἐκ τῆς δουλείας διαφθορᾶς, ἐπιδιώξας ὡς μόνον τελεσφόρον μέσον θεραπείας τοῦ κακοῦ τὴν Ἐθνικὴν παιδείαν, περιφρουρήσας δὲ γενναίως καὶ φρονίμως τὴν αὐτοτέλειαν καὶ τὸ γόητρον τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν μεγάλην δοκιμασίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν τῇ Δύσει διὰ τῆς Μεταρρυθμίσεως, ὅτε καὶ ἡ ἰσχυρὰ ἔτι Ρώμη καὶ οἱ Μεταρρυθμισταὶ Προτεστάνται ἐκολάκευσαν καὶ τὰ γενικώτερα συμφέροντα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καὶ τὴν προσωπικὴν φιλοδοξίαν τῶν προκαθημένων αὐτῆς. Διὰ τῆς πρὸς ἑκατέρους πολιτικῆς αὐτοῦ ὁ Ἱερεμίας ἀπεκάλυψε πρὸ τοῦ Δυτικοῦ κόσμου τὴν Ἑλληνικὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὡς ἀξίαν πολὺ μεγαλυτέρας ἢ ὅσον ἐνομίζετο προσοχῆς, ἐν αὐτῇ δὲ τῇ Ἀνατολῇ πάντως ἔδωκε τὴν πρώτην ὤθησιν καὶ παρασκευὴν πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ νέου δεινοῦ ἀγῶνος πρὸς τὴν παπικὴν Ρώμην, τοῦ ὁποίου οἱ φοβεροὶ πρωτοπόροι, οἱ Ἰησουῖται, ὡς πτηνὰ δυσοίωνα ἤρχισαν ἤδη τότε ἐγκαθιστάμενοι πολλαχοῦ τῶν Ἑλληνικῶν ἀκτῶν καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πρωτευούσῃ. Ὁ τραχὺς διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν ιζ' αἰὼν εἶναι ἐπὶ θύραις. Κύριλλος ὁ Λούκαρις, ὁ μάρτυς Πατριάρχης, θὰ συνεχίσῃ τραγικώτερον τὸ ἔργον Ἱερεμίου τοῦ Τρανοῦ.

Καθ. ΑΔ. Ν. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΙΣ ΘΡΑΚΩΝ ΤΟ 1800

Βαφεοχώριον τοῦ Βοσπόρου—Ἑκατονταετηρὶς τοῦ ναοῦ του, 1834—1934 Ἑκατονταετηρὶς τῆς γεννήσεως τοῦ Μεγάλου Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Τρίτου, 1834—1912.

Τὰ αἴτια τῆς μεταναστεύσεως Θρακῶν ἐκ τῆς περιφερείας Σαραντεκκλησιῶν εἰς τὴν θρακικὴν παραλίαν τοῦ Βοσπόρου εἶναι δύο. Πρῶτον ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει μόνιμος ἐργασία βαφέων οἱ ὁποῖοι προήρχοντο ἐκ θρακικῶν χωρίων καὶ δεύτερον ἡ ἐπὶ Σελὶμ Γ' τὸ 1798 εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην φοβερὰ ἐπιδρομὴ τῶν Κιρτζαλήδων.

Ἄγνωστον ἀκριβῶς ἀπὸ πότε ἀλλὰ πάντως μετὰ τὸ 1750 εἶχον ἀρχίσει νὰ ἐγκαθίστανται εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν Θρᾶκες μεσόγειοι καὶ δὴ ἐκ τῶν χωρίων Εὐκαρύου καὶ Ἀζαρᾶ, μόνον ἄνδρες, ἐπαγγελλόμενοι τὸν βαφέα. Τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο ἦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐπικερδές, πρώτη δὲ βαφικὴ ὕλη παρήγετο ἀπὸ τὸν νωπὸν φλοιὸν τῶν καρύων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀφθονώτατα εἰς τὴν περιφέρειαν ἐκείνην, ἐξ οὗ καὶ ἡ ὀνομασία τοῦ χωρίου «Εὐκάρυον». Οἱ βαφεῖς οὗτοι ἀφοῦ εἰργάζοντο ἐπὶ ἓν ἔτος εἰς τὴν ξένην μακρὰν τῶν οἰκογενειῶν των, ἄφινον ἀντικαταστάτας συγχωριανούς των εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ ἐπέστρεφον εἰς τὰ χωρία των, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐπανήρχοντο μετὰ ἓν ἔτος καὶ ἐμοιράζοντο τὰ κέρδη. Αὐτὸ ἐπανελαμβάνετο συνεχῶς διότι αἱ σύζυγοι καὶ τὰ τέκνα τῶν βαφέων δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μετοικήσωσιν ἄνευ εἰδικῆς ἀδείας, ἡ δὲ ἀπόστασις ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Εὐκάρυον ὑπερβαίνουσα τὰ 200 χιλιόμετρα δὲν ἐπέτρεπε συχνοὺς πηγαινοερχομοὺς ὑπὸ τὰς γνωστὰς τότε συνθήκας καὶ τὰ πρω-

τόγονα μέσα τῆς συγκοινωνίας. Τὰ βαφεῖα, τὰ μπογιατζήδικα κοινῶς, εὑρίσκοντο εἰς τὴν περιφέρειαν Ὑψωμαθείων εἰς τὸ τμῆμα Φαζλῆ Πασᾶ, οὐ μακρὰν τῶν χερσαίων τειχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐσώζοντο δὲ μέχρι πρὸ ὀλίγου δύο ἐξ αὐτῶν.

Τὸ δὲ 1798 ὅταν ἡ κυριαρχία τῶν ληστρικῶν ὀρδῶν τῶν Κιρτζαλήδων ἐπεξετάθη διὰ λόγους λεηλασίας πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην καὶ διέσπειρε φόβον καὶ τρόμον, οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει βαφεῖς φοβούμενοι τὴν ζωὴν καὶ τὴν τιμὴν τῶν συζύγων καὶ τῶν τέκνων των, δραστηρίως ἐφρόντισαν νὰ λάβουν ἄδειαν εἰδικὴν καὶ νὰ μεταφέρουν αὐτοὺς μακρὰν τοῦ κινδύνου ἐντὸς τῆς ἀσφαλοῦς πρωτευούσης. Μεταξὺ τῶν βαφέων ἦτο τότε καὶ ὁ ἐξ Εὐκαρύου Δημήτριος Κουκίκης ἢ Κουκίκογλους, πατὴρ τῆς Θεοδώρας, μητρὸς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Τρίτου. Ἡ Θεοδώρα, βρέφος τριῶν μηνῶν, ὀρφανὴ μητρὸς μετεφέρετο ὑπὸ τῆς τροφοῦ εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει πατέρα της καὶ ἔκλαιεν εἰς τὸν δρόμον τόσον ὥστε ἡ συνοδεία τοῦ καραβανίου, τὸ ὁποῖον διὰ τὸν φόβον τῶν Κιρτζαλήδων ἐπορεύετο ἐν ἄκρᾳ σιωπῇ, ἀπήτησε νὰ ἐγκαταλειφθῇ τὸ βρέφος. Καὶ ἐγκατελείφθη ὑπό τινα θάμνον, ἀλλὰ ἐκεῖ ἀποκοιμηθὲν ἐσιώπησε, ἡ δὲ τροφὸς αἰσθανθεῖσα τύψεις ἐπέστρεψε μετά τινα λεπτὰ καὶ τὴν παρέλαβε διὰ νὰ τὴν παραδόσῃ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρός της.

Οἱ πρόσφυγες οὗτοι θρᾶκες, συγγενεῖς ὅλοι τῶν βαφέων, ἐζήτησαν κατάλληλον τόπον μονίμου ἐγκαταστάσεως καὶ ὡς τοιοῦτον ἐπὶ τέλους εὗρον τὸν γραφικὸν Κυπαρώδη λόφον ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ὄχθης τοῦ Βοσπόρου, μεταξὺ τοῦ κολπίσκου τῆς Φειδαλίας (Μπαλτὰ λιμὰν) καὶ τοῦ συνοικισμοῦ Ἐμιργκιοῦν. Ἐκεῖ ἵδρυσαν ἰδικόν των συνοικισμόν, ὁ ὁποῖος ὠνομάσθη Βαφέων χώρα ἢ Βαφεοχώριον, τουρκιστὶ Μπογιατζήκιοϊ. Εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ναοῦ τοῦ Βαφεοχωρίου πρὸ τῆς ἐξωθύρας τοῦ Νάρθηκος ὑπάρχει πλὰξ τάφου φέρουσα τὸ τετράστιχον :

Ἑβδομήκοντα καὶ δύο χρονικῶν περιστροφῶν
εἶδον πέρας ἐν τῷ κόσμῳ. Καὶ μακρὰν τοῦ κόσμου ζῶν
Χατζῆ Δῆμος ἐκ βαφέων γόνος ἤμην Θρακικός,
ἔμπνους ἤμην, εἶμαι ἄπνους, πρώην ζῶν ἤδη νεκρός.
5 Δεκεμβρίου 1846.

Φαίνεται ἐκ τούτου ὅτι οἱ κάτοικοι Βαφεοχωρίου εἶχον ζωηρὰν ἀνάμνησιν τῆς προελεύσεώς των καὶ ὅτι ἐθεώρουν ἑαυτοὺς ὡς μακρὰν τοῦ κόσμου ζῶντας ἐνῶ ἀπεῖχον ἑπτὰ μίλια ἀπὸ τοῦ μεγάλου λιμένος. Διότι ἐπεκοινώνουν μὲ λέμβους καὶ ἱστιοφόρα μέχρι πρὸ ἑξηκονταετίας, ὁπότε ἐβελτιώθη καὶ ἡ διὰ ξηρᾶς συγκοινωνία, φροντίδι τοῦ Ἀντιβασιλέως τῆς

Αἰγύπτου Ἰσμαὴλ Πασᾶ, ὁ ὁποῖος εἶχε κτίσει κονάκι παρὰ τὸ Ἐμιργκιὰν καὶ οὐ μόνον ἁμαξιτοὺς δρόμους πρὸς τὸ Πέραν καὶ τὸν ἄνω Βόσπορον κατεσκεύασεν, ἀλλὰ καὶ δημόσιον κῆπον ὡραιόταταν μεταξὺ τοῦ ἰδικοῦ του λόφου καὶ τοῦ Βαφεοχωρίου τὸ 1870.

Ἄγνωστος παραμένει ὁ ἀκριβὴς ἀριθμὸς τῶν οἰκογενειῶν, αἳ ὁποῖαι ἀπήρτισαν τὸν πρῶτον πυρῆνα τοῦ χωρίου, ὅπου μετὰ ἑπτὰ ἔτη ἐγκατεστάθησαν καὶ οἰκογένειαι ἐκ τῆς περιφερείας Μπουνὰρ Χισάρ, ὅπως φαίνεται ἐκ τοῦ φιρμανίου ὑπὸ χρονολογίαν 24 Δζεμαζί-ουλ-αχὴρ τοῦ 1223 (1807) φυλασσομένου εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Κοινότητος. Κατὰ τὸ φιρμάνιον τοῦτο αἱ ἐκ τοῦ καζᾶ Μπουνὰρ Χισὰρ ἐλθοῦσαι εἰς Κωνσταντινούπολιν πενηνταπέντε οἰκογένειαι Ρωμηῶν σουλτανικῇ ἀδείᾳ ἐγκατεστάθησαν ἐν τῷ χωρίῳ Μιργκιοῦν ὀγλοῦ, ἀνήκοντι εἰς τὰ βακούφια Ἀβδοὺλ Χαμὶτ τοῦ Α΄. Ἀποφαίνεται ἐπίσης τὸ φιρμάνιον ὅπως οἱ μεταναστεύσαντες ἀφεθοῦν ἀνενόχλητοι εἰς τὴν νέαν ἐγκατάστασιν ἀπὸ τὴν ὁποίαν οἱ μουτεβελῆδες τῶν χωρίων τοῦ Καζᾶ Μπουνὰρ Χισὰρ ἔκαμνον διαβήματα νὰ τοὺς ἀποσπάσουν καὶ νὰ τοὺς ἐπαναφέρουν διὰ τῆς βίας εἰς τὰ μέρη των διὰ νὰ πληρώσουν τοὺς καθυστερουμένους φόρους αὐτῶν.

Τρανοτέραν δὲ ἐκδήλωσιν τῆς σουλτανικῆς εὐνοίας εἶχον λάβει τὸ 1808, ὅπως φαίνεται ἐκ τοῦ εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ Βαφεοχωρίου ἐπίσης σωζομένου δευτέρου φιρμανίου, ἐκδοθέντος τὸ πρῶτον ἔτος τῆς βασιλείας Μαχμοὺτ Β΄ καὶ ἔχοντος ἐν μεταφράσει ὡς ἑξῆς:

«Οἱ ἐν τῇ θέσει Μπαλτὰ λιμὰν ἐν Μιργκιοῦν ὀγλοῦ ἐγκατεστημένοι ραγιάδες εἶναι ἀπηλλαγμένοι ὅλων τῶν φόρων τῶν ἐπιβεβλημένων κατ' ἀποκοπὴν καὶ δικαιοῦνται εἰς ὅλας τὰς προνομίας καὶ ἐλευθερίας, ὧν ἀπολαύουν οἱ ραγιάδες τῶν λοιπῶν σουλτανικῶν βακουφίων. Ὅλαι αἱ ὑποθέσεις των ἐξετάζονται ὑπὸ τοῦ Βακουφίου αἱ δὲ ἀγωγαί των ἐνώπιον τοῦ μουφετίση τοῦ Χαρεμέϊν Σεριφέϊν. Οἱ ζαμπίτιδες καὶ οἱ ἄλλοι οὐδαμῶς δικαιοῦνται νὰ ἐπεμβαίνουν, ἐὰν δέ τις ἀποπειραθῇ νὰ ἐπέμβῃ ἂς ἐμποδίζεται. Πρὸς διηνεκῆ αὐτῶν ἡσυχίαν καὶ ἄνεσιν ἐδόθη εἰς χεῖρας αὐτῶν αὐτοκρατορικὸν ἔγγραφον ἐλευθερίας καὶ ἀσυδοσίας διὰ νὰ ὦσι ἀνενόχλητοι ἐπὶ τῶν βακουφικῶν γηπέδων τὰ ὁποῖα νέμονται».

Τὸ 1801 «κατὰ ἔλεος μέγα βασιλικὸν καὶ εὐσπλαγχνίαν τῶν εὐμενεστάτων αὐθεντῶν» ἐλήφθη κυβερνητικὴ ἄδεια ὅπως χρησιμοποιηθῇ ὡς ἐνοριακὸς ναὸς τοῦ Βαφεοχωρίου ἐγκαταλελειμένος τις ναΐσκος «ἐκ παλαιοῦ» τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ κατὰ τὸν Σκαρλάτον Βυζάντιον ἀνήκων εἰς ἀρχαίαν μονὴν κτισμένην εἰς τόπον ὅπου προϋπῆρ-

χεν εἰδωλεῖον τῆς Ἑκάτης. Η περίοπτος θέσις τοῦ εἰδωλείου ἐπιτρέπει εἰς τὸν θεατὴν νὰ θαυμάσῃ τὴν Σελήνην πλησιφαῆ ἀνατέλλουσαν ἄνωθεν τῶν ἀπέναντι λόφων τῆς ἀσιατικῆς ὄχθης τοῦ Βοσπόρου καὶ νὰ ρεμβάζῃ ὑπὸ τὸ φῶς της μέχρι τῆς δύσεως αὐτῆς. Ὑπεβλήθη δὲ ἀναφορὰ πρὸς τὸν Πατριάρχην Καλλίνικον (1801—1806) νὰ ἀπαλλάξῃ τὸ παγκάριον τοῦ ναοῦ πάσης ὑποχρεώσεως πρὸς τὸ πατριαρχικὸν Ταμεῖον, διὰ νὰ κατορθωθῇ ἡ ἐπισκευὴ καὶ διακόσμησις τοῦ γυμνοῦ ναΐσκου. Ὁ Πατριάρχης μετὰ συνοδικὴν διάσκεψιν ἐδέχθη τὴν αἴτησιν τῶν βαφεοχωριτῶν, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ πληρώνουν οἱ Ἐπίτροποι τοῦ ναοῦ ἐτησίως 30 γρόσια εἰς Αὐτὸν καὶ 30 εἰς τὸ ταμεῖον τῆς Μ. Ἐκκλησίας. Ὁ ἱερεὺς τοῦ ναοῦ ἐτιμήθη μὲ τὸν τίτλον «προεστὼς» ἀπηλλαγμένος πάσης ἐπιχορηγήσεως, αἱ δὲ σχέσεις ἱερέως Ἐπιτροπῆς καὶ θρησκευτικοῦ Κέντρου ἐρρυθμίσθησαν διὰ γράμματος ἐκδοθέντος τὸν Ἰούνιον τοῦ 1806, ὑπογεγραμμένου ὑπὸ τοῦ Καλλινίκου καὶ δεκαὲξ συνοδικῶν Ἀρχιερέων. Τὸν Αὔγουστον ὅμως τοῦ 1807 διὰ γράμματος τοῦ Ἐθνομάρτυρος Γρηγορίου τοῦ Ε΄ ὁ ναΐσκος παρεχωρήθη ὡς Μετόχιον εἰς τὴν ἁγιορειτικὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ἡ ὁποία ἐλάμβανε τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν τὸν ἡγούμενον τοῦ Μετοχίου τελοῦντα καὶ καθήκοντα ἱερέως τῆς ἐνορίας Βαφεοχωρίου. Ἐγεννήθησαν ζητήματα μεταξὺ ἐνοριτῶν καὶ ἡγουμένου, νέον δὲ φερμάνιον ἀπεκατέστησε τὰ δικαιώματα τῆς ἐνορίας ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἱερέως αὐτῆς.

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα μέχρι Σεπτεμβρίου τοῦ 1833 ὁπότε ἐδόθη κυβερνητικὴ ἄδεια νὰ κτισθῇ νέος ναὸς εὐρύτερος καὶ ἱκανὸς νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς θρησκευτικὰς ἀνάγκας τῶν αὐξηθέντων κατοίκων Βαφεοχωρίου. Τὸ 1834 τὴν 4 Μαρτίου ἡμέραν Κυριακὴν ἐτελέσθησαν τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ ἐπὶ Πατριάρχου Κωνσταντίου τοῦ Α΄ ὡς φαίνεται ἐκ τριῶν γραμμῶν, τὰς ὁποίας ἐχάραξεν ἄγνωστος χεὶρ ἐπί τινος τῶν κοινοτικῶν Κωδήκων:

1834 Μαρτίου 4 ἡμ. Κυρ.
Καθ' ἣν ἐνεκαινίσθη ἡ καθ' ἡμᾶς εἰς Ἐμιργκιάνι Ἐκκλησία τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Εὐαγγελιστρίας.

Τὰς ἀρχὰς τοῦ 1834 ἐγεννήθη ὁ Πατριάρχης Ἰωακεὶμ Γ΄ ἐκ τοῦ Δημητρίου Δεβετζῆ καὶ τῆς Θεοδώρας τὸ γένος Δημητρίου Κουκίκη. Ἡ μητέρα τοῦ Πατριάρχου ἐπιστρέφουσα εἰς τὴν οἰκίαν της—ἡ ὁποία σώζεται—ἀπὸ τὸν ναὸν τοῦ Προδρόμου ὅπου ἐπῆρε σαραντισμόν, ἐπερνοῦσεν ἀπὸ τὸν νέον ναὸν τοῦ ὁποίου ἐκτίζοντο τὰ θεμέλια καὶ ἔρριψε κατὰ τὴν συνήθειαν ὀλίγον χῶμα. Ἤκουσεν ἀπὸ τοὺς παρισταμένους ὅτι τὸ ἀγκαλοφορούμενον βρέφος της θὰ γίνῃ μεγάλος ἄνθρωπος. Καὶ πράγματι Ἰωακεὶμ ὁ Τρίτος ἀπέθανε τὴν 13 Νοεμβρίου 1912 μετὰ διπλῆν πατριαρχείαν

καταλιπὼν μνήμην Μεγάλου καὶ Λαοφιλοῦς Πατριάρχου. Τὸ Βαφεοχώριον ὡς πατρίς Του ἔγινε πασίγνωστον καὶ ἀγαπητόν.

Τὴν Παρασκευὴν 6 Ἰουλίου 1934 ἡ κοινότης Βαφεοχωρίου ἑώρτασε μεγαλοπρεπῶς τὴν ἑκατονταετηρίδα ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ ναοῦ της καὶ ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ μεγαλυτέρου τέκνου της Ἰωακεὶμ τοῦ Τρίτου. Ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι ἐξεδόθη καὶ κομψὸν τομίδιον ἐπιγραφόμενον Ἱστορικὸν Σημείωμα τῆς Κοινότητος Βαφεοχωρίου, τῆς ὁποίας ἐκθέτει τὴν ἐπὶ ἑκατὸν ἔτη θρησκευτικὴν ἐκπαιδευτικὴν καὶ φιλανθρωπικὴν ζωήν.

† Ὁ ΕΛΑΙΑΣ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

Ο

ΚΩΔΙΞ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ ΙΓΝΑΤΙΟΥ*)

1821—1830

Κῶδιξ 145

(*φ.3α—4α*) *[1824]*

φ.2α Κόπια
φ 2αβ ἄγραφον
φ.3α Τῷ Κυζίκου 1824 Σεπτεμβρίου 28
φ.3α Τῷ Βελισσοῦ 1824 Ὀκτωβρίου 13
φ.3α Τῷ Ρόδου 1824 Νοεμβρίου 19
φ.3α Τῷ Νύσσης 1824 Νοεμβρίου 19
φ.3β Τῷ Μετρῶν, καὶ Τυρουλλώης 1824 Νοεμβρίου 19
φ.3β Τῷ Ξάνθης 1824 Νοεμβρίου 23
φ.3β Τῷ Διδυμοτείχου 1824 Νοεμβρίου 23
φ.3β Τῷ Σβορνικίου 1824 Νοεμβρίου23
φ.3β Τῷ Σαμακοβίου 1824 Δεκεμβρίου 1
φ.3β Τῷ Ἴμβρου, Ρόδου, καὶ Πρεσπῶν 1824 Δεκεμβρίου 1
φ.3β Τῷ Ἀγκύρας 1824 Δεκεμβρίου 4
φ.3β Τῷ Κρήτης 1824 Δεκεμβρίου 4
φ. Τοῖς ἐπισκόποις μου,Καλλιουπόλεως, Μετρῶν, καὶ Τυρουλλώης. η΄ Δεκεμβρίου
φ.3β Τῷ Σαμμοκοβίου 1824 Δεκεμβρίου 9
φ.3β Τῷ Διδυμοτείχου 1824 Δεκεμβρίου 9
φ.4α Τῷ Τυρουλλώης 1824 Δεκεμβρίου 9
φ.4α Τῷ Διδυμοτείχου 1824 Δεκεμβρίου 14
φ.4α Τῷ Σαμμοκοβίου 1824 Δεκεμβρίου 16
φ.4α Τῷ Κυζίκου 1824 Δεκεμβρίου 20

(*φ.4α—6α*) *[1825]*

φ.4α Τῷ Τορνόβου 1825 Ἰανουαρίου 12
φ.4α—4β Τῷ Σβορνικίου 1825 Ἰανουαρίου 16 (δι' ἄλλης χειρὸς)
φ.4β Τῷ Σαμμοκοβίου 1825 Φευρουαρίου 3
φ.4β Τῷ Φιλιππουπόλεως 1825 Φευρουαρίου 3
φ.4β Τοῖς Βατζικοβηνοῖς 1825 Φευρουαρίου
φ.4β Τῷ Νύσσης Φεβρουαρίου 2 καὶ 3
φ.4β Τῷ Πελιγραδίου Φεβρουαρίου 3
φ.5α Τῷ Σαμμοκοβίου 1825 Φεβρουαρίου 5
φ.5α Τῷ Κρήτης 1825 Φεβρουαρίου 5
φ.5α Τῷ Κρήτης 1825 Φεβρουαρίου 5
φ.5α Τῷ Ρόδου 1825 Μαρτίου 17
φ.5α Τῷ Καλλιουπόλεως 1825 Μαρτίου 17
φ.5α—6α Τῷ Σβορνικίου 1825 Μαΐου 30 (δι' ἄλλης χειρός)

(*φ.6α—15α*) *[1826]*

φ.6α Τῷ Φιλιππουπόλεως 1826 Ἀπριλίου 22
φ.6β Τῷ Ξάνθης 1826 Μαΐου 3

*) Συνέχεια ἀπὸ Σελ. 235 Ε' τόμου Θρακικῶν.

φ.6β Τῷ Πρεσπῶν 1826 Μαΐου 8
φ.6β Τῷ Βοδενῶν 1826 Μαΐου 13
φ.6β Τῷ Κρήτης 1826 Μαΐου 23
φ.6β Τῷ Κρήτης 1826 Μαΐου 27
φ.6β Τῷ Βοδενῶν 1826 Μαΐου 30
φ.7α Τῷ Κρήτης 1826 Ἰουνίου 15
φ.7α Τῷ Κρήτης 1826 Ἰουνίου 21 ἕπεται ἀμέσως
φ.7α Πρὸς τὸν Κρήτης Καλλίνικον Πόλιτζα
φ.7α Τῷ Βοδενῶν 1826 Ἰουνίου 22
φ.7α Τῷ Διδυμοτείχου 1827 Ἰουνίου 22
φ.7α Τῷ Σβορνικίου 1826 Αὐγούστου 21
φ.7α Τῷ Ρόδου 1826 Αὐγούστου 30
φ.7α Τῷ Κρήτης Αὐγούστου 30
φ.7β Τῷ Κῶ 1826 Αὐγούστου 30
φ.7β Τῷ Φιλιππουπόλεως 1826 Σεπτεμβρίου 7
φ.7β Τῷ Ρόδου 1826 Σεπτεμβρίου 21
φ.7β Τῷ Ἀμασείας 1826 Ὀκτωβρίου 13
φ.7β Τῷ Φιλιππουπόλεως 1826 Ὀκτωβρίου 13
φ.7β Τοῖς Βατζικοβινοῖς 1826 Ὀκτωβρίου 13
φ.7β Τῷ Μετρῶν καὶ Τυρουλλώης 1826 Ὀκτωβρίου 13
φ.7β Τῷ Ξάνθης 1826 Ὀκτωβρίου 15
φ.8α τῷ Ἀδριανουπόλεως ἐν τῇ φυλακῇ Ὀκτωβρίου 12
φ.8α τῷ Ἀμασείας Ὀκτωβρίου 16
φ.8α τῷ Φιλιππουπόλεως Ὀκτωβρίου 18
φ.8α τῷ Σερρῶν Ὀκτωβρίου 18
φ.8β τῷ Βελισσοῦ Ὀκτωβρίου 27 (δι' ἄλλης χειρὸς)
φ.8β τῷ Σαμμοκοβίου Ὀκτωβρίου 27
φ.8β τῷ Φιλιππουπόλεως Ὀκτωβρίου 27
φ.8β τῷ Γαρδικίου Ὀκτωβρίου 27
φ.9α τῷ Ρόδου Ὀκτωβρίου 27
φ.9α τῷ Ἀμασείας Ὀκτωβρίου 27
φ.9α τῷ Ξάνθης 1826 Νοεμβρίου 2
φ.9α τῷ Βοδενῶν Νοεμβρίου 2
φ.9α τῷ Ἀμασείας Νοεμβρίου 2
φ.9α τῷ Σοφίας 1826 Νοεμβρίου 25
φ.9α τῷ Σαμμοκοβίου Νοεμβρίου 25
φ.9β τῷ Καισαρείας 1826 Νοεμβρίου 26
φ.9β-10α τῷ πρώην Πατριάρχῃ Χρυσάνθῳ 1826 Νοεμβρίου 26
φ.10α τῷ αὐτῷ
φ.10α τῷ Φιλιππουπόλεως 1826 Νοεμβρίου 28
φ.10β τῷ Ἀρχιμανδρίτῃ Γρηγορίῳ εἰς Ἡράκλειαν 1826 Νοεμβρίου 28
φ.10β τῷ τῷ Ἀρχιμανδρίτῃ Ζαχαρίᾳ εἰς Ραιδεστὸν 1826 Νοεμβρίου 28
φ.10β—11α τῷ Γρεβενῶν
φ.11α τοῖς Κατοίκοις Μαδύτου 1826 Νοεμβρίου 29
φ.11α τῷ Προϊλαβοδρύστρας 1826 Νοεμβρίου κθ'
φ.11β τῷ Τυρουλλώης 1826 Νοεμβρ. 30
φ.11β τῷ Μετρῶν 1826 Νοεμβρίου 30
φ.11β τῷ Πρωτοσυγκέλλῳ εἰς Κεσάνι 1826 Νοεμβρίου 30
φ.11β τῷ Ἄρτης 1826 Δεκεμβρίου 2
φ.12α τῷ πρώην Πατριάρχῃ Χρυσάνθῳ Δεκεμβρίου β'
φ.12β τῷ τῷ Πατριάρχῃ Ἀνθίμῳ 1826 Δεκεμβρίου 3
φ.12β τῇ κοκώνᾳ Εὐφημίτζᾳ 1826 Δεκεμβρίου δ'
φ.12β τῷ Καλλιουπόλεως 1826 Δεκεμβρίου β'
φ.12β—13α τῇ Κατήγκῳ Πανταζόγλου 1826 Δεκεμβρίου δ'
φ.13α τῷ Μιχαὴλ Ἀγᾷ, καὶ Δημητράκι Ἀγᾷ εἰς Καισάρειαν 1826 Δεκεμβρίου δ'
φ.13α—13β τῷ Μυριοφύτου 1826 Δεκεμβρίου ζ'
φ.13β—14α τῷ Ἀμασείας 1826 Δεκεμβρίου 17
φ.14α τῷ Ἄρτης 1826 Δεκεμβρίου 17
φ.14α τῷ πρώην Βελᾶς Δεκεμβρίου 17
φ.14α—14β τῷ Ἀβραὰμ Πετρωνίου 1826 Δεκεμβρίου κα'
φ.14β τῷ Ἡγεμόνι τῆς Σερβίας 1826 Δεκεμβρίου κα'
φ.14β τῷ Γεωργίῳ Ἰβηρίτῃ 1826 Δεκεμβρίου 23
φ.15α τῷ Προϊλαβοδρύστρας 1826 Δεκεμβρίου κη'

(φ. 15α—47α) [1827]

φ.15α—15β τῷ Σοφίας 1827 Ἰανουαρίου 6 ἕπεται ἀμέσως

φ 15β Πόλιτζα πρὸς τὸν Σοφίας Ἰωακείμ 1827 Ἰανουαρίου 7
φ.15β τῷ Σαμμοκοβίου 1827 Ἰανουαρίου 7
φ.15β τῷ Αὐτῷ 1827 Ἰανουαρίου 7
φ 15β—16α Προσθήκη εἰς τὸ ὄπισθεν γράμμα τοῦ Προϊλαβοδρύστρας [1827] Ἰανουαρίου 7
φ.16α τῷ Πατριάρχῃ Χρυσάνθῳ 1827 Ἰανουαρίου 8
φ.16α—16β τῷ Ἀμασείας 1827 Ἰανουαρίου 7
φ.16β τῷ Ἄρτης 1827 Ἰανουαρίου 7
φ.17α τῷ Σισανίου Ἰανουαρίου 11
φ.17α τοῖς προκρίτοις Καλλιουπόλεως Ἰανουαρίου 11
φ.17α—17β τῷ Καλλιουπόλεως Ἰανουαρίου 17
φ 17β τῷ Γιάγκῳ Βουλγάρογλου
φ.17β τῷ Μυριοφύτου Ἰανουαρίου 14
φ.17β—18α τῷ Πατριάρχῃ Ἀλεξανδρείας 1827 Ἰανουαρίου 14
φ.18α τῷ Μυριοφύτου Ἰανουαρίου 14
φ.18α—18β τῷ Σοφίας 1827 Ἰανουαρίου 20
φ.18β τῷ ἀνεψιῷ τοῦ Σοφίας Ἀρχιδ. Μελετίῳ Ἰανουαρίου 20
φ.18β τῷ Βοδενῶν Ἰανουαρίου 20
φ 18β τῷ πατριάρχῃ Χρυσάνθῳ 1827 Ἰανουαρίου 27
φ.18β—19α τῷ Πατριάρχῃ Ἀνθίμῳ Ἰανουαρίου 27
φ.19α τῷ Κασανδρείας 1827 Ἰανουαρίου 27
φ.19α τῷ Σοφίας 1827 Ἰανουαρίου 27
φ.19α τῷ Γρεβενῶν Ἰανουαρίου 27
φ.19β τῷ Καλλιουπόλεως 1827 Ἰανουαρίου 27
φ.19β τῷ Φιλιππουπόλεως 1827 Ἰανουαρίου 27
φ.19β τῷ πρῴην Κωνσταντινουπόλεως Χρυσάνθῳ 1827 Φεβρουαρίου 9
φ 19β—20α τῷ Σαμμοκοβίου 1827 Φεβρουαρίου 6
φ.20α τῷ Φιλιππουπόλεως 1827 Φεβρουαρίου α΄
φ.20α—20β τοῖς κατοίκοις Ραιδεστοῦ 1827 Φεβρουαρίου η΄
φ.20β τῷ Φιλιππουπόλεως Φεβρουαρίου κβ΄
φ.20β τῷ Σοφίας Φεβρουαρίου κβ΄
φ.20β τῷ Καλλιουπόλεως Φεβρουαρίου κα
φ.20 τῷ Γιάγκῳ Βουλγάρογλου
φ.20β τῷ Σισανίου Φεβρουαρίου 22
φ.20β τῷ Ἄρτης Φεβρουαρίου 22
φ.20β—21α τῷ Βοδενῶν 1827 Μαρτίου κθ
φ.21α τῷ Πρεσπῶν 1827 Μαρτίου κθ
φ.21α τῷ Πρωτοσυγκέλλῳ τοῦ Σισανίου Ἀθανασίῳ [1827] Μαρτίου κθ΄
φ.21α—21β τῷ Βοδενῶν Ἀπριλίου 12
φ.21β τῷ Σαμμοκοβίου 1827 Ἀπριλίου 16
φ.21β τῷ Γρεβενῶν 1827 Ἀπριλίου 13
φ.21β τῷ πρῴην Βελᾶς Ἀπριλίου 9
φ.21β τῷ Ἄρτης 1827 Ἀπριλίου 9
φ.22α τῷ Ξάνθης
φ.22α τῷ αὐτῷ εἰς τὸ Κινάρι Ἀπριλίου 13
φ.22α τῷ Προϊλαβοδρύστρας Ἀπριλίου 12
φ.22α τῷ Φιλιππουπόλεως Ἀπριλίου κστ΄
φ.22α τῷ Σαμμοκοβίου κζ΄ Ἀπριλίου
φ.22β τῷ Ρόδου Ἀπριλίου 26
φ.22β τῷ Βοδενῶν ἕπεται εὐθὺς ἀμέσως
φ.22β Πόλιτζα τοῦ Κοινοῦ πρὸς τὸν Ἅγιον Βοδενῶν Κύριλλον 1826 Ἀπριλίου 13
φ.22β τῷ Καλλιουπόλεως 1827 Μαΐου κα΄
φ 22β τῷ Σοφίας 1827 Μαΐου 29
φ.23α τῷ Φιλιππουπόλεως 1827 Ἰουνίου κζ΄
φ.23α τῷ Φιλιππουπόλεως Ἰουνίου 27
φ.23α—23β Μετάφρασις τῶν πρὸς τοὺς Αὐθέντας τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαυΐας δύο ὑψηλῶν ὁρισμῶν, περὶ τῶν ἐν ἑκατέρᾳ τῇ ἐπαρχίᾳ ἱερῶν Μοναστηρίων καὶ τῶν προσκειμένων αὐτοῖς βακουφικῶν

μουλκίων κτλ. Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ζὶλ χιτζέ, τοῦ 1242 ἔτους 1)
φ.23β τῷ Σαμμοκοβίου
φ.23β τῷ Κωνσταντίνῳ Γλαράκῃ εἰς Πελιγράδι Σεπτεμβρίου ιβ
φ.24α τῷ Σβορνικίου Γαβριὴλ αωκζ [=1827] Σεπτεμβρίου ιβ
φ.24α—24β τοῖς Ραιδεστινοῖς αωκζ' [=1827] Σεπτεμβρίου ιβ'
φ.24β τοῖς Καλλιουπολίταις αωκζ' [=1827] Σεπτεμβρίου ιβ
φ.24β τῷ Σαμμοκοβίου αωκζ' [=1827] Αὐγούστου ιθη
φ 24β τῷ αὐτῷ Σεπτεμβρίου ιβ
φ.24β—25α τῷ Ἄρτης αωκζ [=1827] Σεπτεμβρίου ιβ ἕπεται ἀμέσως
φ.25α Πόλιτζα πρὸς τὸν πανιερώτατον ἅγιον Σβορνικίου κὺρ Γαβριὴλ ιβ Σεπτεμβρίου αωκζ [=1827]
φ.25β τῷ Σαμμοκοβίου Σεπτεμβρίου 12
φ.25β τῷ αὐτῷ αωκζ [=1827] Σεπτεμβρίου ιβ
φ.25β τῷ Ἁγίῳ Γρεβενῶν Σεπτεμβρίου κγ
φ.25β τῷ Πρωτοσ. τοῦ ἁγίου Σισανίου κυρίῳ Ἀθανασίῳ Σεπτεμβρίου κγη'
φ.25β Σημείωμα ἐν τῇ ᾤᾳ δι' ἄλλης χειρός: «ἐξ ὀρδινείας καὶ λογαριασμὸν τοῦ πανιερωτάτου ἁγίου Φιλιππουπόλεως κυρίου Νικηφόρου, ἐλάβομεν παρὰ τοῦ Χατζατούρι σαράφι υἱοῦ Καραπὰτ γρόσια ὀκτὼ χιλιάδας, καὶ εἰς ἔνδειξιν. 1827 Σεπτεμβρίου 24 Ἡρακλείας Ἰγνάτιος
φ.26α Τῷ Τζελ: Νικολάκῃ αωκζ[=1827] Σεπτεμβρίου κα (δι' ἄλλης χειρός).
φ.26α τῇ κοκ: Κατήγκῳ Παυλῇ αωκζ [=1827] Σεπτεμβρίου κγ (ὁμοίως)
φ.26β τῷ ἁγίῳ Θεσσαλονίκης κγ Σεπτεμβρίου
φ.26β τῷ Ξάνθης κγ Σεπτεμβρίου
φ.26β τῷ Βελισσοῦ κγ Σεπτεμβρίου
φ.26β—27α τῷ Βιδύνης αωκζ [=1827] Σεπτεμβρίου κεη (δι' ἄλλης χειρός)
φ.27α τῷ πρώην Τορνόβου Σεπτεμβρίου κεη
φ.28α τῷ Διδυμοτείχου κε Σεπτεμβρίου
φ,27α τῷ Μανουὴλ Νιζούζε (;) κζ Σεπτεμβρίου
φ.27α τῷ Διδ. Ἰωάννῃ κζ Σεπτεμβρίου
φ.27α τῷ Πρεσπῶν κζ Σεπτεμβρίου
φ.27α τῷ Διδ. Ἀλεξάνδρῃ κζ Σεπτεμβρίου
φ.27β τῷ Ἐφέσου λ Σεπτεμβρίου
φ.27β τῷ Καμητάρῃ Ἀλέκῳ λ Σεπτεμβρίου
φ.27β τῷ Διδυμοτοίχου λ Σεπτεμβρίου
φ.27β τῷ προηγουμένῳ Ἰβηρίτῃ κυρίῳ Ἀνθίμῳ εἰς Ἡρακλεῖτζαν τῇ ε Ὀκτωβρίου
φ.27β τῷ Βιζύης τῇ ε Ὀκτωβρίου
φ.27β τῷ Μυριοφύτου τῇ ε Ὀκτωβρίου
φ.27β τῷ Πρωτοσυγκέλλῳ Νεοφύτῳ τῇ ε Ὀκταβρίου
φ.27β τῷ Βιζύης τῇ η Ὀκτωβρίου
φ.27β τῷ Βιδύνης τῇ Ὀκτωβρίου
φ.27β—28α τῷ Ἀρχιμανδρίτῃ Ἰβηρίτῃ κὺρ Γρηγεντίῳ αωκζ [=827] Ὀκτωβρίου α'
φ.28α Πόλιτζα πρὸς τὸν Πανοσιώτατον Ἀρχιμανδρίτην τοῦ ἐν Μόσχᾳ Γραικικοῦ ἡμῶν μοναστηρίου Ἰβήρων κὺρ Γρηγέντιον τῇ α Ὀκτωβρίου 1827
φ.28α Πόλιτζα πρὸς τὸν Πανοσιώτατον Ἀρχιμανδρίτην τοῦ ἐν Μόσχᾳ Γραικικοῦ ἡμῶν μοναστηρίου Ἰβήρων κὺρ Γρηγέντιον τῇ α Ὀκτωβρίου
φ 28β τῷ Σισανίου Ὀκτωβρίου Ι
φ.28β τῷ Θεοδοσίῳ Ἀρχιμανδρίτῃ ἁγιορείτῃ Ὀκτωβρίου ι
φ.28β τῷ Ἰωαννίνων Ὀκτωβρίου ια'
φ.28β τῷ Σάββα Ἰβηρίτῃ εἰς Μόσχαν Ὀκτωβρίου ιη

1) Τοὺς ὁρισμοὺς αὐτοὺς ἐδημοσίευσα ἐν τῷ «Ἐκ)κῷ Φάρῳ» τόμ. ΛΒ' (1933) ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

φ.28β τῷ Φιλιππουπόλεως 'Οκτωβρίου τῇ ιβη
φ.29α τῷ Ξάνθης 'Οκτωβρίου ιβη
φ.29α τῇ Κοκ: Εὐφιμίτζα 'Οκτωβρίου ιβη
φ.29α τῷ Πελιγραδίου 'Οκτωβρίου ιβη
φ.29α—29β τῷ Πρώην ΠατριάρχηΧρυσάνθῳ 'Οκτωβρίου ιβη
φ.29β Τῷ Σοφίας 'Οκτωβρίου ιβ
φ.30α τῷ Νύσσης τῇ καη 'Οκτωβρίου
φ.30α τῷ 'Ονουφρίῳ 'Ιβηρίτῃ τῇ καα 'Οκτωβρίου
φ.30α—30β τῷ Καλλιουπόλεως 'Οκτωβρίου καα
φ.30β—31α τοῖς 'Ιβηρίταις 'Οκτωβρίου καα
φ.31α τῷ Καλλιουπόλεως τῇ καα 'Οκτωβρίου
φ.31α—32β τῷ πρώην Πατριάρχῃ Χρυσάνθῳ εἰς Καισάρειαν τῇ κγ 'Οκτωβρίου
φ.32β τῷ Νυσσάβας 'Οκτωβρίου κβη
φ.32β 33α τῷ ἐν Καισαρείᾳ ἡγουμένῳ τοῦ Τιμίου Προδρόμου 'Οκτωβρίου κβη
φ.33α τῷ πρώην 'Αμασείας 'Οκτωβρίου κβη
φ.33α Παράρτημα τοῦ Γράμματος τοῦ Παναγιωτάτου κὺρ Χρυσάνθου
φ.33β τῷ 'Αδριανουπόλεως τῇ 24 'Οκτωβρίου
φ.33β τῷ Σηλυβρίας τῇ 25 'Οκτωβρίου
φ.33β τῷ Σερρῶν τῇ 25 'Οκτωβρίου
φ.33β τῷ Προικονήσου τῇ κστ' 'Οκτωβρίου
φ.33β τῷ Ζαφειράκῃ 'Ηρακλεινῷ τῇ κστ' 'Οκτωβρίου
φ.33β τῷ Βελᾶς τῇ κστ' 'Οκτωβρίου
φ.33β—34α τῷ Δρυϊνουπόλεως αωκζ' [=1827] 'Οκτωβρίου κδη
φ.34α τῷ Πατριάρχῃ 'Ανθίμῳ τῇ κστ' 'Οκτωβρίου
φ.34α τῷ Νύσσης 'Οκτωβρίου κηη
φ.34α τῷ Φιλιππουπόλεως 'Οκτωβρίου κθη
φ.34α τῷ Τυρουλλώης 'Οκτωβρίου κθη
φ.34α τῷ Σμύρνης 'Οκτωβρίου λη
φ.34α τῷ Χ''Γεωργάκῃ Χ''Λαμπαδαρίῳ Μυριοφυτινῷ 'Οκτωβρίου λη
φ.34β τῷ 'Αρτης
φ.35α τῷ Αὐτῷ Πατριαρχικοσυνοδικὴ 'Επιστολὴ 'Οκτωβρίου κζη
φ.35α τῇ αὐτῷ Πόλιτζα
φ.35β τῇ αὐτῷ 'Οκτωβρίου λαη
φ.35β τῷ Τυρουλώης 'Οκτωβρίου λαη
φ.35β τῷ Διδυμοτοίχου 'Οκτωβρίου λαη
φ.36α τῷ Σαμμοκοβίου τῇ γη νοεμβρίου
φ.36α τοῖς ἐν 'Ρίλλᾳ πατράσιν
φ.36α τῷ Πρεσπῶν τῇ γη νοεμβρίου
φ.36α τῷ Πρωτοσυγκέλλῳ Νεοφύτῳ εἰς Καισάνι τῇ γη Νοεμβρίου
φ.36α τῷ Σοφίας νοεμβρίου 1η
φ.36β τῷ 'Αδριανουπόλεως Νοεμβρίου 7η
φ.36β τῷ Σαμμοκοβίου Νοεμβρίου 7η
φ.36β τῷ 'Ιωαννίνων Νοεμβρίου 7 ἕπεται ἀμέσως
φ.36β τῷ αὐτῷ πόλιτζα
φ.36β—37α τῷ αὐτῷ Νοεμβρίου 9
φ.37α—37β Τῷ Βιδύνης Νοεμβρίου ιαη
φ.37β τῷ Ξάνθης τῇ ιαη Νοεμβρίου
φ.37β τῷ Σοφίας τῇ ιβη τοῦ αὐτοῦ
φ.38α τῷ Πατριάρχῃ Χρυσάνθῳ τῇ ιβη Νοεμβρίου
φ.38α τῷ 'Ιωαννίνων τῇ κεη Νοεμβρίου
φ.38α "Απασι τοῖς ἐπαρχιώταις μας τῇ κστ Νοεμβρίου
φ.38α τῷ Βοδενῶν τῇ κστ' Νοεμβρίου
φ.38α—38β τῷ Βιδύνης τῇ κηη Νοεμβρίου
φ.38β τῷ Βελᾶς τῇ κηη Νοεμβρίου
φ.39α τῷ Φιλιππουπόλεως τῇ κη Νοεμβρίου
φ.39α τῷ Μετρῶν τῇ κη Νοεμβρίου
φ.39α—39β τῷ Νικολάκῃ 'Ιωάννου Νοεμβρίου κη
φ.39β τῷ 'Ρόδου τῇ κηη Νοεμβρίου
φ.40α τῷ Κῴου τῇ κηη Νοεμβρίου
φ.40α τῷ Τορνόβου τῇ κηη Νοεμβρίου
φ.40α τῷ Κορυτζᾶς τῇ κηη Νοεμβρίου

φ.40α τῷ Π. Ἀμασείας εἰς νῆσον Χάλκην τῇ κθ Νοεμβρίου
φ.40α τῷ Βάρνης Νοεμβρίου λη
φ.40β τῷ Ἀμασείας Δεκεμβρίου αη
φ.40β τῷ Νύσσης τῇ 2 Δεκεμβρίου
φ.40β τῷ Κωνσταντίνῳ Κορασίῳ Δεκεμβρίου 2α
φ.40β τῷ Φαναρίου καὶ Φερσάλων Δεκεμβρίου στη
φ.40β—41α τῷ Ἰωαννίνων Δεκεμβρίου στη
φ.41α τοῖς προεστῶσι καὶ Τζορπατζίδες Σκουλαρίου Δεκεμβρίου στ'
φ.41α τῷ Πρωτοσυγκέλλῳ τοῦ Σισανίου Ἀθανασίῳ Δεκεμβρίου ιβη
φ.41α τῷ Γρεβενῶν Δεκεμβρίου ιβ
φ.41α τῷ Νύσσης τῇ αὐτῇ
φ.41β τῷ Πεϊζανδὲ Πετράκη Δεκεμβρίου ιβ (δι' ἄλλης χειρὸς)
φ.41β τῷ Μετρῶν Δεκεμβρίου ιβη (δι' ἄλλης χειρὸς)
φ.42α τοῖς εἰς Φιλιππούπολιν Ἀντωνίῳ Σιάκβιτζ καὶ Γεωργίῳ Σεμερπιτζῇ Δεκεμβρίου ιβη
φ.42α τῷ Σοφίας
φ.42α τοῖς προκρίτοις τῆς χώρας Κεσσανίου ιβ Δεκεμβρίου
φ.42α τῷ Πρωτοσυγκέλλῳ μας τῇ ιβ Δεκεμβρίου
φ.42α τῷ Σαμμοκοβίου τῇ ιγ Δεκεμβρίου
φ.42α τῷ Φιλιππουπόλεως τῇ ιδη Δεκεμβρίου
φ.42α τοῖς Ἰβηρίταις Δεκεμβρίου ιδη
φ.42α τῷ Ἀρχιμανδρίτῃ Ζαχαρίᾳ τῇ ιγη Δεκεμβρίου
φ.42β τῷ Γερμανῷ Ἰβηρίτῃ εἰς Βουκουρέστιον Δεκεμβρίου ιε
φ.42β τοῖς ἐπισκόποις Σταυρουπόλεως καὶ Χρυσουπόλεως τοῖς καὶ προηγουμένοις τῶν κάτω Μοναστηρίων, τῶν ὑποτελούντων τῇ μητροπόλει Ἰωαννίνων καὶ Πωγωνιανῆς Δεκεμβρίου ιε
φ.42β παράρτημα τοῦ πρὸς τοὺς Ἰβηρίτας Γράμματος
φ.43α τῷ Βιδύνης Δεκεμβρίου ιεη
φ.43α τῷ Σισανίου Δεκεμβρίου ιεη
φ.43β τῷ Βιζύης Δεκεμβρίου ιστ'
φ.43β τῷ Λαρίσσης Δεκεμβρίου ιστ'
φ.43β τῷ Καλλιουπόλεως ιη Δεκεμβρίου
φ.44α τῷ Νικολάκῃ Σακιζῇ εἰς Καλλιούπολιν τῇ ιηη Δεκεμβρίου
φ.44α τῷ Διδυμοτοίχου τῇ ιη Δεκεμβρίου
φ.44α τῷ Τζορπατζῇ Στογιάνῳ τῇ ιθη Δεκεμβρίου
φ.44α τῷ Τζορπατζῇ Βούλκῳ τῇ ιθη Δεκεμβρίου
φ.44α τῷ Φιλιππουπόλεως τῇ ιθ Δεκεμβρίου
φ.44α τῷ Διακόνῳ μας Παϊσίῳ τῇ ιθ κεμβρίου
φ.44β τῷ Μυριοφύτου τῇ ιθ Δεκεμβρίου
φ.44β τῷ αὐτῷ τῇ ιθ Δεκεμβρίου
φ.44β τῷ Χ'' Γεωργάκῃ Μυριοφυτιανῷ ιθ Δεκεμβρίου
φ.44β τῇ Ζωΐτζα Παπάζογλου τῇ ιθ Δεκεμβρίου
φ.44β τῷ Ἀρχιμ. Ζαχαρίᾳ κη Δεκεμβρίου
φ.44β—45α τῷ Φιλιππουπόλεως τῇ καη Δεκεμβρίου
φ.45α τῷ Ἀγχιάλου τῇ κγ Δεκεμβρίου
φ.45α τῷ Χ'' Γεωργάκῃ Χ'' Λαμπαδαρίῳ τῇ κδη Δεκεμβρίου
φ.45α τῷ ἐν Μυριοφύτῳ Διδασ. Ἀλεξάνδρῃ τῇ κδ Δεκεμβρίου
φ.45β τῷ Σκευοφύλακι καὶ λοιποῖς πατρᾶσι Βατζικοβανοῖς τῇ κδη Δεκεμβρίου
φ.45β τῷ Τυρουλλώης τῇ κδ Δεκεμβρίου
φ.45β τῷ Νύσσης τῇ κδη Δεκεμβρίου
φ.45β τῷ Φιλιππουπόλεως τῇ κδη Δεκεμβρίου
φ.45β τῷ Ἀδριανουπόλεως τῇ κδη Δεκεμβρίου
φ.46α τῷ Φιλιππουπόλεως τῇ κζη Δεκεμβρίου

φ.46α τῷ Ἄρτης τῇ κζῃ Δεκεμβρίου
φ.46α τῇ Δημητρίῳ Τζίμα τῇ κζ Δεκεμβρίου
φ.46α τῷ Βούλκῳ Τζαλίκογλου τῇ κη Δεκεμβρίου
φ.46α—46β τῷ Σισανίου κθῃ Δεκεμβρίου
φ.47α τῷ Βιδύνης τῇ κθῃ Δεκεμβρίου
φ.47α τῷ Τορνόβου τῇ λῃ Δεκεμβρίου
φ.47α τῷ Σμύρνης τῇ λ Δεκεμβρίου

(φ.47α—92α) 1828

φ.47α Τῷ Πατριάρχῃ κυρὶ Ἀνθίμῳ Ἰανουαρίου Γ'
φ.47α—47β τῷ Ἰωαννίνων 8 Ἰανουαρίου
φ.47β—48α τῷ Τζορπατζῇ Βούλκῳ Τζαλίκογλου 8 Ἰανουαρίου
φ.48α τῷ Τζορπατζῇ Στογιάννῳ 8 Ἰανουαρίου
φ.48α τῷ Φιλιππουπόλεως τῇ 8 Ἰανουαρίου
φ.48α τῷ Παϊσίῳ μας τῇ 8 Ἰανουαρίου
φ.48α τῷ Τυρουλλώης 8 Ἰανουαρίου
φ.48α—48β τῷ Βιζύης 10 Ἰανουαρίου
φ.48β τῷ Ἐλασσῶνος 11 Ἰανουαρίου
φ.48β τῷ Χ'' Γεωργάκῃ Χ'' Λαμπαδαρίου 12 Ἰανουαρίου
φ.49α τῷ Πρωτοσυγκέλλῳ εἰς Κεσσάνι 12 Ἰανουαρίου
φ.49α τῷ Τζορπατζῇ Βλασάκῃ Σαϊντζῇ 13 Ἰανουαρίου
φ.49α τῷ Μυριοφύτου 19 Ἰανουαρίου
φ.49α τῷ Σηλυβρίας 19 Ἰανουαρίου
φ.49α τῷ Σερρῶν 19 Ἰανουαρίου
φ.49α τῷ Νύσσης 11 Ἰανουαρίου
φ.49α τῷ Σβορνικίου 19 Ἰανουαρίου
φ.49α τῷ Πισσιδείας 21 Ἰανουαρίου
φ.49β τῷ Ἀδριανουπόλεως
φ.49β τῷ Πρωτοσυγκέλλῳ μας Νεοφύτῳ 23 Ἰανουαρίου
φ.49β τῷ Ξάνθης 23 Ἰανουαρίου
φ.49β τῷ Τυρουλλώης 24 Ἰανουαρίου
φ.49β τῷ Φιλιππουπόλεως 24 Ἰανουαρίου
φ.49β τῷ Παναγιώτῃ Σκουπρουδῇ 24 Ἰανουαρίου
φ.50α τῷ Γερμανῷ Ἰβηρίτῃ εἰς Βλαχίαν Ἰανουαρίου 24
φ.50α—50β τῷ Σισανίου Ἰανουαρίου 24
φ.50β τῷ Χρυσουπόλεως Λαυρεντίῳ, τῷ Σταυρουπόλεως Τιμοθέῳ καὶ τῷ Ἀρχιμανδρίτῃ Ἁγιοαννίτῃ Δωροθέῳ καὶ λοιποῖς 1828 Ἰανουαρίου 24
φ.50β—51α τῷ Ἰωαννίνων 1828 Ἰανουαρίου 25
φ.51α τῷ καθηγουμένῳ Παϊσίῳ 1828 Ἰανουαρίου 25
φ.51α τῇ Κοκ. Κατήγκῳ Παυλῇ 1828 Ἰανουαρίου 25
φ.51α—51β' τῷ Ἰωαννίνων Φεβρουαρίου α 1828
φ.52α Παράρτημα τοῦ γράμματος τῶν εἰς Βλαχίαν τριῶν καθηγουμένων τοῦ Χρυσουπόλεως καὶ λοιπῶν
φ.52α τῷ Σισανίου Ἰανουαρίου 30
φ.52α τῷ Βιζύης Ἰανουαρίου 30
φ.52α τῇ Κυριακίτζα Γυναικὶ τοῦ μακαρίτου Διδ. Ἰωάννου Ἰανουαρίου 28
φ.52α τῷ Εὐρίπου λα Ἰανουαρίου
φ.52α τῷ Ἀρχ. Κομήσσῳ Παναγιωτάκῃ Ἰανουαρίου 31
φ.52β τῷ Ἄρτης Φεβρουαρίου α 1828
φ.53α τῷ Φιλιππουπόλεως Φεβρουαρίου 2
φ.53α τῷ Τζορπατζῇ Στογιάννῳ Φεβρουαρίου 2
φ.53α Ἐπιστολὴ πρὸς Φιλιππουπόλεως Τζορπατζίδες Πατριαρχικὴ συνοδικὴ Φεβρουαρίου α
φ.53α—53β Πρὸς τοὺς πατέρας τῆς μονῆς [Πασκόβου] ὁμοία Φεβρουαρίου α
φ.53β τῷ Ἄρτης Φεβρουαρίου 2 ἕπεται ἀμέσως

φ 53β Πόλιτζα πρὸς τὸν ἅγιον Ἄρτης κ. Νεόφυτον
φ.54α τῷ Ἄρτης 9 Φεβρουαρίου
φ.54α τοῖς Βαρτζεβινοῖς 9 Φεβρουαρίου
φ.54α τῷ Φιλιππουπόλεως 9 Φεβρουαρίου
φ.54α τῷ Σαμμακοβίου 9 Φεβρουαρίου
φ.54α τῷ Μυριοφύτου 9 Φεβρουαρίου
φ.54α τοῖς Προκρίτοις Ραιδεστοῦ 9 Φεβρουαρίου
φ.54α Προσθήκη εἰς τὸ γράμμα τοῦ Μυριοφύτου
φ.54β τῷ Πρωτοσυγκέλλῳ μας 9 Φεβρουαρίου
φ.24β τῷ Βιδύνης 9 Φεβρουαρίου
φ.54β τῷ Χ'' Γεωργάκη Μυριοφύτου 9 Φεβρουαρίου
φ.54β τῷ Μυριοφύτου 9 Φεβρουαρίου
φ.54β τῷ Ἰωαννίνων 10 Φεβρουαρίου
φ.54β τῷ Βιδύνης 14 Φεβρουαρίου
φ.54β τῷ Φιλιππουπόλεως 15 Φεβρουαρίου
φ.55α τῷ Ἐλασσῶνος 15 Φεβρουαρίου
φ.55α τῷ Νικολάῳ Δρούγκα Σερραίῳ 15 Φευρ.
φ.55α τῷ Οἰκονόμῳ Θεσσαλονίκης 15 Φευρουαρίου
φ.55α τοῖς Ἰβηρίταις 16 Φευρουαρίου
φ.55α τῷ Σοφίας 16 Φευρουαρίου
φ.55α τῷ Πελιγραδίου 19 Φευρουαρίου
φ.55α τῷ Σβορνικίου
φ.55β τῷ Λιμπεράκη εἰς Ἀνδριανούπολιν 19 Φευρουαρίου
φ.55β τῷ Διδυμοτείχου 19 Φευρουαρίου
φ.55β τῷ Διδυμοτείχου 19 Φεβρουαρίου
φ.55β τῷ Σαμακοβίου 19 Φευρουαρίου
φ.55β τῷ Νύσσης 19 Φευρουαρίου
φ.55β τῷ Καλλιουπόλεως 19 Φευρουαρίου
φ.55β Διδυμοτοίχου 21 Φευρουαρίου
φ.55β τῷ Μετρῶν 21 Φευρουαρίου
φ.56α τῷ εἰς Διδυμότειχον Διζδάκρετζῆπ πέϊ 21 Φευρουαρίου
φ.56α τῷ Σοφίας 21 Φευρουαρίου
φ.56α τῷ Καλλιουπόλεως 21 Φευρουαρίου
φ.56α τῷ Βιδύνης 26 Φευρ. ἕπεται ἀμέσως
φ.56α Πόλιτζα πρὸς τὸν Πανιερώτατον ἅγιον Βιδύνης Γερμανὸν 26 Φευρουαρίου 1828
φ.56α τοῖς Ἰβηρίταις 27 Φευρουαρίου
φ.56β τῷ Πόσνας 27 Φευρουαρίου
φ.56β τῷ Φιλιππουπόλεως 28 Φευρουαρίου
φ.56β τῇ κοκ. Εὐφημίτζα 28 Φευρουαρίου
φ.57α τῷ Βιζύης Μαρτίου 2
φ.57α τῷ Μυριοφύτου Μαρτίου 3
φ.57α τῷ Διδυμοτοίχου Μαρτίου 3
φ.57β τῷ Πρωτοσυγκέλλῳ μας 3 Μαρτίου
φ.57β τῷ Ἀδριανουπόλεως 3 Μαρτίου
φ.57β τῷ Μυριοφύτου 10 Μαρτίου
φ.57β τῷ Δράμας 10 Μαρτίου
φ.57β τοῖς Πατράσι τοῦ μοναστηρίου τῆς Εἰκοσιφοινίσσης 6 Μαρτίου
φ.57β τῷ Π. Ἐλασσῶνος 6 Μαρτίου
φ.57β τῷ Κρήτης 8 Μαρτίου
φ.58α τῷ Πέτρας 8 Μαρτίου
φ.58α τῷ Σιτείας 8 Μαρτίου
φ.58α τοῖς ἡγουμένοις τῶν μοναστηρίων τῶν Ῥουμελικῶν τῶν ὄντων εἰς Βλαχίαν 13 Μαρτίου
φ.58α τῷ Ἀρχιμανδρίτῃ Δαμασκηνῷ τῷ ποτὲ Λαυριώτῃ 13 Μαρτίου
φ.58α—58β τῷ Σισανίου 13 Μαρτίου
φ.58β τῷ Πατριάρχῃ Ἀνθίμῳ 13 Μαρτίου
φ.58β τῷ Διδυμοτοίχου 13 Μαρτίου
φ.58β τῷ Σαμμακοβίου 13 Μαρτίου
φ.58β τῷ Θηβῶν 13 Μαρτίου
φ.59α τῷ Φιλιππουπόλεως 13 Μαρτίου
φ.59α τῷ Προύσσης 15 Μαρτίου
φ.59α τῷ Ἀγκύρας 16 Μαρτίου
φ.59α τῇ Κατήγκῳ Παυλῇ Μαρτίου 16
φ.59α τῷ Τυρουλλώης 16 Μαρτίου
φ.59α τῷ Καλλιουπόλεως 16 Μαρτίου

φ.59α τῷ Αὐτῷ 16 Μαρτίου
φ.59β τοῖς Σκαλωτιανοῖς Μαρτίου 20
φ.59β-60α τῷ Πρωτοσυγκέλλῳ μας[Νεοφύτῳ] Μαρτίου 20
φ.60α τῷ αὐτῷ 20 Μαρτίου
φ.60α-60β τῷ Μυριοφύτου 20 Μαρτίου
φ.60β τῷ εἰς Ἡράκλειαν Ἀρχιμανδρίτῃ μου 20 Μαρτίου
φ.60β τῷ Παϊζαδὲ Πετράκῃ 22 Μαρτίου
φ.60β—61α τῷ πρώην Πατριάρχῃ Χρυσάνθῳ Μαρτίου αῃ
φ.61α τῇ κυρὰ Βασιλικῇ 23 Μαρτίου
φ.61α τῷ Καισαρείας 23 Μαρτίου
φ.61α τῷ Βιζύης Ἀπριλίου 3
φ.61α τῷ Θεσσαλονίκης Ἀπριλλίου 3
φ.61α τῷ Πρεσπῶν Ἀπριλίου 3
φ.61α—61β' τῷ διδ. Ἀλεξάνδρῳ
φ.61β τῷ Φιλιππουπόλεως τῇ (ἄνευ ἡμερομηνίας)
φ.61β τῇ κοκ. Εὐφημίᾳ 10 Ἀπριλλίου
φ.62α τοῖς Βατζικοβινοῖς 10 Ἀπριλλίου
φ.62α τῷ Σκευοφύλακι [Σιλβέστρῳ] τῇ 5 Ἀπριλλίου
φ.62α τοῖς Ἰβηρίταις τῇ 5 Ἀπριλλίου
φ.62α τῷ Σοφίας 5 Ἀπριλίου
φ.62β τῷ Βιζύης 5 Ἀπριλλίου
φ.62β τῷ Οὐζίτζης 5 Ἀπριλίου
φ.62β τῷ Ἰωαννίνων 1828 5 Ἀπριλίου
φ.63α τῷ Κασσανδρείας 5ῃ Ἀπριλίου
φ.63α τῷ Πλαταμῶνος 5 Ἀπριλίου
φ.63α τῷ Γρεβενῶν 5 Ἀπριλίου
φ.63α τῷ Ἀναστασίῳ Θεσσλ. [=Θεσσαλονίκης] 5 Ἀπριλίου
φ.63α τῷ Ἐλασσῶνος 8 Ἀπριλίου
φ.63α τῷ Βλασάκι Σαϊτζῇ 5 Ἀπριλίου
φ.63β Πόλιτζα πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Βενέδικτον 5 Ἀπριλλίου
φ.63β—64α τῷ Σβορνικίου 8 Ἀπριλίου
φ.64α—64β τῷ Σβορνικίου [Γαβριὴλ] (δι'ἄλλης χειρὸς)
φ.64β τῷ Ἀνδριανουπόλεως 10 Ἀπριλίου
φ.65α τῷ Τορνόβου 10 Ἀπριλίου
φ.65α τῷ Βιδύνης 10 Ἀπριλίου
φ.65α τῷ Φιλιππουπόλεως 10 Ἀπριλίου
φ.65α τῷ Λιμπεράκῃ Δημητρίου 12 Ἀπριλλίου
φ.65β τῷ Βελισσοῦ 16 Ἀπριλλίου
φ.65β τῷ Βοδενῶν 16 Ἀπριλλίου
φ.65β—66α τῷ Βοδενῶν Πατριαρχικὴ 10 Ἀπριλλίου
φ.66α τῷ Πρώην Κωνσταντινουπόλεως Χρυσάνθῳ 16 Ἀπριλλίου
φ.66α τῷ Σμύρνης 16 Ἀπριλίου
φ.66α τῷ Ἀρχ. Κομίσσῳ Παναγιωτάκῃ 16 Ἀπριλίου
φ.66α τῷ Διδυμοτοίχου 16 Ἀπριλίου καὶ συνέχεια ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ 20 Ἀπριλίου
φ.66α τῷ Δημητράκῃ εἰς Μυριόφυτον 20 Ἀπριλίου
φ.66α—66β τῷ Νύσσης 21 Ἀπριλίου
φ.66β τῷ Γενναδίῳ 21 Ἀπριλίου
φ.66β τῷ Βιδύνης 21 Ἀπριλίου
φ.66β τῷ Νικολάκῃ Σακιζλόγλου 21 Ἀπριλίου
φ.66β τῷ Σαμμακοβίου 21 Ἀπριλίου
φ.67α τῷ Σοφίας 21 Ἀπριλίου
φ.67α τῷ Φιλιππουπόλεως 24 Ἀπριλίου
φ.67α τῷ Ἄρτης 25 Ἀπριλίου
φ.67α τῷ Κωνσταντίνῳ αὐταδέλφῳ τοῦ Ἰωαννίνων τῇ κεῃ Ἀπριλίου
φ.67α τῷ Μυριοφύτου 25 Ἀπριλίου
φ.67α τῷ αὐτῷ 25 Ἀπριλίου
φ.67α τῷ Αἴνου 26 Ἀπριλίου
φ.67α—67β τῷ Σησανίου 29 Ἀπριλίου
φ.67β τῷ αὐτῷ τῇ αὐτῇ
φ.67β τῷ Προύσσης τῇ 30 Ἀπριλίου
φ.67β τῷ Βιδύνης τῇ 30 Ἀπριλίου
φ.67α τῷ Μεθύμνης τῇ 31 Ἀπριλίου
φ.67β τῷ Βελισσοῦ Μαΐου 1
φ.67β τῷ Σηλλυβρίας τῇ 10 Μαΐου
φ.68α τῷ Ξάνθης 10 Μαΐου
φ.68α τῷ Πρεσπῶν τῷ αὐτῷ
φ.68α τῷ Ἀθανασάκῃ Δάζογλου τῇ αὐτῇ
φ.68α τῷ Σκευοφύλακι Σταυρῇ 10 Μαΐου

φ.68α τῷ Νύσσης (;) τῇ αὐτῇ
φ 68α τῷ Λιτίτζης Μαΐου 11
φ.68α τῷ Κορυτζᾶς 11 Μαΐου
φ.68α τῷ Ἐλασσῶνος τῇ 11 Μαΐου
φ.68α—68β τῷ Φιλιππουπόλεως 12 Μαΐου
φ.68β τῷ Σοφίας 12 Μαΐου
φ.68β Διὰ Ἀντώνιον Στάνοβιτζ καὶ Γεώργιον Χαλεπῆ τῷ Γεωργίῳ Ζολότοβιτζ 12 Μαΐου
φ.69α τῷ Ὀστιαρίῳ Μητάκῳ 13 Μαΐου
φ.69α τῷ Καλλιουπόλεως 13 Μαΐου
φ.69α τοῖς Καλλιπολίταις 13 Μαΐου
φ.69α τῷ Καλλιουπόλεως
φ.69α τῷ Μυριοφύτου 17 Μαΐου
φ.69β τῷ Βιδύνης 19 Μαΐου
φ.69β τῷ Διδυμοτοίχου 19 Μαΐου
φ.69β τῷ Ζαφειράκῃ εἰς Ἡράκλειαν 19 Μαΐου
φ.69β τῷ Καλλιουπόλεως Ἰουνίου 1
φ.69β τῷ Τζελ. Γιάννῃ Βουλγάρογλου Ἰουνίου α
φ.69β—70α τῷ Πρωτοσυγκέλλῳ 2 Μαΐου
φ.70α τοῖς Σκαλωτιανοῖς 2 Ἰουνίου
φ.70α τῷ Μυριοφύτῳ 2 Ἰουνίου
φ.70α τῷ Φιλιππουπόλεως 2 Ἰουνίου
φ.70α τῷ Βιζύης 3 Ἰουνίου
φ.70α τῷ Μετρῶν 3 Ἰουνίου
φ.70α τῷ Κασσανδρείας Ἰουνίου 3
φ.70α τῷ Ἀναστασίῳ Θεοδώρου Ἰουνίου 3
φ.70α τῷ Ἁγίῳ Σοφίας 5 Ἰουνίου
φ.70β τῷ Ἄρτης 5 Ἰουνίου
φ.70β τῷ Κωστάκῃ αὐταδέλφῳ τοῦ Ἰωαννίνων 5 Ἰουνίου
φ.70β τοῖς Εἰκοσιφοινισσιώταις 6 Ἰουνίου
φ.70β τῷ Π. Ἐλασσῶνος 6 Ἰουνίου
φ.70β τῷ Γρεβενῶν 9 Ἰουνίου
φ.71α τῷ Δ. Ἀλεξανδρῇ 9 Ἰουνίου
φ.71α τῷ Κεστενεηλίου 11 Ἰουνίου
φ.71α τῷ Πρεσπῶν 11 Ἰουνίου
φ.71α—71β Ἐπιστολὴ Πατριαρχικὴ (πρὸς τοὺς Τζορπατζίδες τῆς χώρας, Καλοφεριοῦ τῆς ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως)
φ.71β τῷ Φιλιππουπόλεως 12 Ἰουνίου
φ.71β τῷ Μετρῶν 22 Ἰουνίου
φ.71β τῷ Μυριοφύτου Ἰουνίου 22
φ.71β τῷ αὐτῷ Ἰουνίου 25
φ.72α τῷ Λιμπεράκῃ Δημητρίῳ 25 Ἰουνίου
φ.72α—72β τοῖς Καλλιουπολίταις 25 Ἰουνίου
φ.72β Προσθήκη εἰς τὸ κατὰ Μάϊον Γράμμα τοῦ Βελισσοῦ 25 Ἰουνίου
φ.72β τῷ Διδυμοτοίχου 25 Ἰουνίου
φ.72β—73α τῷ Καλλιουπόλεως Ἰουνίου 25
φ.73α τῷ Γιάγκῳ Βουλγάρογλου Ἰουνίου 25
φ.73α—74α τοῖς Ἰβηρίταις 25 Ἰουνίου
φ.74α τοῖς Πατρᾶσι τοῦ Ἱεροῦ Κοινοβίου τῆς Σιμόπετρας 25 Ἰουνίου
φ.74α τῷ Φιλιππουπόλεως 27 Ἰουνίου
φ.74α τῷ Μυριοφύτου 27 Ἰουνίου
φ.74β τοῖς Ἰβηρίταις 27 Ἰουνίου
φ.74β τοῖς εἰς Μαλγαρᾶ Προκρίτοις 29 Ἰουνίου
φ.74β τῷ Νικολάκῃ Σακιτζλόγλου 5 Ἰουλίου
φ.74β—75α τῷ Νυσσάβας Ἰουλίου 11
φ.75α τῷ Νύσσης Ἰουλίου 11
φ.75α τῷ Σοφίας Ἰουλίου 11
φ.75β τῷ Σαμμοκοβίου Ἰουλίου 11
φ.75β τῷ αὐτῷ Πόλιτζα 11 Ἰουλίου
φ.75β τῷ Πρωτοσυγκέλλῳ 11 Ἰουλίου
φ.75β τῷ Μυριοφύτου 11 Ἰουλίου
φ.75β τῷ Σηλλυβρίας 14 Ἰουλίου
φ.76α τῷ Ξάνθης Ἰουλίου 15
φ.76α τῷ Μυριοφύτου Ἰουλίου 15
φ.76α τῷ αὐτῷ Ἰουλίου 20
φ.76α τῷ Τυρουλλώης Ἰουλίου 20
φ.76α τῷ εἰς Ἡράκλειαν Ἀρχιμανδρίτῃ Ἰουλίου 20
φ.76α τῷ Ῥόδου Ἰουλίου 25
φ.76β τῷ Κῴου 25 Ἰουλίου
φ.76β τῷ Χρηστοδούλῳ Τζακάλογλου 25 Ἰουλίου

φ.76β τῷ Σμύρνης 25 'Ιουλίου
φ.76β τῷ Πρῴην Κωσταντινουπόλεως 'Ανθίμῳ 25 'Ιουλίου
φ.76β τῷ Κύπρους 25 'Ιουλίου
φ.76β τῷ 'Αρχιμ. Ζαχαρίᾳ 26 'Ιουλίου
φ.76β τῷ Μυριοφύτου 26 'Ιουλίου
φ.76β τῷ 'Αρχιμανδρ. εἰς 'Ηράκλειαν 26 'Ιουλίου
φ.76β τῷ 'Ιακώβῳ 26 'Ιουλίου
φ.77α τῷ Καλλιουπόλεως 26 'Ιουλίου
φ.77α—77β τῷ Γιάγκῳ Βουλγάρογλου 28 'Ιουλίου
φ.77β τῷ Διδυμοτοίχου 28 'Ιουλίου
φ.77β τῷ 'Αδριανουπόλεως 28 'Ιουλίου
φ.78α τῷ Πρωτοσυγκέλλῳ 28 'Ιουλίου
φ.78α τῷ Σιδέρῃ 'Ιουλίου 28
φ.78α—78β τῷ Καλλιουπόλεως 28 'Ιουλίου
φ.78β τῷ Λιμπεράκῃ 30 'Ιουλίου
φ.79α τῷ Γεωργάκῃ Μυριοφυτινῷ 30 'Ιουλίου
φ.79α τῷ Φιλιππουπόλεως τῇ 31 'Ιουλίου
φ.79α τῷ Μύλου τῇ 31 'Ιουλίου
φ.79α—79β τῷ Σοφίας τῇ 31 'Ιουλίου
φ.79β—80α τῷ Χρυσάνθῳ Πατριάρχῃ 31 'Ιουλίου
φ.80α—80β τῷ 'Αγγύρας 31 'Ιουλίου
φ.80β τῇ Κατήγκῳ Παύλῃ 31 'Ιουλίου
φ.80β τῷ Μυριοφύτου 3 Αὐγ.
φ.80β τῷ 'Αρχ. εἰς 'Ηράκλειαν 3 Αὐγούστου
φ.80β τῷ Πρωτοσυγκέλλῳ 3 Αὐγούστου
φ.80β—81α τῷ Σοφίας 3 Αὐγούστου
φ.81β τῷ Σαμμακοβίου 5 Αὐγούστου
φ.81β τῷ Μετρῶν 5 Αὐγούστου
φ.81β τῷ Ταυουλαρίῳ Χ Δημητρίῳ εἰς Πάνίδον 7 Αὐγούστου
φ.81β τῷ Μυριοφύτου 7 Αὐγούστου
φ.81β τῷ Αὐτῷ 8 Αὐγούστου
φ.81β τῷ Σμύρνης 14 Αὐγούστου
φ.81β τῷ 'Αρχιμανδρίτῃ 14 Αὐγούστου
φ.81β τῷ Αὐτα[illegible]λφῳ τοῦ Νύσσης 'Αθανασίῳ 27 Αὐγούστου
φ.82α τῷ Σηλλυβρίας 27 Αὐγούστου
φ.82α τῷ Πρωτοσυγκέλλῳ 29 Αὐγούστου
φ.82α τῷ Σηλλυβρίας 29 Αὐγούστου
φ.82α τῷ Τζελ. Γιάνκῳ Βουλγάρογλου 30 Αὐγούστου
φ.82α τῷ Μετρῶν 30 Αὐγούστου
φ.82α τῷ Γάνου 30 Αὐγούστου
φ.82α τῷ Θεσσαλονίκης 30 Αὐγούστου
φ.82α τῷ Φιλιππουπόλεως 30 Αὐγούστου
φ.82α τῷ Μετρῶν α Σεπτεμβρίου
φ.82β τῷ Νικολάκῃ Σακιτζόγλου 8 Σεπτεμβρίου
φ.82β τῷ Μετρῶν 9 Σεπτεμβρίου
φ.82β τῷ Μυριοφύτου 9 Σεπτεμβρίου
φ.82β τῷ Βιζύης 10 Σεπτεμβρίου
φ.82β τῷ Πρωτοσυγκέλλῳ 14 Σεπτεμβρίου
φ.82β τῷ Βιζύης 15 Σεπτεμβρίου
φ.82β τῷ Χρυσάνθῳ Πατριάρχῃ 15 Σεπτεμβρίου
φ.82β τῷ Νύσσης 15 Σεπτεμβρίου
φ.83αβ τῷ 'Ιωαννίνων 16 Σεπτεμβρίου
φ.83β τῷ Τυρούλλώης Σεπτεμβρίου 17
φ.83β τῷ Μετρῶν Σεπτεμβρίου 17
φ.83β τῷ 'Ιωαννίνων Σεπτεμβρίου 20
φ.84α τῷ Διδυμοτοίχου 17 Σεπτεμβρίου
φ.84α τῷ Αὐτῷ
φ.84α τῷ Λιμπεράκῃ Δημητρίῳ 21 Σεπτεμβρίου
φ.84α τῷ 'Αρχιμ. εἰς 'Ηράκλειαν 21 Σεπτεμβρίου
φ.84β τῷ 'Ιωαννίνων 21 Σεπτεμβρίου
φ.84β τῷ Φιλιππουπόλεως 21 Σεπτεμβρίου
φ.84β τῷ Σαμμακοβίου 21 Σεπτεμβρίου
φ.84β τῷ Πρωτοσυγκέλλῳ τοῦ Σισανίου 21 Σεπτεμβρίου
φ.84β τῷ Γρεβενῶν 21 Σεπτεμβρίου
φ.84β—85α τῷ Σοφίας 21 Σεπτεμβρίου
φ.85α τῷ 'Ελασσῶνος 22 Σεπτεμβρίου
φ.85α τῷ Νικολάῳ Δρούγκᾳ 22 Σεπτεμβρίου

φ.85α τῷ Σερρῶν 22 Σεπτεμβρίου
φ.85α τοῖς Ἰβηρίταις 22 Σεπτεμβρίου
φ.85α —85β τῷ Σβορνικίου 24 Σεπτεμβρίου
φ.85β τῷ Ἰωαννίνων 24 Σεπτεμβρίου
φ.85β τῷ Κασσανδρείας24 Σεπτεμβρίου
φ.85β τῷ Αἴνου 24 Σεπτεμβρίου
φ.85β τῷ Δημητριάδος 24 Σεπτεμβρίου
φ.85β τῷ Πρεσπῶν 24 Σεπτεμβρίου
φ.85β τῷ Σοφίας 27 Σεπτεμβρίου
φ.85β—86α τῷ Ῥόδου 28 Σεπτεμβρίου
φ.86α τῷ Μετρῶν Ὀκτωβρίου 3
φ.86α τῷ Πρωτοσυγκέλλῳ Ὀκτωβρίου 4
φ.86β τῷ Φιλιππουπόλεως Ὀκτωβρίου 5
φ.86α τῷ Κρήτης 5 Ὀκτωβρίου
φ.86α τῷ Διδυμοτοίχου 5 Ὀκτωβρίου
φ.86α τῷ Γιάννῳ Βουλγάρογλου 10 Ὀκτωβρίου
φ.86β τῷ Ἐλασσῶνος 14 Ὀκτωβρίου
φ.86β τῷ Τυρουλλώης 16 Ὀκτωβρίου
φ.86β τῷ Μετρῶν 17 Ὀκτωβρίου
φ.86β τῷ Προηγουμένῳ Γρηγορίῳ εἰς Μελένικον 17 Ὀκτωβρίου
φ.86β τῷ Ἐλασσῶνος 18 Ὀκτωβρίου
φ.86β τῷ Βιζύης τῇ αὐτῇ
φ.86β τῷ Διδυμοτοίχου 22 Ὀκτωβρίου
φ.86β τῷ Ῥόδου 23 Ὀκτωβρίου
φ.86β τῷ Σαμμακοβίου 23 Ὀκτωβρίου
φ.86β τῷ Λιμπεράκῃ 27 Ὀκτωβρίου
φ.87α τῇ Εὐφημίτζᾳ 28 Ὀκτωβρίου
φ.87α τῷ Διδυμοτοίχου 28 Ὀκτωβρίου
φ.87α τῷ Λιμπεράκῃ 29 Ὀκτωβρίου
φ.87α τῷ Φιλιππουπόλεως 29 Ὀκτωβρίου
φ.87α τῷ Νύσσης 29 Ὀκτωβρίου
φ.87α τῷ Ξάνθης 29 Ὀκτωβρίου
φ.87α τῷ Πρωτοσυγκέλλῳ 29 Ὀκτωβρίου
φ.87α τῷ Αὐτῷ 2 Νοεμβρίου
φ.87β τῷ Ἄρτης
φ.87β τῷ Δημητρίῳ Τζίμᾳ 3 Νοεμβρίου
φ.88α τῷ Ἰωαννίνων 4 Νοεμβρίου
φ.88α τῷ Βελισσοῦ 5 Νοεμβρίου
φ.88α τῷ Προύσσης 7 Νοεμβρίου
φ.88α τῷ Ἀρχιμ. Ζαχαρίᾳ 8 Νοεμβρίου
φ.88α τῷ Ἀρχ. Γρηγορίῳ 9 Νοεμβρίου
φ.88α τῷ Μυριοφύτου 10 Νοεμβρίου
φ.88α τῷ Χ" Γεωργάκῃ 10 Νοεμβρίου
φ.88α τῷ Τζορ. Βούλκῳ 13 Νοεμβρίου
φ.88α τῷ Ἀρχιμ. Ζαχαρίᾳ 14 Νοεμβρίου
φ.88β τῷ Σηλλυβρίας 14 Νοεμβρίου
φ.88β τῷ Σοφίας 16 Νοεμβρίου
φ.88β τῷ Σαμμακοβίου 16 Νοεμβρίου
φ.88β τοῖς Καλλιπολίταις 19 Νοεμβρίου
φ.88β τῷ Μετρῶν 21 Νοεμβρίου
φ.88β τῷ Πρωτοσυγκέλῳ 21 Νοεμβρίου
φ.88β τῷ Γερμανῷ Ἰβηρίτῃ 21 Νοεμβρίου
φ.88β τῇ Μαριωρίτζᾳ Κορωναίου 21 Νοεμβρίου
φ.89α τῷ Ἐλευθερουπόλεως 21 Νοεμβρίου
φ.89α τῷ Ξάνθης 21 Νοεμβρίου
φ.89α τῷ Φιλιππουπόλεως 21Νοεμβρίου
φ.89α τῷ Γρεβενῶν τῇ 21 Νοεμβρίου
φ.89α τῷ Ἀρχιμανδρίτῃ 24 Νοεμβρίου
φ.89α τῷ Τυρουλλώης 24 Νοεμβρίου
φ.89α τῷ εἰς Ἡρακλείτζαν Ἡγουμένῳ 27 Νοεμβρίου
φ.89α τῷ Ἀρχιμ. Θεοδοσίῳ 27 Νοεμβρίου
φ.89α τῷ Προϊλαβοδρύστρας 28 Νοεμβρίου
φ.89α τῇ Μαριωρίτζᾳ Κορωναίου 28 Νοεμβρίου
φ.89α—89β τοῖς Ἰβηρίταις 28 Νοεμβρίου
φ.89β τῷ Πατριάρχῃ Ἀνθίμῳ 2 Δεκεμβρίου
φ.89β τῷ Νυσσάβας 2 Δεκεμβρίου
φ.90α τῷ Δράμας 2 Δεκεμβρίου
φ.90α τῷ Διδυμοτείχου 8 Δεκεμβρίου
φ.90α τῷ Σιδέρι Χ" Γιάννη εἰς Κεσσάνι 7 Δεκεμβρίου
φ.90α τῷ Ἀρχιμ. Ζαχαρίᾳ 7 Δεκεμβρίου
φ.90β τῷ Ζαφειράκῃ 14 Δεκεμβρίου
φ.90β τῷ Ἰωαννίνων 14 Δεκεμβρίου
φ.90β τῷ Αὐτῷ 14 Δεκεμβρίου
φ.90β τῷ Καλλιουπόλεως15 Δεκεμβρίου

φ.90β τῷ Νικολάκη Σακιζλόγλου 15 Δεκεμβρίου
φ.90β τῷ Γάνου 15 Δεκεμβρίου
φ.91α τῷ Νικαίας 15 Δεκεμβρίου
φ.91α τῷ Στάνοβιτζ καὶ Γ. Χαλεπῆ 17 Δεκεμβρίου
φ.91α τῷ Βουλκάνῳ Πεϊλικτζῆ 17 Δεκεμβρίου
φ.91α τῷ Νύσσης 17 Δεκεμβρίου
φ.91α τῷ Νύσσης
φ.91α τῷ Κώου 17 Δεκεμβρίου
φ.91α—91β τῷ Σοφίας 18 Δεκεμβρίου
φ.91β τῷ Μαριώρα Ταφραλῆ 18 Δεκεμβρίου
φ.91β τῷ Ἰωαννίνων
φ.91β τῷ Σβορνικίου 28 Δεκεμβρίου
φ.91β τῷ Μυριοφύτου 28 Δεκεμβρίου
φ 91β τῷ Βελισσοῦ 30 Δεκεμβρίου
φ.91β τῷ Ἐλασσῶνος 30 Δεκεμβρίου
φ.91β τῷ Φιλιππουπόλεως 31 Δεκεμβρίου
φ.92α τῷ Ἰωαννίνων 31 Δεκεμβρίου
φ.92α τῷ Λιμπεράκη Δημητρίῳ 31 Δεκεμβρίου

(*φ.92α—96α*) Α ω κ ϑ' *[1829]*

φ.92α τῇ Κατήγκῳ Παυλῇ Ἰανουαρίου 8
φ.92α τῷ Κασσαρείας 8 Ἰανουαρίου
φ 92α τῷ Σμύρνης 8 Ἰανουαρίου
φ.92α τῷ Κασσανδρείας 8 Ἰανουαρίου
φ.92α τῷ Ἀρχιμανδρίτῃ Λεοντίῳ 8 Ἰανουαρίου
φ.92α—92β' τῷ Ἐλασσῶνος 11 Ἰανουαρίου
φ.92β τῷ Ἀγκύρας 16 Ἰανουαρίου
φ 92β τῷ Θεσσαλονίκης 16 Ἰανουαρίου
φ.92β τῷ Ἀρχιμ. Ζαχαρίᾳ 17 Ἰανουαρίου
φ.92β τῷ εἰς Σκουλάρι Ταυουλαρίῳ καὶ λοιποῖς 17 Ἰανουαρίου
φ.92β τῷ Χ" Φωτάκῃ 18 Ἰανουαρίου
φ 92β τῷ Συνεσίῳ Ἰβηρίτῃ 18 Ἰανουαρίου
φ.92β τῷ Ἀναστασίῳ Θεοδώρου 18 Ἰανουαρίου
φ.92β τῷ Τορνόβου 18 Ἰονουαρίου
φ.92β τῷ Σηλλυβρίας 18 Ἰανουαρίου
φ.92β τῷ Σομμακοβίου 18 Ἰανουαρίου
φ.93α τῷ Προύσσης 18 Ἰανουαρίου
φ.93α τῷ Φιλιππουπόλεως Ἰανουαρίου
φ.93α τῷ Σοφίας 18 Ἰανουαρίου
φ.93α τῷ Λαρίσσης 18 Ἰανουαρίου
φ.93α τῷ Νυσσάβας 19 Ἰανουαρίου
φ.93α τῷ Ξάνθης κ Ἰανουαρίου
φ.93α τῷ Ἀμασείας τῇ 30 Ἰανουαρίου
φ.93β τῷ Ἐλασσῶνος τῇ 30 Ἰανουαρίου
φ.93β τῷ Πατριάρχῃ Ἀνθίμῳ α' Φεβρουαρίου
φ.93β τῷ Νικολάκη Σακιζλόγλου ἀ Φεβρουαρίου
φ 93β τῷ Καλλιουπόλεως
φ.94α τῷ Ταυλαρίῳ εἰς Πάνοδον 8 Φεβρουαρίου
φ.94α Ἅπασι τοῖς ἐφορευομένοις μας Φεβρουαρίου
φ.94α Ἀπὸ Ἡράκλειαν τῷ αὐταδέλφῳ μας ιδ Φεβρουαρίου
φ.94α τῷ Κυριάκη Κάπηλα 16 Φεβρουαρίου
φ.94α τῷ Ἀλεξίῳ Ἰματζήπασι 16 Φεβρουαρίου
φ 94α τῷ αὐταδέλφῳ μας 16 Φευρουαρίου
φ.94β Ἄγραφον
φ.95α [Τῷ Πατριάρχῃ Ἀγαθαγγέλῳ]
φ.95α—95β τῷ Κωνσταντίνῳ Προύζῳ
φ.95β τῷ αὐταδέλφῳ μου
φ.95β τῷ Τζελ. Νικολάκη τοῦ Ἐφέσου
φ.95β
φ.95β
φ.96α Ἄγραφον

Δυστυχῶς ἐν τῷ Κώδικι τούτῳ δὲν σημειοῦνται τὰ ὀνόματα τῶν ἀρχιερέων, ἀλλ' ἁπλῶς μόνον τὰ ὀνόματα τῶν ἐπαρχιῶν, ἐκτὸς μόνον ἐλαχίστων ὀνομάτων ἀρχιερέων, τὰ ὁποῖα ἀναγράφονται εἰς τὰς πολίτσας αὐτῶν, διὸ ἐπιβάλλεται νὰ γράψω καὶ περὶ αὐτῶν ὀλίγας λέξεις, ἵνα οὕτω

καταστῶσι γνωστοὶ ὅλοι οἱ ἐν αὐτῷ ἀρχιερεῖς ἐφορευόμενοι καὶ μή. Ἐκ τῆς ἐπισταμένης μελέτης τοῦ κώδικος συνέταξα τὸν ἑξῆς ἀλφαβητικὸν κατάλογον τῶν ἐπαρχιῶν, ἐξ ὧν ἄλλαι μὲν κατὰ τὸ ἀνωτέρω ἔγγραφον ἀνήκουσιν εἰς τὴν Α΄ τάξιν, ἄλλαι δὲ εἰς τὴν Β΄ καὶ ἄλλαι εἰς τὴν Γ΄ τάξιν.

Ἀγκύρας Μελέτιος, ὅστις διεδέξατο τὸν Μεθόδιον (1814—1819) τὸν εἶτα Πατριάρχην Ἀντιοχείας, καὶ διετέλεσε τοιοῦτος ἀπὸ τοῦ 1820 καὶ ἑξῆς,[1] τῷ δὲ 1832 ἐξελέγη πρόεδρος Ἀγκύρας ὁ Καισαρείας Γεράσιμος ὁ ἀπὸ Οὐζίτσης[2]).

Πρὸς αὐτὸν γράφει ὁ Ἡρακλείας Ἰγνάτιος τέσσαρας ἐπιστολάς, μίαν τῷ 1824, δύο τῷ 1828 καὶ μίαν τῷ 1829. Ἡ Ἄγκυρα ἀνῆκεν εἰς τὴν Α΄ τάξιν.

Ἀγχιάλου Ἄνθιμος κατὰ τὸν Ἀμασείας Ἄνθιμον Ἀλεξούδην. Ἀπὸ τοῦ 1813—1821 ἦτο Ἀγχιάλου ὁ πρῴην Φιλιππουπόλεως ***Εὐγένιος Καραβίας*** [3]) ὁ κρεμασθεὶς τῇ 10 Ἀπριλίου 1821 μετὰ τοῦ Ἐθνομάρτυρος Πατριάρχου Γρηγορίου Ε΄, διεδέχθη αὐτὸν ὁ Γεράσιμος καὶ τοῦτον ὁ Ἄνθιμος, ὁ εἶτα Κυζίκου καὶ κατόπιν Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Πρὸς αὐτὸν μίαν ἐπιστολὴν γράφει ὁ Ἡρακλείας Ἰγνάτιος τῷ 1827. Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀνῆκεν εἰς τὴν Α΄ τάξιν.

Ἀδριανουπόλεως Γεράσιμος ὁ ἀπὸ Προύσης ὁ διαδεχθεὶς τὸν μετατεθέντα τῷ 1824 εἰς τὴν Μητρόπολιν Δέρκων Νικηφόρον τὸν ἀπὸ Προικοννήσου, ἐκλεγέντα Ἀδριανουπόλεως κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1821 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ Δωροθέου Πρωΐου,[4]) τοῦ Χίου τοῦ μαρτυρήσαντος τῇ 4 Ἰουνίου 1821. Πρὸς αὐτὸν γράφει ὁ Ἰγνάτιος ὀκτὼ ἐπιστολάς, μίαν τῷ 1826, ὅτε ἦτο ἐν τῇ φυλακῇ ὡς ὅμηρος, ἣν προσεχῶς ἐκδίδω, τρεῖς τῷ

---

1) Μωϋσέως Μωϋσείδου, Περὶ Ἀγκύρας. Συμβολὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἀνθυπατικῆς Γαλατίας ἐν «Ξενοφάνει» τόμ. Β΄ (1905). Ἐν Ἀθήναις σελ. 375-376. Β. Α. Μυστακίδου, Ἱστορικαὶ Εἰδήσεις περὶ Κουρουτσεσμέ ..... σελ. 74. Ἐν Ἀθήναις 1888.

2) Ἀναστασίου Μ. Λεβίδου, Ἱστορία τῆς Καππαδοκίας τόμ. Α΄, σελ. 205. Ἐν Ἀθήναις 1885.

3) Β. Α. Μυστακίδου, Ἱστορικαὶ Εἰδήσεις... σελ. 69. Ἀνωνύμου, Χειρόγραφον τοῦ 1821 ἔτους ἐν «Πανδώρᾳ» τόμ. ΙΔ΄ (1864-1865). Ἀθήνησι σελ. 201 Τοῦτο ἐπανεξεδόθη μετὰ ταῦτα ὑπὸ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Δ. Γρ. Καμπούρογλου. Μ. Χαμουδοπούλου, Πατριαρχικαὶ Πινακίδες ἐν «Ἀληθείᾳ» τόμ. Β΄ (1882). Κ|πολις σελ. 329.

1) Κ. Ἀμάντου, Δωρόθεος Πρώϊος μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως ἐν «Θρακικοῖς» Παράρτ. τόμ. Γ΄ (1931). Ἐν Ἀθήναις σελ. 192-195 Πρβλ. Μ. Γεδεών, Ἡ Προικόννησος σελ. 211. Ἐν Κ)πόλει 1895.

1827 καὶ τέσσαρας τῷ 1828. Ἡ Ἀδριανούπολις ἀνῆκεν εἰς τὴν Α΄ τάξιν.

Αἴνου Γρηγόριος ὁ διαδεχθεὶς τὸν μετατεθέντα εἰς Θεσσαλονίκην Ματθαῖον ἐξ Αἴνου καταγόμενον κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1821, καὶ εἶτα κατ' Αὔγουστον τοῦ 1823 ἐπὶ πατριαρχείας Ἀνθίμου Γ΄ τοῦ ἀπὸ Χαλκηδόνος προβιβασθέντα εἰς τὸν θρόνον τῆς Κυζίκου, καὶ ἀποθανόντα κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1831 ἔτους[1]).

Ὁ Αἴνου Γρηγόριος ὁ Τήνιος διετέλεσε τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1831, ὅτε ἐπὶ Πατριαρχείας Γρηγορίου ΣΤ΄ τοῦ ἀπὸ Σερρῶν [2]) ἐγένετο Δρύστρας καὶ Προϊλάβου ἀντὶ τοῦ ἐκπτώτου Ἀνθίμου, ἔνθ' ἀπεβίωσε κατ' Ἰανουάριον τοῦ 1840. Ὁ Αἴνου Γρηγόριος ἦτο κατ' ἀρχὰς ἐφορευόμενος τοῦ Ἐφέσου Μακαρίου,[3]) ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, τῷ δὲ 1828 ἀνέλαβε τὴν ἐποπτείαν αὐτοῦ ὁ Ἡρακλείας Ἰγνάτιος, ὅστις γράφει αὐτῷ κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ δύο ἐπιστολάς. Ἡ ἐπαρχία Αἴνου ἦτο εἰς τὴν Α΄ τάξιν.

Ἀμασείας Νεόφυτος ὁ ἀπὸ Μ. Πρωτοσυγγέλλων. [4]) Ἐξελέγη κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1809, κατὰ δὲ τὸν μακαρίτην Β. Α. Μυστακίδην [5]) τὸ 1810, Μητροπολίτης Ἀμασείας ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ ἀποθανόντος Παϊσίου (1780 – 1809), διετέλεσε δὲ τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1826, ὅτε παρῃτήθη καὶ διεδέξατο αὐτὸν ὁ Μελέτιος ὁ ἀπὸ Μ. Πρωτοσυγκέλλων [6]) ὁ Πάγκαλος ἐκ Κέας καταγόμενος, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1830, ὅτε κατὰ Νοέμβριον τοῦ ἔτους τούτου προήχθη εἰς τὸν Θρόνον τῆς Θεσσαλονίκης διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1841, ὅτε κατὰ Μάϊον τοῦ ἔτους τούτου μετετέθη εἰς Κύζικον, καὶ τῇ 18ῃ Ἀπριλίου 1845 ἐξελέγη Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ὡς Μελέτιος ὁ Γ΄.

---

1) Β. Α. Μυστακίδου, Ἐκκλησία Αἴνου Ἐν «Θρακικοῖς» τομ. Α΄ (1928 Ἐν Ἀθήναις σελ. 307-309 κέ. Πρβλ. Εὐαγγ. Ἰω. Σαβράμη, Ἱστορικὸν Σημείωμα περὶ τῆς ἐν Κυζίκῳ Σχολῆς ἐν «Γρηγορίῳ τῷ Παλαμᾷ» ἔτ. ΙΣΤ΄ (1932) σ. 168-173, 173-198.

2) Μ. Γεδεών, Πατριαρχικοὶ Πίνακες σελ. 692. Πρβλ. † Μητροπολίτου (Παραμυθίας) Ἀθηναγόρα, Ὁ Θεσμὸς τῶν Συγκέλλων ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ Μέρ. ἐν «Ἐπετηρίδι τῆς Ἑταιρίας Βυζαντινῶν Σπουδῶν» τόμ. Θ΄ (1932) ἐν Ἀθήναις σελ. 279,

3) Β. Α. Μυστακίδου, Πατριαρχικὴ Ἀλληλογραφία ἐν «Θρακικοῖς» τόμ. Α΄ (1928) σελ. 315. κέ.

4) † Μητροπολίτου Ἀθηναγόρα. Ὁ Θεσμὸς τῶν Συγκέλλων Ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 277.

5) Β. Α. Μυστακίδου, Ἱστορικαὶ Εἰδήσεις σελ. 79.

6) † Μητροπολίτου Ἀθηναγόρα. Ὁ Θεσμὸς τῶν Συγκέλλων ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 280. Πρβλ. Μ. Γεδεών, Πατριαρχ. Πίνακες σελ. 696.

Ὁ Ἡρακλείας Ἰγνάτιος γράφει πρὸς τὸν Ἀμασείας Νεόφυτον τέσσαρας ἐπιστολὰς τῷ 1826, ὅτε παρῃτήθη κατὰ Νοέμβριον τοῦ ἔτους τούτου, καὶ διεδέξατο αὐτὸν ὁ Μελέτιος πρὸς ὃν γράφει τῇ 17 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους τούτου ὁ Ἰγνάτιος ἐπιστολὴν ἐν ᾗ ἀναφέρει καὶ τὸν προκάτοχόν του, ὥστε ὁ Μελέτιος ἐξελέγη ἀμέσως μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ Νεοφύτου, καὶ οὐχὶ τῷ 1828. Ὁ πρῴην Ἀμασείας Νεόφυτος ἐφησύχαζεν εἰς Χάλκην καὶ γράφει ἔτι πρὸς αὐτὸν τῷ 1827 δύο ἑτέρας ἐπιστολάς, εἰς δὲ τὸν Μελέτιον γράφει δύο ἐπιστολὰς τῷ 1827 καὶ μίαν τῷ 1829 ἐν ᾗ κάμνει λόγον ἐπίσης περὶ τοῦ ἐφησυχάζοντος προκατόχου του καὶ περί τινος ἐπισκόπου Σωτηρουπόλεως, ὅστις εἶναι ὁ Βενέδικτος,[1] ὁ διαδεχθεὶς τὸν Δαμασκηνόν,[2] χειροτονηθεὶς τῷ 1827.

Ἡ ἐπαρχία Ἀμασείας ἦτο εἰς τὴν Α΄ τάξιν.

Ἄρτης Νεόφυτος ὁ ἀπὸ Παραμυθίας. Ὁ Νεόφυτος[3] διετέλεσεν ἐπίσκοπος Παραμυθίας ἀπὸ τοῦ 1822 πιθανῶς μέχρι τοῦ 1826, ὅτε κατ' Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους τούτου προήχθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἄρτης[4] ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ καθαιρεθέντος Ἀνθίμου τοῦ μετὰ ταῦτα Ἀθηνῶν, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1829, ὅτε ἀπεβίωσεν ἐνταῦθα καὶ διεδέχθη αὐτὸν ὁ ἐπίσκοπος Εὐδοξιάδος Κύριλλος,[5] χειροτονηθεὶς τῷ 1818, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1830, ὅτε παρῃτήθη καὶ ἐξελέγη κατὰ Ἰούλιον τοῦ ἔτους τούτου ὁ Νεόφυτος Ἱερομόναχος.

Πρὸς τὸν Ἄρτης Νεόφυτον γράφει ἐν ὅλῳ δέκα καὶ ἓξ ἐπιστολὰς καὶ δύο πολίτσας, ἔτι δὲ καὶ μίαν πατριαρχικοσυνοδικὴν ἀποστέλλει αὐτῷ τῷ 1827 περὶ τῶν χρεῶν αὐτοῦ, ἐξ ὧν δύο τῷ 1826, ἑπτὰ τῷ 1827 καὶ

---

1) Ἀρχ. Ἰωακεὶμ Φοροπούλου, Πίναξ Τιτουλαρίων Ἐπισκόπων ἐν «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» τόμ. ΚΑ΄ (1901) Κων)πολις σελ. 52—53.

2) Μ. Γεδεών, Ἀποσημειώματα χρονογράφου μέρ. Β΄ σελ. 280.

3) Δ. Α. Παναγιωτίδου, Κῶδιξ τοῦ ΙΗ΄ αἰῶνος κατὰ προικοδοσιῶν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Παραμυθίας καὶ Ἱστορικαί τινες ἐξ αὐτοῦ σημειώσεις ἐν τῷ «Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ Κ)Πόλεως» τόμ. ΚΖ΄ (1900). Ἐν Κ)Πόλει σελ. 309 κέ. Μ. Χαμουδοπούλου, ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 329.

4) † Μητροπολίτου Ἄρτης Σεραφεὶμ Ξενοπούλου Δοκίμιον Ἱστορικῆς τινος περιλήψεως Ἄρτης καὶ Πρεβέζης σελ. 119-120 κέ. Ἐν Ἀθήναις 1884.

5) Μ. Γεδεών, Ἀποσημειώματα Χρονογράφου Μέρ. Β΄ σελ. 280

μίαν πόλιτσαν καὶ ἓξ τῷ 1828 καὶ μίαν πόλιτσαν, ἁπάσας δὲ θὰ δημοσιεύσω προσεχῶς. Ἡ Ἄρτα ἀνῆκεν εἰς τὴν Β' τάξιν.

Βάρνης Φιλόθεος Καρκάκης Ἄνδριος [1]) χειροτονηθεὶς τῷ 1820 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ μετατεθέντος πιθανῶς εἰς Βέρροιαν Ζαχαρίου τοῦ Ἀνδρίου τοῦ εἶτα Κυζίκου καὶ μετὰ ταῦτα Χαλκηδόνος. Οὗτος ὑπογράφεται ἐν τῷ Ἐκκλησιαστικῷ ἀφορισμῷ, ὅστις κατ' ἐπιταγὴν τῆς Ὑ. Πύλης ἐξεδόθη κατὰ Μάρτιον τοῦ 1821 ἔτους κατὰ τοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἡμῶν Ἀγῶνος ἐπὶ πατριαρχείας Γρηγορίου Ε', ἐν ᾧ εἶναι ὑπογεγραμμένοι ἕτεροι εἴκοσι καὶ εἷς Μητροπολῖται [2]).

Μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Βάρνης ὑπὸ τῶν Ρώσσων ἐδέχθη αὐτοὺς ὡς ἐλευθερωτάς, εἶτα ὅμως μετὰ τὴν συνομολόγησιν καὶ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Ρώσσων, προεγράφη, ὅπως συλληφθῇ, ἀλλὰ μετημφιεσμένος ἔφυγεν ἐκ Βάρνης καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν πατρίδα του Ἄνδρον, ἀποθανὼν τῷ 1842 ἔτει, διεδέξατο δὲ αὐτὸν ὁ Μεσημβρίας Καλλίνικος ὁ ἀπὸ Μεγάλων Πρωτοσυγκέλλων [3]) καὶ παρέμεινεν ἐνταῦθα μέχρι τοῦ 1836, εἶτα μετετέθη εἰς Ρόδον, τοῦ Παϊσίου μετατεθέντος εἰς τὴν Μητρόπολιν Μεσημβρίας, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1839 ἔτους. Πρὸς τὸν Βάρνης Φιλόθεου γράφει μίαν ἐπιστολὴν τῷ 1827.

Ἡ ἐπαρχία Βάρνης ἀνῆκεν εἰς τὴν Α' τάξιν.

Βελλᾶς Ἰωσὴφ οὗτος Νάξιος ὢν κατὰ τὸ 1822 ἐπαύθη καὶ διεδέχθη αὐτὸν ὁ Λεόντιος Ζαγορίσιος,[4]) ὁ δὲ πρώην Βελλᾶς Ἰωσὴφ ἦτο Ἔξαρχος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὸ δὲ 1834,ὅτε ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Πωγωνιανῆς ἀπεσπάσθη τῆς Μητροπόλεως Κορυτσᾶς ἑνωθείσης μετ' αὐτῆς τῷ 1828, ἑνωθεῖσα αὕτη τῇ ἐπισκοπῇ Βελλᾶς εἰς μίαν καὶ προαχθεῖσα εἰς Μητρόπολιν, [5]) ἐξελέγη οὗτος Μητροπολίτης, παυθεὶς τῷ 1837, καὶ εἶτα καθαιρεθεὶς [6]) τῷ 1841.

---

1) Δ η μ. Π. Π α σ χ ά λ η, Ειδήσεις Ἱστορικαὶ περὶ τοῦ Ἐπισκόπου Ἀρδαμερίου καὶ τῶν Μητροπολιτῶν Βάρνης Ζαχαρίου καὶ Φιλοθέου ἐν «Θεολογίᾳ» τόμ. ς' (1928). Ἐν Ἀθήναις σελ. 226—228, 228—232.

2) Ν. Σ π η λ ι ά δ ο υ, Ἀπομνημονεύματα συνταχθέντα διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὴν νέαν Ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδας τόμ. Α' σελ. 49. Ἐν Ἀθήναις 1851.

3) † Μ η τ ρ ο π ο λ ί τ ο υ Ἀ θ η ν α γ ό ρ α, Ὁ Θεσμὸς τῶν Συγκέλλων ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ. Μέρ. Ε' Ἔνθ' ἀνωτέρω 279.

4) Π. Ἀ [ρ α β α ν τ ι ν ο ῦ], Χρονογραφία τῆς Ἠπείρου τόμ. Β' σελ. 31

5) Μ. Γ ε δ ε ώ ν, Πατριαρχ. Πίνακες 689.

6) Κ α λ λ ι ν ί κ ο υ Δ ε λ ι κ ά ν η Ἀ ρ χ ι μ. (νῦν Καισαρείας), Πατριαρχικὰ Ἔγγραφα τόμ. Γ' σελ. 550, 605 Κ)Πολις 1905.

Ὁ Ἡρακλείας Ἰγνάτιος γράφει μίαν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν πρώην Βελλᾶς Ἰωσὴφ τῷ 1826 καὶ ἑτέραν τῷ 1827, καὶ δύο πρὸς τὸν Βελλᾶς Λεόντιον, ἃς ἐκδίδω προσεχῶς.

Ἡ ἐπισκοπὴ Βελλᾶς ἀνῆκεν εἰς τὴν Α΄ τάξιν.

Βελισσοῦ Ἰγνάτιος ἀναφερόμενος εἰς τὸ Κατάστιχον τοῦ Μελετίου Ἡρακλείας. Πρὸς αὐτὸν γράφει ὁ Ἰγνάτιος Ἡρακλείας ὀκτὼ ἐπιστολὰς μίαν τῷ 1824, μίαν τῷ 1826, μίαν τῷ 1827 καὶ πέντε τῷ 1828. Ἡ ἐπαρχία Βελισσοῦ ἀνῆκεν εἰς τὴν Α΄ τάξιν·

Βιδύνης Γερμανὸς ὁ ἀπὸ Μ. Πρωτοσυγκέλλων,[1]) ἐκλεγεὶς κατ᾽ Αὔγουστον τοῦ 1826 Μητροπολίτης Βιδύνης, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1831, ὅτε κατὰ Μάϊον τοῦ ἔτους τούτου μετετέθη εἰς Δράμαν διεδέχθη δὲ αὐτὸν ὁ Πρεσλάβας Ἄνθιμος. Ὁ Γερμανὸς κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1835 μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Δέρκων καὶ τῇ 12 Ἰουνίου ἐξελέγη Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης [2]). Ἦτο φιλόμουσος Ἱεράρχης, ἵδρυσε τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολήν. Περὶ αὐτοῦ ἀξιόλογον μελέτην ἔγραψεν ὁ Μητροπολίτης Σάρδεων Γερμανός. [3]) Πρὸς αὐτὸν γράφει δέκα καὶ τρεῖς ἐπιστολὰς καὶ μίαν πόλιτσαν, ἓξ τῷ 1827 καὶ ἑπτὰ τῷ 1828 καὶ μίαν πόλιτσαν. Ἡ ἐπαρχία αὕτη ἀνῆκεν εἰς τὴν Α΄ τάξιν.

Βιζύης Ἰωάσαφ ὁ Ἄνδριος ὁ διαδεχθεὶς τὸν προαχθέντα Ἱερεμίαν τὸν Λέριον εἰς τὸν θρόνον Δέρκων. [4]) Διετέλεσε τοιοῦτος ἀπὸ τοῦ 1821—1830, ὅτε, παραιτηθείς, κατῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Ἄνδρον ἔνθ᾽ ἐφησύχασεν, ἀποθανὼν τῷ 1846. Περὶ αὐτοῦ ἀξιόλογον πραγματείαν ἔγραψεν ὁ ἀκαταπόνητος καὶ ἐμβριθὴς ἐρευνητὴς τῆς Ἄνδρου καὶ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Πασχάλης. [5]) Τὸν Ἰωάσαφ παραιτηθέντα διεδέχθη ὁ

---

1) † Μητροπολίτου Ἀθηναγόρα, Ὁ Θεσμὸς τῶν Συγκέλλων ἔνθ᾽ ἀνωτέρω σελ. 280.

2) Μ. Γεδεών, Πατριαρχ. Πίνακες σελ. 695.

3) † Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ, Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γερμανὸς ὁ Δ΄ ἐν «Ὀρθοδοξίᾳ» Κ]Πόλεως ἔτ. 1932.

4) Ἰωάννου Κηπουρίδου. Ὁ Κῶδιξ τῆς Μητροπόλεως Βιζύης ἐν «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» τόμ. Γ΄ σελ. 416—417. Μ. Γεδεών. Ἐπισημείωσις συμπληροῦσα τὰ περὶ τῆς Μητροπόλεως Βιζύης καὶ Μηδείας ἐν «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» τόμ. Γ΄ σελ. 421—422. Τοῦ αὐτοῦ, Ἔγγραφοι λίθοι καὶ Κεράμια σελ. ρμη΄—ρμθ΄. Ὁ Δέρκων Ἱερεμίας ἀπέθανεν ἐξόριστος τῷ 1824 εἰς Ἱεροσόλυμα·

5) Δημ. Π. Πασχάλη, Βιζύης Ἰωάσαφ Μαρμαρᾶς (1790—1846). Ἐν «Θρακικοῖς» τόμ. Δ΄ (1933). Ἐν Ἀθήναις. Ἐξεδόθη καὶ εἰς ἰδιαίτερον τεῦχος.

Προικοννήσου Κοσμᾶς ὁ ἀπὸ Μ. Πρωτοσυγκέλλων, ὅστις κατ' Αὔγουστον τοῦ 1837 μετετέθη εἰς Χίον, ἀποβιώσας κατ' Ἰούνιον τοῦ 1839 [1]).

Πρὸς αὐτὸν ὁ Ἡρακλείας Ἰγνάτιος γράφει δώδεκα ἐπιστολάς, τρεῖς τῷ 1827 καὶ ἐννέα τῷ 1828. Ἡ ἐπαρχία Βιζύης ἀνῆκεν εἰς τὴν Α' τάξιν.

Βοδενῶν Κύριλλος ὁ διαδεχθεὶς τὸν Τιμόθεον [2]) τὸν ἀπὸ Ἐλευθερουπόλεως (1790 – 1821), διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1827, ὅτε διεδέχθη αὐτὸν ὁ Κορυτσᾶς Μελέτιος ὁ ἀπὸ Κλαυδιουπόλεως, [3]) διατελέσας Κορυτσᾶς ἀπὸ τοῦ 1806—1827, ὅτε κατὰ Νοέμβριον τοῦ ἔτους τούτου μετετέθη εἰς Βοδενά, Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς δὲ ἐξελέγη ὁ Βησσαρίων, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1834 [4]). Πρὸς τὸν Βοδενῶν Κύριλλον γράφει ὀκτὼ ἐπιστολὰς καὶ μίαν πόλιτσαν, ἐξ ὧν τέσσαρας τῷ 1826 καὶ μίαν πόλιτσαν ἐξ ἧς μανθάνομεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τέσσαρας τῷ 1827, πρὸς δὲ τὸν διάδοχον αὐτοῦ Μελέτιον γράφει τρεῖς ἐπιστολὰς μίαν τὴν 26 Νοεμβρίου 1827 ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ ἀφίξει αὐτοῦ εἰς τὴν νέαν ἐπαρχίαν, μίαν τῷ 1828 ἐν ᾗ ἀναφέρει τὸν προκάτοχον αὐτοῦ Κύριλλον καὶ μίαν ἀποστέλλει πατριαρχικήν. Ὁ Βοδενῶν Μελέτιος διετέλεσε τοιοῦτος μέχρι τοῦ Ἰανουαρίου 1832, ὅτε διεδέχθη αὐτὸν ὁ ἱερομόναχος Ἰωακείμ. Ἡ ἐπαρχία Βοδενῶν ἀνῆκεν εἰς τὴν Γ' τάξιν.

Γάνου καὶ Χώρας Λεόντιος ἐκλεγεὶς τῷ 1821 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ Γερασίμου (1798—1821), διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ Μαΐου τοῦ 1835, ὅτε μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Σιατίστης καὶ Σισανίου, καὶ διεδέξατο αὐτὸν ὁ ἐπίσκοπος Κρήνης Μακάριος (ὁ διαδεχθεὶς τὸν Κρήνης Ἰγνάτιον), ποιμάνας τὴν ἐπαρχίαν Γάνου καὶ Χώρας ἐπὶ δύο ἔτη, ἀποθανὼν τῇ 15 Ἀπριλίου 1837, ταφεὶς ἐν τῷ κήπῳ τοῦ ἐν Χώρᾳ ἐπισκοπικοῦ οἴκου [5]). Ὁ Λεόντιος ἀφίκετο εἰς Χώραν τῇ 3 Φεβρουαρίου 1823 καὶ ἐκρίνετο «ἄξιος καὶ εὐλαβὴς τῆς ἱερωσύνης». Πρὸς αὐτὸν γράφει δύο ἐπιστολὰς τῷ 1828. Ἡ δὲ ἐπαρχία Γάνου καὶ Χώρας ἀνῆκεν εἰς τὴν Α' τάξιν.

---

1) † Μητροπολίτου Ἀθηναγόρα, Ὁ Θεσμὸς τῶν Συγκέλλων. Ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 281. Ἐνταῦθα ὅλως ἐκ παραδρομῆς ἐγράφη ὅτι ὁ Χίου Κοσμᾶς ἐξελέγη Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ἐνῶ κυρίως ἐξελέγη τοιοῦτος ὁ διάδοχός του ὁ Χίου Σωφρόνιος.

2) Μ. Χαμουδοπούλου, Θεραπεία τῶν Γραμμάτων ἐν Βοδενοῖς ἐν «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ ἔτ. Β' (1882—1883) Κ)Πολις σελ. 120 κέ.

3) Β. Α. Μυστακίδου, Ἱστορικαὶ Εἰδήσεις σελ. 77. Πρβλ. Μ. Χαμουδοπούλου Π]ρχικαὶ πινακίδες ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 329.

4) Π. Ἀ[ραβαντινοῦ], Ἔνθ' ἀνωτέρω τόμ. Β' σελ. 139.

5) Μ. Γεδεών, Θρακικὰ Μέρ. Β' Γανοχώρων Ἐκκλησιασστικαὶ παροικίαι ἐν Κ)Πόλει 1913 σελ. 96. Πρβλ. Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθεία τόμ. ΛΒ' σελ. 367.

Γαρδικίου Ἀμβρόσιος ὁ διαδεχθεὶς τὸν Ἱερώνυμον ἐκλεγέντα τῇ 27 Ἰουνίου 1808, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 1472 Κώδικος (φ. 106α) τῆς Μητροπόλεως Λαρίσσης 1). Πότε ἀπέθανεν ὁ Ἱερώνυμος καὶ πότε ἐξελέγη ὁ Ἀμβρόσιος, δὲν εἶναι γνωστόν, καθότι ὑπάρχει κενὸν ἐν τῷ κώδικι. Μετὰ τὸν Ἱερώνυμον ἀναφέρεται ὁ Ἀμβρόσιος, ὡς ἀποθανὼν τῷ 1839 (φ. 169α) καὶ ἐκλέγεται εἶτα ὁ Ἄνθιμος. Πρὸς αὐτὸν γράφει μίαν ἐπιστολὴν τῷ 1826. Περὶ αὐτοῦ καὶ τοῦ Λαρίσσης Μελετίου γίνεται λόγος εἰς δύο ἐπιστολὰς πρὸς τὸν Ἐλασσῶνος Ἱερώνυμον τοῦ 1828 Ἡ ἐπαρχία Γαρδικίου ἀνῆκεν εἰς τὴν Β' τάξιν.

Γρεβενῶν Βαρθολομαῖος, ὅστις κατὰ τὸν Ἀμασείας Ἄνθιμον ἦτο Μητροπολίτης Γρεβενῶν ἀπὸ τοῦ 1806. Οὗτος πρὸ τοῦ Σεπτεμβρίου 1827 παρῃτήθη καὶ διεδέξατο αὐτὸν ὁ Ἄνθιμος κατὰ τὸν Ἀμασείας Ἄνθιμον Ἀλεξούδην, ἀποθανὼν τῷ 1831, ὅτε ἐξελέγη ὁ Γεράσιμος. Πρὸς αὐτὸν γράφει ὁ Ἰγνάτιος τρεῖς ἐπισταλὰς μίαν τῷ 1826 καὶ δύο τῷ 1827, ὅτε παρῃτήθη, καθότι ἔν τινι ἐπιστολῇ τῆς 23 Σεπτεμβρίου 1827 (φ. 25β) πρὸς τὸν διάδοχόν του Ἄνθιμον ἀναφέρει ὁ Ἰγνάτιος περι τοῦ προκατόχου αὐτοῦ, ὁμοίως καὶ ἐν ἄλλῃ τῆς 12ης Δεκεμβρίου 1827, ἔτι δὲ ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Πρωτοσύγκελλον τοῦ Σισανίου Ἰωαννικίου Ἀθανάσιον τοῦ 1827 (φ. 41α) γίνεται λόγος περὶ τοῦ πρώην Γρεβενῶν Βαρθολομαίου. Πρὸς τὸν διάδοχον τοῦ Βαρθολομαίου γράφει ἓξ ἐπιστολὰς δύο τῷ 1827 καὶ τέσσαρες τῷ 1828. Ἡ ἐπαρχία Γρεβενῶν ἀνῆκεν εἰς τὴν Β' τάξιν.

Δημητριάδος Νεόφυτος ὁ εἶτα Σωζουπόλεως κατὰ τὸν Ἀμασείας Ἄνθιμον Ἀλεξούδην. Ὁ Ν. Γιαννόπουλος [2]) ἀναφέρει ὡς διάδοχον τοῦ Μητροπολίτου Δημητριάδος Ἀθανασίου (1795—1822) τὸν ἀπὸ Γρεβενῶν Βαρθολομαῖον, οὐχὶ ὀρθῶς ὅμως, διότι οὗτος παρῃτήθη, ὡς εἶπον ἀνωτέρω πρὸ τοῦ Σεπτεμβρίου 1827 καὶ ἀπέθανε κατὰ Δεκέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ὡς μαρτυρεῖται ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Ἰγνατίου πρὸς τὸν Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως Σεραφεὶμ τῆς 19 Δεκεμβρίου 1827 ἐν ᾗ πρὸς τοῖς ἄλλοις γράφει αὐτῷ «νὰ λάβῃ τὰς ὁμολογίας παρὰ τοῦ εἰς Ραιδεστὸν Ἰωάννου

---

1) Κ. Δ υ ο β ο υ ν ι ώ τ ο υ, Συμβολὴ εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν τῆς Μητροπόλεως Λαρίσσης ἐν «Ἱερῷ Συνδέσμῳ» ἔτ. ΙΒ' (Κ) Περίοδ. Β' (1917) Ἀθῆναι ἀριθ. 281 σελ. 14—15. Ὁ Ν. Γιαννόπουλος δὲν ἀναφέρει τὸν Ἱερώνυμον, Ἀμβρόσιον καὶ Ἄνθιμον, ἀλλὰ τὸν Ἀμβρόσιον ἀπὸ τοῦ 1846-1855 ἀκολουθῶν τῷ Ἀλεξούδῃ Ἀνθίμῳ. Ν. Γ ι α ν ν ο π ο ύ λ ο υ, Ἐπισκοπικοὶ Κατάλογοι Θεσσαλίας ἐν «Ἐπετηρίδι Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ ἔτ. ΙΔ' (1915). Ἐν Ἀθήναις σελ. 176.

2) Ν. Γ ι α ν ν ο π ο ύ λ ο υ, Ἐπισκοπικοὶ Κατάλογοι Θεσσαλίας ἐν «Ἐπετηρίδι» Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ ἔτ ΙΔ' (1914). Ἐν Ἀθήναις σελ. 286.

Γρεβενιώτου πρὸς τὸν ***μακαρίτην πρώην Γρεβενῶν κὺρ Βαρθολομαῖον»***. Πρὸς τὸν Δημητριάδος Νεόφυτον γράφει μίαν ἐπιστολὴν τῷ 1828 περὶ αἰσίας ἀφίξεως εἰς τὴν ἐπαρχίαν του καὶ ἀποκαταστάσεως αὐτοῦ. Ἡ ἐπαρχία Δημητριάδος ἀνῆκεν εἰς τὴν Γ' τάξιν.

Διδυμοτείχου Καλλίνικος ἐκ Κρήτης ὁ ἀπό Δρύστρας, ὅστις διεδέχθη τὸν μετατεθέντα εἰς Δρύστραν Ἄνθιμον καταδιωχθέντα ὑπὸ τῶν Διδυμοτειχιτῶν τῷ 1821. Κατ' ἀπαίτησιν τοῦ γέροντός του Γρηγορίου Ε' ἐδέχθη τὴν μετάθεσιν, διετέλεσε δὲ τοιοῦτος ἀπὸ τοῦ 1821—1835, ὅτε μετετέθη εἰς Ἀμάσειαν καὶ διεδέχθη αὐτὸν ὁ Ἀβέρκιος ὁ πρωτοσύγκελλος τοῦ Δέρκων Νικηφόρου. [1]) Πρὸς αὐτὸν γράφει ὁ Ἡρακλείας Ἰγνάτιος εἴκοσι καί μίαν ἐπιστολὰς ἤτοι δύο τῷ 1824, μίαν τῷ 1826, τέσσαρας τῷ 1827, καὶ δέκα καὶ τέσσαρας τῷ 1828. Ἡ ἐπαρχία Διδυμοτείχου ἀνῆκεν εἰς τὴν Α' τάξιν.

Δράμας Νικόδημος, διαδεχθεὶς τὸν Χρύσανθον τὸν ἀπὸ Βάρνης [2]) μετατεθέντα ἐνταῦθα κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1817, ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ Δράμας Παρθενίου μετατεθέντος εἰς Μήθυμναν [3]) καὶ ἀποθανόντος τῇ 19 Δεκεμβρίου 1831. Ὁ Χρύσανθος ἀπέθανε πάραυτα, πρὶν ἀπέλθῃ εἰς τὴν Δράμαν, ἐξελέγη δὲ τότε ὁ Ἀρχιμανδρίτης Νικόδημος διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1831 κατὰ τὸν Ἀμασείας Ἄνθιμον Ἀλεξούδην. Πρὸς αὐτὸν γράφει δύο ἐπιστολὰς τῷ 1828. Ἡ ἐπαρχία Δράμας ἀνήκει εἰς τὴν Α' τάξιν.

Δρυϊνουπόλεως Γαβριὴλ ὁ Σίφνιος ἀποθανὼν κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1827, ὡς δῆλον καθίσταται ἐξ ἐπιστολῆς πρὸς τὸν Ἰωαννίνων Βενέδικτον τῆς 8ης Ἰανουαρίου 1828, διαδεχθεὶς αὐτὸν ὁ ἀρχιδιάκονος τοῦ Ἰωαννίνων Βενεδίκτου Ἰωακεὶμ τῷ 1827. [4]) Ἡ δὲ ἐπαρχία Δρυϊνου πόλεως ἀνῆκεν εἰς τὴν Α' τάξιν. Πρὸς αὐτὸν γράφει μίαν ἐπιστολήν.

---

1) † Μητροπολίτου Διδυμοτείχου Φιλαρέτου Βαφείδου (νῦν Ἡρακλείας), Κατάλογος Ἐπισκόπων καὶ Μητροπολιτῶν Διδυμοτείχου, ἐν «Γρηγορίῳ τῷ Παλαμᾷ» ἔτ. Ζ' (1923). Ἐν Θεσσαλονίκῃ σελ. 201—205.

2) Β. Α. Μυστακίδου, Ἱστορικαὶ Εἰδήσεις. . . . . ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 78—79.

3) Εὐστρατίου Ἰ. Δράκου, Λεσβιακά. Τοπογραφικὰ καὶ Ἐκκλησιαστικὰ τόμ. Β' Ἀθῆναι 1899 σελ. 28.

4) Π. Ἀ[ραβαντινοῦ], Χρονογραφία Ἠπείρου τόμ. Β' σελ. 47 Πρβλ. Εὐαγγ. Ἰω. Σαβράμη, Συμβολαὶ εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν τῶν Ἰωαννίνων ἐν «Ἠπειρωτ. Χρονικοῖς» ἔτ. Ζ' (1932). Ἐν Ἰωαννίνοις σελ. 167 κέ.

Ἐλασσῶνος Σαμουὴλ ὁ ἐκ Σαράντα Ἐκκλησιῶν, [1]) ἐκλεγεὶς κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1825 Ἐλασσῶνος ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ ἀποθανόντος Παρθενίου, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1827, ὅτε ἐπαύθη καὶ διεδέξατο αὐτὸν ὁ Ἱερώνυμος ἐκλεγεὶς κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους τούτου καὶ οὐχὶ τῷ 1828, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1830, ὅτε κατὰ Νοέμβριον τοῦ ἔτους τούτου ἐξελέγη ὁ Νεόφυτος.[2]) Ὁ Σαμουὴλ τῷ 1852 ἐξελέγη Μητροπολίτης Αἰγίνης ἀποθανὼν τῷ 1868 ἐν Ἀθήναις ἐν βαθυτάτῳ γήρατι. Πρὸς αὐτὸν γράφει μίαν ἐπιστολὴν τῷ 1828, καὶ δύο ἄλλας κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, ὅτε ἦτο πρώην, περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτοῦ εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν. Πρὸς τὸν διάδοχον αὐτοῦ γράφει ἐννέα ἐπιστολάς, ἑπτὰ τῷ 1828 καὶ δύο τῷ 1829. Ἡ ἐπαρχία Ἐλασσῶνος ἀνῆκεν εἰς τὴν Β΄ τάξιν.

Ἐλευθερουπόλεως Ἄνθιμος κατὰ τὸν Ἀμασείας Ἄνθιμον Ἀλεξούδην, ὃν ὁ Ἡρακλείας Ἰγνάτιος ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον Κοράσιον τοῦ 1827 (φ 403) καλεῖ αὐτὸν «λογιώτατον». Πρὸς αὐτὸν γράφει μίαν ἐπιστολὴν τῷ 1828. Ἡ ἐπαρχία Ἐλευθερουπόλεως ἀνῆκεν εἰς τὴν Α΄ τάξιν.

Εὐρίπου Ἰάκωβος ἐκλεγεὶς τῷ 1828 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ ἐξωσθέντος Γρηγορίου τοῦ εἶτα Προέδρου Ἀθηνῶν, ἀποθανόντος τῷ 1828, καὶ ὅστις διὰ τοῦ Β.Δ. τῆς 23 Ἰουλίου 1833 περὶ ἀνακηρύξεως τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐξελέγη ἐπίσκοπος Φθιώτιδος [3]) (Νέων Πατρῶν). Πρὸς αὐτὸν γράφει μίαν ἐπιστολὴν τὴν 30 Ἰανουαρίου 1828 περὶ αἰσίας ἀφίξεως εἰς τὴν ἐπαρχίαν του. Σημειωτέον, ὅτι ἡ ἐπαρχία Εὐρίπου ἀνῆκεν εἰς τὴν Γ΄ τάξιν

Ἐφέσου Μακάριος [4]) ὁ ἀπὸ Νικαίας οὗτος ἦν ἐκ τῶν Ἐφόρων, τῷ

---

1) Ἡ Ἀλληλογραφία τοῦ Αἰγίνης Σαμουὴλ τοῦ ἀπὸ Ἐλασσῶνος ἀπόκειται παρὰ τῷ Ὑποστρατήγῳ κυρίῳ Ἀντωνίῳ Γ. Βίγκῳ, ὅστις ἔν τινι συνεδρίᾳ τοῦ Συλλόγου τῶν Μεσαιωνικῶν Γραμμάτων ὡμίλησε περὶ τῆς Ἐθνικῆς δράσεως αὐτοῦ.

2) Ν. Γιαννοπούλου, Ἐπισκοπικοὶ Κατάλλογοι Θεσσαλίας ἐν «Ἐπετηρίδι Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ» τόμ. ΙΑ΄ (1915). Ἐν Ἀθήναις σελ. 201.

3) Στεφάνου Γιαννοπούλου Ἀρχιμ. Συλλογὴ τῶν Ἐγκυκλίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Μετὰ τῶν οἰκείων Νόμων, Β. Διαταγμάτων, Ὑπουργικῶν Ἐγγράφων, ὁδηγιῶν κλπ. Ἀπὸ τοῦ 1833 μέχρι σήμερον Ἐν Ἀθήναις 1901 σελ. 14—16. Εὐαγγέλου Κοφινιώτου Ἡ Ἐκκλησία ἐν Ἑλλάδι ἐν Ἀθήναις 1897 σελ. 7—8. Ἀρχ. Ἀνδρέου Τριανταφύλλου. Ἐκ τῆς Ἱεραρχίας τοῦ ὑπὲρ τῆς Ἀνεξαρτησίας Ἀγῶνος ἐν τῷ «Ἱερῷ Συνδέσμῳ» ἔτ. ΙΑ΄ (ΙΘ) Περίοδ. (1915). Ἐν Ἀθήναις ἀριθ. 250 σελ. 12.

4) Μ. Γεδεών, Ἔγγραφοι Λίθοι καὶ Κεράμια... σελ. ρυγ΄.

1827 ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν του, διότι γράφει εἰς αὐτὸν μίαν ἐπιστολὴν ὁ Ἰγνάτιος περὶ τῆς αἰσίας ἀφίξεώς του. Οἱ ἐφορευόμενοι ἀρχιερεῖς τούτου, οἵτινες ἦταν περὶ τοὺς 15, ὑπήχθησαν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ἰγνατίου, μεταξὺ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ ῥηθεὶς Αἴνου Γρηγόριος. Ἀπέθανεν [1]) οὗτος ἐν Σμύρνῃ τῇ 22 Δεκεμβρίου 1830, τῆς δὲ κηδείας του προέστη καὶ ὁ ἐν Σμύρνῃ τότε ἐφησυχάζων Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἄνθιμος Γ΄. Ἡ Ἔφεσος ἀνῆκεν εἰς τὴν Α΄ τάξιν.

Θεσσαλονίκης Μακάριος ὁ ἀπὸ Λήμνου, ὁ διαδεχθεὶς τὸν Ματθαῖον τὸν ἐξ Αἴνου μετατεθέντα τῷ 1824 εἰς τὸν θρόνον τῆς Κυζίκου, διετέλεσε δὲ τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1830, ὅτε διεδέχθη αὐτὸν ὁ Ἀμασείας Μελέτιος, εἶτα Κυζίκου, καὶ κατόπιν Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Πρὸς αὐτὸν γράφει τέσσαρας ἐπιστολὰς μίαν τῷ 1827, δύο τῷ 1828 καὶ μίαν τῷ 1829. Ἡ Θεσσαλονίκη ἀνῆκεν εἰς τὴν Α΄ τάξιν.

Θηβῶν Παΐσιος, ὁ διαδεχθεὶς τὸν Ἀνανίαν, ὅστις τῷ 1833 Ἰουλίου 15 ὑπέγραψε τὸ Πρωτόκολλον περὶ τῆς ἀνακηρύξεως τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. [2]) Πρὸς αὐτὸν γράφει μίαν ἐπιστολὴν τῷ 1828 περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτοῦ. Ἡ ἐπαρχία Θηβῶν ἀνῆκεν εἰς τὴν Γ΄ τάξιν.

Ἴμβρου Νικηφόρος ὁ ἀπὸ Μ. Πρωτοσυγκέλλων. [3]) Ἐκλεγεὶς κατ' Ἰανουάριον τοῦ 1793 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ ἀποθανόντος Ἰγνατίου Λερίου, [4]) διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1825, ὅτε καὶ ἀπέθανεν. Πρὸς αὐτὸν γράφει μίαν ἐπιστολὴν τῷ 1824. Ἡ Ἴμβρος ἀνῆκεν εἰς τὴν Γ΄ τάξιν.

Ἰωαννίνων Βενέδικτος ὁ ἀπὸ Νύσσης [5]) διαδεχθεὶς τὸν ἀποθανόντα Γαβριὴλ τῷ 1826 καὶ διετέλεσε τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1830, ὅτε διεδέχθη αὐτὸν ὁ Σοφίας Ἰωακείμ. Πρὸς αὐτὸν γράφει εἴκοσι ἐπιστολὰς καὶ τρεῖς πολίτσας ἤτοι ἓξ τῷ 1827 καὶ μίαν πολίτσαν καὶ δέκα καὶ τέσσαρας τῷ 1828 καὶ δύο πολίτσας. Εἴς τινας ἐξ αὐτῶν γίνεται λόγος καὶ περὶ τῶν

---

1) Ν. Κ. Χ''Κωστῆ, Ἱστορικαὶ Σημειώσεις περὶ Ἐκκλησίας Σμύρνης ἀπὸ τῶν μέσων χρόνων, ἐν «Ἱερῷ. Πολυκάρπῳ» ἔτ. Γ΄ (1913—1914) Σμύρνη σελ. 2383.

2) Στεφάνου Γιαννοπούλου, ἀρχιμ., ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 14 κέ.

3) † Μητροπολίτου Ἀθηναγόρα. Ὁ Θεσμὸς τῶν Συγκέλλων ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 271—272. Πρβλ. Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ, Ὑπόμνημα Ἱστορικὸν περὶ τῆς νήσου Ἴμβρου Κων)λις 1845 σελ. 77—79.

4) Μ. Γεδεών. Ἔγγραφοι λίθοι . . . ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. ρυγ΄.

5) † Μητροπολίτου Παραμυθίας Ἀθηναγόρα, Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἰωαννίνων ἐν «Ἠπειρωτικοῖς Χρονικοῖς» ἔτ. Γ΄ (1928) ἐν Ἰωαννίνοις σελ. 43.

ἐπισκόπων αὐτοῦ τοῦ Παραμυθίας 'Αγαπίου καὶ τοῦ Δρυϊνουπόλεως 'Ιωακείμ. Τὰς ἐπιστολὰς αὐτὰς ἐκδίδω προσεχῶς. 'Η ἐπαρχία 'Ιωαννίνων ἀνῆκεν εἰς τὴν Α' τάξιν.

Καισαρείας Χρύσανθος ὁ διαδεχθεὶς τὸν ἀποθανόντα τῇ 15 Νοεμβρίου 1823 Καισαρείας 'Ιωαννίκιον τὸν ἀπὸ Νικαίας,[1] τοῦ ὁποίου ἦτο πρότερον Πρωτοσύγκελλος, καὶ παρὰ τὴν ἐπιμονὴν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησίας νὰ μὴ ἐκλεγῇ οὗτος ἀπὸ τῆς πρωτοσυγκελλίας εἰς τὸν Α' Θρόνον, ἐπειδὴ ὅμως συνηθροίσθησαν περὶ τοὺς χιλίους Χριστιανοὺς ἔξωθι τῶν Πατριαρχείων καὶ ἐφώναζον, ἐχειροτόνησεν αὐτὸν ὁ Νικομηδείας Πανάρετος, καὶ διετέλεσε τοιοῦτος ἐπὶ ἓξ ἔτη, ὅτε διὰ τοῦ συμπολίτου αὐτοῦ τοῦ Νικομηδείας Παναρέτου διεδέχθη τὸν ἀποθανόντα 'Εφέσου Μακάριον, ἐνῷ Καισαρείας ἐξελέγη ὁ ἀπὸ Οὐζίτζης Γεράσιμος ὁ Τραπεζούντιος.[2] 'Ο Καισαρείας Χρύσανθος ἦτο καὶ οὗτος ῎Εφορος τοῦ Κοινοῦ, ἄγνωστον ὅμως εἶναι ποίους καὶ πόσους εἶχεν ἐφορευομένους 'Αρχιερεῖς, διὸ καὶ αἱ τρεῖς ἐπιστολαί, ἃς γράφει αὐτῷ ὁ 'Ηρακλείας 'Ιγνάτιος, ἤτοι μίαν τῷ 1826, ἣν ἐξέδωκεν ὁ Μ. Γεδεών, ὡς ἀνωτέρω εἶπον, μίαν τῷ 1828 καὶ μίαν τῷ 1829, δὲν ἀναφέρονται εἰς χρέη αὐτοῦ, ἀλλὰ εἰς τὸν ἐν Καισαρείᾳ ἐφησυχάζοντα ἐξόριστον Πατριάρχην Χρύσανθον, περὶ οὗ ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος. 'Η Καισάρεια, ὡς γνωστόν, ἀνῆκεν εἰς τὴν Α' τάξιν.

Καλλιουπόλεως 'Ιωακείμ, ἐκλεγεὶς πρὸ τοῦ 1821 καὶ διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1835 ἔτους,[3] ὅτε ἀπέθανε καὶ διεδέχθη αὐτὸν ὁ Τυρολώης Γρηγόριος Πούμπουρας ὁ ῎Ανδριος. Πρὸς αὐτὸν γράφει εἴκοσι καὶ τρεῖς ἐπιστολὰς ἤτοι μίαν τῷ 1824, μίαν τῷ 1825, μίαν τῷ 1826, ἑπτὰ τῷ 1827, δώδεκα τῷ 1828 καὶ μίαν τῷ 1829. 'Η ἐπαρχία Καλλιουπόλεως ἀνῆκεν εἰς τὴν Α' τάξιν. Οὗτος δαπάναις αὐτοῦ καὶ τῶν 'Ελλήνων τῆς 'Επαρχίας ᾠκοδόμησε ναὸν καὶ μονίδριον ἐπ' ὀνόματι τοῦ 'Αγίου Χαραλάμπους παρὰ τὸ χωρίον Βαήρη τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου.[4]

Κασσανδρείας Δανιὴλ ὁ ἀπὸ Μ. Πρωτοσυγκέλλων[5] ἐκλεγεὶς τῷ

---

1) Β. Α. Μυστακίδου, 'Ιστορικαὶ εἰδήσεις σελ. 78.

2) 'Αναστασίου Μ. Λεβίδου, 'Ιστορία τῆς Καππαδοκίας τόμ. Α', σελ. 203—205.

3) Εὐστρατίου Ι. Δράκου, Τὰ Θρακικὰ ἤτοι διάλεξις περὶ τῶν 'Εκκλησιαστικῶν ἐπαρχιῶν Σηλυβρίας, Γάνου καὶ Χώρας, Μετρῶν καὶ 'Αθύρων, Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως, Καλλιπόλεως καὶ Μαδύτου. Τεῦχ. Α' σελ. 107. 'Αθήνησι 1892.

4) Μ. Γεδεών, 'Αποσημειώματα Χρονογράφου Μέρ. Α' σελ. 145—6.

5) † Μητροπολίτου 'Αθηναγόρα, 'Ο θεσμὸς τῶν Συγκέλλων ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 278.

1823 Μητροπολίτης Κασσανδρείας, ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ Ἰγνατίου, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1833 ἔτους. Πρὸς αὐτὸν γράφει ὁ Ἰγνάτιος πέντε ἐπιστολάς, μίαν τῷ 1827, τρεῖς τῷ 1828 καὶ μίαν τῷ 1829. Ἡ ἐπαρχία Κασσανδρείας ἀνῆκεν εἰς τὴν Β' τάξιν.

Κεστεντηλίου Ἀρτέμιος ὁ διαδεξάμενος τὸν Κωνστάντιον τὸν εἶτα Τορνόβου καὶ κατόπιν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην. Κατὰ τὸν Ἀμασείας Ἄνθιμον ἐξελέγη τῷ 1819 καὶ διετέλεσε μέχρι τοῦ 1827, εἶτα μετετέθη εἰς Τόρνοβον καὶ τῷ 1834 ἐξελέγη Πατριάρχης.[1] Ὁ Ἀρτέμιος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Ἱεροθέου τοῦ Α' τοῦ ἀπὸ Νικαίας (τῇ 8 Σεπτεμβρίου 1845) ἐξελέγη οὗτος ἐπὶ διαδοχῇ αὐτοῦ, ἀλλ' οἱ Ὀρθόδοξοι ἀνθίσταντο βοηθούμενοι μάλιστα καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀντιβασιλέως, διότι ὁ Ἱερόθεος πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ὑπέδειξεν ὡς διάδοχόν του τὸν Γενικὸν Ἐπίτροπόν του Ἀρχιμανδρίτην Ἱερόθεον τὸν ἐκ Σίφνου· διετέλεσε τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1847, ὅτε παρῃτήθη.

Κίτρους Μελέτιος, ὅστις ἦτο Ἀρχιδιάκονος τοῦ Μοσχονησίων Διονυσίου,[2] μετὰ τὸν θάνατον τούτου ἐξελέγη οὗτος ἐπίσκοπος Κίτρους ἄγνωστον ὅμως εἶναι πότε ἀκριβῶς ἐχειροτονήθη. Πρὸς αὐτὸν γράφει μίαν ἐπιστολὴν τῷ 1828. Ἡ ἐπαρχία Κίτρους ἀνῆκεν εἰς τὴν Α' τάξιν.

Κορυτσᾶς Βησσαρίων[3] ὁ ἀπὸ Μ. Πρωτοσυγκέλλων, ὁ διαδεχθεὶς τὸν Μελέτιον τὸν μετατεθέντα εἰς Βοδενά. Οὗτος ὡς πρώην Μ. Πρωτοσύγκελλος ἐξελέγη κατ' Αὔγουστον τοῦ 1827 Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς, διότι τότε ἀκριβῶς ἡνώθη ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Πωγωνιανῆς μετὰ τῆς Μητροπόλεως Κορυτσᾶς εἰς μίαν, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1835, ὅτε μετετέθη εἰς Προικόννησον, καὶ κατ' Αὔγουστον τοῦ 1841 εἰς Διδυμότειχον, ἀποθανὼν τῇ 11 Ἰανουαρίου 1847 ἐν Πριγκήπῳ. Πρὸς αὐτὸν γράφει δύο ἐπιστολὰς μίαν τῷ 1827 ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ ἀφίξει του καὶ μίαν τῷ 1828 περὶ τῶν χρεῶν αὐτοῦ. Ἡ μὲν ἐπαρχία Κορυτσᾶς ἀνῆκεν εἰς τὴν Β' τάξιν, ἡ δὲ Πωγωνιανὴ εἰς τὴν Γ' τάξιν.

Κρήτης Καλλίνικος ὁ ἐξ Ἀγχιάλου. Κατὰ τὸν Ἀμασείας Ἄνθιμον Ἀλεξούδην ἀπὸ τοῦ 1793—1821 ἦτο Μητροπολίτης Κρήτης ὁ Γεράσιμος, ὅστις μετ' ἄλλων ἐπισκόπων τῆς νήσου καὶ προκρίτων ἐφονεύθη

---

1) Γερασίμου Γ. Μαζαράκη, Συμβολὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς ἐν Αἰγύπτῳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας (ἐκδίδεται ἐπιμελείᾳ Εὐγενίου Μιχαηλίδου, Καθηγητοῦ) Ἀλεξάνδρεια 1932 σελ. 671.

2) Εὐστρατίου Δράκου, Μικρασιανὰ ἢ Γενικὴ πραγματεία περὶ Ἑκατονήσων τὰ νῦν Μοσχονησίων Ἀθήνησι 1895, τεῦχ. Β' σελ. 19.

3) Μητροπολίτου Ἀθηναγόρα Ὁ θεσμὸς τῶν Συγκέλλων . . . ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 279—280.

κατὰ Μάϊον τοῦ 1821 ὑπὸ τῶν Τούρκων, [1]) τοῦτον δεδέχθη ὁ Μεθόδιος ὁ ἀπὸ Καρπάθου τῷ 1823, ὅστις δὲν ἐδέχθη, διὸ ἐξελέγη τότε ὁ Καλλίνικος, ὡς δηλοῦται ἔκ τινος πολίτσης 1826.

Πρὸς αὐτὸν γράφει ὁ Ἰγνάτιος ἐννέα ἐπιστολὰς καὶ μίαν πόλιτζαν ἤτοι μίαν τῷ 1824, δύο τῷ 1825, τέσσαρας τῷ 1826 καὶ μίαν πόλιτζαν καὶ δύο τῷ 1828. Ἐκ τούτου φαίνεται, ὅτι ὁ Μεθόδιος δὲν διετέλεσεν Μητροπολίτης Κρήτης, καθότι ἀπὸ τοῦ 1824 παὶ ἐφεξῆς ἀπαντᾶται ὁ Καλλίνικος. [2])

Ἡ ἐπαρχία Κρήτης, ὡς καὶ αἱ Ἐπισκοπαὶ αὐτῆς ἀνῆκον εἰς τὴν Γ´ τάξιν.

Κυζίκου Ματθαῖος ὁ ἀπὸ Θεσσαλονίκης προβιβασθεὶς εἰς τὸν θρόνον τῆς Κυζίκου κατὰ μῆνα Αὔγουστον τοῦ 1823 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ προαχθέντος Ζαχαρίου εἰς τὸν θρόνον τῆς Χαλκηδόνος, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1831, ὅτε ἀπέθανεν, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη Οὗτος κυρίως ἀνασυνέστησε τὴν ἐν Κυζίκῳ Ἑλληνικὴν Σχολήν. [3]) Οὗτος ἦτο Ἔφορος τοῦ Κοινοῦ, πόσους καὶ ποίους Ἀρχιερεῖς εἶχεν ἐφορευομένους δὲν εἶναι γνωστόν. Πρὸς αὐτὸν γράφει δύο ἐπιστολὰς μίαν τῷ 1824 Σεπτεμβρίου 28, ἣν ἐξέδωκεν ὁ Μ. Γεδεών, [4]) καὶ ἥτις εἶναι καὶ ἡ πρώτη ἐπιστολὴ τοῦ Κώδικος, καὶ μίαν τῷ αὐτῷ ἔτει Δεκεμβρίου 20. Ἐν αὐταῖς δὲν γίνεται λόγος περὶ χρεῶν. Ἡ ἐπαρχία Κυζίκου ἀνῆκεν εἰς τὴν Α´ τάξιν.

Κώου Γεράσιμος ὁ διαδεξάμενος τὸν φονευθέντα κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν Ζαχαρίαν, [5]) οὗτος τῷ 1830 ἦτο ἐν Σμύρνῃ καὶ ἔλαβε μέρος ἐν τῇ κηδείᾳ τοῦ Ἐφέσου Μακαρίου μετὰ τοῦ Κυρήνης Παρθενίου καὶ τοῦ Σμύρνης Ἱεροθέου, [6]) προεξάρχοντος τοῦ ἐφησυχάζον-

---

1) Στεφάνου Ξανθουδίδου, Ἐπίτομος Ἱστορία τῆς Κρήτης ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς. Ἐν Ἀθήναις 1909 σελ. 126. Πρβλ. Κ. Κριτοβουλίδου. Ἀπομνημονεύματα τοῦ περὶ αὐτονομίας τῆς Ἑλλάδος πολέμου τῶν Κρητῶν. Ἐν Ἀθήναις 1859 σελ. 1 κ.ἑ. 7, 21 κ.ἑ. 41 κ.ἑ. Τὸ φερμάνιον τοῦ διορισμοῦ τοῦ Κρήτης Καλλινίκου ὅρα ἐν «Χριστιανικῇ Κρήτῃ» τόμ. Β´σελ.237.

2) Ν. Τωμαδάκη, Εἰδήσεις καὶ ἔγγραφα τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἐν Ε. Ε. Β. Σπουδῶν τόμ. Ι (1933) σ. 204.

3) Εὐαγγ. Ι. Σαβράμη, Ἱστορικὸν σημείωμα περὶ τῆς ἐν Κυζίκῳ Σχολῆς, ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 168—173.

4) Μ. Γεδεών, Ἰγνατίου Μητροπολίτου Ἡρακλείας ἐπιστολὴ ἐν τῷ Ἀρχείῳ Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τόμ. Α´ τεῦχ. Β´ σελ. 274—279.

5) Α. Βασιλείου, Περιληπτικὴ Ἱστορία τῆς νήσου Κῶ (διάλεξις ἐν «Ἀγῶνι τῆς Δωδεκανήσου» ἐφημερίδι ἐκδιδομένῃ ἐν Ἀθήναις ἔτ. Α´ ἀριθ. 4. 15 Φεβρουαρίου 1931.

6) Ν. Κ. Χ'' Κωστῆ, Ἱστορικαὶ σημειώσεις περὶ Ἐκκλησίας Σμύρνης ἐν τῷ Ἱερῷ Πολυκάρπῳ» ἔτ. Γ´ (1913—1914) Σμύρνη σελ. 2383.

τος ἐνταῦθα Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀνθίμου Γ'. Πρὸς αὐτὸν γράφει τέσσαρας ἐπιστολάς, μίαν τῷ 1826, μίαν τῷ 1827 καὶ δύο τῷ 1828. Ἔν τινι ἐπιστολῇ (φ. 91α) τοῦ 1828 γίνεται μνεία τῶν ἐξάρχων Ἀμβροσίου καὶ Θεοκλήτου. Ἡ ἐπαρχία Κώου ἀνῆκεν εἰς τὴν Γ' τάξιν.

Λαρίσσης Μελέτιος ὁ διαδεχθεὶς τὸν Πολύκαρπον φονευθέντα τῇ 17 Σεπτεμβρίου 1821 ὑπὸ τοῦ Μαχμοὺτ πασᾶ Δράμαλη.[1]) Πρὸς αὐτὸν γράφει δύο ἐπιστολὰς μίαν τῷ 1827 καὶ μίαν τῷ 1829. Περὶ αὐτοῦ γίνεται μνεία καὶ ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Ἐλασσῶνος Ἱερώνυμον τοῦ 1828 (φ. 86β). Ἡ ἐπαρχία Λαρίσσης ἀνῆκεν εἰς τὴν Β' τάξιν.

Λιτίτζης Ἰωαννίκιος ἐκλεγεὶς κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1827 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ ἀποθανόντος Σωφρονίου, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1857 ὅτε μετετέθη εἰς Ἴμβρον. Πρὸς αὐτὸν γράφει μίαν ἐπιστολὴν τῷ 1828. Ἡ ἐπαρχία Λιτίτσης δὲν εἶναι γνωστὸν εἰς ποίαν τάξιν ἀνῆκεν, διότι δὲν ἀναφέρεται ἐν τῷ Καταλόγῳ τῶν χρεῶν.

Μεθύμνης Παρθένιος ὁ ἀπὸ Δράμας ὁ Λέσβιος, ἐκλεγεὶς κατὰ μῆνα Ἰούνιον τοῦ 1817 Μεθύμνης καὶ διατελεσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1831, ὅτε ἀπέθανε τῇ 19 Δεκεμβρίου.[2]) Πρὸς αὐτὸν γράφει μίαν ἐπιστολὴν τῷ 1828. Δὲν εἶναι γνωστὸν εἰς ποίαν τάξιν ἀνῆκεν ἡ ἐπαρχία αὕτη, καθότι δὲν ἀναφέρεται ἐν τῷ εἰρημένῳ ἐγγράφῳ.

Μετρῶν Γαβριὴλ διαδεχθεὶς τὸν παραιτηθέντα τῇ 4 Ἰουνίου 1822 (καὶ οὐχὶ 1821) Μετρῶν Μελέτιον[3]) τὸν ἀνεψιὸν τοῦ/Ἡρακλείας Μελετίου. Ὁ Μελέτιος μετέβη εἰς Ἑπτάνησον καὶ οὐχὶ εἰς Ναύπλιον ἢ εἰς ἑτέραν πόλιν τῆς Ἑλλάδος,[4]) ὡς ἀναφέρεται, καὶ ἐκ Κερκύρας ἐπὶ τῇ εἰς Ἑλλάδα ἐλεύσει τοῦ Καποδιστρίου (5 Ἰανουαρίου 1828) ἦλθεν εἰς Ναύπλιον, διορισθεὶς ἐπισκοπικὸς Ἐπίτροπος Κερνίκης μέχρι τοῦ 1830, ὅτε διωρίσθη Ἐκκλησιαστικὸς Τοποτηρητὴς Ἄργους, καθότι ἡ Μητρόπολις Ἄργους ἐχήρευεν, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ὁ Ἄργους Γρηγόριος ὁ Καλαμα-

---

1) Ν. Γιαννοπούλου, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι Θεσσαλίας, ἐν Ἐπετηρίδι Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ ἔτ. Ι' (1914). Ἐν Ἀθήναις σελ. 280.

2) Εὐστρατίου Δράκου, Λεσβιακὰ τόμ. Β' σελ. 28 κέ. πρβλ. Β. Α. Μυστακίδου, Ἱστορικαὶ εἰδήσεις σελ. 78.

3) Μ. Γεδεών, Οἱ ἐπίσκοποι Μετρῶν καὶ Ἀθύρων ἐν Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ τόμ. Λ (1910) ἐν Κων)πόλει σελ. 20—22, 30—32.

4) Ἀρχιμ. Ἰεζεκιὴλ Βελανιδιώτου (νῦν Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριο-φερσάλων). Ἡ Ἐπισκοπὴ Μετρῶν. Αὐτόθι σελ. 15.

ρᾶς ἀπέθανε κατὰ τὸ 1821 ἐν ταῖς φυλακαῖς Τριπολιτζᾶς μετὰ τῶν ἐννέα ἄλλων ἀρχιερέων τοῦ Μωρέως, καὶ τέλος διωρίσθη τῇ 21 Νοεμβρίου 1833. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀχαΐας (Πατρῶν), ἀποβιώσας τῇ 22 Ἰουνίου 1840 [1]) Ὁ Γαβριὴλ Μετρῶν διετέλεσε τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1832, ὅτε ἐξελέγη Σκοπείων ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ παραιτηθέντος Γενναδίου. Πρὸς αὐτὸν γράφει ὁ Ἡρακλείας Ἰγνάτιος δέκα καὶ ἑπτὰ ἐπιστολὰς ἤτοι δύο τῷ 1824, δύο τῷ 1826, δύο τῷ 1827, καὶ ἕνδεκα τῷ 1828. Ἡ ἐπαρχία Μετρῶν ἀνῆκεν εἰς τὴν Α΄ τάξιν.

Μήλου Καλλίνικος. Ἐπὶ πατριαρχείας Γρηγορίου Ε΄ τοῦ ἀπὸ Σμύρνης μηνὶ Ἰουνίῳ 1797 αἱ ἀρχιεπισκοπαὶ Σίφνου καὶ Μήλου ἡνώθησαν καὶ ἀπετέλεσεν τὴν ἐπώνυμον αὐτῶν Μητρόπολιν. Ὁ Καλλίνικος ἐξελέγη τῷ 1797 καὶ διετέλεσε τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1833, διαμένων πάντοτε ἐν Κ)πόλει [2]). Πρὸς αὐτὸν γράφει μίαν ἐπιστολὴν τῷ 1828. Ἔν τινι ἐπιστολῇ τοῦ Ἰγνατίου πρὸς τοὺς πατέρας τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Μονῆς τῆς Σίμωνος Πέτρας τοῦ 1828 ἀναφέρεται, ὅτι ἐν τοῖς Κάστροις ἔμενεν ὁ πρῴην Μήλου. Οὗτος εἶναι ὁ Διονύσιος ἐκλεγεὶς ἀρχιεπίσκοπος Μήλου καὶ Κιμώλου τῷ 1795 μηνὶ Σεπτεμβρίῳ ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ ἀποθανόντος Γρηγορίου, ὅστις παρῃτήθη μετὰ διετίαν. Ἡ ἐπαρχία Μήλου καὶ Σίφνου ἀνῆκεν εἰς τὴν Γ΄ τάξιν.

Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως Σεραφεὶμ ὁ διαδεξάμενος τὸν φονευθέντα τῇ 28 Μαΐου 1821 Νεόφυτον [3]) διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1834, ὅτε ἀπέθανε, ταφεὶς ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ τῆς Θεοτόκου ἐν Μυριοφύτῳ [4]). Ἦν οὗτος ἐκ Λιτίτζης τῆς Θρᾴκης. Πρὸς αὐτὸν γράφει ἐν ὅλῳ εἴκοσι καὶ ἐννέα (29) ἐπιστολὰς ἤτοι μίαν τῷ 1826, πέντε τῷ 1827 καὶ εἴκοσι καὶ τρεῖς τῷ 1828, ἐξ ὧν τρεῖς τοῦ 1827 δημοσιεύω προσεχῶς, διότι ἐν αὐταῖς γίνεται λόγος περὶ τοῦ Ἰωάννου Λεοντοπούλου, περὶ οὗ προσεχῶς θὰ δημοσιεύσω ἐν τοῖς «Θρᾳκικοῖς» καὶ ἄλλας πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὰς τοῦ Ἰγνατίου. Ἡ ἐπαρχία Μυριοφύτου ἀνῆκεν εἰς τὴν Α΄ τάξιν. Ἔν τινι ἐπιστολῇ τοῦ 1827 (φ. 44β) γίνεται λόγος περὶ τοῦ Καστορίας.

---

1) Μ. Γεδεών, Ἔγγραφοι Λίθοι καὶ Κεράμια . . . . σελ. ρνγ΄ πρβλ. Κ. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, Τὰ Σωζόμενα Ἐκκλησιαστικὰ Συγγράμματα τόμ. Β΄ σελ 17, 163, 218, 434.

2) Π. Ζερλέντου, Ἱστορικαὶ ἔρευναι περὶ τὰς ἐκκλησίας τῶν Νήσων τόμ. Α΄ τεῦχ. α΄, ἐν Ἑρμουπόλει 1913 σελ. 147—151. Πρβλ. Ἰωάν. Σπ. Ράμφου, Κιμωλιακὰ σελ. 33 ὑποστ. Ἀθῆναι 1933. Β. Α. Μυστακίδου, Ἱστορικαὶ εἰδήσεις σελ. 66—67.

3) Χειρόγραφον τοῦ 1821 ἔτους ἐν «Πανδώρᾳ τόμ. ΙΔ΄ σελ. 204.

4) Μ. Γεδεών, «Θρᾳκικὰ» μέρ. Β΄ Γανοχώρων ἐκκλησιαστικαὶ παροικίαι σελ. 107—108.

Νικαίας Ἰωσὴφ οὗτος πρῴην Πελαγωνείας ὤν, διεδέχθη τὸν Ἱερόθεον προαχθέντα εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον Ἀλεξανδρείας τῷ 1825. Πρὸς αὐτὸν γράφει μίαν ἐπιστολὴν τῷ 1828 [1]). Οὗτος ἦτο Ἔφορος τοῦ Κοινοῦ, δὲν εἶναι ὅμως γνωστὸν πόσους καὶ ποίους εἶχεν οὗτος ἐφορευομένους Ἀρχιερεῖς. Σημειωτέον, ὅτι ἡ ἐπαρχία Νικαίας ἀνῆκεν εἰς τὴν Α΄ τάξιν.

Νυσσάβας Δανιήλ. Ὁ Δανιὴλ κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον τοῦ 1814 ἐξελέγη Οὐζίτζης ἀντὶ τοῦ παραιτηθέντος Ἀνθίμου [2]), εἶτα ὅμως ἐπὶ πατριαρχείας Κυρίλλου τοῦ ϛ΄ τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον τοῦ 1815 καθαιρεῖται, καὶ ἐξελέγη Οὐζίτζης ὁ Μελέτιος. [3]) Ὁ καθαιρεθεὶς κακο—Δανιὴλ ἐξωρίσθη εἰς Μετέωρα, ἐκεῖθεν γράφει πρὸς τὸν ἐν Ἄθῳ διαμένοντα πρῴην Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Γρηγόριον Ε΄, ὅπως μεσιτεύσῃ παρὰ τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ καὶ ἔλθῃ εἰς Ἄθω, καὶ ἂν ἐπιδείξῃ καρποὺς μετανοίας θὰ φανῇ ἡ Ἐκκλησία ἐπιεικεστέρα ἐν τῷ μέλλοντι [4]) (αωιστ΄ [=1816] Σεπτεμβρίου β΄). Ἡ ὑπόσχεσις αὕτη τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν καθῃρημένον Δανιὴλ ἐξετελέσθη μετὰ πενταετίαν, ἐκλεγέντος τούτου κατ' Αὔγουστον τοῦ 1821 Μητροπολίτου Νυσσονυσσάβας ἀντὶ τοῦ τέως τοιούτου Μελετίου «οἰκτρῶς τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος». Πρὸς αὐτὸν γράφει τρεῖς ἐπιστολὰς μίαν τῷ 1827, μίαν τῷ 1828 καὶ μίαν τῷ 1829. Ἡ ἐπαρχία Νυσσάβας ἀνῆκεν εἰς τὴν Γ΄ τάξιν.

Νύσσης Βενέδικτος, προαχθεὶς τῷ 1826 εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἰωαννίνων, διεδέχθη αὐτὸν ὁ ***Ἰωάσαφ*** κατὰ τὸν Ἀμασείας Ἄνθιμον Ἀλεξούδην, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1833, ὅτε παρῃτήθη καὶ ἐξελέγη ὁ Εὐμενείας Γεννάδιος. Εἰς μὲν τὸν Βενέδικτον Νύσσης γράφει δύο ἐπιστολὰς μίαν τῷ 1824 καὶ μίαν τῷ 1825 εἰς δὲ τὸν Νύσσης Ἰωάσαφ δέκα καὶ τέσσαρας ἤτοι πέντε τῷ 1827 καὶ ἐννέα τῷ 1828, ἐν ὅλῳ δέκα καὶ ἓξ ἐπιστολάς. Ἔν τινι ἐπιστολῇ αὐτοῦ (φ. 82β) τοῦ 1828 ἀναφέρεται ὁ Ρασκοπρεσρένης Μελέ-

---

1) Μ. Κλεωνύμου καὶ Χρ. Παπαδοπούλου, Βιθυνικὰ ἢ Ἐπίτομος Μονογραφία τῆς Βιθυνίας καὶ τῶν πόλεων αὐτῆς. Ἐν Κων]πόλει 1867 σ. 118.

2) Καλλινίκου Δελικάνη Ἀρχ. (νῦν Καισαρείας) πατριαρχικὰ ἔγγραφα τόμ. Γ΄ σελ. 714.

3) Ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 715-718

4) Ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 720.

τιος κατὰ τὸν Ἀμασείας Ἄνθιμον Ἀλεξούδην. Ἡ ἐπαρχία Νύσσης ἦτο εἰς τὴν Γ′ τάξιν.

Ξάνθης Σεραφεὶμ ἐκλεγεὶς τῷ 1806 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ παραιτηθέντος Ναθαναὴλ τοῦ Ἀνδρίου. Οὗτος ἦτο Ἄνδριος ἐκ τῆς οἰκογενείας Δρόσου ἢ κατὰ τὸν κ. Πασχάλην Γρόσου καί τρόφιμος τῆς ἐν Ἄνδρῳ Μονῆς τῆς Παναχράντου. Κατὰ τὸν Χ″ Κωστῆν [1]) ἐξελέγη Μητροπολίτης Ξάνθης ἀπὸ τοῦ 1815 διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1831, ὅτε προήχθη εἰς τὸν θρόνον τῆς Σμύρνης ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ ἐκπεσόντος τῆς Ἕδρας Σμύρνης Ἱεροθέου τοῦ ἀπὸ Μ. Πρωτοσυγκέλλων, [2]) «ἅτε πολλῶν λαληθέντων καὶ λοιδορηθέντων αὐτῷ» Ξάνθης δὲ ἐξελέγη ὁ Κλαυδιουπόλεως Εὐγένιος.

Ὁ Σεραφεὶμ ἀφίκετο εἰς Σμύρνην τῇ 6ῃ Ὀκτωβρίου, καὶ διετέλεσε Μητροπολίτης Σμύρνης μέχρι τοῦ 1833, ὅτε τῇ 29 Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐξωρίσθη, διότι ὑπεδέχθη ἐπισήμως καὶ μεγαλοπρεπῶς τὸν ἐπισκεφθέντα τὴν Σμύρνην βασιλέα Ὄθωνα, καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐγένετο ἐπίσκοπος Ἄνδρου τῇ 28 Μαΐου 1837, ἀποθανὼν τῇ 5 Νοεμβρίου 1842.

Πρὸς αὐτὸν γράφει δέκα καὶ πέντε ἐπιστολὰς ἤτοι μίαν τῷ 1824, τρεῖς τῷ 1826, πέντε τῷ 1827, πέντε τῷ 1828 καὶ μίαν τῷ 1829. Ἡ ἐπαρχία Ξάνθης ἀνῆκεν εἰς τὴν Α′ τάξιν. Ἔν τινι ἐπιστολῇ (φ. 93α) τοῦ 1829 γράφει αὐτῷ, ὅτι τὸ ζητηθὲν «νὰ σταλῇ «ἓν ταμὴρ φερμάνι, δι᾽ ἀνακαίνισιν τοῦ πεπτωκότος δοβαρίου τῆς μητροπόλεώς του» εἶναι ἀδύνατον τὸ τοιοῦτον λόγῳ τῶν περιστάσεων».

Οὐζίτζης Γεράσιμος ἐκλεγεὶς μηνὶ Αὐγούστῳ τοῦ 1816 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ ἀποθανόντος Μελετίου, ἐκλεγέντος μηνὶ Νοεμβρίῳ τοῦ 1815 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ καθαιρεθέντος κακο-Δανιήλ.[3]) Ὁ Γεράσιμος διετέλεσεν Οὐζίτζης καὶ Βαλλιόβου μέχρι τοῦ 1831, ὅτε προήχθη εἰς τὸν θρόνον τῆς Καισαρείας

---

1) Ν. Κ. Χ″ Κωστῆ, Ἱστορικαὶ Σημειώσεις περὶ Ἐκκλησίας Σμύρνης ἀπὸ τῶν Μέσων χρόνων ἐν «Ἱερῷ Πολυκάρπῳ» ἔτ. Γ′ (1913–1914) Σμύρνη σελ. 2383, 2393. Πρβλ. Δημ. Πασχάλη. Ἀναγραφὴ χρονολογικὴ τῶν ἀπὸ Χριστοῦ ἀρχιερατευσάντων ἐν τῇ νήσῳ Ἄνδρῳ ἐν «Θεολογίᾳ» τόμ. Ε′ (1927) σελ. 216—222. Καὶ Ἐφημερὶς «Ἀθηνᾶ» ἔτους 1833 ἀριθ. 142.

2) † Μητροπολίτου Ἀθηναγόρα, Ὁ θεσμὸς τῶν Συγκέλλων ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ Μέρ. Ε′ ἔνθ᾽ ἀνωτέρω σελ. 279—280.

3) Καλλινίκου Δελικάνη, Πατριαρχικὰ ἔγγραφα τόμ. Γ′ σελ. 718—719.

ὡς ἀνωτέρω εἶπον, ἀλλὰ λόγῳ τοῦ αὐστηροῦ καὶ δυστρόπου χαρακτῆρος αὐτοῦ τὸ ἐπόμενον ἔτος μετετέθη εἰς Ἄγκυραν ὡς πρόεδρος, Καισαρείας δὲ ἐξελέγη ὁ ἡγούμενος τῆς ἐν Καισαρείᾳ Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου Παΐσιος[1]. Ὁ Γεράσιμος ἦτο Τραπεζούντιος, μετὰ τὴν προαγωγὴν αὐτοῦ εἰς Καισάρειαν ἐξελέγη μηνὶ Αὐγούστῳ τοῦ 1831 διάδοχος αὐτοῦ ὁ Νικηφόρος[2], Πρὸς αὐτὸν γράφει μίαν ἐπιστολὴν τῷ 1828. Ἡ ἐπαρχία Οὐζίτζης ἀνῆκεν εἰς τὴν Γ′ τάξιν.

Πελιγραδίου Κύριλλος ὁ ἀπὸ Μεσημβρίας ἐκλεγεὶς κατὰ μῆνα Αὔγουστον τοῦ 1825 ἐπὶ τῇ διαδοχῇ τοῦ μετατεθέντος εἰς Χαλκηδόνα Ἀγαθαγγέλου τοῦ κατόπιν κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον 1826 ἐκλεγέντος Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, παυθέντος τοῦ Χρυσάνθου τοῦ ἀπὸ Σερρῶν. Ὁ Ἀγαθάγγελος[3]) ἐξελέγη Μπελιγραδίου κατὰ μῆνα Νοέμβριον τοῦ 1815 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ ἀποθανόντος Διονυσίου, καὶ διετέλεσε τοιοῦτος μέχρι τοῦ Αὐγούστου 1825, ὅτε προήχθη εἰς Χαλκηδόνα. Πρὸς αὐτὸν γράφει μίαν ἐπιστολὴν τῇ 3ῃ Φεβρουαρίου 1825.

Ὁ Μεσημβρίας Κύριλλος[4]) ὁ διαδεχθεὶς τὸν Ἀγαθάγγελον διετέλεσε Μητροπολίτης Πελιγραδίου ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1825 μέχρι τοῦ 1827, ὅτε ἀπέθανε καὶ διεδέχθη αὐτὸν κατὰ μῆνα Μάρτιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὁ ἐπίσκοπος Λοφτζοῦ Ἄνθιμος, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1831, ὅτε ἐξελέγη κατὰ μῆνα Αὔγουστον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὁ Μελέτιος.[5]) Πρὸς τὸν Κύριλλον οὐδεμίαν ἐπιστολὴν γράφει, εἰμὴ μόνον δύο τῷ Ἀνθίμῳ μίαν τῷ 1827 Ὀκτωβρίου 12, καὶ μίαν τῷ 1828. Ἡ ἐπαρχία Πελιγραδίου (Βελιγραδίου) ἀνῆκεν εἰς τὴν Γ′ τάξιν.

Πέτρας Δωρόθεος ἐξ Ἀγχιάλου διαδεχθεὶς τῷ 1824 τὸν σφαγιασθέντα τῷ 1821 Ἰωακείμ, χειροτονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Κρήτης Καλλινίκου[6]).

Πρὸς αὐτὸν γραφει μίαν ἐπιστολὴν τῷ 1828. Ἡ ἐπαρχία Πέτρας ἀνῆκεν εἰς τὴν Β′ τάξιν.

Πισ(σ)ιδείας Σαμουήλ, ἐκλεγεὶς τῷ 1827 Μητροπολίτης Πισιδείας ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ παυθέντος Γερασίμου τοῦ ἐξ Αἴνου καὶ ἐξορισθέντος εἰς Κύπρον, ὅστις μετὰ ταῦτα δι' ἀναφορῶν μετετέθη εἰς Ἰκόνιον, καὶ ἐπανῆλθεν πάλιν ὁ Γεράσιμος, ὅστις τῷ 1848 ἐκ νέου παύεται καὶ διαδέχεται

1) Ἀ ν α σ τ α σ ί ο υ Λ ε β ί δ ο υ, ἔνθ' ἀνωτέρω τόμ. Α′ σελ. 205 κέ.
2) Κ α λ λ ι ν ί κ ο υ Δ ε λ ι κ ά ν η, ἔνθ' ἀνωτέρω τόμ. Γ′ σελ. 750—751.
3) Κ α λ λ ι ν ί κ ο υ Δ ε λ ι κ ά ν η, ἔνθ' ἀνωτέρω τόμ. Γ′ σελ. 718—719.
4) Κ α λ λ ι ν ί κ ο υ Δ ε λ ι κ ά ν η, ἔνθ' ἀνωτέρω τόμ. Γ′ σελ. 738, 741.
5) Κ α λ λ ι ν ί κ ο υ Δ ε λ ι κ ά ν η, ἔνθ' ἀνωτέρω τόμ. Γ′ σελ. 750.
6) Ν. Τωμαδάκη ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 223.

αὐτὸν ὁ Μελέτιος.[1]) Πρὸς αὐτὸν γράφει μίαν ἐπιστολὴν τῷ 1828. Ἡ ἐπαρχία Πισιδείας ἀνῆκεν εἰς τὴν Α' τάξιν.

Πλαταμῶνος Ἄνθιμος ἐκλεγεὶς κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1828 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ ἀποθανόντος Γερασίμου.

Πρὸς αὐτὸν γράφει μίαν ἐπιστολὴν τῷ 1828. Ἡ ἐπαρχία Πλαταμῶνος ἀνῆκεν εἰς τὴν Α' τάξιν.

Πόσνας Βενιαμὶν ὁ ἀπὸ Μ. Πρωτοσυγκέλλων ἐκλεγεὶς κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον τοῦ 1816 Μητροπολίτης Πόσνης καὶ Σεραγίβου[2]) καὶ διατελέσας τοιοῦτος κατὰ τὸν Ἀμασείας Ἄνθιμον Ἀλεξούδην μέχρι τοῦ 1835. Πρὸς αὐτὸν γράφει μίαν ἐπιστολὴν τῷ 1828. Ἡ ἐπαρχία Πόσνης (Βόσνης) ἀνῆκεν εἰς τὴν Γ' τάξιν.

Πρεσπῶν Καλλίνικος ὁ ἐκ Καλλιπόλεως ἐκλεγεὶς κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον τοῦ 1801 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ οἰκειοθελῶς παραιτηθέντος Πρεσπῶν καὶ Λυχνιδῶν Κυπριανοῦ.[3]) Πρὸς αὐτὸν γράφει ἐννέα ἐπιστολάς, μίαν τῷ 1824, μίαν τῷ 1826, τρεῖς τῷ 1827 καὶ τέσσαρας τῷ 1828. Ἡ ἐπαρχία Πρεσπῶν ἀνῆκεν εἰς τὴν Α' τάξιν.

Προικοννήσου Κοσμᾶς ὁ ἀπὸ Μ. Πρωτοσυγκέλλων,[4]) ἐκλεγεὶς τῷ 1821 Μητροπολίτης Προικοννήσου ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ προαχθέντος Ἀρχιεπισκόπου Νικηφόρου εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἀδριανουπόλεως, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1830, ὅτε κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους τούτου μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Βιζύης, καὶ κατ' Αὔγουστον τοῦ 1837 εἰς Χίον ἀποθανὼν κατ' Ἰούνιον τοῦ 1839 ἔτους [5]). Πρὸς αὐτὸν γράφει μίαν ἐπιστολὴν τῷ 1827. Ἡ ἐπαρχία Προικοννήσου ἀνῆκεν εἰς τὴν Γ' τάξιν.

Προϊλαβοδρύστρας Ἄνθιμος ὁ ἀπὸ Διδυμοτείχου. Πρὸς αὐτὸν γράφει τέσσαρας ἐπιστολὰς μίαν τῷ 1826, δύο τῷ 1827 καὶ μίαν τῷ 1828. Ἡ ἐπαρχία Προϊλάβου καὶ Δρύστρας ἀνῆκεν εἰς τὴν Α' τάξιν.

Προύσης Νικόδημος ἐκλεγεὶς τῷ 1824 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ προαχθέντος εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἀδριανουπόλεως Γερασίμου, διατελέσας τοιοῦτος

---

1) Μ. Γεδεών, Ἀποσημειώματα περὶ τῶν Ἀρχιερέων Πισιδείας ἐν «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» τόμ. I (1890—1891) Κωνσταντινούπολις σελ. 46 κέ.

2) † Μητροπολίτου Ἀθηναγόρα, ὁ θεσμὸς τῶν Συγκέλλων ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ. Μέρ. Ε' ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 277. Πρβλ. Β. Α. Μυστακίδου, Ἱστορικαὶ εἰδήσεις ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 78.

3) Β. Α. Μυστακίδου, ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 67.

4) † Μητροπολίτου Ἀθηναγόρα, ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 281. Ἐν ταῦτα ἐκ παραδρομῆς ἀτυχῶς σημειοῦται, ὅτι ὁ Χίου Κοσμᾶς ἐξελέγη Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ἀντὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ τοῦ Χίου Σωφρονίου ἐκλεγέντος μετὰ ταῦτα Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας.

5) Μ. Γεδεών, Προικόννησος. Ἐκκλησιαστικὴ παροικία. Ναοὶ καὶ Μοναὶ Μητροπολῖται καὶ Ἐπίσκοποι, σελ. 212—213. Ἐν Κων)πόλει 1895.

μέχρι τοῦ 1833 κατὰ τὸν 'Αμασείας "Ανθιμον 'Αλεξούδην. Πρὸς αὐτὸν γράφει τέσσαρας ἐπιστολὰς τρεῖς τῷ 1828 καὶ μίαν τῷ 1829. 'Η ἐπαρχία Προύσης ἀνῆκεν εἰς τὴν Α' τάξιν.

Ρόδου 'Αγάπιος ἐκλεγεὶς τῷ 1792 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ ἀποθανόντος Καλλινίκου, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1829 ἔτους 1). Πρὸς αὐτὸν γράφει ἕνδεκα ἐπιστολὰς ἤτοι δύο τῷ 1824, μίαν τῷ 1825, τρεῖς τῷ 1826 δύο τῷ 1827 καὶ τρεῖς τῷ 1827. "Εν τινι ἐξ αὐτῶν (φ. 39β) τῆς 28 Νοεμβρίου 1827 γίνεται λόγος περὶ ἐκλογῆς νέου Μητροπολίτου 'Ρόδου ὡς διαδόχου αὐτοῦ «. . . πανιερότης τῆς ἀπ' ἀρχῆς εἶδε πραγματικὰς ἐνδείξεις ζήλου μας, καὶ προθυμίας εἰς τὰ κατ' αὐτήν, καὶ διότι τὴν σεβόμεθα ὡς παλαιὸν ἀρχιερέα, καὶ προβεβηκυῖαν τῇ ἡλικίᾳ, καὶ διότι ἔχομεν ἐξιδιασμένην ἀγάπην εἰς τὸ ὑποκείμενόν της, καὶ μάλιστα εἰς τὴν ἐπισυμβᾶσαν αὐτῇ περίστασιν, ἐγνώρισε τίνι τρόπῳ τὴν ὑπερασπίσθημεν· κοῦόιι ἐνῷ ἦσαν τελειωμένα ἅπαντα, καὶ ἡ ἀποκατάστασις νέου 'Αρχιερέως εἰς τὴν ἐπαρχίαν της, εἶχε γένει, εὐθὺς ὁποῦ ἐπανήλθομεν ἐκ τῆς ἐπαρχίας μας, μὴ δεχθέντες τοῦτο καθόλου, ὅλα τὰ ἀνατρέψαμεν, κατορθώσαντες τὰ μένῃ ἐφησυχάζουσα ἡ Πανιερότης της, διάγουσα τοῦ λοιποῦ βίον εἰρηνικόν, καὶ ἀτάραχον». 'Η ἐπαρχία 'Ρόδου ἀνῆκεν εἰς τὴν Α' τάξιν.

Σαμακοβίου Φιλόθεος. Οὗτος κατὰ τὸν 'Αμασείας "Ανθιμον 'Αλεξούδην διετέλεσε Μητροπολίτης Σαμακοβίου ἀπὸ τοῦ 1806—1826, ὅτε διεδέχθη αὐτὸν ὁ 'Ιερόθεος. Δὲν εἶναι ὅμως γνωστὸν πότε ἀκριβῶς ὁ Φιλόθεος παρῃτήθη αὐτῆς ἢ ἀπέθανεν. 'Ο 'Αμασείας "Ανθιμος 'Αλεξούδης σημειοῖ ἐν τοῖς καταλόγοις αὐτοῦ τῷ 1826 τὸν 'Ιερόθεον, διὰ τοῦτο ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τῶν ἀπευθυνομένων πρὸς τὸν Σαμακοβίου, τῶν μὲν ἐτῶν 1824 και 1825 θὰ ἀποδώσω ὡς ἀπευθυνομένας πρὸς τὸν Φιλόθεον καὶ εἶναι ἐν ὅλῳ πέντε ἤτοι τρεῖς τῷ 1824 καὶ δύο τῷ 1825, τῶν δὲ ἐτῶν 1826—1829 πρὸς τὸν διάδοχον αὐτοῦ 'Ιερόθεον, αἵτινες εἶναι ἐν ὅλῳ εἴκοσι καὶ πέντε ἐξ ὧν δύο τῷ 1826, δέκα, καὶ τρεῖς τῷ 1827, ἐννέα τῷ 1828 καὶ μίαν πόλιτζαν καὶ μίαν τῷ 1829. 'Η ἐπαρχία Σαμακοβίου ἀνῆκεν εἰς τὴν Γ' τάξιν.

Σβορνικίου Γαβριήλ, ὅστις ἀναφέρεται εἰς τινας πρὸς αὐτὸν ἀπευθυνομένας ἐπιστολὰς τοῦ 'Ηρακλείας 'Ιγνατίου, ἀποθανὼν κατὰ μῆνα 'Οκτώβριον τοῦ 1837, ὅτε διεδέξατο αὐτὸν ὁ τριτεύων Κύριλλος 2) ἐπὶ πατριαρχείας Γρηγορίου δ'. Πρὸς αὐτὸν γράφει ἕνδεκα ἐπιστολὰς καὶ μίαν πόλιτζαν ἤτοι μίαν τῷ 1824, τρεῖς τῷ 1825, μίαν τῷ 1827 καὶ μίαν

---

1) Τρύφωνος Ε. Εὐαγγελίδου, 'Εκκλησία 'Ρόδου ἐν 'Επετηρὶδ 'Εταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν ἔτ ΣΤ' (1929). 'Αθῆναι σελ. 172.

2) 'Εκκλησιαστικὴ 'Αλήθεια τόμ. Β' (1881—1882) σελ. 68.

πόλιτζαν, καὶ ἓξ τῷ 1828. Ἡ ἐπαρχία Σβορνικίου ἀνῆκεν εἰς τὴν Γ' τάξιν.

Σερρῶν Πορφύριος ἐκλεγεὶς τῷ 1824 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ ἀνυψωθέντος εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον Χρυσάνθου, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1829, ὅτε διεδέχθη αὐτὸν ὁ Ἄνθιμος ὁ Γ' [1]. Πρὸς αὐτὸν γράφει τέσσαρας ἐπιστολὰς μίαν τῷ 1825 μίαν τῷ 1827 καὶ δύο τῷ 1828. Ἡ ἐπαρχία Σερρῶν ἀνῆκεν εἰς τὴν Α' τάξιν.

Σηλυβρίας Διονύσιος Ἄνδριος ὁ εἶτα Ἀμασείας καὶ κατόπιν Νικομηδείας, ἐκλεγεὶς τῷ 1821 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ Μακαρίου. Πρὸς αὐτὸν γράφει ὀκτὼ ἐπιστολὰς μίαν τῷ 1827, ἓξ τῷ 1828 καὶ μίαν τῷ 1829. Ἡ ἐπαρχία Σηλυβρίας ἀνῆκεν εἰς τὴν Α' τάξιν.

Σισανίου Ἰωαννίκιος ἐκλεγεὶς τῷ 1811 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ ἀποθανόντος Νεοφύτου, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1835, ὅτε ἀπέθανε κατὰ Μάϊον τοῦ ἔτους τούτου ἐν Θεσσαλονίκῃ. Οὗτος κατήγετο ἐκ Μιτυλήνης.[2] Πρὸς αὐτὸν γράφει δέκα ἐπιστολάς, πέντε τῷ 1827 καὶ πέντε τῷ 1828. Ἐξ αὐτῶν δημοσιεύω τρεῖς ἐν τοῖς «Ἠπειρωτικοῖς Χρονικοῖς» δύο τοῦ 1827 καὶ μίαν τοῦ 1828, διότι ἀναφέρονται εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐν Βλαχίᾳ Μοναστηρίων τῶν ὑποκειμένων τῇ Μητροπόλει Ἰωαννίνων. Ἔν τινι ἐπιστολῇ (φ. 43α) τῆς 15 Δεκεμβρίου 1827 γράφει αὐτῷ πρὸς τοῖς ἄλλοις «...καὶ ὅτι ἐλάβομεν καὶ γράμμα τοῦ πρωτοσυγκέλλου του (δηλ. τοῦ Ἀθανασίου), ἐνῷ μᾶς γράφει ὅτι ὁ Ρούμελι βαλεσὶς τὸν ζητεῖ Ἰμτάτι 5.000 χιλ. γρόσια, καὶ καταγινόμενος εἰς τὴν ἐξοικονόμησιν τούτων δὲν μᾶς ἔμβασε γρόσια διὰ τὰ χρέη του». Ἡ ἐπαρχία Σισανίου ἀνῆκεν εἰς τὴν Β' τάξιν.

Σιτείας Μελέτιος ὁ ἐκ Κρήτης διαδεχθεὶς τὸν σφαγιασθέντα τῷ 1821 Ζαχαρίαν, χειροτονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Κρήτης Καλλινίκου,[3] ὃν ἀποθανόντα διεδέχθη τῷ 1832. Πρὸς αὐτὸν γράφει μίαν ἐπιστολὴν τῷ 1828. Ἡ ἐπαρχία Σιτείας ἀνῆκεν εἰς τὴν Β' τάξιν.

Σμύρνης Ἱερόθεος ὁ ἀπὸ Μ. Πρωτοσυγκέλλων[4] ἐξ Οὐστανίτσης τῆς Ἠπείρου ἐκλεγεὶς Μητροπολίτης Σμύρνης τῷ 1827, παυθεὶς τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1831 ἔτους, ὅτε διεδέχθη αὐτὸν ὁ Ξάνθης Σεραφείμ, εἶτα ὅμως τῷ 1834 ἐξελέγη Χαλκηδόνος διαδεχθεὶς τὸν ἀπὸ Βερροίας—Κυζίκου Ζα-

---

1) Πέτρον Παπαγεωργίου. Αἱ Σέρραι καὶ τὰ προάστεια τὰ περὶ τὰς Σέρρας καὶ ἡ μονὴ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ἐν Byzantinische Zeitschrift τόμ. III (1894) σελ. 262—3.

2) Μαργαρίτου Τουμπαλίδου, Σημειώματα περὶ τῆς Μητροπόλεως Σισανίου ἐν «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» τόμ. ΙΘ' (1899) Κων)λις σελ. 252—3.

3) Ν. Τωμαδάκη, ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 221. Τοῦ αὐτοῦ, ἐνλ. Σιτείας Ἐπισκοπὴ ἐν τῇ Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλοπαιδείᾳ τόμ. ΚΑ' σελ. 744-45.

4) † Μητροπολίτου Ἀθηναγόρα, Ὁ Θεσμὸς τῶν Συγκέλλων ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 280.

χαρίαν.[1]) Πρὸς αὐτὸν γράφει ἓξ ἐπιστολὰς δύο τῷ 1827, τρεῖς τῷ 1828. καὶ μίαν τῷ 1829. Ἡ ἐπαρχία Σμύρνης ἀνῆκεν εἰς τὴν Α΄ Τάξιν.

Σοφίας Ἰωακεὶμ ὁ ἀπὸ Φαναριοφερσάλων ἐκλεγεὶς κατὰ Μάρτιον τοῦ 1824 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ ἀποθανόντος Θεοφάνους, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1830, ὅτε μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἰωαννίνων [2]). Πρὸς αὐτὸν γράφει εἴκοσι καὶ τέσσαρας ἐπιστολὰς καὶ μίαν πόλιτζαν, ἤτοι μίαν τῷ 1826, ἐννέα τῷ 1827, καὶ μίαν πόλιτζαν, δέκα καὶ τρεῖς τῷ 1828 καὶ μίαν τῷ 1829. Ἔκ τινος ἐπιστολῆς (φ. 79α—79β) τοῦ 1828 (δι' ἄλλης χειρὸς γεγραμμένης) μανθάνομεν, ὅτι, θανόντος τοῦ Ἀθηνῶν Ἀνθίμου, ὁ Ἰωακεὶμ ἐπεζήτει νὰ γίνῃ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν, καὶ ὅτι οὗτος ἀνῆκεν εἰς τὴν Ἐφορείαν ἄλλου Μητροπολίτου οὐχὶ δὲ εἰς τὴν τοῦ Ἡράκλείας Ἰγνατίου, ὑπήχθη δὲ εἰς αὐτὸν μετὰ ταῦτα. Γράφει λοιπὸν αὐτῷ πρὸς τοῖς ἄλλοις τὰ ἑξῆς· «Ἱερότατε Μητροπολίτα Σοφίας κ. τ. λ. πόσος ἀγών, καὶ πόση προσπάθεια ἐπίμονος, καὶ δραστήριος κατεβλήθη ἐκ μέρους ἡμῶν, καὶ τοῦ σεβασμίου ἐφόρου σου, διὰ νὰ σὲ ἀπαλλάξωμεν ἀπὸ ἐκείνην τὴν πρὸ ὀλίγων μηνῶν καταφορὰν κατὰ τῆς Ἱερότητός σου ὅτι δηλαδὴ ἐχήρευσεν ἡ ἐπαρχία Ἀθηνῶν, καὶ τίνι τρόπῳ ἡ Ἱερότης του ἀντικατετάξατο εἰς τὴν κοινὴν ἐκείνην ὁρμήν, καὶ κατώρθωσε τὴν ἔνδοξον ὑπεράσπισιν ἡμῶν, καὶ γενναίαν ἀνθίστασιν, μὲ τὴν ὁποίαν σὲ ἀνεδείξαμεν ἀνώτερον τῆς προσβολῆς ἐκείνης. . . . » Ἡ ἐπαρχία Σοφίας ἀνῆκεν εἰς τὴν Α΄ τάξιν. Ἐν ἑτέρᾳ ἐπιστολῇ ἀκόμη (φ. 80β-81β) τοῦ 1828 γίνεται λόγος, ὅτι ἐκ τῶν χρεῶν ἐξέπεσαν ὁ Σκοπείων Ἀνανίας, ὁ Τορνόβου Ἱλαρίων καὶ ὁ Πισιδείας Γεράσιμος.

Σταυρουπόλεως Τιμόθεος καὶ Χρυσουπόλεως Λαυρέντιος ἀμφότεροι τιτουλάριοι Ἐπίσκοποι καὶ ἡγούμενοι τῶν Μοναστηρίων ἐν Βλαχίᾳ

1) Ν. Κ. Χ''Κ ω σ τ ῆ, ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 2382 κέ. Ἐνταῦθα σημειοῦται οὐχὶ ὀρθῶς, ὅτι ὁ Ἱερόθεος ἦτο Ἀθηναῖος. Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Ἀνθίμου Σμύρνης τοῦ εἶτα Χαλκηδόνος καὶ μετὰ ταῦτα Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἀναδειχθέντος, τὰ μέχρι τοῦ 1827 δὲν εἶναι γνωστὰ λόγῳ τοῦ κενοῦ τοῦ κώδικος. Τῷ 1832 διεχειρίζετο τὰ τῆς Μητροπόλεως Σμύρνης ὁ Ἀρχιμανδρίτης Μελέτιος ἐξ ὀνόματος τοῦ ἐκλεγέντος τοῦ ἀπὸ Ἀπαμείας Παϊσίου, ὅστις διετέλει Σμύρνη: μέχρι τῆς 11 Ἰουνίου 1827, ἀποθανὼν πρὸ τοῦ 1832.

2) † Μ η τ ρ ο π ο λ ί τ ο υ Π α ρ α μ υ θ ί α ς Ἀ θ η ν α γ ό ρ α, Ἡ Μητρόπολις Φαναριοφερσάλων διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἐν «Θεολογίᾳ» τόμ. Η (1930) Ἀθῆναι τεῦχ. ΚΘ΄. Καὶ εἰς ἰδιαίτερον τεῦχος σελ. 11 Πρβλ. καὶ † Μ η τ ρ ο π ο λ ί τ ο υ Σ ά ρ δ ε ω ν κ α ὶ Π ι σ ι δ ε ί α ς Γ ε ρ μ α ν ο ῦ, Ἱστορικὸν Σημείωμα περὶ τῆς Μητροπόλεως Φαναριοφερσάλων ἐν «Ὀρθοδοξίᾳ» τόμ. Ε (1930) Κων]πολις. Καὶ εἰς ἰδιαίτερον τεῦχος σελ. 35. † Μ η τ ρ ο π ο λ ί τ ο υ Θ ε σ σ α λ ι ώ τ ι δ ο ς κ α ὶ Φ α ν α ρ ι ο φ ε ρ σ ά λ ω ν Ἰ ε ζ ε κ ι ή λ, Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Φαναριοφερσάλων καὶ πάσης Φθίας διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἐν «Θεολογίᾳ» τόμ. Ζ΄ (1929) Ἀθῆναι σελ. 249.

τῶν ὑποκειμένων τῇ Μητροπόλει Ἰωαννίνων. Πρὸς αὐτοὺς γράφει τρεῖς ἐπιστολάς, μίαν τῷ 1827 καὶ δύο τῷ 1828, τὰς ὁποίας δημοσιεύω ἐν τοῖς «Ἠπειρωτικοῖς Χρονικοῖς».

Τορνόβου Κωνστάντιος ἐκλεγεὶς τῷ 1827 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ παυθέντος Ἱλαρίωνος λόγῳ τῶν χρεῶν αὐτοῦ, ὡς δηλοῦται ἐκ τῆς ἀνωτέρω πρὸς τὸν Σοφίας Ἰωακείμ. Ὁ Τορνόβου Ἱλαρίων ὑπεστήριξε πρότερον, ὡς γνωστόν, τὴν εἰς τὸ χυδαῖον λεκτικὸν ἰδίωμα μετάφρασιν τῶν Ἁγίων γραφῶν καὶ ἐπέσυρεν ὑφ' ἑαυτὸν τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Πατριάρχου Ἀνθίμου καὶ τῶν συνοδικῶν. [1]) Πρὸς αὐτὸν γράφει μίαν ἐπιστολὴν τῷ 1897. Ὁ Κωνστάντιος διετέλεσε Μητροπολίτης Τορνόβου ἀπὸ τοῦ 1827—1834, πρὸ τοῦ ἔτους τούτου παρῃτήθη καὶ διεδέχθη αὐτὸν πάλιν ὁ Ἱλαρίων, ὅτε ὡς πρώην ἀνυψώθη εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον ὡς Κωνστάντιος ὁ Β'.[2]) Πρὸς αὐτὸν γράφει τέσσαρας ἐπιστολὰς δύο τῷ 1827 μίαν τῷ 1828 καὶ μίαν τῷ 1829. Ἡ ἐπαρχία Τορνόβου ἀνῆκεν εἰς τὴν Α' τάξιν.

Τυρολώης Διονύσιος ἐκλεγεὶς τῷ 1821 καὶ διετέλεσεν τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1830, ὅτε προήχθη εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἡρακλείας διαδεχθεὶς τὸν ἀποθανόντα Ἰγνάτιον, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη.[3]) Πρὸς αὐτὸν γράφει δέκα καὶ πέντε ἐπιστολὰς τρεῖς τῷ 1824, δύο τῷ 1826, τρεῖς τῷ 1827, καὶ ἑπτὰ τῷ 1828. Ἡ ἐπαρχία Τυρολώης ἀνῆκεν εἰς τὴν Α' Τάξιν

Φαναρίου καὶ Φερσάλων Διονύσιος ἐκλεγεὶς κατὰ μῆνα Ἰούνιον τοῦ 1827 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ ἀποθανόντος Σαμουὴλ τοῦ ἀπὸ Σταγῶν[4]). Οὗτος ἦτο Μ. Ἀρχιδιάκονος καὶ διετέλεσε τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1854, ὅτε παρῃτήθη καὶ διεδέξατο αὐτὸν ὁ πρώην Μ. Πρωτοσύγκελλος Νεόφυτος.[5]) Πρὸς αὐτὸν γράφει μίαν ἐπιστολὴν τῷ 1827 ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ ἀφίξει αὐτοῦ. Ἡ ἐπαρχία Φαναριοφερσάλων ἀνῆκεν εἰς τὴν Γ' τάξιν.

Φιλιππουπόλεως Νικηφόρος ὁ ἀπὸ Μ.Πρωτοσυγκέλλων Λέσβιος [6]) ἐκλεγεὶς τῇ 4 Σεπτεμβρίου 1824 ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ παραιτηθέντος Σαμουὴλ[7])

---

1) Μ. Γεδεών. Ἀποσημειώματα χρονογράφου Μέρ. Β' σελ. 233. Ὁ Ἱλαρίων ἦτο Κρὴς καὶ ἐξελέγη Τορνόβου τῷ 1822.

2) Τοῦ αὐτοῦ, Πατριαρχικοὶ Πίνακες σελ. 692.

3) Εὐστρατίου Δράκου, Ἀρχιερεῖς τριῶν Θρακικῶν ἐπαρχιῶν ἐν «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» τόμ. Ι (1890) σελ. 220—221

Πρβλ. Μ. Γεδεών, Ἀρχεῖον Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, τόμ. Α' τεῦχ. Β' σελ. 282 κέ.

4) Μητροπολίτου Σάρδεων καὶ Πισιδείας Γερμανοῦ, ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 35.

5) † Μητροπολίτου Ἀθηναγόρα, Ὁ Θεσμὸς τῶν Συγκέλλων . . . . . ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 283.

6) † Μητροπολίτου Ἀθηναγόρα ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 278.

7) Γεωργίου Τσουκαλᾶ, Ἱστοριογεωγραφικὴ περιγραφὴ τῆς ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως, Βιέννη 1851 σελ. 84

διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1850, ὅτε ἀπέθανε τῇ 27 Αὐγούστου τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Πρὸς αὐτὸν γράφει τεσσαράκοντα καὶ τέσσαρας ἐπιστολὰς ἤτοι μίαν τῷ 1825, ἓξ τῷ 1826, δέκα καὶ τέσσαρας τῷ 1827 καὶ ἓν σημείωμα ἐν τῇ ᾤᾳ γεγραμμένον, εἴκοσι καὶ δύο τῷ 1828 ἐξ ὧν ἡ μία εἶναι Πατριαρχικοσυνοδική, καὶ μίαν τῷ 1829. Ἔν τινι ἐπιστολῇ (φ. 79α) τοῦ 1828 ἀναφέρεται ἡ παραίτησις τοῦ Σκοπείων Ἀνανίου καὶ ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος Μελέτιος ὁ εἶτα Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.[1]) Εἰς οὐδένα τῶν ἐφορευομένων Ἀρχιεπισκόπων ἔγραψε τόσας ἐπιστολὰς ὁ Ἰγνάτιος, ὅσας εἰς αὐτὸν περὶ τῶν χρεῶν του. Ἡ ἐπαρχία Φιλιππουπόλεως ἀνῆκεν εἰς τὴν Α' τάξιν.

Ὁ Ἡρακλείας Ἰγνάτιος εἶχεν ἀλληλογραφίαν καὶ πρὸς ἄλλους κληρικοὺς καὶ λαϊκούς, προκρίτους, διδασκάλους καὶ ἄλλους.

Ἐν πρώτοις εἰς τὸν ***Πρωτοσύγκελλον αὐτοῦ Νεόφυτον*** γράφει ἐν ὅλῳ δέκα καὶ ἓξ ἐπιστολάς, μίαν τῷ 1826, δύο τῷ 1827 καὶ δέκα καὶ τρεῖς τῷ 1828. Εἰς τὸν ἐν Ἡρακλείᾳ ***Ἀρχιμανδρίτην Γρηγόριον*** γράφει ὀκτὼ ἐπιστολάς, μίαν τῷ 1826 καὶ ἑπτὰ τῷ 1828. Εἰς τὸν ἐν Ραιδεστῷ ***Ἀρχιμανδρίτην Ζαχαρίαν*** γράφει ἐννέα, μίαν τῷ 1826, δύο τῷ 1827, πέντε τῷ 1828 καὶ μίαν τῷ 1829. Εἰς τὸν ***Γεώργιον Ἰβηρίτην*** (ἡγούμενον) στέλλει τέσσαρας μίαν τῷ 1826, μίαν τῷ 1827, καὶ δύο τῷ 1828, εἰς τὸν ἀνεψιὸν τοῦ ***Σοφίας Ἰωακεὶμ διάκονον Μελέτιον*** μίαν τῷ 1827, εἰς τὸν ***Πρωτοσύγκελλον τοῦ Σισανίου Ἰωαννικίου Ἀθανάσιον*** τέσσαρας, τρεῖς τῷ 1827 καὶ μίαν τῷ 1828, εἰς τὸν ***Προηγούμενον Ἰβηρίτην Ἄνθιμον*** μίαν τῷ 1828, εἰς τὸν ***Καθηγούμενον Παΐσιον***[2]) (ἐν Καισαρείᾳ τὸν εἶτα Μητροπολίτην ἐν αὐτῇ) δύο, μίαν, τῷ 1827 καὶ μίαν τῷ 1828, πρὸς τοὺς ***Πατέρας τῆς ἐν Φιλιππουπόλει Μονῆς Πασκόβου*** στέλλει μίαν πατριαρχικοσυνοδικὴν τῷ 1828, πρὸς τὸν ***Οἰκονόμον Θεσσαλονίκης*** μίαν τῷ 1828, ***πρὸς τοὺς πατέρας τῆς Μονῆς Εἰκοσιφοινίσσης*** δύο τῷ 1828, ***πρὸς τοὺς ἡγουμένους τῶν Ρουμελικῶν Μοναστηρίων Βλαχίας*** μίαν τῷ 1828, ***πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτην Δαμασκηνὸν τὸν ποτὲ Λαυριώτην*** μίαν τῷ 1828 πρὸς τὸν ***Ἀρχιμανδρίτην Ἰβηρίτην Γρηγέντιον ἡγούμενον τοῦ ἐν Μόσχᾳ Γραικικοῦ Μοναστηρίου*** δύο τῷ 1827, πρὸς τὸν ***Ἀρχιμανδρίτην Θεοδόσιον*** δύο, μίαν τῷ 1827, καὶ μίαν τῷ 1828, πρὸς τὸν ***Σάββαν Ἰβηρίτην*** μίαν τῷ 1827, πρὸς τοὺς ***Ἰβηρίτας*** δέκα, τρεῖς τῷ 1827 καὶ ἑπτὰ τῷ 1828 ἐν αἷς γίνεται λόγος περὶ διαφόρων μοναστηριακῆς φύσεως ζητημάτων, πρὸς

1) † Μητροπολίτου Ἀθηναγόρα, ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 280.

2) Ἀναστασίου Μ. Λεβίδου, Ἱστορία τῆς Καππαδοκίας τόμ. Α' σελ. 205—214.

τὸν *Ὀνούφριον Ἰβηρίτην* μίαν τῷ 1827, πρὸς τοὺς ἐν *Ῥίλλᾳ πατέρας* μίαν τῷ 1827, πρὸς τὸν *διάκονόν του Παΐσιον* δύο, μίαν τῷ 1827 καὶ μίαν τῷ 1828, *πρὸς τοὺς Πατέρας τῆς Σιμόπετρας* (ἐν Ἁγίῳ Ὄρει) μίαν τῷ 1828, πρὸς *τὸν ἐν Μελενίκῳ Προηγούμενον Γρηγόριον* μίαν τῷ 1828, πρὸς τὸν *Σκευοφύλακα καὶ τοὺς πατέρας Χατζηκοβινοὺς* πέντε, μίαν τῷ 1825, μίαν τῷ 1826, μίαν τῷ 1827 καὶ δύο τῷ 1828, πρὸς τὸν ἐν *Ἡρακλεΐτζᾳ Ἡγούμενον* μίαν τῷ 1828, πρὸς τὸν *Ἀρχιμανδρίτην Λεόντιον* μίαν τῷ 1829, καὶ πρὸς τὸν *Συνέσιον Ἰβηρίτην* μίαν τῷ 1829.

Πρὸς δὲ τοὺς λαϊκοὺς γράφει τὰς ἑπομένας ἐπιστολάς. Πρὸς τοὺς *κατοίκους Μαδύτου* γράφει μίαν τῷ 1826, τῷ *Μιχαὴλ Ἀγᾶ* μίαν τῷ 1826, τῷ *Δημητράκι Ἀγᾶ* μίαν τῷ 1826, τῷ *Ἀβραὰμ Πετρωνίου* μίαν τῷ 1826, *τοῖς προκρίτοις Καλλιουπόλεως* μίαν τῷ 1827, τῷ *Γιάγκῳ Βουλγάρογλου* ἑπτά, δύο τῷ 1827 καὶ πέντε τῷ 1828, πρὸς *τοὺς κατοίκους Ραιδεστοῦ* δύο τῷ 1827, πρὸς τοὺς *προκρίτους Ραιδεστοῦ* μίαν τῷ 1828, *τῷ Κωνσταντίνῳ Γλαράκῃ* μίαν τῷ 1827, *τοῖς Καλλιουπολίταις* τρεῖς, μίαν τῷ 1827 καὶ δύο τῷ 1828, πρὸς τὸν *Τζελεπῆν Νικολάκην τοῦ Ἐρέσου* δύο, μίαν τῷ 1828 καὶ μίαν τῷ 1829, πρὸς τὸν *Μανουὴλ Νιζούζην* (;) μίαν τῷ 1827, τῷ *Καμηνάρῃ Ἀλέκῳ* μίαν τῷ 1827, τῷ *Παναγιώτῃ Σκουπρουδρῇ* μίαν τῷ 1828, πρὸς τὸν *Ἄρχοντα Κόμησσου Παναγιωτάκην* δηλ. Ἀγγελόπουλον δύο τῷ 1828, πρὸς *τοὺς Παρτζεβινοὺς* μίαν τῷ 1828, πρὸς τὸν *Νικόλαον Δρούγκαν Σερραῖον* δύο τῷ 1828, πρὸς τὸν *Λιμπεράκην Δημήτριον εἰς Ἀδριανούπολιν* ὀκτὼ τῷ 1828, πρὸς τὸν ἐν *Διδυμοτείχῳ διζδὰκ ρεΐζημπέϊ* μίαν τῷ 1828, πρὸς τοὺς *Σκαλωτιανοὺς* δύο τῷ 1828, πρὸς τὸν *Ἀναστάσιον Θεσσαλονίκης* μίαν τῷ 1828, πρὸς τὸν ἐν *Μυριοφύτῳ Δημητράκην* μίαν τῷ 1828, πρὸς τὸν *Γεννάδιον* μίαν τῷ 1828, πρὸς τὸν *αὐτάδελφον τοῦ Ἰωαννίνων Βενεδίκτου Κωστάκην* δύο τῷ 1828 τὰς ὁποίας προσεχῶς δημοσιεύω, πρὸς τὸν *Ἀθανασάκην Παπάζογλου* μίαν τῷ 1828, τῷ *Σκευοφύλακι Σταυρῇ* μίαν τῷ 1828, πρὸς τὸν *Γεώργιον Ζολότοβιτζ* μίαν τῷ 1828, πρὸς τὸν *Ὀστιάριον Μωτάκην*, μίαν τῷ 1828 πρὸς τὸν *Ζαφειράκην Ἡρακλεινὸν* τρεῖς, μίαν τῷ 1827 καὶ δύο τῷ 1827, πρὸς τοὺς *Χ" Γεωργάκην καὶ Χ" Λαμπαδάριον* τρεῖς, δύο τῷ 1827 καὶ μίαν τῷ 1828, *πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐπαρχιώτας αὐτοῦ* μίαν τῷ 1827, πρὸς τὸν *Νικολάκην Ἰωάννου* μίαν τῷ 1827, τῷ *Κωνσταντίνῳ Κορεσίῳ* μίαν τῷ 1827, πρὸς τοὺς *προεστῶτας καὶ τζορμπατζίδες Σκουλαρίου* τῷ 1828, τῷ *Πεΐζανδὲ Πετράκῃ* δύο, μίαν τῷ 1827 καὶ μίαν 1828 πρὸς τοὺς *Ἀντώνιον Στάνοβιτζ καὶ Γεώργιον Σεμερπιτζῆν εἰς Φιλιππούπολιν* μίαν τῷ 1827, πρὸς τοὺς *προκρίτους τῆς Χώρας Κεσανίου* μίαν τῷ 1827, πρὸς τὸν *Νικολάκην Σακιζλῆν εἰς Καλλίπολιν* ἕξ, μίαν τῷ 1827, τέσσαρας τῷ 1828 καὶ μίαν τῷ 1829, πρὸς

τὸν ***Τζορπματζῆν Στογιάννῳ*** τρεῖς, μίαν τῷ 1827 καὶ δύο τῷ 1828, ***πρὸς τὸν Τζορμπατζῆν Ποῦλκον Τζαλίκογλου*** τέσσαρας, δύο τῷ 1827 καὶ δύο τῷ 1828, πρὸς τὸν ***Χ'' Γεωργάκην Μυριοφυτινὸν*** τέσσαρας, μίαν τῷ 1827 καὶ τρεῖς τῷ 1828, ***πρὸς τὸν Δημήτριον Τζίμαν*** δύο, μίαν τῷ 1827 καὶ μίαν τῷ 1828, πρὸς τὸν ***Τζορμπατζῆν Πλασάκην Σαΐτζῆν*** δύο τῷ 1828, πρὸς τὸν ***'Αναστάσιον Θεοδώρου*** δύο, μίαν τῷ 1828 καὶ μίαν τῷ 1829, πρὸς τοὺς ***τζορμπατζίδες τῆς χώρας Καλοφεριοῦ τῆς ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως*** μίαν πατριαρχικοσυνοδικὴν τῷ 1828,πρὸς τοὺς ***προκρίτους Μαλγαρᾶ*** μίαν τῷ 1828, πρὸς τὸν ***Χριστόδουλον Τζακάλογλου*** μίαν τῷ 1828, πρὸς τὸν ***'Ιάκωβον*** μίαν τῷ 1828, πρὸς τὸν ***Σιδέρην Χ'' Γιάννην*** δύο τῷ 1828, πρὸς τὸν ***Ταυουλάριον Χ'' Δημήτριον*** εἰς Πάνιδον δύο μιαν τῷ 1828 καὶ μίαν τῷ 1829. πρὸς τὸν ***αὐτάδελφον τοῦ Νύσσης 'Αθανάσιον*** μίαν τῷ 1828, πρὸς τοὺς ***Α. Στάνοβιτζ καὶ Γ. Χαλεπῆν*** μίαν τῷ 1828, πρὸς τὸν ***Βουλκάνον Πε'ι'λικιζῆν*** μίαν τῷ 1828, πρὸς τὸν ***Ταυουλάριον καὶ τοὺς λοιποὺς εἰς Σκουλάρι*** μίαν τῷ 1829, πρὸς τὸν ***Χ'' Φωτάκην*** μίαν τῷ 1829, πρὸς τὸν ***Κ. Κροῦζον*** μίαν τῷ 1829, ***πρὸς τοὺς ἐφορευομένους*** αὐτοῦ μίαν τῷ 1829, τὴν ὁποίαν ἐν ἀρχῇ τῆς μελέτης δημοσιεύω, πρὸς τὸν ***αὐτάδελφον*** αὐτοῦ τρεῖς τῷ 1829, πρὸς τὴν ***Κυριακὴν Κάπηλα*** μίαν τῷ 1829, πρὸς τὸν ***'Αλέξιον 'Ιμπαιζήπασι*** μίαν τῷ 1829, ἐπίσης γράφει μίαν πρὸς τὸν ***διδάσκαλον 'Ιωάννην*** (Λεοντόπουλον) τῷ 1827, πρὸς τὸν ***διδάσκαλον 'Αλέξανδρον*** μίαν τῷ 1828, πρὸς τὸν ***διδάσκαλον 'Αλεξανδρῆν*** τρεῖς τῷ 1827, τὰς ὁποίας δημοσιεύω προσεχῶς. Προσέτι ἔγραψε πρὸς τὴν ***Κοκώναν Εὐφημίτζαν*** πέντε ἐπιστολὰς μίαν τῷ 1826, μίαν τῷ 1827, καὶ τρεῖς τῷ 1828, πρὸς τὴν ***Κατήγκω Παπάζογλου*** μίαν τῷ 1826, πρὸς τὴν ***κοκ. Κατήγκω Παυλῆ*** πέντε, μίαν τῷ 1827, τρεῖς τῷ 1828, μίαν τῷ 1829, πρὸς τὴν ***Ζωΐτζαν Παπάζογλου*** μίαν τῷ 1827, ἣν δημοσιεύω προσεχῶς, καὶ μίαν πρὸς τὴν ***Κυρὰν Βασιλικὴν*** τῷ 1828, τὴν ὁποίαν ὁμοίως δημοσιεύω προσεχῶς.

'Εκ τῆς ἀλληλογραφίας αὐτῆς τοῦ 'Ηρακλείας 'Ιγνατίου θὰ δημοσιεύσω ἐν τῷ προσεχεῖ τόμῳ τῶν «Θρακικῶν» μερικὰς ἐπιστολὰς τὰς ἀπευθυνομένας πρὸς τοὺς διδασκάλους 'Ιωάννην Λεοντόπουλον, 'Αλέξανδρον καὶ 'Αλεξανδρῆν, ὡς καί τινας ἄλλας ἀρχιερατικὰς διὰ τὴν καθόλου ἱστορίαν τῆς Θράκης. 'Εν τέλει δημοσιεύω ἓν μέρος τῆς ἐπιστολῆς τῆς ἀποσταλείσης τῷ Γεωργίῳ 'Ιβηρίτῃ, [1]) ἐν ᾗ γίνεται λόγος περὶ τινος Μητροφάνους μαθητοῦ

---

1) Περί τινων μοναχῶν 'Ιβηριτῶν ἴδε Μ. Γεδεών, Λόγοι καὶ Βιβλιοθῆκαι τῆς ἐν Ἄθῳ Μονῆς τῶν 'Ιβήρων ἐν «'Εκκλησιαστικῇ 'Αληθείᾳ τόμ. Δ')1883—1884). 'Εν Κ)Πόλει σελ. 478—482, 502, 503, 508 512, καὶ 523—526 ἔνθ' ὁ λόγος περὶ τοῦ Νικηφόρου 'Ιβηρίτου τοῦ καὶ Χαρτοφύλακος καλουμένου, καὶ τοῦ ἐκ Δημητσάνης 'Ονουφρίου 'Ιβηρίτου καὶ ἄλλων,

τοῦ Νικηφόρου ἐν Καριαῖς, πρὸς ὃν γράφει οὗτος, ἵνα ζωγραφίσῃ μίαν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου.

Τῷ Γεωργίῳ Ἰβηρίτῃ.

«Πλεῖστος καιρὸς τῷ ὄντι ἐπέρασε . . . .

. . . .

Μητροφάνης τις εὑρίσκεται εἰς Καριαῖς μαθητὴς Νικηφόρου, καὶ ζωγράφου ἐπιτήδειος ὡς ἀκούομεν· τὸν ὁποῖον εὗροῦσα, καὶ εἰποῦσα ὅτι τῷ εὐχόμεθα ἐκ ψυχῆς, καίτοι προσωπικῶς μὴ γνωρίζοντες τὸν ἄνδρα, νὰ τὸ παραγγείλῃ ὡς ἀπὸ μέρους μας, διὰ νὰ ζωγραφίσῃ μίαν εἰκόνα τοῦ ἁγίου καὶ Θεοφόρου Ἰγνατίου, ἔχουσα πέριξ τὰ θαύματα καὶ τὴν ἀνακομιδήν, τὴν ὁποίαν καὶ νὰ μᾶς τὴν στείλῃ ἡ ὁσιολογιότης της, ἀφοῦ τελειώσῃ, ἐνσημειοῦσα καὶ τὸ κόστος, διὰ νὰ τὸ ἀποστείλωμεν· θέλομεν δὲ νὰ γένῃ ὡραία.

ᾳωκς[=1826] δεκεμβρίου κγῃ

Ἔγραφον ἐν Ἀθήναις κατὰ μῆνα Ἰούνιον τοῦ 1933

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΙΩ. ΣΑΒΡΑΜΗΣ

ΕΠΙΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

Πρὸς διασάφησιν τῶν ἐν ἀρχῇ τῆς μελέτης γραφομένων περὶ τῶν Οἰκονομικῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου σημειῶ, ὅτι κατ' ἀρχὰς οἱ Ἐπίτροποι τοῦ Κοινοῦ ἦσαν δύο ἢ τρεῖς ἐκ τῶν Συνοδικῶν καὶ δὴ τῶν γερόντων Ἀρχιερέων, οἵτινες μετὰ δύο ἢ τριῶν λαϊκῶν ἐπεμελοῖντο τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Πατριαρχείου, ἐνῷ οἱ Ἔφοροι ἦσαν ἑπτὰ ἐκ τῶν Συνοδικῶν ἢ ἐκ τῶν Γερόντων Ἀρχιερέων τῶν διαμενόντων ἐν Κ]πόλει καὶ ἀνελάμβανον κυρίως τὴν προστασίαν τῶν συμφερόντων τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Ἀρχιερέων.

Ἐπίσης ὀφείλω νὰ σημειώσω, ὅτι τὰς περὶ τῶν Ἐλασσῶνος, Λιτίτζης καὶ Πλαταμῶνος Ἀρχιερέων πληροφορίας μοὶ ἀπέστειλεν ὁ λογιώτατος καὶ περισπούδαστος Μητροπολίτης Σάρδεων κ. Γερμανός, ἀντιγράψας αὐτὰς ἐκ τῶν Πατριαρχικῶν κωδίκων, ᾧ καὶ εὐχαριστῶ δημοσίᾳ βαθύτατα.

Ἐν τέλει σημειωτέον, ὅτι ἐλάχιστα κείμενα ἐδημοσίευσα ἐν τῷ «Ἐκκλησιαστικῷ Φάρῳ» Ἀλεξανδρείας τόμ. ΛΒ (1933) τχδ' ἐν τῇ μελέτῃ μου «Ἐκ τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Ἡρακλείας Ἰγνατίου».

Ἅπαντα τὰ Ἠπειρωτικοῦ περιεχομένου Ἔγγραφα δημοσιεύονται προσεχῶς.

Ε. Ι. Σ.

Ο ΑΓΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΕΝ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΟΝ ΚΑΙ ΜΕΤΟΧΙΟΝ ΤΗΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ ΤΟΥ ΑΘΩΝΟΣ

«Τῆς ἐπιφανοῦς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἑλληνικῆς κοινωνίας, τῆς ἐν Ἀδριανουπόλει δῆλά γε δή, καλὸν καὶ ὅσιον κρίνω νὰ συλλέξωμεν, μάλιστα νῦν, ἱστορικὰ μνημεῖα παριστῶντα τὴν φιλογένειαν τῶν κατοίκων καὶ τὴν πρὸς τὰ γράμματα ἀγάπην, τὰς ὑπὲρ εὐεξίας τῶν ἱερῶν καὶ κοινωφελῶν αὐτῶν καθιδρυμάτων ἐνεργείας τεκμηριούσας τὰ πρὸς ἑαυτούς, τὰ πρὸς τὴν κοινωνίαν καὶ τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καθήκοντα».
(*Μανουὴλ Γεδεὼν* ἐν Ἐκκλ. Ἀληθείᾳ, τόμῳ ΛΓ', σ. 85, ἔτους 1913).

Τὰς πρώτας εὐλαβείας ἐνδείξεις τῶν Ἀδριανουπολιτῶν πρὸς τὸν Ἄθω ἀνακαλύπτομεν ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τοῦ ἐνταῦθα μοναστικοῦ βίου. Κατὰ ζωηρὰν παράδοσιν τρεῖς ἄρχοντες τῆς Ἀδριανουπόλεως ***Ἀθανάσιος, Νικόλαος καὶ Ἀντώνιος*** κατατεθέντες ἕκαστος ἀνὰ τρεῖς χιλιάδας φλωρίων προσῆλθον πρὸς τὸν ὅσιον ***Ἀθανάσιον***, τὸν τῆς Μεγίστης Λαύρας δομήτορα, καὶ ἀπεκάλυψαν αὐτῷ τὸν εὐαγῆ σκοπὸν νὰ ἱδρύσωσι μονήν, καὶ οὗτος πείσας ἀπέστειλεν αὐτοὺς καὶ ἀνήγειραν τὴν τοῦ Βατοπεδίου μεγαλοπρεπῆ μονήν.[1] Ἡ κλεινὴ πόλις, ἥτις ὡς προπύργιον κατὰ

1) Προσκυνητάριον τοῦ ἁγίου Ὄρους τοῦ Ἄθωνος συγγραφὲν ὑπὸ . . . Ἰ ω ά ν ν ο υ Κ ο μ ν η ν ο ῦ (Βενετία 1864), σ. 28. Εἰς τὸν βίον καὶ τὴν Διαθήκην τοῦ ὁσίου πατρὸς οὐδὲν τοιοῦτον ἀναφέρεται.

τῶν ἀπὸ Βορρᾶ ὑπῆρξεν ἔνδοξος κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους, συνδέεται μετὰ τῆς Λαύρας καὶ ἄλλως πως: ***Ἰωάννης ὁ Τσιμισκῆς***, ὁ συμπληρώσας εἰς τὴν κτίσιν τῆς μονῆς τὸ ἔργον τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ, ἀνεστήλωσε τὴν ἀθανασίαν αὐτοῦ διὰ τῆς ἀνεγέρσεως κολοσσιαίου πύργου πρὸς τὸ ΝΔ ἄκρον αὐτῆς—Πύργος τοῦ Τσιμισκῆ μέχρι νῦν καλεῖται—Τὸ αὐτὸ συναντῶμεν καὶ εἰς τὸ κάστρον τῆς Ἀδριανοῦ, ἔναντι τοῦ Λαυριωτικοῦ μετοχίου, ὡς μαρτυροῦσι καὶ τὰ μεγάλα κεραμικὰ γράμματα :

«Κύριε βοήθει τῷ εὐσεβεστάτῳ καὶ φιλοχρίστῳ βασιλεῖ ἡμῶν Ἰωάννῃ». [1])

Ἀλλ' ἡ πόλις καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν δὲν ἀπώλεσε τὴν εὔκλειαν. Ἐπειδὴ ὑπῆρξεν ἡ πρώτη βάσις τῶν ἐπιτυχιῶν τῶν Τούρκων, ***Σελὴμ*** ὁ Α' υἱὸς τοῦ ***Βαγιαζῆτ***, ἀνήγειρε τὸ μεγαλοπρεπέστατον τέμενος, οὗ ὅμοιον οὐδαμοῦ ὑπάρχει (ἐν ὅλῳ ἔχει 999 παράθυρα! [2]) καὶ ὅπερ μετὰ τῶν λοιπῶν 6 ἀποτελοῦσιν οἱονεὶ ἑπτάφωτον λαμπάδα (;). Τούτου ἕνεκα δὲν ἔπρεπε νὰ ὑστερήσῃ καὶ ἡ τῶν χριστιανῶν εὐλάβεια πρὸς τὰ θεῖα ἀνεγείρουσα σεβάσματα τῆς ἑαυτῶν λατρείας ἀντίρροπα πρὸς τὰ τῶν ἀσεβῶν. Καὶ ὁ μὲν Παναγιος Τάφος ἐγκαίρως ἐκτήσατο μετόχιον, τὴν μεγαλητέραν τῶν ἐνοριῶν, τὸν ἅγιον Γεώργιον, [3]) καὶ τὸ ὄρος Σινᾶ Ἰωάννην τὸν Θεολόγον. ἀλλὰ καὶ αἱ τοῦ Ἄθω μοναὶ δὲν καθυστέρησαν. ***Θωμᾶς*** καὶ ***Γεώργιος*** οἱ ἀδελφοὶ ***Κριτόπουλοι*** [4]) ἀνήγειραν τῷ 1591 πατριαρχικὸν σταυροπήγιον ὑπὲρ τῆς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος ἐπ' ὀνόματι τοῦ τιμίου Προδρομου. [5]) Ἄλλος πρὸ τούτων εὐσεβὴς γόνος τοῦ οἴκου τούτου ἔδωκε τῇ Λαύρᾳ τῷ 1527 ἱκανὴν εἰσφορὰν κατὰ παλαιὸν τῆς Λαύρας κώδικα : «Ἀπριλίου η' τοῦ ἔτους ͵ζλε' ἐλθὼν ὁ εὐγενέστατος ἄρχων κὺρ ***Κόμνος ὁ Κρητόπουλος*** ἐν τῇ ἱερᾷ συνάξει καὶ ἔδωκεν ἄσπρα ͵βφ' (2500), ἵνα γένουν ἀδελφάτα δύο εἰς

1) Οἱ Τοῦρκοι ἐπὶ τοῦ πύργου ἀνήγειραν τριώροφον ἐσχάτως οἰκοδόμημα, ἐν ᾧ ἔστησαν τὸ μέγα ὡρολόγιον τῆς πόλεως καὶ τὰ πυροσβεστικὰ συνεργεῖα. Ὁ κ. Κ. Κουρτίδης ἄνευ ἀποδείξεων σοβαρῶν ἀμφισβητεῖ τὴν παράδοσιν καὶ θέλει Ἰωάννην τὸν Καντακουζηνὸν ὡς κτίτορα τοῦ πύργου. («Θρακικὰ» τόμ. Α' 1928, σ. 40 ἑ.).

2) Ὁ ἀρχιτέκτων ἦν χριστιανὸς Βυζάντιος, ὅστις ἔκτισεν ἔπειτα καὶ τὸ τέμενος τὸ ἐν Φαναρίῳ (Ὑψηλάντου, τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν σ. 44). καὶ ἀνεψιὸς τοῦ φιλοτεχνήσαντος τὸ ἐν Σταμποὺλ ἀντικαταστῆσαν τοὺς ἁγ. Ἀποστόλους περιώνυμον τέμενος. Τὴν πρώτην τοῦ τζαμίου περιγραφὴν παρέχει ἡμῖν ὁ Ναζιανζοῦ Ἰγνάτιος (βλ. «Θρακικὰ» Β' σ. 68).

3) Τῷ 1703 (ἔνθ' ἀνωτ. σ. 73).

4) Ἐν τῷ «Θεοκλήτῳ Πολυείδει» σ. 23 ἐξήνεγκα γνώμην, ὅτι ἐντεῦθεν κατήγετο καὶ ὁ πολὺς Μητροφάνης ὁ Κριτόπουλος.

5) Actes du Pantocrator par L. Petit, (Πετρούπολις 1903) σ. 47 τὸ ἀφιερωτικὸν τοῦ Ἱερεμίου σιγίλλιον, σ. 53 ἀφιέρωσις οἰκίας κ.τ.λ. ἡ μονὴ ἀπὸ πολλοῦ ἐστερήθη τοῦ μετοχίου τούτου.

τὸ νοσοκομίω». [1]) Τῷ 1815 ὁ εὐκλεὴς Ἀδριανουπόλεως μητροπολίτης ***Δωρόθεος ὁ Πρώιος*** τὴν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Τσιρμενοῦ μονὴν Πέτρου καὶ Παύλου, τὴν ἐπιλεγομένην Λαμποῦς προσήρτησεν εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ξηροποτάμου ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ ᾖ «οὐ μόνον σχολεῖον τῆς μοναχικῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ καὶ παιδευτήριον καὶ γυμνάσιον τῶν νεανίσκων ὅλων τῶν πέριξ ἐκείνων χωρίων», [2]) ἀναθέμενος τὴν κυβέρνησιν τῆς νεοδμήτου ταύτης μονῆς εἰς τὸν «πρώην μὲν τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας χρηματίσαντα... νῦν δὲ ἡμέτερον ἀρχιδιάκονον κύριον ***Μεθόδιον*** Κρῆτα, μέλος ὄντα τῆς ἐν τῷ τοῦ Ξηροποτάμου ἱερῷ μοναστηρίῳ ἱερᾶς Συνάξεως τῶν πατέρων, ἄνδρα θεοπρεπῆ καὶ σεβάσμιον», ὡς γράφει αὐτὸς ὁ *Πρώιος* ἐν τῇ περὶ τούτου ἀποφάσει τῆς γ΄ Ἀπριλίου τοῦ 1815. [3]) Ἀλλ' ἡ τοιαύτη διάταξις δὲν ηὐνόει τὰ ἰδιαίτερα τοῦ Ξηροποτάμου συμφέροντα· διὸ καὶ ἐνωρὶς ἀπεξενώθη τῆς Λαμποῦς. Δὲν γνωρίζω τίνες ἄλλαι τῶν ἀθωιτίδων μονῶν εἶχον κτήσεις ἐν Ἀδριανουπόλει· πάντως ὅμως ἡ τῶν Ἰβήρων, εἰς ἣν προσῆλθε καὶ ἐκάρη μοναχὸς ἀρχομένου τοῦ ΙΗ΄ αἰῶνος ὁ ἱεροφάντωρ τῆς ἐθνικῆς ἰδέας ***Θεόκλητος ὁ Πολυείδης***, ὁ Ἀδριανουπολίτης, ἵνα ἐκεῖθεν ἐξορμήσῃ καὶ ἀγωνισθῇ μετὰ τῶν Ἑνετῶν πρὸς ἐκδίωξιν τῶν Τούρκων ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, καὶ μεταβῇ ἔπειτα εἰς Γερμανίαν, ὡς ἐθναπόστολος πρὸς διενέργειαν σταυροφορίας διὰ τὴν ἀπολύτρωσιν τῶν ὑποδούλων χριστιανῶν, συντάξας πρὸς τοῦτο καὶ διαδούς, ὡς ἐν ἐκτάσει ἀπεδείξαμεν, καὶ τοὺς ὑπὸ τὸ πολυθρύλητον τοῦ ***Ἀγαθαγγέλου*** ὄνομα γνωστοὺς Χρησμούς. [4]) Ἐν τῇ

---

1) Κῶδιξ Ἀδελφαταρίων σ. 439· Ἐντεῦθεν καὶ ὁ Μ η τ ρ ο φ ά ν η ς ἐμόνασεν ἐν Ἄθῳ ἐξάγεται, ὅτι, ὅθεν καὶ ὁ Ῥ ε ν ι έ ρ η ς καλεῖ αὐτὸν ἀθωνίτην (ἐν τῇ περισπουδάστῳ αὐτοῦ πραγματείᾳ περὶ τοῦ διαπρεποῦς τούτου ἱεράρχου σ. 10), συνέταξε δὲ καὶ κανόνας εἰς τοὺς 40 μάρτυρας σωζομένους ἐν τῷ 51 κώδικι τῆς ἐν Θεραπναῖς μονῆς τῶν 40 μαρτύρων.

2) Ἡ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει . . . μονὴ τοῦ Ξηροποτάμου ὑπὸ προηγ. Ε ὐ δ ο κ ί μ ο υ, σ. 111 φέρει ἔτος 1811 τὸ ἀφιερωτήριον (σ. 110—113) τῆς 7 Ἀπριλίου.

3) Ἐδημοσιεύθη ἐν «Θρακικοῖς» Α΄ (1928) σ. 295—8 πλῆρες μετὰ τῆς ὀρθῆς χρονολογίας 1815.

4) Τὸ Λεύκωμα ἢ τὴν Φιλοθήκην τοῦ Π ο λ υ ε ί δ ο υ ς τῆς περιοδείας ἀνὰ τὰς Γερμανικὰς χώρας ἀνακαλύψαντες εἰς τὴν μονὴν τῶν Ἰβήρων προέβημεν εἰς διεξοδικὴν αὐτοῦ περιγραφὴν καὶ ἀνάλυσιν εἰς τοὺς τόμους Γ΄—Ε΄ (1932—34) τῶν «Θρακικῶν» ἐν σελίσι μέχρι τοῦδε 235, ὑπὸ τὸν τίτλον: Θ ε ό κ λ η τ ο ς ὁ Π ο λ υ ε ί δ η ς κ α ὶ τ ὸ Λ ε ύ κ ω μ α α ὐ τ ο ῦ (1731—1733) ἐ ν Γ ε ρ μ α ν ί ᾳ ἐ ξ ἀ ν ε κ δ ό τ ο υ κ ώ δ ι κ ο ς—Ὁ Φ ι λ ε λ λ η ν ι σ μ ὸ ς τ ῶ ν Γ ε ρ μ α ν ῶ ν. Τὸ κείμενον ἤτοι τὸ λεύκωμα δημοσιευθήσεται εἰς τὸν Ζ΄ τόμον τῶν «Θρακικῶν».

σχολῇ τῆς Ἀδριανουπόλεως ἐξεπαιδεύθη καὶ ἕτερος τοῦ *Πολυείδους* ὁμότροπος, ὁ *Ἀλέξ. Ἑλλάδιος.* ὡς ἐκ τούτου φαίνεται ἡ σοχλὴ αὕτη κινουμένη ἐλευθεριώτερον μακρὰν τῶν ὀμμάτων τοῦ ἀπηνοῦς τυράννου παρεσκεύαζε τοὺς ἱεροφάντορας τῆς τοῦ Γένους ἀπελευθερώσεως. Πολυειδεῖς καὶ πολύμορφοι χρησμοὶ ἐθνικοὶ ἐντεῦθεν ἔχουσι τὴν καταγωγήν. [1]) ὅτι δὲ ὑπῆρχε τοιαύτη σχετικὴ ἐν τῇ ἀποκέντρῳ ταύτῃ πόλει ἐλευθερία, ἀποδεικνύει τὸ γεγονός, ὅτι πολλαὶ ἰδιαίτεραι σύνοδοι καὶ συνδιασκέψεις πατριαρχῶν καὶ ἀρχιερέων ἐγένοντο ἐνταῦθα, καὶ οἱονεὶ ἐράσμιον ἐθεωρεῖτο ἐνδιαίτημα τῶν Σουλτάνων καὶ τῶν τοῦ Γένους ταγῶν. [2])

Πανοραματικὴν ἐν μέσῳ τῆς πόλεως, «εἰς τὸ κάστρον» λεγόμενον, κατεῖχε θέσιν ὁ ἅγιος Στέφανος τῆς Λαύρας, ἀφιερωθεὶς τῷ 1608 ὑπὸ τοῦ πρωτοσυγκέλλου τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας ***Φιλήμονος*** Ἀδριανουπολίτου, ἵνα ἐν ὅσῳ ζῇ ἀπολαμβάνῃ ἀπὸ τοῦ ὑπὸ τῆς μονῆς ἀποστελλομέ-

---

1) Παραλείπω τοὺς παλαιοτέρους (βλ. ἐνθ. ἀνωτ. σ. 142 ἑ.) καὶ ἀναφέρω τὸν ὑπὸ τοῦ Δ. Παπαγιαννάκου ἐξ ἁγιορειτικοῦ δημοσιευθέντα κώδικος «χρησμὸν τῆς Θράκης» (βλ. ἐθνικοὶ χρησμοὶ ὑπὸ Γερμανοῦ προηγουμένου Βατοπεδινοῦ (Καβάλλα 1916) σ. 7—9, προλέγοντα (!) ὅπως συνέβησαν τὰ τελευταῖα τραγικὰ γεγονότα).

2) Εἰς ἐναργῆ τούτου μαρτυρίαν παραπέμπω εἰς τὸ βιβλιαρίδιον τοῦ κ. Μ. Γεδεών: Γράμματα ἐκ τῆς Ἀδριανοῦ πόλεως (1689—1729) Κ]πολις, 1913, καὶ Motraye Voiyage τόμ. I 396. Εὐφήμως γράφουσι καὶ ἄλλοι περιηγηταὶ περὶ τῆς Ἀδριανουπόλεως· τὴν μετὰ τὴν ἅλωσιν σπουδαιότητα χαρακτηρίζει ὁ πατρ. Θεόληπτος (1517) ἐν γράμματι πρὸς τὸν Ἀδριανουπόλεως δημοσιευθέντι ἐν τῇ Ἱεροσ. Σταχυολογίᾳ (Α΄, σ. 478—80) λέγων ὅτι αὕτη «τὰ μὲν δευτερεῖα τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔχει, τὰ πρωτεῖα δὲ πασῶν τῶν κατὰ τὴν δύσιν πόλεων ἁρμοζόντως αὐχεῖ». Ἔγγραφον δὲ ἀποδιδόμενον εἰς τὸν μέγαν ῥήτορα Μανουὴλ τὸν Κορίνθιον, ἀποσταλὲν πρός τινα τῶν τῆς Ἀδριανοῦ μητροπολιτῶν (ΙΕ΄—ΙΣΤ΄ αἰῶνος) περὶ τῆς ἐν ἐκεῖ ἀναφυείσης θεολογικῆς ἔριδος περὶ παραδείσου καὶ ψυχῆς μαρτυρεῖ, ὅτι οὐκ εὐαρίθμους εἶχε τότε λογίους ἡ Ἀδριανούπολις καὶ κίνησιν πνευματικὴν οὐ τὴν τυχοῦσαν (βλ. Μ. Γεδεών, Ἡ ἐκκλησία τῆς ἐν Θρᾴκῃ Ἀδριανουπόλεως ἐν Ἐκκλ. Ἀληθ. ΚΔ΄ 1904, σ. 375 ἑ.). Δογματικὴν ἐπιστολὴν στέλλει ὁ πατριάρχης πρὸς τὸν Ἀδριανουπόλεως σωζομένην ἐν κώδ. 512 τῆς μονῆς Ἰβήρων.

Ὁ Κύριλλος προηγούμενος Λαυριώτης ἐν τῷ Περιεκτικῷ κανόνι «τῶν ὅσα δοκοῦσιν εὐάρμοστα ἐν ταῖς βασιλείαις» σωζομένῳ ἐν τῷ «Κήπῳ Χαρίτων» (Κῶδ. Λαυρ. Ω 56) ἀφιεροῖ τὸ ἑξῆς πρὸς ἔπαινον τῆς Ἀδριανουπόλεως τροπάριον (σ. 338).

Ὠδὴ ζ΄. Πρὸς τὸ Θεοῦ συγκατάβασιν.

Ψεκάδας χαρίτων σοι, πολλὰς ὁρῶμεν Ἀδριανούπολις· μέσον γὰρ ὑδάτων τριῶν ἀναπαύῃ, καὶ μέγα τζαμί, καὶ τὴν ἀρίζηλον ἔχεις μητρόπολιν, τὰ θαυμαστὸν τὸ τσαρσί, καὶ τὴν σκουρτζίναν καλήν.

νου ἐφημερίου τὰς ἡμίσεις τῶν προσόδων, ὡς ἐν τῷ Α' τῶν κατωτέρω δημοσιευομένων ἐπισήμων ἐγγράφων διαλαμβάνεται. Ἄλλας εἰδήσεις περὶ τοῦ μετοχίου τούτου σταχυολογῶ ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς μονῆς τὰς ἑξῆς: Κῶδ. Μεγ. τοῦ ἀρχείου τῆς Λαύρας φ. 5β.

«*Ὑπόμνημα* διὰ τὸν ναὸν τοῦ πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου τὸ ὄντι ἐν τῇ Ἀδριανουπόλι.

«Ἦλθον εἰς Ἀδριανούπολι ἐν ἔτους ,ζριζ (1609), ἰνδικτιῶνος ζ', ἐν μηνὶ ἰουνίῳ εἰς τὰς ι', ἡμέρᾳ σαββάτῳ, ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος *Ἰωακεὶμ* ἱερομόναχος ἐκ τῆς ἀθωνικῆς καὶ ἱερᾶς βασιλικῆς μεγίστης Λαύρας ἐφιμερεύειν ἐν τῷ ναω τοῦ ἁγίου ἐνδόξου προτωμάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου, ὃ προσηλωθὲν εἰς τὴν προριθεῖσαν μεγάλην Λαύραν ὑπὸ τοῦ ὁσιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις καὶ ἁγίου προτωσυνγγέλου τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας κυροῦ ***Φιλήμωνος*** εἰς ψυχικὴν αὐτοῦ σωτηρίαν· ἐτελιόθη δὲ καὶ ἡ ἀνάκτησις τοῦ θείου ναοῦ τούτου ἀπὸ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου αὐτοῦ τε καὶ τοῦ ***γέρο Δήμου*** κατὰ τῷ ,ζριθ' (1611), ἰνδικτιῶνος θ', ἐν μηνὶ ἰουνίῳ εἰς τὰς θ', προεδρέβων εἰς Ἀδριανοῦ πόλιν κυροῦ ***Ἀνθήμου*** καὶ πατριαρχοῦντος εἰς Κωνσταντινούπολιν κὺρ ***Νεοφύτου***, εἰς φημερίαν ἐμοῦ ***Ἰωακεὶμ*** ἱερομονάχου τοῦ ***Σηδεροκαψίτου***».

Ὑπόμνημα

«Κατὰ δὲ τῷ χιλιοστῷ ἑξακοσιωστῷ ἐνικωστῷ γῷ ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ σεσαθρομένος ὃν ὁ ἄνωθεν ναὸς τοῦ ἁγίου προτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου, τέως ἀνειγέρθη ἐκ βάθρων ἐξ αὐτῆς τῆς κρηπίδος ὑπὸ τοῦ πανοσιωτάτου προηγουμένου κυροῦ ***Γρηγορίου*** Λαυριώτου, κατ' ἐπιτροπὴν τῆς ἱερᾶς συνάξεως τῆς Λαύρας. γέγονεν καὶ ἔξωδος ἐπέκεινα τῶν δέκα χιλιάδων γροσίων».

Ὑπόμνημα

«Περὶ τὴν τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἡμετέραν ἐκκλησίαν εἰς Ἀδριανούπολιν ἐπὶ ἔτους αψλδ' (1734). Ἀρχιγὸς ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν ὁ κύριος ***Καλλίνικος*** προηγούμενος καὶ ἅγιος σκευοφύλαξ, πάλαι ἤδη διὰ τεσσαράκοντα τριῶν ἐτῶν παρελευσωμένων πεπαλαιωθεῖσαν τελείως, οἱ ὀντάδες ἀνηγέρθεισαν ἐκ θεμελίων καὶ τὰ πάντα ἀνεκαινίσθησαν καὶ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐγένετο ἀνακαίνισιν μικράν, πλὴν μετὰ πλείστης μοχθηρίας καὶ ἄκρας βαρυτάτης ἐξοδίας, διὰ βαλαντίων ιβ', δώδεκα. Κύριε κύριε, δόξα σοι».

Ἐκ τῶν «ὑπομνημάτων» τούτων γίνεται δῆλον, ὅτι ἐν διαστήματι ἑκατονταετίας τρὶς ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων ὁ ἅγιος Στέφανος, καὶ δὴ ὅτι ὁ *Φιλήμων* ἐκεῖνος εἶχε καταλείψας ἀτελὲς τὸ οἰκοδόμημα καὶ διὰ συνδρομῆς καὶ τοῦ *γέρο-Δήμου* ἀπεπερατώθη· τοῦτο δὲ ἀντετάχθη πρὸς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου *Κυρίλλου* (Β΄, 20) διεκδικοῦντας δικαιώματα. Ἔτι δὶς ἐν τῷ μεταξὺ ἀποτεφρωθὲν τὸ μετόχιον ἀνηγέρθη ὑπὸ τῆς μονῆς, ὡς μαρτυροῦσι τάδε :

φ. 4ο. «Περὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ μετοχίου ἡμῶν τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἐν τῇ Ἀδριανουπόλει ταῦτα τὰ ἑξῆς γεγραμμένα εἰσὶν ἄνωθεν τῆς ἀριστερᾶς μικρῆς πόρτας τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Στεφάνου εἰς τὸ ἔσω μέρος, εἰς μάρμαρον λευκὸν ἐγκεχαραγμένα.

«Ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων (ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν πυρκαϊὰν τελείως ἐχάλασεν) ὁ θεῖος καὶ πάνσεπτος οὗτος ναὸς τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου καὶ τετελείωται διὰ συνδρομῆς κόπου τε καὶ ἐξόδου τοῦ πανοσιωτάτου ἁγίου προηγουμένου κυρίου *Γρηγορίου*, τοῦ ἐκ νήσου Πάρου, κατὰ τὸ ͵αχμ΄ ἔτος κατὰ μῆνα μάρτιον. ἱστορίθη δὲ αὖθις διὰ δαπάνης καὶ κόπου τοῦ ἄνωθεν κατὰ τὸ ͵αχνε΄ ἔτος, μετόχιον καὶ σταυροπήγιον ὑπάρχον ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς τῆς σεβασμίας καὶ βασιλικῆς μονῆς τῆς ἁγίας μεγίστης Λαύρας».[1])

«Τῷ ͵αψμζ΄ ἔτει

ἡγουμενεύοντος τοῦ πανοσιωτάτου ἁγίου ἡμῶν προηγουμένου κυρίου *Ἀνθίμου* ἐν τῷ τῆς Ἀδριανουπόλεως ἡμετέρῳ μετοχίῳ τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου γέγονε μεγίστη πυρκαϊά, ὥστε τὸ ἓν τρίτον τῆς αὐτῆς πόλεως συνέβη πυρποληθῆναι, ὁμοῦ καὶ ἓν μέρος τοῦ αὐτοῦ μετοχίου ἡμῶν, ὅπερ τῷ αὐτῷ ἔτει ὁ ῥηθεὶς προηγούμενος κὺρ *Ἄνθιμος* δι᾽ ἰδίων ἀναλωμάτων ἀνανέωσεν, ὡς καὶ νῦν ὁρᾶται· ἔτι δὲ καὶ τὴν τῆς ἐκκλησίας στέγην πατηθεῖσαν τότε ποσὶν ἀγαρηνοῖς διὰ τὴν πυρὸς κατάσβεσιν ἅπασαν ἐκεραμήδωσε καλώτατα, ὅπερ ἐνταῦθα ἐσημειώσαμεν εἰς τὴν τῶν μεταγενεστέρων περὶ τούτου διασάφησιν καὶ διάγνωσιν». (Ἐκ τοῦ εἰρημένου κώδικος).

Συχναὶ ἦσαν αἱ πυρκαϊαὶ ἐν Ἀδριανουπόλει· ἐπὶ Σουλτὰν τῷ 1514 κατὰ τὸν *Ζυγομαλᾶν* «γέγονε... μέγας ἐμπρησμὸς ἐκ τοῦ μέρους τοῦ νοτιαίου ἀρξάμενος καὶ ἐμβὰς ἄχρι πολλοῦ διαστήματος, ὥστε ἀποτεφρωθῆναι καὶ τοὺς λίθους αὐτοὺς καὶ ἔρημον τὴν Ἀδριανούπολιν φαίνεσθαι». Turcograecia σ. 42.

1) Περιληπτικῶς ἀναφέρει τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην καὶ ὁ Ναζιανζοῦ Ἰ γ ν ά τ ι ο ς (βλ. Περιγραφὴν Ἀδριανουπόλεως ἐν «Θρακικοῖς» Β΄, 1929, σ. 72, αἱ χρονολογίαι διορθ. τὸ ͵αχψδ΄ εἰς ͵αχμ΄, καὶ τὸ ͵αχψε΄ εἰς ͵αχνε΄

Ἡ παρουσία τῶν πατέρων Λαυριωτῶν ἐν μέσῳ τοιαύτης ἀνεπτυγμένης κοινωνίας ἦν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἐπωφελής. τὸ τοῦ ἁγιορείτου ὄνομα κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην ἦν παρὰ πᾶσι σεβαστόν· τοῦτο δὲ γίνεται κατάδηλον καὶ ἐκ τῆς μεθ' ἧς περὶ αὐτῶν ἐκφράζεται εὐλαβείας καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ μεγάλη Ἐκκλησία, καὶ τὰ πλούσια τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν ἀφιερώματα. Τὸ προσωπικὸν ἀπετελεῖτο συνήθως ἀπὸ 4—5 Λαυριώτας: ὁ ἡγούμενος, ὅστις ἔδει νὰ εἶναι σεβαστὸν πρόσωπον καὶ ἐκ τῶν προϊσταμένων τῆς μονῆς, προηγούμενος ἢ ἀρχιμανδρίτης, ἐκ δύο ἱερομονάχων ἐφημερίων, ἑνὸς ἱεροδιακόνου καὶ τοῦ κανδηλανάπτου. Ψάλται συνήθως ἐλαμβάνοντο ἐντόπιοι. Ὁ ἡγούμενος ἦν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν διακεκριμένων Λαυριωτῶν· τῷ 1785—90 εὑρίσκομεν ἐκεῖ τὸν μουσικοδιδάσκαλον πρcηγούμενον Σ ε ρ α φ ε ί μ, ὡς καὶ κατὰ τὴν λήξασαν ἑκατονταετηρίδα τὸν καλλιφωνότατον προηγούμενον Κ ο σ μ ᾶ ν Σ τ α υ ρ ί δ η ν, ἐκ τῶν ἀποφοίτων τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου.[1] Ἡ δρᾶσις αὐτοῦ δὲν περιωρίζετο ἐντὸς τῆς πόλεως, ὡς ἱεροκήρυκος καὶ πνευματικοῦ, ἐξήρχετο καὶ εἰς περιοδείας εἰς τὰ χωρία, ὅθεν συνήθως ἀπεστέλλοντο πλήθη εὐλαβῶν προσκυνητῶν εἰς Λαύραν κατὰ τὰς πανσέπτους ἑορτάς, εἶδος προσηλυτισμοῦ καὶ τοῦτο καὶ ἱερᾶς παιδαγωγίας— ἐξ ὧν οὐκ ὀλίγα εἰσέπραττεν ἡ μονή. καὶ ἐφθάσαμεν κατὰ τὴν παιδικὴν ἡμῶν ἡλικίαν τὰ καραβάνια τῶν τοιούτων προσκυνητῶν ἐλαυνόντων ἐπὶ εὐσταλῶν ἵππων ἐν σεμνῇ παρατάξει, καὶ σκορπιζόντων διάφορα δῶρα καθ' ὁδὸν εἰς τὰ περίεργα παιδία. ἐπανερχόμενοι δὲ εἰς τὰς ἑστίας αὐτῶν ἐγίνοντο δεκτοὶ μετὰ ἱεροῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἐν ἱεροτελεστίαις ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων, διασκορπίζοντες τὰ ἁγιορειτικὰ ἐνθύμια καὶ ἀποκαλούμενοι χ α τ ζ ῆ δ ε ς. Ἡ διάρκεια τῆς ἡγουμενείας ἦν πενταετὴς καὶ τὸ ἀποφερόμενον εἰς τὴν μονὴν τῆς πενταετίας εἰσόδημα ἦν περίπου ἀπὸ 15—20000 γρόσια κατ' ἀνώτατον ὅριον[2]), ἐκτὸς ἐκείνων ἅπερ ὠφελοῦντο οἱ ἐκεῖ πατέρες.[3])

---

1) Βλ. Ἐκκλ. Ἀλήθ. ἔτ. ΚΓ', 1903, σ. 472 περὶ Κ ο σ μ ᾶ. Ἕτεροι προηγούμενοι κατὰ τὸ βον ἥμισυ τοῦ ΙΘ αἰῶνος ἦσαν Ἀ γ ά π ι ο ς Θεσσαλονικεύς, Κ α ι σ ά ρ ι ο ς Σκιαθίτης γέροντας τοῦ Κοσμᾶ, ὅστις καὶ ἀνεκαίνισε τὰ κτίρια τοῦ μετοχίου ὡς ἡ ἐντοίχιος ἐπιγραφὴ μαρτυρεῖ, Δ α ν ι ή λ καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ πνευματικὸς Ε ὐ θ ύ μ ι ο ς Βολιῶται, Σ τ έ φ α ν ο ς Σικιώτης, Β α σ ί λ ε ι ο ς Βολιώτης, Δ ι ο ν ύ σ ι ο ς Σκυριανός, Ζ α χ α ρ ί α ς ἐξ Ἀνατ. Θράκης, Δ α μ ι α ν ὸ ς Κεφαλλήν, Ἐ λ ε υ θ έ ρ ι ο ς Θάσιος, καὶ ὁ τελευταῖος (1913—23) Ἰ σ α ὰ κ Ὑδραῖος.

2) Τὰ 20000 γρόσια ἀναλογοῦσι σήμεραν πρὸς 2000 λιρ. στερλίνας (βλ. Ε ὐ λ ο γ ί ο υ Κ ο υ ρ ί λ α Λ α υ ρ ι ώ τ ο υ, Ἱστορία τοῦ Ἀσκητισμοῦ τόμ. Α' Θεσσαλονίκη 1929, σ. 158 περὶ τῆς τοῦ γροσίου ἀξίας κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

3) Τὸ κέρδος τούτων, τῶν 4—5 ἀδελφῶν ἔπρεπε νὰ εἶναι ἄλλα τόσα γρόσια.

Περιεργείας χάριν ἀντιγράφομεν ἐκ τοῦ μεγ. κώδικος τοῦ Λαυρ. ἀρχείου ἄρθρα τινὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸ μετόχιον τοῦ ἁγίου Στεφάνου καὶ τὸν ἐκεῖθεν εἰσρέοντα τῇ μονῇ πλοῦτον μαρτυροῦντα ἀπό τε τῶν εἰσοδημάτων τοῦ ναοῦ καὶ ἀπὸ τῶν προσκυνητῶν.

φ. 109β αψξθ' (1769), ἰανουάριος.

3000 γρόσια ἤφερεν μετριτὰ ὁ προηγούμενος κὺρ ***Γρηγόριος*** Θεσσαλονικεὺς ἐλθὼν ἀπὸ Ἀδριανούπολιν, ἀσύμοσεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Στεφάνου καὶ ἀναλόγια ὅπου ἔκαμεν ἐκεῖ καὶ ἱερὰ ἤφερε καὶ ἕνα ὀσπήτιον τῆς καλογραίας Μαγδαληνῆς ἔγραψεν εἰς τὸν ἅγιον Στέφανον, ὅλα ἔγηναν σούμα[1]). γρόσια 6000[2])

φ. 126α αψπε' (1785), ἰανουαρίου ιε'.

Ἦλθεν ὁ προηγούμενος διδάσκαλος κὺρ ***Σεραφεὶμ***[3]) ἐκ τῆς Ἀνδριανουπόλεως καὶ μᾶς ἔκαμε παράδοσιν.

Μετρητὰ	ἄσπρα	6000
Ἕτερα μετρητὰ ὁποῦ τὸν ἐγράψαμεν καὶ ἔδωκε τοῦ ἀρχιερέως διὰ τὴν ἐκκλησίαν, ὁποῦ ἐσυμφώνησε καὶ ἐπῆρε τὸ γράμμα καὶ τὸ ἔφερεν εἰς τὸ μοναστήριον	»	1000
Ἕτερα ὁποῦ ἔδωκε μετρητὰ προτήτερα	»	455
Ἕτερα ἀπὸ τρεῖς προσκονταῖς (sic) ὁποῦ ἔστειλε μὲ τὴν ἁγίαν κάραν (ἴσ. προσκομιδαῖς)	»	250
Ἕτερα διάφορα τῶν ἀσπρῶν	»	245
Ἕτερα εἰς μερεμέτια τοῦ μετοχίου τῆς ἐκκλησίας	»	425:39
Ἕτερα διὰ κανδήλας καὶ μανουάλια καὶ διὰ ἕνα πολυκάνδηλον μὲ ἕξ κανδήλια καὶ διὰ τὸ ἀσίμωμα τῆς εἰκόνος τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους καὶ ἕνα κουτὶ ἀρτοφορίου, καὶ διὰ δύο δισκοπότηρα ὁποῦ ἀνεκαίνισε καὶ διὰ δύω ζυγαῖς ἱερὰ	»	2104 :32
Διὰ τὸν σαῒ ὁποῦ ἦλθε διὰ τὸν μακαέτι τζερεμέ, τὰ ὁποῖα ἐδόθησαν μετρητὰ τῶν ἐπιτρόπων	»	260
Διάφορα[4]) τῶν δύω χρονῶν καὶ μισοῦ, διὰ τὰ χίλια γρόσια ὁποῦ ἐσύκωσαν ἀπεκεῖ	»	325
		5666 :11

1) Καὶ ἕνα—σούμα διεγράφησαν

2) Τὸ γρόσιον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦν 10πλάσιον τοῦ νῦν χρυσοῦ γροσίου ἤτοι 2 φράγκα χρυσᾶ (βλ. Εὐλογίου Κουρίλα Λαυριώτου ἔνθ. ἀνωτ.).

3) Οὗτος ἦν διάσημος μουσικοδιδάσκαλος.

4) Ὅπερ νῦν λέγομεν διάφορον.

φ. 126β.

Διὰ τὸ μνημόσυνον ὁποῦ γίνεται τῆς δασκάλας· ἕνα ὀσπήτιον, ὁποῦ ἀφιερώθη, εἰς τὸ ὁποῖον ἔκαμε οἰκονομηκῶς εἰς τοῦ *Βασίλι Σερπετζί* τὴν γυναῖκα, ὅτι χρεωστεῖ καὶ ἔλαβε γράμμα ἀπὸ αὐτὴν βεβαιωμένον ἀπὸ τὴν μητρόπολιν τῆς Ἀνδριανουπόλεως	ἄσπρα	1000
Εἰς δεκαπέντε τουλούμια ἀμπέλι	»	350
Διὰ τὰ ἱερὰ ὁποῦ μᾶς ἔφερεν, δύω φελώνια, ἕνα στιχάρι, ἕνα μαλαματένιο ζωνάρι, ἕνα πετραχίλι, μία ποδιὰ διὰ τὴν μεγάλη πόρτα, δύω ζυγαῖς ὑποκάμισα καί μία ζυγὴ κεντητά, ἕναν ἀέρα κεντητὸν σίρμα ἀσημένιο (;) διὰ	»	1108
Ἰδοὺ ἡ ὄπισθεν σοῦμα καὶ γίνεται ὅλος ὁ λογαριασμὸς τῆς παραδόσεως	»	5666:11
		8124:11

φ.141 β

Τῷ αὐτῷ ἔτι (1795) ἦλθεν ὁ πανοσιώτατος προηγούμενος παπᾶ κὺρ **Χρύσανθος** ἀπὸ τὴν Ἀδριανούπολιν καὶ μᾶς ἔκαμεν παράδοσιν εἰς μετρητὰ γρόσια τέσσερις χιλιάδες καὶ τετρακόσια πεντήντα δύο, καὶ δυὸ χιλιάδες καὶ ἑπτακόσια, ὁποῦ ἐξόδευσεν ἐκεῖ μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὸ μετόχιον διὰ τὴν πυρκαϊάν, ὁποῦ ἠκολούθησεν, καὶ ἔγινεν ὅλη του ἡ παράδοσις χιλιάδες ἑπτὰ καὶ ἑκατὸν πενήντα δύο καὶ ἕνα ἐπιτραχήλιον διὰ γρόσια τριάντα.

φ. 144β.

Τῷ αὐτῷ ἔτι (1800) ἦλθεν ὁ πανοσιώτατος ἅγιος προηγούμενος κὺρ **Ναθαναὴλ** ἀπὸ τὸ ταξείδιον τῆς Ἀδριανοῦ, τοῦ ἁγίου Στεφάνου, καὶ ἔκαμεν παράδωσιν γρόσια 11748 ἤτοι γρόσια ἕνδεκα χιλιάδες καὶ ἑπτακόσια σαράντα ὀκτὼ, μετρητὰ μὲν ὀκτὼ χιλιάδες καὶ πενταχόσια, τὰ δὲ λοιπὰ μανδήλια καὶ ἱερὰ ἄμφια, ὁποῦ μᾶς ἔφερεν. ἐπρόσφερε 1) δὲ τὸν

1) Ἤτοι προυβίβασε δι' ἀποφάσεως τῆς τῶν προϊσταμένων τῆς μονῆς Συνάξεως. Οἱ ἡγούμενοι τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐν τῇ μονῇ Λαύρας οὔσης ἰδιορρύθμου ἦσαν ἁπλῶς τιτουλάριοι, ὡς νῦν οἱ προηγούμενοι, διὰ μίαν μόνην ἡμέραν χειροτονούμενοι ἡγούμενοι ἁπλῶς κατὰ τύπον.

παπᾶ *Γεράσιμον* καὶ παπᾶ *Ζαχαρίαν* ἡγουμένους καὶ τὸν παπᾶ *Κυπριανὸν* ἐκκλησιάρχην.

φ. 156β.

(1805). Ἦλθεν ὁ πανοσιώτατος ἅγιος προηγούμενος κύριος *Χρύσανθος* ἀπὸ τὸ ταξείδιον τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ ἔκαμεν παράδοσιν γρόσια 5849 μετρητά, ἐπλήρωσε καὶ εἰς διαφόρους πόλιτζας, ὁποῦ τοῦ ἐτραβήξαμεν γρόσια 13503 = ὁμοῦ μὲ τὰ σκεύη καὶ μερεμέτια, ἐλογαριάσθησαν καὶ 800 γρόσια = τῆς βοηθείας ὁποῦ ἔδοσε εἰς τὰ 95 καὶ ἔγινεν ὅλη ἡ παράδοσις τῆς αὐτοῦ πανοσιότητος γρόσια 20152 ἤτοι εἴκοσι χιλιάδες καὶ ἑκατὸν πενῆντα δύω. ἐπροσφέρθησαν δὲ ἐκκλησιάρχαι καὶ ἡγούμενοι ὅτε παπᾶ *Μηνᾶς* καὶ ὁ κὺρ *Γαλακτίων*, οἱ ἐφημέριοί του.

Ὁ δὲ προηγούμενος τῆς αὐτοῦ πανοσιότητος κὺρ *Γαλακτίων*, ὁ ἐφημέριος, ἐξ ἰδίων του κόπων προσεκόμισεν ἓν ἅγιον ποτήριον μετὰ δισκαρίου ἀργυρόχρυσα, ὁμοῦ καὶ καλυμμάτων διὰ γρόσια 400 ἤτοι τετρακόσια. ἔτι προσέφερεν ἓν ἐπιτραχήλιον χρυσὸν, στόφα, καὶ ἓν φελόνι καινούριον καλόν, καὶ δύω μανδήλια χρυσὰ διὰ γρόσια 200, καὶ ἔγιναν ἅπαντα γρόσια 600.

Ὁ δὲ κανδηλάπτης γέρο *Γαβριὴλ* προσεκόμισεν γρόσια 1000 ἤτοι χίλια μετρητά, τοῦ ἐπιάσθησαν καὶ παράδοσις γρόσια 1500 = μὲ τὸ νὰ ἐδούλευσε ἐκεῖσε εἰς ἅγιον Στέφανον τρεῖς προεστούς· εἶχε δόση καὶ κατὰ καιροὺς 300 ἐξ ἰδίων του καὶ ἔγινε ἅπασα ἡ παράδοσίς του γρόσια 2800 ἤτοι δύω χιλιάδες καὶ ὀκτακόσια γρόσια.

φ. 165α.

(1810). Τῇ ια' μαρτίου ἐλθὼν ὁ προηγούμενος κὺρ *Διονύσιος* ἐξ Ἀδριανοῦ ἐλογαριάσθη ἅπασα ἡ παράδωσις αὐτοῦ, καθὼς εἰς τὸ κατάστιχον τῆς χρονιᾶς φαίνεται εἰς γρόσια δεκαπέντε χιλιάδας καὶ τέσσαρα. ἐψηφίσθη δὲ ἡγούμενος ὁ ἱεροδιάκονός του ὀνόματι *Ἠσαΐας*, ὅστις καὶ ἐγένετο τῇ πεντηκοστῇ τῆς ἁγίας Τριάδος.

Τοῦ *Μανολάκη Ἀδριανουπολίτη* τὰ ὅσα ἐμβάσθησαν διὰ τοῦ γέρου *Παχωμίου* καὶ τὰ ὅσα μέλλομεν νὰ λάβωμεν δι' ὁμολογίας παρὰ τοῦ συναφίου τῶν ἀμπατζήδων τῆς Ἀδριανοῦ γρόσια δύω χιλιάδας καὶ ἑκατὸν τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἐλάβομεν, ἡ δὲ χρεωστικὴ ἐκείνων ὁμολογία εἰς γρόσια 2500 καὶ συμποσοῦνται ἅπαντα γρόσ. 4648 διὰ νὰ κυβερνῆται ἐξ αὐτῶν, ἕως τέλους τῆς ζωῆς αὐτοῦ, καὶ μετὰ θάνατον νὰ μένωσιν ἅπαντα εἰς τὸ μοναστήριον.

φ. 172 β.

(1813) 4325 εἰς μετρητὰ ἔδωσεν ὁ προηγούμενος κὺρ *Παρθένιος Μπαρούσαλης* ἐλθόντος ἐκ τοῦ ταξειδίου τῆς Ἀδριανουπόλεως εἰς αὐτῷ

τῷ ἔτει, ὁποῦ ἐκεῖσε ἐταξείδευσεν χρόνια τέσσαρα. πρὸς τούτοις ἔκαμεν καὶ ἔξωδα ἐκεῖσε εἰς τὸ ἱερὸν ἡμῶν μετόχιον ἅγιον Στέφανον καὶ οἰκοδωμὰς νέας, εἰς γκερεμὲν διὰ τὸν παπᾶ ***Δανιὴλ*** κριτικὸν καὶ εἰς νέα ἱερὰ ἄμφια, ὁποῦ ἔκαμεν ἐκεῖσε διὰ τὴν ἐκκλησίαν, ὡς ἐν τῷ γενικῷ καταστιχῳ ἅπαντα ὀνομαστὶ φαίνονται καὶ συμποσῆται ἅπα[σα] ἡ παράδωσις αὐτοῦ διὰ τέσσαρα χρόνια εἰς γρόσια χιλιάδας δεκαεπτὰ καὶ ἐνενήκοντα ἑπτὰ καὶ παράδες 27· ἐκ ταύτης ὅμως τῆς παραδώσεως ἐλογίστηκαν εἰς παράδωσιν τῆς συνοδίας αὐτοῦ ἱερομονάχου παπᾶ ***Γαλακτίωνος*** γρόσια 1500 καὶ ἔγινεν ἐκκλησιάρχης καὶ ἡγούμενος· καὶ ἔτι ἐλογίστηκαν εἰς παράδωσιν τοῦ ἐν μοναχοῖς ***Λεοντίου*** Ἀδρενελῆ, συνοδία αὐτοῦ γρόσια 500, καὶ ἐπροσφέρθη γέροντας, καὶ ἔτι γρόσια 300 εἰς παράδωσιν τῆς τρίτης συνοδίας αὐτοῦ γέροντος ***Νεοφύτου*** καὶ ἔστω εἰς ἔνδειξιν.

φ. 175α

(1814) 5722 : 30 ἡ μετρητὴ παράδοσις τοῦ ἐν Χριστῷ ἡμῖν ἀδελφοῦ τιμίου γέροντος κὺρ ***Παχωμίου*** ἐλθόντος ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως, ἐν ᾗ τὴν ἐκεῖσε ἐκκλησίαν ἡμῶν ἐπεστάτει εἰς μῆνας ὀκτώ, ἔφερεν ἐκεῖθεν καὶ τὰ τοιάδε : 1500 ἐξ ἱερῶν ἀμφίων, διαφόρων ἀσημικῶν, ἑνὸς ἀργυροχρύσου ἱεροῦ ποτηρίου, περιζώνια ὁλόχρυσα καὶ ἐκ μαργάρων, καὶ ἑτέρων ἄλλων εἰδῶν χρυσῶν 2500, ἐκ δύο ἀφιερωθέντων ὀσπητίων ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς αὐτοῦ ἐπιστασίας γρόσια 1300, ἐκ τοῦ καλλωπισμοῦ καὶ . . . τοῦ ἐν μέσῳ τοῦ Σαραΐου συστηθέντος σχολείου μεθ' ἑνὸς ἀμπελίου δουνούμια (ἴσ. τουλούμια) τρία καὶ ἐνεπλήσθη ἅπας ὁ λογαριασμὸς τῆς ὀκτωμηνιαίου αὐτοῦ παραδόσεως γροσίων 11022 καὶ παράδες 30, ἐξ. ἐπιάσθη τῇ αὐτοῦ ὁσιότητι χιλιάδες γρόσια 4500, τῷ δὲ παπᾶ κὺρ ***Δοσιθέῳ*** συνοδίτῃ αὐτοῦ χιλιάδεςγρόσια 4000, ὡσαύτως δὲ καὶ τῷ ἑτέρῳ αὐτοῦ συνοδίτῃ παπᾶ κὺρ ***Θεοκλήτῳ*** γρόσια χιλιάδες 2500, μεθ' ὧν ἐγένοντο ἀμφότεροι ἡγούμενοι τῇ ιε΄ ὀκτωβρίου.

Ὁ δὲ γέρων ***Παχώμιος*** τῷ 1814 κατ' ἐξαίρεσιν εἰς 8 μῆνας συνέλεξεν ἐκ τῆς ἐπιστασίας τοῦ μετοχίου 11022 γροσ. (φ. 175α) [1].

---

1) Ταῦτα περὶ τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἐκ τοῦ μεγάλου κώδικος τῆς μονῆς. δυστυχῶς δύο κώδικες τοῦ μετοχίου, ἐξ ὧν ἠδυνάμεθα νὰ ἀντλήσωμεν πολλὰ καὶ διὰ τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ τῶν πέριξ, ἀπωλέσθησαν. ὁ μὲν σπουδαιότερος ἀπὸ 30ετίας εἶχε μεταφερθῆ εἰς τὴν μονήν, καὶ ἤδη δὲν εὑρέθη, ὁ δὲ ἐγκατελείφθη ἐκεῖ κατὰ τὴν ἀποχώρησιν ὑπὸ τοῦ τελευταίου ἡγουμένου προηγουμένου Ἰ σ α ὰ κ Ὑδραίου, ὅστις προέκρινε τούτου τὰ ἀσημικὰ τοῦ ναοῦ, δι' ἃ ἐθυσίασεν ὁ δυστυχὴς καὶ τὰ ἰδιαίτερα αὐτοῦ πράγματα· ἀλλ' ἔδει προτιμᾶν τῶν φθαρτῶν τὰ ἄφθαρτα.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀναγραφῶν ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ παρατηρήσῃ πολλὰ πράγματα. Πρῶτον ὅτι οὐκ ὀλίγα ἐδαπανῶντο οὐ μόνον εἰς ἔξοδα τοῦ μετοχίου καὶ τὴν συμπλήρωσιν τῆς διακοσμήσεως τοῦ ναοῦ, ἀλλὰ πλεῖσθ' ὅσα κονδύλια ἀναφέρονται εἰς ἱερὰ σκεύη καὶ ἄμφια, ἅπερ οἱ ἑκάστοτε ἡγουμενεύοντες ἐφιλοτιμοῦντο νὰ φέρωσιν εἰς τὴν μονήν.Τοῦτο δὲ μαρτυρεῖ ὅτι ὑπῆρχεν ἀκμάζουσα βιομηχανία ἐκκλησιαστικῶν εἰδῶν ἐν Ἀδριανουπόλει κατὰ παράδοσιν ἀπὸ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων σωζομένη, ἰδίως εἰς τὰ ***«ἀπὸ μαγγάνου»***, ἤτοι τὰ χρυσοκέντητα, ὧν πλήρη εἰσὶ τὰ ἁγιορειτικὰ σκευοφυλάκια. Εἰς τὰ χρυσοχοϊκὰ τότε καὶ ἀργυρότευκτα διεκρίνοντο τὰ Ἰωάννινα καὶ ἡ κλεινὴ Μοσχόπολις.[1]) Ἄλλα διετίθεντο οἱ Λαυριῶται πατέρες ὑπὲρ τοῦ σχολείου, περὶ οὗ ἀναγινώσκομεν ἐν φ. 175α τοῦ προμνησθέντος κώδικος ἔξοδα τοῦ ἡγουμένου *Παχωμίου* «ἐκ τοῦ καλλωπισμοῦ τοῦ σχολείου τοῦ ἐν μέσῳ τοῦ σαραΐου συστηθέντος» τῷ 1814· τῷ δὲ 1815 τὴν ἑξῆς ἐν φ. 179α ἀναγραφήν: «Γρόσια 220 ἡ ἐκ τοῦ κόπου τῆς σχολασχείας (sic) τοῦ ὁσιολογιωτάτου γέροντος ***Γρηγορίου*** τοῦ ***Σκιαθίου*** ἐλθόντος ἐξ Ἀδριανοῦ».[2]) Βεβαίως ἡ σχολὴ ἐλειτούργει καὶ παλαιότερον· διότι ἐν αὐτῇ ἔμαθε τὰ πρῶτα γράμματα τῷ 1749 καὶ ἑξῆς ὁ Ναζιανζοῦ ***Ἰγνάτιος***.[3]) Ἀλλ' ἡ Λαύρα ἀπέστειλεν, ὡς φαίνεται, καὶ εἰς τὴν ἀνωτέραν ἑλληνικὴν σχολὴν τῆς Ἀδριανουπόλεως τὸν πρύτανιν τῶν ἑλλ. γραμμάτων ἁγιορείτην ***Νεόφυτον τὸν Καυσοκαλυβίτην***.[4]) Ἡ ἐνορία τοῦ ἁγίου Στεφάνου μεγάλη οὖσα καὶ ἀριθμοῦσα 800 οἰκογενείας περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΗ' αἰῶνος,[5]) ἠδύνατο νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς τοιούτας δαπάνας, ἀλλὰ τῆς ἑλλην. ἐκραγείσης ἐπαναστάσεως τὸ μετόχιον ἐβυθίσθη εἰς ὑπέρογκα χρέη, καὶ ἔκτοτε ἄρχεται ἡ παρακμὴ αὐτοῦ.[6]) Κατὰ τὸ ἐν τῇ μονῇ σωζόμενον κατάστιχον τῆς ληψοδοσίας τῶν

---

1) Βλ. Εὐλογίου Κουρίλα Λαυριώτου, Ἡ Μοσχόπολις καὶ ἡ νέα αὐτῆς Ἀκαδήμεια κτλ. Ἀθῆναι 1935, σ. 19 ἑ. περὶ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς Μοσχοπολιτικῆς τέχνης.

2) Οὗτος κατ' ἀρχὰς ἐμόνασεν εἰς τὴν μονὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς πατρίδος αὐτοῦ Σκιάθου, γενόμενος καὶ ἡγούμενος (Βλ. Τρύφωνος Εὐαγγελίδου, Ἡ νῆσος Σκίαθος καὶ αἱ περὶ αὐτὴν νησίδες, Ἀθῆναι 1913, σ. 81 κ. ἑ).

3) Ἐκκλ. Ἀλήθ. Ἔτος Θ', 1888—9 σ. 214.

4) Μ. Γεδεών, Γράμματα ἐξ Ἀδριανοῦ σ. 72.

5) Κατὰ τὸν Ναζιανζοῦ Ἰγνάτιον, ἡ μεγίστη ἦν ἡ τοῦ ἁγ. Τάφου ἔχουσα 1400 οἰκογενείας, ἐνῷ τὰ λοιπὰ μετόχια τοῦ Σινᾶ κ. ἄ. ὡς καὶ οἱ τῆς πόλεως ναοὶ εἶχον κάτω τῶν 500 οἰκογενείας (βλ. «Θρακικὰ» Β' σ. 73).

6) Πρὸ τῆς τελευταίας ἐκδιώξεως ἐκεῖθεν τῶν Ἑλλήνων εἶχε μόνον 80 οἰκογενείας.

ἐτῶν 1824—1834 τῷ 1830 τὸ χρέος ἀνήρχετο ὑπὲρ τὰς 30000 γρόσια, καὶ αἱ εἰσπράξεις μηδαμιναί, ὧν μέγα μέρος ἐδίδετο εἰς πληρωμὴν τόκων καὶ χρεωλυσίων. μόλις ἀπεστέλλοντο εἰς τὴν μονὴν 3—5000 γρόσια ἐτησίως, ἅπερ δὲν εἶχον καὶ μεγάλην τότε ἀξίαν, ὡς πρίν.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ὑλικῶν· ἀλλ' οἱ πνευματικοὶ καρποὶ καὶ ἡ ἠθικὴ ἀλληλεπίδρασις τῶν Λαυριωτῶν πρὸς τοὺς Ἀδριανουπολίτας ὑπῆρξε μεγίστη καὶ τελεσφόρος.

Ἐκ τῶν πρώτων θαυμαστῶν τῆς Ἀδριανοῦ πόλεως ἡ Λαύρα προσείλκυσε τὸν ἀπὸ μητροπολίτου ταύτης οἰκουμενικὸν πατριάρχην **Ἄνθιμον** Β' (1623), ὃν καὶ δεύτερον αὐτῆς ἀνέδειξε κτίτορα. Δὲν θὰ ἀσχοληθῶ πολὺ περὶ τοῦ ἁγιωτάτου τούτου πατριάρχου, οὗ τὰ κατὰ τὴν ὀλιγοήμερον πατριαρχείαν εἶναι ὀλίγον σκοτεινά, πάντων τῶν ἱστορικῶν διαφερόντων ἀλλήλοις. Θὰ παραχωρήσω τὸν λόγον εἰς τὸν χρονογράφον ***Κύριλλον τὸν Λαυριώτην*** μετὰ 100 περίπου ἔτη ἐν συντόμῳ βιογραφήσαντα αὐτόν.[1]) Οὗτός λόγον ποιούμενος περὶ ἀφιερωτῶν τῆς Λαύρας ἀρχιερέων ἐπιφέρει : «οἱ περισσότεροι ἔκαμαν παραίτησιν τοῦ θρόνου τους, ἦλθαν καὶ ἐσώθησαν ἐδῶ καὶ ὅσα εἶχαν τὰ ἀφιέρωσαν, μάλιστα ὁ πατριάρχης Ἄνθιμος (οὗτινος εἶναι τὸ α' μνῆμα), [2]) πολλὰ ἀφιέρωσεν ἐδῶ».

«Οὗτος ἦν [3]) Κωνσταντινουπολίτης εὐγενὴς ἐξ εὐγενῶν καὶ πλουσιώτατος· ἔγινε δὲ μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως χρόνους πέντε· [4]) καὶ ὡς ἐνάρετος καὶ δίκαιος καὶ εὐλαβὴς μὴ ὑποφέρων τὰς διαφόρους συγχύσεις καὶ ἀδικίας τοῦ κόσμου παραιτώντας τὴν ἐπαρχίαν του ἐπῆγεν εἰς τὴν πόλιν καὶ ἐκάθησεν εἰς τὸν πατρικόν του οἶκον καὶ ἡσύχαζεν μόνος μόνῳ τῷ θεῷ προσευχόμενος. Ἐν δὲ τῷ αχκγ' (1623) ἔτει ἡ ἱερὰ σύνοδος προκρίνασα πάντων τοῦτον ἐποίησε [5]) πατριάρχην ἄκοντα καὶ μὴ βουλόμε-

---

1) Πρῶτος τὸ ὑπόμνημα τοῦτο ἐδημοσίευσεν ὁ κ. Μ. Γ ε δ ε ὼ ν ἐν τῷ Β' τόμῳ τῆς Ἐκκλησ. Ἀληθείας τῷ 1882 σ. 607—8 κολοβόν πως καὶ μεταβεβλημένον ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον τὴν φράσιν, εἶτα ἐν ἀγνοίᾳ τούτου ἐπανέλαβεν αὐτὸ ἐκ τοῦ αὐτογράφου, ὅθεν καγὼ, κώδικος τοῦ Κ υ ρ ί λ λ ο υ (φ. 103β) οὐχὶ τόσῳ πιστῶς ἀντιγράψας, ὁ συνάδελφος κ. Σ π υ ρ ί δ ω ν Λ α υ ρ ι ώ τ η ς (=Σ) ἐν τῷ Byzantinisch-Neugriechische Jahrbücher (τομ. 6, σ. 425) τοῦ κ. Ν ι κ. Β έ η.

2) Μεταξὺ τριῶν Πατριαρχῶν Δ ι ο ν υ σ ί ο υ Β ά ρ δ α λ η καὶ Ἱ ε ρ ε μ ί ο υ τ ο ῦ. Γ' ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Λαύρας κειμένων μνημάτων.

3) Ἐντεῦθεν ἄρχεται ὁ κ. Γ ε δ ε ώ ν.

4) Τὸ πρῶτον ἐντεῦθεν γίνεται τοῦτο γνωστόν, ὅτι 5 ἔτη ἐχρημάτισεν ἐν Ἀδριανουπόλει.

5) ἐποίησε λείπ. Σ.

νον τελείως τὸ παράπαν, ὡς ἅτε μέγα κλέος ἔχοντα ἀρετῆς καὶ τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ γένους, μᾶλλον δὲ ἐνσεμνυνόμενον τῇ ἄκρᾳ ἡσυχίᾳ.

Πεντήκοντα δὲ ἡμέρας μόνας πατριαρχεύσας ἑκουσίως παρῃτήθη, καὶ ἐλθὼν ἐνταῦθα διὰ νὰ ἡσυχάσῃ εὗρε τὴν Λαύραν μας κεκλεισμένην ἀπὸ τὸ ὑπέρογκον χρέος, καὶ τὰ σκεύη ἅπαντα ὄντα εἰς χεῖρας τῶν ἑβραίων, τῶν δανειστῶν τῶν ἐν τῇ Θεσσαλονίκῃ· τοὺς δὲ Λαυριώτας διασκορπισμένους ὧδε κἀκεῖσε, καὶ μόνον πέντε ἢ ἓξ ἦτον μέσα ἡσυχασταὶ πάμπτωχοι· ὅθεν ἔκτισεν ἄλλην Λαύραν ἐπάνω ἀπὸ τὸ κοιμητήρι, ἐκεῖ ὁποῦ εἶναι τὸ ἀμπέλι τοῦ ***Μπουρνουσούζη***, καὶ συναχθέντες μερικοὶ Λαυριῶται φυγάδες καὶ μερικοὶ ἐδικοί του καλογέροι ἡσύχαζαν ἐκεῖ· ἀντιδιεφέροντο δ' ὅμως καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἀναμεταξύ τους ποῖοι τάχα καὶ τίνες νὰ προτιμῶνται, οἱ τῆς μεγίστης ταύτης Λαύρας ἢ οἱ τῆς νέας Λαύρας ἐκείνης, καὶ πολλῶν σκανδάλων γενομένων καὶ πολλῶν ἀτόπων ἀκολουθησάντων μόλις ἐσυμφώνησαν καὶ τὰ δύο μέρη μὲ τὴν γνώμην τοῦ πατριάρχου ***Ἀνθίμου*** καὶ ἐγκρέμνισαν ἐκ θεμελίων καὶ τὴν Λαύραν ἐκείνην ὅλην καὶ τὴν ἐκκλησίαν της, καὶ ἦλθαν ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῇ μεγίστῃ Λαύρᾳ καὶ μετὰ καιρόν τινα ἡσυχάζοντας ἐνταῦθα ἐτελειώθη, αἰωνία του ἡ μνήμη τρὶς χιλιάκις καὶ μυριάκις ! » [1])

Τὰ ἴχνη τοῦ πατριάρχου ***Ἀνθίμου*** ἐν Λαύρᾳ συναντῶμεν κατὰ πᾶν βῆμα.

Ὁ κῶδιξ Ω 140 φέρει τὸ ἑξῆς ἐν τέλει σημείωμα :

«Τὸ παρὸν ἅγιον καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον ἀφιερώθη εἰς τὸν καινὸν ναὸν τῶν εἰσοδίων τῆς ὑπερευλογημένης δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τὸν ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τῆς μεγάλης Λαύρας τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου τοῦ ἐν τῷ Ἄθωνι ὑπὸ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως κυρίου ***Ἀνθίμου, ὃς τὸν αὐτὸν ναὸν ἐκ βάθρων ἀνεγείρας πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τῷ ἱερῷ τούτῳ εὐαγγελίῳ ἐπλούτησε***, προθύμως ἐπιμεληθεὶς γραφῆναι διὰ χειρὸς τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου κυρίου ***Λουκᾶ τοῦ Κυπρίου*** τοῦ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς καιροῖς τοὺς λοιποὺς ὑπερβαίνοντος τῇ καλλιγραφίᾳ. [2]) ὁ οὖν ἐν αὐ-

---

1) αἰωνία—μυριάκις λείπ. Σ. βλέπ. καὶ Προσκυνητάριον τῆς βασιλικῆς καὶ σεβασμίας μονῆς μεγίστης Λαύρας συντεθὲν παρὰ Μ α κ α ρ ί ο υ Κ υ δ ω ν ι έ ω ς τ ο ῦ Τ ρ ι γ ώ ν η κτλ. Ἐνετίῃσι 1772, σ. 9. Εἶναι δὲ περίεργον, ὅπερ ἀναφέρει ὁ Ἀ θ η ν ῶ ν Μ ε λ έ τ ι ο ς ἐν τῇ Ἐκκλησ. Ἱστορ. τόμ. Γ. σ. 446, ὅτι «ἔνδυμα βασιλικὸν ἐνεδύθη παρὰ τοῦ Χ ο υ σ ε ῒ ν π α σ ᾶ ὁ ποτὲ Ἀδριανουπόλεως Ἄ ν θ ι μ ο ς μὲ τοὺς ἀνευρεθέντας ἀρχιερεῖς καὶ κληρικούς, ὁποῦ δὲν ἦσαν ὀλίγοι, καὶ εἰς τὸν τῆς Κ)πόλεως μετετέθη θρόνον» καὶ τοῦτο, ὡς ἀναφέρει ὁ Ὑ ψ η λ ά ν τ η ς, ἦν κόκκινον καλπάκι.

2) Χειρὶ τοῦ αὐτοῦ καλλιγράφου εἰσὶ καὶ δύο ἕτεροι Λαυρ. κώδικες Η 148 καὶ Ω 139.

τῷ τῷ ναῷ ἐντυχὼν τούτου ὑπὲρ αὐτοῦ δεηθήτω τῷ Κυρίῳ, ὅπως παρέξη αὐτῷ τὸν μισθὸν ἐν τῇ ζωῇ τῇ μελλούσῃ· Ἀμήν. Ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως αχκ΄ (1620), μηνὶ μαρτίῳ ιθ΄».Ὁ ναὸς οὗτος εἶναι τὸ δεύτερον ὡς εἰπεῖν καθολικὸν τῆς Λαύρας. Τὸν σκοπὸν τῆς ἀνεγέρσεως ἐξηγεῖται ἐπιγραφὴ ἐκ μαρμάρου τοποθετημένη ἤδη ἐν τῷ ἐξωτερικῷ τοῦ ναοῦ νάρθηκι χαραχθεῖσα τῷ 1613 ὡς ἑξῆς: «. . . ὁ γὰρ πατὴρ ἡμῶν Ἀθανάσιος τὸ ἀπαρηγόριτον δειλιάσας τοῦ τόπου ἔφυγεν, καὶ ἐφάνη ἡ Θεοτόκος λέγουσα: ἀπόστρεφε καὶ ἐγὼ ἔσομαι οἰκονόμος, καὶ ἦλθον ὁμοῦ ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου [1]) ἕως ὧδε, καὶ γέγονεν ἄφαντος· καὶ τότε ἐκτίσθη ἡ ἐκκλησία· ἔκτοτε οὐ ποιοῦμεν οἰκονόμον, ἀλλὰ παροικονόμον . . . » [2]) Ὁμοίως καὶ τὸ Ω 139 εὐαγγέλιον ἀφιερώθη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ τῷ 1620.

Πολλὰ χειρόγραφα τῆς Λαυρ. βιβλιοθήκης εἰσὶν ἀφιέρωμα τοῦ ***Ἀνθίμου***: Ε 72, φ. 134α. «Ἡ παροῦσα θεία καὶ ἱερὰ λειτουργία σὺν ταῖς λοιπαῖς ἀκολουθίαις κτῆμα ὑπάρχει ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως ***Ἀνθίμου***, κατὰ τὸ ,ζρκ΄, ἰνδικτιῶς ιγης» (1612).

Λ 4. Γραμματικὴ ἔτους 1606, ἐν τέλει φ. 158α.

«Τοῦ ταπεινοῦ Ἀδριαναυπόλεως ***Ἀνθίμου***» [3]).

Πρὸς τούτοις τοῦ πατριάρχου ***Ἀνθίμου*** φέρονται καὶ οἱ ἑξῆς κώδικες:

Η 198. Συναξαριστὴς ἔτους 1619. ἐν τέλει:

«Τοῦ ταπεινοῦ μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως Ἀνθίμου».

Ι 120. Κατὰ Λατίνων καὶ ἄλλα. ἐν φ. 45α:

«Τοῦ ταπεινοῦ Ἀδριανουπόλεως ***Ἀνθίμου*** ὑπάρχει, ἔτους ,ζρλ΄. ἰουνίῳ, ἰνδικτ. ς΄».

Εἴπομεν ὅτι πολλοὶ ἐπιφανεῖς Λαυριῶται ἀπεστέλλοντο εἰς τὴν Ἀδριανοῦ, ἐξ ὧν ἀναφέρω τὸν διαληφθέντα ***Κύριλλον*** τὸν προηγούμενον [4]). Οὗτος ἐξύμνησε διὰ δύο ἡρωελεγείων τὸν Ἀνδριανουπόλεως ***Νικηφόρον*** ὧδε: [5])

---

1) Πρώτη μνεία τοῦ ἁγιάσματος, περὶ οὗ ὁ βίος καὶ ἡ Διαθήκη τοῦ ἁγίου σιγῶσιν.

2) Περὶ τοῦ ναοῦ τούτου βλ. τὰ τῆς Λαύρας Προσκυνητάρια τοῦ Μ α κ. Τ ρ ι γ ώ ν η (σ. 5) καὶ τοῦ Σ ά β β α (σ. 16). Ὁ νῦν ὑπάρχων εἶναι κατὰ αἰῶνα μεταγενέστερος ἀνεγερθεὶς τῷ 1713 ὑπὸ τοῦ καθηγουμένου τῆς Λαύρας Ἰ ω σ ὴ φ τ ο ῦ Γ ο ρ δ ά τ ο υ Χίου (βλ. Inscrip. chrét. de l' Athos, Paris 1904, ἀρ. 377—379).

3) Τὰ δύο ταῦτα ὡς ἐκ τῆς χρονολογίας δὲν φαίνονται νὰ εἶναι του πατριάρχου Ἀ ν θ ί μ ο υ, ἀλλὰ τοῦ ἄλλου Ἀ ν θ ί μ ο υ μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως, ὅστις κατὰ τοὺς καταλόγους τοῦ Ἀλεξούδη ἀρχιεράτευσε τῷ 1614 ἤτοι πρὸ τοῦ Παρθενίου.

4) Τοῦτον ἐσκιαγράφησεν ἐν Ἐκκλ.Ἀληθ. τόμ. Δ΄ περιόδ. Β΄ Ἀ λ ε ξ. ὁ Λ α υ ρ ι ώ τ η ς· ἐγὼ δὲ σὺν Θεῷ ἐκδώσω ἐκτεταμένον βίον.

5) Τὰ ἐπιγράμματα ταῦτα ἐξέδοτο ἐκ τοῦ κωδ. Λ 197 φ. 397α καὶ ὁ Σ π υ ρ. Λ α υ ρ ι ώ τ η ς (=Σ.) ἐν τῷ Καταλόγῳ τῆς Λαύρας σ. 300 λίαν ἐσφαλμένα.

'Αδριανουπόλι, χαῖρε, μάκαιρ' ὅτι ποιμένα αὔχεῖς
εὐπατριδῶν Σμύρνης, θαῦμα βίου ἀρετῆς,
ὃν φύσις ὠδίνασα πουλὺν [1]) χρόνον ἀνέρ' ἔτικτεν
ἄξιον εἰς ἀρετὴν τῶν προτέρων ἐτέων,
ἱμερόεντα σοφὸν τ' ἀγαθὸν πεπυκασμένον, μοῦνον
λαμπρότατον μουσῶν φέγγος ἀνασχόμενον,
τὸν κρατερὸν σοφίην τε καὶ οὔνομα, τὸ κλέος ἁδρὸν
εὐσεβέων, ἐγὼ ᾧ [2]) τοῖον ὕφηνα μέλος:
ζώῃς, ὦ ***Νικηφόρε***, ἐς βαθὺ γῆρας ἵκοιο·
καί σοι εἴθε πόροι πάντα θεὸς τὰ καλά.

φ. 397β. Ἕτεροι στίχοι ὑπ' ἐμοῦ (Κυρίλλου) πρὸς τὸν αὐτόν, ἡρωϊκοὶ ὅμως.

Ἔκθορες ἀντολίηθε [3]) φαεσφόρος ἥλιος ἄλλος,
θεῖε ***Νικηφόρε***, ἄνθος ἀρχιερήων, [4])
πάντοθεν αἰγλήεις σελαγίζων ἠπιόθυμε,
οὐ πάντως ἀεκητὶ [5]) θεοῦ τὴν 'Αδριανοῦ σύ,
ὧν μυρίαις χάρισι πεπυκασμένος εὐσεβίης σῆς,
τῆς σοφίης τε πόνοις κυδαλίμοις τοῖς καμάτοισιν.
ἡ δέ νυ 'Αδριανοῦ ἀρετᾶς σᾶς [6]) τὸ κλέος αἶα [7])
αὐδήσει χρόνον αἰέν [8]), ἕως πόλος ἀστέρας ἕλκῃ.
'Αλλὰ σὺ μ' ἄνθος ἐὼν τῶν ποιμενάων [9]) σὸν ἔχοιο
καὶ ζώῃς πολλοῖς ἀνόδοις δέ γε ἠελίοιο.

Μετὰ τὸν πατριάρχην ***Ἄνθιμον*** οἱ Λαυριῶται ἐθήρευσαν ἐν 'Αδριανουπόλει καὶ τὸν ἔπειτα ἐπίσκοπον Ναζιανζοῦ ***'Ιγνάτιον τὸν Σαράφογλου.*** [10]) Οὗτος μετὰ τὴν ἀποφοίτησιν ἐκ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου τοῦ

1) Σ. πουλήν.
2) ᾧ ἐγὼ Σ.
3) ἀντολέηθε Σ.
4) ἀρχιερέων Σ.
5) κακῶς ὁ κῶδ. ἔχει ἀέκητοι, ὡς ἐξέδοτο ὁ Σ.
6) ἀρετὰς σὰς Σ.
7) γαῖα Σ.
8) αἰὼν Σ.
9) ποιμένων Σ.
10) Λαμπρὰν βιογραφίαν τούτου ἐδημοσίευσεν ὁ Γ. Λαμπουσιάδης, λόγιος 'Αδριανουπολίτης ἐσχάτως ἀποβιώσας, ἐν τῇ 'Εκκλ. 'Αληθεία, ἔτ. Θ' 1888, σ.213–216 καὶ 218–220 καὶ 230–232, ὅθεν καὶ σταχυολογοῦμεν βραχέα τινά.

ἁγίου Στεφάνου καὶ τὴν ἐγγραφὴν εἰς τὸ ἑλληνικόν, ἔνθα ἐδίδασκε τότε **Σταμάτιος ὁ Παπᾶς**, ὁ Κορνοφωλεώτης. ἀποφοιτήσας ἐντεῦθεν τῷ 1753 μετέβη εἰς Ἄθω ἁδραῖς δαπάναις τοῦ πατρὸς αὐτοῦ **Σάββα**, ἵνα διακούσῃ τοῦ κλεινοῦ **Νεοφύτου τοῦ Καυσοκαλυβίτου**, καὶ ἐκοινοβίασε κατ' ἀρχὰς εἰς Λαύραν παρὰ τῷ προηγουμένῳ **Ἀνανίᾳ**, ὅστις εἶχε προσηλυτήσει αὐτὸν ὡς ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Στεφάνου διατελῶν, καὶ μετωνόμασεν ἀπὸ Ἰωάννου **Ἰγνάτιον** κατὰ τὴν κουράν. μετὰ ἓν ἔτος ἐχειροτονήθη καὶ διάκονος τῷ 1754 ὑπὸ τοῦ Λήμνου **Παρθενίου**. Πόσον χρόνον ἐφοίτησεν εἰς τὴν Ἀθωνιάδα δὲν γνωρίζομεν, ἀλλ' ἐν Λαύρᾳ προσεκολλήθη τῷ ἐφησυχάζοντι πρώην Τορνόβου **Ἰωσὴφ τῷ Δροβιανίτῃ**, παρ' οὗ πολλὰ ὠφελήθη ἐν τοῖς γράμμασι καὶ τῇ ἀρετῇ. Μετὰ ταῦτα ἄρχεται τῶν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Τουρκίαν περιηγήσεων αὐτοῦ, καθ' ἃς ἐφοίτα καὶ ὅπου εὕρισκεν ἐξόχους διδασκάλους, ὡς ἐν Ἰωαννίνοις, Τρίκκῃ κ. ἀ. Πολυμερῆ εἶναι τὰ ἀπομνημονεύματα αὐτοῦ. διανθίζει αὐτὰ δι' ἱστορικῶν σημειώσεων, περιγράφει τοποθεσίας, μνημεῖα καὶ συνηθείας τοῦ λαοῦ. χαρακτηρίζει τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ λογίους, καὶ ἐν γένει οὐδὲν ἀφίησιν ἀπαρατήρητον τὸ ἄξιον λόγου 1), ὡς πρόδρομος τοῦ ἀββᾶ ἐκείνου **Βαρθολομαίου** (Barthelemy).

Μετὰ τὰς πολυπλάγκτους ταύτας περιοδείας—μεθ' ἑκάστην δὲ τούτων ἐπεσκέπτετο καὶ τὸ Ἅγιον Ὄρος, οἱονεὶ ἀντλῶν ἀπ' αὐτοῦ δύναμιν πνευματικὴν—ἐγκατεστάθη εἰς τὴν ἴσα γενετείρᾳ φιλουμένην αὐτῷ Ἀδριανούπολιν καὶ προσεκολλήθη πλέον τῷ μητροπολίτῃ **Διονυσίῳ** τῷ Χίῳ (1733—1774). Τότε δεινὴ νόσος ἀπεδεκάτιζε τοὺς Ἀδριανουπολίτας, ὥστε τῶν πάντων ἀπελπίσαντες προσεκάλεσαν ἐκ τῆς Λαύρας τὴν τιμίαν κάραν τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ἣν μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ἐν πάσῃ μεγαλοπρεπείᾳ ὑποδεξάμενοι νηστείαις καὶ δεήσεσι ταῖς τοῦ ἁγίου λιταῖς ἀπήλασαν τὴν θεήλατον ὀργήν. Διασωθεὶς τότε καὶ ὁ **Ἰγνάτιος** ἐκ βεβαίου θανάτου διωρίσθη τῷ 1764 διδάσκαλος τῆς ἑλλ. σχολῆς. Τῷ 1771 ἐπεχείρησε καὶ τὴν τελευταίαν περιοδείαν ἀνὰ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, ἐπισκεψάμενος ἤδη καὶ τὰς Ἀθήνας, μεθ' ἣν τὸ 1773 ἐγένετο πρωτοσύγκελλος τοῦ μητροπολίτου Καισαρείας καὶ μετὰ ταῦτα ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος ἐν Ἀδριανουπόλει τοῦ ἐπιφανοῦς **Δωροθέου τοῦ Πρωίου** (1813), Ναζιανζοῦ τιτλοφορούμενος ἤδη ἐπίσκοπος, ἔνθα καὶ αὖθις μετὰ πλείονος ζήλου μοχθήσας ὑπὲρ παντὸς ἔργου ἀγαθοῦ ἀπέθανεν ἐν Κυρίῳ τῷ 1818.

---

1) Ὁ κ. Μ. Γεδεὼν ἐδημοσίευσε ἐν μέρει τὰ «Ἀπομνημονεύματα» ταῦτα ἐν Ἀρχείῳ ἐκκλ. ἱστορίας τόμ. Α' (Κ)πολις 1911) σ. 247—261 καὶ ταῦτα οὐχὶ πλήρη. τὰ τῆς Ἀσιατ. Τουρκίας μένουσιν ἀνέκδοτα.

Τὰ περὶ τοῦ *Ἰγνατίου* τούτου εἰρημένα ὑπὸ τοῦ *Γ. Λαμπουσιάδου* ὡς πρὸς τὴν βιβλιοθήκην αὐτοῦ συμπληρῶν σημειοῦμαι, ὅτι ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν χειρογράφων τοῦ γυμνασίου τῆς Ἀδριανουπόλεως [1]) ἀναφέρονται οἱ ἑξῆς κώδικες ἀνήκοντες εἰς τὸν Ἰγνάτιον:

47. Νομοκάνον πλουσιώτατον. Ἐκ τῶν τοῦ *Ἰγνατίου Σαράφογλου Ἀδριανουπολίτου*.

57. Κυριακοδρόμιον. Ἐκ τῶν τοῦ *Ἰγνατίου Σαράφογλου Ἀδριανουπολίτου* ,αψξδ'.

67. Χρονογραφία συγχρονιστικὴ τῆς ἑλληνικῆς, ῥωμαϊκῆς καὶ ἰουδαϊκῆς ἱστορίας. Ἐπὶ τῆς πρώτης πινακίδος: 1765, Σεπτεμβρίου 10. ὁ *Ἰγνάτιος τοῦ Σάββα Σαράφ[ογλου]*. Τοῦτο φαίνεται ἐχρησίμευσεν αὐτῷ ὡς βοήθημα διὰ τὴν συγγραφὴν τῆς «Χρονογραφίας τῆς θείας Γραφῆς καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ Ἀνδρέου τοῦ πρωτοκλήτου ἐν Κωνσταντινουπόλει πατριαρχευσάντων» [2]).

56. Συμεὼν τοῦ Θεσσαλονίκης τὰ ἅπαντα. Ὁ κῶδιξ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας γεγραμμένος λίαν εὐαναγνώστως, διατηρεῖται καλῶς. Ταῦτα σημειοῦται ὁ κωδικογράφος. Τοῦτο ὑπῆρξεν ἱερὸν ἐνθύμιον τῆς Λαύρας εἰς τὸν *Ἰγνάτιον* παραχωρηθὲν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ γέροντος αὐτοῦ, ὡς οὗτος γράφει ἐπὶ τῆς ἄνω ᾤας:

«Ἐκ [τῶν] τοῦ *Ἰγνατίου* ἱεροδιακόνου *Σαράφογλου*, ἐκ πόλεως Ἀδριανοῦ, καὶ τό δε ἐδωρήθη μοι ὑπὸ τοῦ προηγουμένου παπᾶ ***Ἀνανίου Μωραΐτου, τοῦ σπανοῦ***, ἐν τῇ τοῦ Ἄθωνος Λαύρᾳ ,αψνς' (1756), ἰουλίου κγ'. τανῦν δὲ ἱερομονάχου χειροτονηθέντος ὑπὸ Ἀδριανουπόλεως ***Διονυσίου*** ἐν ἔτει ,αψξα' (1761) ἰανουαρίου λ'».

Ἀλλ' ὁ ἀπεριόριστος σεβασμὸς τῶν Ἀδριανουπολιτῶν πρὸς τὸ Λαυριωτικὸν μετόχιον καὶ ἡ μεγάλη πρὸς τὸν ἅγιον Στέφανον εὐλάβεια ὀφείλεται κυρίως εἰς τὸ τιμαλφὲς κειμήλιον, ὅπερ περιέκλειεν, εἰς τὸν τίμιον Σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος θεανθρώπου Χριστοῦ. Ὡς

---

1) Οὗτος ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ ἀρχιμ. Β α σ. Σ τ ε φ α ν ί δ ο υ, νῦν καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῷ Ἀθήνησι Πανεπιστημίῳ, ἐν Byzantinische Zeitschrift, τόμ. 19, σ. 67 ἑ.

2) Βλ. Λ α μ π ο υ σ ι ά δ η ν ἔνθ' ἀνωτ. σ. 230, 231. Ἀδριανουπολῖται ἀφιερωταὶ εἰς τὰς μονὰς τοῦ Ἄθω βιβλίων εἶναι Ἀ λ έ ξ ι ο ς ὁ Χ ρ υ σ ό σ κ ο υ λ ο ς (κῶδ. Κουτλουμουσίου 69 τετραευάγγελον Περγαμ.), Ἄ ν θ ι μ ο ς ὁ τ λ ή μ ω ν (ἰδιόχειρον Λειτουργικὸν 1643 κῶδ. 144 μονῆς Παντοκράτορος), Λ ά ζ α ρ ο ς, Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου ἐξήγησις τῶν κανόνων (Κῶδ. Διονυσίου 332) καὶ «Θ ε ο δ ό σ ι ο ς ἐλάχιστος ἐν ἱεροδιακόνοις ἐξ Ἀδριανουπόλεως» 1669 (βλ. Κατάλογ. Λάμπρου Β' σ. 574 ἐν τέλει). Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγεται, ὅτι ἴχνη τῆς περιφήμου Βυζ. οἰκογενείας τῶν Χρυσοσκουλαίων εὑρίσκομεν παλαιότερα τοῦ ΙΖ' αἰῶνος, ὅθεν ἀριθμεῖ ὁ κ. Γ ε δ ε ὼ ν (Ἐκκλ. Ἀληθ. Γ' σ. 793—5) καὶ ὅτι αὕτη ἦν ἐξ Ἀδριανουπόλεως.

γνωστὸν 2—3 μοναὶ ἐν Ἄθῳ κέκτηνται τεμάχια μικρὰ τοῦ πανσεβάστου τούτου ξύλου, ἀφιερώματα ἀδιαφιλονίκητα τῶν ἀοιδίμων Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων· ἡ δὲ Λαύρα πλουτεῖ οὐχὶ ἑνὸς μόνου, ἀλλὰ τριῶν, ἅπερ ἀνετέθησαν τῇ Μονῇ ὑπὸ τῶν μακαριστῶν κτιτόρων αὐτῆς ***Νικηφόρου Φωκᾶ*** καὶ ***Ἰωάννου Τσιμισκῆ***, ἐντὸς χρυσομαργάρων καὶ πολυτελεστάτων, ἀμιμήτου τέχνης καὶ ἀμυθήτου ἀξίας, κιβωτίων φυλαττόμενα. Ὁ τίμιος Σταυρὸς τῆς Ἀδριανουπόλεως, ὕψους 12 ἑκ. καὶ εὔρους 8 ἐντὸς ἀργυρᾶς θήκης, κατὰ τὴν ἀποχώρησιν διεσώθη εἰς τὴν μονὴν μετὰ τῶν ἄλλων τιμαλφῶν ὑπὸ τοῦ προηγ. ***Ἰσαὰκ*** τοῦ Ὑδραίου. Ἄπειρα ἐτέλει παράδοξα καὶ θαύματα καὶ εἰς αὐτοὺς ἔτι τοὺς Μουσουλμίνους, οἵτινες εἰς πᾶσαν δεινὴν περίστασιν εὐλαβῶς προσήρχοντο εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγ. Στεφάνου καὶ ἐζήτουν ἁγιασμὸν καὶ τὴν ἐπέμβασιν τοῦ ἡγουμένου. Ἵνα ἐννοήσῃ τις τοῦ θησαυροῦ τούτου τὴν ἀξίαν ἐν Ἀδριανουπόλει καὶ τῇ εὐλογημένῃ αὐτῆς ἐπαρχίᾳ καὶ τῇ ὅλῃ Θράκῃ, ἀρκεῖ νὰ ἐνθυμηθῇ, ὅτι οὐδαμοῦ τῆς ἀπεράντου αὐτοκρατορίας τῆς Τουρκίας οὔτε ἐν Ἑλλάδι ὑπῆρχεν ἀλλαχοῦ τίμιον Ξύλον (πλὴν τοῦ Ἀργυροκάστρου ἐξ ἀφιερώσεως τοῦ μεγάλου ***Ἰουστινιανοῦ***, ἱδρυτοῦ τοῦ ναοῦ τοῦ ἄνω Λαμπόβου), οὐδ' ἐν αὐτῷ τῷ οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ ὑπάρχει τοιοῦτον. Δικαίως ἄρα τὸ πλῆθος συνέτρεχον εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Στεφάνου ὡς εἰς κοινὸν ἰατρεῖον, ἀπολαμβάνοντες ψυχῆς καὶ σώματος τὴν ἴασιν. Ἡ ἀργυρᾶ θήκη ἐγένετο ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου ***Ἰεζεκιήλ***, ὅστις ἐν τῇ ἱερᾷ Προθέσει ἐμνημονεύετο μετὰ τὸν ***Σωφρόνιον*** καὶ τρίτος ὁ ***Φιλήμων***.

Ὅπερ ἐπὶ πλέον συνδέει τὴν Ἀδριανούπολιν πρὸς τὴν Ἁγιορειτικὴν πολιτείαν εἶναι ὁ 28 κῶδιξ τοῦ γυμνασίου περιέχων τὰ Τυπικὰ τοῦ ἁγίου Ὄρους ἤτοι τὰ θεμελιώδη ἐπίσημα ἔγγραφα, ἐφ' ὧν ἑδράζεται τὸ αἰωνόβιον καθεστὼς αὐτοῦ, [1]) καὶ ὁ 39 ἐπιγραφόμενος ***Τὰ ἄνθη τοῦ παραδείσου***, περιλαμβάνων διηγήσεις καὶ ἠθικὰς παραινέσεις μετὰ προλόγου ἀρχομένου οὕτω: «Ἐν τῇδε τῇ βίβλῳ ἀναγέγραπται πᾶσα ἐνάρετος ἄσκησις καὶ θαυμαστὴ βίου διαγωγὴ καὶ ῥήσεις ἁγίων καὶ μακαρίων πα-

1) Ταῦτα πάντα ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ Φιλίππου Meyer ἐν Die Haupturkunden für die Geschichte der Athosklöster, Leipzig 1894· δέον νὰ ἐξετασθῇ μόνον τὸ 7ον «ὑπὲρ τῶν ἀπολυθέντων ἐκ τῆς Ἱερᾶς συνόδου εἰς τὸ ἅγιον Ὄρος», ὅπερ σχετίζεται πρὸς τὸ ἐπὶ Μανουὴλ Παλαιολόγου συνταχθὲν Δ' τυπικὸν (1394) ὡς εἰσηγητικὴ ἔκθεσις (βλ. Meyer σ. 195—203). Ἀπετάθην εἰς τοὺς ἀποτελοῦντας τὸν Σύλλογον τῶν Ἀδριανουπολιτῶν, καὶ ἔμαθον, ὅτι ἐσώθησαν οἱ κώδικες οὗτοι, ἀλλ' εἰσέτι δὲν ἐτακτοποιήθησαν.

τέρων»· ἐγράφη δὲ τὸ βιβλίον «παρ' *Ἀντωνίου* ἱερομονάχου τῷ 1642 ἐν ταῖς Καραῖς».[1])

Τὸν πρὸς τὴν ἀναδείξασαν δευτέραν πατρίδα (ἐγεννήθη ἐν Κ)πόλει) φόρον εὐγνωμοσύνης ὁ *Ἰγνάτιος* ἀπέδειξε διὰ θαυμασίας καὶ λεπτομεροῦς περιγραφῆς [2]), ἣν χαρακτηρίζει ὧδε: «...μετὰ τὴν ἐπικράτειαν τῶν τουρκικῶν ἔγινεν ἡ Ἀδριανούπολις ἔνδοξος καὶ μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος καὶ ἐμπορικὴ καὶ ὡραία πόλις καὶ ἦλθεν εἰς πολλὴν αὔξησιν καὶ πλουσιότητα καὶ εἰς μεγάλην εὐπρέπειαν καὶ λαμπρότητα, αὐξάνουσα καθ' ἑκάστην μὲ πλῆθος ἀνθρώπων πολύ, ἐρχομένων τῶν μὲν ἀπὸ τὴν ἀνατολήν, τῶνδε ἀπὸ τὴν δύσιν καὶ ἄλλων ἀπ' ἄλλων τόπων, πολιτειῶν καὶ χωρίων...». [3])

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ κεφαλαιωδέστερα περὶ τοῦ Λαυριωτικοῦ μονυδρίου τοῦ ἁγίου Στεφάνου καὶ τῶν πολλαπλῶν σχέσεων τῶν Ἀδριανουπολιτῶν πρὸς τοὺς Λαυριώτας καὶ τὰς μονὰς ἐν γένει τοῦ Ἄθω, καὶ τῆς ἐκ τούτων ἑκατέροις ὠφελείας καὶ ἀγαθῆς ἐπιρροῆς. Ἤδη μεταβαίνομεν εἰς τὴν σύντομον, ἀνάλυσιν τῶν δημοσιευομένων 13 πατριαρχ. σιγιλλίων καὶ ἐπισήμων ἐγγράφων (1609—1789). Ταῦτα διακανονίζουσι τὰ κατὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Στεφάνου, τὰ δικαιώματα τῆς μονῆς Λαύρας καὶ ἐν τέλει τὰς ὑποχρεώσεις τῶν Λαυριωτῶν. Ταῦτα πλὴν τοῦ τελευταίου εὑρίσκονται ἐν τῷ πρωτοτύπῳ ἀποκείμενα ἐν τῷ Λαυριωτικῷ ἀρχείῳ, καὶ εἰσὶ πάντα ἀνέκδοτα (πλὴν τοῦ Ζ΄). Ἀναφέρονται λοιπὸν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἑδραίωσιν τοῦ πατριαρχικοῦ τούτου σταυροπηγίου, ἀποτελοῦντος τὴν μεγαλητέραν ἐντὸς τῆς μεγαλοπόλεως ἐνορίαν. Δὲν εἶναι σύνηθες τὸ φαινόμενον τοιούτου εὐαγοῦς ἱδρύματος κατὰ τὴν μεταβυζαντινὴν ἐποχὴν ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ, τῶν μονῶν ἀποσχοινισθέντων κατὰ κανόνα μακρὰν τῶν πόλεων καὶ εἰς τὰς ἐρημίας· τούτου ἕνεκεν παρατηροῦμεν ἐν τοῖς δημοσιευομένοις τούτοις σιγιλλίοις, ὅτι τὸ ἵδρυμα διαρκῶς

---

1) Ὁ κ. Β α σ. Σ τ ε φ α ν ί δ η ς κλείει ἐν παρενθέσει (Καρυαῖς ;). ἀλλ' ὁ τύπος Κ α ρ α ῖ ς εἶναι ὁ ἀρχαῖος διὰ τὸ Πρωτάτον τοῦ ἁγίου Ὄρους σωζόμενος νῦν εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ, ὁ δὲ Κ α ρ ε α ὶ τῶν λογιωτάτων καὶ ὁ Κ α ρ υ α ὶ ἐσχάτως ἀναφανεὶς τῶν σχολαστικῶν. Μεταξὺ δὲ τῶν σωζομένων μουσικῶν βιβλίων Ἀδριανουπολιτῶν ἐν Ἄθῳ ἀναφέρω ἐνταῦθα τὸν Θ ε ό δ ω ρ ο ν (Λαυρ. Ι 97), Ν ι κ ό λ α ο ν (Βατοπ. 1427) καὶ τὸν Μ ι χ α ὴ λ Δ ρ ά κ ο υ (Παντελεήμ. 1012).

2) Ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Γ. Λ α μ π ο υ σ ι ά δ ο υ ἐν Θρακικοῖς τόμ. Β΄ (1929) σ. 66—82· ἐγράφη τῷ 1760.

3) Αὐτ. σ. 67 ἐν σ. 72 μέμνηται καὶ τοῦ ἁγίου Στεφάνου. Περὶ τῆς ὡραιότητος τῆς πόλεως γράφει καὶ Ἰ α κ. E l s s n e r ἐν Neueste Beschreibung derer griechischen Christen in der Turkey, Berlin 1737 σ. 55.

ἐκλονίζετο. καὶ ὁτὲ μὲν κατήντα τελείως πατριαρχικόν, μνημονευομένου μόνου τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος, καὶ πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν προσόδων εἰσπραττομένων παρὰ τῶν Λαυριωτῶν, ὁτὲ δ᾽ αὖ μετεβάλλετο εἰς ἐνοριακόν, αὐτῶν καταντώντων ἁπλῶν ἐφημερίων μισθοδοτουμένων παρὰ τῶν εἰσπράξεων τοῦ παγκαρίου. τέλος μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας, ὧν δὲν ἔχομεν δυστυχῶς ὅλα τὰ ἔγγραφα, ἀπεκρυσταλλώθη μεταξὺ πατριαρχικοῦ μονυδρίου καὶ ἐνορίας τύπος τις, ὁ τοῦ μοναστηριακοῦ μετοχίου, τῶν ἐκεῖ Λαυριωτῶν ὑποχρεουμένων τὰς ἡμισείας σχεδὸν τῶν προσόδων νὰ διατίθωνται ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀρχιερέως καὶ πρὸς τοὺς «ἀδελφούς», [1]) ὡς ἀποκαλοῦνται οἱ ἐπίτροποι τοῦ ναοῦ, πρὸς εὐπρέπειαν καὶ διατήρησιν αὐτοῦ, ὡς καὶ διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν ἱεροψαλτῶν, τοῦ κηρίου, τοῦ ἐλαίου καὶ τῶν λοιπῶν χρειωδῶν, ἱερῶν σκευῶν, ἀμφίων κτλ. ἕτερον δὲ κονδύλιον διετίθετο χάριν βοηθείας πτωχῶν καὶ ὀρφανῶν καὶ διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν διδασκάλων. Ἐκ τούτων πάντων δύναταί τις νὰ συμπεράνῃ, ὅτι κατ᾽ ὄνομα μόνον ἦτο μετόχιον, διὰ τὴν μονὴν περισσευόντων μετὰ τὴν ἱκανοποίησιν μάλιστα τοῦ ἡγουμένου, τῶν ἐφημερίων 2—3, τῶν ψαλτῶν καὶ τοῦ κανδηλανάπτου, Λαυριώτου καὶ τούτου, ἐλαχίστων ποσῶν. ἀλλ᾽ ἔχομεν ἡμεῖς οἱ μοναχοὶ ἔξω εὑρισκόμενοι ἄλλας προσόδους, ἃς οὐκ οἴδασιν οἱ ἱερεῖς τῶν πόλεων, τὰς συνεισφοράς, τὰ ἀφιερώματα παντὸς εἴδους, τὰς προθέσεις τὰς λειτουργίας, τὰ σαρανταλείτουργα κτλ. ἐξ ὧν ὠφελοῦντο οἵ τε ἐκεῖ ἀποστελλόμενοι Λαυριῶται καὶ αὐτὴ ἡ Λαύρα. ἐντεῦθεν οἱ ἀνένδοτοι καὶ συνεχεῖς ἀγῶνες πρὸς περιφρούρησιν τῶν δικαίων τοῦ μετοχίου.

ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ ΤΩΝ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

Α΄. *Γράμμα πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν Νεοφύτου Β΄. 1608* [2])

Ὁ ἅγιος Στέφανος πρὸ τοῦ 1608 εἶχε δοθῇ ὡς σταυροπήγιον πατριαρχικὸν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας εἰς τὸν **Φιλήμονα** «πρωτοσύγκελλον πατριαρχικὸν» (5). Οὗτος ἤδη παραχωρεῖ αὐτὸν τῇ Λαύρᾳ ὑπὸ τὸν ὅρον αὕτη νὰ ἀποστέλλῃ ἐφημέριον λαμβάνοντα μόνον τὰ ἡμίση τῶν προσόδων, τὰ δὲ λοιπὰ θὰ ἀνήκωσιν αὐτῷ ἐν ὅσῳ ζῇ, καὶ μετὰ θάνατον περιέρχονται τὰ πάντα εἰς τὴν μονὴν Λαύραν.

---

1) Ἡ λ. ἀδελφὸς ἐνταῦθα ὑποδηλοῖ ὅτι τὸ ἵδρυμα εἶχε τὴν ἔννοιαν περίπου τῶν ἐν τοῖς πόλεσιν ἀδελφοτήτων πρὸς εὐαγεῖς σκοποὺς ἐργαζομένων.

2) Πρὸς τὸν Νεόφυτον τοῦτον σώζονται ἐπιστολαὶ ἐν κώδ. Ἰβήρων 731, φ. 62 ἑ.

Β'. ***Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως σιγίλλιον 1621.***

Παρουσιάζονται ἐπὶ συνόδῳ ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἁγ. Στεφάνου ἐκ τῆς Λαύρας ἀποσταλέντες ὁ πρώην ἐπίσκοπος Σάμου ***Μαρτύριος*** [1]) καὶ ὁ ἱερομόναχος ***Μανασσῆς*** (7) μετὰ γράμματος τοῦ πατρ. ***Τιμοθέου*** Α' [2]) ἐπιβεβαιούμενον καὶ ἐπικυρούμενον καὶ ὑπὸ τοῦ ***Νεοφύτου*** ὑπὲρ τῶν προνομίων τοῦ μετοχίου· ἤδη δὲ ὁ ***Φιλήμων*** ἀνακαινίσας ἐκ βάθρων τὸν ναὸν καὶ ἐπαυξήσας αὐτὸν (17) συνεφώνει καὶ πάλιν πρὸς τὴν Λαύραν τὰ ἀνωτέρω (33ἑ.). Ταῦτα πάντα ἐγκρίνονται καὶ συνοδικῶς.

Γ'. ***Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως σιγίλλιον 1631.*** [3]) Ἀποθανόντος τοῦ ***Φιλήμονος*** οἱ υἱόθετοι αὐτοῦ διεξεδίκουν τὰ δικαιώματα αὐτοῦ παρανόμως. Ὁ πατριάρχης ἀποδεικνύει, ὅτι οὐδὲν δίκαιον ἔχουσι· διότι κατὰ τὴν ἀνακαίνισιν τοῦ ναοῦ ἐβοήθησαν καὶ οἱ Λαυριῶται καὶ οἱ Χριστιανοὶ (23). Παραδειγματικὴ ἡ ἔκφρασις σεβασμοῦ πρὸς τὴν Λαύραν.

Δ'. ***Παρθενίου πατριάρχου γράμμα 1640.***

Τῶν ἐπεμβάσεων τοῦ μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως ἕνεκα καὶ τῶν ὑπερφιάλων ἀξιώσεων ὁ πατριάρχης κηρύσσεται ὑπὲρ τῆς τελείας τοῦ μετοχίου ἀνεξαρτησίας, ἀναγνωρίζων αὐτὸ ὡς πατριαρχικὸν τῆς Λαύρας μονύδριον, μηδ' ὁπωστιοῦν τῇ μητροπόλει ὑποκείμενον, ἀλλὰ καὶ ὀνόματος μνημονεῦον τοῦ πατριαρχικοῦ.

Ε'. ***Παρθενίου Ἀδριανουπόλεως πρὸς τὸν πατριάρχην ἀπαντητικὸν γράμμα 1640.***

Φαίνεται ὅτι οὗτος ἀνθίστατο πρὸς τὰ ἀνωτέρω καὶ ἐπιέσθη ὑπὸ τοῦ πατριάρχου· ὅθεν ἑκὼν ἄκων ὑποχωρεῖ, καὶ λίαν ταπεινωτικῶς καὶ δουλικώτατα ἀπαντᾷ εἰς τὸν πατριάρχην.

Ϛ'. ***Νεοφύτου Ἀδριανουπόλεως γράμμα ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τῆς Λαύρας 1651.***

Ὁ Παρθένιος Α', ὡς εἴδομεν, ἀπέσπασεν ἀπὸ τῆς μητροπόλεως τὸ μετόχιον καὶ παρέδωκεν αὐτὸ τῇ Λαύρᾳ, ὁ δὲ Παρθένιος Β', ὁ ὀξὺς ἐπι-

---

1) Οὗτος ἦν σχολάζων ἐν Λαύρᾳ, ἔνθα ἀνήγειρεν ἐκ βάθρων τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Καθολικοῦ τῶν ἁγίων 40 μαρτύρων, ὡς τὸ ἐπὶ τῆς εἰκόνος τῆς Θεοτόκου ἐν τῷ τέμπλῳ ἐπίγραμμα διαλαμβάνει (Inscrip. Chrét. 371).

2) Τοῦτο δὲν σώζεται ἐν τῇ μονῇ.

3) Μέγιστον ἐνδιαφέρον καὶ εὐλάβειαν ἐπεδείξατο ὁ Λ ο ύ κ α ρ ι ς ὑπὲρ τῆς Λαύρας. πλεῖστα αὐτοῦ σιγίλλια σώζονται, ὧν ἐξέδοτο ὁ Ἀ λ. Λ α υ ρ ι ώ τ η ς τὰ ἑξῆς ἐν τῇ Ἐκκλ. Ἀληθ. : ὑπὲρ τῶν προνομίων 1621 (τόμ. ΙΒ', σ. 230—1), ὑπὲρ νεοσυστάτου μονυδρίου ἐν Σκοπέλῳ 1630 (ΚΔ', σ. 182), διὰ τὴν πρόσκλησιν τῆς κάρας τοῦ ἁγίου Μιχαὴλ Συνάδων εἰς Κύπρον 1629 (ΚΔ', σ. 85). Καὶ ἐγὼ ἓν ἐδημοσίευσα ὑπὲρ τοῦ μετοχίου Σερρῶν 1632 (Γρ. Παλαμᾶς ΙΔ' 330—1).

κληθείς, κατὰ τὴν δευτέραν πατριαρχείαν (1648—51) ἔπραξε τὸ ἀντίθετον ἀφήρεσεν αὐτὸ ἀπὸ τῆς μονῆς τελείως (10,· ὅθεν ὁ **Νεόφυτος**, ὅστις ἀπηνέστατα καταδιωχθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἐπανῆλθε θριαμβευτικῶς εἰς τὸν τῆς Ἀδριανοῦ θρόνον, μετὰ συντριβῆς καρδίας ὁμολογεῖ τὴν προσγενομένην ἀδικίαν καὶ ὑποσχεθεὶς αὐτῷ τῷ Κυρίῳ, ὅτι θὰ πολιτευθῇ ἐν δικαιοσύνῃ, ἀποκαθιστᾷ εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ μετοχίου τὴν Λαύραν, ὑποτελοῦς ὅμως τῇ μητροπόλει ὡς πρὸ τοῦ ***Παρθενίου Α'***, καὶ ἀποτίοντος αὐτῇ 3000 ἄσπρα λόγῳ ἐμβατοικίου. Καὶ ὁ μὲν πατριάρχης ἐκεῖνος ὡς βίαιος εἶχεν καταδιώξει καὶ τοὺς Ἁγιοταφίτας καὶ τὸν πατριάρχην *Παΐσιον* [1]), ὁ δὲ **Νεόφυτος** ἐκ τῆς παλαιᾶς καταγόμενος Ἠπείρου ὑπῆρξεν εἷς τῶν ἀρίστων μητροπολιτῶν τῆς Ἀδριανουπόλεως προστὰς ἐπὶ 40 καὶ πλέον ἔτη, καὶ ἐν βαθεῖ γήρατι κληθεὶς καὶ ἐπὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου (1688—9) πατριαρχεύσας ἐπὶ 5 μῆνας μόνον. Ἐξετιμήθη ἐπὶ μαθήσει, ἀρετῇ καὶ συνέσει παρὰ πάντων τῶν συγχρόνων καὶ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας Ἀ-***Ἀλεξάνδρου τοῦ Μιχαηλοβίτζη***. [2])

Ζ'. ***Ἰωαννικίου Β'. σιγίλλιον 1651.*** Οἱ Λαυριῶται ἐζήτησαν παρὰ τοῦ πατριάρχου, ὅπως καὶ συνοδικῶς ἐπικυρωθῶσι τὰ ἀνωτέρω μετὰ τοῦ Ἀδριανουπόλεως ἀποφασισθέντα, ὑποσχόμενοι οὗτοι ἀναντιρρήτως νὰ δίδωσιν ἐτησίως τῷ Ἀδριανουπόλεως 3000 ἄσπρα λόγῳ ἐμβατοικίου, καὶ νὰ μνημονεύωσι τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ὡς καὶ πρίν. Δυστυχῶς παρ' ὅλας τὰς ἀρὰς μετὰ δύο ἔτη ἀνετράπησαν αἱ συνοδικαὶ ἀποφάσεις ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας εἰς βάρος τῶν Λαυριωτῶν.

Η'. ***Ἰωαννικίου Β'. σιγίλλιον 1653.*** Οὗτος ὁρίζει ἀκριβέστερον τὰ δικαιώματα τῶν Λαυριωτῶν, δηλ. τὰ ἡμίση τῶν εἰσπράξεων (57), καὶ συνιστᾷ αὐτοῖς ν' ἀποφεύγωσι πᾶσαν πλεονεξίαν. «ἀδελφοὶ τῆς ἐκκλησίας» ἐνταῦθα καλοῦνται οἱ ἐπίτροποι αὐτῆς Ἀδριανουπολῖται (67), οἵτινες ὀφείλουσι νὰ ἐπιτηρῶσι τὴν τοῦ ναοῦ εὐπρέπειαν καὶ τὰ ἀφιερώματα ἀνεκποίητα ὡς καὶ τὰς λοιπὰς κτήσεις, εἰσπράττοντες τά τε ἐνοίκια τῶν οἰκημάτων καὶ τὰς ἡμισείας τῶν προσόδων τοῦ ναοῦ καὶ ἐν φόβῳ Θεοῦ ὑπὲρ τοῦ ναοῦ ἐξοδεύοντες (73). Οὕτω περιωρίσθησαν μεγάλως αἱ ἀποδοχαὶ τῶν Λαυριωτῶν, καὶ κατήντησαν περίπου ἁπλοῖ ἐφημέριοι.

Θ'. ***Διονυσίου Α'. πατριάρχου πατριαρχικὸν συνοδικὸν γράμμα 1672.***

Ὁ διαληφθεὶς Ἀδριανουπόλεως **Νεόφυτος**, ὁ ἐπαγγελλόμενος ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τὴν ἀποκατάστασιν τῶν προνομίων τῆς Λαύρας,

1) Βλ. Μ. Γεδεὼν Πίνακ. Πατρ. σ. 576.

2) Βλ. τοῦ κ. Γεδεὼν τὴν μονογραφίαν: Νεόφυτος μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως (1644—1688), Κ)πολις 1913.

ἤδη φωρᾶται διανοούμενος νὰ καταστήσῃ τὸ μετόχιον τοῦτ' αὐτὸ μίαν τῶν πολλῶν τῆς πόλεως ἐνοριῶν (15). προσκλαυθέντες οἱ Λαυριῶται πρὸς τὸν πατριάρχην ἐνέτυχον ἐκεῖ καὶ τῷ ***Νεοφύτῳ*** συνοδικῷ ὄντι καὶ τῇ μεσιτείᾳ καὶ ἄλλων ὑψηλῶν προσώπων ἐπέτυχον εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ εἰς 8000 ἄσπρα κατ' ἔτος (38).

Ὁ ***Διονύσιος Μουσιλέμης*** γνωστὸς τοῖς ἁγιορείταις καὶ δὴ τοῖς Ἰβηρίταις, ὡς ἀφιερώσας εἰς τὴν τῶν Ἰβήρων τὴν βιβλιοθήκην αὐτοῦ, καὶ τῷ 1689 διαταξάμενος τὰ κατὰ τὴν νεοσύστατον σκήτην τῆς ἁγίας Ἄννης, [1]) θεωρεῖται ὡς φιλαγιορείτης.

Ι'. Γράμμα τοῦ Ἀδριανουπόλεως Ἀθανασίου 1710.

Εἰς τὸν ***Ἀθανάσιον*** τοῦτον παρουσίασαν οἱ Λαυριῶται τὸν καθορισμὸν τῶν ἀρχιερατικῶν ἀποδοχῶν ὑπὸ τοῦ προκατόχου ***Ἀθανασίου*** τοῦ Κρητὸς (δυστυχῶς καὶ τοῦτο τὸ ἔγγραφον δὲν σώζεται), ὅστις μετὰ ταῦτα ἐγένετο πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. καὶ αὗται μένουσιν ἀμετάβλητοι εἰς τὸ ποσὸν τῶν 70 γροσίων, λόγῳ ἐμβατοικίου, 800 ἄσπρων διὰ τὰ ἐμβατοικοχάρτια, καὶ ὡς «φιλότιμα» ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν ἐφημερίων ἀνὰ 600 γρόσια. Ἀλλ' εἶναι ἄξιον ἀπορίας πῶς ὀνομάζεται μακαρίτης ὁ κατὰ τὸ 1710 ἐπὶ τοῦ θρόνου εὑρισκόμενος ***Ἀθανάσιος ὁ Κρής***. [2])

ΙΑ'. Παϊσίου Β' σιγίλλιον ἐπικυρωτικὸν τῶν προνομίων τοῦ μετοχίου 1741.

Δικαιολογεῖ τὴν αὔξησιν τῶν ἀρχιερατικῶν ἀποδοχῶν ὡς ἐκ τῆς αὐξήσεως τῶν προσόδων (37), καὶ τοῦτο εὐδιακρίτως ἐποίουν ἀφ' ἑαυτῶν οἱ Λαυριῶται (40). ἀλλ' ἐν τούτοις περιορίζονται καὶ αὖθις εἰς τὰ ἀνωτέρω καθορισθέντα ποσά, τοῦθ' ὅπερ ἀπεδέξατο καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Ἀδριανοῦ ***Διονύσιος*** (55). Ἴσως δὲ τοῦτο συνέβη· διότι κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος λιμὸς μέγας συνέβη εἰς τὴν πόλιν. [3])

ΙΒ'. Γαβριὴλ Δ' σιγίλλιον ἐπικυρωτικὸν 1781.

Τοῦτο εἶναι ὅμοιον σχεδὸν τῷ προηγουμένῳ· ὅπερ καὶ ἐπαναλαμβάνει αὐτούσιον ὁλόκληρον σχεδόν· διότι, λέγει, ὁ καθορισμὸς τῶν ἀρχιερ. ἀπο-

---

1) Πατρ. Πιν. σ. 601, καὶ τοῦ αὐτοῦ Γεδεὼν ὁ Ἄθως, Κ|πολις 1885, σ. 164 περὶ τῆς βιβλιοθήκης· ἐν Ἐκκλ. Ἀληθ. Δ' 1884, σ. 480—1.

2) Κατὰ τὸν Γεδεὼν οὗτος ἀπέθανε πατριάρχης τῷ 1711 Πατρ. Πιν. σ. 619.

3) Περὶ τοῦ λιμοῦ τούτου εὑρίσκω τὸ ἑξῆς σημείωμα ἐν τῷ Λαύρ. κώδ. Ω 47 φ. 283β : «αψμ' μαΐῳ ἦλθα εἰς Ἀδριανούπολιν καὶ ἦταν ἀκρίβεια μεγάλη, τὸ ἀλεῦρι ἡ ὀκᾶ ἄσπρα 8, τὸ χάσικο 9, τὸ λάδι ἄσπρα 50, τὸ σαμόλαδον ὁμοίως, τὸ σαποῦνι ἄσπρα 48, τὸ κερὶ ἄσπρα 120, τὸ βούτυρον δὲν εὑρίσκονταν, τὸ τυρὶ ἄσπρα 24, τὸ κασκαβάλι ἡ ὀκᾶ ἄσπρα 36, τὸ σιτάρι ἄσπρα 156»,

δοχῶν ἐφηρμόσθη καὶ ἐπὶ τοῦ πρώην Ἀδριανουπόλεως **Νικηφόρου** (26) καὶ ἀποτελεῖ ἔθος, καὶ παλαιὰν συνθήκην, ἱκανοποιοῦσαν ἀμφότερα τὰ μέρη (31). εὑρέθη δὲ σύμφωνος εἰς τοῦτο καὶ ὁ νῦν Ἀδριανουπόλεως **Καλλίνικος** (26) καὶ ἐπαναλαμβάνει τὰ ἀνωτέρω ποσά.

ΙΓ'. Νεοφύτου Ζ' γράμμα πατριαρχικὸν συνοδικὸν 1789.

Οἱ ἐν τῇ Λαύρᾳ πατέρες στενοχωρούμενοι ἕνεκα τῶν ὑπερόγκων χρεῶν ἀπετάθησαν εἰς τὰ πατριαρχεῖα· συνοδικῇ δὲ ἀποφάσει ἐπετράπη αὐτοῖς, ἵνα ἐκποιήσωσι τὰ ἱερὰ ἀργυρᾶ σκεύη τοῦ ἁγ. Στεφάνου καὶ αὐτὰ τὰ κανδήλια, ἀποσταλέντος πρὸς τοῦτο τοῦ προηγ. **Γερασίμου**. Ἀλλ' οἱ τοῦ ρουφετίου τῶν μπακάληδων—οἵτινες φαίνονται πρόστάται τοῦ μετοχίου—ἀντεστάθησαν καὶ ἀπεφάσισαν νὰ δανείσωσι τῇ Λαύρᾳ τὸ ποσὸν 2000 γροσίων πρὸς ἀνακούφισιν. Τὸ σπουδαῖον τοῦτο εἰς τὰ χρονικὰ τοῦ ἁγίου Ὄρους γεγονὸς ὑπάρχει ἀναγεγραμμένον καὶ ἐν τῷ μεγ. Κώδικι τοῦ ἀρχείου τῆς μονῆς ὡς ἑξῆς :

φ. 132β. «Ἔστω δὲ εἰς ἔνδειξιν τῶν μεταγενεστέρων καὶ εἰς ἐνθύμησιν διηνεκεῖ, ὅτι εἰς τὸ αψ̄ϟ̄ (1790) ἔτος ἐπορεύθημεν εἰς βασιλεύουσαν διὰ τὸ χρέος τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν μοναστηρίου, καὶ τότε κοινῇ γνώμῃ πάντων τῶν προεστώτων ἀπεφασίσθη συνοδικῶς, ὅτι νὰ πωλυθῶσι ὅλα τὰ ἀσιμικὰ ὁποῦ εὑρίσκονται ἐν τῷ θείῳ ναῷ τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου τοῦ ἐν Ἀδριανουπόλει, καὶ δι' ἐπιστασίας καὶ θεαρέστου ζήλου τοῦ τότε ἡγουμενεύοντος συναδελφοῦ ἡμῶν προηγουμένου κὺρ **Ἰγνατίου** Σμυρναίου, ἐδώθησαν παρὰ τοῦ ἐκεῖσε συναφίου τῶν μπακάλιδων γρόσια 2000 ἤτοι δύο χιλλιάδες καὶ ἠγοράσθησαν τὰ ἀσιμικὰ παρ' αὐτῶν μὲ συμφωνίαν τοιαύτην, ἵνα μένωσι τὰ ἀσιμικὰ ἐκεῖνα ὅλα εἰς τὴν αὐτὴν πάλιν ἱερὰν ἐκκλησίαν, χωρὶς νὰ ἔχωμεν ἄδειαν μήτε ἡμεῖς, μήτε αὐτοὶ νὰ τὰ ἀποξενώσωμεν ἀπ' ἐκεῖ, κατὰ τὰ συμφωνητικὰ γράμματα, ὁποῦ ἐδώσαμεν εἰς αὐτούς, ὁμοῦ καὶ συνοδικά».

Περὶ τῆς δεινῆς οἰκονομικῆς καχεξίας τῆς μονῆς Λαύρας κατὰ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ἐγράψαμεν ἄλλοτε [1]. Ἐν τῷ κώδικι τοῦ **Κυρίλλου** σ. 163 εὑρίσκω τάδε γεγραμμένα: «ἐν τῷ ,ζσπα' σωτηρίῳ δὲ ,αψοε' (1775) ἐφθάσαμεν οἱ ἄξιοι ἐλέους ἐλθεῖν εἰς την αὐτὴν [2]) ἢ καὶ χείρονα <τὴν> κατάστασιν, εἰς μὲν τὸ κοινὸν περίπου τὰ 100 πουγγεῖα τὸ χρέος ποσού-

---

1) Βλ. Ἱστορίαν τοῦ ἀσκητισμοῦ τόμ. Α σ. 157, ἔνθα καὶ περὶ τοῦ κοινοῦ τοῦ Ὄρους χρέους.

2) Ἀνωτέρω γράφει περὶ δυσευχίας συμβάσης τῷ 1583, καθ' ὃ τὸ πλεῖστον τῆς μονῆς ἠρημώθη.

μενον, πάρεξ τῶν κατ' ἰδίαν, ὧν ἕνεκα ἰδοὺ πωλοῦμεν τὰ ἱερὰ σκεύη, ἀκολούθως καὶ τὰ μετόχιά μας. φεῦ, φεῦ, φεῦ! Τοῦτο δὲ εἰ καὶ ἐξ ἁμαρτιῶν ἡμῶν, κατὰ δὲ τὸ φαινόμενον ἐκ τοῦ ἀκολουθήσαντος πολέμου μεταξὺ Ῥωσσῶν καὶ Ὀθωμάνων».

Τῷ 1789 εἶχεν ἐπιταθῆ τὸ κακὸν καὶ οἱ Λαυριῶται προϊστάμενοι εἶχον κλεισθῆ εἰς τὸν πύργον τοῦ Πρωτάτου ὡς μὴ δυνάμενοι νὰ ἀποτίσωσι τὸ κοινὸν χρέος, οἱ δὲ λοιποὶ ἐγκατέλιπον τὴν μονήν. [1]) Δὲν γνωρίζομεν τὰ ἐπακολουθήσαντα ἐν Ἀδριανουπόλει, ἀλλ' ὁ αὐτὸς πατρ. ἀρχης **Νεόφυτος** 4 μῆνας μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἀνωτ. σιγιλλίου, ἰδοὺ εἰς ἕτερον γράμμα ἐκδοθὲν τὴν 6 Ἀπριλίου τοῦ 1790 τί συμβουλεύει τοῖς ἀπεγνωσμένοις Λαυριώταις: «Ἴδομεν καὶ τὰ περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ μοναστηρίου σας γραφόμενα. Ὑμεῖς ἀκολουθήσατε, καθὼς σᾶς προεγράψαμεν διὰ τὴν τοῦ μοναστηρίου σας οἰκονομίαν, καὶ εὔχεσθε πρὸς Κύριον καὶ ἐλπίζομεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας νὰ λάβῃ τὴν καλήν του κατάστασιν. ἐπιμεληθῆτε ὅμως νὰ στείλητε καὶ τὰ ἀσήμιά σας καὶ ὅσα ἄσπρα δυνηθῆτε, καὶ μὴν ὑποπτεύεσθε· διότι μὲ τὴν καλὴν ἀποκατάστασιν τῆς πατριαρχείας καὶ ἐσεῖς θέλετε εὕρει ἄνεσιν καὶ ἀπαλλαγὴν τῶν συνεχομένων ὑμᾶς δεινῶν καὶ καταδρομῶν» [2]).

Καὶ τῷ 1795 ἀναγινώσκομεν εἰς τὸν Λαυρ. Α 57 κώδικα : «Διὰ τὴν ἐσχάτην δυστυχίαν τῆς δε τῆς Λαύρας εὔβγαλαν οἱ προεστῶτες τὸν διάχρυσον καὶ ὡραῖον κόσμον ἐκ τούτου τοῦ θείου εὐαγγελίου, καὶ ἐδόθη διάφορον τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει χρέους· ,αψ҅ϟε', ἐν δεκεμβρίῳ». Περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ζητήματος, τῆς ἀπεμπολήσεως δηλονότι ἐκκλησ. κινητῶν, οἱ κανόνες ἀπαγορεύουσι ρητῶς, ἀλλ' οἱ ἑρμηνευταὶ ἑρμηνεύουσιν αὐτοὺς ποικιλοτρόπως, [3]) καὶ προσπαθοῦσι νὰ περιβάλωσιν αὐτὴν διὰ κύρους, ἐὰν καὶ ἡ σύνοδος συναινέσῃ. [4]) Παρὰ ταῦτα, καίτοι ἔχομεν τὸ παράδειγμα τοῦ πατρ. **Σεργίου** ἐπὶ **Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ**, ὅμως ἄλλως ἔδοξε τοῖς τότε διακεκριμένοις ἀρχιερεῦσι καὶ κανονολόγοις τῆς ἐκκλησίας. Οὗτος διὰ τοὺς συνεχεῖς πολέμους πρὸς τὸν Λογγοβαρδίας δοῦκα **Ῥομβέρτον**, χρείας οὔ-

---

1) Ἱστορ. Ἀσκητ. 158.

2) Ἐδημοσιεύθη μετ' ἄλλου γράμματος τοῦ Νεοφύτου ὑπὸ Α. Λαυριώτου ἐν Ἐκκλ. Ἀληθ. τόμ. ΚΑ' 1904, σ. 34.

3) Ὁ Βαλσαμὼν ἐπραγματεύσατο περὶ τούτου ἐν ἐκτάσει καὶ ἀποφαίνεται, ὅτι ἐκποίησις μὲν δὲν ἐπιτρέπεται τῶν ἱερῶν σκευῶν, δανεισμὸς δέ, ἀλλ' ἐὰν δὲν πληρωθῶσι καὶ πάλιν νὰ ἐπιστραφῶσι (Σύνταγμα Κανόνων Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ, τόμ. Β', σ. 592 - 611).

4) Αὐτ. Γ' σ. 392. Ἐπιθι καὶ ὅσα περὶ τούτου γράφει ὁ Μίλας σ. 761—63 τοῦ ἐκκλησ. Δικαίου, Ἀθῆναι 1906 (μεταφρ. Μελ. Ἀποστολοπούλου ἐν τῇ Μαρασλείῳ Βιβλιοθήκῃ).

σης χρημάτων ἔλαβεν ἀπὸ τῶν ἐκκλησιῶν ἀργυρᾶ τινα καὶ χρυσᾶ σκεύη μετὰ τῆς ὑποσχέσεως τῆς ἐπιστροφῆς. Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον ἐδημιούργησε σπουδαῖον ἐκκλ. ζήτημα, ὡς ἐμφαίνεται ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τῆς Λαύρας δημοσιευθέντων ἐπισήμων ἐγγράφων,[1]) καὶ κατεξανέστησαν κατὰ τῆς ἱεροσυλίας ταύτης ὁ Ἀντιοχείας *Ἰωάννης*, ***Λέων*** ὁ Χαλκηδόνος, ὁ *Ἰωάννης* Εὐχαΐτων, καὶ ὁ Ἀδριανουπόλεως, ἀποφηνάμενοι, ὅτι τὰ ἅπαξ τῷ Θεῷ ἀφιερωθέντα ἀναπαλλοτρίωτα διαπαντός.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ μετοχίου τοῦ ἁγίου Στεφάνου. Σημειούσθω μοι δὲ καὶ τοῦτο, ὅπως ἡ τοῦ Κωνσταντίνου ἐκτήσατο πολιοῦχον τὸν πρωτόκλητον τοῦ Κυρίου Ἀπόστολον Ἀνδρέαν, οὕτω καὶ ἡ τοῦ Ἀδριανοῦ τὸν πρωτομάρτυρα καὶ ἀρχιδιάκονον Στέφανον. Ἡ δὲ Λαύρα εὐγνωμονοῦσα δι' ὅσα ἀγαθὰ διέπεμπεν ἐκ τοῦ μετοχίου ἀνήγειρε τῷ ἁγίῳ καὶ ἐπ' αὐτοῦ μάλιστα τοῦ πύργου τοῦ Τσιμισκῆ, περὶ οὗ ἐν ἀρχῇ εἴπομεν, ὡραῖον παρεκκλήσιον, ἔνθα οἱ ἐπανερχόμενοι ἐκεῖθεν ἡγούμενοι ἐλειτούργουν ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος. φέρει δὲ ἐπιγραφήν :

† Ἀνεκαινίσθη ὁ παρὼν πύργος τοῦ Τζιμισκῆ, καὶ ἀνηγέρθη ὁ παρὼν ναὸς ἐκ βάθρων γῆς τοῦ ἁγίου κὲ ἐνδόξου ἀποστόλου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου διὰ συνδρομῆς καὶ ἐξόδου τοῦ πανωσιωτάτου ἁγίου καθηγουμένου κυρίου π. ***Παρθενίου*** ἐκ νήσου Τίνου.

ἐν ἔτι ,ζρϛ΄ (1688)

Ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν κέκτηται οὕτω μεγαλοπρεπῆ καὶ ὀχυρὸν οἶκον, ἐν Ἀδριανουπόλει δὲ φεῦ! ὁ οἶκος αὐτοῦ ἐγένετο κέντρον ἀσέμνων θεαμάτων! Ὢ τῆς μακροθυμίας σου, Κύριε. ἀλλ' ἐλπίσωμεν, καὶ «ἡ ἐλπὶς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑμῶν· εἰδότες ὅτι ***ὥσπερ κοινωνοί ἐστε τῶν παθημάτων οὕτω καὶ τῆς παρακλήσεως***» [2]).

Α΄. Χαρτῷον 0,44×0,32. Γράμμα πατριαρχικὸν συνοδικὸν 1608.

Νεόφυτος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Ἐπειδὴ τὸ πατριαρχικὸν σταυροπήγιον τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου τὸ ἔνδον τῇ Ἀδριανουπόλει εὐεργετηθὲν πρῶτον παρὰ τῶν πρὸ

---

1) Ὑπὸ Ἀλεξ. Λαυριώτου ἐν Ἐκκλ. Ἀληθ. ἔτ. Κ΄, 1900, σ. 352—353, 354—8, 362—5, 403—7, 411—13, 445—7, 455—6.

2) Παύλου, Β΄ Κορίνθ. 1, 7. Διὰ τὴν ἐπηγγελμένην ταύτην παράκλησιν οἱ μὲν ἅγιοι προσεύχονται γονυκλινῶς πρὸ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τῷ οὐρανῷ ἡμεῖς δὲ ἐνταῦθα ὀφείλομεν νὰ ἐργασθῶμεν μετὰ ζήλου, ἐπιμονῆς καὶ συνέσεως. Νῦν μανθάνω ὅτι ὁ ναὸς κατηδαφίσθη, ἀνοιχθείσης ἐκεῖ πλατείας.

ἡμῶν πατριαρχευσάντων ἀοιδήμων πατριαρχῶν τῷ ὁσιωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς πρωτοσυγκέλῳ τῆς καθ᾽ ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας κὺρ **Φιλήμονι**, νῦν δὲ καὶ μετὰ γνώμης αὐτοῦ ἐδόθη καὶ ἀφιερώθη τῇ σεβασμίᾳ, ἱερᾷ τε καὶ βασιλικῇ μονῇ τῆς Λαύρας, τῆς ἐν τῷ Ἄθῳ, ἀποφαινόμεθα, ἵνα πάλιν ὁ αὐτὸς ὁσιώτατος πρωτοσύγκελος κὺρ **Φιλήμων** εἴη καὶ ἔσεται ἐπίτροπος ἡμέτερος πατριαρχικός τε καὶ τῆς μονῆς, ὡς ἐν αὐτῇ καὶ τὴν μετάνοιαν δούς, δεσπόζει τε καὶ ἐξουσιάζει αὐτὸ τὸ πατριαρχικὸν σταυροπήγιον ἐφ᾽ ὅρῳ ζωῆς αὐτοῦ καὶ εἰς τὸν κατ᾽ ἔτος ἀποστελόμενον ἐφημέριον παρὰ τῆς θείας Λαύρας τὴν ἐπιτροπείαν ἔχειν, καὶ εἰ τυχὸν ἀδόκημον ὄντα, πέμπειν μὲν τοῦτον τῇ μονῇ προσκαλέσαι καὶ τὰ μὲν ἥμισυ τῶν εἰσοδημάτων καρποῦται ὁ ῥηθεὶς πρωτοσύγκελος κὺρ **Φιλήμων** τὰ δὲ λοιπὰ τῇ σεβασμίᾳ μονῇ τῆς Λαύραν πεμπέτωσαν. μετὰ δὲ τὴν ἀποβίωσιν τούτου ἡ πᾶσα ἐξουσία τοῦ σταυροπηγίου ἐν τῇ μονῇ μενέτω γνώμῃ τῆς πατριαρχικῆς καὶ ἱερᾶς τῶν ἀρχιερέων Συνόδου. Ὅθεν δὴ καὶ τὸ παρὸν ἐγένετο κατὰ τὸ ἔτος ,ζριζ´ καὶ ἐπεδόθη ἅ—α (;) Λαύρᾳ τῇ σεβασμίᾳ εἰς ἀσφάλειαν.

Ἐν μηνὶ δεκεμβρίῳ ἰνδικτιῶνος ζης.

† Ὁ Καισαρείας καὶ Καππαδοκίας **Γρηγόριος** ἔχων καὶ τὴν γνώμην τῶν Ἱεροσολύμων.

† Ὁ Ἀδριανουπόλεως **Ἄνθιμος** ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ Διδυμοτείχου.

† Ὁ Σελευκείας (;) **Θεοφάνης**. † Ὁ μητροπολίτης Γάνου καὶ Χώρας **Μαρτύριος**.

† Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν **Συμεὼν** καὶ τὰς γνώμας ἔχων τοῦ τε ἀδελφοῦ Ἡρακλείας καὶ Κορίνθου.

† Ὁ Καισαρείας **Γερμανὸς** καὶ πάσης Παλαιστίνης.

† Ὁ Δημητριάδος **Διονύσιος**.

† Ὁ μέγας ῥήτωρ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἔχων τὴν γνώμην τοῦ Θεσσαλονίκης, τοῦ Λαρίσσης, τοῦ Θηβῶν καὶ τοῦ Μετρῶν.

† Ὁ μέγας ἐκκλησιάρχης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας **Μιχαὴλ** ἔχων καὶ τὰς γνώμας τῶν πανιερωτάτων ἀρχιερέων τοῦ τε Φιλιππουπόλεως, τοῦ Σερρῶν, τοῦ Δρίστρης καὶ τοῦ Τυρουλώης. (αἱ τῶν ἐκκλ. ὀφφικιάλων εἰ τὸ δεξιὸν κάτω ἄκρον).

Τὸ πλεῖστον τοῦ κειμένου εἶναι ἀμαυρὸν ἐξατμισθείσης τῆς μελάνης.

*Β´. **Σιγίλλιον μεμβράινον** 0,55> 0,59, **ἔτους** 1621.*

Κύριλλος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Τῆς ἡμῶν μετριότητος συνοδικῶς προκαθημένης, συνεδριαζόντων αὐτῇ καὶ τῶν καθευρεθέντων ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν αὐτῇ ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν παραστάντες οἱ ἀπὸ τῆς σεβασμίας θείας ἱερᾶς καὶ βασιλικῆς πατριαρχικῆς μονῆς τῆς ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ ὄρει Λαύρας, ὅ τε θεοφιλέστατος πρῴην ἐπίσκοπος Σάμου κὺρ ***Μαρτύριος*** καὶ ὁ ἐν ἱερομονάχοις ὁσιώτατος κὺρ ***Μανασῆς*** ἐνεφάνισαν γράμμα τοῦ πρὸ ἡμῶν μακαρίτου πατριάρχου κὺρ ***Τιμοθέου*** δηλοποιοῦν, ὡς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ πρὸ αὐτοῦ πατριάρχου κὺρ ***Νεοφύτου*** ἐκρίθη διὰ γράμματος ἐκείνου πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ καὶ ἐβεβαιώθη ὑπάρχειν καὶ ὑποκεῖσθαι τὸ ἔνδον Ἀδριανουπόλεως εὑρισκόμενον πατριαρχικὸν σταυροπήγιον τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου τῇ αὐτῇ σεβασμίᾳ θείᾳ καὶ ἱερᾷ βασιλικῇ μονῇ τῆς Λαύρας δεήσει καὶ ἀξιώσει τοῦ ἐν αὐτῷ πολλὰ κοπιάσαντος καὶ δαπανήσαντος ὁσιωτάτου ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς πατριαρχικοῦ πρωτοσυγκέλου κὺρ ***Φιλήμονος*** καὶ πέμπεσθαι ἐκεῖθεν ἱερομόναχον τοῦ ψάλλειν καὶ ἱερουργεῖν ἐν αὐτῷ καὶ μνημονεύειν τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος, καὶ οὐκ ἦν χρεία καὶ ἀνάγκη ἑτέρας ἀσφαλείας τοῦ τοιούτου καὶ βεβαιώσεως. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ διαληφθεὶς πατριαρχικὸς πρωτοσύγκελος κὺρ ***Φιλήμων*** ἐπὶ τῇ προτέρᾳ ἀνακτήσει μὴ ἀρκεσθεὶς ἐκινήθη καὶ πάλιν, θείῳ ζήλῳ καὶ ἔρ<ρ>ωτι τρωθεὶς καὶ οὐ μόνον ἐκ βάθρων καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν θεμελίων τὸν ἐκεῖσε θεῖον ναὸν τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἀνήγειρε καὶ ἐπηύξησε καὶ εὐρυχωρότερον ἐποίησε καὶ ἐβελτίωσε καὶ ἐκαλλώπισε καὶ ἐκόσμισεν οἰκείοις ἀναλώμασι καὶ κόποις οὐκ ὀλίγοις καὶ μόχθοις καὶ ἱδρῶσιν, ἀλλὰ καὶ κελλία ἱκανὰ καὶ ἀρκοῦντα ἐν τῇ περιοχῇ αὐτοῦ κατεσκεύασε καὶ ᾠκοδόμησε, καὶ προσέπεσον οἱ ἀνωτέρω ῥηθέντες καὶ τανῦν τῇ ἡμῶν μετριότητι καὶ ἐδεήθησαν τυχεῖν καὶ παρ' αὐτῆς γράμματος εἰς πλείονα τὴν διαμονὴν καὶ ἀσφάλειαν. Τούτου χάριν καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν τὴν αἴτησιν αὐτῶν ἀποδεξαμένη ὡς εὔλογον οὖσαν καὶ τῷ θεῷ φίλον γράφει καὶ ἐν ἁγίῳ ἀποφαίνεται πνεύματι γνώμῃ καὶ τοῦ μακαριωτάτου πάππα καὶ πατριάρχου τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας κὺρ ***Γερασίμου*** καὶ τῶν λοιπῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν αὐτῆς ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὸν ἑξῆς ἅπαντα αἰῶνα εἴη καὶ ὑπάρχει τὸ πατριαρχικὸν αὐτὸ σταυροπήγον τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφανου, τὸ ἐν τῇ Ἀδριανουπόλει, μετὰ καὶ πάντων τῶν κτημάτων αὐτοῦ καὶ κελλίων καὶ τῶν λοιπῶν ἀφιερωμένων αὐτοῦ πραγμάτων καὶ ἱερῶν σκευῶν καὶ βιβλίων ἡνωμένον καὶ ὑποκείμενον τῇ προρρηθείσῃ βασιλικῇ ἱερᾷ θείᾳ καὶ σεβασμίᾳ πατριαρχικῇ μονῇ τῆς Λαύρας, ὀφείλοντος καὶ τοῦ κατὰ καιροὺς ἡγουμένου αὐτῆς καὶ τῆς συνάξεως πάσης πέμπειν ἕνα τῶν ἱερομονάχων εἰς τὸ πατριαρχικὸν αὐτὸ σταυροπήγιον

τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου τοῦ ψάλλειν καὶ ἱερουργεῖν ἐν αὐτῷ καὶ μνημονεύειν τοῦ τε πατριαρχικοῦ ὀνόματος καὶ τῶν κτητόρων καὶ παρέχειν τὰ ἥμισυ τῶν εἰσοδημάτων τοῦ ναοῦ πρὸς τὸν ἐν ἱερομονάχοις αὐτὸν τὸν κὺρ **Φιλήμονα** μέχρι τέλους ζωῆς αὐτοῦ, ἐν βάρει ἀργίας ἀσυγνώστου καὶ ἀφορισμοῦ ἀλύτου τοῦ ἀπὸ Θεοῦ παντοκράτορος. μετὰ δὲ τὴν ἀποβίωσιν αὐτοῦ ὦσι τὰ αὐτὰ εἰσοδήματα πάντα τοῦ αὐτοῦ ναοῦ μετὰ καὶ τῶν κελλίων καὶ τῶν λοιπῶν ἀφιερωμένων πραγμάτων καὶ παντοίων ἱερῶν σκευῶν καὶ βιβλίων ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν καὶ δεσποτίαν καὶ διοίκησιν τῆς αὐτῆς θείας καὶ ἱερᾶς καὶ βασιλικῆς μονῆς τῆς Λαύρας, ἕως οὗ ὁ ἥλιος ἐφορᾷ, καὶ μηδεμίαν ἐξουσίαν ἔχωσι οἱ κληρονόμοι τοῦ αὐτοῦ πρωτοσυγγέλου κὺρ **Φιλήμονος** ζητῆσαι καὶ λαβεῖν πολὺ ἢ ὀλίγον ἄχρι καὶ ὀβολοῦ· ὃς δ' ἂν τολμήσῃ ὀψέποτε ἐκ τῶν συγγενῶν καὶ κληρονόμων αὐτοῦ καὶ ἄλλων καὶ ζητήσει ἀποξενῶσαι καὶ ἀποσπᾶσαι αὐτὸ ἀπὸ τῆς μονῆς, ἢ εἰσόδημα λαβεῖν, ὡς εἴπομεν πολὺ ἢ ὀλίγον, καὶ σκάνδαλον προξενήσῃ, ὁ τοιοῦτος ἱερεὺς μὲν ὢν ἢ καὶ ἀρχιερεὺς ἀργὸς ἔστω πάσης ἀρχιερατικῆς ἐνεργείας καὶ τάξεως, καταφρονῶν δὲ καὶ ἀφωρισμένος ἀπὸ Θεοῦ, ὡς ἄξιος καθαιρέσεως· λαϊκὸς δὲ ἢ μοναχὸς ἀφωρισμένος ἀπὸ τῆς ἁγίας ὁμοουσίου καὶ ζωοποιοῦ καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος καὶ παρὰ τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ, καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτος ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ τυμπανιαῖος καὶ ἔξω τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ καὶ κληρονομήσῃ τὴν λέπραν τοῦ Γιαιζῆ καὶ τὴν ἀγχόνην τοῦ Ἰούδα καὶ τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ὑπόδικος. Ὅθεν καὶ εἰς τὴν περὶ τούτου δήλωσιν καὶ διηνεκῆ καὶ πλείονα τὴν βεβαίωσιν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν συγιλλιῶδες γράμμα καὶ ἐπεδόθη τῷ πατριαρχικῷ σταυροπηγίῳ τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου τῷ ἐν τῇ Ἀδριανουπόλει, καὶ δι' αὐτοῦ τῇ θείᾳ ἱερᾷ καὶ βασιλικῇ καὶ πατριαρχικῇ σεβασμίᾳ <θείᾳ καὶ ἱερᾷ> μονῇ τῆς Λαύρας ἐν ἔτει ζῷ ρῷ κῷ θῷ, μηνὶ Ἀπριλλίῳ. ἰνδικτιῶνος δης.

† *Κύριλλος* ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

† **Γεράσιμος** ἐλέῳ θεοῦ Πάπας καὶ Πατριάρχης τῆς μεγάλης Ἀλεξανδρείας.

† Ὁ Κυζίκου *Παρθένιος*, † ὁ Παλαιῶν Πατρῶν **Θεοφάνης**. † ὁ Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης **Γαβριὴλ** † ὁ πρώην Τραπεζοῦντος **Ἰγνάτιος**

† ὁ Συνάδων *Λογγῖνος*,[1] † ὁ Ἰωαννίνων . . . .[2])

† Ὁ Φιλίππων καὶ Δράμας ***Κλήμης***, [3]) † ὁ Μεσημβρίας ***Κυπριανός*** † Ἀγχιάλου *Παρθένιος*.

† Ῥαιδεστοῦ ἐπίσκοπος ***Μελχισεδέκ***.

Σημ. Ἡ διὰ κυανῆς μήρινθος ἐπικρεμαμένη μολυβδίνη σφραγὶς εἰς ἀρίστην κατάστασιν. ἡ μεμβράνη λευκὴ καὶ τὰ γράμματα λίαν μελανά.

Γ'. *Σιγίλλιον μεμβράινον 0,55 <0,70, ἔτους 1631.*

Κύριλλος ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

† Οὐ μόνον δίκαιον ἐστὶ διατηρεῖν καὶ φυλάττειν ἀμετάτρεπτα καὶ ἀπαρασάλευτα τὰ παλαιγενῆ τῶν πρὸ ἡμῶν ἀοιδήμων Πατριαρχῶν γράμματα τὰ ὑπογραφαῖς πολλῶν ἀρχιερέων κατησφαλισμένα, τὰ γραφέντα καὶ δοθέντα κατὰ καιροὺς δηλονότι ἐπὶ βεβαιώσει καὶ διορθώσει πολλῶν ἀναγκαίων ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων κρίσει καὶ ἐξετάσει ἀκριβῇ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀθετοῦντας καὶ παραβλέποντας ταῦτα εἴργειν ὅση δύναμις καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἐπιτιμᾶν καὶ αὐστηρῶς παιδεύειν. Ἐπειδὴ τίνυν ἐνεφανίσθησαν πρότριτα τῇ ἡμῶν μετριότητι γράμματα τῶν πρὸ ὑμῶν πατριαρχῶν, τοῦ τε κὺρ ***Νεοφύτου*** καὶ κὺρ ***Τιμοθέου*** δηλοποιοῦντα, ὡς ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ κὺρ ***Νεοφύτου*** ἐκείνου ὑπετάγη τὸ ἔνδον Ἀδριανου-

---

1) Ἀλεξ. ὁ Λαυριώτης ἐδημοσίευσεν ἕτερον σιγίλλιον τοῦ Κυρίλλου τῆς αὐτῆς χρονολογίας καὶ ἀνέγνω κακῶς: Ἄνδρου Λογγῖνος (Ἐκκλ. ἔτος ΙΒ', 1893 σ. 231). Δυστυχῶς τούτῳ ἀκολουθήσας καὶ ὁ καλὸς μεσαιωνοδίφης Δημ. Πασχάλης ἀνέγραψε μεταξὺ τῶν ἐν Ἄνδρῳ ἀρχιερατευσάντων καὶ τὸν Λογγῖνον τοῦτον, ἐπ' οὐδεμιᾶς ἄλλης στηριζόμενος μαρτυρίας (βλ. Θεολογία, τόμ. Α' 1926, σ. 109).

2) Ὁ αὐτὸς ἐκδότης ἐν τῷ ἄνωτ. σιγιλλίῳ ἐξέδοτο: Θεόκλητος. τῶν πάντῃ ἀδυνάτων ἡ δυσξύμβλητος ὄντως μονοκονδυλία νὰ σημαίνῃ τοῦτο τὸ ὄνομα. τὸ πάθημα τοῦ Ἀνδρίου λογίου ἔπαθε καὶ ὁ ἐμὸς σεβασμιώτατος φίλος πρ. Παραμυθίας Ἀθηναγόρας, ἐπὶ τοιαύτῃ; μοναδικῆς καὶ λίαν ὑπόπτου στηριχθεὶς πηγῆς, καὶ ἔπλασε Θεόκλητον Ἰωαννίνων ἀρχιερατεύσαντα κατὰ τὰ ἔτη 1621—1632 (Βλ. Ἠπειρ. Χρονικὰ ἔτος Γ' 1928, σ. 28) νομίζω ὅτι εἶναι Παρθένιος.

3) Ὁ Ἀλ. Λαυριώτης ἀνέγνω Σωζουπόλεως (!).

Ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἀνωτέρω ὑπογραφῶν προσεπικυροῦται καὶ ὑπὸ δύο ἄλλων συνοδικῶν «ὑπομνημάτων» ἐκδοθέντων τῷ αὐτῷ ἔτει ὑπὸ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως καὶ δημοσιευθέντων ἐν ἀρχῇ τοῦ Β' τόμ. τῶν ἐπισήμων πατρ. ἐγγράφων (σ. 1—6) ὑπὸ Καλλινίκου Δελικάνη (Κ)πολις 1904).

πόλεως εὑρισκόμενον πατριαρχικὸν σταυροπήγιον τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου τῇ σεβασμίᾳ καὶ ἱερᾷ καὶ βασιλικῇ μονῇ τῆς Λαύρας τῇ ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ ὄρει, χάριτι μὲν τοῦ πατριάρχου ἐκείνου δεήσει δὲ καὶ παρακλήσει πολλῇ τοῦ ἐν ἱερομονάχοις ποτὲ παπᾶ κὺρ ***Φιλήμονος*** εἰς τὸ πέμπεσθαι ἐκεῖθεν ἱερομόναχος εἰς τὸ ψάλλειν καὶ ἱερουργεῖν ἐν αὐτῷ καὶ μνημονεύειν τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος, καὶ βεβαιοῦντα τὴν αὐτὴν ἀπόφασιν μένειν ἀπαρασάλευτον, καθὼς και μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῆς πατριαρχείας ἡμῶν ὁ προῤῥηθεὶς παπᾶ ***Φιλήμων*** συνδρομῇ τῶν πεμφθέντων πατέρων ἀπὸ τῆς μονῆς τῆς Λαύρας τότε εἰς ταξείδιον κα ἐλεημοσύνῃ καὶ βοηθείᾳ τῶν χριστιανῶν ἀνέκτισε σὺν αὐτοῖς ἐκ βάθρων τὸν αὐτὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Στεφάνου καὶ ἐπαυξήσαντες εὐρυχωρότερον ἐποίησαν καὶ ἐβελτίωσαν καὶ ἐκαλλώπισαν, ἀναλώμασι μὲν ἐξ ἐλεημοσυνῶν τῶν χριστιανῶν, ὡς εἴπομεν, κόποις δέ καὶ μόχθοις καὶ ἱδρῶσιν ἰδίοις αὐτῶν, ἀνεγείροντες καὶ κελλία ἐν τῇ περιοχῇ αὐτοῦ. καὶ τὰ πάντα καλῶς ποιήσαντες προσέπεσον τότε τῇ ὑμῶν μετριότητι καὶ διὰ γράμματος ἡμετέρου συνοδικοῦ ἠσφαλίσαντο ταῦτα, ὡς φαίνεται, ἐπὶ τὸ εἶναι μὲν τὸ σταυροπήγιον αὐτὸ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς Λαύρας, μερίζεσθαι δὲ αὐτοῦ τὸ εἰσόδημα μεταξὺ τῶν πατέρων τοῦ μοναστηρίου καὶ τοῦ παπᾶ ***Φιλήμωνος*** ἐκείνου ἐπὶ ζωῆς αὐτοῦ μόνον. μετὰ δὲ τὴν ἀποβίωσιν αὐτοῦ μένειν ἅπαν τὸ εἰσόδημα ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ μοναστηρίου, μηδενὸς τῶν υἱοθετῶν [1]) ἐκείνου μετέχειν ἐξ αὐτοῦ ἤδη δὲ τοῦ παπᾶ ***Φιλήμονος*** τὸ ζῆν ἀποβαλόντος οἱ υἱοὶ θετοὶ ἐκείνου σπεύδουσι ἰδιοποιεῖσθαι τὸ ἥμισυ εἰσόδημα τοῦ σταυροπηγίου, ὅπερ ἐλάμβανεν ὁ παπᾶ ***Φιλήμων***, καὶ ἀδικεῖν τὸ μοναστήριον κακῶς τοῦτο διανοούμενοι, ὅπερ ἄτοπον καὶ παράλογον. Τούτου χάριν δεηθέντων τῶν πατέρων μεγάλῃ τῇ ἀξιώσει δευτέρου ἐπιτυχεῖν ἡμετέρου γράμματος, συνιστῶντος μὲν τὰ παλαιγενῆ αὐτῶν γράμματα, ἀποφαινομένου δὲ ἔχειν αὐτοὺς ἅπαν τὸ εἰσόδημα τοῦ σταυροπηγίου, ὡς δεδήλωται, ἀδιασπάστως εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, γράφομεν διὰ τοῦ παρόντος καὶ ἀποφαινόμεθα γνώμῃ συνοδικῇ τοῦ τε ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων κὺρ ***Θεοφάνους*** καὶ τῶν παρατυχόντων ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα τῶν προγραφέντων καὶ δοθέντων πατριαρχικῶν συνοδικῶν παλαιγενῶν γραμμάτων ἐπιβεβαιώσει τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως καὶ μάλιστα τοῦ ἡμετέρου συνοδικοῦ γράμματος ἐχόντων τὸ κῦρος καὶ βέβαιον καὶ ἀμετάτρεπτον εἰς τὸν ἑξῆς ἅπαντα χρόνον,

---

1) Ὅπως συναδελφὸς ἐλέγετο τότε οὕτω καὶ υἱοθετὸς. τὸ ὀρθὸν υἱόθετος πρβλ. Κ λ η μ. Ἀ λ έ ξ. 977 υἱόθετος γέγονεν ὁ Χριστός.

τὸ μὲν σταυροπήγιον τοῦ ἁγίου Στεφάνου τὸ ἐν τῇ Ἀδριανουπόλει εἴη ὑποκείμενον τῇ θείᾳ μονῇ τῆς Λαύρας τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου, καὶ οἱ τῆς μονῆς ταύτης πατέρες ἔχοντες αὐτὸ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τῆς μονῆς ἀδιασπάστως καὶ ἀναφαιρέτως λαμβάνωσι τὸ ἐξ αὐτοῦ συναγόμενον ἅπαν εἰσόδημα τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ μοναστηρίου αὐτῶν ἀκωλύτως καὶ ἀνεμποδίστως, μηδενὸς ἐναντιουμένου αὐτοῖς περὶ τούτου ἢ ἀντιλέγοντος, ἀλλ' οὐδὲ τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως, ἢ τὸ σταυροπήγιον αὐτὸ καταπατοῦντος ἐν ἀργίᾳ καὶ ἀφορισμῷ οἱ δὲ υἱοθετοὶ ἐκείνου τοῦ ποτε παπᾶ ***Φιλήμονος***, ὅτε . . . . [1]), καὶ ***Ἰωάννης*** οἱ δικαιολογούμενοι τάχα ἔχειν τὸ ἥμισυ σταυροπήγιον, ὡς ἀπὸ κληρονομίας ἐναπόκεινται αὐτοῖς, ὅπερ ἄδεκτον καὶ παράλογον, πόῤῥω ἀπέχουσα αὐτοῦ, ὡς μηδεμίαν κεκτημένοι μετοχὴν ἐξ αὐτοῦ ὅλως κατὰ νόμον. ἂν δ' ἄλλως θελήσωσι ἐναντιούμενοι τῇ παρούσῃ ἀποφάσει εἴτ' αὐτοί, εἴτε καὶ ὅσοι ἄλλοι καὶ σκάνδαλον προξενήσωσι καὶ ζημίαν τινὰ αὐτοῖς ἐπ' ἀνατροπῇ τοῦ παρόντος, ἀφωρισμένοι ἔστωσαν ἀπὸ θεοῦ κυρίου παντοκράτορος καὶ κατηραμένοι καὶ ἀσυγχώρητοι καὶ ἄλυτοι μετὰ θάνατον καὶ τυμπανιαῖοι ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. ἐχέτωσαν δὲ καὶ τὰς ἀρὰς τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων συνόδων, καὶ κληρονομησάτωσαν τὴν λέπραν τοῦ Γιεζῆ καὶ τὴν ἀγχόνην τοῦ Ἰούδα, αἱ πέτραι, τὰ ξύλα, ὁ σίδηρος λυθήσονται, αὐτοὶ δὲ οὐδαμοῦ, καὶ ἔξω τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας. εἴπερ δὲ καὶ γράμμα ἐδόθη αὐτοῖς εἰς τὸ ἔχειν αὐτοὺς ἀμετόχως τὸ ἥμισυ εἰσόδημα τοῦ σταυροπηγίου ἢ ἐκδοθήσεται κατὰ συναρπαγὴν μετὰ ταῦτα ἄκυρον ἔστω καὶ εἰς οὐδὲν λογιζέσθω, ἀλλὰ καὶ ὅστις συνηγορήσῃ ἢ καὶ βοηθήσῃ αὐτοῖς κατὰ τοῦτο ἱερωμένος ἢ λαϊκὸς ἀφωρισμένος ἔστω καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος. Ἐπὶ γὰρ τούτῳ ἐγράφη καὶ τὸ παρὸν πατριαρχικὸν συνοδικὸν ἐπιβεβαιωτήριον καὶ ἐπεδόθη τοῖς πατράσι τῆς θείας καὶ ἱερᾶς βασιλικῆς μονῆς μεγίστης Λαύρας τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνίτου περὶ τοῦ ὑποκειμένου τῷ μοναστηρίῳ αὐτῶν σταυροπηγίου τοῦ ἁγίου Στεφάνου τοῦ ἐν τῇ Ἀδριανουπόλει εἰς μόνιμον καὶ διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν, ἐν ἔτει ,ζῷ ρῷ λῷ θῷ, μηνὶ μαρτίῳ, ἰνδικτιῶνος δης.

† ***Κύριλλος*** ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης [2]).

---

1) φαίνεται ὅτι λείπουσι λέξεις.

2) Ἰστέον ὅτι ἐν ἀρχῇ ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ πατριάρχου εἶναι τοῦ γραφέως, ἐν τέλει δὲ ἰδιοχείρως τίθεται ἡ ὑπογραφή.

† *Θεοφάνης* ἐλέῳ θεοῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ.

† Ὁ Ἐφέσου *Μελετιος*. † ὁ Κυζίκου *Παρθένιος*. † ὁ Χαλκηδόνος *Νεκτάριος*. † ὁ Τυρνόβου *Μακάριος*. † ὁ Νικομηδείας *Διονύσιος* (;), † ὁ Σερρῶν *Δανιήλ*. † ὁ Βράτσας *Γρηγόριος Νεῖλος*, † ὁ Φιλιππουπόλεως *Χριστόφορος*. † ὁ Μεσημβρίας *Ἀκάκιος*. † ὁ Δίβρης *Ἰγνάτιος*. † ὁ Μηδείας *Θεοδόσιος*. † ὁ Χίου *Ἰγνάτιος*. † ὁ Σηλυβρίας *Λαυρέντιος*. † ὁ Διδυμοτείχου *Λαυρέντιος*. † ὁ μέγας λογοθέτης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. †...

Δ΄. Γράμμα πατριαρχικὸν συνοδικόν. Χαρτῷον 0,575×0,433 ἔτους 1640.

† *Παρθένιος* ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Τῶν δικαιοτάτων ἄρα καὶ πάνυ τοι ἐποφειλομένων τὸ καὶ παρὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος παραγεγονυίας εὐλόγως τιμίας γραφὰς τῶν πρὸ ἡμῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν ἐπικυροῦσθαι ἐγγράφως καὶ ὡς εἰκὸς ἐπιβεβαιοῦσθαι εἰς μείζω συντήρησιν καὶ ἀσφάλειαν. τῷ τοι (sic) καὶ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Ἀδριανουπόλεως εὑρίσκεται σεβασμία μονὴ εἰς ὄνομα τιμωμένη τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου πρὸ χρόνων ἀμνημονεύτων οἰκοδομηθεῖσα καὶ προσηλωθεῖσα διὰ πατριαρχικῶν γραμμάτων παρὰ τῶν κτητόρων αὐτῆς τοῦ τε ἀειμνήστου ἱερομομάχου κὺρ *Φιλήμονος* καὶ τῶν λοιπῶν καὶ ἀφιερωθεῖσα πρὸς τὴν ἱερὰν καὶ θείαν μονὴν τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου, τὴν πατριαρχικὴν καὶ βασιλικὴν Λαύραν ἐπιλεγομένην τὴν ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ ὄρει, παρ᾽ ἧς ἐπέμποντο κατὰ καιρὸν διωρισμένον ἱερομόναχοι καὶ ἄλλοι τῶν πατέρων ψάλλοντες ἐν αὐτῇ καὶ δοξολογοῦντες τὸν θεὸν ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ, καρπούμενοι καὶ ἀποκομίζοντες τὰ πρόσοδα ταύτης ἐλεημοσύνης ἕνεκα καὶ ψυχικῆς σωτηρίας τῶν κτητόρων καὶ τῶν χριστιανῶν πάντων. Καὶ ἦν διατελοῦσα ἡ ἐκκλησία αὕτη τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἔκτοτε καὶ μέχρι τῆς σήμερον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν καὶ ὑποταγὴν καὶ δεσποτείαν τῆς ἱερᾶς ταύτης καὶ βασιλικῆς μονῆς ἁγίας Λαύρας εἰρηνικῶς καὶ ἀταράχως. Ἐπεὶ δὲ παρεγένοντο [1]) τινὲς τῶν ἀπὸ τῆς ἱερᾶς ταύτης μονῆς μετὰ γνώμης πεμφθέντες καὶ εἰδήσεως τῆς θείας συνάξεως τῶν ἐν αὐτῇ ἐνασκούντων ἱερομονάχων τε καὶ μοναχῶν καὶ λοιπῶν γερόντων πρὸς τὴν ἡμῶν μετριότητα συνοδικῶς προκαθημένην καὶ τὰ κατ᾽ αὐτοὺς ἀνενεγκόντες εἶπον καὶ ἐδεήθησαν γράμ-

1) Ἡ ἔγκλισις χωλαίνει.

ματος ἡμετέρου πατριαρχικοῦ εἰς σύστασιν καὶ ἐπιβεβαίωσιν τοῦ εἰρημένου μονυδρίου τοῦ ἁγίου Στεφάνου εἰς τὸ μένειν καθὼς καὶ πρότερον διοικούμενον καὶ ἐπισκεπτόμενον πρὸς τῆς μονῆς ταύτης, τῆς περιωνύμου Λαύρας. Καὶ δὴ ἀποδεξάμενοι τὴν αἴτησιν αὐτῶν ὡς εὔλογον οὖσαν καὶ τῷ θεῷ φίλην γράφομεν συνοδικῶς καὶ ἀποφαινόμεθα, γνώμῃ καὶ τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων καὶ τῶν συμπαρευρεθέντων ἱερωτάτων ἀρχιερέων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα τῶν πατριαρχικῶν καὶ κτητορικῶν γραμμάτων ἐχόντων τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν ἀσφάλειαν ἡ διαληφθεῖσα μονὴ τοῦ ἁγίου Στεφάνου εἴη ὑποκειμένη καὶ ὑποτεταγμένη ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν καὶ διοίκησιν καὶ βούλησιν τῆς ἁγίας Λαύρας, δεσποζομένη καὶ κυβερνουμένη (sic) ὑπὸ τῶν κατὰ καιροὺς πεμπομένων πατέρων ψαλλόντων καὶ καλλιεργούντων αὐτήν, καὶ λαμβανόντων τὰ ἐξ αὐτῆς ποριζόμενα εἰσοδήματα καὶ δικαιώματα, φροντιζόντων καὶ τῶν αὐτῆς κινητῶν καὶ ἀκινήτων πρὸς αὔξησιν καὶ ὠφέλειαν, μηδενὶ μηδὲν ὀφειλόντων διδόναι μέχρι καὶ ὀβολοῦ, ἀλλ' ἢ μνημονεύειν τοῦ ἡμετέρου πατριαρχικοῦ ὀνόματος κατὰ τὰς σταυροπηγιακὰς μονὰς καὶ ἐκκλησίας, μηδενὸς τολμῶντος ἐνοχλῆσαι καὶ καταπατῆσαι αὐτό, καὶ ἀπαιτῆσαι πολὺ ἢ ὀλίγον, οὔτε τοῦ νῦν ἀρχιερέως, ἢ τοῦ κατὰ καιροὺς μητροπολίτου κατὰ τόπον ἢ καὶ ἐξάρχου πατριαρχικοῦ ἱερωμένου ἢ λαϊκοῦ, μήτε ἄλλου τινὸς διασεῖσαι καὶ ἀποσπᾶσαι αὐτὸ τὸ μονύδριον ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τῆς μεγάλης Λαύρας καὶ προξενῆσαι σκάνδαλον εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ἐν βάρει ἐπιτιμίου σφοδροῦ ἀπὸ θεοῦ παντοκράτορος καὶ κατάρας αἰωνίου. Ὅθεν ἐγράφη καὶ τὸ παρὸν ἐπικυρωτικὸν γράμμα καὶ ἐπιβεβαιωτικὸν τῆς ἡμῶν μετριότητος συνοδικῶς, καὶ ἐπεδόθη τοῖς ὁσίοις πατράσι τῆς ἁγίας Λαύρας εἰς ἔνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν, ἐν ἔτει ͵αχμφ', ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ, ἰνδικτῶνος ηης.

† ***Θεοφάνης*** ἐλέῳ θεοῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλήμ. † ὁ Ἀγκύρας ***Λαυρέντιος***, † ὁ Νικαίας ***Πορφύριος***, † ὁ Ῥόδου ***Μελέτιος***, † ὁ Νικομηδείας ***Κύριλλος***, † ὁ Προύσης ***Γεράσιμος*** (;), ὁ Μονεμβασίας ***Νεόφυτος***, † ὁ Διδυμοτείχου ***Κλήμης***, † ὁ Μιτυλήνης ***Παρθένιος***, † ὁ Αἴνου ***Παρθένιος***, † ὁ Χίου ***Κύριλλος***, † ὁ πρώην Ἄρτης ***Λαυρέντιος***, † ὁ Ναυπλίου καὶ Ἄργους ***Θεοφάνης***, † ὁ Σοφίας ***Ἰεζεκιήλ***, † ὁ Χαλκηδόνος ***Παχώμιος***, † ὁ Λακεδαιμονίας ***Ἰωάσαφ***, † ὁ Γάνου καὶ Χώρας ***Παΐσιος***, † ὁ Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως ***Συμεών***.

Σημ. Ἔχει τετυπωμένην ἐν ἀρχῇ τὴν πατριαρχ. σφραγῖδα κατὰ τὰς δύο ὄψεις, καὶ κάτωθεν τὴν μίαν, τοῦ πατριαρχ. ὀνόματος. Αἱ γραμμαὶ τῆς μηνολογίας διήκουσι μέχρι 20ⁿ τοῦ μέτρου.

Ε'. Γράμμα Χαρ ῷον 0,195×0,262.

τοῦ 'Αδριανουπόλεως Παρθενίου 1640,

† Παναγιώτατε ἡμῶν αὐθέντα καὶ δέσποτα καὶ οἰκουμενικὲ πατριάρχα, θειότατε, θεοχαρίτοτε, θεοπρόβλητε δουλικῶς προσκυνοῦμεν τὴν παναγιότητά σου παρακαλόντες τὸν θεὸν νὰ εἶσαι πολυχρόνιος. Μὲ τὸ παρὸν δὲν γράφομεν εἰς μάκρος τῆς παναγιότητός σου μοναχὰ μὲ τὸ νὰ ἔλθη ἄνθρωπος τοῦ πολυχρονημένου ἀγᾶ μπουσταντζήμπασι 1) ὁ ***Χασακῆ Μεγμεταγὰς*** μὲ γράμματα τοῦ πολυχρονημένου τοῦ ἀγᾶ καὶ τῆς παναγιότητός σας πῶς νὰ δοθῇ ἡ ἐκκλησία τῶν Λαυριότων, ὁ ἅγιος Στέφανος. καὶ μὲ ὅλον, δέσποτά μου, ὁποῦ ἀδικοῦμαι ἐμφανέστατα ἀπὸ τὸ ὁρισμὸν τῆς παναγιώτητός σας, δὲν ἐφῆκα μόνον εὐθεὶς ἔκαμα τὸν ὁρισμὸν τοῦ ἀγᾶ καὶ τῆς παναγιότητός σας, καὶ διὰ τοῦτο ἐζήτησεν ὁ ***Μεγμέταγας*** Χασακῆς γράμμα ἀπὸ τὸ χέρι μας, καὶ γράφομεν πῶς οὕτως ἔγινεν, δέσποτά μου, κατὰ τὸν ὁρισμόν της. Ταῦτα τῆς ὥρας καὶ οἱ χρόνοι της πολλοὶ καὶ καλοί. 1640, Αὐγούστῳ 8.

† Ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης δοῦλος τῆς παναγιότητός σου

'Αδριανουπόλεως ***Παρθένιος***. (σφραγὶς τουρκικοῖς γράμμασι μικρὰ)

Ὁ ***Μπουσταντζίαγας Χασακῆς*** ἐζήτησεν βουλομένο γράμμα, καὶ τοῦ ἔδωσα τὸ παρόν. Δέσποτά μου, οἱ πατέρες δὲν θέλουν ἐκκλησίαν κατὰ τὸν ὁρισμὸν τῆς παναγιότητός σου, καὶ ἂς εἶσαι πολύχρονος, θέλουν κατὰ τὸν ὁρισμὸν τὸν δικόν τους.

ϛ'. Γράμμα Χαρτῷον 0,58×0,37.

Τοῦ 'Αδριανουπόλεως Νεοφύτου 1651

† Προφητικὸν ἅμα καὶ φυσικὸν τὸ ἐκ θλίψεως μνησθῆναι θεοῦ καὶ τῶν κριμάτων αὐτοῦ, οὗ ἡ μνήμη ἀναγκαῖον μᾶλλον ἢ τὸ ἀναπνεῖν, ὡς οἱ θεολόγοι φάσιν· ὅθεν καὶ ὁ προφήτης ἐν θλίψει, φησί, κύριε, ἐμνήσθημέν σου. καὶ ἡ ταπεινότης ἡμῶν πολλὰς ἐν καιρῷ θλίψεις ὑπομείνασα ἐν τῷ ῥεῖσαι τῆς τοιαύτης νόσου τῶν πραγμάτων, εἰς ὑγείαν σὺν θεῷ εὐωδοθέντων, ἐμνήσθην τοῦ θεοῦ καὶ τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ ὑποσχομένη φυλάξαι ἀναγκαίως πᾶν ὃ ἂν εἴη δίκαιον καὶ ἀληθὲς καὶ τοῦ ἐν πατριάρχαις νομισθέντος ***Παρθενίου*** ἀποσπάσαντος τὴν ἐκκλησίαν εἰς ὄνομα τιμωμένην τοῦ ἁγίου Στεφάνου μετὰ τῆς ἐνορίας αὐτῆς τῆς ὑποταγῆς καὶ ἐξουσίας τῆς βασιλικῆς καὶ πατριαρχικῆς μονῆς Λαύρας τοῦ ἁγίου Ὄρους κἀμὲ διώκοντος καὶ ἀπελαύνοντος ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ ζητοῦντος, εἰ δυνα-

1) Κατὰ τὸν Ὑ ψ η λ ά ν τ η ν (ἔνθ' ἀνωτ. σ. 720) δύο ποσταντζηπάσηδες ἦσαν, ὁ τῆς Κ)πόλεως καὶ ὁ τῆς 'Αδριανουπόλεως.

τόν, καὶ αὐτὴν τὴν ψυχήν, ὡς ἀπεδείξατο, καὶ ἀπὸ ἀφαιρέσεως ἀδίκου τῆς μητροπόλεώς μου καὶ στερησάσης αὐτῆς ἀνόμως καὶ ἀνοσίως. ἱλέῳ ὄμματι ἐξ οὐρανοῦ ἐπέβλεψεν ὁ κύριος κακείνου (γρ. κακεῖνον) μὲν ἐνδίκως ἀπέβαλε τῆς χάριτος. . . . μᾶλλον ἢ τῆς ἐπαρχίας, ἐμὲ δὲ ἀπεκατέστησεν εἰς ταύτην τὴν ἐπαρχίαν, ὡς οἱ νόμοι διαγορεύουσι. κἀντεῦθεν ὡς ὑπεσχομένην (sic) φυλάξαι κατὰ τὸ δυνατὸν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, βλέπων ἀδίκως τὴν ἐκκλησίαν ταύτην ἀλλοτριωθῆναι τῆς διοικήσεως τῆς ῥηθείσης ἁγίας ταύτης μονῆς τῆς Λαύρας, ἠθέλησα ἀποκαταστῆσαι πάλιν αὐτήν, ὡς καὶ πρότερον, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῆς τῆς ἁγίας Λαύρας. Καὶ δὴ γράφει ἡ ταπεινότης ἡμῶν διὰ τοῦ παρόντος καὶ ἀποφαίνεται, ἵνα ἡ ἐκκλησία αὕτη μετὰ καὶ τῆς ἐνορίας αὐτῆς εἴη ὑποκειμένη καὶ ὑποτεταγμένη τῇ ἐξουσίᾳ καὶ διοικήσει τῆς βασιλικῆς ταύτης μονῆς Λαύρας, παρέχουσα μόνον τρεῖς χιλιάδας ἄσπρα ἐτήσιον δηλαδὴ κατ' ἐνιαυτόν, ἤτοι τὸ κοινῶς λεγόμενον ἐμβατοίκιον, εἰς ἔνδειξιν καὶ σημεῖον ἐναργὲς τῆς περὶ ἐμὲ ὑποταγῆς καὶ κανονικῆς αὐθεντείας, καὶ ἀρχιερατικῆς ἐξουσίας, καὶ ἐκκλησιαστικῆς δεσποτείας, μνημονευομένου καὶ τοῦ ἡμετέρου καὶ τοῦ μετ' ἐμὲ κανονικοῦ ὀνόματος ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς. ὡς ἔθιμον, καὶ εἴη καὶ λέγοιτο ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ἡ ἐκκλησία αὕτη μετόχιον τῆς ἁγίας ταύτης μονῆς Λαύρας τοῦ ἁγίου ὄρους ἀναφαιρέτως καὶ ἀναποσπάστως εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα μετὰ τῆς ἐνορίας αὐτῆς καὶ τῶν λοιπῶν δικαίων καὶ κτημάτων αὐτῆς, μηδενὸς τολμῶντος ἀντιλέγειν καὶ ἀντιπράττειν, ἐφ' οἷς ἡ ταπεινότης ἡμῶν γράφει καὶ ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀποφαίνεται. Ἐπὶ γὰρ τούτῳ ἐγράφη καὶ τὸ παρὸν τῆς ἡμῶν ταπεινότητος βεβαιοτήριον γράμμα καὶ ἐπεδόθη τοῖς πατράσι τῆς πατριαρχικῆς καὶ βασιλικῆς ταύτης μονῆς Λαύρας εἰς διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν, ὡς εἶναι δηλαδὴ τὴν ἐκκλησίαν ταύτην ἀναφαίρετον καὶ ἀναπόσπαστον. ὅθεν καὶ κατεστρώθη καὶ ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς ἡμετέρας μητροπόλεως εἰς μνήμην διηνεκῆ. ἐν ἔτει σωτηρίῳ ‚αχνα', ἰουνίου κδῃ, ἰνδικτιῶνος δης.

(Τοπ. σφραγ.)

† Ταπεινὸς μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως **Νεόφυτος** οἰκείᾳ χειρὶ καὶ ἀβιάστῳ γνώμῃ στέργων τὰ ἀνωτέρω ὑπογράφω καὶ ἐπιβεβαιῶ.

Ζ'. *Σιγίλλιον μεμβράινον 0,65×0,50. 1651 ἔτους* [1]).

Ἰωαννίκιος ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

---

1) Τοῦτο ἐκ τῆς γνωστῆς τοῦ Ἱεροσολύμων Δ ο σ ι θ έ ο υ Νομικῆς συναγωγῆς ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Γ ε δ ε ὼ ν ἐν τῇ εἰρημένῃ περὶ τοῦ Ἀδριανουπόλεως Νεοφύτου διατριβῇ σ. 42—45 ἄνευ μέντοι τῶν ὑπογραφῶν καὶ μετά τινων παραλλαγῶν καὶ οὐκ ὀλίγων σφαλμάτων καὶ μιᾶς παραλείψεως.

Οὐδὲν τῶν ὄντων, ὅσα ἐν οὐρανῷ καὶ ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς, εἴτε τῶν νοητῶν εἴποι τις ἂν καὶ τῶν οὐρανίων σωμάτων, εἴτε καὶ τῶν ὑπὸ τὴν αἴσθησιν, συνίστασθαι ποτὲ δυνηθείη, ἄνευ τῆς πρὸς ἄλληλα ὁμονοίας καὶ τῶν πρὸς τάξιν τε καὶ εὐαρμοστίαν συντεινόντων, ὑφ' ὧν καὶ συνέχονται καὶ συγκρατοῦνται καὶ εἰς τὴν φυσικὴν αὐτῶν ἄγονται κίνησιν, καὶ τὸ ἐνδεὲς ἑκάστου παρὰ τοῦ ἄλλου πληροῦται. καὶ τοῦτο δείκνυσιν ἡμῖν, μετὰ θεοπρεπῆ φωτοχυσίαν τὴν παρ' ἀλλήλων διαδεχομένην τῶν θείων νόων κατὰ τὴν θεολόγον φωνὴν, καὶ αὐτὴ ἡ σελήνη παρὰ τοῦ ἡλίου δανειζομένη ἀμαρυγὰς καὶ πρὸς τὰ ὑπ' αὐτὴν μετοχετεύουσα· μόνον γὰρ τὸ θεῖον ἀνενδεὲς καὶ ὑπέρπληρες, ἡ δὲ τῶν ἀνθρώπων φύσις ἐν ἀσθενείᾳ οὖσα καὶ ἐν κινήσει ῥοῆς καὶ καὶ ἀπορροῆς [1]) πολλῶν δεῖται τῶν πρὸς σύστασιν αὐτῆς καὶ συνάρτησιν. Ὅθεν καὶ τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας εἰς ὄνομα τιμωμένας τοῦ ἁγίου ἐνδόξου ἀποστόλου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου τῆς ἐν τῇ καλῶς εὐνοουμένῃ (sic) μητροπόλει τε καὶ πολιτείᾳ Ἀδριανουπόλεως,[2]) μετοχίου οὔσης τῆς θείας καὶ ἱερᾶς βασιλικῆς καὶ πατριαρχικῆς περιφήμου μονῆς τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου μεγάλης[3]) Λαύρας τῆς ἐν τῷ Ἄθω ὄρει παρακειμένης, καὶ ὑποτεταγμένης πρὸς χρόνων ἱκανῶν καὶ τὰ πρὸς ζωάρκειαν μικρὰν ἐπαρκούσης αὐτῇ, καὶ τὸ ἐνδεὲς αὐτῆς, ὡς εἰκός, προσαναπληρούσης καὶ τῆς ἑνούσης αὐτῇ βοηθείας ποριζούσης, οὐκ οἶδ' ὅπως [ὑπὸ] τῶν δαιμόνων πεισθεὶς ***Παρθένιος*** ὁ ἐν πατριάρχαις ὀνομασθεὶς βιαίᾳ χειρὶ τοῦτο ταύτης ἀπεσπάσατο, ζημίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν τῇ μεγαλωνύμῳ ταύτῃ Λαύρᾳ προξενήσας. Καὶ ἦν οὕτω διακείμενον τὸ μετόχιον τοῦτο μέχρι καιροῦ. ὁ δὲ κατὰ τόπον γνησίως καὶ νομίμως προϊστάμενος ἱερώτατος μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως κὺρ ***Νεόφυτος***, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος παντὸς Αἱμημόντου, ὁ ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος, θεόθεν ἀναλαβὼν τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐπαρχίαν καὶ τοὺς οἴακας αὐτῆς πνεύματι ἁγίῳ ἐγχειρισθείς, ἤρεσεν αὐτῷ φιλαγάθως, καὶ ὡς εἰπεῖν φιλοθέως μᾶλλον ἢ φιλανθρώπως, ἑκουσίᾳ βουλῇ καὶ αὐθαιρέτῳ γνώμῃ καὶ προαιρέσει, τοὺς πατέρας ὁρῶν πενθοῦντας καὶ σκυθρωπάζοντας ἐπὶ τῇ κατειληφυίᾳ αὐτοὺς στερήσει, τὸ διεστὸς [4]) συνάψαι καὶ τὸ πόρρω ἐγγὺς ποιῆσαι καὶ ἴαμα ἐπινοῆσαι τῇ περὶ ταῦτα νοσηλείᾳ[5]) ἀνάλογον, οἷα φιλόστοργος πατήρ. Καὶ

1) ἀπορροῆς Γ.

2) Πανταχοῦ ἔχει ὁ Γ. τὸ κακόζηλον Ἀνδριανούπολις.

3) τῆς μεγάλης Γ.

4) διεστὼς Γ.

5) προηλεία Γ. καὶ ἐν ὑποσημ. νοσηλείᾳ ; ; (sic).

δὴ τὸ διαληφθὲν τοῦτο μετόχιον, τὸ [πρὸ] μικροῦ ἐκσπασθὲν [1]) τῆς συναφείας καὶ ὑποταγῆς τῆς ἐπισήμου Λαύρας, εἰς τὴν προτέραν αὐτῆς ἕνωσιν ἐπανήγαγε καὶ δι' ἀρχιερατικοῦ αὐτοῦ γράμματος εἰς ἣν ἔσχον πρότερον συμφυΐαν ἀποκατέστησε καὶ κατησφαλίσατο δι' οἰκειοχείρου αὐτοῦ ὑπογραφῆς, καὶ ἀφῆκε τὸ μετόχιον τοῦτο ὡς καὶ πρότερον. ὑποταγῆς δὲ λόγῳ καὶ εὐπειθείας σημείῳ ἔστερξαν καὶ ὑπέσχοντο πάντες οἱ ἀπὸ τῆς μεγάλης Λαύρας πεμφθέντες ἐν τῷ αὐτῷ μετοχίῳ πατέρες ὡς ἐκ προσώπου πάσης τῆς ἐκείνων συνάξεως, ἀποδιδόναι καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἄσπρα χιλιάδας τρεῖς, ὃ ἐστιν ἐτήσιον ἢ ἐμβατοίκιον, καὶ διάγειν μετ' αὐτοῦ εἰρηνικῶς τοῦ λοιποῦ, μνημονεύειν τε καὶ τοῦ κανονικοῦ αὐτοῦ ὀνόματος, τελουμένων τῶν θείων καὶ ἱερῶν προσευχῶν. Ἐντεῦθεν καὶ τούτων δεηθέντων τῆς παρ' ἡμῶν ἐπικυρώσεώς τε καὶ ἀσφαλείας καὶ ἀμεταπτώσεως, ἐφ' οἷς ἔστερξάν τε καὶ ὑπέσχοντο, τὴν αἴτησιν αὐτῶν ἡ μετριότης ἡμῶν ἀποδεξαμένη ὡς εὔλογον οὖσαν καὶ δικαίαν καὶ εὐπρόσωπον, γράφει συνοδικῶς καὶ διὰ τοῦ ἡμετέρου τούτου πατριαρχικοῦ συγιλλιώδους γράμματος ἐν ἁγίῳ παρακελεύεται πνεύματι, γνώμῃ τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ἡ ἐκκλησία αὕτη ἡ ἐπ' ὀνόματι τιμίῳ ἐξυμνουμένη τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου, ἡ ἔνδον οὖσα τῆς Ἀδριανουπόλεως, μετὰ καὶ τῆς περὶ αὐτὴν ἐνορίας καὶ τῶν λοιπῶν προσόντων αὐτῇ καὶ ἀφιερωμάτων, εἴη καὶ λέγοιτο μετόχιον τῆς διαληφθείσης σεβασμίας βασιλικῆς καὶ πατριαρχικῆς μεγαλωνύμου [2]) μονῆς τῆς Λαύρας δεσποζόμενον καὶ διοικούμενον ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτῆς πεμπομένων ἐκεῖθεν κατὰ τὴν συνήθειαν αὐτῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν αὐτὴν τοῦ ἁγίου Στεφάνου, ἀνθρώπων ἰδίων, παρεχομένων εὐπειθῶς τὸ κατ' ἔτος ἐμβατοίκιον, ὡς εἴπομεν, τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας καὶ ἐνορίας πρὸς τὸν κατὰ τόπον διαληφθέντα μητροπολίτην ἱερώτατον Ἀδριανουπόλεως κὺρ **Νεόφυτον** νῦν καὶ τὸν μετ' αὐτὸν κατὰ καιροὺς [3]) ἐσόμενον, ἄσπρα χιλιάδας τρεῖς σῶα καὶ ἀνελλιπῆ ἀναντιρρήτως καὶ ἀπροφασίστως, καὶ μνημονεύοιτο ὑπ' αὐτῶν τὸ ἀρχιερατικὸν αὐτοῦ ὄνομα, ὡς ἔθιμον καὶ κανονικὸν ὑπάρχει, παρὰ [4]) μηδενὸς τῶν ἱερωμένων ἢ λαϊκῶν τολμῶντος ἐναντιωθῆναι καὶ ἀντειπεῖν ὅλως καὶ ἀντιπρᾶξαι τῇ ἡμετέρᾳ ταύτῃ πατριαρχικῇ καὶ συνοδικῇ ἀποφάσει, ἐν ἐπιτιμίῳ φρικτῷ παιδείας, ἀργίας τε καὶ ἀφορισμοῦ ἀλύτου, πατρικῶν τε καὶ συνοδικῶν ἀρῶν. Ὅθεν ἀπελύθη

1) ἀποσπασθὲν Γ.
2) μεγαλωνύμου λείπ. Γ.
3) κατὰ καιρὸν Γ.
4) παρὰ λείπ. Γ.

καὶ τὸ παρὸν συνοδικὸν σιγιλλιῶδες γράμμα, εἰς βεβαίωσιν καὶ ἐπικύρωσιν καὶ μόνιμον ἀσφάλειαν τῆς εἰρημένης ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Στεφάνου, πρὸς τὴν ἁγιώνυμον Λαύραν, ἐπὶ τῷ εἶναι ὑπ᾿ αὐτὴν ἀναφαιρέτως καὶ ἀναποσπάστως, ἕως οὗ ὁ ἥλιος ἐφορᾷ τὰ πάντα ἀναντιρρήτως καὶ ἀναμφιλέκτως.—Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αχνα΄. ἰουλλίῳ ἰνδικτιῶνος δ΄.

Ἰωαννίκιος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

† Ὁ Ἡρακλείας ***Μελέτιος***, † ὁ Κυζίκου ***Ἄνθιμος***, † ὁ Λαρίσσης ***Παΐσιος***, † ὁ Φιλιππουπόλεως ***Γαβριήλ***, † ὁ Κασσανδρείας ***Θεοφάνης***, † ὁ Νεοκαισαρείας ***Σαμουήλ***, † ὁ Νικομηδείας ***Κύριλλος***, † ὁ Προύσσης ***Κλήμης***, † ὁ Νικαίας ***Πορφύριος***, † ὁ Ἄρτης ***Γαβριήλ***, † ὁ Μηδείας ***Χριστόφορος***, † ὁ Χίου ***Παρθένιος***, † ὁ Ἀδριανουπόλεως ***Νεόφυτος***, † ὁ Τυρνόβου ***Διονύσιος***, † ὁ Θεσσαλονίκης ***Θεόκλητος***, † ὁ Διδυμοτείχου ***Ἰάκωβος***, † ὁ Σηλυβρίας ***Μελέτιος***, † ὁ Ἀγαθουπόλεως ***Φιλόθεος***, † ὁ Τζίας καὶ Θερμίων ***Γερμανός***.

Σημ. Ἡ κυανῆ μεταξίνη μήρινς σώζεται εἰς ἀρίστην κατάστασιν.

Η΄. Σιγίλλιον μεμβράινον 0,61×0,55 ἔτους 1653. [1])

† ***Ἰωαννίκιος*** ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης· [2])

«Ἠγάπησα εὐπρέπειαν οἴκου Θεοῦ καὶ τόπον σκηνώματος δόξης σου», φησὶν ὁ ἱεροψάλτης Δαβίδ· καὶ ἔστι μὲν ἀληθῶς κατὰ πρῶοον καὶ ἐξαίρετον τρόπον εὐπρέπεια οἴκου Θεοῦ πᾶσαι αἱ ἱεραὶ τελεταὶ καὶ αἱ προσαγόμεναι ἐν θυσιαστηρίῳ λογικαὶ λατρεῖαι καὶ θυσίαι ἀναίμακτοι τῷ πατρὶ τῶν φώτων, ἐπὶ μνήμῃ μὲν τῶν φρικωδεστάτων ἐκείνων ὁμοῦ [3]) καὶ σωτηριωδῶν παθῶν τοῦ κυρίου ἡμῶν, ἐπ᾿ ἐξιλεώσει [4]) δὲ τῶν ἡμαρτημένων τῷ βίῳ· ἑπομένως δὲ καὶ κατὰ δεύτερον λόγον καὶ ἡ περὶ τοὺς ἱεροὺς σηκοὺς ὑλική τε καὶ σωματικωτέρα διακόσμησις, ἀνέγερσις τε καὶ ἀνακαίνισις, εὐπρέπεια οἴκου θεοῦ εἰκότως προσαγορεύοιτο. μισθὸς δὲ

---

1) Ἡ σφραγὶς μεγάλη καὶ ἡ κυανῆ μήρινς παχεῖα καὶ ἄριστα διατηρουμένη.

2) Τὸ σιγίλλιον τοῦτο ἐδημοσιεύθη ἐκ τοῦ κώδικος Φωτίου τοῦ Κυπρίου ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Γεδεὼν ἐν τῷ μνημονευθέντι βιβλιαδίῳ, Γράμματα ἐξ Ἀδριανοῦ πόλεως σ. 79—81, ἀλλ᾿ ἐκεῖ ἐκτὸς τῶν ἄλλων παραλείψεων, δὲν ὑπάρχει καὶ τὸ σπουδαιότερον μέρος, ἡ κυρία ὑπόθεσις καὶ αἱ ὑπογραφαὶ τῶν ἀρχιερέων. Τὰς διαφορὰς δὲ δηλοῦμεν καὶ ἐνταῦθα διὰ Γ.

3) ὁμοῦ λείπ. Γ.

4) ἐξιλεώσει Γ. λείπ. ἐπί.

τοῖς διὰ φροντίδος ἔχουσι ἑκατέροις [1]) τὸ μήποτε συναπωλέσθαι [2]) τὰς ψυχὰς αὐτῶν μετὰ ἀσεβῶν, ἀλλ' ἐν βί[βλ]ῳ ζωῆς τὰ ὀνόματα αὐτῶν γεγραμμένα τυγχάνειν· καὶ γὰρ ὁ αὐτὸς προφήτης κατὰ συνακολούθησιν ὡς ἐπὶ ὑποσχέσει τῶν τοιούτων εὐπρεπειῶν ἀντιμισθίαν αἰτουμένοις εἴρηκε: «μὴ συναπολέσῃς μετὰ ἀσεβῶν [3]) τὴν ψυχήν μου».

Πᾶσι μὲν οὖν ἁπλῶς εὐσεβεῖν αἱρουμένοις ἀναγκαιότατον [4]) ἡ τῶν ἱερῶν καταγωγίων καὶ εὐκτηρίων τοῦ θεοῦ οἴκων εὐπρέπεια καὶ ἀνακαίνισις, εἴτε τὴν ἐπ' ἐξιλεώσει ἡμαρτημένων προσφερομένην τῷ θεῷ πνευματικωτέραν καὶ μυστικωτέραν ἐννοίῃ τις, εἴτε τὴν ἐπ' ἀπολυτρώσει τοῦ μὴ συναπολέσθαι ψυχὴν μετὰ ἀσεβῶν ὑλικωτέραν καὶ ἐξωτερικὴν γινομένην. ἡμῖν δὲ μάλιστα πάντων τοῖς τὸν οἰκουμενικὸν λαχοῦσι διέπειν θρόνον ὡς ἐξαιρέτως προσαγωγοῖς τοῖς ἐνδοτέρας [5]) καὶ μεγαλοπρεποῦς λατρείας τῷ πατρὶ τῶν ὅλων, φροντιστέον καὶ τῆς ἑτέρας [6]), ὡς εἴρηται, εὐπρεπείας τῶν σεβασμίων τοῦ θεοῦ οἴκων, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πάντας πάσαις ἀνάγκαις πρὸς τοῦτο παροτρυντέον, ὥστε τρόπους τοὺς μὲν συνιστᾶν, τοὺς δὲ καὶ ἐπινοεῖν ἐπὶ εὐπρεπείᾳ καὶ καλλωπισμῷ τούτων, ἀφ' ὧν ψυχικὴ προσπορίζεται σωτηρία. Τοίνυν καὶ ἐν τῇ μητροπόλει Ἀδριανουπόλεως ὑπάρχει ναὸς τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου, ἐν ᾧ τελεῖται μὲν ἡ μυστικὴ εὐπρέπεια τῶν ἱερῶν τελετῶν, καλλωπίζεται δὲ ταῖς ἔξωθεν εὐπρεπείαις τῇ δαπάνῃ τῶν ἀφιερωθέντων παρὰ τῶν εὐσεβῶν καὶ ἀφιερουμένων πραγμάτων, κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων, ὅντινα ναὸν ὁ ἱερώτατος ἤδη μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος παντὸς Αἱμημόντου ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος [7]) κὺρ **Νεόφυτος** φιλανθρωπευσάμενος δέδωκε τῇ ἁγίᾳ καὶ σεβασμίᾳ μονῇ τῆς Λαύρας, ἐπὶ τῷ ψάλλειν ἐν αὐτῷ δηλαδὴ τοὺς πεμπομένους παρὰ τῆς ἱερᾶς μονῆς ὁσιωτάτους πατέρας καὶ συνάγειν καὶ καρποῦσθαι τὰ εἰσερχόμενα ἐνοριακὰ εἰσοδήματα, ὡς καὶ τοὺς λοιποὺς ἱερεῖς τοὺς ψάλλοντας ἐκκλησίας [8]) ἐν Ἀδριανουπόλει δι' ἐμβατοικίου, ἥν τινα δόσιν αὐτός τε διὰ γράμματος οἰκείου ἐβεβαίωσε, καὶ ἡμεῖς ὡσαύτως γράμμασι πατριαρχικοῖς συνοδικοῖς κατη-

---

1) ἑκατέρων Γ.
2) συναπολέσθαι Γ.
3) τὰς ψυχὰς αὐτῶν μετὰ ἀσεβῶν—μὴ συναπολέσῃς, ἤτοι τρεῖς σειραὶ λείπ. Γ.
4) ἀναγκαιότατον λείπ. Γ.
5) εὐδοξίας Γ.
6) ἑδραίας Γ.
7) ὑπέρτιμος—μετριότης λείπ. Γ.
8) Ὁ Γ. διορθ. ἐπ' ἐκκλησίας, κακῶς βλ. κατωτέρω.

σφαλίσαμεν καὶ ἐπεκυρώσαμεν. λαμβάνειν μὲν δηλονότι τὰ ἀνήκοντα τοῖς ἱερεῦσι δικαιώματα διαπαντὸς τὴν μονήν, χεῖρας δὲ μὴ ἐκτείνειν τοῖς μὴ προσήκουσι, ἀλλ' ἔχειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Στεφάνου τὰ ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ διδόμενα καὶ ἀφιερούμενα παρὰ τῶν χριστιανῶν, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν συναγόμενα εἰσοδήματα καταναλίσκεσθαι εἰς ἀναγκαίας χρείας αὐτοῦ καὶ εὐπρέπειαν, τῶν πατέρων. Ὡς ἔγνωσται δι' ἀναφορᾶς τῶν ἐνοριτῶν τῆς ἐκκλησίας ταύτης τοῦ ἁγίου Στεφάνου μὴ ἀρκουμένων τοῖς οἷς προσήκει αὐτοῖς ψαλτικοῖς τε καὶ τοῖς ἄλλοις εἰσοδήμασιν, ἀλλὰ τρόπῳ πλεονεξίας χρωμένων λαμβάνουσι καὶ τὰ εἰσοδήματα τῶν ἀφιερωμάτων τῆς ἐκκλησίας, ἐνοίκια δηλονότι ἐργαστηρίων καὶ οἰκιδίων καὶ ἄλλα διδόμενα παρὰ τῶν χριστιανῶν τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ εἰς ὄνομα τοῦ ἁγίου Στεφάνου, συναγόμενά τε καὶ φυλαττόμενα πρὸς καλλωπισμὸν τῆς ἐκκλησίας καὶ ἄλλων ἀναγκαίων ὑποθέσεων ἐν καιροῖς χρειώδεσιν· ὅθεν καὶ ἐζήτησαν παρ' ἡμῶν γράμματα οἱ ἐκ τοῦ ῥουφετίου τῶν ἀμπατζήδων ἐνορῖται καὶ ἐπίτροποι τῆς ἐκκλησίας διορίζοντα διακεκριμένως τά τε ἀνήκοντα τῇ σεβασμίᾳ μονῇ εἰσοδήματα καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ, ὥστε [1]) μήτε τοὺς πατέρας ζημιοῦσθαι τὰ ἀνήκοντα μήτε τὴν ἐκκλησίαν στερίσκεσθαι τῶν προσηκόντων αὐτῇ δικαίων, ἀλλ' ἔχειν καὶ ἀπολαμβάνειν ἑκατέρους τὰ ἁρμόζοντα δίκαια [2]).

Τούτου χάριν ἡ μετριότης ἡμῶν δεξαμένη τὴν αἴτησιν αὐτῶν ὡς εὔλογον καὶ δικαίαν καὶ θεῷ φίλην, ἅτε φροντίζουσα τῆς εὐπρεπείας τῶν ἱερῶν οἴκων καὶ τῆς ἐπιδόσεως αὐτῶν καὶ αὐξήσεως γράφει καὶ ἀποφαίνεται μετὰ τῆς ἱερᾶς τῶν ἀρχιερέων συνόδου [3]), τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα οἱ μὲν πεμπόμενοι παρὰ τῆς ἁγίας καὶ σεβασμίας μονῆς τῆς Λαύρας ὁσιώτατοι πατέρες ἐπὶ τῷ ψάλλειν τὴν ἐκκλησίαν [4]) ταύτην τοῦ ἁγίου Στεφάνου λαμβάνειν καὶ καρποῦσθαι τὰ διδόμενα παρὰ τῶν χριστιανῶν λειτουργικά, σαραντάρια, τοὺς ἡμίσεις δίσκους τῶν ζητιῶν, τὰ ψαλτικὰ τῶν λειψάνων, τῶν μνημοσύνων, τῶν στεφανωμάτων, τῶν βαπτισμάτων, τῶν ἁγιασμῶν, τὴν κηροδοσίαν καὶ τριακόσια ἄσπρα ἀπὸ τῆς ζητίας τοῦ κηρίου τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου,

---

1) Καὶ εὐπρέπειαν τῶν πατέρων, Γ.

2) ὥστε λείπ. Γ.

* Ἐν τῷ σιγιλλίῳ τούτῳ παρουσιάζεται ἡ ἐπιτροπὴ τῶν ἀμπατζήδων ὡς ἐνδιαφερομένη διὰ τὰ ἐσωτερικὰ τοῦ μετοχίου, καὶ αὕτη ἐπεζήτησε τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ τοῦ σιγιλλίου. οὕτω κατεστρέφετο ἡ ἔννοια τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν Λαυριωτῶν καθισταμένων ἁπλῶν ἐφημερίων.

3) Τὰ ἐφεξῆς μέχρι τέλους λείπ. Γ.

4) Ψάλλειν τὴν ἐκκλησίαν, ἐκ τῆς δημώδους ὅπως δουλεύω ἢ ὑπηρετῶ τὴν ἐκκλησίαν, τὸν θεόν, τὸν ἀφέντην κτλ. οὕτω καὶ τραγουδῶ, χορεύω σπῆτι.

καὶ ἑκατὸν εἴκοσι ἄσπρα ἀφ' ἑκάστης προθέσεως τῶν διδομένων ἕνεκεν τῶν θαπτομένων ἐν τῇ αὐλῇ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τὰ πεντάρια κηρία τὰ συναγόμενα ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ἀρκεῖσθαι τούτοις, ὡς καὶ τοὺς λοιποὺς ἱερεῖς τοὺς ψάλλοντας δι' ἐμβατοικίου ἐκκλησίας ἐν τῇ Ἀδριανουπόλει, καὶ μὴ ἐνοχλεῖν πλεονεκτικῶς τῇ τε ἐκκλησίᾳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ταύτης, ὅπερ ἀλλότριον πᾶσι χριστιανοῖς ἐξαιρέτως τοῖς ἱερωμένοις καὶ μονάζουσι. τοὺς δὲ ἀδελφοὺς τῆς ἐκκλησίας βουλόμεθα ἐξ ἀποφάσεως καταστῆσαι παγκάρειον καὶ ἐπιτρόπους μετ' εἰδήσεως τοῦ ἀρχιερέως, ἀνθρώπους θεοσεβεῖς καὶ διοικεῖν τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τὴν ἀρχαίαν τάξιν καὶ συνήθειαν καὶ τῶν λοιπῶν ἐν Ἀδριανουπόλει ἐκκλησιῶν, καὶ φυλάττειν καὶ διασώζειν πάντα τὰ ἀφιερωθέντα καὶ ἀφιερούμενα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἀμείωτα καὶ ἀνεκποίητα, κινητά τε καὶ ἀκίνητα; καὶ συνάγειν καὶ παραλαμβάνειν τὰς μισθώσεις τούτων καὶ τὰ ἐνοίκεια τῶν ὀνταδίων, τῶν ἐργαστηρίων καὶ τοῦ καπηλίου μέχρις ὀβολοῦ ἐπί τε βελτιώσει καὶ εὐπρεπείᾳ τῆς ἐκκλησίας. Ὡσαύτως καὶ τὰ εἰσερχόμενα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κηρία δι' ὅλου τοῦ ἔτους καὶ ἔλαιον καὶ προθέσεις, πλὴν τῶν ἑκατὸν εἴκοσι ἄσπρων μιᾶς ἑκάστης, ὡς προείρηται, καὶ τοὺς ἡμίσεις δίσκους καὶ τὰ ἀργυρᾶ εἴδη, καὶ παρακατέχειν ταῦτα καὶ ἀναλίσκειν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν φόβῳ θεοῦ καὶ ἀδόλῳ συνειδήσει, καὶ μήτε τοὺς πατέρας ζητεῖν τι παρὰ τὰ διωρισμένα, μήτε τοὺς ἀδελφοὺς καὶ ἐπιτρόπους τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἑκατέρους ἀρκεῖσθαι καὶ στέργειν καὶ μένειν, οἷς γράφομεν καὶ ἐντελλόμεθα, ἄνευ προφάσεώς τινος καὶ ματαιολογίας καὶ φιλονικείας ἀλόγου, ἐχόντων πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν φόβον τοῦ θεοῦ καὶ τὴν δικαιωσύνην αὐτοῦ. Καὶ ἡ φερομένη ἐκείνη ἀπόφασις ἔν τε τοῖς τοῦ ἀρχιερέως γράμμασι καὶ τοῖς πατριαρχικοῖς, διαλαμβάνουσα τὰ ἐνοίκεια τῶν ὀ[ν]τάδων καὶ ἐργαστηρίων καὶ τοῦ καπηλείου καὶ τὰ ἀφιερώματα λαμβάνειν τοὺς πατέρας τῆς μονῆς, ὡς κατὰ συναρπαγὴν καὶ μὴ ἐσκεμμένως εἰσενεχθεῖσα καὶ ἐγχαραχθεῖσα ἔστω ἄκυρος ὡς παράλογος· τὰ γὰρ κατ' ἀπάτην καὶ συναρπαγὴν πραττόμενα οὐ χρόνοις, οὐ τόποις, οὐ γράμμασι βεβαιοῦνταί ποτε, ἀλλὰ λαμβανέτωσαν ταῦτα οἱ ἐπίτροποι καὶ καταναλισκέτωσαν εἰς χρειώδεις ὑποθέσεις τῆς ἐκκλησίας ὡς δίκαιον, τοὺς δὲ πατέρας μακρὰν τούτων ἀπέχειν, ὡς τελείως αὐτοῖς μὴ προσηκόντων. Οὕτως ἀπεφηνάμεθα καὶ οὕτω βουλόμεθα γενέσθαι ἐξ ἀποφάσεως, μὴ τολμῶντος μήτε τοῦ ἤδη ἱερωτάτου μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως, μήτε τῶν μετέπειτα γενησομένων τινὸς ἀνατρέψαι ἢ ἀθετῆσαι τὶ τῶν συνοδικῶς ἀποφανθέντων ἐνταῦθα, ἢ ἄδειαν δοῦναι ζητεῖν τοὺς πατέρας τὰ ῥηθέντα ἐνοίκεια ὡς χαριζόμενος αὐτοῖς ἐν βάρει ἐπιτιμίου καὶ παιδείας τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰ κατὰ συναρπαγήν ἢ λήθην ἢ τρόπῳ δυναστείας καὶ βίας ἐξωτέρας συμβάλῃ δοθῆναι ἕτερον γράμμα κατὰ τούτου ἄκυρον εἴη καὶ ἀνίσχυρον καὶ ἀντ' οὐδενὸς λογιζόμενον, ὡς παράλογον

καὶ βίαιον μόνου δὲ τοῦ παρόντος ἡ ἰσχὺς ἔστω καὶ τὸ ἀμετάτρεπτον καὶ ἀμετάθετον καὶ ἀπαράβατον παρὰ παντὸς προσώπου εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα. Ὅστις δ' ἂν διανοηθείη ἀθετῆσαι ἢ ἐναντιωθῆναι ἢ παραβῆναι ταύτην τὴν ἡμετέραν πατριαρχικὴν συνοδικὴν ἀπόφασιν ἢ συνηγορῆσαι τοῖς ἐναντιουμένοις, ὁ τοιοῦτος τῶν ἱερωμένων ὢν τῶν πατέρων τῆς ἁγίας Λαύρας, ἀργὸς εἴη πάσης ἱεροπραξίας καὶ ἐστερημένος τῆς πνευματικῆς διαγωγῆς, ὡς ἄξιος τελείας καθαιρέσεως, τῶν ἰδιωτῶν δὲ ἢ λαϊκῶν ὡς φιλοτάραχος καὶ ἐχθρὸς τοῦ δικαίου ἀφωρισμένος εἴη παρὰ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ζωοποιοῦ καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτος αἰωνίως καὶ ἡ μερὶς αὐτῶν μετὰ τοῦ προδότου Ἰούδα καὶ τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ὑπόδικος καὶ κατακεκριμένος μετὰ τῶν σταυρωσάντων τὸν κύριον· καὶ γὰρ εἰς τὴν περὶ τούτου δήλωσιν καὶ βεβαίωσιν ἐγράφη τὸ παρὸν πατριαρχικὸν σιγιλλιῶδες γράμμα ἐν μεμβράναις καὶ ἐδόθη τοῖς ἀδελφοῖς τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Στεφάνου, ἐν ἔτει ͵αχνγʹ μηνὶ δεκεμβρίῳ, ἰνδικτῶνος ζης.

† *Ἰωαννίκιος* ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

† ὁ Καισαρίας ***Ἄνθιμος***, † ὁ Ἡρακλείας ***Μεθόδιος***,[1]) † ὁ Κυζίκου ***Ἄνθιμος***, † ὁ Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης ***Γαβριήλ***, † ὁ Χαλκηδόνος ***Γαβριήλ***, † ὁ Νικομηδείας ***Κύριλλος***, † ὁ Ἀδριανουπόλεως, ***Νεόφυτος***, † ὁ Προύσης ***Κλήμης***, † ὁ Φιλιππουπόλεως ***Γαβριήλ***, † ὁ Διδυμοτείχου ***Ἰάκωβος***, † ὁ Ἀγχιάλου ***Ἰωακείμ***, † ὁ . . . . . . ***Θεοδόσιος***, † ὁ μέγας χαρτοφύλαξ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ***Δημήτριος***.

† ὁ μέγας ῥήτωρ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ***Ἰωάννης***.
† τῆς μεγάλης ἐκκλησίας πρωτέκδικος.
† Λογοθέτης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ***Ἰωάννης***.
† Ὑπομνηματογράφος » » ***Κωνσταντῖνος***.
† μικρὸς ῥήτωρ » » ***Δημήτριος***[2]).

Θʹ. Πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα χαρτῷον 0,575 X 0,428, ἔτους 1672.

† ***Διονύσιος*** ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

---

1) Κακῶς ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Γεδεὼν ἐν Κανον. Διάταξ. Βʹ (Κ)πολις 1889) σ. 389 Μελέτιος, ἐνῷ ἐν τῷ Αʹ τόμῳ, σ. 54 τὸ ὀρθὸν Μεθόδιος.
2) Τὸ σιγίλλιον τοῦτο ἀναφέρεται καὶ ἐν Μεσ. βιβλ. Γʹ, Σάθα, σ. 588.

† Τῶν κατὰ καιροὺς πραττομένων ἀνθρώποις ἀεὶ πρὸς τὴν ἀνήκουσαν ἑαυτοῖς ἀναφερομένων προσηκόντως ἀρχήν, κἀκεῖθεν τὸ ἐντελὲς εἰς ἰδίαν προσποριζομένην ἐμπέδοσιν, ὃ καὶ κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην θέον ἐστὶν αὐτοῖς ἐπιγίνεσθαι· καὶ γὰρ ἄλλως ἀτελῆ καὶ ἀβέβαια μένουσιν. ὅσα μὲν τούτων τῆς κοινῆς πέφυκε πολιτείας ὑπὸ τῆς κατὰ κόσμον ἀρχῆς φιλεῖ δὴ <καὶ> κρατύνεσθαι· ὅσα δ' αὖ πάλιν πρὸς τὴν ἱερὰν ἐπιτείνει κατάστασιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς προστασίας ὄντα μερίς, ὑπ' αὐτῆς ταύτης καὶ διοικεῖται πάντως καὶ διεξάγεται καὶ τὸ κῦρος λαμβάνει καὶ τὴν στερέωσιν. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος παντὸς Αἱμημόντου, ὁ ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος κὺρ **Νεόφυτος**, ἔχων ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου ἐνδόξου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου, ἔνδον τῆς πολιτείας Ἀδριανουπόλεως, ἡ μὲν ἱερότης αὐτοῦ βούλεται εἰσάγειν καὶ ἐξάγειν ἱερεῖς ἐν αὐτῇ κατ' ἰδίαν ἐκλογὴν καὶ λαμβάνειν τὸ κατ' ἔτος ἐμβατοίκιον αὐτοῦ ἐκ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας κατ' ἀναλογίαν τοῦ εἰσοδήματος αὐτῆς, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν εἰς κυβέρνησιν τῶν ἐξόδων καὶ ἀρχιερατικῶν ὑποθέσεων αὐτοῦ, οἱ δὲ ψάλλοντες ταύτην ἱερομόναχοι ἀπὸ τῆς ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ ὄρει μονῆς τῆς Λαύρας ἀπαναίνονταί πως τὴν ἀφ' ἱκανοῦ ἀπότισιν τοῦ ἐμβατοικίου καὶ δέονται διὰ μετρίας τινὸς δόσεως ἱκανοποιεῖν καὶ ἐξευμενίζειν αὐτὸν τοῦ μὴ ἀφίστασθαι τῆς ἐκκλησίας, δικαιολογούμενοι δῆθεν ἔχειν αὐτὴν ὡς μετόχιον αὐτῶν πρὸ χρόνων τινῶν ἐλευθερίας ἠξιωμένον, ὅπερ ἡ ἱερότης αὐτοῦ καθάπαξ ἀνασκευάζει διὰ πατριαρχικῶν σιγιλλιωδῶν γραμμάτων καὶ χοτζετίων διαφόρων καὶ ἄλλων παμπόλλων ἐγγράφων βασιλικῶν χαρτώων, ἅτε πολλάκις ἀγωγῆς κινηθείσης περὶ αὐτῆς καὶ ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τῆς μητροπόλεως ἀντικατασταθείσης, ὡς ἐνοριακῆς αὐτῆς ἄνωθεν, καθὰ διαλαμβάνουσι τὰ φαινόμενα παρ' αὐτῆς γράμματα. Τέως παραγεγονότων τῶν Λαυριωτῶν πατέρων εἰς τὰ ὧδε καὶ καταλαβόντων τὴν ἀρχιερωσύνην αὐτοῦ συνδιαιτωμένην ἡμῖν ἐπὶ διασκέψει καὶ διοικήσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων καὶ προσπεσόντων αὐτῷ καὶ δεηθέντων συγκαταβῆναι τὴν γνώμην καὶ φιλανθρωπευθῆναι περὶ αὐτούς, καὶ τῆς μὲν ἐκκλησίας μὴ μετακινῆσαι, ἀλλ' ἀφιέναι μένειν ἐν αὐτῇ ὡς εὑρέθησαν, παραιτηθέντα δὲ τὸ ἐπὶ πλέον δεχθῆναι μετ' εὐμενείας καὶ τὸ ὀλίγον ὑπὲρ ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας, σὺν αὐτοῖς τε καὶ πολλῶν τῶν ὑπερεχόντων προσώπων μεσιτευσάντων καὶ ἀξιωσάντων κατανεῦσαι τῇ παρακλήσει τῶν μοναζόντων, ἔκλινε μᾶλλον ἀπὸ καλοθελήσεως αὐτοῦ ἢ μεσιτείας καὶ προέβη μεταξὺ αὐτῶν συμφωνία, στερκτὴ τοῖς μέρεσιν ἀμφοτέροις, ὅπως παρέχωσι τῇ αὐτοῦ ἱερότητι κατ' ἔτος ἀντὶ ὀκτὼ χιλιάδων ἄσπρων ἐμβατοικίου λόγῳ καὶ εὑρίσκονται ψάλλοντες, ὡς καὶ πρότερον ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἀμετακινήτως, μετὰ

εἰρήνης καὶ ὑποταγῆς καὶ εὐπειθείας καὶ συντηρήσεως τῶν ἀνηκόντων ἀξιωμάτων καὶ προνομίων αὐτῷ τῷ κατὰ τόπον ἀρχιερεῖ καὶ προστάτῃ τῆς ἱερᾶς αὐτῆς μητροπόλεως μνημονεύοντες τοῦ κανονικοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς καὶ πειθόμενοι καὶ ὑποτασσόμενοι αὐτῷ, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἱερεῖς τῶν ἐκκλησιῶν τῆς μητροπόλεως αὐτοῦ καὶ χάριν ὁμολογεῖν αὐτῷ τῆς πρὸς αὐτοὺς συγκαταβασεως αὐτοῦ καὶ φιλανθρωπίας, ἥν περ συμφωνίαν ἐδεήθησαν οἱ πατέρες βεβαιωθῆναι καὶ παρ' ἡμῶν διὰ πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ γράμματος ἐπὶ κρείττονι ἀσφαλείᾳ. Τούτου χάριν τὴν αἴτησιν αὐτῶν ἀποδεξάμενοι δεκτέαν οὖσαν καὶ εὔλογον γράφομεν καὶ ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς, γνώμῃ καὶ τῶν παρευρεθέντων ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ἡ συμφωνία αὕτη ἔχῃ τὸ κῦρος ἀναντιρρήτως καὶ τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ βέβαιον εἰς τὸ ἑξῆς, καὶ τὸ ἀμετάτρεπτον. καὶ οἱ μὲν ἱερεῖς, οἱ Λαυριόται, μένοντες ἐν τῇ ὑποσχέσει αὐτῶν ταύτῃ ἀμεταθέτως ὀφείλωσι παρέχειν κατ' ἔτος τῷ ἱερωτάτῳ μητροπολίτῃ 'Αδριανουπόλεως τὴν συμπεφωνηθεῖσαν (sic)[1]) καὶ διορισθεῖσαν ποσότητα τῶν ὀκτὼ χιλιάδων ἄσπρων σῶαν, ἀνελλειπῆ, χωρίς τινος ἀντιλογίας καὶ προφάσεως, καὶ εὑρίσκεσθαι ὡς καὶ πρότερον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ψάλλειν, ὡς εἰώθασι, καὶ μνημονεύωσι τοῦ κανονικοῦ ὀνόματος τοῦ ἀρχιερέως καὶ πείθωνται καὶ ὑποτάσσωνται αὐτῷ, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἱερεῖς τῶν ἐκκλησιῶν, ἡ δὲ ἱερότης αὐτοῦ ἀξιοπρεπῶς τηροῦσα τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ ἀπαράλλακτον, λαμβάνῃ παρ' αὐτῶν τὰς ὀκτὼ χιλιάδας τῶν ἄσπρων κατ' ἔτος, ἄλλην ἐπαύξησιν μὴ ἐπιτιθέμενος τῇ ποσότητι μηδὲ εἰς πλέον ἐκτείνειν τὸν ἀριθμὸν τῶν ὀκτὼ χιλιάδων ἄσπρων αὐτῶν, καὶ φυλάττωνται τὰ συμπεφωνημένα ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἀμετάθετα κατὰ τὸ πρέπον καὶ δίκαιον· ἡ γὰρ ἀθέτησις τῆς οἰκειοθελοῦς συμφωνίας καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώποις κατέγνωσται, καὶ εἰς οὐδὲν ἀγαθὸν συντελεῖ· ὅθεν εἰς ἔνδειξιν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν πατριαρχικὸν συνοδικὸν ἐπιβεβαιωτήριον γράμμα πρὸς ἐμπέδοσιν καὶ ἀσφάλειαν τῆς συμφωνίας καὶ ἐδόθη τοῖς εἰρημένοις Λαυριόταις πατράσιν. ,αχοβ', ἐν μηνὶ ἰουνίου α', ἰνδικτιῶνος ιης. [2])

† ὁ Ἡρακλείας **Βαρθολομαῖος**, † ὁ Κυζίκου **Μητροφάνης**, † ὁ Νικομηδείας **Νεόφυτος**, † ὁ 'Αδριανουπόλεως **Νεόφυτος**, † ὁ Σερρῶν **Κύριλλος**, † ὁ Δρύστρας **Μακάριος**, † ὁ Τυρνόβου **Γεράσιμος**, † ὁ 'Αθηνῶν **Ἄνθιμος**, † ὁ Φιλιππουπόλεως **Γαβριήλ**, † ὁ Ἄρτης **Βαρθολομαῖος**, † ὁ Δέρκων **Χρύσανθος**.

---

1) συμπεφωνηθεῖσαν, κατὰ τὸν μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ Ὁμηρ. ἀόρ. Ἰλ Ι 705 τεταρπόμενοι· ἀλλ' εἶναι ζήτημα, ἂν ὁ γράφων ἐγνώριζε τὸν Ὅμηρον.

2) Ἡ μηνολογία ἰδιοχείρως ὑπὸ τοῦ πατριάρχου, ὡς εἴθισται, δι' ὑπερμεγέθων γραμμάτων 0,9 τοῦ μέτρου.

Ι΄. Γράμμα χαρτῷον 0,34Χ0,23.

τοῦ Ἀδριανουπόλεως Ἀθανασίου 1710.

† Διὰ τοῦ παρόντος γράμματος δηλοποιεῖται, ὅτι οἱ ἐκ τοῦ κατὰ τὸ ἁγιώνυμον ὄρος τοῦ Ἄθωνος ἱεροῦ μοναστηρίου τῆς Λαύρας ὁσιώτατοι πατέρες ἐμφανίσαντες ἡμῖν γράμματα ἐμβατοικοχαρτίου τοῦ πρὸ ἡμῶν μακαρίτου κὺρ Ἀθανασίου τοῦ Κρητός, τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως χρηματίσαντος, δηλοῦντα, ὡς ἐλάμβανε κατ' ἐνιαυτὸν παρὰ τοῦ ἡγουμενεύοντος ἐν τῷ ἐνταῦθα μετοχίῳ αὐτῶν τοῦ ἁγίου Στεφάνου, δι' ἣν ψάλλει ἐνορίαν λόγῳ ἐμβατοικίου γρόσια ἑβδομήκοντα, ἔτι δὲ καὶ ἄσπρα τριακόσια διὰ τὰ τοῦ ἐμβατοικοχαρτίου ἔξοδα, καὶ ἀνὰ ἑξακόσια ἄσπρα, τὰ φιλότιμα δηλονότι, ἀπό τε τοῦ ἡγουμένου καὶ ἀφ' ἑκάστου τῶν παρ' αὐτῷ ἱερομονάχων, ἠξίωσαν ἐπιβεβαιωθῆναι ταῦτα καὶ παρ' ἡμῶν ἀμεταθέτως χωρίς τινος μειώσεως καὶ αὐξήσεως· ὅθεν καὶ ἡμεῖς στοιχοῦντες καὶ κατ' ἴχνος ἑπόμενοι τοῖς πρὸ ἡμῶν ἀρχιερατεύσασιν ἀποφαινόμενοι γράφομεν, ἵνα τῆς ἐτησίου ταύτης δόσεως τῶν λόγῳ ἐμβατοικίου παρεχομένων ἡμῖν παρὰ τοῦ κατὰ καιροὺς ἡγουμενεύοντος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταύτῃ τοῦ ἁγίου Στεφάνου γροσίων ἑβδομήκοντα καὶ τῶν τριακοσίων ἄσπρων διὰ τὴν γραφομένην τοῦ ἐμβατικίου ἀπόδειξιν καὶ ἀνὰ δύο φλωρίων, ἤτοι ἑξακοσίων ἄσπρων, παρὰ τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν παρ' αὐτῷ ἱερομονάχων, ἀφ' ἑκάστου ἰδίως κατ' ἔτος, τὸ κῦρος ἐχούσης καὶ τὴν ἰσχὺν ἀπαρασάλευτον. Ὀφείλῃ ὁ κατὰ καιροὺς ἡγούμενος τοῦ μετοχίου τούτου παρέχειν ταῦτα πρὸς ἡμᾶς καὶ τοὺς μεθ' ἡμᾶς συναδελφοὺς ἀμείωτα μετ' εὐπειθείας, καὶ ὑποτάσσεται ἡμῖν τε κἀκείνοις, σωζομένης καὶ παρ' ἡμῶν τῆς λήψεως ταύτης, ὡς διείληπται, ἀμεταποιήτου κατὰ τὴν ἀνέκαθεν ἐπικρατήσασαν συνήθειαν· διὸ εἰς ἔνδειξιν ἐδόθη τὸ παρὸν ἡμέτερον ἐπιβεβαιωτήριον γράμμα τοῖς ὁσιωτάτοις πατράσι τῆς μονῆς Λαύρας. αψι΄, αὐγούστου ιε΄.

† Ὁ Ἀδριανουπόλεως *Ἀθανάσιος* βεβαιοῖ.

ΙΑ΄. Σιγίλλιον μεμβράινον 0,54Χ0, 57, ἔτους 1741.

† ***Παΐσιος*** ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

† Τὰς προβαινούσας κατὰ καιροὺς συνθήκας καὶ συμφωνίας μεταξὺ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς προϊσταμένων, καὶ τούτων μάλιστα ὅσαι μεταξὺ ἁγιωτάτων μητροπόλεων καὶ ἱερῶν μονυδρίων, εὐλόγως καὶ σὺν τῷ δικαίῳ κατὰ καιροὺς συνετελέσθησαν ἑκατέροις τὰ δίκαια διασώζουσαι καὶ τὸ εὐκατάστατον συντηροῦσαι, πάσης διενέξεως καὶ φιλονικείας καὶ μάχης αὐτὰ ἀπαλλάτουσαι, καὶ τὴν θεῷ φίλην καὶ κεχαρισμένην εἰρήνην ἐμποιοῦσαι. Ταύτας ἐμφανιζομένας καὶ ἀναφε-

ρομένας τῇ τοῦ καθ' ἡμᾶς οἰκουμενικοῦ θρόνου περιωπῇ, ἐφ' ᾧ παρὰ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας τὸ κῦρος λαβεῖν καὶ τὴν εἰς τοὐπιὸν ἀσφάλειαν, οὐ μόνον ὑποδοχῆς ἀξίας ἡγούμεθα, ὡς τὴν μέριμναν ἔχοντες τῆς εὐκαταστάτου διαγωγῆς τῶν ἁπανταχοῦ ἁγίων ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ γράμμασι πατριαρχικοῖς κατοχυροῦν καὶ κατασφαλίζειν αὐτὸς οὐ παραιτούμεθα ἐπὶ τῷ συντηρεῖσθαι ἀπαραβάτους καὶ ἀμεταθέτους ἐς ἀεὶ καὶ μηδεμίαν τῇ τοῦ καιροῦ παρόδῳ βλάβην ὑφίστασθαι. ἀναγκαίας ὑπὲρ τι (sic) ἄλλο οὔσης τῆς τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνης καὶ εὐσταθείας καὶ τῶν κανονικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων διεκδικουμένων τῶν ἱερῶν νόμων ἀνάγκη καὶ τὰ συμφωνούμενα ἐπ' αὐτοῖς, ἐπειδὰν τοῦ δικαίου ἔχονται ὑπομνήματα, σαφηνίζεσθαι εἰς ἀνεξάλειπτον μνήμην καὶ μόνιμον αὐτῶν τὴν ἀσφάλειαν. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ἡ ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ μητροπόλει τῆς Ἀδριανουπόλεως εὑρισκομένη ἐκκλησία, ἡ τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου, ὁμοῦ μετὰ τῆς συνηνωμένης καὶ ὑποκειμένης αὐτῇ ἐνορίας ἀνέκαθεν διατελοῦσα μετόχιον τῆς ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ ὄρει ἱερᾶς καὶ βασιλικῆς μονῆς τῆς μεγίστης Λαύρας διῳκεῖτο μὲν καὶ ἐπροστατεύετο καὶ ἐπισκέψεως ἠξιοῦτο ὑπὸ τῶν ἀποστελλομένων κατὰ καιροὺς ὁσιωτάτων πατέρων ὑπὸ τῆς ῥηθείσης Λαύρας, πλὴν διὰ τὴν [ἣν] εἶχεν συνηνωμένην ἐνορίαν τῶν Χριστιανῶν πρὸ χρόνων ἤδη ἐπέκεινα τῶν ἐννενήκοντα, μικρὰν οὖσαν ἐν τῷ τότε καὶ ὀλιγάριθμον, ὀλίγους τινὰς τοὺς συνοικοῦντας ἔχουσαν, συνεφώνησαν οἱ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ὁσιώτατοι πατέρες μετὰ τοῦ ἀρχιερατεύοντος τηνικαῦτα μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως ποτὲ ***Νεοφύτου*** παρέχειν αὐτῷ ἀντὶ τοῦ ἀνήκοντος ὡς κατὰ τόπον ἀρχιερεῖ δικαιώματος ἀπὸ τῆς ἧς ἔψαλλον ἐνορίας λόγῳ ἐμβατοικίου τρεῖς χιλιάδας τῶν ἄσπρων κατ' ἔτος, κατ' ἀναλογίαν τῆς τότε καταστάσεως καὶ μικρότητος αὐτῆς καὶ ὑπέσχοντο μνημονεύειν τοῦ κανονικοῦ αὐτοῦ ὀνόματος βεβαιώσαντες τὴν τοιαύτην αὐτῶν συμφωνίαν καὶ διὰ γράμματος πατριαρχικοῦ συνοδικοῦ σιγιλλιώδους γεγονότος ἐπὶ τοῦ τηνικαῦτα πατριάρχου μακαρίτου ποτὲ κὺρ ***Ἰωαννικίου***, ὅπερ καὶ ἐνεφανίσθη ἤδη ἡμῖν. εἶτα τοῦ καιροῦ προϊόντος καὶ τῆς ῥηθείσης ἐνορίας ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκείνης σμικρότητος καὶ ὀλιγανθρωπίας εἰς αὔξησιν καὶ πλατυσμὸν καὶ πολλῶν ἐνοριτῶν συνοικισμὸν θείῳ ἐλέει προελθούσης καὶ ἐπαυξηθείσης, οἱ αὐτοὶ ὁσιώτατοι πατέρες διακριθέντες ἐπὶ τῇ γινομένῃ τῆς ἐνορίας αὐξήσει καὶ τὸ ἐπιβάλλον τοῦ ἀρχιερέως δίκαιον στοχασάμενοι τῆς προτέρας ἐκείνης ἐπὶ τῇ δώσει συμφωνίας ἀπρακτησάσης, συνεφώνησαν αὖθις ἑτέραν συμφωνίαν μετὰ τοῦ προαρχιερατεύσαντος καὶ πρὸ ὀλίγου ἤδη τελευτήσαντος μακαρίτου Ἀδριανουπόλεως κὺρ ***Ἀθανασίου***, καὶ κατὰ κοινὴν συναίνεσιν καὶ συνθήκην ὑπέσχοντο αὐτοὶ μὲν πληροῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα λόγῳ ἐμβατοικίου κατ' ἔτος ἑβδομήκοντα γρόσια, καὶ πρὸς τούτοις ἕτερα τριακόσια ἄσπρα

διὰ τὰ τοῦ ἐμβατοικοχαρτίου ἔξοδα, καὶ παρὰ ταῦτα ἀνὰ ἑξακόσια ἄσπρα δίδοσθαι παρ' αὐτῶν διὰ τὰ φιλότιμα, δηλονότι ἀπό τε τοῦ ἡγουμένου καὶ ἀφ' ἑκάστου τῶν παρ' αὐτῷ ἱερομονάχων, καὶ ταῦτα πάντα ἐτησίως ὀφείλειν πληροῦν καὶ διδόναι ἀνελλειπῶς καὶ ἀπαραμειώτως μνημονεύοντες καὶ τοῦ κανονικοῦ αὐτοῦ ὀνόματος· ὁ δ' οὖν ἀρχιερεὺς ὑπέσχετο ἀρκεῖσθαι τῷ γεγανότι τούτῳ τῆς δώσεως διορισμῷ καὶ μηκέτι ἐνοχλεῖν τοῖς πατράσι τούτοις, οὔτε ζητεῖν παρ' αὐτῶν ἄλλο τι πολὺ ἢ ὀλίγον δόσιμον ἐκτὸς τῶν διορισθέντων τούτων. Τὴν γοῦν τελευταίαν τοιαύτην συμφωνίαν καὶ ὑπόσχεσιν αὐτῶν φθάσασαν πρότερον συντελεσθῆναι ἐπὶ τοῦ εἰρημένου μακαρίτου Ἀδριανουπόλεως κὺρ ***Ἀθανασίου*** καὶ βεβαιωθῆναι διὰ γραμμάτων συμφωνητικῶν ἀποδεξάμενος καὶ ὁ μετ' ἐκεῖνον ἤδη διαδεξάμενος τὸν ἀρχιερατικὸν τοῦτον θρόνον ἱερώτατος μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος παντὸς Αἱμημόντου, ὁ ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς κὺρ ***Διονύσιος*** καὶ στέρξας ἐπὶ πᾶσι τούτοις τοῖς προσυντελεσθεῖσιν, ἐπεβεβαίωσε μὲν ἡ αὐτοῦ ἱερότης τὴν ῥηθεῖσαν τελευταίαν ταύτην συμφωνίαν, καθ' ὃν εἴρηται τρόπον, κατοχυρώσας αὐτὴν καὶ διὰ γράμματος αὐτοῦ κατησφαλισμένου τῇ ἰδίᾳ ὑπογραφῇ, ὅπερ καὶ αὐτὸ ἐνεφανίσθη ἤδη ἡμῖν, δι' οὗ συμφωνεῖ καὶ ὑπόσχεται ἀρνεῖσθαι τῷ προδιορισθέντι κατ' ἔτος ἐμβατοικίῳ τῶν ἑβδομήκοντα γροσίων καὶ τῇ δώσει τῶν τριακοσίων ἄσπρων διὰ τὰ τοῦ ἐμβατοικοχαρτίου ἔξοδα, καὶ τοῖς ἀνὰ ἑξακόσια ἄσπρα διδομένης φιλοτίμοις ἀπό τε τοῦ ἡγουμένου καὶ ἀφ' ἑκάστου τῶν παρ' αὐτῷ ἱερομονάχων, καὶ μήτε τὴν αὐτοῦ ἱερότητα ζητεῖν τοῦ λοιποῦ ἄλλο τί πλέον δόσιμον ἢ δικαίωμα παρὰ τῶν πατέρων τοῦ ῥηθέντος μετοχίου τοῦ ἁγίου Στεφάνου, ἐκτὸς τῶν ὀνομαστὶ εἰρημένων, ἢ θελῆσαι ποτὲ αὔξησίν τινος καὶ προσθήκην ποιῆσαι ἐπ' αὐτοῖς, μήτε τοὺς πατέρας τολμῆσαι μειῶσαι ποτὲ ἢ ἐλαττῶσαι τὰ προδιορισθέντα ταῦτα τοῦ ἀρχιερέως δοσίματα, ἀλλὰ παρέχοντας ἀνελλειπῶς ταῦτα καὶ μνημονεύοντας τοῦ κανονικοῦ ὀνόματος τοῦ ἀρχιερέως, μένειν αὐτοὺς ἀνενοχλήτους καὶ ἀνεπηρεάστους καὶ ἀκαταζητήτους εἰς τὸ παντελές. Οἱ γοῦν ῥηθέντες ὁσιώτατοι πατέρες τοῦ διαληφθέντος μετοχίου βουλόμενοι τὴν συμφωνίαν αὐτῶν ταύτην ἔχειν τὸ κῦρος τοῦ λοιποῦ καὶ μένειν εἰς τὸ ἑξῆς ἀμετάθετον προσδραμόντες τῇ δυνάμει καὶ μεγαλειότητι τῆς πατριαρχικῆς περιωπῆς καὶ ἀξίας ἐδεήθησαν τῆς ἡμῶν μετριότητος κατοχυρῶσαι αὐτὴν δι' ἡμετέρου πατριαρχικοῦ συνοδικοῦ σιγιλλιώδους γράμματος, ἣν τινα ἀξίωσιν καὶ δέησιν αὐτῶν εὔλογον οὖσαν καὶ δικαίαν εὐμενῶς ἀποδεξάμενοι γράφομεν καὶ ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ἡ διαληφθεῖσα συμφωνία ἡ προβᾶσα καὶ γινομένη μεταξὺ τῶν ὁσιωτάτων Λαυριωτῶν πατέρων καὶ τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Ἀδριανου-

πόλεως καὶ συναδελφοῦ ἡμῶν κὺρ **Διονυσίου** περὶ τοῦ ἐν Ἀδριανουπόλει διατελοῦντος μετοχίου τῆς μεγίστης Λαύρας, τοῦ τιμωμένου ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Στεφάνου καὶ τῆς συνηνωμένης αὐτῷ ἐνορίας κατὰ τὸν τελευταῖον προσυντελεσθέντα καὶ αὖθις βεβαιωθέντα ἐπ' αὐτῇ τύπον, δηλονότι τοῦ παρέχειν τοὺς πατέρας κατ' ἔτος πρὸς τὸν κατὰ τόπον ἀρχιερέα λόγῳ ἐμβατοικίου ἑβδομήκοντα γρόσια, καὶ πρὸς τούτοις τριακόσια ἄσπρα διὰ τὰ ἔξοδα τοῦ ἐμβατοικοχαρτίου, καὶ παρὰ ταῦτα ἀνὰ ἑξακόσια ἄσπρα, φιλότιμα, ἀπό τε τοῦ ἡγουμένου καὶ ἀφ' ἑκάστου τῶν παρ' αὐτῷ ἱερομονάχων, καὶ μηδὲν πλέον τούτων. καὶ μήτε τοὺς πατέρας αὐτοὺς τολμῆσαι πώποτε κολλωβῶσαι τὰ διορισθέντα ταῦτα δοσίματα, μήτε τὸν κατὰ τόπον ἀρχιερέα θελῆσαι ποτὲ αὔξησιν τινὰ καὶ προσθήκην ἐπ' αὐτοῖς ποιῆσαι, ἢ ἄλλο τὶ πολὺ ἢ ὀλίγον ἐκτὸς τῶν εἰρημένων ζητῆσαι, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι ἐς ἀεὶ ἑκάτερα τὰ μέρη τῷ γεγονότι τούτῳ διορισμῷ, ἵνα ἀμεταθέτως καὶ ἀπαραβάτως ἔχῃ τὸ κῦρος [1]) καὶ τὴν ἰσχὺν βεβαίαν καὶ μόνιμον καὶ παρ' οὐδενὸς ἀθετουμένην καὶ ἀνατρεπομένην οἱῳδήτινι τρόπῳ.

Ὃς δ' ἂν τις καὶ ὁποῖος τολμήσῃ ποτὲ ἀπ' ἐναντίας κινηθῆναι τῇ γενομένῃ ταύτῃ συμφωνίᾳ καὶ τῷ διορισμῷ καὶ βλάβην τινὰ καὶ ζημίαν προστρίψαι θατέρῳ τῶν μερῶν τούτων, σκανδάλων τε καὶ συγχύσεως πρόξενος αὐτοῖς γένηται, καὶ τὸ εἰρηνικὸν καὶ εὐκατάστατον αὐτῶν διασείσῃ καὶ ἐναντίος φανῇ τῇ πατριαρχικῇ καὶ συνοδικῇ ἡμῶν ἀποφάσει ταύτῃ, ὁ τοιοῦτος ὁποίας ἂν εἴη τάξεως καὶ ὁποίου βαθμοῦ ἀφωρισμένος εἴη ἀπὸ θεοῦ κυρίου παντοκράτορος καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ ἄλυτος μετὰ θάνατον καὶ πάσαις ταῖς πατρικαῖς καὶ συνοδικαῖς ἀραῖς ὑπόδικος· ὅθεν εἰς τὴν περὶ τούτου ἔνδειξιν, διηνεκῆ τε καὶ μόνιμον ἀσφάλειαν, ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν συνοδικὸν σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα καὶ ἐδόθη τοῖς πατράσι τοῦ διαληφθέντος μετοχίου τῆς Λαύρας, ἐν ἔτει σωτηρίῳ αψμ', μηνὶ φευρουαρίῳ, ἰνδικτιῶνος δης.

† **Παΐσιος** ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† ὁ Ἡρακλείας **Γεράσιμος**, † ὁ Κυζίκου **Ἀνανίας**, † ὁ Νικομηδείας **Θεοφάνης**, † ὁ Νικαίας **Καλλίνικος**, † ὁ Χαλκηδόνος **Καλλίνικος**, † ὁ Σερρῶν **Γαβριήλ**, † ὁ Μελενίκου **Κύριλλος**, † ὁ Ἀγχιάλου **Ναθαναήλ**, † ὁ Θεσσαλονίκης **Ἰωακείμ**, † ὁ Σμύρνης **Μακάριος**, † ὁ Οὐγκροβλαχίας **Νεόφυτος**, † ὁ Σωζουπόλεως **Θεοφάνης**.

---

1) Λείπει τι, ὡς φαίνεται.

Τὸ μολυβδόβουλλον, διαμέτρου 65 χιλιοστῶν, φέρει ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν Θεοτόκον μετὰ τοῦ θείου βρέφους, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν πατριαρχικὴν ὑπογραφήν.

ΙΒ'. Σιγίλλιον μεμβράινον 0,55X0,50 1781 *ἔτος.*

† *Γαβριὴλ* ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης. [1])

† Ὅσα γε, οὐχ ὅπως τὴν ἀρχαιότητα, ἀλλὰ δὴ καὶ αὐτὸ τὸ δίκαιον πλουτοῦσι, συνήγορα καὶ χρόνος αὐτὸ; καὶ πεῖρα λυσιτελῆς ἀνεδείξατο καὶ συμφέροντα, ναὶ μὴν καὶ συντηρητικὰ τῆς εὐαγγελικῆς εἰρήνης καὶ ὑπὲρ συστάσεως ἱερῶν καὶ ἁγίων ἐκκλησιῶν γεγόνασι, καὶ διὰ γραμμάτων πρεσβυγενῶν ἐκυρώθησαν, οὐκ ἀπᾷδον καὶ διὰ νεωτέρων ἐκκλησιαστικῶν γραμμάτων κατοχυροῦσθαι, ἵνα μὴ τῇ τοῦ καιροῦ μακρᾷ παριππεύσει καὶ παρατάσει ἀμεληθέντα καὶ λήθης ἐμπεσόντα βυθοῖς φθάσωσιν ἐκπεσεῖν τῆς ἧς ἔλαχον εὐσταθείας καὶ καλῆς καταστάσεως καὶ ἀνατροπῇ καὶ ἀναιρέσει προσομιλήσωσι. Καλῶς οὖν ποιοῦντες καὶ οἱ κατὰ καιροὺς πνευματικοὶ προστάται τῆς ἐκκλησίας, οἷς τοῦ δικαίου φροντὶς καὶ τῆς ἀρχαιότητος, προσεπικυροῦν οὐκ ἀπαναίνονται τὰ λυσιτελῶς προγεγονότα καὶ πρὸς ὠφέλειαν ἁγίων ἐκκλησιῶν ὡς μάλα συντείνοντα καὶ δικαιοσύνης ἐλόμενα. Ἐπειδὴ τοιγαροῦν ἐνεφανίσθη καὶ τῇ ἡμῶν μετριότητι ἓν παλαιγενὲς σιγίλλιον ἐν μεμβράναις γράμμα γεγραμμένον κατὰ τὸ παρεληλυθὸς χιλιοστὸν ἑπτακοσιοστὸν τεσσαρακοστὸν πρῶτον ἔτος, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀειδίμου πατριάρχου κὺρ *Παϊσίου*, διαλαμβάνον αὐτολεξί, ὅτι ἡ ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ μητροπόλει τῆς Ἀδριανουπόλεως εὑρισκομένη ἐκκλησία, ἡ τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου καὶ πρωτομάρτυρος καὶ ἀρχιδιακόνου Στεφάνου, ὁμοῦ μετὰ τῆς συνηνωμένης καὶ ὑποκειμένης αὐτῇ ἐνορίας, ἀνέκαθεν διατελοῦσα μετόχιον τῆς ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ ὄρει ἱερᾶς καὶ βασιλικῆς μονῆς τῆς μεγίστης Λαύρας διῳκεῖτο μὲν καὶ ἐκπροστατεύετο. [2])

. . . .

. . . .

Αὐτὰ ταῦτα διαλαμβάνει τὸ εἰρημένον ἐμφανισθὲν ἡμῖν σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα, ἅπερ καὶ διετηρήθησαν καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀρχιερατεύσαντος ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ μακαρίτου Ἀδριανουπόλεως κὺρ

---

1) Ἐνῶ εἰς πάντα τὰ προηγούμενα σιγίλλια ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι διὰ τῆς αὐτῆς γραφῆς τοῦ κειμένου, ἐνταῦθα εἶναι περιπλόκως ἐσχηματοποιημένη, ὡς γίνεται καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, τὸ δὲ ἀρχικὸν τοῦ κειμένου γράμμα καλλιτεχνικὸν περίστησιν οἰκίαν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ο.

2) Βλ. ΙΑ'. Σιγίλλιον Π α ϊ σ ί ο υ ἀνωτ. 20—70 τὸ ὑπόλοιπον ἀπαραλλάκτως ἐντεῦθεν μέχρι τοῦ ἀκαταζητήτους εἰς τὸ παντελές.

Νικηφόρου, μηδεμιᾶς ἀναφυείσης διαφορᾶς καὶ διενέξεως λογομαχίας καὶ συζητήσεως μεταξὺ τῶν κατὰ καιροὺς ἀρχιερατευσάντων ἐν τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ ἐπαρχίᾳ καὶ μητροπόλει τῆς Ἀδριανουπόλεως, οὔτε τῶν ὁσιω-άτων πατέρων Λαυριωτῶν περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ταύτης ὑποθέσεως μέχρι καὶ τῆς σήμερον· ἐπειδὴ τῶν μὲν ὁσιωτάτων πατέρων Λαυριωτῶν ὑποτελούντων καὶ ἀποδιδόντων εὐγνωμόνως καὶ ἀγογγύστως τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα κατ' ἔτος κατ' ἔθος ἀρχαῖον καὶ κατὰ τὴν παλαιὰν αὐτῶν συνθήκην καὶ συμφωνίαν καὶ ὑπόσχεσιν, τῶν δ' αὖ κατὰ καιροὺς ἀρχιερατευσάντων ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ εὐχαρίστως λαμβανόντων ταῦτα καὶ ἀρεσκομένων τῇ τούτων ἐτησίῳ ἀπολήψει, καὶ πανθ' ὅσα περ ἀφορᾷ πρὸς περίθαλψιν καὶ περιποίησιν τῶν ἐν αὐτῷ τῷ μετοχίῳ Λαυριωτῶν πατέρων ἐπιδαψιλευόντων ἀρχιερατικῶς. Οἱ γοῦν ῥηθέντες Λαυριῶται πατέρες οὐ περὶ τῶν παρόντων προνοούμενοι καὶ φροντίζοντες (ἅτε δὴ τοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἤδη ἀρχιερατεύοντος ἁγιωτάτου μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως, ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου παντὸς Αἱμιμόντου, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῦ ἡμῶν ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ κὺρ *Καλλινίκου*, οὐχ ἧττονα τῶν πρὸ αὐτοῦ καὶ ὑποσχομένου καὶ προαιρουμένου δείξασθαι πρὸς τοὺς αὐτοὺς πατέρας περιποίησιν καὶ περίθαλψιν), ἀλλὰ δὴ περὶ τοῦ μετέπειτα καὶ τῶν μελλόντων ὡς εἰκὸς προφροντίζοντες προσέδραμον τῇ προνοίᾳ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῇ δυνάμει αὐτῆς καὶ μεγαλειότητι τῇ συναινέσει καὶ συγκαταθέσει καὶ τῆς αὐτοῦ ἱερότητος, καὶ ἐδεήθησαν τῆς ἡμῶν μετριότητος κατοχυρῶσαι τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθειμένα καὶ διὰ ἡμετέρου πατριαρχικοῦ συνοδικοῦ σιγιλλίου γράμματος, ὅπως μένωσιν εἰς τὸ ἑξῆς ἀπαρεγχείρητα, ἀπαραχάρακτά τε καὶ ἀπαράτρεπτα καὶ ἀνώτερα ἀνατροπῆς τε καὶ ἀναιρέσεως. Καὶ δὴ τὴν αἴτησιν αὐτῶν ὡς εὔλογον οὖσαν καὶ δικαίαν εὐμενῶς προσηκάμενοι καὶ ἀποδεξάμενοι γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ἡ διαληφθεῖσα συμφωνία, ἡ προβᾶσα καὶ γενομένη μεταξὺ τῶν ὁσιωτάτων Λαυριωτῶν πατέρων καὶ τῶν κατὰ καιροὺς ἀρχιερατευσάντων ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ ταύτῃ μητροπόλει Ἀδριανουπόλεως περὶ τοῦ ἐκεῖ διατελοῦντος μετοχίου τῆς μεγίστης Λαύρας, τοῦ τιμωμένου ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Στεφάνου καὶ τῆς συνηνωμένης αὐτῷ ἐνορίας κατὰ τὸν τελευταῖον προσυντελεσθέντα καὶ αὖθις βεβαιωθέντα καὶ ἤδη ἀνακαινιζόμενον ἐπ' αὐτῇ τύπον, τοῦ παρέχειν δηλονότι τοὺς πατέρας κατ' ἔτος πρὸς τὸν κατὰ τόπον ἀρχιερέα λόγῳ ἐμβατοικίου ἑβδομήκοντα γρόσια καὶ πρὸς τούτοις τριακόσια ἄσπρα διὰ τὰ ἔξοδα τοῦ ἐμβατοικοχαρτίου, καὶ παρὰ ταῦτα ἀνὰ ἑξήκοντα ἄσπρα, φιλότιμα, ἀπό τε τοῦ ἡγουμένου καὶ ἀφ' ἑκάστου τῶν παρ' αὐτῷ ἱερομονάχων, καὶ μηδὲν πλέον τούτων. καὶ μήτε τοὺς πατέρας αὐτοὺς τολμῆσαι πώποτε κολοβῶσαι τὰ διορισθέντα ταῦτα δοσίματα, μήτε τὸν κατὰ τόπον ἀρχιερέα θελῆσαι πώ-

ποτὲ αὔξησιν τινὰ καὶ προσθήκην ἐπ' αὐτῆς ποιῆσαι, ἢ ἄλλο τι πολὺ ἢ ὀλίγον ἐκτὸς τῶν εἰρημένων ζητῆσαι, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι εἰς ἀεὶ ἑκάτερα τὰ μέρη τῷ γεγονότι τούτῳ διορισμῷ ἀμεταθέτως, καὶ ἀπαραβάτως ἔχειν τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχὺν βεβαίαν καὶ μόνιμον καὶ παρ' οὐδενὸς ἀθετουμένην καὶ ἀνατρεπομένην τρόπῳ οἱωδήποτε.

Ὅς δ' ἂν καὶ ὁποῖος τῶν ἁπάντων τολμήσῃ κινηθῆναί ποτε ἀπ' ἐναντίας τῇ ἀρχαίᾳ ταύτῃ καὶ ἤδη ἀνακαινισθείσῃ συμφωνίᾳ καὶ τῷ διορισμῷ καὶ βλάβην τινὰ καὶ ζημίαν προστρίψαι θατέρῳ τῶν μερῶν τούτων, σκανδάλων τε καὶ συγχύσεως πρόξενος αὐτοῖς γένηται καὶ τὸ εἰρηνικὸν καὶ εὐκατάστατον αὐτῶν διασείσῃ καὶ ἐναντίος φανῇ τῇ πατριαρχικῇ καὶ συνοδικῇ ἡμῶν ἀποφάσει ταύτῃ, ὁ τοιοῦτος ὁποίας ἂν εἴη τάξεως καὶ ὁποίου βαθμοῦ ἀφωρισμένος εἴη ἀπὸ θεοῦ κυρίου παντοκράτορος καὶ κατηραμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ ἄλυτος μετὰ θάνατον καὶ πάσαις ταις πατρικαῖς καὶ συνοδικαῖς ἀραῖς ὑπεύθυνος. Ὅθεν εἰς τὴν περὶ τούτου ἔνδειξιν διηνεκῆ τε καὶ μόνιμον ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν σιγιλλιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα καὶ καταστρωθὲν ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας ἐδόθη τῆς πατράσι τοῦ διαληφθέντος μετοχίου τῆς Λαύρας.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ χιλιοστῷ ἑπτακοσιοστῷ ὀγδοηκοστῷ πρώτῳ, κατὰ μῆνα ἰούνιον, ἐπινεμήσεως δεκάτης τετάρτης.[1])

† ***Γαβριὴλ*** ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Ὁ Ἡρακλείας ***Μεθόδιος***, † Κυζίκου ***Ἀγάπιος***, † ὁ Χαλκηδόνος ***Παρθένιος***, † ὁ Δέρκων ***Σαμουήλ***, † ὁ Τυρνόβου ***Καλλίνικος***, † ὁ Ἀθηνῶν ***Βενέδικτος***, † ὁ Σμύρνης ***Προκόπιος***, † ὁ Χριστιανουπόλεως ***Ἱερεμίας***, † ὁ Βιζύης ***Γεράσιμος***.

Τὸ μολυβδόβουλλον καλλιτεχνικόν, ὀλίγον ᾠοειδὲς διαμέτρ. 0600×0650

ΙΓ'. Ἀντίγραφον γράμματος πατριαρχικοῦ συνοδικοῦ 1789.

Νεόφυτος ἐλέῳ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

Διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ ἀποδεικτικοῦ γράμματος δῆλον γίνεται, ὅτι οἱ ὁσιώτατοι πρόκριτοι πατέρες καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ εἰς τὸ ἁγιώνυμον Ὄρος τοῦ Ἄθωνος ἱεροῦ καὶ σεβασμίου ἡμετέρου πατριαρχικοῦ καὶ σταυροπηγιακοῦ μοναστηρίου τῆς μεγίστης Λαύ-

---

1) ἐν ἔτει—τετάρτης, μεγαλητέροις γράμμασιν.

ρας ἐν ἀμηχανίᾳ καὶ παντελεῖ ἀπορίᾳ γενόμενοι διὰ τὰ ἐπικείμενα αὐτοῖς [1]) μοναστηριακὰ βάρη καὶ χρέη παρεγένοντο ἐνταῦθα εἰς Κωνσταντινούπολιν πρός τινα ἀνακουφισμὸν καὶ διόρθωσιν αὐτῶν, καὶ εἰς κοινὴν αὐτῶν συναίνεσιν καὶ πατριαρχικὴν ἡμῶν καὶ συνοδικὴν ἀπόφασιν ἐκρίθη εὔλογον, ὅπως [πωληθῶσι] τὰ ἀσημικὰ πάντα καὶ ἀργυρᾶ κανδήλια [2]) τὰ ἐν τῷ εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν Λαυριωτικῷ αὐτῶν μετοχίῳ τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Στεφάνου, καὶ τὰ ἄσπρα τῆς τούτων διατιμήσεως ἀποδοθῶσιν εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν τοῦ ῥηθέντος ἱεροῦ αὐτῶν μοναστηρίου τῆς μεγίστης Λαύρας βαρυτάτων χρεῶν. Ἔνθεν τοι [3]) καὶ ἀπεστάλη ἐξ αὐτῶν ὁ συγκοινοβιάτης ὁσιώτατος προηγούμενος κὺρ ***Γεράσιμος*** τοῦ πωλῆσαι [4]) ταῦτα. Ἀλλ' οἱ ἐν Ἀδριανουπόλει εὐλογημένοι χριστιανοὶ τοῦ ῥουφετίου τῶν μπακάλιδων πρωτομαγίστορες καὶ λοιποὶ μαγίστορες εἰς θεῖον ζῆλον κινούμενοι καὶ βουλόμενοι βοηθῆσαι τῇ ῥηθείσῃ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου καὶ τῷ γεραρῷ μοναστηρίῳ τῆς μεγίστης Λαύρας ἔδωκαν τῷ ῥηθέντι ὁσιωτάτῳ προηγουμένῳ Λαυριώτῃ κὺρ ***Γερασίμῳ*** γρόσια τὸν ἀριθμὸν δύω χιλιάδας κατέναντι τοῦ εἰς τόπον ἀρχιερέως καὶ κυριάρχου, ἱερωτάτου μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου παντὸς Αἱμιμόντου [5]) ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῦ ἡμῶν ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ κὺρ ***Καλλινίκου***, ἀντὶ τῶν εἰρημένων ἀσημικῶν, ἅτινα ῥητῶς ἓν ἕκαστον καταγεγραμμένα τυγχάνουσιν ἐν ἰδίῳ καταστίχῳ καὶ βεβαιωθέντα παρὰ τῆς ἡμετέρας μετριότητος, γενομένης μεταξὺ αὐτῶν κοινῆς διαθήκης καὶ τοιᾶσδε συμφωνίας, ὅπως τὰ εἰρημένα ἀσημικὰ μένωσιν αὖθις ἐν τῇ ῥηθείσῃ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου τοῦ Λαυριωτικοῦ μετοχίου ὡσὰν ἀναφαίρετα καὶ ἀναπόσπαστα, ἀλλ' ἐν μόνῃ τῇ χρήσει πρὸς εὐπρέπειαν τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας παρὰ τοῦ κατὰ καιροὺς ἐν αὐτῇ προηγουμένου Λαυριώτου εἰς συναίνεσιν καὶ θέλησιν τῶν πρωτομαγιστόρων τοῦ ἐσναφίου τούτου τῶν μπακάλιδων, ὡς ἀγοραστῶν ἐχόντων τὴν δεσποτείαν καὶ ἐξουσίαν ἐν τοῖς ῥηθεῖσιν ἐκκλησιαστικοῖς ἀσημικοῖς σκεύεσι, μὴ ἐχόντων ὅμως οὐδεμίαν ἐξουσίαν μετακινῆσαι αὐτὰ ἢ μεταθέσαι εἰς ἄλλην ἐκκλησίαν, ἢ πωλῆσαι ὅλως καὶ τὸ σμικρότατον ἐφ' οἱαδήτινι αἰτίᾳ καὶ προφάσει. ὡσαύτως οὔτε οἱ ὁσιώτατοι Λαυριῶται πατέρες μηδεμίαν ἐξουσίαν τοῦ λοιποῦ ἔχοντες ἐν αὐτοῖς [οὐ] δύνανται μετακινῆσαι αὐτὰ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ταύτης, οὔτε πωλῆσαι αὐτὰ κἂν περιστάσεσι ποικίλαις καὶ βαρυτέραις περιπέσωσιν, ἀλλ' ἔχωσι μένειν εἰς τὸν ἅπαντα αἰῶνα ἀναφαίρετα καὶ ἀναπόσπα-

---

1) Τὸ ἀντίγραφον αὐτῆς.
2) κανδύλια.
3) ἔνθεντι.
4) τῷ πωλῆσαι.
5) Αἱμημόντου.

στα ἀπ' αὐτῆς, ὡς τὰ ἅπαξ θεῷ ἀνατεθέντα καὶ ἀφιερωθέντα διὰ παντὸς διαμένειν ἀμετακίνητα. Εἰς γοῦν τὴν μεταξὺ αὐτῶν συμφωνίαν τὰ εἰρημένα ἄσπρα ἐλήφθησαν καὶ διὰ τὰ τοῦ μοναστηρίου χρέη ἀπεδόθησαν, καὶ ἐγένετο κοινὸν μοναστηριακὸν ἐνσφράγιστον καὶ ἐνυπόγραφον αὐτῶν γράμμα καὶ ἐπεδόθη τοῖς μαγίστορσι καὶ πρωτομαγίστορσι μπακάλιδων. Εἰς ἐπικύρωσιν δὲ τούτων καὶ πλείονα ἰσχὺν καὶ ἀσφάλειαν γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς καὶ διὰ τοῦ παρόντος γράμματος τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα εἰς τὴν γενομένην μεταξὺ αὐτῶν διαθήκην καὶ συμφωνίαν τὰ ἐν τῷ καταστίχῳ γεγραμμένα ἀσημικὰ ἔχωσι μένειν ἀναπόσπαστα καὶ ἀναφαίρετα ἐν τῇ ῥηθείσῃ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου, μηδενὸς τολμήσοντος παρὰ τῶν Λαυριωτῶν πατέρων, οὔτε παρὰ τοῦ ἐσναφίου τῶν μπακάλιδων μετακινῆσαι ταῦτα ἢ πωλῆσαι ἐφ' οἱαδήτινι αἰτίᾳ καὶ προφάσει· ὅθεν εἰς ἔνδειξιν τούτων καὶ ἐπικύρωσιν καὶ εἰς ἀεὶ διαμονὴν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἀποδεικτικὸν πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν ἡμῶν γράμμα καὶ ἐπεδόθη τῷ ἐσναφ'ῳ τῆς εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν μαγιστόρων μπακάλιδων.

,αψπθ' (1789), ἐν μηνὶ Δεκεμβρίῳ.

Ἕπονται δώδεκα ὑπογραφαὶ συνοδικῶν ἀρχιερέων. [1]

Ἔγραφον κατὰ μῆνα Νοέμβριον τοῦ 1935 σωτηρίου ἔτους ἐν Μονῇ Μεγίστῃ Λαύρᾳ τοῦ Ἄθωνος.

ΕΥΛΟΓΙΟΣ ΚΟΥΡΙΛΑΣ ΛΑΥΡΙΩΤΗΣ

1) Δυστυχῶς αἱ ὑπογραφαὶ δὲν ἐτέθησαν ἐν τῷ ἀντιγράφῳ.

ΘΡΑΚΙΚΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΙΑ

Ἐκ τῶν ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον δημοσιευομένων ἐνταῦθα τριῶν ἀναθηματικῶν ἐπιγραφῶν, ἡ μὲν πρώτη «Διὶ Ὑψίστῳ», προέρχεται ἐκ τῆς παρακειμένης καὶ ἀνατολικῶς τῆς Καβάλλας τοποθεσίας Τζαρί, περὶ τὰ δέκα χιλιόμετρα ἀπεχούσης, αἱ δὲ δύο ἄλλαι «Διὶ Ζβελθιούρδῳ καὶ Διὶ Παισου[λ]ηνῷ» ἐκ Κομοτινῆς, περισυλλεχθεῖσαι ὑπὸ τοῦ φίλου καθηγητοῦ τοῦ Γυμνασίου καὶ ἐκτάκτου Ἐπιμελητοῦ Ἀρχαιοτήτων κ. Ρήγα Θεοχάρη, τὸν ὁποῖον θερμῶς καὶ ἐνταῦθα εὐχαριστῶ διὰ τὴν παραχώρησίν των εἰς ἐμέ. Ἡ πρώτη τῶν ἐπιγραφῶν μετεφέρθη εἰς τὴν Συλλογὴν Καβάλλας, αἱ δὲ δύο ἄλλαι εἰς τὴν τῆς Κομοτινῆς.

Ὁ μεταβαίνων σήμερον ἀπὸ Καβάλλας εἰς Χρυσούπολιν (Σαρὶ Σαμπάν), κατέχουσαν τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Σάρας Σαπαίων. κατὰ Σβορῶνον, μετὰ τὸν αὐχένα τὸν χωρίζοντα τὴν μικρὰν λεκάνην τοῦ Νεκροταφείου Καβάλλας καὶ τὴν ἐκεῖθεν ἑτέραν τοιαύτην εἰς τὸ πέρας τῆς ὁποίας κεῖται σήμερον ὁ προσφυγικὸς συνοικισμὸς Νέα Καρβάλη, ἀριστερὰ τῆς ἁμαξιτοῦ παρὰ τὸ 10ον χιλ. παρατηρεῖ λατομεῖον μαρμάρου ἐν ἐνεργείᾳ καὶ σήμερον ἀκόμη. Προσεκτικωτέρα παρατήρησις ἐπὶ τῶν ἀλατομήτων πλευρῶν τοῦ λόφου, μαρτυρεῖ διὰ τῶν ὑπαρχόντων ἐκεῖ ἰχνῶν, ὅτι καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὑπῆρχεν ἐκεῖ λατομεῖον μαρμάρου.

Τοῦτο πιστοποιεῖ καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ. 1 (εἰκ. 1—2) ἐπιγραφὴ ἡμῶν, προερχομένη ἐκ τοῦ ἔναντι τῶν λατομείων ἀγροῦ, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τῆς ἁμαξιτοῦ κειμένου, κατακειμένη δὲ εἰς βάθος 0,75 μ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας του, καὶ προσκόψασα εἰς ἄνοιγμά τι τοῦ καλλιεργητοῦ χωρικοῦ ἰδιοκτήτου του.

Ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι χαραγμένη ἐπὶ μεγάλης τετραπλεύρου στήλης,

μορφῆς ὀρθοστάτου, ὕψους ὁλικοῦ σωζομένου 1,08 μ. πλάτους 0,77 μ. πάχους 0,55 μ. καὶ ἐκ μαρμάρου προφανῶς ἐντοπίου.

Ἡ στήλη ὄπισθεν εἶναι χονδρῶς ἐπεξειργασμένη, ἐνῶ κατὰ τὰς τρεῖς ἄλλας λείας ἐπιφανείας της στεφανοῦται ἄνω καὶ κάτω ὑπὸ ταινίας ἢ κα-

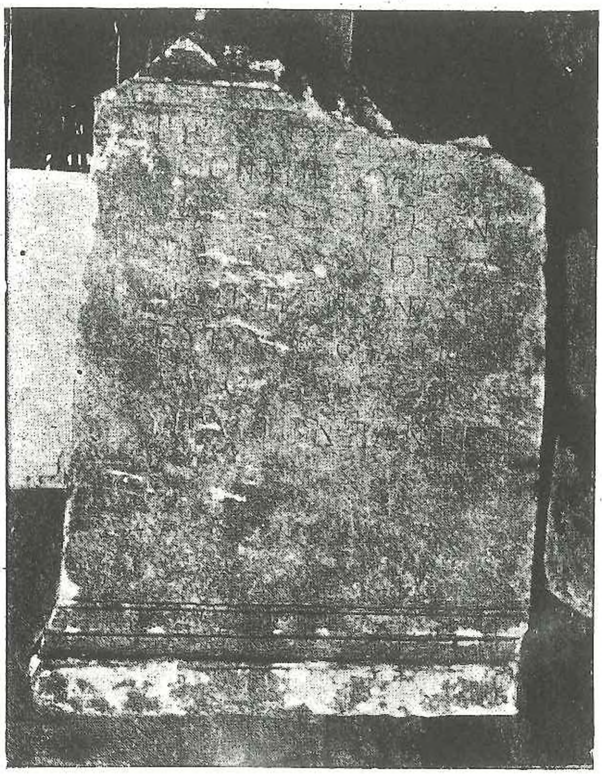

Εἰκ. 1. Ἡ στήλη καὶ ἡ ἐπιγραφή.

νόνος πλάτους 0,17 μ., τῆς ὁποίας μέρος μόνον σώζεται εἰς τὸ ἀποκεκρουμένον ἄνω μέρος της. Ἐὰν ἡ ταινία εἶχε καθὼς φαίνεται τὸ αὐτὸ πλάτος ἄνω καὶ κάτω, ὁλικὸν ὕψος τῆς στήλης θὰ ἦτο 0,17+0,80+0,17=1,14 μ., διότι 0,80 μ. ὕψους εἶναι τὸ μεταξὺ τῶν κανόνων μέρος τῆς στήλης.

Θὰ ἔκειτο βεβαίως ἡ στήλη πρὸς τοῖχόν τινα ἢ ἐν κόγχῃ λαξευμένῃ παρὰ τὸ λατομεῖον καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπικλινοῦς λόφου, τόπου κοσ[illegible]ου δι' ἀναθήματα εἰς τὸν Δία Ὕψιστον, ὥστε νὰ μὴ φαίνεται ἡ ἁδρὰ ὀπισθία ἐπιφάνειά της, ἄγνωστον ὅμως παραμένει τί ἀνάθημα ἔφερεν ἐπάνω της,

διότι παρ' ὅλον τὸ θραύσιμον τῆς ἄνω ἐπιφανείας της διαβλέπει τις ἴχνη μικροῦ τετραπλεύρου τόρμου 0,20×0,20 μ. καὶ ὄχι ἀκριβῶς εἰς τὸ κέντρον της κειμένου. Δὲν ἀποκλείεται βεβαίως καὶ νὰ μὴ ἔφερεν ποτὲ τοιοῦτόν τι

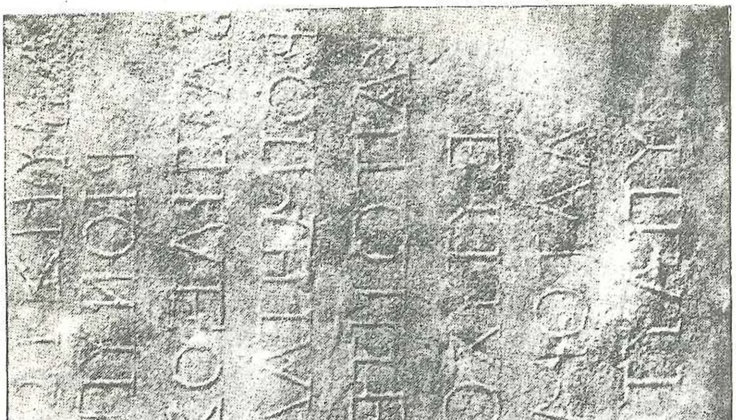

Εἰκ. 2. Φωτογραφία τοῦ Ἐκτύπου ἀναγινωσκομένη ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερὰ μὴ ἀντιγραφείου.

ἀνάθημα, καὶ νὰ ἦτο ἁπλῶς αὐτὴ αὕτη ἡ στήλη τὸ ἀνάθημα, καθὼς πολλαὶ τετράπλευροι ὁμοιόσχημοι στῆλαι Ρωμαϊκῶν χρόνων, οἱ ὁποῖοι μᾶλλον ὡς τετράπλευροι βωμοὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην θὰ χαρακτηρισθοῦν, καὶ τῶν ὁποίων μεγάλην συλλογὴν κατέχει τὸ Μουσεῖον Θεσ)νίκης.

Ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι χαραγμένη ἐπὶ ὀκτὼ στίχων καὶ διὰ γραμμάτων ὕψους περίπου 0,004 μ. τύπου ἐπιτηδευμένου καὶ καλοῦ τῶν ἀρχῶν τοῦ α' μ.

Χ. αἰῶνος, πλὴν δὲ τῆς βλάβης ἣν ὑπέστη μέρος τῆς λέξεως εὐχαριστήριον, ἡ διατήρησίς της κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι ἀρίστη.

Διὶ Ὑψίστωι Εὐχαρισ[τή]
ριον ὑπὲρ Κυρίου
βασιλέος (sic) Θρακῶν
Ροιμητάλκα Κότυος
καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ
Εὔτυχος ὁ ἐπὶ τῶν
λατόμων καὶ οἱ
ὑπ᾽ αὐτὸν πάντες
ὑπονοουμένου τοῦ ῥήματος ἀνέθεσαν.

Ὁ Ζεὺς Ὕψιστος [1]) εἰς ὃν ἀνετέθη ἡ ἐπιγραφὴ ἡμῶν φέρει ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων τὴν προσωνυμίαν ταύτην (Πίνδ. Νεμ. XI, 2. Αἰσχύλ. Εὐμεν. 28 καὶ Παυσανίας πλειστάκις), ἀλλ᾽ ὁ εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἐπιγραφῆς ἡμῶν καὶ τῶν ἄλλων συγχρόνων της γνωστῶν Ζεὺς Ὕψιστος εἶναι ὁ ἴδιος ἀρχαῖος καὶ καθ᾽ αὐτὸ ἑλληνικὸς Θεός ; Εἶναι ἀδύνατον ὑπὸ τὸ ἐπίθετον αὐτὸ νὰ ἐννοεῖται μόνον ὁ Ζεὺς ἀκραῖος, ὁ ἐν διαφόροις ὑψώμασιν τῆς Ἑλλάδος λατρευθείς, καὶ νὰ μὴ κρύπτεται ὑπ᾽ αὐτὸν καὶ τοπική τις θεότης, διάφορος κατὰ τόπους, πρὸ πάντων διὰ τοὺς μεταγενεστέρους τούτους χρόνους, ἀφ᾽ οὗ ἤδη ἀπὸ τῶν Ἑλληνιστικῶν χρόνων διάφοροι ἀνατολικαὶ καὶ μονοθεϊστικαὶ λατρεῖαι ἐταυτίσθησαν μετὰ τοῦ Διὸς Ὑψίστου.

Εἰς τὴν Συρίαν π. χ. ὁ Ζεὺς Ὕψιστος ἐταυτίσθη καὶ ὑπεκατέσθησεν τὸν Baal—samin, εἰς τὴν Σαμάρειαν τὸν Jehovah, ὡς Ζεὺς ὄρειος ἐλατρεύετο εἰς τὴν Σιδόνα, ὡς Ὕψιστος ἐν Παλμύρα, [2]) ἐσχετίσθη προφανῶς μετὰ τοῦ Hadad Ἀκρωρείτου [3]) τῆς ἐπιγραφῆς τῆς Ρώμης καὶ μετὰ τοῦ ἁπλῶς Θεοῦ Ὑψίστου τῆς Θρακικῆς ἐπιγραφῆς παρὰ Kalinka [4])

---

1) Περὶ τῆς λατρείας τοῦ Διὸς Ὑψίστου, ὑπάτου κλπ. βλπ. O. Gruppe, Griech. Myth. (1906) σ. 1103 σημ. 2 καὶ πρὸ πάντων A. B. Cook, Zous II (1925) σημ. εἰς τὰς σελίδας 876—889, ὅπου τριάκοντα καὶ τέσσαρες τοποθεσίαι λατρείας του ἀναφέρονται.

2) Cautineau, Inscr. Palmg. 188—190.

3) Cook ἔ. ἀ. σ. 889.

4) Kalinka, Antike Denkmäler in Bulgarien n. 145. Περὶ Ὑψίστου βλπ. καὶ E. Schürer, Die Juden in Bosporanischen Reiche und die henossenschaften der Σεβόμενον Θεὸν Ὕψιστον, Sitzungsber. Akad. Berlin, 1897 σ. 200 καὶ ἑξ. καὶ F. Gumont, Hypsistos, Suppl. à la Reme de l' instruction publique en Belgique XL 1897.

ἀσφαλῶς σημητικῆς ταυτότητος. Ἀκόμη καὶ ἡ ἐν Δήλῳ λατρεία τοῦ Διὸς Ὑψίστου [1]) κατὰ τὴν δευτέραν διὰ Ῥωμαίων τῆς νήσου κτῆσιν (166—69 π. Χ.) ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, μετὰ μονοθεϊστικῶν λατρειῶν σχετίζεται καὶ συγκεκριμένως μετὰ τοῦ Διὸς Baal.

Καὶ ἡ ἐν Ἐδέσσῃ Μακεδονίας λατρεία τοῦ Διὸς Ὑψίστου ὑπὸ ἑταιρείας συλλατρευτῶν ὀνομαζομένης «συνηθείας» προφανῶς εἶναι διάφορος τῆς τοῦ Πανελληνίου Θεοῦ τοιαύτης.[2])

Ἐξ ὅλων τούτων τῶν προαναφερθέντων ταυτισμῶν ξένων θεοτήτων μετὰ τοῦ Διὸς Ὑψίστου εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὑποχρεούμεθα νὰ προσέξωμεν μήπως καὶ ἡ ἐν Θράκῃ λατρεία τοῦ Διὸς Ὑψίστου [3]) δὲν εἶναι ἡ παλαιὰ καθ' αὑτὸ λατρεία αὐτοῦ ἡ καθαρῶς ἑλληνική, ἀλλὰ μήπως ὑπεκατέστησεν καὶ ἐδῶ Θρακικήν τινα θεότητα, καὶ μάλιστα μήπως συνεσχετίθη τὸ πρόσωπον τοῦ Ἕλληνος Διὸς μετὰ τοῦ θρακικοῦ Θεοῦ, τοῦ ὡς μεγάλου θεοῦ, θεοῦ ὑψίστου, μόνου Θεοῦ, [4]) μεγίστου τῶν θεῶν ἀναφερομένου, τοῦ κατ' ἐξοχὴν δηλ. Θεοῦ τῶν Θρακῶν. Καὶ νομίζομεν ὅτι μᾶλλον εἰς τοιοῦτόν τινα Δία ἀνετέθη ἡ ἐπιγραφὴ ἡμῶν.

Ἡ ἐπιγραφὴ ἀνετέθη ὑπὲρ Κυρίου βασιλέως τῶν Θρακῶν Ροιμητάλκα Κότυος καὶ τῶν τέκνων του.

Τὸ ὄνομα Ροιμητάλκας γνωστὸν καὶ ἐξ ἄλλων Θρακικῶν, Ἀθηναϊκῶν ἀκόμη ἐπιγραφῶν καὶ συγγραφέων πολλῶν, ἀπαντᾷ γραφόμενον καὶ : Ροιμητάλκης, Ρυμιτάλκης, Ρυμητάλκης, Ρυμετάλκης, Ρωιμητάλκης καὶ Ροιματάλκας. Εἶναι ὀρθότατα παρατηρημένον ὅτι ἀποτελεῖται ἐκ δύο μερῶν Ροίμη-τάλκης, καὶ ὅτι τὸ πρῶτον σχετίζεται μετὰ τῶν Θρακικῶν ὀνομάτων Ροιμήζης, Ρυμησύκις, τὸ δὲ δεύτερον ἀναμφιβόλως πρὸς τὸ ἐπίσης δεύτερον μέρος τοῦ ὀνόματος Σετάλκης. [5])

Ὁ ἀναφερόμενος δὲ ἐνταῦθα βασιλεὺς Θρακῶν Ροιμητάλκας πρέπει νὰ εἶναι ὁ ὡς τρίτος γνωστός, υἱὸς Κότυος, Ροιμητάλκου υἱοῦ, Σαπαίου

---

1) P l a s s a r t, Exploration Délos, XI, 289 καὶ ἑξῆς.

2) Ε. Π ε λ ε κ ί δ η ς, Ἀρχ. Δελτ. 1923, σ. 259 καὶ ἑξῆς. W. Bäge, de Macedonum Sacris σ. 8 περὶ «συνηθειῶν» Daremberg Saglio V σ. 250.

3) μνεία αὐτοῦ K a l i n k a ἔ. ἀ. n. 133.

4) ἔ. ἀ. n. 95, 114 θεὸς μέγας Δερζελάτης. D i t t e m b e r g e r Sylloge[3] 762. T h o m a s c h e k, die alten Thraker II, σ. 54 καὶ 66.

5) T h o m a s c h e k ἔ. ἀ. σ. 28. D a u m o n t - H o m o l l e Melanges d'Archéologie κλπ.=Revue Archaeol. II. serie 36 (1878) σ. 302. G. Seure Revue Etud. Greques 1913 σ. 251.

(Στράβων XII 3,29) καὶ τῆς Ἀντωνίας Τρύφαινας, θυγατρὸς βασιλέως τοῦ Πόντου Πολέμωνος καὶ τῆς Πυθοδωρίδος.

Ἐπειδὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐν συναφείᾳ μετὰ τοῦ Κότυος κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ α' μ. Χ. αἰῶνος καὶ ἐν σχέσει στενωτάτῃ πάντοτε πρὸς τὴν Ῥωμαϊκὴν Ἱστορίαν, φέρονται τρεῖς βασιλεῖς, [1]) καλὸν εἶναι νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα τὴν σειράν των.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ α' μ. Χ. αἰῶνος βασιλεύει τῆς Θρᾴκης Ῥοιμητάλκας Α', τούτου θανόντος περὶ τὸ 12 μ. Χ. ὁ Αὔγουστος διῄρεσε τὸ κράτος του μεταξὺ τοῦ ἀδελφοῦ του Ῥασκοπόριδος καὶ τοῦ υἱοῦ του Κότυος, (Τάκιτος Annal. II, 64, Dessau ἔ. ἀ. 704. Collart ἔ. ἀ. 202).

Ὁ Κότυς οὗτος Ε' ἔλαβεν σύζυγον ὅπως εἴπομεν τὴν Ἀντωνίαν Τρύφαιναν καὶ ἀπέκτησεν ἐξ αὐτῆς τρεῖς υἱούς, τὸν Ῥοιμητάλκαν Γ' τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς καὶ τὸν Πολέμωνα II και Κότυν βασιλέα τῆς Μικρᾶς Ἀρμενίας. (Σράβων ἔ. ἀ. 3, 29.)

Τὸν Κότυν Ε' βασιλέα γραμμάτων [2]) ἐπιβουλεύεται ὁ θεῖος του Ῥασκόπορις καὶ τὸν φονεύει (19 μ. Χ) ἐνάγεται ὅμως εἰς τὴν Ῥώμην ὑπὸ τῆς χήρας Ἀντωνίας Τρύφαινας ἐπὶ Τιβερίου καὶ ἐξορίζεται εἰς Αἴγυπτον ὅπου φονεύεται. (Τάκιτος Annal II 64–67). Ἡ Θρᾴκη τότε δίδεται εἰς τὸν πρωτότοκον υἱὸν τοῦ Κότυος Ε' Ῥοιμητάλκαν Γ' (ἡμετέρας ἐπιγραφῆς) καὶ τὸν Ῥοιμητάλκαν υἱὸν τοῦ ἐπιβουλευθέντος Ρασκοπόριδος. Ὁ Ῥοιμητάλκας Ῥασκοπόριδος εἶναι ὁ Β', οὗ ἐπιγραφὴ εὑρέθη ἐν Φιλίπποις (B.C.H. 1932 σ. 202).

Τὰ τέκνα Κότυος τοῦ Σαπαίου, Ῥοιμητάλκας Γ', Πολέμων ὁ μετέπειτα βασιλεὺς Πόντου (37—63 μ. Χ.) καὶ Κότυς βασιλεὺς τῆς Μικρᾶς Ἀρμενίας (—37 μ. Χ.) ἀνατρέφονται εἰς τὴν Ῥώμην μετὰ τοῦ Γαΐου Καλιγούλα συγγενεύοντα πρὸς αὐτὸν ἐκ μητρὸς καθὼς καὶ μετὰ τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου τοῦ triumvire. [3])

---

1) βλπ. περὶ αὐτῶν. M o m m s e n, Ephem. Epigr. 1875. 250—263.
A. J o h b e n REG. 1893, 8 καὶ ἑξ.
D e s s a u, Ephem. Epigr. IX. 1913, 691—705.
Π ε λ ε κ ί δ η ς Π. Α. Ε. 1920, 8 καὶ ἑξῆς.
C o l l a r t - D e v a m b e z B. C. H. 1931. 181. B. C. H. 1932, 202.
R o u s s e l R. E. G. 1934, 348.
P r o s o p o g r. Imp. Rom. λέξ. Ῥοιμητάλκας, Κότυς, Ἀντωνία Τρύφαινα.
P a u l y - W i s s o w a RE ἐπίσης ὡς ἀνωτέρω λέξεις.

2) Ὀ β ι δ ί ο υ ἐπιστολή, II, 9. «Θρᾳκικὰ» Α' σ. 89 καὶ ἑξῆς.

3) C u r t i u s, Monetsber, der Akadem. zu Berlin, 1874, σ. 16 n. IV=Dittemberger Sylloge[3] 798 ἐπιγραφὴ Κυζίκου «τοὺς παῖδας Κότυος Ῥοιμητάλκην καὶ Πολέμωνα καὶ Κότυν συντρόφους καὶ ἑτέρους ἑαυτῷ (Γαΐῳ Καλιγούλᾳ) γεγονότας».

Ἐπιτροπεύεται δὲ ὁ Ῥοιμητάλκας Γ' ὑπὸ τοῦ Pufi Trebellini (Τάκιτος, Annal II, 67, 4 III, 38, 4.) καὶ μόλις ὑπὸ τοῦ Γαΐου Καλιγούλα ἀνελθόντος εἰς τὸν θρόνον, ἀποκαθίσταται εἰς τὴν βασιλείαν τῆς Θράκης βασιλεύσας οὕτω ὀνομαστικῶς μὲν ἀπὸ τοῦ 19—46 μ. Χ. οὐσιαστικῶς δὲ ἀπὸ τοῦ 38—46 μ. Χ. [1]) Τῆς βασιλείας του ἔχομεν καὶ νομίσματα (Head - Σβορώνου σ. 360, ἔτους 37—46 μ. Χ. Ῥοιμητάλκα Γ' σὺν Καλιγούλᾳ) φέροντα προτομὴν καὶ ἐπιγραφὴν ***βασιλέως Ῥοιμητάλκα*** καὶ ἐπὶ τῆς ἑτέρας ὄψεως : ***Γαΐῳ Καίσαρι Γερμανικῷ Σεβαστῷ***=Καλιγούλᾳ.

Ὡς βασιλεὺς τῆς Θράκης ἀναφέρεται καὶ ἐν ἐπιγραφῇ εὑρεθείσῃ ἐν Χρυσουπόλει (Σαρὶ—Σαμπᾶν, B.C.H. VIII, 652 :)

βασιλεὺς Ροιμητάλκης, Κότυος υἱός, ὁ Βιστόνου εὐεργέτης.

Ἐβασίλευσε δὲ μέχρι τοῦ 46 μ. Χ. ὁπότε φονεύεται ὑπὸ τῆς ἰδίας συζύγου (Σύγκελος ἐκδ. Βόννης 631). Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, χρονολογοῦντα τὴν ἐπιγραφὴν ἡμῶν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 37)8—46 μ. Χ., ἡ Θράκη γίνεται Ῥωμαϊκὴ Ἐπαρχία. [2])

Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἡμῶν ἀναφέρεται μετὰ τῶν τέκνων του, ἐνῷ δὲ μέχρι τοῦδε ἀγνοεῖται καὶ τὸ ὄνομα τῆς φονικῆς συζύγου του, τὸ πρῶτον ἀναφέρονται τὰ ἐξ αὐτῆς προφανῶς τέκνα του, ἔστω καὶ ὄχι ὀνομαστικῶς.

Ἡ ἐπιγραφὴ ἀνετέθη ὑπό τινος Εὐτύχου ἐπὶ τῶν λατόμων καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν πάντων. Τὸ ὄνομα Εὔτυχος καὶ Εὐτύχης εἶναι καὶ ἄλλοθεν γνωστόν. [3])

Τὰ λατομεῖα παρ' ἀρχαίοις, τὰ ὑπαγόμενα ἐν γένει εἰς τὰ μέταλλα [4]) =τόπους ἐξαγωγῆς ὀρυκτῶν μετάλλων ἐν γένει καὶ λίθων, (Μέταλλα μαρμάρου λ. χ. περὶ τῆς Πεντέλης λέγει ὁ Στράβων IX, 2,3) ἦσαν καὶ ἰδιόκτητα, ὅπως γνωρίζομεν περὶ τοῦ Ἡρώδου Ἀττικοῦ ἐπίσης ἐν Πεντέλῃ καὶ ἄλλων ἀλλαχοῦ, (Παυσανίας I,1 9, 7: VI, 21, 2: X, 32, 1.) ἀλλὰ ὡς ἐπὶ τὸ

---

1) Δίων Κάσσιος 59, 12, 2. Τὸ ἔτος 37)8 ἦτο ἄρχων εἰς τὰς Ἀθήνας C.I.A. III, 1077 καὶ 1284. Neubar Hermes X, 1876, 145—152.

2) J. Marquandt, Römische Staatsverwaltung I², σ. 312. Εὐσεβίου Ἑλλ. ἀποσπάσματα καὶ Σύγκελλος ἔ. ἀ. Collart ἔ. ἀ. σ. 206.

Ἡ ἐπιγραφή : Ῥοιμητάλκου καὶ Πυθοδωρίδος (νεωτέρας) ἐκ τοῦ κατὰ τὸν Κοιλαλητικὸν πόλεμον κινδύνου σωτηρίας ὑπέρ, μᾶλλον εἰς τὸν Ῥοιμητάλκαν Β' πρέπει νὰ ἀναφέρηται, διότι τὸ 26 μ. Χ. ὁ Ῥοιμητάλκας Γ' ἐπετροπεύετο ἀκόμη. Dessau ἔ. ἀ. σ. 704. Τάκιτος Annal. III 38—39. IV, 46—51.

3) Cagnat, Inscript. Graec. ad res Rom. pertineutes n. 79. Kalinka ἔ. ἀ. n. 179. 303, 312.

4) Daremberg. Saglio λ. metalla, λατόμος.

πλεῖστον καὶ δημόσια. Ὅταν τὰ λατομεῖα εἰς τοὺς παλαιοτέρους χρόνους εἶναι κρατικά, καθὼς θὰ ἐλέγομεν σήμερον, καὶ τὰ ἐνοικίαζεν ἐργολάβος τις, [1]) διὰ τὴν διαχείρισίν των ὡς περιουσίας τοῦ δημοσίου ἁρμόδιοι ἦσαν οἱ ἄρχοντες ἀρχιτέκτονες τῶν διαφόρων πόλεων.

Εἰς τοὺς Ρωμαϊκοὺς χρόνους τὰ κρατικὰ καὶ αὐτοκρατορικὰ μέταλλα καὶ λατομεῖα διευθύνονται ὑπὸ ἀπελευθέρων ἢ δούλων ὑπαγομένων εἰς τὸν procuratorem metallorum. Εἰς τὴν Ρώμην ἐκτὸς τοῦ procuratoris aurarium Daciarum λ. χ. τῆς ἐπιγραφῆς G.I.L. III. 1927, ἔχομεν καὶ τὸν procuratorem Augusti novarum lapicaedinarum Aurelianum τῆς Νουμηδίας, τὸν procuratorem marmorum novarum τῆς C.I.L. VIII 14551—14552, 14688 κλπ. Τοιοῦτος procurator lapicaedinarum ἢ operum publicorum, τῆς C.I.L., III 348, εἰς ὃν ὑπήγοντο οἱ procuratores marmorum τῆς ἐποχῆς τοῦ Αὐγούστου ἄρχων πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἐν τῇ εἰκόνι 465 καὶ λέξει ἀρχιτέκτων τοῦ Daremberg — Saglio παριστάμενος Ρωμαῖος ἄρχων, ἐπιστατῶν εἰς τὴν λατόμησιν μαρμάρου ὑπὸ δύο ἄλλων προσώπων, δούλων προφανῶς.

Αὐτῆς τῆς διοικήσεως τῶν λατομείων καὶ μετάλλων ὑπὸ ἀπελευθέρων ἢ δούλων εἰς Ρωμαϊκοὺς χρόνους ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαὶ σχετιζόμεναι μετὰ τῆς ἡμετέρας εἶναι τοὐλάχιστον δύο εἰς ἐμὲ γνωσταὶ πλὴν τῆς ἡμετέρας τρίτης νῦν. Ὁ ἐπιστάτης τῆς ἡμετέρας ἐπιγραφῆς Εὔτυχος λέγεται ἁπλῶς «ἐπὶ τῶν λατόμων», εἶναι δὲ ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν «Ἐπίτροπον λατομείων ἢ ἐργεπιστάτην λατομίου» τῶν προαναφερθεισῶν ἐπιγραφῶν, [2]) ὡς πρὸς τὸν βαθμὸν τοῦ ἀξιώματος τῆς ἐπιστασίας. Ἐπειδὴ δὲ τόσον τὸ προσωπικὸν τῶν λατομείων κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ λατομίου Καβάλλας, ὅσον καὶ οἱ ἐπιστάται ἦσαν δοῦλοι ἢ ἀπελεύθεροι, [3]) τοιοῦτοι θὰ ἦσαν καὶ ὁ Εὔτυχος ὅσον καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν πάντες. Ἦσαν δὲ αὐτοὶ ἁπλοῖ λατόμοι, ἐργάται δηλ. λατομείων ἢ λιθοτόμοι=lapicae dinarii, λιθαγωγοί, λιθοῦλκοι, πρίσται κλπ. τὸ προσωπικὸν τοῦ λατομείου.

Εἰς τὸν α΄ μ. Χ. λοιπὸν αἰῶνα ὑπῆρχεν ἐν τῇ προμνημονευθείσῃ τοποθεσίᾳ Τζαρί, τῆς Καβάλλας, λατομεῖον ἐν ἐνεργείᾳ, ὁπόθεν καὶ σήμερον ἀκόμη προμηθεύεται ἡ πόλις μέρος τῶν ἀπαιτουμένων διὰ τὰς διαφόρους οἰκοδομὰς μαρμάρων.

---

1) G. G l o t z, le travail en Grèce σ. 422.

2) Ephem. Epigr. V, σ. 61, No 163 ἐπιγραφὴ ἐκ Τράλλεων λατινιστὶ καὶ ἑλληνιστί: Αὐτοκράτορι Νέρονα Σεβαστῷ πατρὶ πατρίδος Χρήσιμος ἀπελεύθερος ἐπίτροπος λατομείων τὸ δρομὸν τοῦ Γυμνασίου παρὰ Τραλλιανῇ τῇ πόλει...

Ig. XII, 5, n. 253 ἐπιγραφὴ ἐκ Πάρου ὁπόθεν ἐξήγετο ὁ περίφημος λυχνίτης λίθος: Ἔρως Καίσαρος ἐργεπιστάτης Λατομίου ἱδρύσατο.

3) G. G l o t z ἔ. ἀ. σ. 419.

Ἡ ὕπαρξις τοῦ λατομείου τούτου δὲν εἶναι μικροῦ ἐνδιαφέροντος διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀρχαίας «Νεαπόλεως παρὰ Θάσον» κατέχουσαν ἀκριβῶς τὴν θέσιν τῆς σημερινῆς πόλεως Καβάλλας, διότι ἐκ τοῦ λατομείου τούτου προφανῶς θὰ προῆλθε μέρος τῶν μαρμαρίνων ἀρχιτεκτονικῶν λειψάνων της, τὰ ὁποῖα μελετώμενα ἰδιαιτέρως ὁριστικῶς θὰ τοποθετήσωσιν τὴν πόλιν ἐκείνην εἰς τὴν θέσιν τῆς σημερινῆς Καβάλλας, λαμβανομένου βεβαίως ὑπ' ὄψει, ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς πρώτης ἐκμεταλλεύσεως τοῦ λατομείου τούτου θὰ εἶναι παλαιοτέρα τοῦ α΄ μ. Χ. αἰῶνος.

Ὡς πρὸς τὴν ἀφορμὴν τῆς ἀναθέσεως ὑπὸ τῶν λατόμων ἐπιγραφῆς ὑπὲρ βασιλέως τῶν Θρακῶν εἶναι πολλαὶ αἱ δυναταὶ ἐξηγήσεις, εἴτε διότι οἱ λατόμοι ἦσαν Θρᾶκες εἴτε διότι τὸ λατομεῖον δυνατὸν νὰ ἦτο δημόσιον εἴτε καὶ διότι δυνατὸν νὰ ἦτο ἰδιοκτησία βασιλική, χωρὶς βεβαίως νὰ ἀποκλείεται καὶ εὐεργεσία τις τοῦ βασιλέως πρὸς τοὺς ἐκεῖ ἐργαζομένους λατόμους.

2) Ἡ δευτέρα ἐπιγραφὴ (εἰκ. 3—4) εὑρεθεῖσα ὑπό τινος μαθητοῦ ἐπὶ μιᾶς τῶν κορυφῶν τῆς προσθίας ὀροσειρᾶς τῆς Ῥοδόπης καὶ μεταφερθεῖσα τῇ φροντίδι τοῦ κ. Ῥήγα εἰς Κομοτινήν, εἶναι χαραγμένη ἐπὶ κιονίσκου μαρμαρίνου, (διαμ. 1,25 ὕψος σωζόμενον 0,40 μ.) εἰς ὀκτὼ στίχους καὶ διὰ γραμμάτων ὑστάτων χρόνων, ἀφ' οὗ ὑπάρχουν ἤδη καὶ «legatures» τῶν γραμμάτων Ε καὶ Λ, CTH. Ὕψος τῶν γραμμάτων μέγιστον εἶναι 0,035 μ. ἐλάχιστον δὲ 0,015 μ.

Διὶ Ζβελ
θιούρδω
θεῷ ἐπη-
κόῳ Ἡρα-
κλείδης
Τήρου
χαριστή-
ριον

Παρερχόμενοι κάθε συζήτησιν περιττὴν διὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ τύπου τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐπιγραφῆς, δυναμένην νὰ φθάσουν καὶ μέχρι τοῦ τέλους τοῦ γ΄ μ. Χ. αἰῶνος, ἐρχόμεθα εἰς τὸ θρᾳκικὸν ἐπίθετον τοῦ Διὸς Ζβελθιούρδου, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ ἐξ ἄλλων ἐπιγραφικῶν εὑρημάτων καὶ μνημείων γνωστόν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ Θρᾴκης. [1])

---

1) Dumont - Homolle, Melanges d'Archéologie κλπ. 1892. σ. 381,72σ, Dobrousky, Bull. Archéol. du Musée nat. Sophia I (1907) σ. 159 no 203.

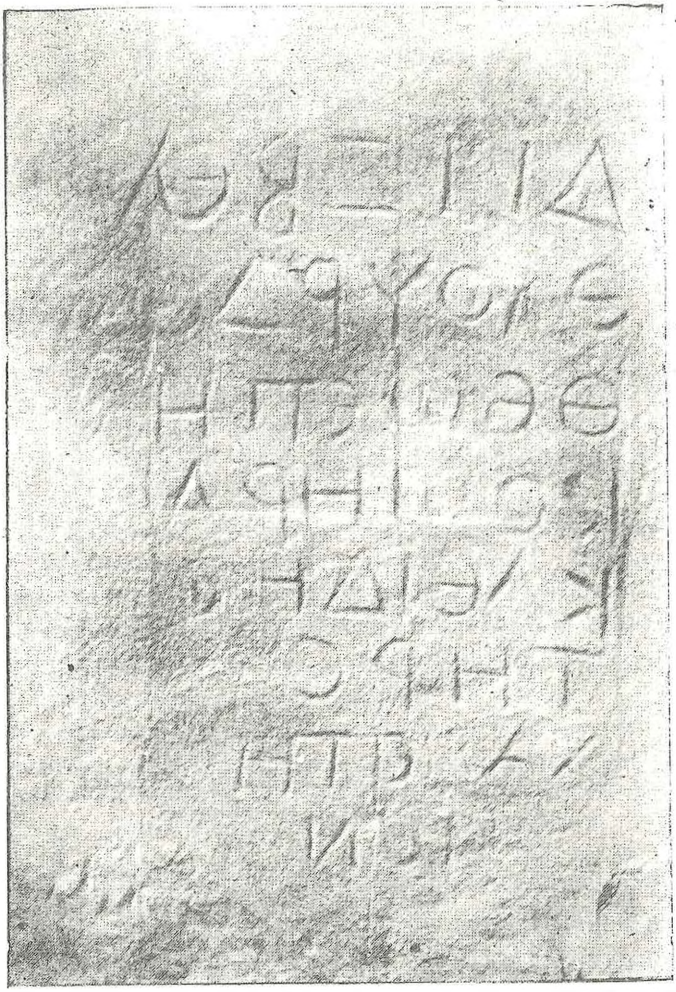

Εἰκ. 3. Φωτογραφία τοῦ ἐκτύπου ἀναγινωσκομένη εἰς δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερὰ μὴ ἀντιστραφεῖσα.

K a n i t z, Donau Bulgarien II σ. 286.

D i a k o w i t c h, Monuments figures de Zeus Ζβελθιοῦρδος, Annuaire de la bibliothèque nat. de Plovtiv, 1926, σ. 14.

P e r d r i z e t, Rev. Etud. Anc. I 1899, 23—26.

G. S e u r e. R. E. Gr. 1913, σ. 225 καὶ ἑξῆς.

G. C a z a r o w, Nouvelles inscriptions relatives au Dieu Thrac Ζβελσιοῦρδος, Revue Ascheol. 4 serie XXI (1913) σ. 340 καὶ ἑξῆς.

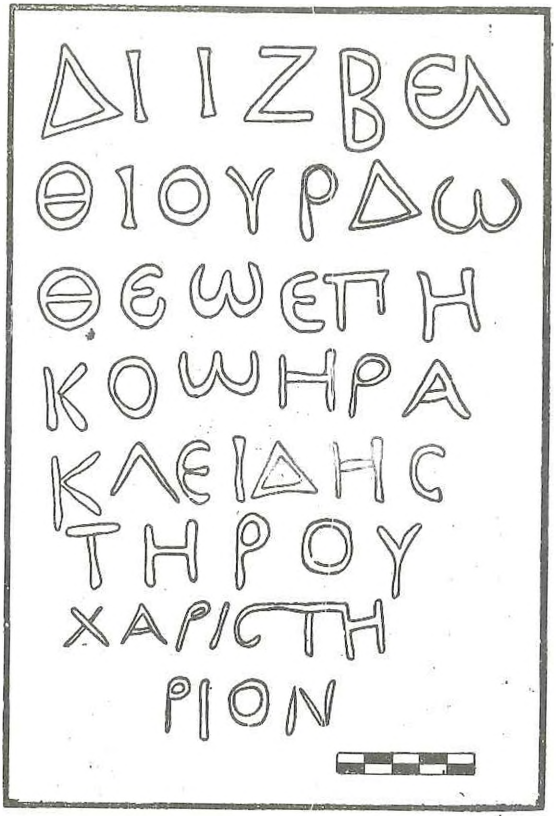

Εἰκ. 4. Πιστὸν σχέδιον ἐκ τοῦ λίθου.

Τύποι ὑπὸ τοὺς ὁποίους ἀπαντᾷ εἶναι : Ζβελσοῦρδος, Ζβελθιοῦρδος, Σβερθοῦρδος, Ζβερθιοῦρδος, Ζλεσθοῦρδος, προερχόμενος ἐκ τῆς συνήθους συγκοπῆς καὶ μεταλλαγῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Θρᾳξὶ φθόγγων τῆς αὐτῆς λέξεως.[1])

Τοῦ ἰδίου Klio, VI, σ. 169 καὶ Bull. de la societé archéol. Bulg. IV, σ. 80 καὶ ἑξ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου, περὶ τῆς θρησκείας τῶν Θρᾳκῶν, «Θρακικὰ» V, σ. 41 καὶ ἑξῆς. καὶ σ. 43 ὅπου τὸ Σβελσιοῦρδος ἐκλαμβάνεται ὡς σκυθικὴ λέξις. Τὰ μέχρι τοῦδε γνωστὰ εὑρήματα καὶ μνημεῖα σχετιζόμενα μετὰ τοῦ Διὸς Σβελθιούρδου εἶναι ἑπτὰ ἐνεπίγραφα ἀνάγλυφα, τρεῖς ἐπιγραφαί, καὶ 2 νομίσματα, εἰς τὰ ὁποῖα προστίθεται νῦν καὶ ἡ ἐπιγραφὴ Κομοτινῆς. Ταῦτα πάντα ἐκτὸς τῶν προηγουμένων ἀνωτέρω μελετῶν βλπ. καὶ εἰς A. B. Cook Zeus II 817 καὶ ἑξῆς.

1) Kretschmer, Einleitung κλπ. σ 231.

Τὸ ἐπίθετον προφανῶς εἶναι σύνθετον Σβελθι—οῦρδος, ἀλλὰ κάθε ἄλλη προσπάθεια γενομένη μέχρι σήμερον ὑπὸ τῶν ἀσχοληθέντων περὶ τῆς ἐτυμολογίας του μόνον ὡς προσπάθεια ἀκόμη φέρεται καὶ ὄχι ὁριστικὴ ἀλήθεια.

Ἡ γνώμη τοῦ Thomaschek (Alten Thraker II σ. 60) εἶναι ὅτι, τοῦ πρώτου μέρους τῆς λέξεως σχετιζομένου μετά τινος λιθουανικῆς λέξεως σημαινούσης τὸ φῶς, φωτισμόν, τοῦ δὲ δευτέρου μετά τινος σλαβικῆς σημαινούσης τὴν ἔννοιαν τοῦ στρέφω, συστρέφω, εἶναι μία Θρακικὴ προσωνυμία θεοῦ τινος ἀντίστοιχος πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν τερπικέραυνος. Ἄλλη ὑπόθεσις σχετίζει αὐτὸ μετὰ τῆς ἀλβανικῆς γλώσσης καὶ τοῦ θεοῦ τῆς θυέλλης τῶν Ἀλβανῶν. [1]

Ὁ G. Seure [2]) δέχεται τύπον Ζιβελσοῦρδος, ἐξ οὗ παράγει τὸ Σβελθιοῦρδος καὶ σχετίζει τὸ πρῶτον μέρος του μετὰ τῶν Ζιβελεΐζις, Ζύριδος—Ζούριδος, Ζάλμοξις, ἐπιθέτων ἑνὸς μεγάλου Θρακικοῦ Θεοῦ, τοῦ ἐθνικοῦ θεοῦ τῶν Θρακῶν, [3]) μιᾶς ὁμοίας πρὸς τὸν Ἕλληνα Δία θεότητος, τῆς ὁποίας ἀγνοοῦμεν τὸ ὄνομα.

Τὸ β΄ συνθετικὸν τὸ σχετίζει μετὰ τοῦ Θρακικοῦ πατρωνυμικοῦ Σούρας, ἀκόμη δὲ δύναται προφανῶς καὶ μετὰ τοῦ «Θεὸς Σουρεγέθης».

Περὶ τῶν ὑποθέσεων τούτων καὶ ἄλλων ὁμοίων ὀρθότατα ὁ Cook ἔ. ἀ. λέγει, ὅτι εἶναι προσπάθειαι ἑρμηνείας καὶ ὄχι ἐτυμολογίαι πείθουσαι, θὰ παραμένουσι δὲ τοιαῦται ἐφ' ὅσον ἡ γῆ τῆς Μυστικῆς Θράκης δὲν μᾶς ἀπεκάλυψεν ὅλα ἀκόμη τὰ μυστικά της.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὅμως βεβαίως γνωρίζομεν, εἶναι ὅτι ὁσάκις ὁ θεὸς αὐτὸς ὁ ταυτισθεὶς μετὰ τοῦ Ἕλληνος Διὸς παρίσταται ἐν μνημείοις καὶ κυρίως ἀναγλύφοις (Seure ἔ. ἀ. εἰκ. 6), εἰκονίζεται πάντοτε ὄρθιος κατ' ἐνώπιον, φέρων μακρὸν χιτῶνα, ἔχων γυμνὸν τὸν δεξιὸν ὦμον καὶ τείνων τὴν δεξιὰν χεῖρα του φέρουσαν τὸν κεραυνόν, ἐπὶ δὲ τῆς ἀριστερᾶς του ἱστάμενον ἀετόν. Εἶναι ἑπομένως φανερὸν ὅτι εἶναι θεότης θρακικὴ οὐρανία, οὐρανοῦ κυρίαρχος, ταυτισθεῖσα διὰ τοῦτο ἀκριβῶς μετὰ τοῦ Διὸς καὶ μάλιστα λαβοῦσα ἐν τῇ ἐξεικονίσει της, τῇ κάπως μεταγενεστέρᾳ ταύτῃ, τύπον τῆς Ἑλληνικῆς Γλυπτικῆς τοῦ Διὸς Ἰθωμάτα ἢ ἀετοφόρου τοῦ Ἀγελάδα [4]) καθὼς γνωρίζομεν τοῦτον ἐκ διαφόρων ἄλλων μικρῶν ἔργων καὶ κυρίως ἐκ τῶν τετραδράχμων τῶν Μεσσηνίων τοῦ Δ΄ ἢ Γ΄ π. Χ. αἰῶνος.

---

1) Baron N. Nopsca, Zeitschrift für Ethnologie 1911, XLIII. 918.

2) Ἔ. ἀ. σ. 248. Ἐν σελίδι δὲ 251 ὁ νόμος δυνάμει τοῦ ὁποίου ἀποδεικνύει ὅτ τὸ ἐπίθετον εἶναι σύνθετον Σβελθι-σιρδος.

3) Thomaschek ἔ. ἀ. 54. καὶ 66.

4) Overbeck, Die Zuei Zeusbelder des Ageladas, Rein. Mus. 1867 σ. 122—127.

Ἐκ τῶν παραστάσεων τούτων ἄλλως τε ἤχθησαν καὶ πολλοὶ μελετηταὶ εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἐκτὸς τοῦ κεραυνοῦ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ σημαίνῃ τὸ πρῶτον συνθετικὸν Ζιβὲλ τοῦ τύπου Ζιβελ—εΐζις, τὸ δεύτερον πιθανὸν νὰ σημαίνῃ τὸν ὄφιν, [1]) διότι ἐκτὸς τοῦ κεραυνοῦ καὶ τοῦ ἀετοῦ, εἰς παραστάσεις τινὰς ἀπαντᾷ καὶ ὁ ὄφις (Seure ἔ. ἀ. εἰκ. 2—3), καὶ ὅτι ἑπομένως οὐρανοῦ καὶ γῆς κύριος εἶναι ὁ θεὸς οὗτος ὁ ὑπονοούμενος, ὅτι δὲ ὄχι μόνον περὶ τοῦ Ἕλληνος Διὸς · Κεραυνοῦ, ἀλλὰ καὶ συσχετίσεώς του μετὰ τῆς γηίνης θεότητος Δήμητρος ἢ Σεμέλης ἀκόμη ὡς χθονίας, καὶ μετὰ τοῦ Διονύσου δυνατὸν νὰ πρόκειται ἡμῖν, διότι ἡ ἐν εἰκόνι (ἔ ἀ. 7) μετὰ τοῦ Θεοῦ παρισταμένη ὡς Θρᾷξ ἱππεὺς μορφὴ ἔχει τὸν τύπον τοῦ ὀνόματός της εἰς πτῶσιν δοτικὴν καὶ ἀνάρθρως: Θεῷ Σβερθιούρδῳ καὶ Ἰαμβαδούλῃ ἐπιφανεστάτοις, Seure ἔ. ἀ. σ. 237).

Τόποι λατρείας τοῦ Διὸς Σβελθιούρδου συμπεραίνετοι ὅτι ἦσαν ἐκ τῶν ἐκεῖ γενομένων εὑρημάτων ἡ Φιλιππούπολις, Νικόπολις Ἴστρου, Σαρδικὴ (Σόφια), ἡ χώρα Πανταλία τοῦ ἄνω Στρυμόνος, [2]) ἡ Ρώμη ὅπου ὑπῆρχον πολλοὶ θρᾶκες στρατιῶται καὶ ἴσως ἀλλαχοῦ, ὅπως νῦν καὶ ἐν τῇ σημερον Ἑλληνικῇ Θράκῃ τὸ πρῶτον γνωρίζεται ὁ θεὸς ὑπὸ τὸ ἐπίθετον τοῦτο.

Ἐκ τῶν προηγουμένων εὑρημάτων Διὶ Σβελθιούρδῳ ὡρμώμενοι παλαιότερον ὁ Dumont (Melanges κλπ. 381) καὶ ὁ Mordtmann (R. Archéol. 1878 σ. 302 Tomaschek (ἔ. ἀ. σ. 60), ἐδέχθησαν καὶ τὴν διόρθωσιν τοῦ χωρίου τοῦ Κικέρωνος in Pisonen XXXV, 85 «a te Jovis Velsuri fanum antiquissimum barbarorum sanctissimum direptum» εἰς Jovis[s]velsur[d]i, ἀντὶ τοῦ Jovis <vels> Urii τῶν ἐκδόσεων.

Κατὰ τὸν Seure ὅμως ἔ. ἀ. σ. 244. Τὸ Jovis <vels> Urii ἀμφισβητεῖται, τὸ [S]velsur[d]i τοῦ Mordtmann κρίνεται ἐγκαταλειπτέον, ἐπειδὴ δὲ αὐτὸς καθὼς εἴπομεν ἀνωτέρω δέχεται τὸ ἐπίθετον σύνθετον ἐκ τοῦ Ζιβέλ-σοῦρδος=Σούρας, δύναται νομίζει νὰ διορθωθῇ καὶ τὸ χωρίον, εἰς Jovis vel Suri=τοῦ Διὸς ἢ Σούρα, Σουρεγέθου, θεοῦ θρᾳκικοῦ

Νομίσματα Μεσσηνίων: F r a z e r e, Pausanias III εἰκὼν εἰς σελ. 140. B l u m e r - G a r d n e r, Numism. Comment. on Pausanias, pl. 66 no 4 καὶ 5. C o l l i g n o n, Sculpt. Grécque I εἰκ. 158—159. Παυσανίας IV, 33, 3. Χ. Τσούντα Ἱστορ. Τεχν. σ. 192, εἰκ. 229. D i a k o w i t c h ἔ. ἀ. σ. 14.

Περὶ τοῦ περιφήμου ἀγάλματος τοῦ Ἀρτεμισίου Διὸς κεραυνοῦ ἢ Ποσειδῶνος (;) βλέπε Γ. Π. O ἰ κ ο ν ό μ ο υ. Π. Ἀκαδ. Ἀθηνῶν Δεκεμβρίου 20 1928. Χ. Κ α ρ ο ύ σ ο υ Ἀρχ. Δελτίον 1930—31 σ. 41. καὶ ἑξῆς.

1) J i r ë c e k, Gesch. der Serben. σ. 25.

2) C a z a r o w ἔ. ἀ.

(περὶ τοῦ Σούρα, Σουρεγέθου θεοῦ ἐπηκόου βλπ. Dumont inscript. et Monuments figurés de la Thrace 1877, σ. 8. no 2.=Dumont melanges κλπ. 1892 σ. 322 n. 2.) καὶ ὅμως μετὰ ἐπιφέρει τὴν γνώμην, ὅτι κἄτι ἄλλο θὰ εἶχεν τὸ χειρόγραφον τοῦ Κικέρωνος. Ἡ τελευταία περὶ τῆς διορθώσεως τοῦ χωρίου μελέτη (Lehmann—Haupt, Klio 1921 σ. 2Σ3 καὶ ἑξῆς der Thrakische gotte Sbelsurdos) χαρακτηρίζει τὴν διόρθωσιν ὡς umbeachtete emendation zu Cicéron.

Τὸ συμπέρασμα τῶν ὅλων συζητήσεων καὶ προαναφερθεισῶν ἐργασιῶν περὶ τοῦ Διὸς Ζβιλθιούρδου εἶναι, ὅτι θεός τις θρακικὸς οὐράνιος, ἀνάλογος πρὸς τὸν Ἕλληνα Δία Κεραυνὸν ἢ Τερπικέραυνον ὑπεκατεστάθη ὑπ' αὐτοῦ, ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸς ὁ Θρακικὸς ἐνεσάρκωσεν ἴσως καὶ ἄλλας ἰδιότητας, χθονίας π. χ., καὶ ὅτι εἰς τὰς παραστάσεις του οἱ Θρᾶκες ἔδωσαν ἀκόμη εἰς αὐτὸν καὶ τὸν Τύπον τῆς Ἑλληνικῆς Πλαστικῆς τοῦ Ἰθωμάτα Διός, διετήρησαν ὅμως τὸ ἀνερμήνευτον εἰσέτι Θρακικὸν ἐπίθετόν του.

Ὁ Ζεὺς Ζβελθιοῦρδος ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ εἶναι θεὸς ἐπήκοος,[1]) θεὸς ἐπιφανέστατος εἶναι ἐν ἐπιγραφῇ I. G. XVI 981, θεὸς κύριος δὲ εἰς ἐπιγραφὰς παρὰ Cazarow ἔ. ἀ. 341 καὶ Dobrousky ἔ. ἀ. 152, no 203.

Αἱ σωζόμεναι ἐπιγραφαὶ τῶν ἐπηκόων θεῶν εἶναι πολλαὶ καὶ ἀναφέρονται εἰς ὅλους περίπου τοὺς ἑλληνικοὺς καὶ μὴ θεούς, εἶναι δὲ αἱ πλεῖσται τῶν Αὐτοκρατορικῶν Ῥωμ. χρόνων, διότι τότε αἱ ἐπικλήσεις καὶ εὐηκοΐαι τῶν θεῶν, κατ' ἐπιδράσεις ἀνατολικάς, θεῶν θαυματουργῶν, ἰατρῶν κλπ., γίνονται συνήθεις εἰς ὅλον τὸν ἀρχαῖον κόσμον καὶ διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ εἰσέρχονται καὶ εἰς τὸν χριστιανισμόν. [2])

Εἴπομεν ὅτι τὸ ἐπίθετον ἐπήκοος ἀναφέρεται εἰς ὅλους περίπου τοὺς θεούς, ἡμᾶς ὅμως ἐνδιαφέρει ἰδιαιτέρως νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἐν Θρᾴκῃ καὶ ὁ Ζεὺς καὶ ἡ Ἥρα καὶ ὁ Ζβελθιοῦρδος καὶ ὁ Σουρεγέθης, ἀλλὰ καὶ ἀφῃρημένοι θεοὶ ἐπήκοοι, ἀναφέρονται.

Ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι χαριστήριον=εὐχαριστήριον Διὶ Σβελθιούρδῳ ὑπό τινος Ἡρακλείδου Τήρου.

---

1) Περὶ τοῦ ἐπιθέτου ἐπήκοος ἀποδίδοντος τὴν ἔννοιαν τοῦ τὰ ὦτα εὐήκοα τείνοντος θεοῦ εἰς τὰς παρακλήσεις τῶν θνητῶν καὶ ἰσοδυνάμου πρὸς τὰ : κατήκοος, εὐήκοος, εὐάκουστος, ὑπήκοος, τῶν μαγικῶν παπύρων βλπ. RE λ. ἐπήκοος. Τὰ ἐπιγραφικὰ μνημεῖα τὰ ἀναφερόμενα εἰς θεοὺς ἐπηκόους συνέλεξεν παλαιότερον ὁ K e i l, Arch. Anz. 1854, σ. 517 καὶ ἑξῆς. Μετὰ δέ, ἐξ ἀφορμῆς τῶν μαγικῶν παπύρων ὁ D r e x l e r, Jarbrbr. fo Philol. 1892, σ. 361 καὶ 1894 σ. 330 καὶ ἑξῆς.

2) P. R o u s s e l, Les cultes Égyptiens à Délos, σ. 289.

Διὰ τὸ ὄνομα Ἡρακλείδης βλπ. Kalinka ἔ. ἀ. π. 304 καὶ 346, ὅπου ἀναφέρονται Ἡρακλείδης Σωκράτους, Σωκράτης Ἡρακλείδου καὶ Αὐρήλιος Ἡρακλείδης καὶ ἑπομένως βεβαιοῦται ἡ χρῆσις του ὡς ὀνόματος γνωστοῦ ἐν Θράκῃ.

Τὸ ὄνομα Τήρης γεν. Τήρου ὡς ἐνταῦθα ἀπαντᾷ καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς Kalinka, ἔ. ἀ. π. 34 II 41, 46, 34 III 54, π. 161, π. 214, καὶ μάλιστα ἐκεῖ καὶ τὸ θηλυκὸν Τήρεια ἀπαντᾷ. Εἶναι γνωστὸν τὸ ὄνομα ὡς τοῦ πατρὸς Σιτάλκου βασιλέως Ὀδρυσῶν ἤδη εἰς τὸν Θουκιδίδην II, 29, σχετίζεται δὲ ἀναμφιβόλως μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ μυθολογικοῦ προσώπου Τηρεύς. (Thomaschek ἔ. ἀ. σ. 37 καὶ A. Fick Vorgriechishe Ortsnamen σ. 148).

3) Καὶ ἡ τρίτη καθ' ἃ προείπομεν ἐπιγραφὴ εὑρισκομένη σήμερον εἰς τὴν συλλογὴν Κομοτινῆς, προέρχεται ἐκ τῆς ἐντεῦθεν τῆς πόλεως ταύτης καὶ ἐκ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ὁρατῆς ἐρειπωμένης βυζαντινοφραγκικῆς πόλεως Μορσυνουπόλεως (;) Εἶναι χαραγμένη ἐπὶ στήλης μαρμαρίνης ὕψους 0,62 μ. πλάτους 0,35—0,40 μ. πάχους 0,20, φερούσης ἐπὶ τῆς ὄχι καὶ πολὺ λείας ἐπιφανείας της ρωγμὰς τοῦ προστύχου ὑλικοῦ της καὶ ἀποτελεῖται ἐξ ἑπτὰ στίχων.

Περὶ τοῦ ἀκαταστάτου τύπου τῶν γραμμάτων της, μεθέγους διαφόρου ἀπὸ 0,04 μ. — 0,02 μ. καθὼς καὶ τῆς ὑστέρας ἡλικίας της παραπέμπομεν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴν παραθετομένην εἰκόνα 5.

Διὶ Παισου
ληνῷ Τήρης
Πρόκλου
ὑπὲρ ἑαυτοῦ
καὶ θρεμμάτων
καὶ τῶν ἰδίων
Εὐχαριστήριον.

Τὸ θρᾳκικὸν τοῦτο ἐπίθετον τοῦ Διὸς τὸ ὁποῖον διὰ πρώτην φορὰν ἀπαντᾷ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ταύτῃ πρέπει κατὰ ἀνάγνωσιν τοῦ πρώτου συμφώνου τοῦ δευτέρου στίχου τῆς ἐπιγραφῆς ὡς Λ νὰ εἶναι Παισουληνός, τοπωνυμικὸν προφανῶς ἐπίθετον τοῦ θεοῦ, βεβαίως καὶ πάλιν ὄχι τοῦ καθαρῶς Ἑλληνικοῦ τοιούτου θεοῦ.

Σχηματίζεται δὲ τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἐκ τοπωνυμικῆς καταλήξεως —ούλα,—ούλη ὅπως τὰ Ὀκοκληνὸς Ζεύς, Ἀρμουληνὴ Ἥρα, καὶ τὰ θρᾳκικὰ τοπωνύμια Βεργούλη, Γίνουλα, Potula τὸ λατινικόν, κλπ. ἢ ὅπως

Εἰκ. 5. Ἡ στήλη καὶ ἐπιγραφή.

ἀκριβῶς ἔχομεν καὶ ἄλλα —ηνὸς τοπωνυμικὰ θρᾳκικὰ ἐπίθετα: Σκαρσηνὴ Ἥρα, Ἀλααιβρηνοί, Καριστορηνοὶ κλπ.[1])

Ἐὰν ὅμως τὸ θρᾳκικὸν τοπωνυμικὸν * Παισουλα ἢ *Παισουληνα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον θὰ παράγεται τὸ ἐπίθετον Παισουληνὸς ἔχει καμμίαν σχέσιν

---

1) G. Cazarow, Bull. de la societ. Archeol. Bulgare II, 183. Seure ἔ. ἀ. 229. Bull. du Musée nat. Sophia I σελ. 181 καὶ ἑξῆς. Kalinka ἔ. ἀ. 128. Thomaschek ἔ. ἀ. Μυρτ. Ἀποστολίδου «Θρᾳκικὰ» V, 47.

Πρὸς τὴν γνώμην ταύτην συμφωνεῖ καὶ ὁ καθηγητὴς κ. G. Cazarow., ὁ ὁποῖος εὐγενῶς ἀπήντησεν εἰς ἐρώτησιν ἡμῶν πρὸς αὐτόν. Τὸν κ. Cazarow καὶ ἐνταῦθα θερμῶς εὐχαριστῶ.

μετὰ τοῦ κρητικοῦ Σουλία ἢ Σούληνα εἶναι δύσκολον νὰ καθορισθῇ.[1])

Περὶ τοῦ ὀνόματος Τήρης εἴπομεν ἀνωτέρω, περὶ δὲ τοῦ Πρόκλου, βλέπε καὶ εἰς ἐπιγραφὰς Kalinka ἔ. ἀ. 114, 117, 161, 179, 223 ὅπου ἀπαντᾷ καὶ τὸ θηλυκὸν Πρόκλα [2]) καὶ R. Cagnat ἔ. ἀ. σ. 16. Τὸ ὄνομα ἀσφαλῶς δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται ἄσχετον μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ Προκλῆς.

Ὁ Τήρης Πρόκλου ἀνέθεσεν τὴν ἐπιγραφὴν ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ θρεμμάτων καὶ ἰδίων.

ἡ λέξις θρέμμα ἔχει δύο σημασίας:

α΄ σημαίνει ζῷον, [3]) β΄ σημαίνει τοὺς δούλους [4]) τοὺς ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ἀνατρεφομένους.

Ἐφ' ὅσον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιγραφῇ ἐὰν ἐσήμαινεν ἡ λέξις ζῷα θὰ ἀντετίθετο πρὸς τὰ ἴδια, εἰς τὰ ὁποῖα θὰ συμπεριλαμβάνεται πᾶσα περιουσία τοῦ ἀναθέτου, ἀδιακρίτως ἂν ἦτο κτηματικὴ ἢ εἰς ζῷα, πρέπει θρέμματα νὰ εἶναι οἱ δοῦλοι αὐτοῦ, παρεντιθέμενοι ἀκριβῶς ἐν τῇ ἐπιγραφῇ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ἰδίων του.

(Νεάπολις) Καβάλλα 1934. — Γ. ΜΠΑΚΑΛΑΚΙΣ, Ἐπιμ. Ἀρχαιοτήτων

---

1) A. F i c k, Vorgrichische Ortsnamen σ. 31.

Ἐπειδὴ ὅμως τὸ γράμμα Λ ἂν καὶ φαίνεται ὡς τοιοῦτον, δυνατὸν νὰ ἦτο καὶ ἄλλο τι, διότι αἱ ἐκεῖ γραμμαὶ—ρωγμαὶ τοῦ λίθου εἶναι πολλαί, ἐὰν ἦτο Κ διότι μετὰ τὸ λ μόνον τὸ κ δυνατόν, τότε ἡ ἀνάγνωσις τοῦ ἐπιθέτου Παισου[κ]ηνὸς δὲν ἄγει εἰς ξένον τελείως θρακικὸν τοπωνύμιον δεδομένου ὅτι σχετίζεται πρὸς τὰ Σοῦκοι, Σούκκεις, Σοῦκις, Σουκιδάνα, Συκιδίβα Προκ. Σικίδιβα βυζ. T h o m a s c h e k ἔ. ἀ. σ. 44, 81, 90.

K a l i n k a ἔ. ἀ. n. 177 «Μουκιανὸς Σουκίου».

D o b r o u s k y ἔ. ἀ. σ. 132 Σουκίας, Ἐπτήσυκος, Ρυμήσυκις, Δεντούσυκος. D u m o n t - H o m o l l e ἔ. ἀ. σ. 333 no 33c Σούκους-Σούκης. R. A. 1878 II, 294 not. 1 Σούκης > Σοκcidava > Suci φυλὴ θρακικὴ παρὰ Φιλιππούπολιν καὶ Σουκιδανὰ ἐκ τοῦ Σοῦκις=στενοῦ μεταξὺ Ροδόπης καὶ Αἵμου εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς κοιλάδος Ἕβρου. Ἡ ἀνάγνωσις ὅμως Παισουληνὸς νομίζομεν ὅτι εἶναι προτιμοτέρα.

2) D i t t e m b s r g e r Sylloge[3] n. 636, 25 «μὴ ἐξέστω σοτάγειν ποτὶ τὰν νομὰν ἰδιωτικὰ θρέμματα» ἔτους 178 π. Χ.

n. 826 Gr. «ἀγελῶν καὶ θρεμμάτων». 117)6 π. Χ.

n. 826 F, 5 θρέμματα=ζῷα.

n. 1157 80, «μὴ εἰσβάλλειν θρέμματα νομῆς ἕνεκεν». 100 π. Χ.

Καὶ κατὰ Ἰωάννην Δ, 12 ἐπίσης θρέμματα συζητεῖται ἐὰν=ζῷα ἢ ὑπηρέται. βλπ. καὶ λεξικὸν L i d d e l l—S c o t t—Κωνσταντινίδου ἐν λέξει θρέμμα.

3) ἔ. ἀ. n. 1211 «τὰ ἴδια θρεμμάτια ἀπηλευθέρωσε καὶ ἀπέλυσεν ἀπελευθερωτικῶν δικαίων». ἐπιγραφὴ ἀπελευθερωτικὴ α΄ μ. Χ. αἰῶνος ἐκ Καλύμνου. n. 1210 καὶ 11 θρεπτὴ=δούλη καὶ D i t t e m b e r g e r Syll.[2] n. 790, 86 θρέμμα=ζῷον ἀλλὰ n 869 θρέμμα=δοῦλος καὶ 865,4 θρεμμάτια=δοῦλοι.

4) Πρόκλα ἐλέγετο κατὰ τὴν παράδοσιν καὶ ἡ σύζυγος Ποντίου Πιλάτου. Νικηφόρος Ἐκκλησ. Ἱστορία I, 30.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΥΜΜΙΚΤΑ

ΤΑΪΦΥΡΙΟΥ [1])—ΚΑΛΛΙΠΟΛΕΩΣ

Διάφοροι δοξασίαι καὶ δεισιδαιμονίαι.

Ἡ βαρούμενη (ἔγκυος)

Ἡ ἔγκυος κατὰ τὴν μνήμην τοῦ Ἁγίου Συμεὼν—3 Φεβρουαρίου δὲν ἐργάζεται, ὡς καὶ ὁ σύζυγός της, διότι ἄλλως τὸ παιδὶ γεννᾶται σημειωμένο. Ἤκουσα χωρικὴν νὰ μὲ διαβεβαιώνῃ ὅτι ὁ σύζυγός της εἰργάζετο τοῦ Ἁγίου Συμεών, ἐνῷ αὐτὴ ἦτο ἔγκυος καὶ ἐξ ἀπροσεξίας ἐπληγώθη εἰς τὴν κνήμην του, ἡ ὁποία καὶ ἐβάφη ἀπὸ αἷμα καὶ ἐκ τούτου ὁ υἱός της ἐγεννήθη σημειωμένος ἔχων μεγάλην κοκκινάδα εἰς τὴν κνήμην, τὴν ὁποίαν καὶ εἶδον. Ἡ ἔγκυος ἔπρεπε νὰ βλέπῃ κάθε μέρα ὡραίας εἰκόνας διὰ νὰ γίνῃ τὸ παιδί της, ὤμορφο.

Ἡ λεχοῦσα

Ἅμα γεννηθῇ τὸ παιδὶ καὶ πρὶν ἀκόμη ἀποχωρήσῃ ἡ μαμμὴ καὶ λοιποὶ παριστάμενοι κατὰ τὸν τοκετὸν προσκαλεῖται ὁ ἐφημέριος νὰ δώσῃ τὴν εὐχὴ καὶ νὰ ῥαντίσῃ ἀπὸ τὸ ἁγιασμένο νερὸ τὴν λεχοῦσα καὶ τοὺς παρισταμένους μὲ τὸ χέρι τῆς Παναγίας ἢ μὲ βασιλικὸ (Σημ. Τὸ χέρι τῆς

---

1) Ταϊφύριον κωμόπολις τῆς ἐπαρχίας Καλλιπόλεως κειμένη εἰς τὸ κέντρον τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου παρὰ τὰς πηγὰς τῶν Αἰγὸς ποταμῶν μὲ 400 οἰκογενείας, ἕδρα ὁμωνύμου δήμου (ναχιὲ) ἀποτελουμένου ἐξ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἡμίσειαν περίπου ὥραν ἀπ' αὐτοῦ ἀπέχοντος χωρίου Περγαζίου. Ἀπέδιδε σημαντικὰς ποσότητας τυροῦ καὶ βουτύρου διατρέφουσα περὶ τὰς 30 χιλιάδας αἰγοπροβάτων καὶ γεωργικὰ προϊόντα, ἰδίᾳ δὲ βάμβακα καὶ κουκούλια. Εἶχε δύο λαμπρὰς ἐκκλησίας, τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ Ἁγίου Κωνσταντίνου τοῦ καὶ πολιούχου καὶ λαμπρὰ σχολεῖα. Οἱ κάτοικοι ἦσαν φιλόμουσοι, φιλόθρησκοι καὶ λίαν φιλοπρόοδοι. Κατὰ τὸν Παγκόσμιον πόλεμον ἐχρησίμευσαν ὡς κέντρον ἐφοδιασμοῦ τῶν κατὰ τὴν Ἀναφάρταν μαχομένων Τουρκικῶν στρατευμάτων· διὰ τοῦτο καὶ ἐβομβαρδίσθη ὑπὸ τοῦ Ἀγγλικοῦ στόλου ἀπὸ τὸν Μέλανα κόλπον.

Παναγίας εἶνε ἕνα φυτὸ ὑγρομετρικό, τὸ ὁποῖον ἂν καὶ ξηρό, ἀνείγει τὰ κλαδάκια του μόλις βυθισθῇ εἰς τὸ νερό. Φυτρώνει στὰ ὀρεινὰ τῆς Παλαιστίνης. (ἴδε καὶ «Θρακικὰ» ἔτος Β'. τεῦχ. α' καὶ β' σελ. 252). Διὰ νὰ προφυλαχθῇ ἡ λεχοῦσα ἀπὸ τὸ κακὸ μάτι καὶ τὰ κακὰ δαιμόνια, ἔδενε ἡ μαμμὴ τὸ κεφάλι τῆς λεχούσας μὲ ἕνα μαντῆλι κυανοῦ κατὰ κανόνα χρώματος, εἰς τὸ ἄκρον δὲ τοῦ μαντηλιοῦ ἐκρέματο γαλανὴ χάνδρα. Ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας ἡ λεχοῦσα δὲν πρέπει νὰ μένῃ μόνη, ἀλλὰ νὰ παραμένῃ πάντοτε ἕνα πρόσωπο κοντά της. Ἐν ἀνάγκῃ τίθεται πλησίον της ἡ σκοῦπα καὶ οὕτως ἀποσοβεῖται κάθε κακό.

Διὰ καταλλήλου διδασκαλίας μου ἡ σκοῦπα ἀντεκατεστάθη δι' ἑνὸς εἰκονίσματος τῆς Παναγίας. Τὴν δευτέραν ἡμέραν ἀρχίζουν αἱ ἐπισκέψεις τῶν στενῶν συγγενῶν, ἰδίᾳ γυναικῶν. Κάθε ἐπισκέπτρια χρυσώνει ἢ ἀσημώνει τὸ μωρό, δηλ. χαρίζει εἰς αὐτὸ νόμισμα χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν. Τὴν τρίτην ἡμέραν γίνονται ***«τὰ καλυμπίσια»***, ὁπότε λούεται καὶ καθαρίζεται παρουσίᾳ τῶν στενῶν συγγενῶν καὶ φίλων (γυναικῶν) καὶ τότε αἱ κεκλημέναι ἀσημώνουν τὴ μαμμή, ρίπτουν δηλ. ἀργυρᾶ νομίσματα ἐντὸς τῆς λεκάνης, δῶρα διὰ τὴν μαμμήν. Παρατίθεται ἀμέσως τράπεζα. Ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἡ λεχοῦσα δὲν βλέπει εἰς τὸν καθρέπτην, μόλις δὲ νυκτώσῃ κλείεται ἡ θύρα τῆς οἰκίας καὶ κατ' οὐδένα τρόπον ἀνοίγει μέχρι πρωΐας, ἐκτὸς μεγίστης ἀνάγκης. Τοῦτο δὲ διὰ νὰ μὴ εἰσέλθουν τὰ δαιμόνια καὶ βλάψουν τὴν λεχοῦσα καὶ τὸ μωρό.

Τὰ βαφτίσια

Τὸ μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος ἐτελεῖτο ἐν μὲν τοῖς χωρίοις ἀπαραιτήτως εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐν Καλλιπόλει ὅμως εἰς τὴν κατοικίαν. Ἐτελεῖτο ἀνυπερθέτως τὴν ὀγδόην ἡμέραν καὶ μόνον ἐν μεγίστῃ ἀνάγκῃ ἀνεβάλλετο Τὸ πρωτότοκο ἔπρεπε ν' ἀνεδεχθῇ ὁ σύντεκνος, τὰ ἄλλα παιδιὰ ἠδύνατο νὰ βαπτίσῃ ἕτερον πρόσωπον πάντοτε ὅμως μὲ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ συντέκνου. Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ἀνάδοχος ἐξεφώνει τὸ ὄνομα τοῦ παιδιοῦ, τὰ παριστάμενα ἐκεῖ παιδιὰ ἔτρεχον ἐσπευσμένως ν' ἀναγγείλουν τὸ δοθὲν ὄνομα εἰς τοὺς γονεῖς του καὶ ἐλάμβανον χρηματικὰ δῶρα, τὰ λεγόμενα μουστουλούκια. Μετὰ τὴν βάπτισιν ὁλόκληρος ἡ πομπή, προπορευομένου τοῦ ἱερέως καὶ ψάλλοντος τὸ «Ἄξιον ἐστί», μετέβαινον εἰς τὴν οἰκίαν, ὅπου ὁ νουνὸς παρέδιδε τὸ βαπτισθὲν εἰς τὴν μητέρα του λέγων : Σὲ παραδίδω τὸ γιό σου (δεῖνα) βαφτισμένο, μυρωμένο καὶ τέλειο χριστιανό· νὰ τὸ φυλάξῃς ἀπὸ φωτιά, ἀπὸ νερὸ κι' ἀπὸ κρημνό, ὅσῳ νὰ γίνῃ δώδεκα χρονῶν. Ἡ μητέρα φιλεῖ τὸ χέρι τοῦ νουνοῦ καὶ παραλαμβάνει τὸ παιδί της, μεθ' ὃ παρετίθετο πλουσία τράπεζα, εἰς τὴν ὁποίαν τὴν τιμητικὴν θέσιν ἔδιδον εἰς τὸν ἱερέα, ὅστις καὶ ηὐλόγει τὴν τράπεζαν.

Ὁ ἀνάδοχος ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ στείλῃ εἰς τὸν ἀναδεκτὸν του κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν Φώτων τὸ λεγόμενο ***φωτίκι***, ἤτοι διάφορα δῶρα, πα-

πουτσάκια, κάλτσες, κουφέτα, πορτοκάλια καὶ μεγάλην λαμπάδα περασμένην σὲ πορτοκάλι διὰ νὰ ἀναφθῇ εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.

Τὸ Φωτίκι ἐπανελαμβάνετο καὶ εἰς δεύτερον καὶ τρίτον ἔτος.

Ὁ Ἀρραβὼν

Πάντοτε ἐγίνετο μὲ προξενιὰ παρεμβάσει τῆς προξενίτρας σπανιώτατα δὲ ἐξ ἔρωτος. Τὰ ἤθη ἦσαν τόσον ἁγνά, ὥστε ὁ νέος ἔπρεπε ν' ἀρραβωνισθῇ μόλις ἔφθανε τὸ εἰκοστὸν καὶ ἡ νέα τὸ δέκατον πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας των. Εἰς τὰ χωρία τὸ ἔθιμον τῆς χρηματικῆς προικοδοτήσεως δὲν ὑπῆρχε· οἱ γονεῖς ἔδιδον εἰς τὴν κόρην των τὰ λεγόμενα προικιά, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἄφθονα εἰς ρουχισμόν, λινοστρωμνὰς καὶ ἐπίπλωσιν. Ἡ ἀρραβωνισμένη νέα ἀπὸ τῆς ἐπιούσης τοῦ ἀρραβῶνός της ἤρχιζε μόνη νὰ προετοιμάζῃ μὲ τὰ χέρια της τὰ προικιά, κεντῶσα, ὑφαίνουσα ἡ ἰδία εἰς τὸν ἀργαλειὸ τὰ διάφορα μάλλινα, βαμβακερὰ καὶ μεταξωτὰ ὑφάσματα ᾄδουσα σύγχρόνως κατάλληλα τραγούδια.

Ἐννοεῖται ὅτι ὁ ἀρραβὼν διήρκει δύο, τρία καὶ περισσότερα ἔτη, μέχρις ὅτου ἡ μὲν κόρη ἑτοιμάσῃ τὰ προικιά της, ὁ δὲ νέος τὴν συζυγικὴν φωλεάν. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἀρραβῶνος ὁ μνηστὴρ ἔστειλλεν εἰς τὴν μνηστὴν διάφορα δῶρα καί χρυσᾶ φλωριά, τὰ ὁποία ἡ μνηστὴ ἐπιδεικτικῶς ἔφερεν εἰς τὸν λαιμόν της κατὰ τοὺς δημοσίους χοροὺς καὶ δεξιώσεις. Ἀπόπειρα εἰσαγωγῆς χρηματικῆς προικοδοτήσεως ἐματαιώθη ἐν Ταϊφυρίῳ μετὰ τὴν ἄρνησίν μου νὰ συντάξω προικοσύμφωνον καὶ τὴν ἐξέγερσιν τῶν κατοίκων ἀπαιτησάντων θορυβωδῶς ἢ τὴν διάλυσιν τοῦ ἀρραβῶνος ἢ τὴν ἀκύρωσιν τῆς προφορικῆς ὑποσχέσεως.

Ὁ Γάμος

Τὴν παραμονὴν τοῦ γάμου ἐστέλλοντο ἐκ μέρους τοῦ μελλονύμφου τὰ προκαταρκτικὰ γαμήλια δῶρα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ ἀπαραίτητος κηνά. Συγχρόνως ὁ μελλόνυμφος μετὰ προηγουμένην συνεννόησιν μὲ τοὺς γονεῖς τῆς μελλονύμφου καὶ τὸν σύντεκνον συνοδευόμενος μὲ τὸν νυμφαγωγὸν κρατοῦντα τὸ κροντῆρι (κρατῆρα) μὲ ἐκλεκτὸ κρασὶ περιήρχοντο τὰς οἰκίας τῶν συγγενῶν καὶ φίλων προσκαλοῦντες αὐτοὺς ἐπισήμως εἰς τὸν γάμον. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων ἀντηλλάσσοντο δι' ἐπισήμως ἀπεσταλμένων καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη τὰ νυμφικὰ δῶρα συνιστάμενα εἰς νυμφικὰ φορέματα, ὑποδήματα κλπ. Ἠκολούθει ἐπισήμως καὶ ἐν πομπῇ μεταφορὰ τῶν προικιῶν ἐφ' ἁμάξης ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς οἰκίας τῆς νύμφης εἰς τὴν τοῦ γαμβροῦ, ὅπου καὶ ἐξετίθεντο εἰς τὸ καλύτερον δωμά-

τιον ἐπάνω εἰς τὸ γιοῦκι. Μετὰ τὴν ὑπὸ εἰδικῶν ταξιθέτησιν ἤρχοντο ἐκ μέρους τῆς νύμφης ἀπεσταλμένοι νὰ ἐπιθεωρήσωσιν ἂν ἦσαν καλῶς ταξιθετημένα. Τὸ παράδοξον ἦτο ὅτι οἱ ἀπεσταλμένοι πάντοτε κατὰ κανόνα εὕρισκον αὐτὰ οὐχὶ καλῶς ταξιτεθημένα, τὰ ὁποῖα καὶ ἀνέτρεπον μὲ ὅλας τὰς προφυλάξεις τῶν εἰδικῶν. Ὅλος ὁ σκοπὸς ἦτο ἡ ἀνατροπὴ καὶ ἡ ἐκ νέου ταξιθέτησις μὲ χειροκροτήματα καὶ μὲ γέλοια διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἀνατροπῆς. Ἄλλο παράδοξον ἔθιμον ἦτο ὅτι τοὺς διαφόρους ἀπεσταλμένους, οἱ ἐκ τοῦ ἑτέρου μέρους ἐπροσπάθουν μὲ κάθε τρόπον νὰ μουντζουρώσουν. Ἀμέσως τότε ὁ γαμβρὸς ἐξυραφίζετο καθὼς καὶ ὁ σύντεκνος καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν προσκεκλημένων, καὶ ἐνεδύετο τῇ βοηθείᾳ συγγενῶν καὶ φίλων νέων πατῶν ἐπὶ χαλκίνου σινίου, τὸ ὁποῖον σινίον μὲ τὸν γαμβρὸν ἐπ' αὐτοῦ ἀνυψώνετο ὑπὸ τῶν νέων τραγουδούντων καὶ ἐπὶ τέλους κραυγαζόντων ὅλων συμφώνως καὶ στ' γαμπροῦ τὰ παλληκάρια, γιὰ ἒ ε ε ε ε σ α. Ἡ ἰαχὴ αὕτη ἐπανελαμβάνετο πολλάκις καθ' ὅλο τὸ διάστημα τοῦ γάμου. Τὸ αὐτὸ συνέβαινε καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς νύμφης, ἥτις ἐνεδύετο καὶ ἐστολίζετο τῇ βοηθείᾳ νεανίδων ᾀδουσῶν κατάλληλα ᾄσματα. Μεθ' ὃ ὁ γαμβρὸς συνοδείᾳ ὅλων τῶν προσκεκλημένων του και τοῦ συντέκνου μετέβαινον ἐν πομπῇ εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης πρὸς παραλαβήν της. Αὕτη ἐστολισμένη μὲ τὴν νυμφικὴν στολὴ μὲ τὰ φλωριὰ τοῦ γαμβροῦ καὶ μὲ ὅσα ὁ πατήρ της ἤθελε τῇ δωρήσῃ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἵστατο ὀρθία εἰς τὴν νυμφικὴν παστάδα (μπαστὸ) ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς τελείως κλειστούς. [1]) Ὁ γαμβρὸς προσφέρει εἰς τὰ πρὸ τῆς κλειστῆς θύρας τοῦ δωματίου παλληκάρια τῆς νύμφης τὰ λεγόμενα ***παλληκαριάτικα***, δηλ. χρηματικὰ δῶρα, διότι τὰ παλληκάρια τῆς γειτονιᾶς ἐφύλαξαν τὴν νέαν ἀδιάφθορον μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης. Ὁ γαμβρὸς εἰσερχόμενος εἰς τὸ δωμάτιον τῆς νύμφης ἀσπάζεται τὸ χέρι τοῦ πενθεροῦ καὶ τῆς πενθερᾶς του ὡς καὶ τῶν ἡλικιωμένων ἐκ τῶν συγγενῶν τῇ νύμφης, οἵτινες καὶ τὸν ἀντασπάζονται εἰς τὸ μέτωπον, μεθ' ὃ προχωρεῖ πρὸς τὴν νύμφην κρατῶν ἄσπρο μεταξωτὸ μαντήλι, μὲ τὸ ὁποῖον κάμνει τρεῖς σταυροὺς ἐπὶ τῆς νύμφης καὶ τὸ ἀφίνει στὸ χέρι της μὲ διάφορα νομίσματα πίπτοντα εἰς τοὺς πόδας της καὶ τελευταῖα ἡ νύμφη προσκυνεῖ τρὶς τὰς γωνίας ἀποχαιρετῶσα. Μετὰ τὰς ἀπαραιτήτους ταύτας διατυπώ-

---

1) Τὸ κλείσιμον τῶν ὀφθαλμῶν κατὰ τὴν ἐξήγησιν, ἣν ἔδωκεν εἰς τὸν γράφοντα ἡ γιαγιά του συμβολίζει τὴν ἰδέαν, ὅτι ὅπως μὲ κλειστοὺς ὀφθαλμοὺς εἰσέρχεται ἡ νύμφη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ, οὕτω μὲ κλειστοὺς καὶ πάλιν ὀφθαλμοὺς νὰ ἐξέλθῃ διὰ παντός, δηλ. νεκρὰ καὶ οὐχὶ ἐξ ἄλλης τινος αἰτίας.

σεις ἡ πομπὴ ἐξέρχεται κατευθυνομένη εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου πρόκειται νὰ τελεσθῇ τὸ μυστήριον. Προηγοῦνται τὰ μουσικὰ ὄργανα, ἠκολούθει ὁ γαμβρὸς ἔχων ἑκατέρωθεν τὸν σύντεκνον καὶ τὸν νυμφαγωγόν, ἐνώπιόν του δὲ δύο παιδιὰ κρατοῦντα τὰς λαμπάδας. Μετ' αὐτοὺς ἤρχετο ἡ νύμφη χειραγωγουμένη ὑπὸ δύο νέων συγγενῶν αὐτῆς καὶ τοῦ γαμβροῦ, προηγεῖτο τῆς νύμφης ἡ συντέκνισσα κρατοῦσα ἐπὶ δίσκου τὰ στέφανα καὶ βαμβακόσπορον μὲ κουφέτα.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἡ νύμφη ἐγκαταλείπει τὴν πατρικὴν οἰκίαν ᾄδεται τὸ ἑξῆς :

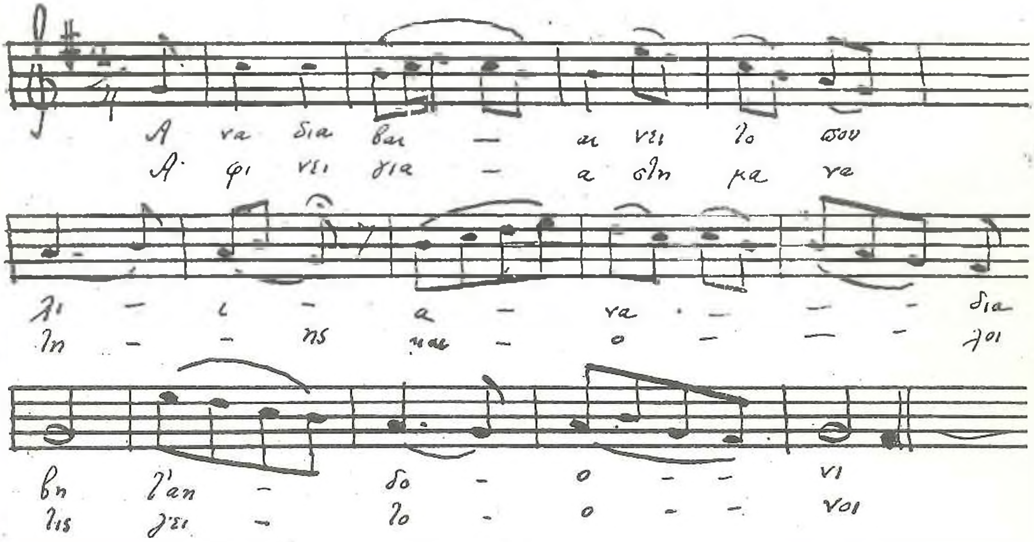

1 Ἀναδιαβαίνει τὸ πουλί, ἀναδιαβαίν' τ' ἀηδόνι
ἀφίνει γιὰ τὴ μάνα της καὶ ὅλοι τὶς γειτόνοι.

2 Δὲν εἴδανε τὰ μάτια μου τέτοια μαυρομματοῦσα
τέτοια σιγανομίλητη καμαροπερπατοῦσα.

3 Σὰν πέρδικα πατεῖς στὴ γῆ, σὰν χελιδόνι τρέχεις
καὶ τὰ σημεῖα τ' οὐρανοῦ ἀπάνω σου τὰ ἔχεις

Ὅταν μετὰ τὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου ἐξέρχεται ἡ πομπὴ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν καὶ διευθύνεται εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ ᾄδεται τὸ ἑξῆς :

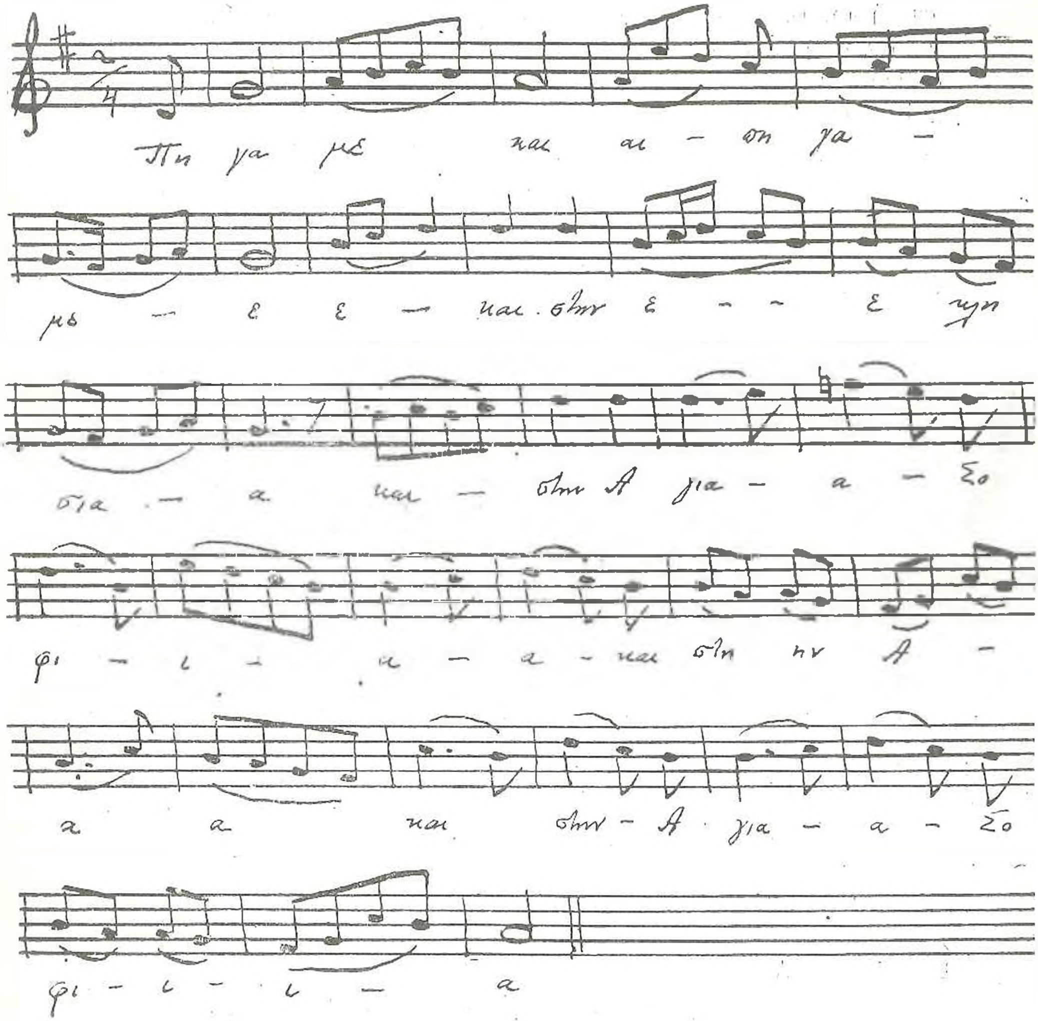

1 Πήγαμε καὶ στὴν ἐκκλησιὰ καὶ στὴν Ἁγιὰ Σοφία
που ὁ Χριστὸς κ' ἡ Παναγιὰ κι' ἀνάβουν τὰ καντήλια

2 Ὦ Παναγιά μου Λέσποινα μὲ τὸ Μονογενῆ σου
στ' ἀντρόγυνο ποὺ ἔγινε νὰ δώσης τὴν εὐχή σου.

3 Σὰν πύργος νὰ θεμελιωθῇ, σὰν βάτος νὰ ριζώση,
σὰν τὴ Μητροπολιτικὴ 'κλησιὰ ἔτσι νὰ στερεώση.

Ὅταν πλησιάσουν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ ἄδεται τὸ ἑξῆς :

Γιὰ ἔβγα μάνα τοῦ γαμβροῦ καὶ πεθερὰ τῆς νύφης
νὰ ἰδῆς τὸν γυιὸ σ' τὸν σταυραετὸ τὴν πέρδικα ποὺ σοῦ φέρνει.

Ἡ μάνα τοῦ γαμβροῦ ἐξέρχεται, ὑποδέχεται καὶ προσφέρει μὲ ἀσημένιο κουτάλι εἰς τὸ ἀνδρόγυνον μέλι καὶ καρύδια συμβολίζονται τὴν γλυκειὰ καὶ εὐτυχῆ συζυγικὴν ζωήν, τὴν ὁποίαν θὰ ἔχουν μὲ τὴν μητρικὴ εὐχή. Μὲ ἀργυρᾶν δὲ ζώνην αγκαλιάζει τὸ ἀνδρόγυνο καὶ τὸ ἐμβάζει εἰς τὸ σπῆτι εὐχομένη εἰς αὐτοὺς μεγαλοφώνως : στερεωμένοι νὰ ζήσητε καὶ νὰ γηράσητε μὲ ὑγείαν καὶ εὐτυχίαν. Ἡ νύμφη ὅταν φθάσῃ εἰς τὸ μέσον τῆς αἰθούσης κόπτει ἰδιοχείρως εἰς τέσσαρα ἕνα μεγάλον ἄρτον ἐσφραγισμένον καὶ ρίπτει ἕκαστον τεμάχιον εἰς τὰς γωνίας τῆς αἰθούσης συμβολίζουσα οὕτω τὴν ἀφθονίαν τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν.

Ἔπειτα παρατίθενται τραπέζια μὲ διάφορα ἄφθονα φαγητὰ καὶ ποτὰ καὶ διασκεδάζουν ὅλοι μὲ ἀφέλεια καὶ καλὴ καρδιὰ καθ᾽ ὅλην τὴν νύκτα μέχρι πρωίας. Καθήμενοι καὶ διασκεδάζοντες ᾄδουν διάφορα τραγούδια τραπεζικὰ λεγόμενα ἐν οἷς καὶ τὸ ἑξῆς.

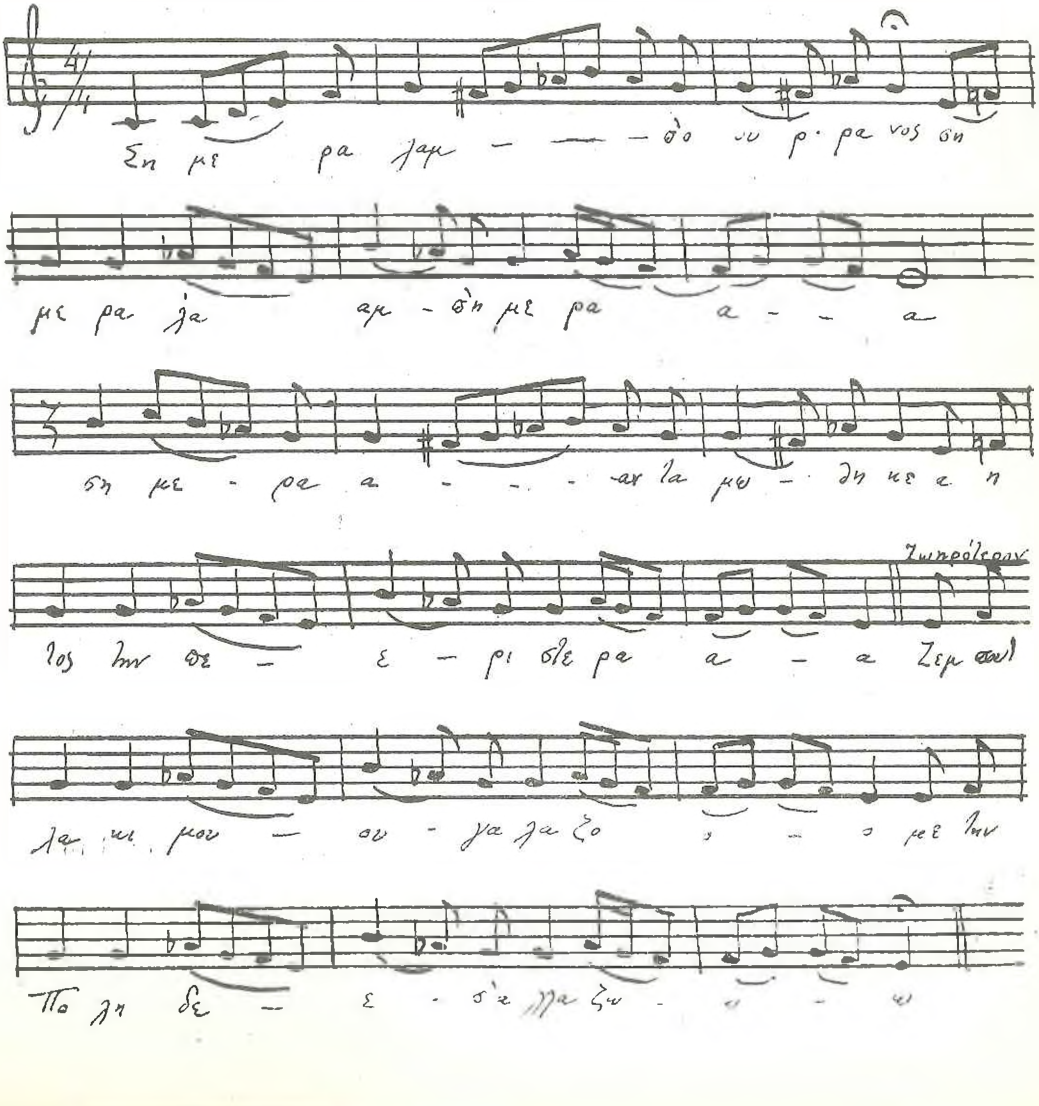

1 Σήμερα λάμπ' ὁ οὐρανός, σήμερα λάμπ' ἡ μέρα
σήμερα ἀνταμώθηκε ἀητὸς τὴν περιστέρα.
Ζεμπουλάκι μου γαλάζιο
μὲ τὴν Πόλη δὲ σ' ἀλλάζω.
2 Σήμερα ἄνοιξ' ὁ οὐρανός, βγῆκαν δυὸ περιστέρια,
ἀπ' τὸ Θεὸ ἦταν γραφτὸ γιὰ νὰ γενοῦνε ταίρια.
3 Μαργαριτάρ' εἶν' ὁ γαμπρὸς καὶ μάλαμα ἡ νύφη,
κουμπάρος ποὺ στεφάνωσε πολλὰ χρόνια νὰ ζήσῃ.
4 Κουμπάρε, πάντα ἄξιος μετὰ τῆς κουμπαρίτσας
τέτοιες δουλειὲς νὰ κάμνετε σὲ ὅλη τὴ ζωή σας.
5 Ἕνα τραγούδι θὰ σᾶς πῶ ἀπάνω στὴ δεκάρα,
νὰ ζήσ' ἡ νύφη κι' ὁ γαμπρός, κουμπάρος καὶ κουμπάρα.
6 Ἀχ' πῶς ποθοῦσα γώ, γαμπρέ, νὰ τύχω τὴ χαρά σου
νὰ πῶ τραγούδια ὤμορφα, νὰ χαίρετ' ἡ καρδιά σου.
7 Βασίλισσα εἶσαι, μάτια μου, φορεῖς καὶ τὴν κορῶνα,
ἔχεις καὶ τὸν παράδεισο στὰ χείλη καὶ στὸ στόμα.
8 Βασίλισσα κι' ἂν ἤσουνα, δὲν θἄχες τέτοια χάρι
νἆσαι ἄνθος τῶν κοριτσιῶν, τῆς γειτονιᾶς καμάρι.
9 Ἔχεις ὡραῖο πρόσωπου καὶ ζαχαρένιο στόμα,
ἔχεις καὶ μάτια ὁλόμαυρα σὰν τῆς ἐληᾶς τὰ χρῶμα,
ἢ ἔχεις καὶ μάτια γαλανὰ σὰν τ' οὐρανοῦ τὸ χρῶμα.
10 Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου, ὁ ἥλιος ἐκατέβη
καὶ σοὔδωκε τὴν ὠμορφιὰ καὶ πάλι μετανέβη.
11 Ἔχεις τοῦ ἥλιου πρόσωπον, τοῦ φεγγαριοῦ ἀσπράδα,
τοῦ μήλου ἀπ' τὴ Βενετιὰ τὶς ροδοκοκκινάδες.
12 Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου ἦταν ἡ μέρα σκόλη,
καὶ λειτουργοῦσε ὁ Χριστὸς καὶ δώδεκα ἀποστόλοι.
13 Μυρσίνα χρυσοπράσινη, τῆς ἐκκλησιᾶς στολίδι.
χωρὶς ἐσὲ δὲ γίνεται κανένα πανηγύρι.
14 Εἶσαι τῆς Ρόδου γιασεμὶ καὶ τοῦ ἀνθοῦ ἡ βούλα,
τῆς γειτονιᾶς γαρύφαλο καλύτερα ἀπ' οὖλα.
15 Ἀγγέλοι σὲ στολίσανε τὴν νύχτα μὲ φεγγάρι,
κ' ἔγινες ἄσπρη καὶ λαμπρὴ σὰν τὸ μαργαριτάρι.
16 Ἀγγέλοι σὲ βαφτίσανε κ' ἡ Παναγιὰ νουνά σου,
γιὰ τοῦτο σὲ φωνάζουνε Μαριὰ (ἢ ἄλλο ὄνομα) τ' ὄνομά σου.
17 Τ' ἀντρόγυνο ποὺ ἔγινε νὰ ζήσῃ νὰ γεράσῃ,
κι' ἀπ' τὸ γαμπρό μας θέλουμε κρασὶ νὰ μᾶς κεράσῃ.

Ἐν Περγαζίῳ ὅπου πολλάκις παρευρέθην εἰς γάμους ἄδεται καὶ τὸ ἑξῆς :

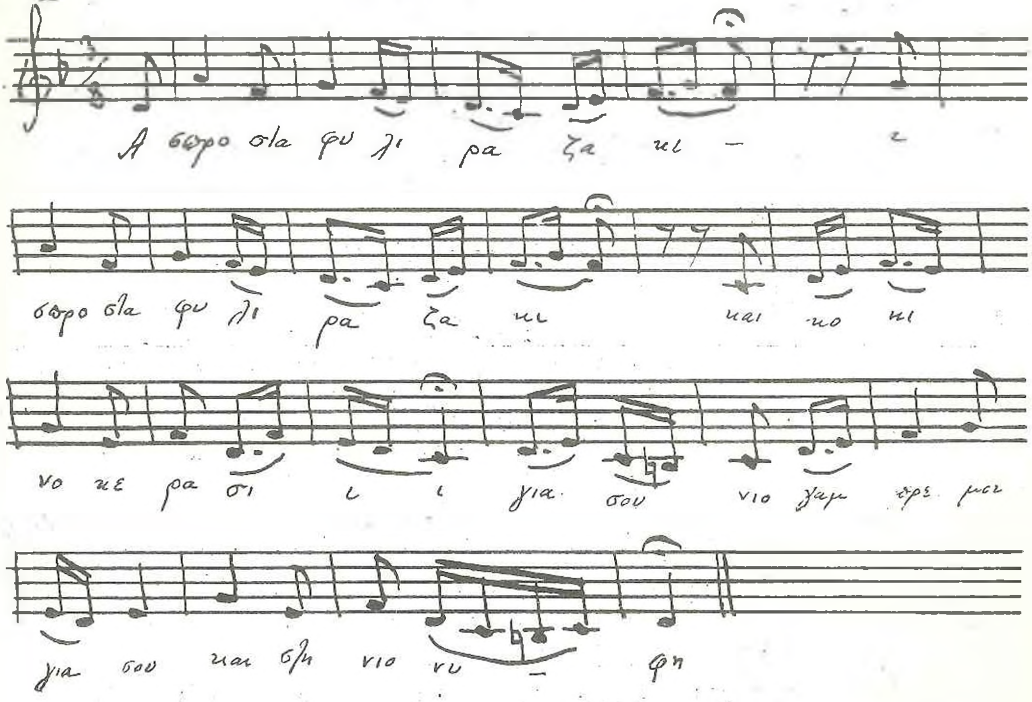

Καὶ ἀφοῦ πάρουν ὅλοι στὸ χέρι τὸ ποτῆρι μὲ τὸ κρασὶ ὁ γεροντότερος τῶν παρακαθημένων ἅμα ἐκφωνήσῃ τὸ γειά σου νειόγαμπρε, ἀμέσως οὗτος ἐγείρεται· ἐκφωνεῖ ἔπειτα· γιά σου νειόνυφη, σύντεκνε, συμπέθερε κλπ. καὶ τοιουτοτρόπως ἐγείρονται καὶ ἵστανται ὄρθιοι ὅσοι ἀκούουν τὸ ὄνομά των. Ὁ γέρος τότε κάμνει μίαν πρόποσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρει διάφορα ἐπεισόδια ἐκ τοῦ βίου τῶν γονέων ἢ καὶ τῶν προγόνων τῶν νεονύμφων καὶ ἡ πρόποσις διαρκεῖ ἀρκετὴν ὥραν, ὅλοι δὲ οἱ ἱστάμενοι ὄρθιοι ἔχουν τὴν ὑπομονὴν νὰ ἀκροῶνται μετὰ προσοχῆς καὶ εὐλαβείας μάλιστα τὰς συμβουλάς του. Εἰς τὸ τέλος τῆς προπόσεως ὅλοι πίνουν εἰς ὑγείαν τῶν νεονύμφων καὶ τῶν συντέκνων. Ἔπειτα κάμνει πρόποσιν ὁ πατὴρ τοῦ γαμβροῦ καὶ εἰς τὸ τέλος φωνάζει: Καὶ στ' γαμπροῦ τὰ παλληκάρια..., ὁπότε σηκώνονται, ὄρθια ὅλα τὰ παλληκάρια τοῦ γαμβροῦ κραυγάζοντα τὴν ἰαχήν: καὶ στ' γαμπροῦ τὰ παλληκάρια για ἒ ε ε ε σα. Ἐπαναλαμβάνει τὸ αὐτὸ ὁ πατὴρ τῆς νύφης καὶ τρίτος διὰ τὰ παλληκάρια τοῦ συντέκνου, ἐπαναλαμβανομένης ἑκάστοτε τῆς ἀνωτέρω ἰαχῆς. Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον παρατείνεται ἡ διασκέδασις καὶ τὸ φαγοπότι μέχρι πρωΐας, μὲ τραγούδια καὶ χορούς, μὲ ἀφέλειαν, μὲ χαράν. Πόσον ἡδέως ἀναπολῶ τοὺς εὐτυχεῖς ἐκείνους χρόνους.

Τελευταῖον, ὅταν πλησιάζῃ ἡ ὥρα τῆς διαλύσεως κατέρχονται ὅλοι κάτω εἰς τὴν εὐρύχωρον αὐλὴν τῆς οἰκίας, ὅπου χορεύεται ὁ τελευταῖος χορός, ὁ λεγόμενος ***Ταϊφυρινὴ τοῦρλα***, καὶ ὁ ὁποῖος εἶνε οὕτως εἰπεῖν τὸ ἐπισφράγισμα τῆς ἑορτῆς τοῦ γάμου. Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ χοροῦ τίθενται οἱ γονεῖς τῶν νεονύμφων, ἕπονται οἱ νεόνυμφοι μετὰ τῶν συντέκνων, καὶ ὅλοι οἱ προσκεκλημένοι καθ' ἡλικίας μηδενὸς ἐξαιρουμένου μηδ' αὐτῶν τῶν γερόντων.

Εἰς τὸν σεμνὸν τοῦτον χορὸν ᾄδονται τὰ ἑξῆς:

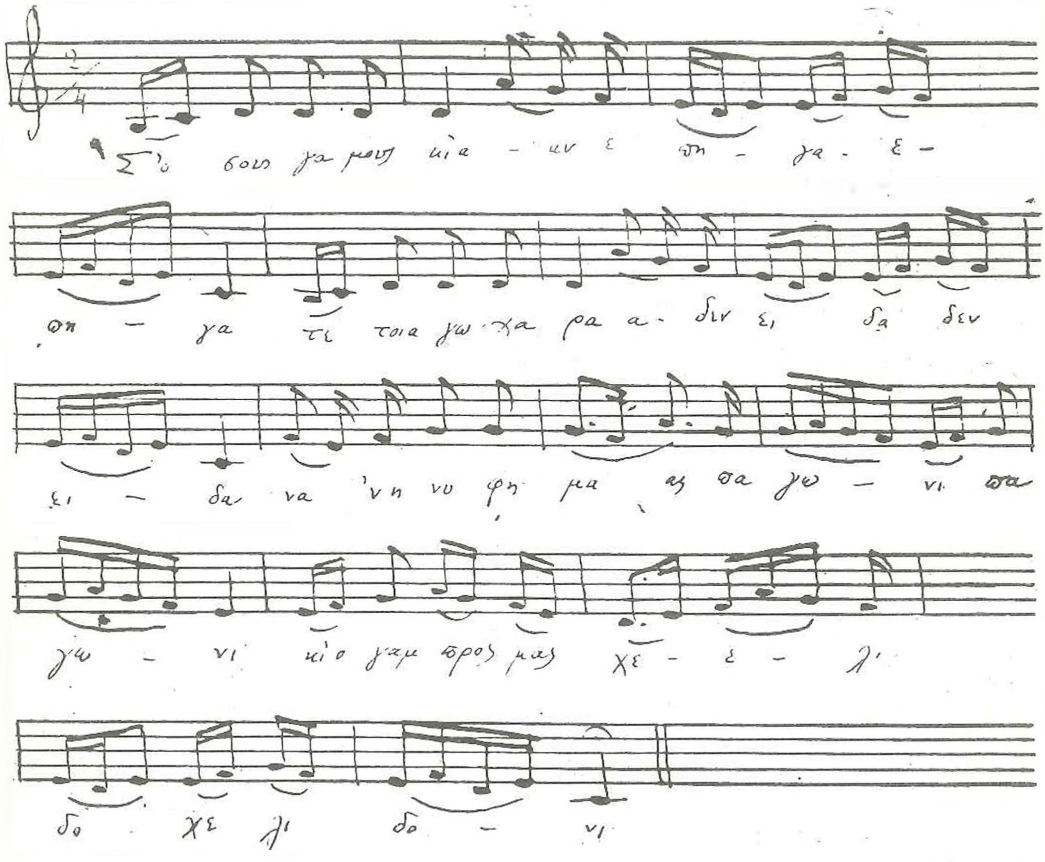

1 Σ'. ὅσους γάμους γάμους κι' ἂν ἐπῆγα
τέτοια γὼ χαρὰ δὲν εἶδα,
2 Ν' ἂν ἡ νύφη μὰ παγώνει

κι' ὁ γαμπρός μάς χελιδόνι.
3 Πάν ἀπ' τῆς νύφης τὸ κεφάλι
κάθουνται τρία πουλάκια.
4 τόνα (=τὸ ἕνα) τρώει καὶ τ' ἄλλο πίνει
τ' ἄλλο κελαϊδεῖ καὶ λέγει:
5 Σ' ὅσους γάμους κι' ἄν ἐπῆγα
τέτοια γὼ χαρὰ δὲν εἶδα.
6 Νἆν ἡ νύφη περδικοῦλα
ἄσπρη σὰν περιστεροῦλα
7 Κι' ὁ γαμπρὸς χρυσὸ γεράκι
ἄσπρο σὰν περιστεράκι
8 Καὶ τὰ δυὸ τὰ συμπεθέρια
περιβόλι μὲ τὰ δένδρα.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ χοροῦ ὁ γαμβρὸς προσφέρει δῶρα, εἰς τὸν σύντεκνον καὶ εἰς ὅλα τὰ παλληκάρια ἀπὸ ἕνα μανδήλι, μεθ' ὅ πάντες ἀναχωροῦν ἀποχαιρετῶντες τὸ νέο ἀνδρόγυνον.

Τὰ παλληκάρια ὅμως κατευθύνονται εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ συντέκνου, ὅπου τοὺς περιμένει τράπεζα ἐστρωμένη καὶ ἡ διασκέδασις ἐξακολουθεῖ μέχρις ἑσπέρας, ὁπότε καὶ διαλύονται καὶ οὕτω λαμβάνει πέρας ὁ γάμος·

Οἱ γάμοι τελοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν Κυριακήν. Τὴν ἐπομένην Πέμπτην τὸ ἑσπέρας οἱ προσκεκλημένοι καὶ ἰδίως οἱ νέοι συνέρχονται καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκίαν τῶν νεονύμφων καὶ διασκεδάζουν. Ἡ δοχὴ αὕτη λέγεται «***πατσές***» διότι ἀπὸ τὰ σφάγια τὰ ὁποῖα κατηναλίσκοντο εἰς τὸν γάμον ἐκρατοῦντο τὰ κεφάλια, τὰ πόδια κ. λ. π. τὰ ὁπαῖα ἐγίνοντο πατσᾶς, καὶ ἐπροσκαλοῦντο οἱ νέοι νὰ φάγουν τὸν πατσᾶ. Ἐν Περγαζίῳ ἡ δοχὴ αὕτη ἐγίνετο τὴν δευτέραν ἡμέραν τοῦ γάμου καὶ ἐλέγετο ***ἀντιχαρά***.

Τὸ Σάββατον ἑσπέρας οἱ νεόνυμφοι μὲ τοὺς προσκεκλημένους των ἔκαμναν τὴν πρώτην ἐπίσκεψιν εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν, ὅπου καὶ ἐπαναλαμβάνετο ἡ διασκέδασις. Τὸ δὲ μεθεπόμενον Σάββατον οἱ νεόνυμφοι ἐπεσκέπτοντο τὸν σύντεκνον ἀλλ' ἡ διασκέδασις διελύετο κατὰ τὸ μεσονύκτιον, διότι τὴν πρωΐαν τῆς Κυριακῆς οἱ νεόνυμφοι συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ συντέκνου μετέβαινον εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἤκουον τὴν θείαν λειτουργίαν. Τοῦτο ἐλέγετο: ὁ πρῶτος ἐκκλησιασμός.

Πρωτοχρονιὰ—Ποδιακὸς

Ἡ λειτουργία κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους τελεῖται ὅπως καὶ ἡ τῶν Χριστουγέννων τὴν νύκτα καὶ εἰς αὐτὴν προσέρχονται ὅλοι σχεδὸν οἱ ἐνορῖται, ἀπολύει δὲ κατὰ τὰ ἐξημερώματα. Μετὰ τὴν λειτουργίαν οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων σχηματίζουν ὁμίλους, παρέας λεγομένας ἐκ 10—15 προ-

σώπων, οἱ ὁποῖοι ὅλοι ὁμοῦ κάμνουν τὸν λεγόμενον ποδιακὸν (=ἴσως παδαρικὸν κατὰ παραφθοράν). Ἐπισκέπτονται δηλ. κατὰ σειρὰν ὅλας τὰς οἰκίας τῶν μελῶν τοῦ ὁμίλου μὲ πρόγραμμα καθωρισμένον ἐκ τῶν προτέρων. Εἰσερχόμενοι εἰς ἑκάστην οἰκίαν φέρουσιν ἀνὰ ἕνα λίθον καὶ χαιρετῶντες λέγουσι: ὅσο βαραίνει ἡ πέτρα τόσο νὰ βαραίνῃ καὶ ἡ σακκούλα τοῦ νοικοκύρη.Καὶ ἀφοῦ εὐχηθοῦν τὴν καλὴ χρονιὰ ψάλλουσιν ὅλοι ὁμοῦ τὰ κάλανδα τοῦ Ἁϊ-Βασίλη καὶ ἀμέσως παρακάθηνται εἰς ἐστρωμένην τράπεζαν, εἰς τὴν ὁποίαν κυριαρχοῦν ἡ Βασιλόπητα καὶ τὰ κοτόπουλα. Ἐκεῖ διασκεδάζουν ἐπὶ ὥρας. Ψάλλουσι πρῶτον τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ Ἁγίου Βασιλείου καὶ τὰς καταβασίας «Βυθοῦ ἀνεκάλυψε πυθμένα , , . . Εἰς τὸ τέλος ἑκάστου τροπαρίου κτυποῦν ρυθμικῶς τὰ μαχαιροπήρουνα ἐπάνω εἰς τὰ πιάτα καὶ ἀμέσως ἐκκενώνει ἕκαστος τὸ ποτήρι, τὸ ὁποῖον κρατεῖ στὸ χέρι του κατὰ τὸ διάστημα τῆς ψαλμωδίας. Καὶ ἦτο ἀληθῶς εὐχάριστον νὰ ἀκούῃ τις εἰς πᾶσαν διασκέδασιν πρῶτον νὰ ψάλλωνται διάφορα ἐκκλησιαστικὰ ἄσματα καὶ ἔπειτα τὰ τραγούδια. Ἐφήρμοζον καὶ καὶ εἰς τοῦτο οἱ ἀγαθοὶ χωρικοὶ τὸ «ἀπὸ Θεοῦ ἄρχεσθαι» Αἱ ἐπισκέψεις αὗται καὶ ἡ διασκέδασις διήρκει δύο καὶ τρεῖς ἡμέρας εἰς τρόπον ὥστε καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα ἀντίχουν εἰς ὅλο τὸ χωρίον αἱ ψαλμωδίαι, τὰ ἄσματα, ἡ χαρὰ καὶ τὰ γέλοια,

Ἡ ἀποκρηά.

Τὸ βράδυ τῆς ἀποκρηᾶς ὅλοι οἱ συγγενεῖς θὰ ὑπάγουν νὰ ἀποκρεώψουν εἰς τὸ σπῆτι τὸν παπποῦ καὶ τῆς γιαγιᾶς ἢ ὅπου ἀλλοῦ συμφωνήσουν. Οἱ νεομνηστευμένοι ὅμως μὲ ὅλους τοὺς φίλους των κάμνουν τὴν ἀποκρηὰ εἰς τὸ σπῆτι τῆς μνηστῆς φέροντες τὰ φαγητά των καὶ τὰ κρασιά των. Ὁ μνηστὴρ ἀπὸ τῆς παρελθούσης παρασκευῆς στέλλει εἰς τὴν μνηστὴν ὡς δῶρον χαλβαδόπητες σησαμένιες. Ἡ μεγαλυτέρα πῆτα δένεται εἰς σχοινίον ἀπὸ τὴν ὀροφή,τὸ ὁποῖον σχοινίον περιστρέφεται μέχρις ὅτου ἡ πῆτα φθάσῃ εἰς ἀρκετὸν ὕψος· ἔπειτα ἀφίνεται ἐλευθέρα, ἡ ὁποία καὶ περιστρέφεται ὁρμητικῶς· τὴν οὑτωσὶ περιστρεφομένην πῆταν προσπαθοῦν νὰ δαγκάσουν καὶ κόψουν τεμάχιον ἐξ αὐτῆς οἱ κάτω καθήμενοι νέοι. Κατόπιν μοιράζεται ὁ χαλβᾶς εἰς ὅλους τοὺς ἀποκρεφτάδες. Μέχρι τοῦ μεσονυκτίου τρώγουν πασχαλινὰ φαγητὰ καὶ τελευταῖον τρώγουν ὅλοι ἀπὸ ἕνα αὐγὸ βραστὸ λέγοντες: Μὲ αὐγὸ κλείνω τὸ στόμα μου καὶ μὲ αὐγὸ νὰ μὲ ἀξιώσῃ ὁ Θεὸς νὰ τὸ ἀνοίξω τὸ Πάσχα. Καὶ τοῦτο διότι ὁλόκληρον τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν ἐνήστευον. Μετὰ τὸ αὐγὸ ἀπεσύροντο ὅλα τὰ πασχαλινὰ φαγητὰ καὶ παρετίθεντο νηστήσιμα, ὄσπρια, ἐληαῖς, ταραμᾶς, θαλασσινὰ κλπ. καὶ ἡ διασκέδασις ἐξηκολούθει καὶ πέραν τῆς πρωίας.

Κατὰ τὴν διασκέδασιν τῆς ἀποκρηᾶς ἐψάλλοντο πρῶτον ἀπαραιτήτως

τὰ κατανυκτικὰ τροπάρια—. Τῆς μετανοίας ἄνοιξιν—. Τῆς σωτηρίαν εὔθυνον.— Τὰ πλήθη τῶν πεπραγμένων μοι δεινῶν.—Ἐκ νεότητός μου κλπ. καὶ ἔπειτα ἤρχιζαν τὰ διάφορα τραγούδια, χοροὶ καὶ διάφορα παίγνια μὲ φάρσες καὶ γέλοια ἄφθονα ξεκαρδιστικά.

Μηλιά μου στὸν κρημὸ

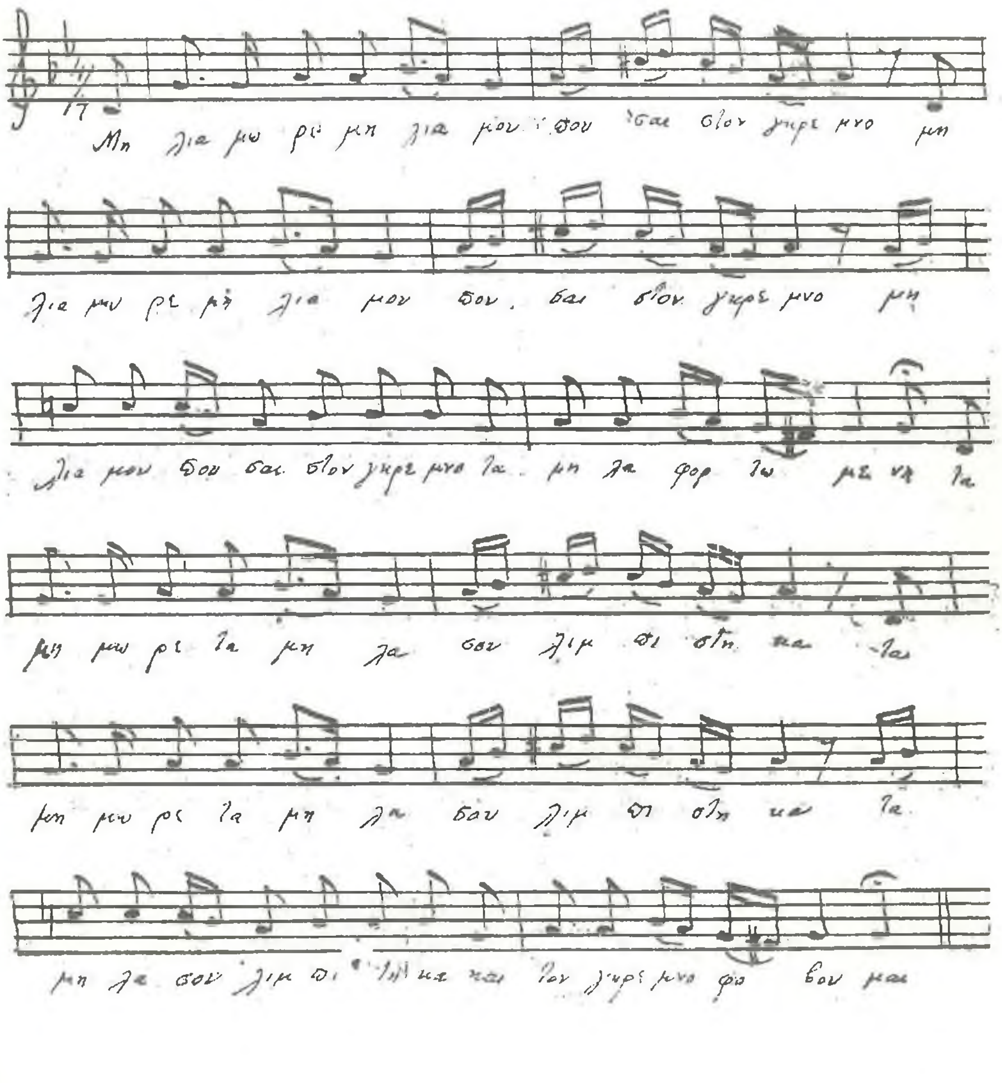

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΑΠΟΚΡΗΦΤΑΔΙΚΑ

Μηλιά, μωρέ, μηλιά μου ποὖσαι στὸν κρημνό,
μηλιά μου ποὖσαι στὸν κρημνὸ στὰ μῆλα φορτωμένη.
Τὰ μή, μωρέ, τὰ μῆλα σου λυμπίστηκα,
τὰ μῆλά σου λυμπήστηκα καὶ τὸν κρημνὸ φοβοῦμαι.
Μὴν τό, μωρέ, μὴν τὸν φοβᾶσαι τὸν κρημνό,
μὴν τὸν φοβᾶσαι τὸν κρημνὸ κ' ἔλα τὸ μονοπάτι.
Τό μο, μωρέ, τὸ μονοπάτι μ' ἔβγαλε
το μονοπάτι μ' ἔβγαλε σ' ἕνα στενὸ σοκάκι.

ΕΙΧΑ ΔΕΝΤΡΟ ΣΤΗΝ ΑΥΛΗ

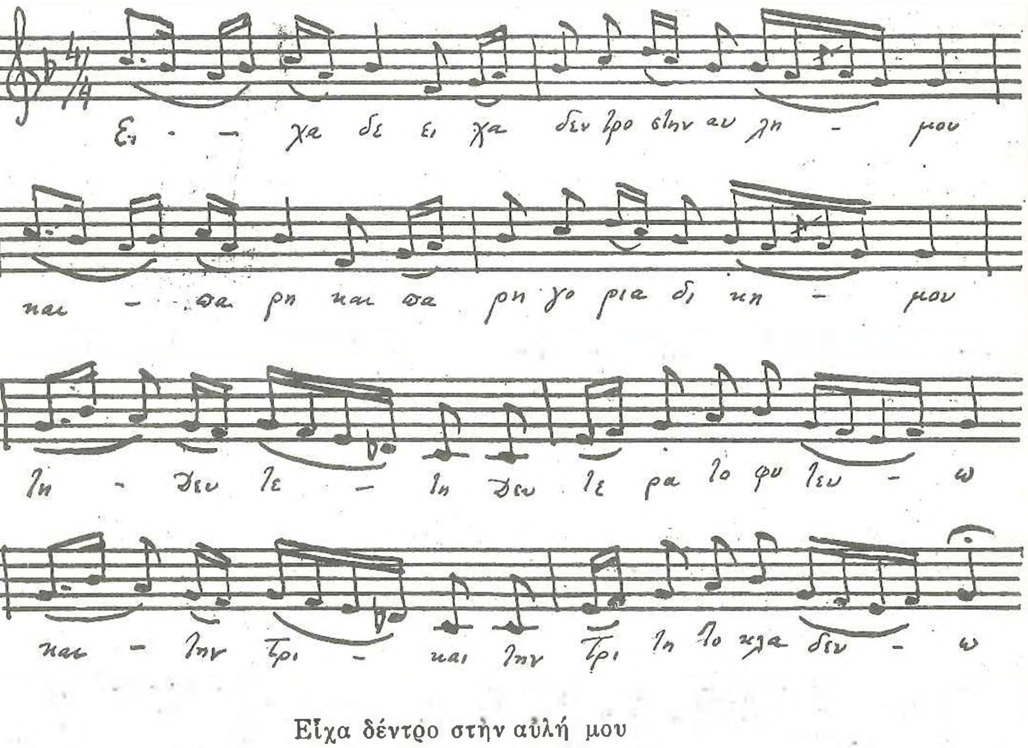

Εἶχα δέντρο στὴν αὐλή μου
καὶ παρηγοριὰ δική μου·
Τὴν Δευτέρα τὸ φυτεύω.
καὶ τὴν Τρίτη τὸ κλαδεύω.
Τὴν Τετάρτη βγάζει φύλλα

καὶ τὴν Πεφτ' ἀνθεῖ τὰ μῆλα.
Τὴν Παρασκευὴ τὸ βράδυ,
ἦρτ' ὁ κλέφτης νὰ τὰ πάρῃ.
Ἦρτ' ὁ ἕνας, ἦρτ' ὁ ἄλλος
ἦρτ' ὁ κλέφτης ὁ μεγάλος.
Κλέφτη μου μὴν κλέφτης μῆλα
μὴν κορφολογᾷς τὰ φύλλα.
Καὶ τὰ πῆρε μὲ τοὺς κλώνους
κι' ἄφησε σὲ μὲ τοὺς πόνους.
Καὶ τὰ πῆρε μὲ τὸ ἄνθος
κι' ἄφησε σὲ μὲ τὸ πάθος
Καὶ τὰ πῆρε μὲ τὴ ρίζα
κι' ἄφησε σὲ μὲ τὴν πίκρα.
Καὶ τὰ πῆρε μὲ τὸ χῶμα
κι' ἄφησεν ἐμὲ στὸ στρῶμα.
Εἴπαμε πολλὰ καὶ σώνει
κι' ἂς λαλήσῃ κι' ἀλλ' ἀηδόνι.

ΦΕΤΟ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΑΚΙ

Φέτο τὸ καλοκαιράκι
κυνηγοῦσα ἕνα πουλάκι.
Κυνηγοῦσα λαχταροῦσα
νὰ τὸ πιάσω δὲν μποροῦσα.
Ἔστησα τὴ ξόβεργά μου,
ἦρτε τὸ πουλὶ κοντά μου.
ἔκατσε στὰ γόνατά μου.
Ἔσκυψα νὰ τὸ φιλήσω
καὶ φλωρὶ νὰ τοῦ χαρίσω.
Ἐκεῖνο κάνει πὼς κακιώνει
τὴν καρδιά μου θανατώνει.
Κάμνει σχῆμα κακιωμένο
ἄγριο καὶ θυμωμένο.
Ἀπ' τὸ σχῆμα του φοβοῦμαι
κι' ὅλη νύχτα δὲν κοιμοῦμαι
Ἀπ' τὸ σχῆμά του τρομάζω
καὶ βαρειὰ ἀναστενάζω.

Ο ΓΕΡΟΣ ΜΕ ΤΟ ΚΑΝΔΗΛΙ

1 Ἦταν ἕνας γέρος κ' εἶχ' ἕνα κανδῆλι
ποὺ ἔφεγγε και κένταγε ἡ κόρη τὸ μαντῆλι.
ντίλλι—ντιντίλλι, ἡ κόρη τὸ μαντῆλι
2 πῆγε καὶ ὁ πόντικας κ' ἔφαγ' τὸ φυτίλι
ἀπὸ μέσα ἀπ' τὸ καντῆλι,
ποὺ ἔφεγγε καὶ κένταγε ἡ κόρη τὸ μαντῆλι
ντιλλι—ντιντίλλι ἡ κόρη τὸ μαντῆλι
3 πῆγε καὶ ἡ γάτα καὶ ἔφαγε τὸ πόντικα
ποὺ ἔφαγ' τὸ φυτίλι
ἀπὸ μεσ' ἀπ' τὸ κανδῆλι
ποὺ ἔφεγγε καὶ κένταγε ἡ κόρη τὸ μανδῆλι
ντιλλι—ντιντίλλι ἡ κόρη τὸ μανδῆλι.

4 Πῆγε καὶ ὁ σκύλος καὶ ἔφαγε τὴ γάτα
ποῦ ἔφαγε τὸ πόντικα
κ. λ. π.

5 Πῆγε καὶ ὁ στύλος καὶ σκότωσε τὸ σκύλο
κ. λ. π.

5 Πῆγε καὶ ὁ φοῦρνος καὶ ἔκαψε τὸ στύλο
κ. λ. π.

7 Πῆγε τὸ ποτάμι καὶ ἔσβυσε τὸ φοῦρνο
κ. λ. π.

8 Πῆγε τὸ βουβάλι καὶ ἤπιε τὸ ποτάμι.
κ. λ. π.

9 Πῆγε κι' ὁ κασάπης καὶ ἔσφαξ' τὸ βουβάλι.
ποὺ ἤπιε τὸ ποτάμι
ποὺ ἔσβυσε τὸ φοῦρνο
ποὺ ἔκαψε τὸ στύλο
ποὺ σκότωσε τὸ σκύλο
ποὺ ἔφαγε τὴ γάτα
ποὺ ἔφαγε τὸ πόντικα
ποὺ ἔφαγ' τὸ φυτίλι
ἀπὸ μεσ' ἀπ' τὸ κανδῆλι
ποὺ ἔφεγγε καὶ κένταγε ἡ κόρη τὸ μαντῆλι
ντίλλι—ντιντίλλι ἡ κόρη τὸ μανδῆλι.

Παίγνια κατὰ τὰς Κυριακὰς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς

Τὸ ἀπόγευμα ἑκάστης Κυριακῆς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς τὰ κορίτσια τῆς γειτονιᾶς συναθροιζόμενα ἔπαιζαν τὰ ἑξῆς δύο παιγνίδια:

Ὅλα τὰ κορίτσι ἐκάθηντο χάμω εἰς τὸ μέσον τῆς αὐλῆς καὶ μόνον ἓν ἐξ αὐτῶν ἐχόρευε πέριξ τῶν καθημένων καὶ τραγωδοῦσε τὸ ἑξῆς:

Γιὰ κόρημου γιὰ νὰ φρουκάλησε καὶ θέλω νὰ περάσω
κόρη μου γιὰ φρουκάλησε.
Γιὰ τὴ θυγατε—νέρα σ' ἀγαπῶ
τὴ θυγατέρα σ' ἀγαπῶ καὶ θέλω ν' τὴν πάρω.

Μεθ' ὃ ἤγγιζε μίαν τῶν καθημένων κατὰ προτίμησιν μὲ τὰ δάκτυλά της, ἥτις ἀμέσως ἐσηκώνετο καὶ ἐπεναλάμβανε μετὰ τῆς πρώτης τὸ τραγοῦδι καὶ τὸν χορὸν σύρουσα αὐτόν. Τοῦτο ἐπανελαμβάνετο μέχρις ὅτου ἐσηκώνοντο ὅλαι καὶ ἤρχιζε τὸ δεύτερον παιγνίδιον ὡς ἑξῆς:

Τὰ κορίτσια ἐχωρίζοντο εἰς δύο ὁμίλους καὶ ἵσταντο κατὰ σειρὰν κρατούμενα ἀπὸ τῆς χειρός. Οἱ δύο ὅμιλοι ἐβάδιζον ρυθμικῶς καὶ ἠρέμα ἕως ὅτου πλησιάσωσι πρὸς ἀλλήλους.

Ὁ πρῶτος ὅμιλος ἐτραγουδοῦσε τὸ ἑξῆς:

Γιὰ δὲς φαλκόνι πῶχεις καὶ φαλκονιὰ δὲν ἔχεις.

Ὁ δεύτερος: Κι' ἂν ἔχω κι' ἂν δὲν ἔχω σένα χρεία δὲ σ' ἔχω

Ὁ πρῶτος : Κι' ἂν ἔχῃς, κι' ἂν δὲν ἔχῃς, τὴν κόρη σου θὰ δώσῃς.

Τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἐπλησίαζον οἱ ὅμιλοι, μία δὲ ἐξ αὐτὸν ἐκ τοῦ δευτέρου ὁμίλου προσκαλουμένη ὀνομαστὶ ἀπεσπᾶτο ἐκ τοῦ ὁμίλου της καὶ προσεκολλᾶτο εἰς τὸν πρῶτον ὅμιλον, ὅστις τότε ἐπαινῶν τὴν προσελθοῦσαν ἐτραγουδοῦσε:

Πήραμε καὶ πήραμε καράβ' ἁρματωμένο

Ὁ δεύτερος κατηγορῶν: Πήρατε καὶ πήρατε σανίδα σκευρωμένη.

Ταῦτα ἐπανελαμβάνοντο μὲ ἀλλοιωμένους ἐννοεῖται ἐπαίνους καὶ καὶ κατηγορίας μέχρις ὅτου ἀπεσπῶντο ὅλαι ἐκ τοῦ δευτέρου ὁμίλου καὶ ἐτελείωνε τὸ παίγνιον.

Πανήγυρις Ταϊφυρίου.

Ὅλαι αἱ πόλεις, κωμοπόλεις καὶ χωρία τῆς Θρακικῆς χερσονήσου εἶχον ἡμέραν ὡρισμένην, κατὰ τὴν ὁποίαν ἑώρταζον τὸν πολιοῦχον των καὶ ἐπανηγύριζον. Ἡ Καλλίπολις μὲ 1000 οἰκογενείας ἑλληνικὰς ἐπανηγύριζεν εἰς τὰς 29 Αὐγούστου, ἡ Μάδυτος μὲ 1400 οἰκογενείας τὴν 23 Αὐγούστου, τὸ Πλαγιάρι μὲ 450 οἰκογενείας τὴν 8 Σ)βρίου, τὸ Νεοχώριον μὲ

600 οἰκογενείας τὴν 23 Ἀπριλίου, τὸ Ἀγγελοχώριον μὲ 500 οἰκογενείας τὴν 2 Μαΐου, τὸ Βαΐριον μὲ 400 οἰκογενείας τὴν 8 Μαΐου, τὸ Ταϊφύριον μὲ 400 οἰκογενείας τὴν 21 Μαΐου,—ὁ Γαλατὰς μὲ 300 οἰκογενείας τὴν 23 Αὐγούστου, τὸ Καβακλῆ μὲ 60 οἰκογενείας τὴν 11 Νοεμβρίου καὶ ἡ Κρηθία μὲ 400 οἰκογενείας τὴν 23 Αὐγούστου. Σημειωτέον ὅτι ἐκτὸς τῆς Καλλιπόλεως ἐν τῇ ὁποίᾳ πλὴν τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρχον καὶ 2000 οἰκογένειαι Τουρκικαί, 500 ἑβραϊκαὶ καὶ 250 Ἀρμενικαὶ καὶ τοῦ Πλαγιαρίου ὅπου πλὴν τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρχον καὶ 60 οἰκογένειαι Τουρκικαί, ὅλων τῶν λοιπῶν κωμοπολέων καὶ χωρίων οἱ κάτοικοι ἦσαν ἀκραιφνεῖς Ἕλληνες μὲ φρόνημα ἐθνικὸν ἀκμαιότατον. Εἰς τὰς πανηγύρεις ταύτας συνέρρεον ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς χερσονήσου οἱ πανηγυρισταί. Ἐν Ταϊφυρίῳ ἡ Πανήγυρις τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου διήρκει ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. Ἑκάστη οἰκογένεια ἐθεώρει τιμήν της νὰ φιλοξενήσῃ μίαν ἢ δύο ἢ καὶ περισσοτέρας οἰκογενείας ξένας. Τρεῖς δὲ ἢ τέσσαρες ἐντόπιοι οἰκογένειαι συγγενικαὶ ἢ φιλικαὶ μετὰ τῶν φιλοξενουμένων οἰκογενειῶν ἀπετέλουν ἕνα ὅμιλον αἱ ὁποῖαι διεσκέδαζον μέσα εἰς τὰς οἰκίας κατὰ σειράν. Τὸ ἀπόγευμα ὅμως ὅλοι οἱ πανηγυρισταὶ ἐντόπιοι καὶ ξένοι συνηθροίζοντο εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωρίου, ὅπου ἐγίνετο ὁ δημόσιος κοινὸς χορός, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐχορεύοντο ἀποκλειστικῶς ἑλληνικοὶ χοροί, ἀποκλειομένων τῶν εὐρωπαϊκῶν. Καὶ ἦτο ἔξοχον τὸ θέαμα νὰ βλέπῃ τις τὰς γυναῖκας μὲ τὰς ἐπιτοπίους ἐνδυμασίας των καὶ μὲ τὰ ἄφθονα φλωριά των νὰ χορεύωσι τοὺς σεμνοὺς ἐκείνους χοροὺς συρομένους ἀπὸ ἕνα νέον. Ὁ χορὸς διελύετο πρὸς τὸ ἑσπέρας καὶ ἡ διασκέδασις συνεχίζετο εἰς τὰς οἰκίας. Καὶ ταῦτα ἐπανελαμβάνοντο ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, καθ' ἃς μία διαρκὴς διασκέδασις ἐγίνετο. Ἄξιον σημειώσεως ἦτο καὶ τοῦτο: Ὅλοι οἱ πανηγυρισταὶ ἐθεώρουν ἀπαραίτητον καθῆκόν των κάθε πρωῒ νὰ προσέλθουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου ἐγίνετο μονοεκκλησιά, τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν εἰς τὴν εὐρύχωρον καὶ μεγαλοπρεπῆ ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, τὴν δευτέραν εἰς τὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τὴν τρίτην εἰς τὸ μονύδριον τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. Καταφανὴς ἐκ τούτου ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ εὐλάβεια τῶν παπανηγυριστῶν, διότι προηγεῖτο ὁ θρησκευτικὸς πανηγυρισμὸς καὶ εἵπετο ὁ κοσμικός.

Κλείδωνας

Πρὸς τὸ ἑσπέρας τῆς παραμονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου συνηθροίζοντο τὰ κορίτσια ἑκάστης γειτονιᾶς, διὰ νὰ προετοιμάσουν τὸν κλείδωνα. Ἐξέλεγον κοράσιον πρωτότοκον ἔχον ζῶντας τοὺς γονεῖς του, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνέθετον νὰ γεμίσῃ τὸ μπακράτσι ἢ τὴν κούπαν νερὸ ἀπὸ τὴν βρύσιν

ἀμίλητον, δηλ. χωρὶς νὰ ὁμιλήσῃ εἰς κανένα. Μέσα εἰς τὸ μπακράτσι ἔρριπτον τὰ κορίτσια τὰ δακτυλίδια των ὡς καὶ τῶν οἰκείων των. Τὸ μπακράτσι ἐν ἄκρᾳ σιωπῇ ἐκρεμᾶτο κάτω ἀπὸ τὴν κληματαριὰ μιᾶς οἰκίας, ἔνθα ἔμενεν μέχρι τοῦ ἀπογεύματος τῆς ἐπιούσης, ὁπότε συνηθροίζοντο καὶ πάλιν καὶ ἔβγαζαν τὸν κλείδωνα. Ὅλα τὰ κορίτσια ἐκάθηντο χάμω ἔχοντα εἰς τὸ μέσον τὴν μικρὰν καὶ πρωτότοκον κορασίδα, ἡ ὁποία ἔβγαζε ἕνα δακτυλίδι ἀφοῦ προηγουμένως ἐτραγουδεῖτο παρ' ὅλων ἕνα δίστιχον ἐκ τῶν ἑξῆς:

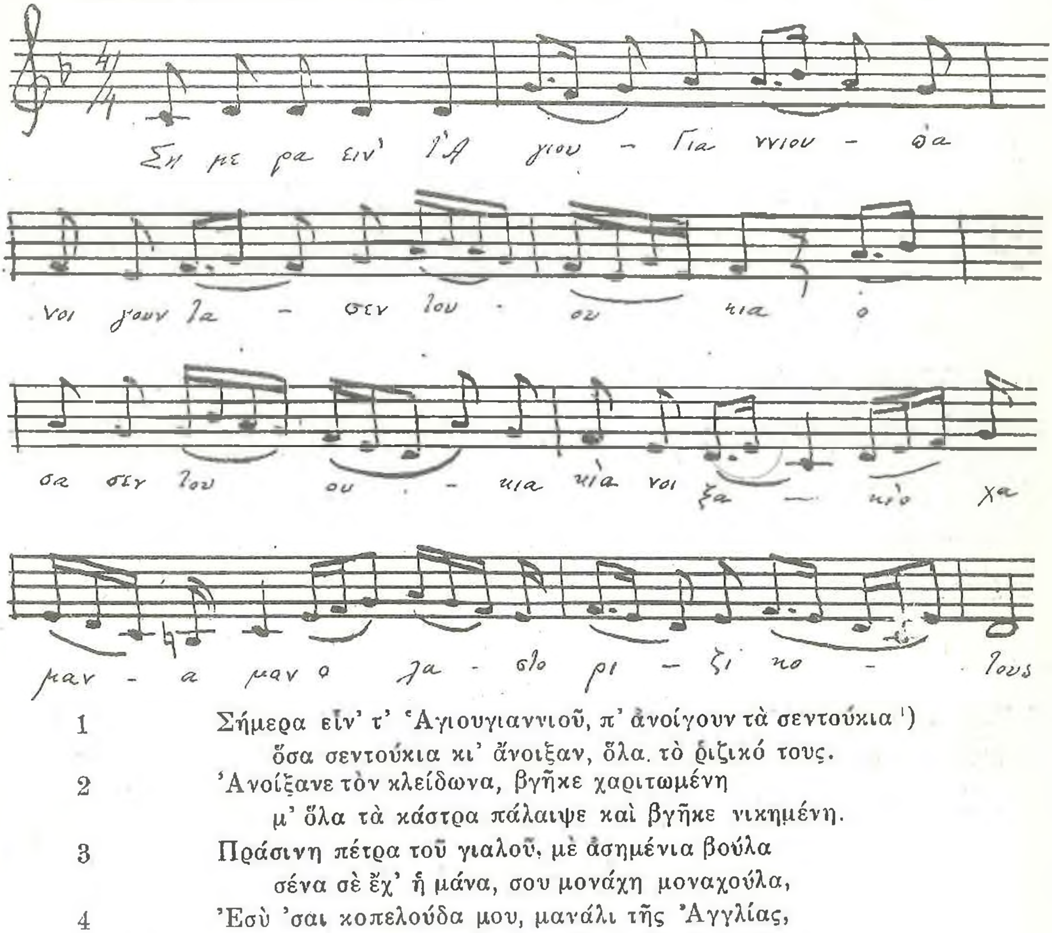

1 Σήμερα εἰν' τ' Ἁγιουγιαννιοῦ, π' ἀνοίγουν τὰ σεντούκια [1])
ὅσα σεντούκια κι' ἄνοιξαν, ὅλα. τὸ ῥιζικό τους.
2 Ἀνοίξανε τὸν κλείδωνα, βγῆκε χαριτωμένη
μ' ὅλα τὰ κάστρα πάλαιψε καὶ βγῆκε νικημένη.
3 Πράσινη πέτρα τοῦ γιαλοῦ, μὲ ἀσημένια βούλα
σένα σὲ ἔχ' ἡ μάνα, σου μονάχη μοναχούλα,
4 Ἐσὺ 'σαι κοπελούδα μου, μανάλι τῆς Ἀγγλίας,
φεγγάρι τῆς Ἀνατολῆς, ἄστρο τῆς Βενετίας.

---

1) Ἔθιμον ὑπῆρχε τὴν πρωΐαν τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου νὰ ἐξάγωνται τὰ προικιὰ ἀπὸ τὰ κιβώτια καὶ νὰ ἐκτίθενται εἰς τὴν πρωϊνὴν δρόσον καὶ εἰς κοινὴν θέαν.

5 Ἀητέ μου χρυσοπράσινε, μὲ ἀσημένιες πλάτες,
ὅταν περνᾶς λεβέντη μου, τριζοβολοῦν οἱ στρᾶτες
6 Ἐσύ 'σαι κοπελούδα μου, καθρέφτης μὲ σιδέφια
ἐσὺ 'σαι ὠμορφότεροι ἀπ' ὅλα σου τ' ἀδέλφια.

Καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός.

Διάφορα δημοτικὰ τραγούδια, ἀδόμενα ἐν τοῖς χωρίοις καὶ ἐν Καλλιπόλει

Ὁ λεβέντης καὶ ὁ χάρος

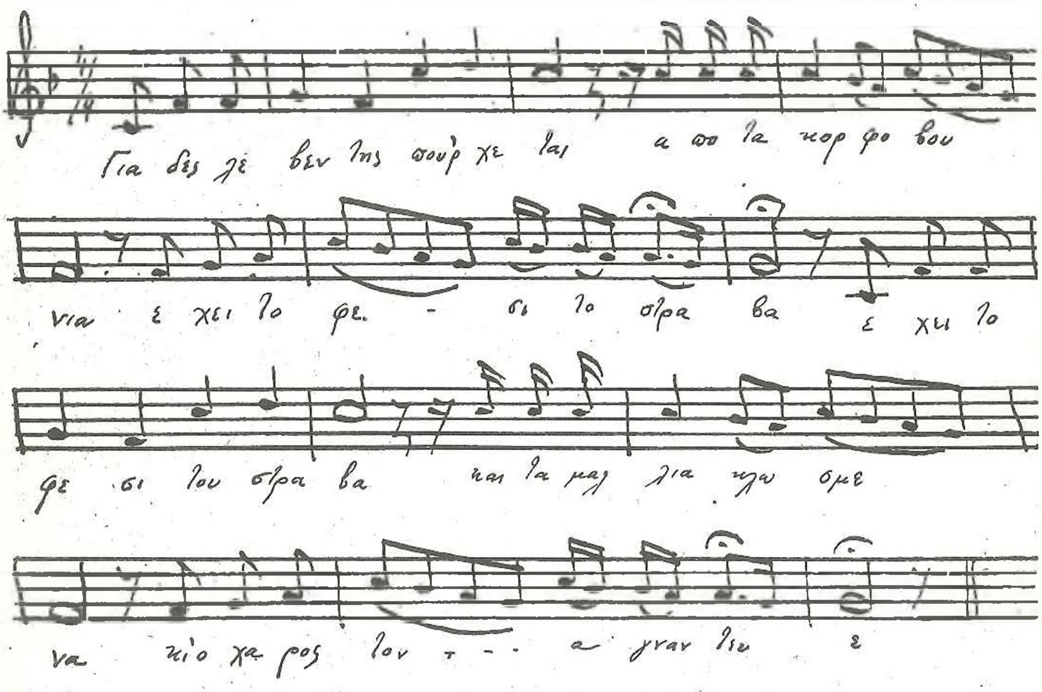

Γιὰ δὲς λεβέντης 'πόρχεται ἀπὸ τὰ κορφοβούνια
ἔχει τὸ φέσι του στραβὰ καὶ τὰ μαλλιὰ κλωσμένα.
Κι' ὁ χάρος τὸν ἀγνάντεβε ἀπὸ ψηλὴ ραχούλα
Κατέβηκε εἰς τὸ στενὸ κ' ἐκεῖ τὸν περιμένει.
Νὰ κι'.ὁ λεβέντης κι' ἔρχεται γλυκὰ τὸν χαιρετάει.

—Λεβέντη μ' πόθεν ἔρχεσαι καὶ πόθεν κατεβαίνεις ;
—'Απὸ τὴ μάνδρα ἔρχομαι στὸ σπῆτι μου πηγαίνω.
Πάγω νὰ πάρω τὸ ψωμὶ καὶ πίσω νὰ γυρίσω.
—'Εμένα μ' ἔστειλ' ὁ Θεὸς νὰ πάρω τὴ ψυχή σου
Ἄφσε-με χάρε μ' ἄφσε με, παρακαλῶ νὰ ζήσω,
ἔχω γυναῖκα κ' εἶναι νειὰ καὶ δὲν τὴν πρέπει χήρα.
ἄν περπατήσῃ ταπεινά, θὰ ποῦν πὼς καμαρώνει,
ἄν περπατήσῃ γλήγορα θὰ ποῦν πῶς θέλει ἄνδρα.
Ἔχω κι' ἀνήλικα παιδιά, ποὺ ὀρφανὰ θὰ μείνουν.
Ἄφσε με, χάρε μ', ἄφσε με, παρακαλῶ νὰ ζήσω.

—'Εμένα μ' ἔστειλ' ὁ Θεὸς νὰ πάρω τὴ ψυχή σου.
'Αντ' ἔλα νὰ παλαίψουμε σὲ μαρμαρένιν' ἀλώνια
Καὶ πῆγαν καὶ παλαίψανε ἀπ' τὸ πρωῒ ὥς τὸ γιόμα.
'Απ' τὸ δεινὸ στὸ δειλινὸ τὸν καταβάλλ' ὁ χάρος.

2

Τί εἶσαι σὺ καὶ τ' εἶμ' ἐγὼ

—Τί εἶσαι σὺ καὶ τ' εἶμ' ἐγὼ καὶ τὶ μου λὲς νὰ ζήσω ;
καὶ τὴν καϋμένη μου καρδιὰ πῶς νὰ τὴν νταγιαντίσω ;
—Νταγιάντα την πουλάκι μου, γιατ' εἶναι κλειδωμένη.
ἀνοίγ' τὸ χρόνο μιὰ φορὰ πέρδικα πλουμισμένη.
—Τί πέρδικα εἶμ' ἐγώ ;
—Πέρδικα εἶσαι, μάτια μου, ἀπ' τὰ καμώματά σου
σφάζομαι καὶ φλογίζομαι ἀπὸ τὰ ψέματά σου.
—Τί ψεῦτρα εἶμ' ἐγώ ;
—Ψεῦτρα δὲν εἶσαι, μάτια μου, τὸ ψέμα δὲν τὸ λέγω
γιὰ τὸ λιγνό σου τὸ κορμὶ μέρα καὶ νύχτα κλαίγω.
—Γιατὶ κλαῖς ;
—Κλαίω γιὰ τὸ κορμάκι σου, ποὔν' ἄσπρο σὰν τὸ γάλα
νὰ κρεμαστῶ στὴν πόρτα σου νὰ φέγγω σὰν λαμπάδα.
—Μὴ μοῦ τὸ λὲς καὶ σκιάζομαι κ' ἐγὼ δὲν τ' ἀπαφίνω.
—Ὅπου κι' ἂν πᾶς κι' ὅπου σταθῇς ἔρχομαι καὶ σ' εὑρίσκω.
—Καὶ πῶς θαρθῇς ;
—Θὰν ἔρθω μὲς τὴν κάμαρα σ' ποὺ καθαρίζῃς ῥίζι.
κι' ἀγάπα τον κι' αὐτὸ τὸ νειό, ὅπου σὲ τριγυρίζει.
—Καὶ πῶς θὰ τὸν ἀγαπήσω ;

—Εἶνε ψηλός, εἶνε λιγνὸς κι' ἀγγελοκαμωμένος
βάζει τὸ φέσι του στραβὰ σὰν μπέης χαϊδεμένος.
—Καὶ ποιὸς τὸν χάϊδεψε ;
—Ἡ ἀφεντιά σου, μάτια μου, καὶ ὅλη ἡ γενειά σου.
Νὰ δώσ' ὁ Θεὸς κ' ἡ Παναγιὰ νἄρτω στὴν ἀγκαλιά σου.
—Καὶ πῶς θάν' ἔρτης ;
—Θὰ ν' ἔρτω μὲ τὴ μαργιολιά, νάρτω νὰ σὲ ξυπνήσω
τὰ δυὸ βυζιὰ τοῦ κόρφου σου νὰ τὰ γλυκοφιλήσω.

'Αλφάβητο

Α. Ἄλφα θέλω ν' ἀρχινίσω, κόρη μου νὰ σ' ἀγαπήσω.
Β. Βῆτα βέβαια σοῦ λέγω, ὅτι νὰ σὲ πάρω θέλω.
Γ. Γάμα γίνομαι κομμάτια, γιὰ τὰ δυό σου μαῦρα μάτια.
Δ. Δέλτα δὲν σὲ φανερώνω τῆς καρδούλας μου τὸν πόνο.
Ε. Ἔψιλόν μου κυπαρίσι, ρίχνεις τὴν βροσιὰ σὰν βρύση.
Ζ. Ζῆτα ζώνομαι τὰ φίδια γιὰ τὰ δυό σου μαῦρα φρύδια.
Η. Ἦτα ἡ ζωὴ μ' ἐχάθη γιὰ τὰ ἰδικά σου πάθη.
Θ. Θῆτα θάνατος μὲ βία παρὰ τέτοια τυραννία.
Ι. Γιῶτα γίνομαι γεφύρι, νὰ περνᾶς χρυσὸ ζαφύρι.
Κ. Κάπα κάνε νὰ περάσω νὰ σὲ διῶ καὶ νὰ γελάσω.
Λ. Λουλαίνομαι, ἂν δὲ σὲ 'δῶ, ἔβγα, κυρά μου, στὸ χορό.
Μ. Μῆλό μου τοῦ παραδείσου, χάδια θέλει τὸ κορμί σου.
Ν. Νέα εἶσ' ὡραιοτάτη καὶ ὁ νοῦς μου πλὴν ἐχάθη.
Ξ. Ξένος εἶμαι ποιὸς μὲ πιάνει, ἂν μὲ πάρῃ τὸ ποτάμι.
Ο. Ὀμικρὸν μου πορτοκάλι, ποιὸς σοῦ ἔδωκε τὰ κάλλη.
Π. Πάρε πλέον τὸ μαχαίρι ἀπ' τὸ ἰδικό μου χέρι.
Ρ. Ρόδον εἶσαι καὶ μυρίζεις καὶ τοὺς νέους δαιμονίζεις.
Σ. Στὰ φιλήματα ἀπάνω, ὅσα ἔχω τὰ ξεχάνω.
Υ. Ὑψηλό μου γιασεμάκι εἶν' τὸ ἰδικὸ σ' κορμάκι.
Φ. Φύλαττε τὰ δυό σου μάτια, γίνομαι κομμάτια.
Χ. Χάθη ὅλο μου τὸ αἷμα εἰς τὸ στῆθός μου γιὰ σένα.
Ψ. Ψάλλω, τραγουδῶ, φωνάζω, γιὰ νὰ σὲ διασκεδάζω.
Ω. Τὸ ὠμέγα τελειώνει, ἂς λαλήσῃ κι' ἄλλ' ἀηδόνι.

4

Ἕνας εἶν' ὁ Κύριος

1 Ἕνας εἶν' ὁ Κύριος
Ὑμνοῦμεν καὶ προσκυνοῦμεν Αὐτόν.

2 Δεύτερ' εἶν' ἡ Παναγιὰ
῞Ενας εἶν' ὁ Κύριος

Ὑμνοῦμεν καὶ προσκυνοῦμεν Αὐτόν.
3 Τρεῖς εἶν' ἡ Ἁγία Τριὰς
Δεύτερ' εἶν' ἡ Παναγιὰ
῞Ενας εἶν' ὁ Κύριος

Ὑμνοῦμεν καὶ προσκυνοῦμεν Αὐτόν.
4 Τέσσαρες Εὐαγγελισταὶ κλπ.
5 Πενταπάρθενος χορὸς »
6 ῞Εξη ἑξεπτέρυγα »
7 Ἑπτά' νε τὰ μυστήρια »
8 Ὀκτὼ ἦχοι ψάλλονται »
9 Ἐννέα εἶν' τὰ τάγματα »
10 Δέκα εἶν' αἱ ἐντολαὶ »
11 ῞Ενδεκα ἑωθινὰ »
12 Δώδεκα Ἀπόστολοι »
῞Ενας εἶν' ὁ Κύριος
Ὑμνοῦμεν καὶ προσκυνοῦμεν Αὐτόν.

5

Ἀρχίνισε, γλυκυτάτη μου γλῶσσα
νὰ πῇς παραπονέματα καμπόσα,
Ἐγὼ νὰ λέγω κι' ὁ κόσμος νὰ θαυμάζῃ.
Καρδιά μου, πῶς τἄπιασες τόσο πολὺ μαράζι;
῎Αν' τἄπιασε, κι' ἂν ἀπ' τὴν ἀγάπη.
Βασιλικὸ γιατρὸ νὰ ποῦμε νάρτῃ.

—Δὲν τὰ γιατρεύει τὰ δικά μου πάθη.
Εἶχα ἀγάπη καὶ ἦταν πιστεμένη
στὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς μου ἦταν περιπλεγμένη.
Τὴν ἀγαποῦσα γλυκὰ καὶ πιστεμένα
μὰ κείνη ἦταν ἐχθρὸς ἀπάν' σὲ μένα.

Ἐχθὲς ἐπέρασα ἀπ' τὴν αὐλή της
ἡ σκύλα κουσούρι δὲν εἶχε τὸ κορμί της.
Τότε τῆς λέγω κ' ἐγὼ μιὰ καλησπέρα,
ἐκείνη μοῦ λέγει δὲν εἶνε γιὰ τὰ μένα.
Τότε ἀρχίνισα κ' ἐγὼ νὰ κλαίγω

τοῦ ἔρωτα τραγούδια νὰ τῆς λέγω :
Σὲ Χιὸς περιβολάκι μέσα μπαίνω
μὲ δάφνες, μὲ μυρσίν' περιπλεγμένο.
Τρέχουν τὰ μάτια μου δάκρυα περίσσια.
Θωρῶ μιὰ λεμονίτσα μὲς τὴ μέση
Χαρὰ στὸ νέο ποὺ θὰ τὴν κερδέψη.

6

Σήμερα πρέπει νὰ χαρῶ
κι' ὅλη μέρα νὰ τραγουδῶ.
Νὰ παίξω νὰ γελάσω,
τὶς πίκρες νὰ ξεχάσω·
Γιατ' εἶδα τὸ πουλάκι μου,
τ' ὁλοχρυσαηδονάκι μου,
τὸ θάρρος τῆς ψυχῆς μου
καὶ τῆς ἀπαντοχῆς μου.

7

Σ' ὡραῖο περιβόλι ἔρριψα μιὰ ματιὰ
Βλέπω κόρη καὶ καθοῦνταν
καὶ λουζοσκοπιζούνταν.
Ἡ κόρη πλουμισμένη
μὲ ἄνθη στολισμένη.
Μὲ ἄναψε σὰν τὴ φωτιὰ
Ξαναστρέφω καὶ θωρῶ την
πάγω κοντὰ καὶ τῆς μιλῶ
καὶ τῆς λέγω : σήκ' ἀπάνω
καὶ μὴ μὲ κάμης τὸ νέο νὰ πεθάνω.
Γιατ' εἶμ' ἐρωτευμένος
βαρειὰ βασανισμένος
καὶ δὲν μπορῶ νὰ ζῶ.
Σύρε στὴν μπάντα, παλληκάρι
κι' ἄφησε στράτα νὰ διαβῶ,
Σύρε νὰ εὕρῃς παιχνιδιάρη
καὶ μία νέα γιὰ νὰ σὲ κομπανιάσῃ,
κι' ἄφες με τὴ μικροῦλα
τὴν μοσχοκοπελοῦδα
κι' ἄφησε στράτα νὰ διαβῶ.

Μὲ βροχὲς καὶ μὲ σκοτάδες,
μ(ἀστραπὲς καὶ μὲ βροντὲς
εἰς τὴν πόρτα σου θὲ ν' ἄρτω
γιὰ νὰ μοῦ δώσης τὸ μοσχομυρισμένο
νὰ τὸ γλυκοφιλήσω
ἐγὼ ὁ ἐραστής σου.
Σκλάβος σου παντοτεινός.
Κι' ἂν ἐσὺ δὲ μοῦ τὸ δώσης,
κόρη μ' αὐτὸ ποῦ σοῦ ζητῶ
θὰ μισέψω, θὰ μισέψω
μακρὰν θὰ ταξειδεύσω
καὶ ἄχ! θὰ λὲς γιὰ μένα
γιὰ ἕνα σου φιλὶ γλυκό.

8

Εἰς ποίαν δίκην θὲ νὰ προστρέξω
εἰς ποίαν δίκην θὲ νὰ κριθῶ
ἀλλέως πρόφθασε νὰ μὴ πεθάνω
γιὰ σὲ φιλτάτη μου, θὰ φονευθῶ.
Καὶ στὸν Πλάστην θὲ νὰ προστρέξω
ποῦ εἶνε δίκαιος καὶ δυνατὸς
νὰ μὲ γλυτώση τὰ βάσανά μου
παρακαλῶντας μέρα νυκτός.
Μὰ 'γὼ θαυμάζω, ὅταν ἀκούσω
τὸ ὄνομά σου τ' ἀγγελικὸ
καὶ ὅταν βλέπω τὸ πρόσωπό σου
τὸ ἱλαρώτατο καὶ φαιδρό.
Ξύπν' ἂν κοιμᾶσαι ὡραία κόρη
ἀπὸ τοῦ ὕπνο ποῦ καρτερεῖς.
Ἔβγα μὲ τἄστρα νὰ μὲ μιλήσης
μὲ τὴ σελήνη ποὺ καρτερεῖς.
Θαρρῶ, ἀγάπη μου πῶς θὰ προβάλῃς.
ἀπὸ τὰ σύννεφα θὰ μοῦ μιλῇς.
καὶ γλυκανοίγοντας τὰ χειλαράκια σ'
νὰ μ' ἀγκαλιάζῃς καὶ νὰ φιλῇς.
Εἶνε δυὸ ἔτη ποὺ μὲ παιδεύεις,
φθάνει, πουλί μου, φθάνει λοιπόν,
Γιατὶ τὰ ξέρεις τὰ βάσανά μου
δὲν καν' ἀνάγκη νὰ σοῦ τὰ πῶ.

9

Ἀφῆστέ με νὰ κρεμαστῶ στοῦ δενδροσαχ τὸ κλῶνο
νὰ δῆτε νὰ πιστέψητε πῶς ἔχ' ἡ ἀγάπη πόνο.
Ἀγάπη σίδηρα τρυπᾷ καὶ δένδρα ξερριζώνει
καὶ μένα τὸ κορμάκι μου μαῦρο σχοινὶ τὸ ζώνει.
Μαύρισε ἡ καρδοῦλά μου κ' ἔγινε μαύρη σκέπη
στὸν ἅδη θὲ νὰ κατεβῶ κι' ἀκόμη δὲν μοῦ πρέπει.

Στὸν ἅδη κι' ἂν μὲ βάλλουνε κ' ἐκεῖ φωνάξω θέλω,
βγάλτε με ἀπ' τὰ σκοτεινὰ καὶ τὴν ἀγάπη μ' θέλω
Θέλεις το, μάτια μ' θέλεις το, θέλεις το νὰ πεθάνω;
Θέλεις το νὰ ψυχομαχῶ στὰ γόνατά σ' ἀπάνω ;
—Ἐπάνω στὸ φεσάκι σου, 'κλησιὰ θέλω νὰ κτίσω
καλογεροῦδα θὰ γενῶ, νἄρτω νὰ προσκυνήσω.

Περικαλῶ τὴν Παναγιὰ καὶ προσκυνῶ τὴ χάρη
τὸ παλληκάρι, π' ἀγαπῶ, ἄλλη νὰ μὴν τὸ πάρῃ.
Σὰ θὰ μὲ πάρῃς, πάρε με, σὰ δὲ μὲ θέλῃς, πές το
καὶ μένα μὲ γυρεύουνε γιὰ νὰ μὲ πάρουν φέτο.
—Ποιὸς εἶν' αὐτὸς ποὺ σ' ἀγαπᾷ καὶ νὰ σὲ πάρῃ θέλει ;
πές του νὰ βάλῃ τ' ἅρματα κι' ἂς ἔβγῃ στὸ μεϊδάνι
Ἂν ἔχῃ στῆθος μάρμαρο κι' ἁλυσίδα βρακοζώνη
ἂς ἔβγῃ νὰ παλαίψουμε ἔξω στὸ μεσοχώρι.

10

Μὴ ἀπόψε, σελήνη μὴν ἔβγῃς, γιὰ νὰ χύσῃς καὶ φῶς κι' ὠμορφιά,
σὰν ἡλίου ἀχτῖνες θὰ λάμπῃ κ' ἡ ψυχή μου θὰ λάβῃ χαρά.

Θἄβγῃ ἀπόψε ὁ ἥλιος, κ' ἡ νύχτα θέλει νὰ γίνῃ ἡμέρα εὐθὺς
κρύψου, κρύψου, σελήν' ἀπ' ἐμπρός της, μὴ τολμήσῃς στιγμὴ
[νὰ φανῇς.

Ξύπνα, ξύπνα, ἰδοὺ σὲ προσμένει μὲ χαρὰ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ,
σκοτεινὰ ὅλα, ἂν ἔβγῃς, ὅλη ἡ φύσις θὰ γίνῃ χρυσῆ.

Ξύπνα, ξύπνα ἐσήμαν' ἡ ὥρα, ἡ φιλτάτη μας ὥρα ἡ χρυσῆ,
ὅλος πλέον ὁ κόσμος κοιμᾶται καὶ στοὺς δρόμους δὲν ἔμεινε
ψυχή.

Σὲ προσμένει κ' ἐκεῖνος, ποὺ ξέρεις, καλὴ νύχτα γλυκειά νὰ τοῦ πῇς
ἀπ' τὰ χείλη σ' ἂν δὲν τὴν ἀκούσῃ, ὅλη νύχτα τὰ μάτια δὲν κλεῖ.

11

1 Ἂν θέλῃς μπιγίτια νὰ σοῦ πῶ, μανέδες γιὰ νὰ μάθῃς,
πάρε μελάνι καὶ χαρτί, νὰ λέγω καὶ νὰ γράφῃς.

2 Νάχα τὸ νοῦ τοῦ Σολωμοῦ καὶ τοῦ Δαβὶδ τὴ γνῶσι,
νὰ κάθουμνα, νὰ σούλεγα, ὥς ποὺ νὰ ξημερώσῃ.

3 Ἄρχισε, γλῶσσα μ' ἄρχισε, μπιγίτια ν' ἀραδιάσῃς,
τὶς ἔμορφες ἀπ' τὰ ψηλά, γιὰ νὰ τὶς κατεβάσῃς.

4 Φῶς μου, σοῦ στέλλω μιὰ γραφὴ μὲ κόπο τοῦ χεριοῦ μου,
κι' ἀντὶς μελάνι ἔβαζα δάκρυα τοῦ ματιοῦ μου.

5 Ξενητεμένο μου πουλί, ἔλαβα τὴ γραφή σου,
στὸν κόρφο μου τὴν ἔβαλα κ' εἶπα καρδιά, δροσίσου.

6 Καὶ ὅταν λάβω τὴ γραφὴ σ' καὶ ὅταν τὴ διαβάσω,
μέσα στὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς θέλω νὰ τὴν φυλάξω.

7 Μέσα στὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς κι' ἀκόμα παρὰ μέσα
τὰ κάλλη σου ζωγράφισα, γιατὶ πολὺ μ' ἀρέσαν.

8 Τὰ λόγια σου, πουλάκι μου, τὰ ἔχω φυλαγμένα,
μέσα στὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς τὰ ἔχω κλειδωμένα
καὶ τὸ κλειδὶ τὸ τσάκισα καὶ μένουν κλειδωμένα.

9 Ζέφυρε, ἂν ἀπαντήσῃς τὴν θεάν, ποὺ ἀγαπῶ,
πές της τοὺς χαιρετισμούς μου, πές της, πὼς ἀναχωρῶ.

10 Ζέφυρε, ἐὰν τὸ στῆθος τῆς θεᾶς μου τὸ ἰδῇς,
μὴ δροσιστικὰ φυσήσῃς, ἀλλὰ ὡς σπειροειδὴς

11 Κι' ἂν σοῦ πῇ πὼς δὲν δροσίζει μόνον καίει σὰν φωτιά,
στεναγμὸς πές της πὼς ἦσαν ἀπὸ μιὰ πιστὴ καρδιά.

12 Ὑγίαινε, ἀναχωρῶ, εἰς γῆν ὑπάγω ἄλλη,
Θεὸς τὸ ξέρει, ἂν ποτὲ θὰ σ' ἐπανίδω πάλι.

13 Σκληρὰν τύχη ἀλλοί μου ποὺ εἶχα, σὲ ἠγάπησα τόσο πολὺ
καὶ σὺ τώρα σκληρὰ μ' ἀπαρνήθης καὶ δὲν ἔχω μιᾶς ὥρας ζωή.

14 Τι κακὸ ν' ἀγαπᾷ ἕνας νέος καὶ νὰ ἔχῃ ἀγάπη σκληρή,
δὲν εἶν' χειρότερο πρᾶγμα, παρὰ αὐτὴν τὴν ἀγάπη ν' ἀρνηθῇ.

15 Σήμερα, μάτια μου, εἶνε γιὰ σένα, ὅμως γιὰ μένα μέρα σκληρὰ
ἐγὼ μισεύω καὶ σὲ ἀφίνω δάκρυα χύνω γιὰ σὲ πικρά.

16 Μὴ λησμονήσῃς τὸν ἔρωτά μας εἰς τὸν Θεὸν νὰ κάμῃς μιὰ [προσευχὴ
εἰς τὰ οὐράνια νὰ συζευχθοῦμε νὰ ἑνωθοῦμε εἰς μιὰ ψυχή.

17 Χρυσὸ στεφάνι, χρυσὴ κορδέλλα περιπλεγμένα στὴν κεφαλή,
καὶ τὸ στεφάνι, ὅταν τὸ βάλῃς, θὰ σαϊτεύσῃ κάθε ψυχή.

18 Ὅρκο ἔχω καμωμένο, στὸ χορὸ νὰ μὴ πηγαίνω
καὶ μὲ πῆρε μὲ τὸ ζόρι, μιὰ κοπέλ' ἀπ' τὸ Νιχῶρι
19 Ἐκείν' ποὺ σέρνει τὸ μανδῆλι
κ' ἔβαλε καϋμὸ στὰ χείλη.
20 Κι' ἄλλη μιὰ ποὖνε κοντά της
νὰ χαρῆ τὴν ὠμορφιά της
21 Κι' ἄλλη μιὰ ποὖνε στὴ μέση
ἄχ! Χριστέ μου πῶς μ' ἀρέση
22 Κι' ἄλλη μιὰ ποὖνε πιὸ πίσω
ἄχ! Χριστέ μ' ἂς τὴν φιλήσω.
23 Μὰ τὸν ἅγιο Κωνσταντῖνο
θὰ σὲ πάρω δὲ σ' ἀφίνω.
24 Μὰ τὸν ἅγιο Λευτέρη
σὺ 'σαι τὸ δικό μου ταῖρι.
25 Μὰ τὸν ἅγιο Χαραλάμπη
ὅλο τὸ κορμή σου λάμπει
26 Μὰ τὸν Ἅγιο Γεώργ' ἀράπη
σύ 'σαι ἡ δική μ' ἀγάπη.
27 Μὰ τὸν ἅγιο Θεολόγο
ἔλα νὰ σοῦ πῶ ἕνα λόγο.
28 Μὰ τὴν Ἁγιὰ Παρασκευὴ
πουλάκι εἶχα στὸ κλουβί.
29 Ταΐζω το μόσχο
ἀπ' τὴν ἀγάπη ποὺ τὄχω.
30 Κι' ἀπὸ τὸν μόσχο τὸν πολὺ
σκανδαλίσθη τὸ πουλί.
31 Ἔφυγε πάει τὸ πουλὶ
ἔμορφο παλλικαράκι
32 Πάει στῆς Προύσσης τὰ βουνὰ
ψιλή μου δενδρολιβανιά.
33 Στῆς Μπαρμπαργιᾶς τὰ μέρη
ποὖν τὸ δικό μου ταῖρι.
34 Ποῦ νἄβρω γῶ βασιλικὸ
μαῦρ' εἶν' τὰ μάτια π' ἀγαπῶ
35 Καὶ νὰ πλέξω ἕνα φροκάλι
γιὰ τὰ νόστιμά σου κάλλη.
36 Νὰ φροκαλῶ τὴ θάλασσα
ντουντού 'μ γιὰ σένα χάλασα.

37 Νὰ ἔρχονται τὰ καραβάκια
μ' ἔμορφα παλληκαράκια.
38 Ἴντα ἔχ' τὸ καράβι σου
καὶ τρίζει τὸ γομάρι σου
39 Κοριτσάκια φουσκωμένο
καὶ τρίζει τὸ καϋμένο.
40 Καὶ γρηαῖς μὲς τὴ συντίνα
κι' ἄς ψοφοῦν ἀπὸ τὴν πεῖνα
41 Μακρυά μου κι' ἄν ἐβρίσκεσαι ὁ νοῦς μου εἶν' κοντά σου
μιὰ ὥρ' ἀπὸ τὰ χείλη μου δὲν λείπει τ' ὄνομά σου.
42 Ξενητεμένο μου πουλί, ὡραῖο μου γεράκι
ἡ ξενητιὰ σὲ χαίρεται κι' ἐγὼ πίνω φαρμάκι.
43 Ἀνάθεμά σε ξενητιὰ μαζὶ καὶ τὸ καλό σου
ἐπῆρες τὸ πουλάκι μου καὶ τὄκανες δικό σου.
44 Ἄν παντρευτῇς παντρεύομαι, κι' ἄν μένῃς ἔτσι μένω
κι' ἄν γίνῃς καὶ καλόγερος κ' ἐγὼ στὰ ῥάσα μπαίνω
45 Πές το νὰ ζῇς καὶ νὰ χαρῇς τὴν ἀκριβὴ ζωή σου
τώρα ποὺ δὲν μιλιώμαστε, δὲν μὲ πονεῖ ψυχή σου;
46 Σὲ ἀγαπῶ, πουλάκι μου, μὲ ὅλα μου τὰ μέλη.
καὶ τὴν καρδιά μου ῥώτησα καὶ μοὖπε σένα θέλει.
47 Τὰ μάτια σ' ἔχουν ἔρωτα καὶ μέσα ψιχαλίζουν
καὶ μέσα στὶς ψυχαλιδιὲς καράβια ἀρμενίζουν.
48 Ὁ ἵδρως τοῦ προσώπου σου μὲ φθάνει νὰ ζυμώσω,
κ' ἡ ῥοδοκοκκινάδα σου τὸ φοῦρνο νὰ πυρώσω.
49 Μ' ἀρνήθηκες-ποὺ ν' ἀρνηθῇς τῆς μάνας σου τὸ γάλα
καὶ νὰ σὲ ῥιξ' ἡ τύχη σου σὲ βάσανα μεγάλα.
50 Μερτζάν' εἶνε τὰ χείλη σου καὶ κρύσταλλ' ὁ λαιμός σου
καὶ διαμαντένια ἡ ἐληὰ ποὖναι στὸ μάγουλό σου.
51 Στὰ μάτια σου ψυχομαχῶ στὰ φρύδια σου πεθαίνω
πές το πουλί μ' πῶς μ' ἀγαπᾷς καὶ σκλάβος σου θὰ γένω.
52 Τὶ νὰ τὸ κάμω πῶς μὲ λὲς πῶς ἀγαπᾷς ἐμένα,
καὶ τῆς καρδιᾶς σου τὰ κλειδιὰ ἀλλοῦ τἄχεις δομένα;
53 Στὸν οὐρανὸ ἡ Ἄρτεμις, στὸν ᾅδ' ἡ Περσεφόνη
στὴ θάλασσα ὁ Ποσειδῶν καὶ σὺ στὴ γῆ'σαι μόνη.
54 Ποιὸς κρῖνος ὡραιότατος σοὖδωκε τὴν ἀσπρίλα
καὶ ποιὰ μηλιά, ῥοδομηλιὰ τὴ ῥοδοκοκκινάδα;
55 Τὰ μάτια σου ὅποιος τὰ δῇ καὶ βαρυανεστενάξῃ,
ἀστροπελέκι καὶ φωτιὰ θὰ πέσῃ νὰ τὸν κάψῃ.
56 Τὰ μάτια σ' εἶν' ὁ Πειραιᾶς, τὰ φρύδια σου ἡ Πόλη

τ' ἀγγελικό σου τὸ κορμὶ εἶν' ἡ Ἀθήνα ὅλη.
57 Μαλαματένιο μου σταυρὲ ἀπὸ τὸν Ἅγιο Τάφο
τὰ λόγια, ποὺ μοῦ ἔλεγες, μὲς στὴν καρδιά μου τἄχω.
58 Τὴν τρυφερὴ νεότη μου τὴν ἔφαγα μὲ πάθη
ἦταν λουλούδι δροσερὸ καὶ τώρα ἐμαράνθη.
59 Εἶσαι ἄσπρη σὰν τὸ κρῖνο, κόκκινη σὰν τὴ φωτιὰ
σὰν τὰ μάρμαρα τῆς Πόλης, ποὖνε στὴν Ἁγιὰ Σοφιά.
60 Μῆλό μου κατακόκκινο κι' ἀπίδι μου δροσᾶτο,
ἂν δὲ σὲ πάρω, θὰ γενῆ ὁ κόσμος ἄνω κάτω.
61 Φεύγεις καὶ φεύγ' ἡ γνῶσι μου, ποῦ πᾶς παρηγοριά μου ;
ποῦ πᾶς κλειδὶ τῆς γλώσης μου καὶ κλῶνος τῆς καρδιᾶς μου ;
62 Καθρέπτη μ' Ἀλεξανδρειανέ, γιαλί μου τῆς Εὐρώπης
διαμάντι τῆς Ἀμερικῆς εἶνε τὰ μάτια πὄχεις.

Ὅταν νανουρίζῃ ἡ μάνα τὸ παιδάκι της

1 Κοιμᾶται τὸ παιδάκι μου κ' ἐγὼ τὸ νανουρίζω
καὶ τὴν κουνίτσα του κουνῶ γιὰ νὰ τ' ἀποκοιμίζω.
2 Κοιμᾶται τὸ παιδάκι μου σὲ ἀσημένια κούνια
κ' ἐγὼ γιὰ τὸ χατῆρι του λέγω γλυκὰ τραγούδια.
3 Ἔλα, ὕπνο καὶ πάρε το, πᾶνε σεργιάνισέ το.
σὲ περιβόλι ἔμορφο ἔμπα καὶ γύρισέ το.
4 Ἔλα, ὕπνο, καὶ πάρετο καὶ σύρ' το στοὺς μπαχτσέδες.
καὶ γέμισε τὸ κόρφο του ὡραίους μενεξέδες.
5 Ὁ ὕπνος τρέφει τὸ παιδὶ κ' ἡ γειά το μεγαλώνει
καὶ ἡ κυρὰ ἡ Δέσποινα καλὰ τὸ ξεμερώνει

Ὅταν ἡ μάνα χορεύῃ τὸ παιδάκι στὰ γόνατά της

1 Τοῦ παιδιοῦ μου 'γὼ τὸ γάμο
τὸ Γενάρη θὰ τὸν κάμω.
2 Ποὖν' τὰ χιόνια ἄλευρα
καὶ τὰ πουλιὰ κουρμπάνια
3 κ' ἡ θάλασσα γλυκὸ κρασὶ
νὰ πιοῦν τὰ παλληκάρια.
4 Στοῦ παιδιοῦ μου 'γὼ τὸ γάμου
Τὸ Γενάρη θὰ τὸν κάμω.
Θὰ καλέσω Δεσποτάδες
κι' ἀπ' τὴν Πόλη ἀρχοντάδες.

6 Θὰ τοῦ δώσω γιὰ προικιὰ
ἕνα σύνοικο κουκιά.
7 Θὰ τοῦ δώσω καὶ σεντοῦκι
τσ' ἀχελώνας τὸ καβοῦκι.
8 Θὰ τοῦ δώσω καὶ ἀμπέλι
νὰ χωρῇ λαγὸς νὰ βγαίνῃ.
9 Τὸ παιδί μου θέλ' χορὸ
τὰ βιολιὰ δὲν εἶνε 'δῶ
10 Ὅποιος πάει νὰ μᾶς τὰ φέρῃ
δώδεκα φλωριὰ στὸ χέρι.
11 Τάστανὰ καὶ ταριρὶ
κ' ἕνα κάδο χουσμερὶ
12 καὶ τυρὶ δὲν ηὕραμε
τὸ τσομπάνο δείραμε,

Πέρδικα τρυγώνα μου
κατσ' ἀπάν' στὸ γόνα μου
κι' ἂν σὲ κάμω τίποτε,
κόψε τὸ κεφάλι μου,
ρίξ το μὲς στὴ θάλασσα
νὰ ματώσ' ἡ θάλασσα
νὰ περάσ' τοῦ Ρήγα γιὸς
καὶ τοῦ βασιλὲ γαμπρός,
νὰ ρωτήσ' νὰ ξετάσ'
ποιανοῦ εἶν' τοῦτο τὸ κεφάλ;
τοῦ λουλοῦ τοῦ Στεφανῆ
ποὺ κοπανίζει τὸ πανί.

Τὸ ἔρημο ἀηδόνι

. . . .
Ὅλα τὰ πουλάκια ζυγὰ, ζυγά,
τὸ ἔρημο τ' ἀηδόνι τὸ μοναχό,
Τὸ ἔρημο τ' ἀηδόνι τὸ μοναχό.
περπατεῖ στοὺς κάμπους μὲ τὸν ἀνθό.
Περπατεῖ καὶ λέγει καὶ κελαειδεῖ
Ταίρι μου γραμμένο χρυσὸ πουλί.
κ. λ. π.

Ἔγραφον ἐν Νέᾳ Σμύρνῃ, Μάϊος 1934.
ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ ΚΩΝΣΤ. ΛΟΥΙΖΟΣ

ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Εἰς τὸν πρῶτον τόμον τῶν «Θρακικῶν» (τεῦχος 1ον καὶ 2ον σελ. 20) ὁ καθηγητὴς κ. Ἰωάννης Παπαδόπουλος περιγράφων τὴν ἐν Σωσθενίῳ τοῦ Βοσπόρου εὑρεθεῖσαν ἐπιτύμβιον στήλην ἀσχολεῖται καὶ μὲ τὴν γραφὴν ***τέκνυς*** ἡ ὁποία ἀπαντᾶται ἐν αὐτῇ. Ἀναφέρει δὲ ὅτι ἡ χρῆσις τοῦ ***υ*** ἀντὶ τοῦ ***οι*** ὀφειλομένη εἰς τὴν ὁμοιότητα τῆς προφορᾶς των παρατηρεῖται ἀπὸ τῆς πρὸ Χριστοῦ ἀκόμη ἐποχῆς, μετὰ Χριστὸν ὅμως ἰδίως εἶχεν ἐξαπλωθῆ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἀπαντᾷ εἰς πλείστας ὅσας ἐπιγραφὰς διαφόρων χωρῶν τοῦ ἀρχαίου ἑλληνισμοῦ, ἐκ τῶν ὁποίων παραθέτει παραδείγματα, καὶ προσθέτει ἐν τέλει εἰς τὴν σελ. 23 τὰ ἑξῆς: «Θὰ εἶναι εὐχῆς ἔργον νὰ μελετηθῇ ἐπισταμένως ἡ προφορὰ τῶν ἀγροτῶν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης· ἔχω λόγους νὰ νομίζω ὅτι εἰς τὴν περὶ Σηλύβριαν περιοχὴν διασώζεται εἰσέτι ἔν τισι λέξεσι καὶ ἡ προφορὰ τοῦ ***υ*** ὡς ***ου*** καὶ ἡ σύγχυσις αὐτοῦ μετὰ τῆς διφθόγγου ***οι***».

Ἐπειδὴ προέρχομαι ἀπὸ τὴν περιοχὴν Σηλιβρίας ἠμπορῶ νὰ βεβαιώσω, ὅτι, καθὼς ὁ κ. καθηγητὴς πολὺ ὀρθῶς εἰκάζει, εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν κατοίκων ἐκείνων τῶν μερῶν διατηρεῖται πραγματικῶς ἡ προφορὰ τοῦ ***υ*** ὡς ***ου*** εἰς ἀρκετὰς λέξεις· π.χ. τουλούπα (ἀρχ. τολύπη), κούπα (ἀρχ. κύπη καὶ κύπελλον, παράβαλε καὶ τὸ τουρκικὸν κιοὺπ=πιθάρι) φουσκίτσα (ταυτόσημον τοῦ τουρκικοῦ λοκουμάς, φούσκα, ἀρχ. φύσκη), φουσκωτὸς (παχουλός), ντούμπα (τύμβος), ντουμπάνι καὶ τούμπανο (τύμπανον), κρουσταλλένια (κρύσταλλον), βούτη (βυτίον), κουλλὸς (κυλλὸς τοῦ Εὐαγγελίου), γκούρλης (=ὁ ἔχων ἐξωγκωμένους τοὺς ὀφθαλμούς), γκούρλα, γκουρλώνω, γκουρλωμένος (γρυλώνω ἐν Χίῳ καὶ γκορλώνω ἐν Ἠπείρῳ. (βλέπε «Θρακικῶν» Τόμ. Α΄ τεῦχος 3ον καὶ 4ον σελ. 469 εἰς Γλωσσάριον Π. Παπαχριστοδούλου), βούζουνας, βουζοῦνι, βουζουνιάρης (βυζί), γουρλιάζω (γρυλλίζω), γουρὸς (ὑγρός), μοῦτος (=ὁ μὴ δυνάμενος νὰ ὁμιλήσῃ εὐχερῶς λόγῳ βλακείας, ἀρχ. μυττὸς καὶ λατιν. mutus), ζουφώνω (βλ. Γλωσσάριον Π. Παπαχριστοδούλου εἰς «Θρακικῶν» Τόμ. Β΄ τεῦχος 1ον καὶ 2ον σελ. 214, καὶ Μ. Φιλήντα εἰς «Θρακικῶν» Τόμ. Δ΄ σελ. 280 καὶ 287, ὡς καὶ «Θρακικῶν» Τόμ. Γ΄ σελ. 358, ἔνθα ὁ ἀείμνηστος γλωσσολόγος παραθέτει διάφορα παραδείγματα πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀρχαίας προφορᾶς

τοῦ *υ* μετὰ παραπομπῶν εἰς τὰ συγγράμματά του) κ. ἄ. Παράβαλε καὶ τὰ τῆς κοινῆς γλώσσης· ξουράφι, ξουρίζω, ξούρισμα, ξουριστικά, φούσκα, φούσκωμα, φουσκώνω, ξεφουσκώνω, στουπί, στουπώνω, στούπωμα, κουτὶ (ἀρχ. κυτὶς ὑποκορ. τοῦ κύτος), σκουτὶ (ἀρχ. σκύτος=τομάρι), φούχτα, φουχτίζω (πυκτίζω) βούλλα, βουλλώνω (ἀρχ. βυλλόω), σεντούκι (ἀρχ. σάνδυξ), σπουργίτης (πυργίτης), ἄγκουρα, Κούμη, Στρούμα (ὁ Στρυμών), κουβάρι (ἀρχ. κύβος), σκούζω (ἀρχ. σκύζω), κουλλούρα, κουλλουριάζουμαι (ἀρχ. κολλύρα) μουστάκι, μουστακάς, μουστακοὺ κλπ. (βλ. Μ. Φιλήντα εἰς «Θρακικῶν» Τόμ. Δ΄ σελ. 287).

Εἰς τὰς περισσοτέρας ὅμως ἐκ τῶν λέξεων, αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἐκ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς καὶ γράφονται μὲ *υ* τοῦτο προφέρεται εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Σηλυβρίας καθὼς καὶ πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ὡςὰν νὰ ἦσαν αὗται γεγραμμέναι μὲ ἁπλοῦν *ι*, ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ ἀρχαία προφορὰ τοῦ *υ* ἦτο μεταξὺ τῶν φθόγγων τῶν παριστανομένων διὰ τοῦ *ου* καὶ τοῦ *ι*, παραπλησία δηλαδὴ τοῦ γαλλικοῦ u (βλ. Μ. Φιλήντα «Θρακικὲς ἐτυμολογίες», εἰς «Θρακικῶν» Τόμ. Δ΄ σελ. 287). Π.χ. Σηλυβριά, παναγύρι, παναθύρι, λογυρίζω, συγυρίζω, αὐλογυρίζω, κρυβιοῦμαι, ἀκρυφά, κρυβίστρα, κρυφοκόριτσο, κρυφόκορμη, κυλιοῦμαι, ξανακυλιοῦμαι, κατρακύλι, κατρακυλῶ, γαϊδουροκυλίστρα (=χωραφάκι), ἀποθυμῶ, ἀραθυμῶ, ἀράθυμος, πυρώνουμαι, πυροστιά, πύρα, ἀνεμοπύρι, βυζί, μονοβύζο, κολεμιβύζα (ἀγελάδα), νύχτα, νυχτοπούλι, νυχτικό, ἀλονυχτιά, νυχιώνουμαι, νύφη, νυφοστόλι, νύφωμα, χύνουμαι, καλοχύνουμαι, νεροχυσιό, ξαπολυοῦμαι, ἀξυπόλυτος, ἀξυπολυτιά, φύλλο, Καρυοφυλλιώ, Καρυοφύλλης, φυλλόπητα, φυλλόβεργα, ξυλιά, ξυλιάζω, ξυλιάζουμαι, μύτη, κουτσομύτα, ταμπρόμυτα, τυρί, τουλουμοτύρι, τυρόπητα, σταφύλι, κρασοστάφυλο, σταφυλοτουρσή, σταφυλαρμιά, σύρε, συρτάρι, ἀποσυρτή, κυδάνι, κυδωνόπαστο, τσιτσικύδανο, σύβραση, σύγυση, συστικά, σύζαλα (ἀνησυχίες), σύγκαμα, συγκαίγουμαι, συντάζουμαι, σύντεκνος, σύψυχο, συλλείτουργο, Λύμπω (Ὀλυμπία), προζύμι, ζυμωτὸ (=ζύμωμα), κακοζύμωμα κ.ἄ. Παράβαλε καὶ τὰ κοινότερα : κρυψώνα, κρυφά, δυμάρικο, Δυμότειχο, λυποῦμαι, λυπητερός, λυπητερά, ἀλύπητος, ἄτυχος, μαυρότυχος, τυχερός, κακότυχος, κρομμύδι, κρομμυδομμάνα, κρομμυδότοπος, παλιοκρόμμυδο, μύξα, μυξιάρης, μυξαρού, βυζάνω, βυζάστρα, νυχτέρι, μεσάνυχτα, νυχτερίδα, ἀμύγδαλο, ἀμυγδαλωτό, δυόσμος, Διονυσῆς, κύρης, Κυριάκος, Κυριαζῆς, πλύση, πλύστρα, πλυστικά, ἄπλυτος, χῦμα, χυτός, νεροχύτης, φρύγανο, φρυγανιά, σκύβω, σκυφτός, σκύψιμο, συρτός, νεροσυρμή, μαυροστάφυλο, φρογγοστάφυλο, τρύγος, καλύβα, συνάχι, κόλλυβα, σκυλλόψαρο, [ρυζάλευρο παλιόλυκος, στραβόξυλο κ.ἄ.

Καὶ ταῦτα μὲν ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν προφορὰν τοῦ *υ* παρὰ τῶν ἀγροτῶν τῆς περιοχῆς τῆς Σηλυβρίας. Ὅσον ὅμως ἀφορᾷ εἰς τὴν σύγχισιν

τοῦ ***υ*** μετὰ τῆς διφθόγγου ***οι***, τὴν ὁποίαν ὑπωπτεύθη ὁ κ. καθηγητής, νομίζω ὅτι δὲν ὑφίσταται τοιαύτη. Διότι εἰς τὰς λέξεις τὰς γραφομένας μὲ ***οι*** συνέβη ἀπὸ αἰώνων, ὅ,τι καὶ εἰς τὰς λέξεις τὰς γραφομένας μὲ ***ει***, ***υι***, ***η*** ***υ*** κτλ. Δηλαδὴ ἡ δίφθογγος ***οι*** καταντήσασα ἀπὸ μακροῦ χρόνου φωνῆεν ἁπλοῦν προφέρεται σήμερον εἰς τὴν περιοχὴν Σηλυβρίας καθὼς καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἑλληνικὰς ἐπαρχίας ὡς ***ι***. Π. χ. κοιλιά, κοιλάρφανος, δοντακοιλιά, κοῖλος, κοιλαρᾶς, ἀνοιχτός, ἀνοίχτωμα, ἀνοιχτωσιά, ἀνοιχτοχέρης, ἀνοιχτόκαρδος, μοιράζω, μοιρασιά, ἀδερφομοίρι, μοῖρα, μαυρόμοιρος, μοιρολογῶ, νοικοκύρης, φτωχονοικοκύρης, νοικοκερειό, σπιτονοικοκύρης, νοικοκερωσύνη, νοικοκερόσπιτο, νοικοκεροκόριτσο, ἀνοικοκέρευτος, κοιτάζω, κοιμοῦμαι, λαγοκοιμοῦμαι, κοιτάμενος, ἀκοίταχτος, κακοκοιταγμένος, γροικῶ, ἀγροικισιά, ἀγροίκιστος, νοματοὶ (=ἄνθρωποι), ζουπηχτοί, ἀραδιαστεί, περαστικοί, κολιοί, τσακιστοί, τσαγανοί, λιμπιστικοί, γαμπροί παρωτοὶ (=καμαρωμένοι) κ. ἄ.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω παρατεθέντων ἐξάγεται ὅτι τὸ ***οι*** περὶ τοῦ ὁποίου δὲν γνωρίζομεν πῶς τὸ ἐπρόφερον ἀκριβῶς οἱ ἀρχαῖοι, ἀντικαθίστατο ἐνίοτε εἰς τὴν γραφὴν διὰ τοῦ ***υ***, ὅταν ἡ δίφθογγος αὕτη μαζὶ μὲ τὰς λοιπὰς διφθόγγους ***ει***, ***υι*** καὶ ***η***, καθὼς καὶ τὰ φωνήεντα ***η*** καὶ ***υ*** ἐταυτίσθησαν κατὰ τὴν προφορὰν πρὸς τὸ ἁπλοῦν φωνῆεν ***ι***, καὶ οἱ γράφοντες ἔκτοτε ἐκλαμβάνοντες αὐτὰ ὡς διάφορα ἰσοδύναμα σύμβολα ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ φθόγγου ἔγραφον ἀδιαφόρως τὸ ἓν ἀντὶ τοῦ ἄλλου, ὡς ἀποδεικνύεται ἄλλως τε καὶ ἐκ τῆς λέξεως ***μνημίον***, τῆς ὁποίας ἡ δευτέρα συλλαβὴ γράφεται μὲ ***ι*** ἐν τῇ αὐτῇ ὡς ἄνω ἐπιγραφῇ τῆς ἐπιτυμβίου στήλης τοῦ Σωσθενίου («Θρακικῶν» Τόμ. Α΄ τεῦχος 1ον καὶ 2ον σελ. 20). Ὅπως δὲ δὲν ὑπάρχει ἰδιαιτέρα τις συγγένεια καὶ σχέσις τῆς διφθόγγου ***ει*** πρὸς τὸ ***ι***, διὰ τὸν ἴδιον λόγον δὲν εἶναι πιθανὴ τοιαύτη τις σχέσις τοῦ φωνήεντος ***υ*** πρὸς τὴν δίφθογγον ***οι*** οὔτε ἠκούσθη, καθόσον γνωρίζω. Τὸ δὲ παρατιθέμενον ὑπὸ τοῦ κ. Ἰ. Παπαδοπούλου ἐν τῇ αὐτῇ πραγματείᾳ του παράδειγμα, καθ' ὃ ἤκουσε τὴν λέξιν ***νουκουκιουρὰ*** εἰς τὸν στίχον λαϊκοῦ τινὸς τραγουδιοῦ ψαλλομένου κατὰ τὴν πρώτην Μαρτίου ἐν Μ. Τσεκμετζὲ μοὶ φαίνεται ἀνεπαρκὲς ν' ἀποδείξῃ τὴν εἰκασίαν του.

Ἐν Ξάνθῃ τῇ 5ῃ Νοεμβρίου 1934

ΦΩΤΙΟΣ Γ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

ΜΕΡΙΚΑ ΕΘΙΜΑ ΚΑΙ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ

Λογάνκιο'ι' καὶ Ρέμπιτς τῆς περιφερείας Μαλγάρων

1. Γέννησις

(Κατ' ἀφήγησιν Πασχάλως Μαγκάκη, ἡλικίας 69 ἐτῶν.)

Καμμιὰ προφύλαξι δὲν παίρνεται στὸ διάστημα τῆς κυοφορίας. Ὅλα ἀφήνονται στὴ φιλοστοργία τῆς Φύσεως. Ἡ ἔγκυος φορεῖ τὴν ἀρχαϊκὴ χωριάτικη φορεσιά της, τρέχει καὶ κάνει ὅλες τὶς δουλειὲς στὸ σπίτι, στὸ χωράφι καὶ μονάχα ὅταν καταλάβει, ὅτι δὲν ἔμειναν πειὰ παρὰ λίγες ὧρες γιὰ τὴν ἐμφάνισι τοῦ πολύτιμου καρποῦ τῆς κοιλιᾶς της, τότε πλαγιάζει στὸ στρῶμα καὶ περιμένει τὴν μαμή, ἡ ὁποία, στὸ μεταξὺ εἰδοποιηθεῖσα, καταφθάνει χαρούμενη, μὲ τὸ νὰ τὴν προτιμήσουν ἀπ' τὶς τόσες μαμὲς ποὺ βρίσκονται στὸ χωριὸ καὶ τὴν κάλεσαν νὰ ξεγεννήση τὴν ἔγκυο. Μόλις ἔλθει, ἡ πρώτη φροντίδα της εἶνε νὰ ἐξετάση τὴν ἔγκυο καὶ νὰ πληροφορηθεῖ γιὰ τὴν ἄργητα τοῦ μωροῦ. Ζητᾶ καὶ τὴν φέρνουν ἕνα ποτῆρι μὲ νερὸ καὶ ἀμέσως ξετυλίγει μὲ πολλὴ εὐλάβεια ἕνα ἀμφιβόλου καθαριότητος ὕφασμα καὶ βγάζει ἀπὸ μέσα τὸ «Χ έ ρ ι τ ῆ ς Π α ν α γ ί α ς». [1]) Τὸ βάζει μέσα στὸ ποτῆρι καὶ αὐτὸ σὲ λίγη ὥρα ἀνοίγει τὰ κλαδάκια του. Κάποια σημάδια χαρᾶς ζωγραφίζουνται στὰ πρόσωπα τῶν σπιτικῶν καὶ τῆς ἑτοιμογεννήτου μὲ τὸ ἄνοιγμα αὐτὸ τοῦ «Χεριοῦ τῆς Παναγίας», ποὺ σημαίνει, ὅτι θὰ ἔχουν βοηθὸ τὴν Παναγία στὴν δύσκολη αὐτὴ περίσταση. Ἡ μαμὴ δὲν χάνει καιρὸ καὶ βρέχει μὲ τὸ νερὸ αὐτὸ ἀπὸ λίγο τὰ χέρια, τὰ πόδια, τὸ πρόσωπο, τὰ στήθια καὶ τὰ βυζιά της καὶ τῆς

---

1) Φυτὸ ὑγρομετρικό. Γιὰ τὸ «χέρι τῆς Παναγίας» ποὺ λέγεται καὶ «Ρόδον τῆς Ἱεριχῶ» μιλήσαμε στὴν σελ. 252 τοῦ Β' τόμου τῶν «Θρακικῶν» σὲ σχετικὴ παρατήρησί μας. Συμπληρωματικὰ θὰ ἀναφέρω ἐδῶ καὶ τὰ ὅσα γράφει γιαυτὸ ὁ πρωτοπρεσβύτερος Κ. Καλλίνικος στὸ βιβλίο του «Ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἔργοις» στὴ σελ. 109—110 Ἔκδ. Β'. «...Τὸ δὲ Ῥόδον τῆς Ἱεριχὼ εἶνε σωστὸς πλανόβιος καὶ ταξειδιώτης. Ὅταν δηλ. τὸ ὕδωρ, παρὰ τὸ ὁποῖον ἀνεπτύσσετο, ἀποξηρανθῇ καὶ δὲν ἔχῃ πλέον τὴν ἀναγκαίαν δρόσον, τὸ ρόδον τῆς Ἱεριχὼ ρίπτει τὰ φύλλα, συμπλέκει τὰ κλωνία καὶ τὰς ρίζας του, συμμαζεύεται περὶ ἑαυτὸ ἐν εἴδει σφαίρας καὶ ἀρχίζει νὰ κατρακυλᾷ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, φερόμενον ὑπὸ τῶν ἀνέμων, μέχρις ὅτου ὀσφρανθῇ ὕδωρ. Καὶ ὅταν μετὰ πολυημέρους περιπλανήσεις εὕρῃ τὴν ποθητὴν ὑγρασίαν, ἐκτυλίσσει τὰ κλωνία του, ρίπτει εἰς τὴν γῆν τὰς ρίζας του, ἀγκυροβολεῖ, οὕτως εἰπεῖν, ριζοῦται καὶ ἀνθίζει. Ἐὰν δὲ καὶ πάλιν τὸ ὕδωρ ξηρανθῇ ἐνταῦθα καὶ ὁ τόπος ἀποβῇ καὶ πάλιν ἀκατάλληλος, τὸ ρόδον τῆς Ἱεριχὼ δὲν στενοχωρεῖται. Συμμαζεύει καὶ αὖθις τὰς ἀποσκευάς του, ἀφίνεται εἰς τὴν φορὰν τῶν ἀνέμων καὶ συνεχίζει τὰς προσφιλεῖς περιπλανήσεις του».

δίνει λίγο γιὰ νὰ πιεῖ. Τὸ ὑπόλοιπο θὰ τὸ μεταχειριστεῖ ἡ λεχώνα μετὰ τὴν γέννησι, πίνοντας καὶ βρέχοντας πάλιν χέρια πόδια κλπ.

Ἦρτε ἡ πολυπόθητη ὥρα καὶ νὰ τὸ μωρὸ σπαρταρᾶ κλαίοντας στὰ χέρια τῆς μαμῆς. Αὐτὴ θὰ τὸ καθαρίσει, θὰ τὸ πλύνει μὲ ὑπόθερμο νερὸ καὶ ὕστερα μὲ ψιλοκοπανισμένο ἁλάτι θὰ ἁλατίσει ὅλο τὸ σῶμά του καὶ πρὸ πάντων τὶς κλειδώσεις χεριῶν καὶ ποδιῶν. Θὰ τὸ περιτυλίξει στὰ σπάργανα, ποὺ τὰ ἔχει ἀπὸ καιρὸ ἑτοιμασμένα ἡ μάνα του, θὰ τὸ σφιχτοδέσει καὶ βαστώντας το στὰ χέρια, θὰ τὸ φέρει τρεῖς φορὲς στὰ πόδια τῆς μάνας του, ἡ ὁποία θὰ τὸ κλωτσήσει λίγο καὶ θὰ τὴν ρωτήση ἡ μαμὴ τρεῖς φορὲς «Ἀρνάκι θέλς, γιὰ κατσικάκι;» Μὲ τὸ νὰ ξέρει πὼς τὰ ἀρνάκια γίνονται φρονιμώτερα ἀπ' τὰ κατσικάκια, ἡ μητέρα ἀπαντᾶ «Ἀρνάκι», ποὺ πάει νὰ πεῖ «τὸ θέλω ἥμερο» καὶ τὸ βάζει ἔπειτα κοντά της καὶ ἡσυχάζει. Σὲ λίγο βάζουν τραπέζι, μὲ ὅ,τι βρίσκεται στὸ σπίτι καὶ τρώγουν ἡ μαμὴ καὶ οἱ σπιτικοί. Αὐτὸ τὸ λὲν «τῆς Παναγίας τὸ ψωμάκι». Κατόπιν ἡ μαμὴ παίρνει ἕνα μπουκάλι νερὸ καὶ βασιλικὸ καὶ πηγαίνει στὸν παπᾶ, ποὺ διαβάζει τὶς καθιερωμένες εὐχὲς «τῆς λεχώ». Αὐτὸ τὸ νερὸ λέγεται «εὐκὲς» καὶ μ' αὐτὸ κατόπιν ἡ λεχώνα θὰ βρέξει τὸ πρόσωπο, τὰ χέρια, τὰ στήθια της καὶ κάθε φορὰ ποὺ θὰ λούει τὸ μωρό. Τὴν λεχώνα δὲν τὴν ἀφήνουν μονάχη. Καμμιὰ φορὰ ἂν εἶνε ἀνάγκη νὰ μείνει μόνη, ἀφήνουν κοντά της τὴ σκούπα. Ἂν τὸ μωρὸ κακογεννηθεῖ καὶ δὲν εἶνε γερό, τὸ «κ α ν τ η λ ο β α φ τ ί ζ ε ι» ἡ μαμὴ ἔτσι: Λέγει πρῶτα τὸ ὄνομά του, ὅ,τι τῆς κατεβεῖ ἐκείνη τὴν στιγμὴ καὶ ὕστερα παίρνει λίγο βαμβακάκι, ποὺ τὸ λέγουν «μ α λ ᾶ», τὸ βουτᾶ στὸ λάδι τῆς καντήλας καὶ τὸ σταυρώνει στὸ κεφάλι, στὰ χέρια, στὰ πόδια, ὅπως τὸ χρίει ὁ παπᾶς. Καὶ αὐτὸ γίνεται, γιὰ νὰ μὴ πεθάνει τὸ μωρὸ ἀβάφτιστο, ποὺ θεωρεῖται μιὰ ἀπ' τὶς μεγάλες ἁμαρτίες. Ἂν τύχει ὅμως καὶ γερέψει τὸ μωρό, τὸ ξαναβαφτίζουν σύμφωνα μὲ τοὺς τύπους τῆς Ἐκκλησίας.

2. *Βάπτισις*

Αὐτὴ γίνεται μετὰ 8 ἢ καὶ περισσότερες μέρες στὴν Ἐκκλησία καὶ ποτὲ στὸ σπίτι, ἐξὸν ἀπὸ καμμιὰ ἐξαιρετικὴ ἀνάγκη. Συνήθως βαφτίζει ὁ «νοῦνος», ποὺ στεφάνωσε. Μετὰ τὴν τελετὴ ξεκινοῦν ἀπ' τὴν Ἐκκλησία ὁ παπᾶς μὲ τὸν ψάλτη καὶ κατόπιν τους ἔρχεται, βαστώντας στὴν ἀγκάλη του τὸ νεοφώτιστο, ὁ «νοῦνος» καὶ πλάγι του ἡ μαμὴ καὶ μερικὲς γυναῖκες. Τὸ «ὄνομα» ἀπ' τὴν ἐκκλησία τὸ ἔφεραν, πρὶν ἀπὸ λίγη ὥρα, τρέχοντας τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ καὶ φιλοδωρήθηκαν μὲ δεκάρες καὶ κουφέτα. Τώρα περιμένουν νὰ ἔρτει τὸ παιδὶ μὲ τὰ πρόσωπα καὶ μὲ τὴν τάξι, ποὺ εἴπαμε παραπάνου. Μόλις ἔρτουν καὶ μποῦν στὴν κάμαρα, ἡ μητέρα τοῦ νεοφώτιστου βάζει τρεῖς μετάνοιες μπρὸς στὸν «νοῦνο», φιλεῖ τὰ πόδια του καὶ δέχεται κατόπιν τὸ μωρό, ἀφοῦ ἀκούσει τὴν πολύτιμη σύστασι τοῦ «νούνου»: «νὰ φυλάγις τόν, ἢ τὴν (δεῖνα) ὡς εφτὰ χρόνια ἀπὸ

φωτιά,νερὸ κι' ἀπὸ ὅλα τὰ κακά». Καθίζουν ἔπειτα καὶ τοὺς κερνοῦν ρακή, καφέ. Κατόπιν βάζουν πλουσιοπάροχο τραπέζι, ὅπου ἐχτὸς τοῦ παπᾶ καὶ τοῦ «νούνου» παίρνουν μέρος καὶ οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς καὶ φίλοι. Ὅταν ἔρτει ἡ στιγμή, ποὺ θὰ ἀρχίσουν νὰ φάγουν, ὁ ψάλτης κάνει τὴν ἀρχὴ τῆς εὐλογίας τοῦ τραπεζιοῦ λέγοντας «Κύριε 'λέησον, κύριε 'λέησον, κύριε 'λέησον, Δέσποτα ἅγιε, εὐλόγησον» καὶ ὁ παπᾶς εὐλογώντας λέγει «Χριστὲ ὁ Θεὸς εὐλόγησον τὴν βρῶσιν καὶ τὴν πόσιν τῶν δούλων σου (μνημονεύει τὸ ὄνομα τοῦ σπιτονοικοκύρη) τοῦ ἀναδόχου, τοῦ νεοφωτίστου *τὴν* εὐγενίαν σας (ἢ *τὴν* ἐλλογιμότητά σας ἂν παρευρίσκεται ὁ δάσκαλος) καὶ πάντας ὑμᾶς». Εὐλογώντας ὁ παπᾶς «τὴν βρῶσιν καὶ τὴν πόσιν...» οἱ παρακαθήμενοι κάνουν τὸν σταυρό τους καὶ ἀρχίζουν νὰ τρῶν Σὰν ἀποφάγουν, πάλιν ὁ ψάλτης λέγει τὸ «Κύριε 'λέησον...» κ.λ.π. καθὼς παραπάνου καὶ ὁ παπᾶς εὐλογεῖ πάλιν «Χ ρ ι σ τ ὲ ὁ Θ ε ὸ ς ε ὐ λ ό γ η σ ο ν τ ὰ π ε ρ ι σ σ ε ύ μ α τ α τ ῶ ν κ λ α σ μ ά τ ω ν..., (μνημονεύει ὅλα τὰ πρόσωπα καθὼς παραπάνου), κάνουν πάλιν τὸν σταυρό τους καὶ ἀποσύρονται. Βάζουν ἔπειτα ἀπάνου στὸ τραπέζι ἕνα ποτήρι ἄδειο καὶ ρίχνουν μέσα ὁ καθένας ὅ,τι εὐχαριστεῖται, δραχμές, δεκάρες, ποὺ εἶνε δῶρα γιὰ τὸν νεοφώτιστο, μιὰ δὲ σπιτικιὰ φιλοδωρεῖ στὸν «ν ο ῦ ν ο» ποτάμισο σπιτίσιο ἄσπρο, ποὺ τὸ περιδένει μὲ τὰ μανίκια γύρω στὸ λαιμό του, καὶ στοὺς λοιποὺς ἀπὸ ἕνα μαντήλι, ποὺ τὸ βάζει ἀπάνου στὰ γόνατά τους. Κατόπιν φεύγουν γιὰ τὰ σπίτια τους, ἀφοῦ ξαναευχηθοῦν ὑγείαν καὶ μακροζωΐαν εἰς τὸν νεοφώτιστον καὶ «ἄ ξ ι ο ς ὁ μ ι σ θ ό ς σ ο υ» εἰς τὸν «ν ο ῦ ν ο».

3. Ἐπικήδεια ἔθιμα

(Κατὰ διήγησιν τῆς γραίας Πασχάλως Μάγκάκη, ἡλικίας 69 ἐτῶν.)

Μόλις τώρα στὴν προσφυγιὰ ἔμαθαν οἱ χωριανοί μας νὰ προσκαλοῦν γιατρὸ στοὺς ἄρρωστους. Δὲν ἤθελαν νὰ ξέρουν ἀπὸ γιατρό. Ἡ ἀρρώστεια τοῦ σπιτικοῦ μας χρωστιόταν στὸ βάσκαμα, στὴν κακὴ τὴν ὥρα, στὰ δαιμονίσματα, σὲ τιμωρίες ἀπ' τὸν Θεό, ἀπ' τοὺς ἅγιους καὶ ποτὲ ἀπὸ ἄλλη αἰτία. Γιαυτὸ καὶ δὲν εἴχαμε ἀνάγκη ἀπὸ γιατρό. Καὶ ποῦ ξέρουν οἱ γιατροί, πιδί μ', νὰ γιατρεύουν τέτοιες ἀρρώστειες ! Ἂς ποῦμε πὼς ἀρρώστησε μιὰ λεχῶνα καὶ πρίστηκε ἡ κοιλιά της. Αὐτὸ πάει νὰ πεῖ, πὼς ἔμπλεξε μὲ κακὰ δαιμόνια, ἢ ἄφησαν καὶ βγῆκε φῶς τὴν νύχτα ἀπ' τὴν κάμαρα ποὺ πλάγιαζε, ἢ πὼς τὴν ἄφησαν μονάχη καὶ βρῆκε καιρὸ ὁ ὀξαποδῶ καὶ τὴν τυράννισε. Στὴν περίστασι λοιπὸν αὐτὴ τί χρειάζεται ὁ γιατρός ; Μηγαρὶς καταλαβαίνουν ἀπ' αὐτά ; Θὰ φωνάξουμε μιὰ bάbω, ποὺ ξέρ' ἀπ' αὐτὰ καὶ θὰ τὴν γερέψ'. Καὶ νὰ τί κάνῃ. Θὰ σ' τὰ πῶ, πιδί μ', νὰ τὰ γράψ'ς καὶ νὰ τὰ μάθ' γοῦλ' ἡ dουνιᾶς.

Ἂν ἡ λεχώνα γεννήσ' σὲ ζυγὸ μῆνα 4ο, 6ο, ἢ 8ο, θὰ μαζέψει ὅλα τὰ παληὰ μπακήρια τοῦ χωριοῦ καὶ θὰ τὰ φέρει στὸ σπίτι τῆς λεχώνας.

Θὰ βάλει σταυρωτὰ ἀπάνου σ' ἕνα τραπέζι ἕνα γερὸ σανίδι καὶ στὴν μιὰ ἄκρη του θὰ καθίσουν τὴν λεχώνα καὶ στὴν ἄλλη ἄκρη θὰ στοιβάζουν τόσα παληομπάκηρα, ὅσα θὰ χρειαστοῦν νὰ σηκωθεῖ ἀπ' τὴν ἀντίθετη μεριὰ ἡ λεχώνα. Ἡ babω κατόπι θὰ πεῖ μὲ τὸν νοῦ της:

«Πῶς εἶνε τὰ μπακήρια βαρειὰ νὰ γένῃ κι' ἡ γεναῖκα γανατὴ [1])
τὸ μπακὴρ νὰ γένει χῶμα κι' ἡ γεναῖκα νὰ σκωθεῖ».

Ἂν μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ δὲν γερέψει ἡ λεχώνα, θὰ πάρουν λίγα μαλλιὰ ἀπ' τὸ κεφάλι της καὶ μιὰ μαντήλα καὶ θὰ τὰ στείλουν στὸν χότζα, ἢ σὲ κανένα ἄλλον ξακουστὸ μάγο Τοῦρκο ἢ Χριστιανό. Αὐτὸς μὲ τὶς ἐπικλήσεις, ποὺ θὰ κάνει ἀπάνου στὰ μαλλιὰ καὶ στὴ μαντήλα τῆς λεχώνας, θὰ βγάλει «τ ὰ χ α ρ τ ι ά»,[2]) τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴ δύναμη νὰ φέρνουν τὴ θεραπεία στὸν ἄρρωστο. Αἴ! κι' ἂν δὲ γερέψει ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτὰ καὶ πεθάνει, τί μ' αὐτό; Ὁ Θεὸς ἔτσι θέλησε. Τὸ ἐτζέλι [3]) της ἦταν νὰ πάει ἀπὸ λεχουσιά. Τὰ χρόνια της σώθηκαν.

Μετὰ τὴ ἐκπνοὴ

(Κατὰ διήγησιν τῶν δεσποινίδων Ἀναστασίας Τσορλιανάκη καὶ Γεωργούλας Καμπάδαη ἡλικίας 19 ἐτῶν.)

Σὰν ξεψυχήσει ὁ ἄρρωστος βάζουν σὲ μιὰ κουπάνα [4]) νερὸ ζεστό, σαποῦνι, βασιλικὸ καὶ μ' αὐτὰ λούουν τὸν πεθαμένο· τὸν ἄντρα οἱ ἄντρες, τὴν γυναῖκα οἱ γυναῖκες. Τὸν ντύνουν κατόπιν τὰ πιὸ καλὰ ροῦχα του βάζουν σὲ μιὰ ταμπακέρα μερικὲς δεκάρες, ποὺ τὴν ἀποθέτουν στὸν κόρφο

---

1) Γερή, δυνατή, ὑγιής. Ἡ λέξις ἀπαντᾶται καὶ στὰ Κουβούκλια τῆς Προύσης μὲ τὴν ἰδία σημασία, ἀλλ' ὡς ἐπίρρημα. καθὼς· «Φώναξε μπρὲ γανατά, νὰ σ' ἀκούσνα». «Γανατὰ τὸ νὰ λέγε δὰ τὸν Ἀπόστολο».

2) Σημ. συλλ. Συναναστρεφόμενος ποτὲ μὲ κάποιον Τοῦρκο μάγο ἤκουσα ἀπ' αὐτὸν τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον βγάζει «Τὰ χαρτιὰ» γιὰ τοὺς ἀρρώστους τὸν ὁποῖον καὶ παραθέτω ἐδῶ. Μόλις παρουσιασθεῖ τις ζητώντας τὴν θεραπεία ἀρρώστου, ὁ μάγος θὰ ρωτήση νὰ μάθη πρῶτα τὸ ὄνομά του, τὰ ὀνόματα τῶν γονέων του καθὼς καὶ τὸν μῆνα κατὰ τὸν ὁποῖον γεννήθηκε ὁ ἄρρωστος. Αὐτὰ ὅλα μὲ διάφορες τζίφρες θὰ τὰ γράψει σ' ἕνα χαρτὶ καὶ θὰ ἀποσυρθεῖ εἰς ἕνα σκοτεινὸν μέρος. Ἐκεῖ θὰ λογαριάσει καὶ θὰ βρεῖ τὸ ζώδιον τοῦ μηνός, ποὺ γεννήθηκε ὁ ἄρρωστος καὶ θὰ ἐπικαλεσθεῖ τὸν ἀρχηγὸ τῶν δαιμόνων μὲ ὅλους τοὺς δαίμονάς του (τζίνια). Χωρὶς ἄλλο ἡ λεγεὼν αὐτὴ θὰ ὑπακούσει εἰς τὴν πρόσκλησίν του καὶ θὰ παρουσιασθεῖ. Εἶνε ἀδύνατον. Θὰ τὸν ρωτήσει ὁ ἀρχιδαίμονας, τί ζητᾶ καὶ ἐκεῖνος θὰ ἀναφέρει τὸν σκοπόν, διὰ τὸν ὁποῖον τοὺς προσκάλεσε, ἀφοῦ ἀναφέρει τὸ ὄνομα καὶ τὸν μῆνα τῆς γεννήσεως τοῦ ἀρρώστου καὶ θὰ ζητήσει τὴν θεραπείαν του. Ὁ ἀρχιδαίμονας ξέρει εἰς ποῖον τζίνι ἀνήκει τὸ ζώδιον τοῦ μηνὸς ἐκείνου καὶ τὸ διατάζει νὰ ἀφήση ἐλεύθερον τὸν ἄρρωστον. Τὸ τζίνι τὶς περισσότερες φορὲς ὑπακούει. Ἂν δὲν ὑπακούσει, φανερώνει τὸ ὄνομά του εἰς τὸν μάγον, ὁ ὁποῖος τὸ γράφει σ' ἕνα χαρτὶ μὲ τζίφρες πάλιν καὶ ἐὰν ὁ ἄρρωστος δὲν θεραπευθεῖ εἰς προσδιωρισμένον καιρόν, τὸ ὁποῖον σημαίνει, ὅτι τὸ τζίνι ἐπιμένει εἰς τὴν παρακοήν του, τότε ρίχνουν τὸ χαρτὶ αὐτὸ στὴν φωτιὰ καὶ καίεται, μαζί του δὲ χάνεται καὶ τὸ τζίνι. Αὐτὸς εἶνε ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον οἱ μάγοι δίνουν «χαρτιὰ» καὶ διατάσσουν μετὰ 2--3 ἡμέρας, ἂν δὲν θεραπευθῇ ὁ ἀσθενής, νὰ τὰ κάψουν.

3) Μοιραῖον.

4) Σκάφη.

του, τὸν ἁπλώνουν καταγῆς ἀντήλιο καὶ ἂν εἶνε νέος ἢ νέα βάζουν ἀπάνω καὶ στὰ πλάγια του τρέσες. Γεμίζουν ἕνα πινάκι βαθουλὸ μὲ στάρι ἢ ἀλεῦρι καὶ βάζουν στὴ μέση μιὰ καντήλα ποὺ καίει, στὰ πλάγια του κεριά, καθὼς καὶ στὰ σταυρωμένα χέρια ἀνάμεσα στὰ δάχτυλά του μιὰν λαμπάδα ποὺ καίει, τὸν ρίχνουν στὸ κεφάλι καὶ γύρω στὸ σῶμά του λουλούδια καὶ ἀρχίζουν νὰ τὸν κλαῖν πρῶτα ἡ μάνα (ἂν ἔχει) καὶ κατόπιν οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς μὲ αὐτοσχέδια μοιρολόγια, καθὼς «Πιδάκι μ' ποῦ μ' ἄφσες κι' ἔφυγες. Πῶς θὰ βαστάξω στὸν πόνο σ'...» καὶ τὰ παρόμοια. Σὲ λίγο καταφθάνουν κορίτσια τοῦ χωριοῦ 3—6 καὶ τὰ προτείνουν οἱ γυναῖκες νὰ μοιρολογήσουν τὸν νεκρό. Καθίζουν αὐτὰ γύρω του, ἀρχίζουν σὲ ἦχο συγκινητικώτατο καὶ σπαραξικάρδιο καὶ τραγουδοῦν κλαίοντας τὰ παρακάτου τραγούδια, ἔτσι ποὺ νὰ κλαίουν καὶ ἐκεῖνοι ποὺ δὲν εἶχαν καμμιὰ σχέσι μὲ τὸν κλαιούμενο.

Σὲ κόρη ἢ νιόπαντρη

Ἄφ'σε με, χάρε μ' ἄφ'σε με κόμα κανένα χρόνο
γυναῖκα παρανι̯ὰ γιὰ χήρα δὲν μὲ πρέπει
ἔχω παιδιὰ παραμικρὰ ὀρφάνι̯α δὲν τὰ πρέπει.
Ἡ Λυγερὴ παινεύτηκε τὸ χάρο δὲ φοβᾶται
κι' ὁ Χάρος σὰν τὸ ἄκουσε πολὺ τὸν gακοφάνι̯κε
καὶ πάει καὶ σαΐτεψε τὴν κόρ' ἀρραβωνιασμένη
πὤχει τὰ σπίτια τἄψηλὰ σ' αὐλὲς μαρμαρωμένες
πὤχει τὸ ννειάτους [1]) ἀδερφοὺς κι' ὁ Κωσταντῖνος δέκα
κι' ὁ Κωσταντῆς ἀπώρχεται μὲ δι̯όλι̯α μὲ λαοῦτες.
Θὰ σὲ ρωτήσω, γέροντα, νὰ μὲ τὸ μολογήσῃς·
«στῆς πεθερᾶς μου τὴν αὐλὴ πολὺς κόσμος μαζεῦκε·
γιὰ πεθερά μου πέθανε, γιὰ Δῆμος πεθερός μου;»
—«Νὲ [2]) πεθερά σου πέθανε, νὲ Δῆμος πεθερός σου
ἡ Λυγερή σου πέθανε τὴν κόρ' ἀρραβωνιασμένη
πὤχει τὸ ννειάτους ἀδερφοὺς καὶ Κωσταντῖνος δέκα».
Κι' ὁ Κωσταντῆς σὰν τἄκουσε πολὺ τὸν κακοφάνι̯κε
βεργι̯ὰ δίνει τὸ μαῦρο του στὸν καφετζῆ παγαίνει.
«Καλήμερά σου καφετζῆ» —«καλῶς τὸ παλικάρι»
σαράντα τζάμια ἔσπασε σαράντα ρακοπότρα.

(Πρβλ. Ἐκλ. Ν. Πολίτου 217 σελ. 224)

Ἕτερον

Διώχνεις με, μάνα μ', διώχνεις με, διώχνεις με νὰ παγαίνω
νὰ πάγω κάτ' στὰ κάτεργα καὶ μέσα στὴ μαυρίλα

---

1) Ἐννέα.
2) Οὔτε.

νὰ κάνω μῆνες δώδεκα καὶ μέρες δεκαπέντε
νάρθει καὶ χρόνος Πασχαλιὰ πρώτη γιορτὴ τοῦ χρόνου
νὰ πᾶς, μάνα μ', στὴν 'Εκκλησιὰ ν' ἀνάψεις τρεῖς λαμπάδες
νὰ διεῖς ζερβὰ νὰ διεῖς δεξιὰ νὰ διεῖς γαλανομάτα
νὰ διεῖς τὸν τόπο μ' ὄφκαιρο καὶ τὸ στασίδι μ' ἄδειο
τότε, μάνα μ', νὰ θυμηθεῖς πὤχεις κορὶτς στὰ ξένα
νὰ βγεῖς, μάνα μ', στὸ σταυροδρόμ' νὰ βγεῖς, μάνα μ', στὸ δρόμο
νὰ διεῖς στρατιῶτ' ἀποὺ περνᾶν διαβάτ' ἀποὺ διαβαίνουν
νὰ στέκεσαι νὰ τὶς ρωτᾶς νὰ τὶς καλοξετάζεις.
—«'Εσεῖς στρατιῶτ' στρατεύεστε καὶ σεῖς διαβάτ' διαβαῖντε
δὲν εἴδετε δὲν ἄξετε τὴν κόρη μ' τὴν χαμένη;»
—«'Αλήθεια 'μεῖς τὴν εἴδαμε σ' ἕνα μεγάλο κάμπο
μαῦρα πουλιὰ τὴν ἔτρωγαν ἄσπρα τὴν τριγυρνοῦσαν
κι' ἕνα πουλὶ καλὸ πουλὶ νὲ τρώει νὲ τρογυρίζει
στὸ κεφαλάκι στέκεται ἴσκιο ποὺ τὴν κρατοῦσε
γιὰ φάγε πιὲ ἐσὺ πουλὶ μ' γιὰ σήκω νὰ σιργιανίσεις·
'γὼ ἔφαγα στὴ μάνα μου καὶ εἶμαι χορτασμένη.»

(Πρβλ. 'Εκλ. Ν. Πολίτου 165 σελ. 198)

Στὸ νέο ἢ νιόπαντρο

Τρίτη Τετάρτη θλιβερὴ Πέφτη φαρμακωμένη
Παρασκευὴ ξημέρωνε δὲν εἶχε ξημερώσει
γραμματικὸς ἀρρώστησε βαρειὰ θαλὰ πεθάνει
καὶ μάνα του τὸν ἔκλαιγε καὶ τὸν μοιρολογοῦσε
«Σήκω σήκω, γραμματικέ, σήκω καὶ μὴν κοιμᾶσαι
ἀσήμαναν οἱ ἐκκλησιὲς καὶ ψέλνουν οἱ παπάδες
τὰ γραμματικούδια σου φωνάζουν «Κύργιε 'λέησον»
—«Καὶ 'γὼ σᾶς λέγω δὲν μπορῶ καῖ σεῖς μὲ λέτε σήκω
φεράτε οὐρανὸ χαρτὶ 'πὸ θάλασσα μελάνι
νὰ γράφτω τρεῖς λιανὲς γραφὲς καὶ τρεῖς φαρμακωμένες
μίνια νὰ πάγῃ στὴ μάνα μου ἣ ἄλλῃ στὴν ἀδερφή μου
καὶ τρίτη ἡ φαρμακερὴ νὰ πάγῃ στὴ γιαβουκλή μου [1])
σὰν đὰ νεγνώνῃ ἡ μάνα μου νὰ κλαίῃ ἡ ἀδερφή μου
σὰν đὰ νεγνώνῃ ἡ ἀδερφή μ' νὰ κλαίῃ ἡ γιαβουκλή μου».

Στὸ μεταξὺ ἔρχονται γειτόνοι καὶ συγγενεῖς μὲ λουλούδια καὶ κερὶ στὸ χέρι, τὸ ἀνάφτουν καὶ τὸ στηρίζουν μέσα στὸ πινάκι μὲ τ' ἀλεῦρι, θέτουν τὰ λουλούδια στὸ κεφάλι τοῦ νεκροῦ, κατόπιν βάζουν τρεῖς μετάνοιες μὲ σταυρὸ κατὰ τὴν ἀνατολὴ καὶ τρεῖς κατὰ τὸν πεθαμένο καὶ χαιρετοῦν τὸ εἰκόνισμα ποὺ βρίσκεται στὸ στῆθός του. Κατόπιν παίρνουν

1) Μνηστή.

θέσι γύρω στὸν νεκρό. Κάποιο γεροντάκι ποὺ θὰ βρεθῆ ἐκεῖ καὶ θὰ ξέρει ἀνάγνωσι, διαβάζει ἀπ᾽ τὸ Ψαλτήρι τὶς τρεῖς στάσεις τοῦ ἀμώμου «Μακάριοι οἱ ἄμωμοι ἐν ὁδῷ οἱ πορευόμενοι ἐν νόμῳ Κυρίου». Μερικοὶ ἀπ᾽ τοὺς ἄντρες θὰ ἑτοιμάσαυν τὸ σεντοῦκι τοῦ νεκροῦ ἔξω στὴν αὐλή, ἀφοῦ προτήτερα ἕνας ἀπ᾽ αὐτοὺς κόψει ἕνα κλαδὶ βάτου καὶ μετρήσει τὸ μπόγι τοῦ νεκροῦ. Τὸ κλαδὶ αὐτὸ τοῦ βάτου θὰ χρειαστεῖ ἀκόμη νὰ ἀνοιχτεῖ καὶ τὸ μνῆμα καὶ κατὰ τὴν ταφὴ θὰ βαλτεῖ καὶ αὐτὸ μέσα στὸ μνῆμα. Δὲν πάγει νὰ μένει ἔξω, γιατὶ εἶνε ἁμαρτία.

Ἅμα ἑτοιμαστοῦν ὅλα, ψηθεῖ τὸ ψωμὶ (σχώριο), βραστεῖ καὶ τὸ στάρι, σηκώνουν τὸ λείψανο καὶ τὸ βάζουν μεσ᾽ τὸ σεντοῦκι. Τὸ φέρνουν στὴν Ἐκκλησιὰ μὲ θρηνολογήματα καὶ κατόπιν στὸ νεκροταφεῖο. Θὰ τὸ θέσουν ἀπάνω στὸ νεοσκαμμένο χῶμα καὶ ὁ παπᾶς θὰ διαβάσει τὸ τρισάγιο. Μετά, τὸ κατεβάζουν στὸν τάφο καὶ ἕνας ἀπ᾽ τοὺς ἄντρες, ποὺ κάνουν χρέη νεκροθάφτη, λύνει τὰ σαγόνια, ποὺ ἦταν δεμένα μὲ λουρίδες πανιοῦ, τὰ χέρια, πόδια, ξεκουμπώνει τὸ πουκάμισο, τὸ σώβρακο, ἐνῶ στὸ μεταξὺ ὁ παπᾶς γράφει ἀπάνου σ᾽ ἕνα κεραμιδάκι ἢ χαρτὶ τὸ σχῆμα αὐτὸ IS|XS / NI|KA καὶ ποὺ τὸ βάζουν ἀπάνου στὰ χείλια του, γιὰ νὰ μὴν μπῆ ὁ διάβολος μέσα του καὶ βρυκολακιάσει. Σκεπάζουν ἔπειτα τὸν νεκρὸ μὲ τὸ σάβανο. Παίρνει ὁ παπᾶς μὲ τὸ φτυάρι, ποὺ ἄνοιξαν τὸ μνῆμα, λίγο χῶμα καὶ τὸ ρίχνει σταυρωτὰ ἀπάνου στὸν νεκρὸ λέγοντας «Γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσει. Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς ἡ οἰκουμένη καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ» καὶ κατόπιν ξύνει ὀλίγον μὲ τὸ φτυάρι καὶ τὶς τέσσερις πλευρὲς τοῦ τάφου, γιὰ νὰ πέσει λίγο χῶμα. Ἔπειτα παίρνει τὸ μπουκάλι μὲ τὸ κρασὶ καὶ ραντίζοντας πάλιν σταυρωτὰ τὸν νεκρὸ λέγει «Ραντιεῖς με ὑσσώπῳ καὶ καθαρισθήσομαι, πλυνεῖς με καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι» καὶ ρίχνει τὸ ἄδειο μπουκάλι μέσα στὸν τάφο. Σκεπάζουν τὸν νεκρὸ μὲ τὸ καπάκι τοῦ σεντουκιοῦ, ρίχνουν μέσα τὸ κλαδὶ τοῦ βάτου καὶ ἀρχίζει πιὰ ἡ ταφή. Οἱ παρευρισκόμενοι προθυμοποιοῦνται νὰ ρίξουν ἀπὸ λίγο χῶμα καὶ νὰ ποῦν «Θεὸς σχωρεσ᾽».

Μετὰ τὴν ταφὴ θὰ μοιράσουν σὲ ὅλους ἀπὸ ἕνα κομμάτι ψωμὶ (σχώριο), λίγο βρασμένο στάρι καὶ θὰ πᾶν στὸ σπίτι. Ἐκεῖ στὸ μέρος ποὺ ἦτο ὁ νεκρὸς ἀνάφτουν τρία κεριά, βάζουν ἕνα ποτήρι μὲ νερὸ καὶ ὁ παπᾶς τὸ διαβάζει· ψέλνει δηλ. τὸ τρισάγιο. Τὸ δίνει κατόπιν νὰ πιοῦν ἀπὸ λίγο οἱ σπιτικοὶ «γιὰ νὰ πᾶν τὰ πικρὰ κάτου». Κι᾽ αὐτὸ λέγεται «τὸ νερὸ τῆς ὑπομονῆς». Κατόπιν βάζουν τραπέζι μὲ ὄσπρια καὶ λάχανα καὶ οὐδέποτε κρέας, ἢ ψάρια. Ἀπ᾽ αὐτὰ θὰ ἀρχίσουν νὰ τρώγουν μετὰ 9 ἡμέρας.

Τὸ βράδυ τῆς κηδείας βάζουν σὲ ἕνα πινάκι νερὸ καὶ τὸ βάζουν ἀπάνου στὸ ράφι. Μετὰ τρεῖς μέρες μαζεύονται συγγενεῖς γυναῖκες, φέρνοντας μαζί τους καὶ πινάκια γεμᾶτα μὲ διάφορα φαγητὰ χωρὶς κρέας, κατεβάζουν ἀπ᾽ τὸ ράφι τὸ πινάκι μὲ τὸ νερὸ καὶ τὸ ἀποθέτουν καταγῆς στὴν ψάθα καὶ γύρω τὰ πινάκια μὲ τὰ φαγητά. Κοντά τους βάζουν κι᾽ ἕνα ποτήρι στάρι καὶ μέσα του στερεώνουν τὸ ἀπομεινάρι τῆς λαμπάδας, ποὺ ἔκαιε στὸ στῆθος τοῦ νεκροῦ, καὶ τὸ ἀνάφτουν. Κατόπιν παίρνουν

ἀπ᾽ τὴν ψίθα ἕνα bαbαλάκι καὶ τὸ ρίχνουν μέσα στὸ νερό. Ἂν γυρίσει ζερβά, πεθαίνει ὕστερα ἀπ᾽ τὸν νεκρὸ τους ξένος (=μὴ συγγενής). Ἂν τοὐναντίον δεξιά, πεθαίνει συγγενής. Σ᾽ αὐτὸ κατόπιν θυμιατίζουν οἱ μεγαλύτεροι τοῦ σπιτιοῦ τὸ νερό, κατόπιν ὅλες οἱ γυναῖκες καὶ ὕστερα τὸ πηγαίνουν καὶ τὸ χύνουν στὸ μνῆμα τοῦ νεκροῦ των. Ἐπιστρέφουν ἀπὸ τὸ μνῆμα καὶ καθίζουν καὶ τρώγουν. Στὶς ἐννέα ἡμέρες ζυμώνουν πάλιν ψωμὶ (σχώριο), βράζουν στάρι καὶ μνημονεύουν στὴν Ἐκκλησία. Στὶς σαράντα κάνουν τὰ νενομισμένα σαραντάρια μὲ σκέτο στάρι, ποὺ βάζουν ἐπάνου λίγα ζαχαράκια, σκέλιδες ροϊδιοῦ, ρῶγες σταφυλιοῦ, κεράσια, ἢ κομμάτια μήλου, κυδωνιοῦ καὶ τὰ παρόμοια κατὰ τὴν ἐποχὴ ποὺ θὰ βρίσκονται τὰ ὀπωρικὰ αὐτά.

Τὴν ἴδια μέρα τῆς κηδείας θὰ βάλουν ἀπάνου στὸ μνῆμα καὶ πρὸς τὸ μέρος τοῦ κεφαλιοῦ ἕνα σταυρὸ ἀπὸ σανίδι ἀνεπίγραφο σ᾽ αὐτὸ τὸ σχῆμα 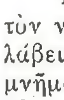 ποὺ θὰ τὸν ἀντικαταστήσουν ἀργότερα μὲ ἄλλον ἀπὸ ἄσπρο μάρμαρο, ἢ πέτρα, κατὰ τὴν οἰκονομικὴ κατάστασι ποὺ θὰ βρίσκουνταν οἱ σπιτικοὶ τοῦ νεκροῦ καὶ ποὺ θὰ γράφει πιὰ τώρα ἀπάνου τὸ ὄνομά του, τὴν ἡλικία καὶ τὸ ἔτος τοῦ θανάτου του.

Μετὰ τρία ἢ καὶ περισσότερα χρόνια ἀπὸ τῆς ταφῆς θὰ «ξεχώσουν» τὸν νεκρὸ τὸ ἀπόγεμα Σαββάτου. Θὰ περισυλλεχθοῦν τὰ κόκκαλα μὲ εὐλάβεια καὶ προσοχὴ ὡς καὶ τὰ παραμικρά, θὰ πλυθοῦν ἐκεῖ κοντὰ στὸ μνῆμα μὲ σκέτο νερὸ καὶ θὰ βαλθοῦν μέσα σ᾽ ἕνα πάνινο σακκουλάκι. Περισσότερη φροντίδα δείχνουν στὸ κεφάλι. Ἀφοῦ τὸ καλοπλύνουν, θὰ τὸ δέσουν ἀπ᾽ τὰ σαγόνια πρὸς τὸ ἀπάνου μέρος μ᾽ ἕνα ἄσπρο καθαρὸ ὕφασμα. Θὰ τὸ περιβάλλουν μὲ μιὰ μαύρη μαντήλα, θὰ τὸ στολίσουν μὲ λουλούδια καὶ θὰ τὸ βάλουν ἀπάνου στὸ σακκουλάκι μὲ τὰ κόκκαλα. Κατόπιν θὰ τὸ πᾶν ἴσια στὴν Ἐκκλησία καὶ θὰ τὰ ἀποθέσουν κάτω ἀπ᾽ τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ κοντὰ στὰ βημόθυρα. Θὰ ἀνάψουν τὴν καντήλα τοῦ Χριστοῦ, κεράκια, ποὺ θὰ τὰ κολλήσουν γύρω στὸ σακκουλάκι καὶ μιὰ λαμπάδα. Οἱ γυναῖκες, ἂν θέλουν, μένουν μιὰ βραδειὰ στὴν Ἐκκλησία καὶ ἀγρυπνοῦν πλάγι στὰ κόκκαλα, εἰ δὲ μὴ ἐπιστρέφουν στὰ σπίτια τους. Τὸ πρωῒ τῆς Κυριακῆς στὸ τέλος τῆς λειτουργίας διαβάζει ὁ παπᾶς τρισάγιο καὶ μνημονεύει, ἐχτὸς ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ὑπ᾽ ὄψιν μας νεκροῦ, καὶ τὰ ὀνόματα ὅλων τῶν προσφιλῶν νεκρῶν τῆς οἰκογενείας καὶ κατόπιν τὰ παίρνουν καὶ τὰ θάφτουν στὸ ἴδιο μνῆμα.

4. Βρυκόλακες

(Κατὰ διήγησιν Ἀναγνώστου Μπουτράκη ἐτῶν 81.)

«Δὲ μᾶς λές, παπποῦ, ἔτσι ἄρχισα τὴν ὁμιλία μὲ τὸν γεροντότερο τοῦ χωριοῦ, στὸ χωριό σας καμμιὰ φορὰ γίνουνταν οἱ πεθαμένοι βρυκόλακες;» —«Τί νὰ σὲ πῶ, παιδί μ᾽, ἀπαντᾶ ὁ ἀσπρομάλλης καὶ ἀξιοσέβαστος παπποῦς, ὅσο ἐγὼ θυμοῦμαι, στὸ χωριό μας δὲν εἶδα νὰ γίνει κανεὶς dedés, γιατὶ μεῖς ἔτσι τοὺς λέμε τοὺς βρυκόλακες, παρὰ θὰ σοῦ πῶ μιὰ ἱστορία γιὰ τοὺς dedédες, ποὺ ἔγινε ἐδῶ καὶ ἑξῆντα χρόνια σ᾽ ἕνα χωριὸ τῆς πατρίδας (ἐννοεῖ τὴν Ἀ.Θράκη) τρεῖς ὧρες πέρα ἀπ᾽ τὸ Δογάν-κιοῒ *) καὶ ποὺ λεγόταν Καρατζὰ-Χαλήλ.

---

*) Τὸ Δ ο γ ά ν - κ ι ο ῒ σὲ ἄλλα μέρη τῆς Θράκης λέγουνταν **Δ ο γ ά ν τ σ α. Πέντε**

Ἦταν ἐκεῖ ἕνας πολὺ ἁπλοϊκὸς ἄνθρωπος, δὲν θυμοῦμαι τὸ ὄνομά του, ποὺ πῆρε γυναῖκα ἀπ' τὸ Ἀλτηντάς, ἕνα χωριὸ σιμὰ ἐκεῖ, ποὺ λεγόταν Μελένια. Αὐτή, σὰν πέθανε ὁ ἄντρας της στὸ Καρατζὰ-Χαλήλ, ξαναπαντρεύθηκε στὸ χωριό μας καὶ μὲ τὰ ἔλεγε. Ἦταν κι' αὐτὴ πολὺ ἁπλοϊκιὰ γυναῖκα. Καὶ νά τί μὲ ἔλεγε. «Σὰν πέθανε ὁ ἄντρας μου καὶ πέρασαν 3—4 μέρες, ἀκούω μιὰ βραδειὰ βροντήματα μέσα στὸ σπίτι μου, χτυπήματα τῶν μπακηριῶν, βροντήματα στὶς πόρτες, χτυπήματα μὲ ξύλα. Τὰ βώδια λυμένα, ποὺ χτυπιούνταν ἀναμεταξύ τους καὶ τὸ πρωῒ εἶδα τὰ dάμια [1]) ὅλα ἀνοιχτὰ καὶ κατουρήματα μέσ' στὸ σακκὶ τ' ἀλεῦρι. Ντρέπουμαι νὰ σὲ τὸ πῶ, ἦρθε πλάγιασε καὶ κοντά μ'!! καί... μ' ἔκανε!!!!!! Αὐτὸ ἐπαναλήφθηκε δυὸ τρεῖς βραδειές. Οἱ σπιτικοὶ ἔβλεπαν, ὅλες τὶς ἀκαταστασίες μέσα στὸ σπίτι, μὰ τὰ βροντήματα δὲν τὰ ἄκουγαν. Ἀναγκάστηκα νὰ τὸ διαδώσω στὸ χωριὸ καὶ οἱ χωριανοὶ ἀποφάσισαν νὰ ἀνοίξουν τὸ μνῆμα τοῦ ἀντρός μου. Τὸ περίεργο εἶνε ὅτι, ὅταν πῆγαν οἱ χωριανοὶ στὸ μνῆμά του, βρῆκαν τὴν ποδιά μου χωμένη μέσα στὸ μνῆμα ὄρθια. Τὴν τράβηξαν καὶ τὴν ἔβγαλαν. (Ὁ παπποῦς στὸ σημεῖο αὐτὸ ἔκανε τὸ χέρι του πρὸς τὰ ἐπάνω κατὰ πῶς τὴν τράβηξαν.) Σὰν ἄνοιξαν τὸ μνῆμα τὸν βρῆκαν bρούμυτα. Τότε ἕνα παλικάρι τράβηξε τὸ ὅπλο του, γιὰ νὰ τοῦ καταφέρει μιὰ τουφεκιὰ καὶ τὸν ἀποτελειώσει, μὰ ἡ σφαῖρα, ἀντὶ νὰ βαρέσει τὸν πεθαμένο, χτύπησε ἕνα ἄλλο παλικάρι ποὺ σιργιανοῦσε. Αὐτὸ ἔγινε κατόπιν αἰτία νὰ τραβηχτοῦν πολλοὶ χωρικοὶ στὰ Τούρκικα δικαστήρια, ἔτσι ποὺ καταστράφηκαν ὁλότελα ἀπ' τὰ πολλὰ ἔξοδα γιὰ τὸν ἄδικο φόνο τοῦ παλικαριοῦ». Κακὸ πρᾶμα, πιδί μ', οἱ dεdέδες. Γιαυτὸ ἀναγκάστηκαν οἱ παπάδες νὰ δίνουν μεγάλη προσοχὴ στὸ θάψιμο καὶ νὰ τοποθετοῦν καλὰ τὸ κεραμιδάκι στὸ στόμα τοῦ πεθαμένου, γιατὶ ἀπὸ κεῖ μπαίνει μέσ' στὸν νεκρὸ ὁ διάβολος καὶ τὸν κάνει dεdέ.

Ἔχω ἀκουστά, πὼς ἅμα γίνει κανεὶς dεdές, παίρνουν ἕνα μεγάλο ξύλο τρικοκκιᾶς, [2]) τὸ κάνουν παλοῦκι καὶ τὸ μπήγουν στὴ μέση στὸ μνῆμα ἔτσι ποὺ κατεβαίνοντας πρὸς τὰ κάτω νὰ τρυπήσει τὸν πεθαμένο στὴν κοιλιά. Κατόπιν μαζεύουν τσαλιὰ [3]) ἀπάνου στὸ μνῆμα, τὰ θέτουν γύρω στὸ παλοῦκι καὶ τὰ βάζουν φωτιά. Ἅμα καοῦν τὰ τσαλιά, καίεται καὶ τὸ παλοῦκι ἕως στὸ βάθος τοῦ νεκροῦ καὶ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο καίεται καὶ ὁ νεκρὸς καὶ δὲν γίνεται πιὰ dεdές. Κακὸ πρᾶμα, πιδί μ', κακό!»

ὧρες δὲ βορείως τοῦ Διδυμοτείχου, στὴ Δυτικὴ Θράκη, ὑπάρχουν μὲ τὸ ὄνομα Δογάν-κιοϊ δυὸ χωριά, ποὺ ἀπέχουν μεταξύ των περὶ τὰ τρία τέταρτα τῆς ὥρας. Καὶ οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν ἐκείνων ξεχωρίζουν τὸ ἕνα ἀπὸ τὸ ἄλλο λέγοντας τὸ ἕνα Μεγάλη Δογάντσα καὶ τὸ ἄλλο Μικρὴ Δογάντσα, ἢ Μικρὸ καὶ Μεγάλο Δογάν-κιοϊ. Ἐπίσης τὸ Καρατζᾶ-Χαλὴλ ἦταν γνωστὸ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Θράκης ὡς Καρατζᾶ-Χαλῆ. Μὲ τὴν ὀνομασία αὐτὴ ἦταν πολλὰ χωριὰ στὴ Θράκη, τούρκικα καὶ Ἑλληνικά, ὡς καὶ ἕνα τουρκοχώρι ποὺ ἀπέχει 19 χιλιόμετρα δυτικὰ τοῦ Διδυμοτείχου. (Ε. Ζ.)

1) Διάφορα ἐξαρτήματα χωρικοῦ σπιτιοῦ.

2) Δεντράκι ἀκανθωτό. Κάνει καρπὸ κόκκινο σὰν ρεβύθια πού ὡριμάζουν τὸν Αὔγουστο καὶ τὸν τρῶν τὰ μικρὰ παιδιά.

3) Φρύγανα.

5. Σὲ περίπτωσι ἐπιζωοτίας

(Κατὰ διήγησιν Παναγιώτου Μπουτράκη ἡλικίας 53 ἐτῶν.)

Οἱ χωριανοί μας καθὼς καὶ στὰ γύρω χωριά, ἂν παρουσιάζονταν καμμιὰ ἀρρώστεια στὰ βώδια, ἔκαναν τὰ παρακάτου γιὰ νὰ γερέψουν τὰ ζῶά τους. Διάλεγαν καμμιὰ τοποθεσία ψηλή, σὰν βουναλάκι νὰ ποῦμε, καὶ τὴν τρυποῦσαν πέρα καὶ πέρα. Διάταζαν σ' ὅλα τὰ χωριά, ποὺ θαλὰ πάρουν μέρος στὴν τελετὴ αὐτή, ἐκείνη τὴν ἡμέρα νὰ μὴν ἔχει κανεὶς καθόλου φωτιὰ στὸ σπίτι του. Τρυποῦσαν τὸ βουναλάκι μὲ τὰ φτιάρια καὶ κατόπιν κάθιζαν δυὸ τρεῖς ἢ καὶ περισσότεροι, γιὰ νὰ ἀλλάζονται, ἀντικρὺ κι' ἀντικρύ, ἔβαζαν καταγῆς σταυρωτὰ δυὸ ξύλα ἀπὸ λευτοκαρυὰ καὶ τὰ ἔτριβαν ὡσότου νὰ βγάλουν φωτιά, ποὺ τὴν ἔπαιρναν καὶ ἄναβαν κατόπιν μιὰν ἄλλη. Πρὶν ἀτ' αὐτὰ εἶχαν ἕτοιμη σιδερένια σφραγίδα (damgà) μὲ τὰ ἀρχικὰ γράμματα τοῦ ἁγίου της ἐκκλησίας τοῦ χωριοῦ, ποὺ θὰ γίνονταν ὅλα αὐτά. Π. χ. ἂν ἡ ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ τιμοῦνταν στὸ ὄνομα τ' Ἅη Γεώργη, ἡ σφραγίδα ἔφερνε τὰ γράμματα Α. Γ. ἂν τ' Ἅη Κωσταντίνου Α. Κ. καὶ μ' αὐτήν, ἀφοῦ τὴν πύρωναν καλὰ στὴ φωτιὰ ποὺ ἀνάφτηκε καὶ περνοῦσαν ἕνα ἕνα τὰ ζῶα ἀπ' τὴν τρύπα ποὺ ἄνοιξαν στὸ βουναλάκι, σφράγιζαν στὸ ἐπάνω μέρος τοῦ πισινοῦ ποδιοῦ ὅλα τὰ ζῶα μὲ τὴν σειρά. Ὕστερα ἔπαιρναν ὅλοι ἀπὸ λίγη φωτιά, ποὺ βγῆκε ἀπ' τὸ τρίψιμο τῶν ξύλων, ἔφευγαν στὰ χωριά τους καὶ μ' αὐτὴν ἄναβαν φωτιὰ στὰ σπίτια τους γιὰ νὰ ἔρτη ἡ ποθητὴ θεραπεία.

[ΣΗΜ. ΣΥΛΛ. Ἡ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον λῆψις τῆς φωτιᾶς μᾶς ὑπενθυμίζει τὴν τελετὴν τοῦ Ἁγ. Φωτὸς εἰς Ἱερουσαλὴμ τὴν ἡμέραν τοῦ Μ. Σαββάτου. Κάθε χρόνον καὶ ὅταν πρόκειται νὰ τελεσθῇ ἡ μεγαλοπρεπὴς αὐτὴ τελετὴ ἐπὶ τοῦ ἁγίου τάφου, τὴν ἡμέραν ἐκείνην δὲν βλέπει κανεὶς φῶς ἢ φωτιὰ ὄχι μόνον στὴν Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλην τὴν Παλαιστίνην. Μετὰ τὴν τελετὴν Ἀραβόφωνοι Χριστιανοὶ ἐπιδέξιοι ἱππεῖς ἀνάπτουν μικρὰ φαναράκια ἀπὸ τὸ ἅγιον φῶς καὶ τὸ μεταφέρουν μὲ μεγάλην ταχύτητα καὶ στὸ πιὸ ἀπόμερο χωριὸ τῆς Παλαιστίνης.]

6. Στὸ ξαφνικὸ ἀρρώστημα

Ὅταν κανεὶς πάθει ξαφνικὰ κεφαλόπονο, ἢ ἄλλη ἀρρώστεια, βάζουν εἰς ἕνα φλυτζάνι τοῦ καφὲ ζάχαρι, νερό, κεχρὶ καὶ μὲ βασιλικὸ ραντίζουν τὸ μέρος εἰς τὸ ὁποῖον ἔπαθε ὁ ἄρρωστος καὶ κατόπιν θάφτουν τὸ φλυτζάνι στὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ φεύγοντας δὲν θὰ γυρίσουν νὰ ἰδοῦν πίσω τους.

7. Θρησκευτικὸ ἔθιμο τῶν Φώτων

Μετὰ τὴν τελετὴ τοῦ ἁγιασμοῦ, ποὺ γίνεται πάντα στὸ ὕπαιθρο καὶ τὸ φωτισμὸ τῶν Χριστιανῶν, τὰ παιδιά, ποὺ κρατοῦν τὶς ἅγιες εἰκόνες γύρω

στὸ τραπέζι ποὺ ἔγινε ὁ ἁγιασμός, μόλις τελειώσει ὁ ἀσπασμὸς τῶν εἰκόνων τρέχουν μὲ δαιμονιώδη ταχύτητα γύρω στὴν ἐκκλησία καὶ ἔπειτα μπαίνουν μέσα, γιὰ νὰ τὶς ἐναποθέσουν στὶς θέσεις τους. Κατόπιν φέρνει ὁ καντηλανάφτης δισάκκιο πολύχρωμο μάλλινο καλλιτεχνικὰ ὑφασμένο ἀπ' τὶς γυναῖκες καὶ ποὺ ἔχει μέσα του 40 μικρὲς προσφορές. Ὁ καθένας ἀπ' τοὺς παρευρισκομένους θὰ πάρει ἀπὸ μίαν καὶ εἰς οὗτινος τὴν προσφορὰ βρεθεῖ μέσα σταυρὸς μικρὸς μετάλλινος, αὐτὸς ὀνομάζεται «Νοῦνος» καὶ θεωρεῖται ὁ τυχερὸς τῆς χρονιᾶς. Τὸν εὔχονται ὅλοι διάφορες ἐπίκαιρες εὐχὲς καὶ εἶνε ὑποχρεωμένος τὴν ἐρχόμενη χρονιὰ νὰ φέρῃ τὴν ἴδια μέρα μεσ' στὸ δισάκκι 40 προσφορὲς καὶ τὸν σταυρὸ βαλμένο μέσα στὴν μία γιὰ νὰ ἐπαναληφθεῖ τὸ ἴδιο ἔθιμο. Τὴν ἴδια μέρα γιορτάζει ὁ περσινὸς «Νοῦνος», αὐτὸς ποὺ ἑτοίμασε τὶς 40 προσφορές, προσκαλεῖ δὲ στὸ σπίτι του τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς γιὰ εὐωχία.

8. *Διάφορα τραγούδια.*

(Καθ' ὑπαγόρευσιν τῶν δεσποινίδων Ἀναστ. Τσορλιανάκη καὶ Γεωργ. Καμπάδαη, ἡλικίας 19 ἐτῶν.)

Στοὺς ἀρραβῶνας

Ἐψὲς προψὲς στὸν ὕπνο μου εἶδα στὸ ὄνειρό μου
εἶδια τὸν μαῦρο μου γυμνὸ τὴ σέλα τσακισμένη
κι' αὐτὸ τὸ σημαδομάνδηλο στὸ γαῖμα βουτημένο
καὶ μαῦρος εἶνε γλήγορος καὶ σέλα εἶνε στράτα
κι' αὐτὸ τὸ σημαδομάντηλο εἶνε π' δὰ χωριστοῦμε.
«Ἐκεῖ π' θὰ πᾶς, πουλάκι μου, ναρθῶ καὶ 'γὼ κοντά σου
νὰ μαγειρεύω γιὰ νὰ τρῶς νὰ στρώνω νὰ κοιμᾶσαι
νὰ πλένω καὶ τὰ πόδια σου μέσ' σὲ χρυσὸ λεγένι» [1].
—«Ἐκεῖ π' θὰ πάω πουλάκι μ' γὼ κοράσια δὲν διαβαίνουν
νὲ μαγειρεύουν γιὰ νὰ τρῶν, νὲ στρώνουν νὰ κοιμοῦνται·
στὸ γόνα τρῶνε τὸ ψωμὶ στὴ σέλα κυματίζουν
στὴν ἀλογίσια τὴν περτσιὰ [2]) παίρνουν τὸν πρῶτον ὕπνο».

Στοὺς γάμους

Τὸ Σάββατο τὰ μεσάνυχτα καθίζουν τὸν γαμπρὸ σ' ἕνα σκαμνὶ καὶ

---

1) Λεκάνη μικρή.
2) Χαίτη.

βάζουν στὰ πόδια του μπροστὰ ἕνα ταψὶ καὶ μέσα βάζουν ἕνα ἀσημοζούναρο καὶ κεχρὶ καὶ πατᾶ μέσα. Ὁ καρδὰς [1]) τὸν ἀλλάζει ὅλα τὰ καινούργια του ροῦχα ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ ποκάμσο καὶ τὶς κάλτσες, καὶ ποὺ τὰ βγάζει ὕστερα ἀπὸ τρεῖς μέρες. Κατόπιν ὅπως εἶνε ἀλλαγμένος βάζουν νερὸ καὶ ἅλας μέσα σ' ἕνα πινάκι καὶ μὲ ἕνα κλαδὶ βασιλικὸ τὸν ραντίζουν πρῶτα οἱ γονεῖς του καὶ ἔπειτα ὅλοι οἱ συγγενεῖς καὶ παρευρισκόμενοι, καὶ τὸν εὔχονται διάφορες ἐπίκαιρες εὐχές. Αὐτὸ λέγεται «τὸ ἁρμύρισμα τοῦ γαμπροῦ». Κατὰ τὸ ἄλλαγμα τὰ κορίτσια τὸν τραγουδοῦν ἔτσι:

Τι τὸν τάζουν πόψε τὸν γαμπρό;
στρώματα τὸν τάζουν μεταξωτὰ
πάπλωμα τὸν τάζουν μὲ τς πέρδικες,
Ποῦ τὴν ηὗρε νιὸς αὐτὴν τὴν νιὰ
τὴν ξανθομαλλοῦσα τὴν Ἀθηνιά;
Πὸ τὴν πόλι ἐρχόντας κι' ἀπ' τὰ νησιὰ
ἀπ' τὸ μαχαλᾶ της ἐπέρασα
τὸ βασιλικό της ἐπότιζε
καὶ τὶς μαντζουράνες ἐπότιζε
γύρεψα κλωνάρι καὶ δὲν μ' ἔδωσε
μ' εἶπε τρία λόγια καὶ μ' ἔκαψε.
«Κι' ἂν μὲ θέλῃς, ἀγόρι μ', κι' ἂν μ' ἀγαπᾶς
πάρε με νὰ σὲ πάρω νὰ φηύγουμε
πᾶμε σ' ἀκὴρ [2]) κόσμο σ' ἀκὴρ dουνιᾶ
κεῖ π' λαλοῦν τ' ἀηδόνια μονὰ ζυγὰ
καὶ τὰ χελιδόνια ζευγαρωτὰ
νὰ ζευγαρωθοῦμε καὶ μεῖς τὰ δυό».

Στὰ νυχτέρια ὅταν καθαρίζουν καλαμπόκια

Λαλοῦν τ' ἀρνίθια τρεῖς βολὲς καὶ τὰ παγώνια πέντε
καὶ δεκοχτοῦρες [3]) δεκοχτὼ κι' ἀργεῖ νὰ ξημερώσει
σημάνουν δῶ σημάνουν κεῖ σημάνουν τὰ οὐράνια
σημάνει κι' ἡ Ἅγια Σοφιὰ τὸ μέγα μοναστήρι
μὲ τετρακόσια σήμαντρα μ' ἑξήντα δυὸ καμπάνες
ἡ βασιλέας Κωνσταντῆς πάγει νὰ προσκυνήσει

---

1) Παράγαμπρος.
2) Ἄκρη. ἀναγραμματισμός.
3) Πουλὶ στὸ μέγεθος περιστεριοῦ ποὺ λαλεῖ «δεκαοχτώ».

μόν' τὸ σταυρό του ἔκανε τὴν προσευχή του κάνει
καὶ τὸ χαbὲρ [1]) τὸν ἤφεραν Τοῦρκος τὴν Πόλη τὴν πῆρε
καὶ τοὺς ἐλτσῆδες [2]) ἔστειλε χαbὲρ γιὰ νὰ τὸν φέρουν.
Στέλνει τὸν ἕναν στέλνει δυὸ καὶ πίσω δὲν γυρίζουν
μόνον τὸν μαῦρό του ρωτάει καὶ τὸν καλοξετάζει.
«δύνεσαι, μαῦρο μ', δύνεσαι στὸ αἷμα γιὰ νὰ πλέξεις ;»
—«δύνομαι, ἀφέντη μ', δύνομαι στὸ γαῖμα γιὰ νὰ πλέξω
σὰ μ' ἀρτηρdίσεις [3]) τὴν ταγὴ σαρανταπέντε φοῦχτες
σὰ μ' ἀρτηρdίσεις τὸ νερὸ σαρανταπέντε τάσια
δύνομαι, ἀφέντη μ', δύνομαι στὸ γαῖμα γιὰ νὰ πλέξω».
Σὰν ἔκανε καὶ ρίχτηκε σὰν φλάμπουρος μεσ' τασκέρι [4])
σὰν τὸν καλὸ τὸν ὀρακτσῆ [5]) μεσ' τὸ δασὺ σιτάρι
δεξιὰ δεξιὰ τοὺς θέριζε, ζερβὰ τοὺς θεμωνιάζει
ἔσπασε τὸ σπαθάκι του καὶ τὸ κεφάλι τὸν πῆραν.

Χορευτικὸ

Ἑλένη Κουντουριώτισσα καὶ Γεῶργος ἀπ' τὴ Λάρσα
«Ἑλένη μ' τί τὸν ἔκανες τὸν πρῶτον ἄντρα ποὖχες» ;
—«Τὸν γέρο τὸν ἐπούλησα καὶ πῆρα παλικάρι
νὰ περπατῶ λεβέντικα 'πὸ μέσα 'π τὸ παζάρι».
Μὲ γέλασανε τὰ πουλιὰ τῆς ἄνοιξης τ' ἀηδόνια
μοῦ εἶπαν πὼς ἀρρώστησα ποτὲς δὲν θὰ πεθάνω·
πιάνω χτίζω τὰ σπίτια μου ἀνώτερα 'πὸ τἆλλα
μὲ δυὸ τρία πατώματα μ' ἑξῆντα παραθύρια·
κι' ὅταν τ' ἀποτελείωσα βγῆκα στὸ παναθύρι
γλέπω τὸν κάμπο πράσινο τὴ θάλασσα γαλάζια
γλέπω τὸν χάρο πὤρχεται μ' τἄλογο καβάλα.
Ἄσπρος εἶν' κι' ἄσπρα φορεῖ κι' ἄσπρη 'νε φορεσιά του
κόκκινο εἶνε τὸ σπαθί τ' ποὺ παίρνει τὶς ψυχοῦλες
παίρνει τὶς νιὲς τὶς λεύτερες κι' ἀφήνει τὰ γεροντάκια.

---

1) Εἴδησις.
2) Ἀπεσταλμένοι.
3) Περισσέψεις.
4) Στρατός.
5) Θεριστής. Πλὴν τῶν δύο πρώτων λέξεων πᾶσαι αἱ λοιπαὶ εἶνε λέξεις Τουρκικαί.

Ἕτερον

Τὸ κλῆμα ποιὸς τὸ φύτεψε
ἀνάμεσα στὴ θύρα
κάνει σταφύλια κόκκινα
καὶ τὸ κρασὶ ροϊδάτο.
Ὅσες [1]) μανάδες τὤτρωγαν.
κι' ὅσες παραδερφάδες
ἂς τὤπινε κι' ἡ μάνα μου
κι' ἂς μ' εἶχε κακιωμένο.
Τί ἔννοιωσε καὶ μ' ἔκαμε
καὶ μ' ἔρριξε στὰ ξένα;
Ξένες μανάδες ἔκανα
ξένες παραδερφάδες
ξένες πλένουν τὰ ροῦχά μου
ξένες τὰ σαπουνίζουν.
Τὰ πλένουν μιὰ τὰ πλένουν δυὸ
στὶς τρεῖς τὰ ρίχνουν πίσω
«πάρι, ξένε μ', τὰ ροῦχα σου
καὶ σύρτα στὴ μανοῦλα σ'».
—«Ἂν εἶχα μάνα κι' ἀδερφὴ
δὲν τάφερνα σὲ σένα
ἐδῶ νερὸ δὲν βρίσκεται
σαποῦνι δὲν πουλειέται
κι' ἂν πεῖς γιὰ ἥλιου στέγνωμα
φυσῶ καὶ τὰ στεγνώνω·
φκιάνω τὰ δάκρυα μ' θερμὸ
τὰ χέρια μου σαποῦνι».

Τὸ τραγοῦδι αὐτὸ ἔχει καὶ «γυρίσματα» καραγκιοζίτσα μου, μαῦρα μάτια μου, καθώς, «Τὸ κλῆμα ποιός, καραγκιοζίτσα μου,

τὸ κλῆμα ποιὸς τὸ φύτεψε, μαῦρα μάτια μου,
ἀνάμεσα στὴ θύρα καραγκιοζίτσα μου,
κάνει σταφύ, μαῦρα μάτια μου
κάνει σταφύλια κόκκινα, καραγκιοζίτσα μου,
κ. ο. κ.

1) Ὀρθότερον «ὅλες».

9. Προγνωστικὰ

Τελούμενα κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν γενεθλίων τοῦ Προδρόμου, 24 Ἰουνίου. (Καθ' ὑπαγόρευσιν Πασχάλως Μαγκάκη, ἡλικίας 69 ἐτῶν.)

1. Τ' Ἅη Γιαννιοῦ ἀπὸ βραδύς, ἂν θέλεις νὰ μάθεις τὸ πῶς θὰ πάει ἡ ὑγεία σου ὅλο τὸ χρόνο, παίρνεις συκόφυλλα κατὰ τὸν ἀριθμὸ τῶν προσώπων ποὺ θέλεις νὰ ὀνοματίσεις καὶ τὰ βάζεις σ' ἕνα ἀπόμερο μέρος τῆς αὐλῆς τοῦ σπιτιοῦ, γιὰ νὰ μὴν πᾶν τὰ ζῶα ἢ οἱ ἄνθρωποι καὶ σὲ τὰ ἀνακατέψουν. Τὸ πρωῒ σὰν διεῖς ὅλα τὰ φύλλα ζωηρά, ὅπως ἦταν ὅταν τὰ ἔκοψες ἀπ' τὴ συκιά, εἶνε σημεῖο, πὼς ὅλο τὸν χρόνο τὰ πρόσωπα αὐτά, γιὰ τὰ ὁποῖα ἔβαλες τὰ φύλλα, θὰ εἶνε γερά. Ἂν κανένα στὴν μιὰ τὴν ἄκρα θὰ εἶνε λίγο ζαρωμένο, θὰ πεῖ πώς, τὸ πρόσωπο εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει τὸ φύλλο, θὰ ἀρρωστήσει. Ἂν κανένα πάλε θὰ εἶνε ὅλως διόλου μαραμένο καὶ μαζεμένο σὰν φοῦσκα, αὐτὸ πάει νὰ πεῖ, ὅτι τὸ πρόσωπο ἐκεῖνο θὰ ἀποθάνει. Καὶ σὲ τὸ λέγω αὐτό, πιδί μ', νὰ τὸ πιστέψῃς, γιατὶ ἐγὼ πέρσι τ' Ἅη Γιαννιοῦ ἔβαλα γιὰ ὅλα τὰ πρόσωπα τοῦ σπιτιοῦ μ' συκόφυλλα καὶ εἶδα, πὼς τὰ τρία φύλλα, ποὺ ἦταν γιὰ τὰ τρία κορίτσια μ', ἦταν μαραμένα καὶ μαζεμένα. Καὶ καθὼς εἶδες πέθαναν καὶ τὰ τρία. Ἄχ! πιδάκια μ', Βαγενή, Σοφία, Σουλτάνα μ' !!! Καὶ ζῶ ἐγὼ ἀκόμα ἡ καψερή!!!

2. Παλικάρι ἢ κορίτσι, νὰ μὴν εἶνε ὅμως ἀρραβωνιασμένα, ἂν θέλουν ἀγοράζουν ἀπ' τὸ παζάρι ἕνα καθρέφτη, γιὰ νὰ τὸν ἔχουν ἀργότερα στὸν γάμο τους. Μ' αὐτὸν τὸν καθρέφτη τὸ παλικάρι ἢ τὸ κορίτσι ἂν θέλει τὴν ἡμέρα τ' Ἅη Γιαννιοῦ νὰ μάθει γιὰ τὴ γεροσύνη τῶν σπιτικῶν του πηγαίνει σ' ἕνα πηγάδι καὶ στέκεται ἀπὸ πάνω. Γυρίζει τὸ πρόσωπο τοῦ καθρέφτη πρὸς τὸ νερὸ τοῦ πηγαδιοῦ καὶ βλέπει μέσα. Θὰ διεῖς τότε, πιδί μ', νὰ περνᾶν μέσα ἀπ' τὸ εἴδωλο τοῦ καθρέφτη ὅλα τὰ πρόσωπα τῶν πεθαμένων τὸ ἕνα κατόπιν στὸ ἄλλο. Ἂν τύχει καὶ περάσει κανένα πρόσωπο γνωστό σου ποὺ ζεῖ ἀκόμα νὰ ξέρῃς, πῶς τὸ πρόσωπο αὐτὸ δὲν θὰ πάει πολὺς καιρὸς καὶ θὰ πεθάνει. (Ἔφερε καὶ ἕνα παράδειγμα κάποιου προσώπου ποὺ πέθανε πρὸ 15ετίας).

3. Ἀνήμερα τ' Ἅη Γιαννιοῦ, ἂν σταθεῖς ἀποὺ 'πάν' σὲ πηγάδ' ἢ ὅπου ἀλλοῦ βρίσκεται νερὸ στεκούμενο καὶ διεῖς τὸ πρόσωπο σ' ἐτζ' άάάά τόσο μεγάλο (ἄνοιξε καὶ τὰ χέρια της γιὰ νὰ παραστήσει τὸ μέγεθος τοῦ κεφαλιοῦ), κεῖνον τὸν χρόνο μὴν φοβᾶσαι· δὲ θὰ πάθεις τίποτα. Ἂν διεῖς ὅμως τὸ κορμὶ σ' χωρὶς κεφάλῃ, αἴ! τότε πιὰ δὲ σὲ τὸ λέγω. Νὰ ἑτοιμάσῃς τὰ πεθαμένα σ' ! ! ! Ἐγώ π' λές, πιδί μ, φέτο εἶδα στὸ νερὸ τὸ κεφάλι μ'. Νὰ ἀάά τόσο. Σὰ gaζάνι! Δὲ φοβοῦμαι φέτο.

10. Χελιδόνισμα

'Από πρώτ' Μαρτιοῦ ὥς τὸν 'Αηβαγγελισμὸ τὰ γραμματκούδια γυρνᾶν μέσα στὸ χωριό, ἀκόμ' κὶ στὰ ξενοχώρια κὶ σὶ κάθι σπίτ' τραγδᾶν τὸ παρακάτ' τραούδ', κρατώντα στὰ χέρια τς μιὰ ξλένια χιλιδόνα. Αὐτὴν τ' χιλιδόνα καθένας δὲ bορ' νὰ τ' φκιάς'. Πρέπ' νάνι κανίνας π' γροικάει κὶ βρίσκουντι τέτοιοι μέσ' τὸ χωριὸ καμπόσ'. Στὸ κάθι σπίτ' πού τραγδᾶν, οἱ νοικουκυρὲς τὰ δίνουν 'πὸ ἕνα ἢ 'πὸ δυό, μπουρεῖ κὶ πέντι αὐγὰ γιὰ τὸ γραμματκό.

(Κατ' ἀπαγγελίαν Χριστοδούλου Σταμπουλάκη. Τὸ ἔθιμον αὐτὸ ἐπιχωριάζει καὶ εἰς ἄλλα χωρία τῆς περιφερείας Μαλγάρων).

Εὐαγγελίζου γῆ χαρὰ μιγάλη
αἰνεῖτι οὐρανοὶ Θεοῦ τὴν δόξα.
Τοῦ χιλιδόνι ἀνέβηνι του χιλιδόνι κατέβηνι
ἀπού μαύρη θάλασσα ηὗρι πύργο κι' ἔκατσι
κι' ἔκατσι κὶ λάλησι κὶ δὲ χαμολάλησι.
Μάρτη Μαρτη μου καλὲ
κὶ 'Απρίλη δροσερὲ
κείν' τὴν μέρα πὤδειξις κι' ἔμαθις τὰ γράμματα
γράμματα βασιλικὰ σὺ καλὴ νοικουκυρὰ
βάλι τὰ πασούμια σου κι ἔbα στοὺ κιλλάρι σου
βγάνι δός μας πέντ' αὐγὰ πέντ' αὐγὰ σαρακοστὰ
κὶ τοῦ δάσκαλου δυὸ 'βγὰ κὶ τὴν πέρδικα παρᾶ
ἱερὰ στὸ ἱερὸν κὶ ἀπού φέτου κι' ἀπού χρόνου
καλλιότερα. 'Αμήν.

Τὰ πιδιὰ τραγδώντα τραβοῦν καὶ τὴν κλωστὴ κ' ἡ χιλιδόνα γυρίζ' διξιὰ ζιρβά.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΔΕΛΙΓΙΑΝΝΗΣ

ΣΗΜ. ΣΥΛΛ. 'Η «χελιδόνα» γίνεται ὅλη ἀπὸ ξύλο. 'Απάνου σ' ἕνα οριζόντιο σανιδάκι στερεώνουν ἕνα λυγισμένο, λίγο λεπτὸ καὶ πλατὺ ἄλλο σανιδάκι ποὺ στὴν κορφὴ καὶ στὸ ἕνα πλάγι ἔχει ἀπὸ μιὰ μικρὴ τρυπίτσα. 'Απ' τὴ δεύτερη, αὐτὴ περνοῦν τὴν κλωστή, ποὺ τυλίγεται στὸ κάθετο ξυλαράκι. Αὐτὸ πάλι ἔχοντας στὴν κορφή του τὴν χελιδόνα (πουλί), περνᾶ ἀπ' τὴν κορφὴ (μέση) τοῦ λυγισμένου σινιδιοῦ καὶ ἀκουμπᾶ στὸ οριζόντιο σανιδάκι. Βαστώντας τώρα τὰ παιδιὰ μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι τὸν σκελετό, τραβοῦν μὲ τὸ δεξὶ τὴν κλωστὴ καὶ ἔτσι ἡ χελιδόνα γυρίζει δεξιὰ καὶ ἀριστερά.

"Ολο αὐτὸ τὸ ξύλινο παιγνιδάκι λέγεται «Χελιδόνα».

ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΥΔΗΜΙΟΥ*

Κάτι πού συνδέεται πολύ μέ τό πεκμέζι καί πού ξεχάσαμε πέρυσι νά τό άναφέρουμε, είναι καί ό *άϊdάς*. Ό Άϊdάς δέν ήταν ίδιαίτερό τι είδος, άλλά ό κατοπινός άφρός τοῦ πεκμεζιοῦ. Στήν άρχή ό μοῦστος ό προωρισμένος γιά πεκμέζι μόλις ζεσταίνονταν έβγαζε άφρό σέ μεγάλη ποσότητα, ό όποῖος όμως άπορρίπτουνταν γιατί περιεῖχε ξένες ούσίες. Καί γιά νά καθαρίση καλύτερα ό μοῦστος κατά τή βράση, οί νοικοκυρές μέσα σέ κάθε daβά έβαζαν καί τό άσπράδι ένός αύγοῦ. Ή άν οί daβάδες ήταν μικροί ένα αύγό τό έβαζαν σέ δύο daβάδες. Ό Άϊdάς όμως ήταν ή άφρόκρεμα, νά ποῦμε, τοῦ πεκμεζιοῦ, άφρός μέν άλλά πού γίνουνταν ύστερα άπό πολλές βράσεις καί δέν έβλαπτε καθόλου έάν θά έμενεν άναμεμιγμένος μέ τό πεκμέζι. Συνηθίζουνταν όμως είς τό Αύδῆμι νά τόν μαζεύουν μέ τήν τρυπητή κουτάλα καί νά τόν προσφέρνουν τήν ήμέρα έκείνη τοῦ βρασίματος ώς γλύκισμα, πρό παντός είς τά παιδιά τῆς οίκογενείας, τῶν συγγενικῶν οίκογενειῶν καί τῆς γειτονιᾶς, τά όποῖα συγκεντρώνουνταν γύρω άπό τούς daβάδες καί μέ άνυπομονησία άνέμενον νά γίνη ό άϊdάς, ό όποῖος, σημειωτέον, άργοῦσε πολύ.

Συνήθως οί μεγάλοι νοικοκυραῖοι κρατοῦσαν πολύ μοῦστο γιά πεκμέζι, τόν όποῖον έχαρδάλωναν καί άν τό χαρδάλωμα έπετύχαινε έξαιρετικά, ώστε ό μοῦστος νά διατηρῆ γιά πολύ τή γλυκύτητά του, τό ύπόλοιπο αύτοῦ, πού θά περίσσευε, τό κρατοῦσαν καί τό χρησιμοποιοῦσαν ώς ποτό καθ' όλη τή διάρκεια τοῦ χρόνου· έλεγαν δέ τό ποτό αύτό ***χαρδαλῆς***.

Ό χαρδαλῆς καί τό πεκμέζι ήταν άφορολόγητα. Άντίθετα πάλι τό κρασί καί τό ρακί έφορολογοῦνταν άπό τό Δημόσιο Όθωμανικό Χρέος καί ή φορολογία αύτή λέγουνταν ***Ίμερί***. Ή καταμέτρηση γίνουνταν λίγες μέρες μετά τόν τρύγο καί ήταν έπόμενο νά μήν εἶχε τελειώσει τό ψήσιμο τῶν τσίπρων ώστε νά εἶναι άνεξακρίβωτη ή παραγωγή τῆς ρακῆς. Γι' αύτό οί έντεταλμένοι ύπάλληλοι τοῦ Δημοσίου χρέους οί όποῖοι στό Αύδῆμι λέγουνταν ***Μεμούριδες***, μετροῦσαν τά τσίπρα καί ύπελόγιζαν πόσο ρακί θά

---

* Όρα σ. 347 Ε' τόμον Θρακικῶν.

παρήγετο. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ ξύδι ἦταν ἀφορολόγητο καὶ μερικοὶ ἤθελαν ἀπὸ τὰ τσίπρα νὰ κατασκευάσουν ξύδι καὶ ὄχι ρακί, ὁ ὑπάλληλος (μεμούρης) [1]) ἔρριχνε μέσα εἰς τὸ πολύμι, ὅπου συνήθιζαν νὰ βάζουν τὰ τσίπρα τὰ προοριζόμενα διὰ ξύδι, ποσότητα τινὰ ἅλατος, γιὰ νὰ εἶναι βέβαιος πλέον ὅτι θὰ ξυνίσουν καὶ δὲ θὰ γίνουν ρακί.

Τὸ πεκμέζι ὅταν δὲν ἦταν καλὰ βρασμένο καὶ μὲ τὶς μεγάλες ζέστες ξύνιζε, οἱ νοικοκυρὲς ἔλεγαν τότε πὼς τὸ πεκμέζι ***νόσασε***.

Ὅπως καὶ στὸ προηγούμενο γράψαμε τὸ ἀπὸ τὰ τσίπρα παραγόμενο ρακὶ τὸ ἔλεγαν ***σκέτο*** ἢ ***σούμα***. Ἐπωλεῖτο δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον ὡς σούμα, καὶ μέσα εἰς τὸ Αὔδῆμι συνήθιζαν νὰ τὸ πίνουν ὡς τοιοῦτο, σκέτο, χωρὶς καθόλου νὰ τὸ μεταποιοῦν. Ἀλλὰ κατασκεύαζαν καὶ ***Ἀλεσονάτο***, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἔπιναν λίγοι Αὐδημιῶτες καὶ συνήθιζαν νὰ τὸ λέγουν καὶ ***Καλό***. Π.Χ. ***«βάνε μ' ἀπ' τὸ καλό»***, ἐσήμαινε ρακὶ μὲ ἀλεσόνι. Ἐννοεῖται τὸ ἀλεσονάτο τὸ πωλοῦσαν εἰς τὴ Ρεδαιστὸ καὶ εἰς ἄλλα μέρη, ἀλλὰ καὶ μεγάλη ποσότητα ***τραβοῦσε***—κατὰ τὴ φράση τῶν Αὐδημιωτῶν—ἡ Χαριούπολη ποὺ ἦταν πολὺ γνωστὴ στοὺς Αὐδημιῶτες καὶ τὴν ἔλεγαν ***Χαργιόπολ (η)***. Ἐκεῖνος δὲ ποὺ διεξῆγε συστηματικὰ αὐτὸ τὸ ἐμπόριο μεταξὺ Αὐδημίου καὶ Χαριουπόλεως καὶ ἀγόραζε σὲ μεγάλη ποσότητα σκέτο καὶ τὸ μεταποιοῦσε σὲ ἀλεσονάτο, ἦταν ὁ ***Βαρσαμῆς Γιακάς***. Τὸ μετέφερε δὲ μὲ τὰ μουλάργια του ὁ ἴδιος, βοηθούμενος καὶ ἀπὸ ἄλλους.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ σκέτο καὶ τὸ ἀλεσονάτο ὑπῆρχε καὶ τὸ ***Ἀθόρακο***. Ἤτοι, κατὰ τὴ μεταποίηση, ἀντὶ νὰ βάλουν, ἀλεσόνι ἔβαζαν διάφορα ἄνθη, τὰ ὁποῖα ἐφρόντιζαν νὰ τὰ ἀποξηραίνουν κατὰ τὴν ἐποχήν των. Τέτοιο ὅμως ρακὶ κατασκευάζουνταν σὲ πολὺ μικρὴ ποσότητα καὶ στέλλουνταν συνήθως ὡς δῶρο σὲ ἀνωτέρους ὑπαλλήλους τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους. Ὁ ἐπιτηδειότερος δὲ καὶ ὁ πιὸ ἐρασιτέχνης κατασκευαστὴς ἀθόρακου ἦταν ὁ ***Δημήτριος Μπούρας***.

Παραλείψαμε πέρυσι νὰ σημειώσουμε ὅτι τὸ ἐπάνω στόμιο τῶν φουτσιῶν λέγουνταν ***καλκούν(ι)***. Ἐπίσης τὰ ξύλα ποὺ ἔβαζαν πέρα ὡς πέρα στὶς ὄρθιες πλευρὲς τῶν φουτσιῶν γιὰ νὰ τὰ στερεώνουν ἀπὸ τὴν ἐσωτερική τους πίεση, λέγουνταν ***κλάπες***.

Ἐκτὸς τῶν ἀναφερθέντων προϊόντων, εἰς τὰ δάση τοῦ Αὐδημίου εὐδοκιμοῦσε πολὺ καὶ τὸ ***φλαμοῦρι*** δηλαδὴ τὸ ἄνθος τῆς φιλύρας, ποὺ στὸ Αὔδῆμι τὴν ἔλεγαν ***φιλιουργιά***. Διεξήγετο δὲ μεγάλο ἐμπόριο φλαμουριοῦ ποὺ τὸ ἔλεγαν ***ἄθ (ι)*** καὶ ***ἄθια***. Π. χ. ***«ἡ μάννα μ' πάει στ' ἄθ'»***, δηλ. μαζεύει εἰς τὰ δάση ***φλαμοῦρι***.[2])

---

1) Μ ε μ ο ύ ρ η δ ε ς στὸ Αὔδῆμι λέγουνταν μόνον οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Δημοσίου Ὀθωμανικοῦ Χρέους. Τὸ Δημ. Ὀθ. Χρέος ἦταν γνωστὸ στὸν πολὺ κόσμο μὲ τὴν Τουρκική του ὀνομασία, κάπως παρεμφθαρμένη: Ν τ ο υ ν ο ὺ ν Ὀ μ ο υ μ ι έ.

2) Στὴν Ἀθήνα τὸ φλαμοῦρι τὸ λέγουν τ ε ί λ ι ο.

Συνήθιζαν δὲ καὶ σχημάτιζαν ὁμίλους ποὺ τοὺς ἔλεγαν ***ταϊφάδες*** καὶ ὁ κάθε ***ταϊφὰς*** θὰ εἶχε ἐπὶ κεφαλῆς ἕναν ἄνδρα· τὰ ὑπόλοιπα μέλη κατὰ τὸ πλεῖστον ἦταν γυναῖκες ἢ καὶ παιδιά. Οἱ ὅμιλοι αὐτοὶ ἐργάζουνταν συνεταιρικά, ἢ καὶ μεμονωμένα. Π. χ. πήγαιναν σ' ἕνα δάσος ὅπου ὑπελόγιζαν νὰ βροῦν φλαμούρι καὶ σκορπίζουνταν ἐδῶ καὶ κεῖ καὶ ὅσο θὰ κατόρθωνε νὰ συλλέξῃ ὁ καθένας. Οἱ φλαμουργιὲς κατὰ τὸ πλεῖστον δὲν ἦταν ἀτομικὲς ἰδιοκτησίες, ἀλλὰ ἰδιοκτησία τοῦ χωριοῦ. Ὑπῆρχαν ὅμως καὶ ἰδιόκτητες φλαμουργιές, γιὰ τὶς ὁποῖες, οἱ ταϊφάδες ἔπρεπε νὰ ζητήσουν τὴν ἄδεια τοῦ ἰδιοκτήτου. Μεταξὺ ἰδιοκτητῶν καὶ ταϊφάδων δὲν γίνουνταν παρεξηγήσεις, γιατὶ ὁ ἰδιοκτήτης δὲν ἦταν καὶ πολὺ δύσκολος εἰς τὴν παραχώρηση τῆς ἀδείας, ἀρκοῦσε νὰ ἦταν βέβαιος ὅτι θὰ ἐκλάδευαν μόνον τὰ δένδρα του καὶ δὲν θὰ τὰ ἀπέκοπταν ἀπὸ τὴ ρίζα. Παρεξηγήσεις καὶ διαπληκτισμοὶ συνήθως γίνουνταν μὲ τοὺς κατοίκους τῶν γειτονικῶν χωρίων, ἤτοι τοῦ Νεοχωρίου, τοῦ Σχολαρίου καὶ τοῦ Ἰντσέκιοϊ, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ καμμιὰ φορὰ εἰσέβαλαν μέσα στὰ δάση τοῦ Αὐδημίου, εἴτε γιὰ νὰ βοσκήσουν τὰ γιδοπρόβατά των, εἴτε γιὰ νὰ μαζέψουν φλαμοῦρι. ἢ νὰ κόψουν ξῦλα. Τὸ ἄθ(ι) (φλαμοῦρι) τὸ ἀγόραζαν φρέσκο ἐντόπιοι ἔμποροι καὶ τὸ ξήραιναν στὸν ἥλιο, ἁπλώνοντας αὐτὸ πάνω στὶς ***μποῦρδες***. Τὸ ἴδιο βράδυ οἱ ἐργάτες ἢ ἐργάτριες, ποὺ τὸ μάζευαν τὸ παρέδιδαν στὸν ἔμπορο, ὁ ὁποῖος συνήθως ἦταν καὶ παντοπώλης. Τὸ φλαμοῦρι ξηραινόμενο, ἀποθηκεύουνταν μέσα σὲ εἰδικὰ μεγάλα τσουβάλια, (μπάλες), [1]) καὶ φυλάσσουνταν ἀπὸ τὴν ὑγρασία. Ὁ ἔμπορος τοῦ Αὐδημίου ἦταν δυνατὸν νὰ πουλήσῃ τὸ φλαμοῦρι καὶ ὕστερα ἀπὸ δύο ἢ τρία χρόνια. Περίμενε νὰ βρῇ καλὴ τιμὴ καὶ δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι τὸ φλαμοῦρι δὲν γίνουνταν ἐν ἀφθονίᾳ κάθε χρόνο. Ἔπρεπε ***νὰ ταιριάσ(η) ἡ χρονιὰ*** καθὼς ἔλεγαν στὸ Αὔδημι καὶ γιὰ πολλὰ ἄλλα πράγματα.

Ἐπειδὴ τὴν ἐποχὴ ποὺ μαζεύουνταν τὸ φλαμούρι συνέπιπτε νὰ γίνεται καὶ ὁ θέρος καὶ τὰ περισσότερα παλληκάργια τοῦ Αὐδημίου ἔλλει-

---

1) Οἱ μπάλλες αὐτὲς λέγουνταν καὶ χ α ρ έ ρ ι α. Ἀλλὰ ἡ λέξη χ α ρ έ ρ ι τὸ περισσότερο ἐχρησιμοποιεῖτο γιὰ παρόμοια τσουβάλια μὲ τὰ ὁποῖα οἱ Αὐδημιῶτες κουβαλοῦσαν ἄχυρο ἀπὸ τὰ γειτονικὰ ρετσπεροχώρια γιὰ τὰ ζῶα των. Καὶ ἔτσι ἡ λέξη χ α ρ έ ρ ι μὲ τὸν καιρὸ πῆρε καὶ μεταφορικὴ ἔννοια καὶ ἐσήμαινε τὸν πολὺ ἀνόητον ἄνθρωπον: Π. χ. «Α ὑ τ ὸ ς ε χ' α γ ρ ο ι κ ι ὰ χ α ρ έ ρ (ι)». Ἢ «ἐ κ ε ῖ ν ο ς, τ ὸ χ α ρ έ ρ (ι);» Ὡς φαίνεται ἡ λέξη πῆρε τὴν ἔννοιαν αὐτὴ ἀπὸ τὸ γνωστὸ πανελλήνιο ὅτι τῶν ἀνοήτων τὸ κεφάλι περιέχει ἄχυρα. Καὶ μιὰ ποὺ τὸ χαρέρι ἐχρησιμοποιεῖτο γιὰ τὴ μεταφορὰ ἀχύρου, ἴσον; ἐγκέφαλος ἀποτελούμενος καθ' ὁλοκληρίαν ἀπὸ ἄχυρο.

παν στὸ *θέρο*, ὅπου πήγαιναν κάθε χρόνο καὶ θέριζαν στὸν κάμπο, τὰ κορίτσια, μαζεύοντας τὸ φλαμοῦρι, τραγουδοῦσαν:

Τσουρνάργια[1]) *καὶ πουρνάργια σεῖς κάμνετε σιργιάν* (ι)
Ἡ γιαγαπη μου στὸ θέρο κι᾽ γὼ μέσα στὸ ᾽ρμάν (ι).

Οἱ Αὐδημιῶτες ἐκτιμοῦσαν πολὺ τὸ φλαμοῦρι καὶ κάθε σπίτι θὰ ἐφρόντιζε νὰ ἐξασφαλίση μιὰ ποσότητα ὥστε νὰ μὴ λείπῃ ποτέ. Εἰς τὰ καφενεῖα χρησιμοποιοῦσαν τὸ φλαμοῦρι εἰς ἀντικατάσταση τοῦ τσαϊοῦ. Γι᾽ αὐτὸ φλαμοῦρι καὶ *τσάϊ* στὸ Αὐδῆμι ἐννοοῦσαν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα.

Ἄλλο βοτανικὸ ποὺ ἀφθονοῦσε στ᾽ Αὐδῆμι ἦταν καὶ ἡ φασκομηλιὰ τὴν ὁποία οἱ κάτοικοι τὴν ἤξεραν μὲ τὴ λέξη ***βάγια*** (τὰ) καὶ τοῦτο, συμπεραίνουμε, νὰ προέκυψε ἀπὸ τὸ γεγονὸς ποὺ χρησιμοποιοῦσαν αὐτὴ κατὰ τὴν ἡμέρα τῶν Βαΐων. Ἀντὶ ἄλλων κλάδων, ποὺ εἰς ὅλα τὰ μέρη μοιράζουν οἱ παπάδες τὴν ἡμέρα αὐτὴ στοὺς Χριστιανούς, στ᾽ Αὐδῆμι χρησιμοποιοῦνταν ἡ φασκομηλιά, εἰς χοντρὰ καὶ κοντὰ δεματάκια, τὰ ὁποῖα ἀπὸ βραδὺς ἐφρόντιζαν νὰ φέρουν στὴν ἐκκλησία εὐσεβεῖς Αὐδημιῶτες.

Ἐμπόριο φασκομηλιᾶς δὲν γίνουνταν εἰς τὸ Αὐδῆμι. Μόνο κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου ἔγινε κάποια μικρὴ ἐξαγωγὴ στὴν Κωνσταντινούπολη.

Ἕνα ὅμως εἶδος βοτανικοῦ ποὺ ἀποτελοῦσε ἀντικείμενο μικρεμπορίου στ᾽ Αὐδῆμι ἦταν τὸ ***ροῦδι***. Αὐτὸ φύτρωνε κατὰ θάμνους εἰς στὰ δάση τοῦ Αὐδημιοῦ. Εἶχε φύλλα μικρά, κατὰ τὸ μᾶλλον στρογγυλά, καὶ χοντροὺς ἀκανόνιστους κλώνους. Τὸ χρησιμοποιοῦσαν στὴ βυρσοδεψία καὶ πολλοὶ Αὐδημιῶτες ἀγωγιάτες μάζευαν ἀπ᾽ αὐτὸ καὶ ἀφοῦ τὸ ξήραιναν στὸν ἥλιο, τὸ πήγαιναν στὴ Ρεδαιστὸ ὅπου τὸ πωλοῦσαν.

Παρεμφερὲς μὲ τὸ ροῦδι ἦταν καὶ τὸ ***μηλέϊ***, ἀλλὰ τοῦτο χρησιμοποιοῦνταν τὸ περισσότερο μόνον ἀπὸ τοὺς κατοίκους γιὰ τὸ βάψιμο ρουχικῶν. Εἶχε κλάδους εὐθεῖς καὶ φύλλα μακρουλά, μιὰ μυρωδιὰ ὀξύτατη καὶ ἄσχημη καὶ μόλις τό ἔβαζαν μέσα στὸ νερὸ ἀμέσως αὐτὸ ἄλλαζε χρῶμα. Γίνουνταν γαλάζιο.

Τὸ μηλέϊ χρησίμευε καὶ ὡς τροφὴ τῶν αἰγοπροβάτων καὶ ἄλλων ζώων.

Εἰς τὰ δάση τοῦ Αὐδημιοῦ εὐδοκιμοῦσαν πολὺ τὰ ***κράνα*** καὶ τὰ ***τσάπουρνα***. Τὰ κράνα στιφά, ὑπόξυνα, μακρουλὰ καὶ ὁλοκόκκινα ἦταν

---

1) Ἄλλοι μᾶς εἶπαν ὅτι τὸ σωστότερο εἶναι σ τ ο υ ρ ν ά ρ ι α τὸ ὁποῖα εἶναι δένδρα κι᾽ αὐτὰ ὅπως καὶ τὰ πουρνάρια. Ἄλλοι ἐπιμένουν τ σ ο υ ρ ν ά ρ γ ι α ὑπονοώντας μὲ τὴ λέξη αὐτὴ τὶς ἀναβλύζουσες πηγές.

ἀξιολογώτερα ἀπὸ τὰ τσάπουρνα γιατὶ οἱ χωριανοί, οἱ φτωχότεροι, τὰ ἐμπορεύουνταν. Τὰ μάζευαν καὶ τὰ πήγαιναν ***σαόξω***, ἐνῷ τὰ τσάπουρνα, ποὺ ἦταν μαῦρα καὶ στρογγυλά, εἶχαν ὀλιγώτερο καρπὸ καὶ μεγαλύτερο κουκούτσι καὶ δὲν ἦταν περιζήτητα παρὰ μόνον ἀπὸ τὰ παιδιά.

Τὸ ***σαόξω***, ποὺ τὸ ἀναφέραμε καὶ πέρυσι ἦταν τὸ μικρεμπόριο ποὺ διενεργοῦσαν οἱ Αὐδημιῶτες μὲ τὰ ζῶα των. Τὰ εἴδη τὰ ὁποῖα ἐμπορεύουνταν, τὰ κυριώτερα ἦταν τὰ σταφύλια καὶ τὸ ξύδι. Ὕστερα ἐρχόταν τὰ κεράσια, τὰ κυδώνια, τὰ δαμάσκηνα, τὰ μῆλα καὶ τὰ βερύκοκα. Ἐπίσης καὶ ἀγγεῖα, τὰ ὁποῖα ἔλεγαν ***τσανάκια*** ἢ ***πινάκια***. Τὸ Αὔδημι ὅμως δὲν εἶχε ἐργοστάσια (καμίνια) ἀγγειοπλαστικῆς καὶ τὰ ἐπρομηθεύουνταν ἀπὸ τὴ Χώρα ἡ ὁποία ἀπεῖχε δυὸ ὧρες ἀπὸ τὸ Αὔδημι. Τὰ ἀγγεῖα αὐτὰ γίνουνταν ἀπὸ λάσπη ποὺ κατέβαζε τὸ ρέμμα τῆς Χώρας, ἦταν εὐτελῆ καὶ ἀκαλαίσθητα καὶ τὰ πωλοῦσαν ἐπ' ἀνταλλαγῇ, συνήθως δὲ γέμιζαν δυὸ φορὲς σιτάρι τὸ ἀγγεῖο καὶ τὸ ἔδιναν στὴ χανούμισσα. Γιατὶ τὸ ἀνταλλακτικὸ αὐτὸ ἐμπόριο γίνουνταν μεταξὺ Τούρκων καὶ Χριστιανῶν. Ἐπίσης καὶ τὰ σταφύλια καὶ τὸ ξῦδι καὶ ὅλα τὰ ἄλλα εἴδη δίνουνταν μὲ δυὸ ὀκάδες σιτάρι ἡ κάθε ὀκᾶ καὶ σπανιώτατα ἡ τιμὴ αὐτὴ μεταβάλλουνταν.

Καὶ ἄλλο εἶδος ποὺ ἀποτελοῦσε ἀντικείμενο τοῦ ἐμπορίου αὐτοῦ ἦταν τὰ ***τζίτζιφα***, ἤ, κατὰ τὸ Αὐδημιωκότερον τὰ ***τζιτζίφια*** ἢ ***τσίτσφα***. Ἀλλὰ αὐτὸ τὸ εἶδος, ὡς καὶ οἱ ἐλιὲς δὲν εὐδοκιμοῦσαν εἰς τὸ Αὔδημι καὶ οἱ ἐμπορευόμενοι τὰ προμηθεύουνταν ἀπὸ τὰ λοιπὰ Γανόχωρα, ἰδίως ἀπὸ τὴ Χώρα καὶ τὴν Κερασιά. Ἡ τελευταία ἦταν μεσόγειος, μεταξὺ Χώρας καὶ Μυριοφύτου.

Τὸ σαόξω γίνουνταν μέσα σὲ μιὰ ἑβδομάδα συνήθως. Κατὰ τὴ διάρκεια δὲ αὐτοῦ οἱ Αὐδημιῶτες, γνωστοὶ σ' ὅλη τὴ Θράκη καὶ τὴ Βουλγαρία μὲ τὴν ὀνομασία ***Γιαλιτζῆδες***, φιλοξενοῦνταν ἀπὸ τοὺς Τούρκους μπέηδες τοῦ κάμπου, οἱ ὁποῖοι διέθεταν καὶ ***μουσαφὶρ ὀντά***, δηλ. ἰδιαίτερο διαμέρισμα γι' αὐτούς. Μέχρι δὲ τοῦ 1912 οἱ Αὐδημιῶτες ἦταν κατενθουσιασμένοι ἀπὸ τὴν ὑποδοχὴ αὐτὴ τῶν Τούρκων. Τοὺς προσέφερναν περιφήμους ***τσορβάδες*** καὶ πιλάφια ὡς καὶ γλυκίσματα ***γιασιά***, ***γκιοζλεμέδες*** καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα βέβαια δὲν μποροῦσαν νὰ ἔχουν στὰ σπίτια τους, γιατὶ σαόξω δὲν πήγαιναν οἱ νοικοκυραῖοι, ἀλλὰ οἱ πτωχότεροι. Δὲν εἶναι δὲ γνωστὸν ἂν καὶ ἡ θρυλούμενη αὐτὴ φιλοξενία τῶν Τούρκων ἀνταποκρίνεται στὴν πραγματικότητα. Τὸ βέβαιο εἶναι ὅτι οἱ Αὐδημιῶτες μὲ τὶς διηγήσεις τῶν ἐντυπώσεών των ἀπὸ τὸ σαόξω, παρίσταναν αὐτὸ σὰν κάτι τὸ ἔξοχο καὶ τὸ ὑπέροχο καὶ ἔκαμνον αὐτὸ ἑλκυστικό, προπάντων στὴν παιδικὴ ἡλικία, ὥστε ἐμεῖς παιδιὰ ὄντας, μέσα στὰ παιχνίδια μας εἴχαμε καὶ τὸ σαόξω καὶ προσπαθούσαμε νὰ ἀναπαραστήσουμε αὐτὴ τὴ ζωὴ τῶν χωριανῶν μας. Τόσο ἡ ἐπιθυμία μου γιὰ τὸ

σαόξω μεγάλωνε, ὥστε μιὰ φορά, ἐνῷ πήγαινα στὴ Ρεδαιστό, παρεξέκλινα λίγο βορειότερα γιὰ νὰ δοκιμάσω τὸ σαόξω. Δὲν βρῆκα ὅμως τίποτα ἀπ' ὅσα διηγοῦνταν οἱ χωριανοί μας, οὔτε γιασιά, οὔτε μουσαφὶρ ὀντά. Ἴσως λόγῳ τοῦ πολέμου—γιατὶ ἡ ἀπόπειρα αὐτὴ ἔγινε κατὰ τὸ 1916 ἢ 17—ἴσως γιατὶ ἐγὼ καὶ ὁ συνοδός μου εἴμασταν ἄπειροι τῆς τέχνης τοῦ σαόξω, ἴσως γιὰ λόγους ποὺ δὲν ξέρω, ἀλλὰ ἡ πραγματικότητα εἶνε ποὺ τσακισμένοι ἀπὸ κούραση, πεινασμένοι καὶ τρισάθλιοι γυρίσαμε στ' Αὐδῆμι ὕστερα ἀπὸ μιὰ ἑβδομάδα περιπλάνηση στὸν Θρακικὸ κάμπο. [1])

Ἐπίσης στὰ δάση τοῦ Αὐδημιοῦ ἀφθονοῦσαν τὰ ***ζημλάκια***, τὰ ***βατόμαρα*** καὶ τὰ ***γαλίδια***. Τὰ ζημλάκια ἦταν κόκκινα καὶ στρογγυλά. Τὸ ἐσωτερικό τους ἦταν κίτρινο καὶ λιπαρὸ καὶ εἶχαν δύο, τρία καὶ τέσσερα κουκούτσια. Τὸ ἐσωτερικὸ αὐτῶν τὸ χρησιμοποιοῦσαν τὰ κορίτσια γιὰ νὰ μαλακώνουν τὴ μαστίχα ποὺ συνήθιζαν νὰ μασσοῦν. Ὅταν δὲν εἶχαν ζημλάκι ἔβαζαν λίγο κερὶ καὶ ὅταν δὲν ἔβαζαν τίποτε σὴν ἔλεγαν ***ἀκράτ(η)***. Μὲ τὴ λέξη ***ἀκράτη*** ὕστερα ἐννοοῦσαν καὶ αὐτὴ τὴ μαστίχα.

Μαστίχα κατὰ τὸ πλεῖστον μασοῦσαν μόνον τὰ κορίτσια καὶ ἔκαμναν καὶ φούσκες τὶς ὁποῖες κατόρθωναν νὰ τὶς δένουν, στρέφοντας μὲ τὴ γλῶσσα τους καταλλήλως τὴ μαστίχα καὶ νὰ τὶς διατηροῦν γιὰ λίγο καὶ νὰ τὶς σπάνουν στὸ μέτωπο τῶν μικροτέρων παιδιῶν, πιέζοντας αὐτὲς μὲ τὸ χέρι τους. Δημιουργοῦνταν ἔτσι ἱκανὸς κρότος ἀνάλογα μὲ τὸ μέγεθος τῆς φούσκας, καὶ ἡ ἔκπληξη τῶν μικρῶν παιδιῶν ἀποτελοῦσε ἀντικείμενο διασκεδάσεως. Ἀλλὰ μαστίχα μασοῦσαν καὶ τ' ἀγόρια. Καὶ γιὰ νὰ τὰ ἀποτρέψουν ἀπὸ τὴν ἀσχολία αὐτὴ οἱ μεγαλείτεροί των, ἔλεγαν ὅτι ***«ὅποιος μασάει μαστίχα δὲν βγάζει πιὰ μουστάκια»***. Ἤθελαν ἐμμέσως νὰ ποῦν ὅτι ἡ ἀθώα καὶ ἁπλῆ αὐτὴ ἀργοσχολία ταιριάζει μόνον στὶς γυναῖκες, μὲ τὸν καιρὸ ὅμως κατήντησε νὰ πιστεύεται ὄχι μόνον ἀπὸ τὰ παιδιὰ ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς μεγάλους, ὅτι ἡ μαστίχα συντελεῖ εἰς τὸ νὰ στερῇ τὰ μουστάκια ἀπὸ τοὺς ἄντρες καὶ νὰ τοὺς καθιστᾷ ***σπανούς***.

Τὰ ***βατόμαρα*** ἦταν τὰ γνωστὰ ***βατόμουρα*** μὲ μόνη τὴ διαφορὰ ποὺ τὸ ***μου*** ἔγινε ***μα***.

Τὰ ***γαλίδια*** ἦταν ὁ καρπὸς τῶν ἀγριοτριανταφυλλιῶν. Τὸ Αὐδῆμι εἶχε πολλὲς ἀγριοτριανταφυλλιὲς ποὺ εἶχαν πολλὰ καὶ μεγάλα ἀγκάθια. Τὰ τριαντάφυλλά τους ἄφθονα ἀλλὰ ὀλιγόφυλλα, 3—4

---

1) Τὶς λεπτομέρειες αὐτὲς ὡς καὶ ἕνα ἄλλο ταξείδι μου ἀπὸ τὸ Αὐδῆμι στὴν Κωνσταντινούπολη, διὰ ξηρᾶς, θὰ τὶς ἀναφέρουμε στὸ βιβλίο ποὺ πρόκειται νὰ ἐκδώσω προσεχῶς μὲ τὸν τίτλο : «Θρακικὲς Πεζοπορίες».

φύλλα, ἄσπρα καὶ κοκκινωπά, σύντομα ἔπεφταν στὸ χῶμα καὶ οἱ κλάδοι γυμνώνουνταν. Καὶ κατὰ τὸ φθινόπωρο τὴν ἐποχὴ τοῦ τρύγου, ἔβλεπε κανεὶς νὰ κοκκινίζουν οἱ πλαγιὲς τῶν βουνῶν ἀπὸ τὰ γαλίδια. Ἦταν τὸ κάτω μέρος τὸ ἀμέσως μετὰ τὰ φύλλα, ἤτοι ὁ καρπὸς τῶν ἀγριοτριανταφυλλιῶν, ποὺ ἔμεινε στοὺς κλάδους, γιατὶ οἱ Αὐδημιῶτες δὲν ἔκοβαν τὰ ἀγριοτριαντάφυλλα. Τὰ γαλίδια ὅμως μολονότι τὸ ἐσωτερικό τους ἦταν χνουδωτό, μαζεύουνταν, ἀπὸ τὰ παιδιὰ ἰδίως, καὶ τρώγουνταν ἕνα μέρος τους, ποὺ ἦταν εὔγεστο, ὑπόξυνο καὶ κιτρινωπό.

Οἱ ***ὀβιργιὲς*** καὶ οἱ ***ξ(υ)νίθρες*** ἦταν χόρτα ποὺ ἔβγαιναν κατὰ τὴ Μεγάλη Σαρακοστή. Καὶ οἱ μὲν ὀβιργιὲς ἦταν περιζήτητη σαρακοστινὴ τροφὴ πού τρώγουνταν μόνο μὲ ἅλας ἢ καὶ μὲ ἐλιές. Πολλὲς φτωχὲς γυναικοῦλες ποὺ πήγαιναν στ' ἀμπέλια γιὰ νὰ δουλέψουν καὶ ἄνδρες γιὰ νὰ φέρουν ξῦλα ἢ νὰ κάμουν ὅ,τι δήποτε ἄλλο, τὴν ἐποχὴ αὐτὴ μάζευαν καὶ μερικὰ δεμάτια ὀβιργιὲς καὶ τὰ πωλοῦσαν συνήθως ἕνα ***μεταλλίκι*** (δέκα παράδες) τὸ δεμάτι.

Τὸ δεμάτι αὐτὸ ἦταν τόσο ὅσο μποροῦσε νὰ περικλείση μιὰ ἀνδρικὴ παλάμη (μιὰ ***χειροβολιά***). Μερικοὶ στὸ Αὐδῆμι ἤθελαν νὰ ἐτυμολογήσουν τὴ λέξη ***ὀβριὲς*** ἢ ***ὀβιργιὲς*** ἀπὸ τὴν αὔρα. Ἤθελαν νὰ ποῦν πὼς εἶναι τὸ πρῶτο χόρτο ποὺ βγαίνει μὲ τὸ πρῶτο φύσημα τῆς αὔρας. Ἴσως. Οἱ ὀβριὲς ἦταν χόρτο ποὺ ὑψώνουνταν, χωρὶς φύλλα. Στὴν κορυφή τους εἶχαν φούντα, ὅπως τὰ στάχυα τοῦ σιταριοῦ καὶ ἡ φούντα αὐτὴ ἔγερνε πρὸς τὸ ἔδαφος. Τὸ ὕψος τους ἀνέρχουνταν ἕως 30 ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου. Οἱ Αὐδημιῶτες ὅταν τὶς πρωτοέβλεπαν κάθε χρόνο ἐνθουσιάζουνταν, ὡς σημεῖο τοῦ ἐρχομοῦ τῆς ἄνοιξης, ἔλεγαν : «***Καὶ τὴ χρόν'***» δηλαδὴ καὶ τὸν ἐρχόμενο χρόνο νὰ εἴμαστε γεροὶ καὶ νὰ φᾶμε ὀβριές, καὶ ἔτρωγαν τὴν πρώτη ὀβριὰ βάζοντας τὸ δεξί τους χέρι ἀπὸ τὸ πίσω μέρος τοῦ κεφαλιοῦ τους στὸ ἀριστερὸ αὐτί τους καὶ μὲ τὸ στόμα τους προσπαθοῦσαν νὰ ἁρπάξουν τὴν κορυφὴ τῆς ὀβριᾶς.

Οἱ ξ(υ)νίθρες ἦταν χόρτα, φύλλα κάπως πλατειά, ποὺ τὰ ἔτρωγαν τὰ παιδιὰ ποὺ πήγαιναν καὶ τὰ μάζευαν σὲ κοντινὰ μέρη τῆς ἐξοχῆς τοῦ Αὐδημιοῦ. Τὸ περισσότερο ὅμως συνήθιζαν νὰ τὰ τρώγουν στὴν ἐκκλησία τὰ βράδυα ποὺ πήγαιναν στὰ ***παρακάτια*** (νυμφία) γιὰ νὰ μὴ νυστάζουν.

Παρακάτια ἔλεγαν τὰ νυμφία στὸ Αὐδῆμι καὶ τοὺς Χαιρετισμοὺς τοὺς ἔλεγαν ***Εὐχὲς*** ἢ ***εὐκές***.

Ἐπίσης στ' Αὐδῆμι ἀφθονοῦσαν οἱ ***κότσπιες*** τῶν ὁποίων τὸ ἄνθος λέγουνταν ***κάτσκανα*** καὶ τρώγουνταν καὶ ἀπὸ τὰ παιδιὰ ἀλλὰ τὸ περισότερο ἀπὸ τὶς κατσίκες, γιὰ τὶς ὁποῖες στὸ Αὐδῆμι ἦταν καθιερωμένη ἡ λέξη ***γίδα***, ***γίδες*** καὶ ***τὰ γίδια***. Τὸ τελευταῖο ὅμως ***τὰ γίδια*** ἐσήμαινε καὶ τὸ κοπάδι τοῦ χωριοῦ. Τὸ Αὐδῆμι εἶχε ἕως δυὸ χιλιάδες γιδοπρόβατα, γίδια τὰ περισσότερα, καὶ ἐμίσθωνε τσομπάνηδες ἡ κοινότητα. Ἐπίσης ἡ

κοινότητα ἐφρόντιζε νὰ προμηθευθῇ καὶ ἀρσενικά, ***τραγιά***, ***«γιὰ νὰ π᾿δῆξνα τὰ γίδια»*** καὶ ἕνα ***κότσ(ι)*** (κριὸ) γιὰ τὰ πρόβατα. Ἄλλη τροφὴ γιὰ τὰ γίδια ἦταν καὶ οἱ ***λ(υ)γιὲς*** ποὺ εὐδοκιμοῦσαν τὸ περισσότερο στοὺς ἀρμακάδες. Καὶ τὸ ***μπουμπούκ(ι)*** δηλ. οἱ τρυφεροὶ κλῶνοι τῶν γαύρων μαζὶ μὲ τὰ μικρά τους φύλλα ποὺ μόλις ἄρχιζαν ν᾿ ἀνοίγουν κατὰ Μάρτιο καὶ Ἀπρίλιο ἦσαν ἀξιόλογη ἀνοιξιάτικη τροφὴ τῶν γιδοπροβάτων.

Ὅλα τὰ προαναφερθέντα ἀποτελοῦσαν τὴν θερινὴ καὶ νωπὴ τροφὴ τῶν αἰγοπροβάτων, τὴν βοηθητικὴ ἢ τὴν ἔκτακτη, νὰ ποῦμε, γιατὶ τὰ ***γίδια*** ὅλη μέρα ἔβοσκαν εἰς τὰ βουνὰ τοῦ Αὐδημιοῦ. Ἡ χειμερινὴ τροφὴ τῶν αἰγοπροβάτων, ἡ καθιερωμένη ἀπὸ ὅλους τοὺς κατοίκους, ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, ἦταν τὸ ***κλαρί***. Ἤτοι οἱ κλάδοι τῆς ***ρούπας*** (δρυὸς) οἱ ὁποῖοι ξηραίνουνταν κατὰ δεμάτια στὸν ἥλιο καὶ ἀποθηκεύουνταν σὲ κατάλληλα μέρη τοῦ σπιτιοῦ, εὐάερα, ποὺ λέγουνταν καὶ ***κρεβάτια***. Τὸ κλαρὶ (ρούπα) ἦταν πολυτιμώτερο ὡς ξύλο ἀπὸ τὸ γαῦρο (μπουμπούκι) καὶ γι᾿ αὐτὸ στ᾿ Αὐδῆμι ὑπῆρχε καὶ ἡ παροιμία: ***«Γαῦρα ροῦπες, οὖλα ἕνα;»***, γιὰ κείνους ποὺ δὲν ἤξεραν νὰ διακρίνουν καὶ νὰ ἐκτιμήσουν κατ᾿ ἀξίαν τοὺς ἀνθρώπους.

Τὸ κλαρὶ τὸ κουβαλοῦσαν ἀπὸ τὰ βουνὰ οἱ ἀγωγιάτες, οἱ φτωχότεροι, καὶ τὸ πωλοῦσαν εἰς ὅσους δὲν εἶχαν ζῶα γιὰ νὰ τὸ μεταφέρουν. Καθιερωμένη τιμὴ ἦταν 60 παράδες ***τσουρούκ(ι)σσες*** τὸ ***γουμάρι*** (φορτίο) τὸ γαϊδουρινὸ καὶ τρία γρόσια ***τσουρούκ(ι)κα μ᾿λαρ(ι)νό***. Τὸ ***γαϊδουρνὸ*** εἶχε δώδεκα δεμάτια, ἐνῷ τὸ ***μ᾿λαρινὸ*** εἴκοσι.

Ἐπειδὴ οἱ δρόμοι τοῦ Αὐδημιοῦ ποὺ συγκοινωνοῦσε αὐτὸ μὲ τὰ γειτονικὰ χωριὰ ἦταν ἀνηφορικοί, στενοί, πετρώδεις καὶ δύσβαστοι, οἱ Αὐδημιῶτες ἀντὶ ἄλλων μεταγωγικῶν ζώων προτιμοῦσαν τὰ μουλάρια. Ἐλάχιστοι ἦταν οἱ ἀγωγιάτες ποὺ εἶχαν ἄλογα, καὶ πολλοὶ πάλι, γιὰ λόγους οἰκονομικούς, εἶχαν γαϊδουράκια. Τὰ μουλάργια τὰ ξεχώριζαν σὲ τρεῖς κατηγορίες: ***Κατανάδες, μουζάδες*** ἢ ***μουζαδάκια***, καὶ ***γρίβες***. ***Κατανάδες*** λέγανε τὸ μεγαλόσωμα, ***μουζάδες*** τὰ μικρόσωμα καὶ ***γρίβες*** ἢ ***γριβίτσες*** λέγανε τὰ λευκότριχα. Ὑπῆρχε μάλιστα στ᾿ Αὐδῆμι καὶ τὸ ἑξῆς δίστιχο:

Ἀρανάρα Μπαμπανάρα
τὴ γριβίστα μ᾿ θέλω.

Θὰ θυμοῦνται οἱ ἀναγνῶστες μας ὅτι πέρυσι στὶς τοπωνυμίες τοῦ Αὐδημιοῦ ἀναφέραμε καὶ τῆς ***Μπαμπανάρας τὸ χαντάκ(ι)***. Εἰς ὕψος ἀρκετὸ διασχίζει τῆς Μπαμπανάρας τὸ χαντάκι στενωπὸς δρόμος τὸν ὁποῖο οἱ μὲν Αὐδημιῶτες ὀνόμαζαν ***Ντερβέν(ι)***, οἱ δὲ Τοῦρκοι καὶ οἱ Ἕλληνες κάτοικοι τῶν γειτονικῶν χωριῶν ὀνόμαζαν ***Τσελεπήγιολου*** δηλ. δρόμος τὸν ὁποῖο μπορεῖ νὰ περάσῃ κανεὶς βαδίζοντας ἥσυχα καὶ προσεκτικὰ σὰν

νὰ εἶναι τσελεπῆς. Ἀπ' αὐτὸ τὸ δρόμο γκρεμίστηκε κάποτε ἕνας Αὐδημιώτης ἀγωγιάτης τοῦ ὁποίου ὅμως τὸ ὄνομα ξεχάστηκε. Μόνο ἡ αἰτία τοῦ χαμοῦ του διασώθηκε: Τὸ μουλάρι του, ἡ γριβίτσα του δηλαδή, ποὺ κατέβαινε φορτωμένη αὐτὸ τὸ δρόμο, γλύστρησε καὶ ὁ ἀγωγιάτης πρόφτασε νὰ πιάση τὴν οὐρά της γιὰ νὰ τὴν συγκρατήση. Ἀλλὰ δὲν μπόρεσε καὶ παρασύρθηκε ἀπὸ τὸ βάρος της καὶ ὁ ἴδιος στὸ βάραθρο καὶ σκοτώθηκε. Οἱ Αὐδημιῶτες πίστευαν ὅτι τὸ μέρος ἐκεῖνο ἦταν στοιχειωμένο καὶ ὅσοι ἀγωγιάτες περνοῦσαν νύχτα ἀπὸ τὸ δρόμο αὐτόν, ἄκουαν τὸ παραπάνω δίστιχο νὰ τὸ ἐπαναλαμβάνη ὁ σκοτωμένος ζητῶντας δηλ. ἀκατάπαυστα ἀπὸ τὴν ***Μπαμπανάρα*** νὰ τοῦ ἀποδώση τὴν ἀγαπημένη του γριβίτσα.

Στ' Αὐδῆμι τὸ περισσότερο ὁ κόσμος συναλλάσσουνταν μὲ γρόσια καὶ παράδες ***τσουρούκ(ι)κα***. Τὸ ***τσουρούκικο*** γρόσι εἶχε τρία ***μεταλλίκια***, τὰ ὁποῖα ἔκαμναν σαράντα παράδες ***τσουρούκισσες***. Ἡ λίρα ἡ Τουρκικὴ εἶχε 138 γρόσια ***τσουρύκικα***.[1])

Τὰ παλαιότερα χρόνια στ' Αὐδῆμι δὲν ἤξεραν ἄλλα γρόσια ἀπὸ τὰ τσουρούκικα, λίγα χρόνια ὅμως πρὶν ἀπὸ τὸ τουρκικὸ σύνταγμα (1908) εἰσήχθηκαν καὶ τὰ ***γερὰ*** γρόσια. Τρία μεταλλίκια ἔκαμναν γερὲς μὲν παράδες τριάντα, τσουρούκισσες δὲ σαράντα.

Τὸ γερὸ γρόσι εἶχε τέσσερα μεταλλίκια καὶ λέγουνταν καὶ ***τσιντέζη***. Ἡ λίρα ἡ Τούρκικη εἶχε 108 γρόσια γερά.

Ἀλλὰ καὶ ξένα νομίσματα ἦταν γνωστὰ στ' Αὐδῆμι προπαντὸς τὰ Ναπολεόνια τὰ ὁποῖα τὰ ἔλεγαν τὸ περισσότερο ***πόλια***. Συνήθως τὰ πόλια εἶχαν 120 γρόσια τσουρούκικα τὸ ἕνα. ***Ναπολεόνια*** ἢ ***πόλια*** ὅμως ἔλεγαν καὶ ὅλα τὰ νομίσματα ποὺ ἀντιστοιχοῦσαν μὲ εἴκοσι φράγκα. Π. χ. τὰ βουλγαρικὰ τὰ εἴκοσι λέφια τὰ ἔλεγαν καὶ κεῖνα ***πόλια***. Μόνο τὶς κριμίντσες ἤξεραν νὰ διακρίνουν, οἱ ὁποῖες ἦταν πολὺ γνωστὲς στ' Αὐδῆμι, προπαντὸς τὰ παλαιότερα χρόνια ποὺ συνηθίζουνταν νὰ δίνουν οἱ γαμπροὶ στὶς ἀρραβωνιαστικές τους ὡς σημάδι τῆς ἀρραβώνας των ***ντούμπλες***, ποὺ ἡ κάθε μιὰ ἰσοδυναμοῦσε μὲ τέσσαρες κριμίντσες. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ντούμπλα ἦταν βαρύτιμο δῶρο καὶ προσφέρουνταν μόνο ἀπὸ τοὺς ἀριστοκράτες Αὐδημιῶτες. Οἱ φτωχότεροι ἔδιναν φλουριά, ***εἰκοσάρκα***, ***σαραντάρκα***, ***ρουμπιέδες***, ***χα'ι'ριέδες*** καὶ ἄλλα ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ ἀξιολιγώτερα ἦταν τὰ ***βενέτικα*** καὶ τὰ ***Κωσταντνάτα***.

Κατὰ τὸν Ἀπρίλιο οἱ Αὐδημιῶτες ξεχώριζαν τὰ γίδια ποὺ ἀρμέγουνταν ἀπὸ τὰ ***στέρφα*** (τὰ στεῖρα). Ἕνας τσομπάνης θὰ ἔπαιρνε ὅλα τὰ κατσίκια ἐκείνης τῆς χρονιᾶς, καθὼς καὶ τῆς προηγούμενης ποὺ τὰ ἔλεγαν

---

1) Τὰ τ σ ο υ ρ ο ύ κ ι κ α τὰ ἔλεγαν καὶ σ ά π γ ι α.

βιτούλια καὶ τὰ ἀρνιὰ τῆς χρονιᾶς ἐκείνης καὶ τῆς προηγούμενης ποὺ λέγουνταν ***τοκλιά***, καθὼς καὶ κάθε γίδα ἢ πρόβατο ποὺ γιὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο λόγο δὲν θὰ εἶχε γάλα τὴ χρονιὰ ἐκείνη καὶ τὰ πήγαινε στὸ βουνὸ χωρὶς νὰ τὰ κατεβάζῃ καθόλου στὸ χωριό, μιὰ ποὺ δὲν ἀρμέγουνταν. Μόνο τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου ἀνήμερα ἦταν καθιερωμένο νὰ τὰ κατεβάζουν στὸ χωριὸ γιὰ νὰ τὰ διοῦν οἱ κάτοχοί των καὶ νὰ τὰ κουρέψουν. Καὶ πάλι τὰ ἀνέβαζάνστὸ βουνὸ καὶ τὰ κατέβαζαν πιὰ τὸ φθινόπωρο ὁπότε τὰ ἔσμιγαν μὲ τὰ ἄλλα, δηλ. τὴν ***ἀγέλ'(η)***. ***Ἡ ἀγέλ(η)*** καὶ τὰ ***γίδια*** στ' Αὐδῆμι ἐσήμαιναν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα.

Κατσίκια καὶ ἀρνιὰ οἱ Αὐδημιῶτες κρατοῦσαν μόνο τὰ θηλυκά. Τὰ ἀρσενικὰ τὰ ἔσφαζαν κι' ἂν κανένας ἤθελε νὰ σφάξῃ καὶ κανένα θηλυκὸ ἐφρόντιζε νὰ τὸ ἀλλάξῃ μὲ ἄλλον ποὺ θὰ εἶχε ἀρσενικὸ καὶ θὰ ἤθελε τὸ θηλυκὸ γιὰ νὰ τὸ κρατήσῃ. Κι' ἔλεγαν τότε ***«νὰ κάμουμε τράμπα»***. Ἀλλὰ ἡ ποσότητα αὐτὴ τοῦ κρέατος δὲν ἐπαρκοῦσε γιὰ ὅλο τὸ χρόνο καὶ οἱ χασάπηδες τοῦ χωριοῦ προμηθεύονταν καὶ ἄλλα ζῶα ἀπὸ τὸν κάμπο γιὰ σφάξιμο. Ἕνα εἶδος ζώων ποὺ καταναλίσκουνταν στ' Αὐδῆμι ἦταν τὰ ***τσιπίσια***. Τὰ τσιπίσια ἦταν τραγιὰ μπουρντισμένα (εὐνουχισμένα), τὰ ὁποῖα θρέφουνταν καὶ ἦταν πολὺ νόστιμα καὶ παχειά.

Τὰ κουκούλια ἦταν τὸ κυριώτερο εἰσόδημα τῶν Αὐδημιωτῶν ὕστερα ἀπὸ τὰ σταφύλια.

Τ' ***Ἁη-Γιωργιοῦ*** ἦταν καθιερωμένο ν' ἀνοίγεται ὁ σπόρος.

Τὸ Αὐδῆμι δὲν ἔκαμνε πολλὰ κουκούλια, ἀλλὰ ἡ ποιότητά τους ἦταν ἡ ἐκλεκτότερη. Ὑπῆρχε δὲ καὶ ἐργοστάσιο σποροποιίας στὸ Αὐδῆμι τῶν ἀδελφῶν ***Χριστοδουλίδη***. Ἡ σποροποιία ὅμως εἶναι ξεχωριστὴ ἀπὸ τὴν ἐκτροφὴ τῶν μεταξοσκωλήκων. Ἀμφότερες ὅμως ἐκτροφὴ καὶ σποροποιία, ἐνδιέφεραν ὁλόκληρο τὸ χωριό, γιατὶ ὁλόκληρο τὸ καλοκαῖρι τὸ χωριὸ βρίσκουνταν σὲ διαρκῆ κίνηση καὶ ὀργασμό· ἀπὸ τὰ τέλη Ἀπριλίου ὥς τὰ μέσα Ἰουνίου γιὰ τὴν ἐκτροφὴ καὶ ἀπὸ τὸν Ἰούνιο ὥς τὸν Ὀκτώβριο γιὰ τὴ σποροποιία.

Ἡ ἐκτροφὴ ἄρχιζε μὲ τὸ ἄνοιγμα τοῦ σπόρου, ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἢ καὶ λίγο ἀργότερα, ἂν δὲν εὐνσοῦσαν οἱ καιρικὲς συνθῆκες.

Ἐπικρατοῦσε δὲ συνήθεια ὅταν ἄνοιγε ὁ σπόρος νὰ ἀνάβουν οἱ νοικοκυρὲς τὰ ***λαμπρολάμπαδα*** καὶ νὰ ἐπιτρέπουν νὰ σηκώνῃ τὸ πρῶτο φύλλο, τὸ ὁποῖο πλημμύριζε μὲ τὰ μικροσκοπικὰ σκουληκάκια, ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος τοῦ σπιτιοῦ ποὺ θὰ εἶχε φταρνισθῇ ἀνήμερα τὴν Πρωτοχρονιά. Ἂν καμμιὰ φορὰ συνέβαινε, πολὺ σπανίως, νὰ ἀνοίξῃ ὁ σπόρος πρὸ τοῦ Πάσχα, ὁπότε δὲν θὰ εἶχαν λαμπρολάμπαδα, ἄναβαν αὐτὰ τῆς προηγούμενης χρονιᾶς. Ἐπίσης οἱ νοικοκυρὲς δὲν παρέλειπαν τὴ νύχτα τῆς πρωτοχρονιᾶς νὰ διοῦν τὸν οὐρανὸ κι' ἂν εἶχε πολλὰ ἄστρα ἦταν σημεῖο πὼς τὴ χρονιὰ ἐκείνη θὰ γίνουνταν πολλὰ κουκούλια.

Ἀφοῦ θὰ ἄνοιγε ὁ σπόρος θὰ τὸν ἅπλωναν πάνω σὲ δίσκους ἢ πανέρια καὶ ἄλλα παρόμοια ἀντικείμενα. Ὕστερα ἀπὸ ὀχτὼ μέρες θὰ κοιμοῦνταν τὸν πρῶτο ὕπνο καὶ ὅταν θὰ ξυπνοῦσε, ὕστερα ἀπὸ δυὸ ἢ τρεῖς μέρες, ἀναλόγως τῆς ἀτμοσφαιρικῆς θερμοκρασίας, ἁπλώνουνταν σὲ ***κρεβάτι***.***Κρεβάτια*** ἔλεγαν τὰ εἰδικὰ αὐτὰ σύνεργα πάνω στὰ ὁποῖα ἁπλώνουνταν οἱ μεταξοσκώληκες. Στὰ πρῶτα χρόνια τὰ κρεβάτια τὰ κατασκεύαζαν ἀπὸ ***καπρούλια***—μόνο τὰ πλαίσια—καὶ τὴν ἐπιφάνεια τὴν ἔπλεκαν καφασωτὴ μὲ τὶς φλοῦδες τῶν καπρουλιῶν, δηλ. τὶς ***φιλιουργιές***. Πάνω δὲ στὸ καφασωτὸ αὐτὸ κρεβάτι ἅπλωναν ψάθες ἢ ***μποῦρδες*** καὶ πάνω σ' αὐτὲς ἅπλωναν τοὺς μεταξοσκώληκες. Ἀλλὰ τὰ τελευταῖα χρόνια τελειοποιήθηκαν αὐτὰ τὰ ***σύνεργα***: Τὰ κρεβάτια δὲν ἦταν πιὰ αὐτοσχέδια ἀλλὰ ***ντογραματζίδ'κα***. Τὰ κατασκεύαζαν οἱ ξυλουργοὶ ἢ ἐπιπλοποιοὶ ποὺ τοὺς ἔλεγαν ***μαραγκοὺς ἢ ντογραματζῆδες*** ἀπὸ ***λάτες***, τὰ πλαίσια, ἢ ***κατρόνια***, καὶ τὴν ἐπιφάνεια, ἀντὶ μὲ φιλιουργιές, τὴν ἔπλεαν μὲ σύρμα ἢ καρφώνανε κατὰ μῆκος λάτες λεπτότερες. Ἀντὶ δὲ μποῦρδες καὶ ψάθες, ἁπλώνανε εἰδικὰ χαρτιὰ ποὺ εἶχαν ἔκταση κάπου ἕνα τετραγωνικὸ μέτρο, ἦταν στερεὰ καὶ γυαλιστερὰ καὶ τὰ ὠνόμαζαν ***μεταξόκολλες***.

Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐπαρκοῦσε ὁ χῶρος τῶν σπιτιῶν γιὰ τοὺς μεταξοσκώληκες, χρησιμοποιοῦσαν τὶς ***γα'ι'δοῦρες***, εἰδικὰ στηρίγματα, πάνω στὰ ὁποῖα τοποθετοῦσαν τὰ κρεβάτια.

Δύο ***γα'ι'δοῦρες*** ἀντικρυστές, οἱ ὁποῖες εἶχαν ἐπάνω τρία ἢ τέσσερα κρεβάτια, λέγουνταν ἕνας ***στατός***. Τὰ τελευταῖα χρόνια μερικοὶ κατήργησαν τὶς ***γα'ι'δοῦρες*** καὶ ἐπενόησαν τοὺς ***κρεμαστοὺς στατούς***. Δηλαδὴ ἔβαζαν στὴν ὀροφὴ βίδες καὶ μὲ σύρματα ἢ σχοινιὰ ἔδεναν καὶ κρεμοῦσαν τὰ κρεβάτια τὰ ὁποῖα ἦταν αἰωρούμενα.

Τοὺς μεταξοσκώληκες κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐκτροφῆς τοὺς ἔλεγαν ***μετάξι***. Π. χ. ***«Τί κάμν' τὸ μετάξ' σας, ξύπνησε τριτάκ;»***

Τριτάκ(ι) ἦταν ὁ τρίτος ὕπνος. Τὸν πρῶτο ὕπνο τὸν ἔλεγαν συνήθως ***πρωτοπούλ(ι)***. Τὸν δεύτερο ***δευτεροπούλ(ι)***. Τὸν δὲ τέταρτο τὸν ἔλεγαν ***κοπέλλα***.

Ἀπὸ τότε ποὺ θὰ ξυπνοῦσε ***κοπέλλα*** ἕως ὅτου χρυσώση, ***ξώσ'*** καθὼς ἔλεγαν, γίνει δηλαδὴ κατάλληλο ν' ἀνεβῆ στὸ κλαρὶ καὶ νὰ πλέξη τὸ κουκούλι, διάστημα 8—10 ἡμερῶν, ἦταν ἡ πιὸ δύσκολη περίοδος καὶ ἀπαιτοῦσε κόπους καὶ φροντίδες ὅσες δὲν ἤθελε σ' ὅλο τὸ διάστημα τῆς ἐκτροφῆς. Γι' αὐτὸ στ' Αὐδῆμι τὸ διάστημα αὐτὸ τῶν 8—10 ἡμερῶν ἔλεγαν ὅτι ἔχουν ***πιπεργιά***.

Στὴν ἀρχὴ ἔρριχναν τὰ φύλλα ψιλολιανισμένα. Ὕστερα, ἂν θὰ ξυπνοῦσε ***δευτεροπούλ(ι)***, ἔρριχναν τὰ φύλλα λιανισμένα καὶ πάλι, ἀλλὰ κάπως χονδροκομμένα. Ὕστερα ἀπὸ τὸν τρίτο ὕπνο τὰ ἔρριχναν πιὰ βλαστούς, τὴ μιὰ φορὰ καθέτως καὶ τὴν ἄλλη ὁριζοντίως. Καὶ ἀφοῦ θὰ ξυ-

πνοῦσε **κοπέλλα**, τότε μποροῦσαν νὰ ρίχνουν καὶ βέργες ὁλόκληρες, ἐννοεῖται ὅταν αὐτὲς δὲ θἆταν πολὺ μεγάλες. Ὕστερα ἀπὸ κάθε ὕπνο μετέφερναν τὸ μετάξι εἰς ἄλλα κρεβάτια, καὶ πετοῦσαν τὰ ἀπορρίματα τῶν σκουληκιῶν μαζὶ μὲ τὰ φύλλα τὰ ὁποῖα δὲν μποροῦσαν νὰ φᾶν τὰ σκουλήκια καὶ τὰ ὁποῖα ξηραίνουνταν πάνω στὰ κρεβάτια. Τὰ ἀπομεινάρια αὐτὰ τὰ ἔλεγαν **ἀφσὰ** ἢ **ἀφσὲς** καὶ χρησίμευε καὶ ὡς τροφὴ τῶν ζώων. Ὅταν μεγάλωνε τὸ μετάξι καὶ οἱ νοικοκυρὲς ἔπαυαν πιὰ νὰ λιανίζουν τὰ φύλλα καὶ τὰ ἔρριχναν εἰς βλαστοὺς στὰ κρεβάτια, ἔλεγαν: «**Τώρα ταΐζουμε βλάστ**».

Τὸ **κλάρωμα** γίνουνταν βαθμηδόν. Ὅταν θὰ καταλάβαινε ἡ νοικοκυρὰ ὅτι χρύσωσε τὸ μετάξι, θὰ **σταύρωνε** πρῶτα. Δηλ. θὰ ἔβαζε κλαριὰ ἀραιὰ καὶ θὰ σχημάτιζε σχῆμα σταυροῦ πάνω στο κρεβάτι· ἐὰν βέβαια τὸ **μετάξι** ἦταν ὥριμο, ἀμέσως τὰ σκουλήκια θὰ γέμιζαν τὰ κλαριὰ καὶ θὰ ἄρχιζαν νὰ πλέκουν τὰ κουκούλια, ὁπότε ἡ νοικοκυρὰ θὰ ἔβαζε ἀμέσως καὶ ἄλλα κλαριά. Ἂν ὅμως ἦταν διστακτικὸ καὶ δὲν ἀνέβαιναν πρόθυμα τὰ σκουλήκια, τότε ἀργοποροῦσε τὸ **κλάρωμα**.

Μολονότι στ' Αὐδῆμι **κλαρὶ** λέγανε μόνο τὶς **ροῦπες** ἤτοι τὴ δρῦ τὸ **κλάρωμα τοῦ μεταξιοῦ** δὲν γίνουνταν ἀποκλειστικὰ ἀπὸ κλάδους ρούπας· χρησιμοποιοῦσαν τὸ περισσότερο αὐτοὺς τοὺς κλάδους ὅσοι εἶχαν πολλὰ γιδοπρόβατα γιὰ νὰ τοὺς μεταχειριστοῦν τὸ χειμῶνα καὶ ὡς τροφὴ τῶν ζώων των. Ὑπῆρχε δὲ ἡ πρόληψη ὅτι τὸ σκουλήκι ἀνεβαίνει μὲ περισσότερη προθυμία στὸ **σπάρτο** καὶ ἰδιαίτερα στὸν **πίκρο**. Γι' αὐτὸ στὸ κλάρωμα χρησιμοποιοῦνταν πολὺ τὸ σπάρτο. Ἡ πρόληψη αὐτὴ ὅτι στὸ σπάρτο πηγαίνει καλύτερα τὸ σκουλήκι, ἔχουμε τὴ γνώμη ὅτι δημιουργήθηκε ἀπὸ τὸ γεγονὸς ποὺ εἰς τὸ σπάρτο φαίνουνται ὅλα τὰ κουκούλια, ἐνῷ στὸ κλαρὶ κρύβουνται ἀπὸ τὰ φύλλα καὶ δημιουργεῖται ἡ ἐντύπωση ὅτι δὲν ἔχει πολλά.

Ἐπειδὴ τὰ σκουλήκια καὶ τὰ κουκούλια τὰ ἔτρωγαν τὰ ποντίκια, γιὰ νὰ τὰ προφυλάξουν οἱ νοικοκυρές, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἄλλα τὰ γνωστὰ μέσα γιὰ τὴν καταπολέμηση αὐτῶν τῶν τρωκτικῶν, ἔβαζαν στὶς βάσεις τῶν σταπῶν **σπαράγγια**, ἀγκαθωτὰ χόρτα, τὰ ὁποῖα ἐμπόδιζαν, ὡς ἕνα βαθμὸ τὴ διέλευση τῶν ποντικῶν.

Ἐνῷ τὸ **κλάρωμα** γίνουνταν βαθμηδόν, τὸ **ξεκλάρωμα** ἔπρεπε νὰ γίνη σὲ μιὰ μέρα. Τὸ κανονικὸ ἦταν τὸ ξεκλάρωμα νὰ γίνεται δώδεκα μέρες μετὰ τὸ κλάρωμα. Ἐπειδὴ ὅμως ἐὰν τὸ ξεκλάρωμα γίνουνταν ἐνωρίτερα τὰ κουκούλια θὰ ἦταν βαρύτερα καὶ ἑπομένως θὰ ἐζημίωνε ὁ ἔμπορος, καὶ ἐὰν πάλι γίνουνταν ἀργότερα θὰ ἐζημίωνε ὁ παραγωγός, γιατὶ θὰ ἦταν ἐλαφρύτερα, δὲν μποροῦσε ὁ παραγωγὸς νὰ **ξεκλαρώση** χωρὶς νὰ δώκη ἐντολὴ ὁ ἔμπορος. Ὁ δὲ ἔμπορος ἔδινε ἐντολὴ ἀνάλογα μὲ τὶς ἀνάγκες τοῦ ἐργοστασίου του. Ἂν π. χ. εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ κουκούλια γιὰ νὰ δουλεύη τὸ προσωπικό του, ἔδινε ἐντολὴ νὰ ξεκλαρώσουν καὶ μιὰ μέρα ἐνωρίτερα. Ἂν πάλι εἶχε πολλὰ κουκούλια, καθυ-

στεροῦσε τὸ ξεκλάρωμα ἑνὸς παραγωγοῦ δυὸ καὶ τρεῖς μέρες. Γι' αὐτὸ οἱ ἀντεγκλήσεις καὶ τὰ μαλώματα μέσα στοὺς δρόμους τὶς μέρες τοῦ ξεκλαρώματος δὲν ἔλειπαν. Κι' ὕστερα οἱ χωριανοί, παμπόνηροι, ἔλεγαν πὼς κλάρωσαν καὶ δυὸ μέρες ἀρχύτερα ἀπ' ὅτι πραγματικὰ κλάρωσαν. Κι' ἔτσι ὁ ἔμπορος ἀμυνόμενος ἐπέτυχε ἀργότερα ὥστε οἱ δώδεκα μέρες, ποὺ ἦταν τὸ κανονικὸ νὰ ξεκλαρώνουν, νὰ γίνουν δεκαπέντε, δεκαοχτὼ καὶ εἴκοσι. 'Αλλὰ στὶς συζητήσεις καὶ στὶς ἀντεγκλήσεις αὐτὲς συνήθως ἔδινε διέξοδο ὁ μουφετῆς.

'Η ἕδρα τοῦ ***Μουφετῆ*** ἦταν στὸ Μυριόφυτο. 'Ερχότανε δὲ στ' Αὐδῆμι ὅταν τὰ ***μετάξια*** θὰ κοιμοῦνταν τοὺς μεγάλους ὕπνους, δηλ. τὸν τρίτο καὶ τὸν τέταρτο καὶ κατὰ τὸ κλάρωμα, ὁπότε θὰ μποροῦσε νὰ πῆ καὶ πότε θὰ ξεκλαρώση.

Τὸ καθεαυτὸ ἔργο τοῦ ***Μουφετῆ*** ἦταν νὰ ἐκδώση ἀπόφαση ***«ραπὸρτ»*** ἂν τὰ κουκούλια εἶναι κατάλληλα γιὰ σποροποία. 'Η ἀρρώστεια τῶν σκουληκιῶν ποὺ ἦταν γνωστὴ στ' Αὐδῆμι καὶ γιὰ τὴν ὁποία ὁ Μουφετὴς στεροῦσε τὸ ***ραπὸρτ*** στὸν παραγωγὸ ἦταν ἡ ***φλασερί***.

'Ακόμα ἦταν γνωστὴ καὶ ἡ λέξη ***ρεφουζὲ*** ποὺ ἔγραφε ὁ ***Μουφετὴς*** πάνω στὸ δελτίο παρακολουθήσεως ὅταν τὸ μετάξι ἦταν ἄρρωστο. Καὶ τὸ δελτίο αὐτὸ οἱ Αὐδημιῶτες τὸ ἔλεγαν ***ραπόρτο*** ἢ ***λαπόρτο***.

'Επειδὴ τὸ ***ξεκλάρωμα***, καθὼς γράψαμε, ἔπρεπε νὰ γίνη σὲ μιὰ μέρα, ὅσα δήποτε κι' ἂν ἦταν τὰ κουκούλια, γι' αὐτὸ πήγαιναν καὶ βοηθοῦσαν οἱ γειτόνισσες καὶ οἱ συγγενεῖς σ' ἕνα σπίτι ποὺ θὰ ξεκλάρωνε. Μόλις δὲ μιὰ γειτόνισσα θὰ πήγαινε σ' ἕνα σπίτι γιὰ νὰ ***ξεκλαρώση***, θὰ ἔλεγε ἀπαραιτήτως τὴν εὐχή: ***Χίλια μόδια καὶ τὰ σπουρούκια χόρνια.*** Περίεργη αὐτὴ ἡ εὐχή, γιατὶ στ' Αὐδῆμι ***τὸ μόδι*** ὄχι μόνο δὲν ἦταν ἐν χρήσει ὡς μέτρο, ἀλλὰ οὔτε κἂν γνωστὸ ἦταν ὡς μέτρο. 'Η λέξη ***μόδι*** ἦταν γνωστὴ ἀλλὰ οἱ περισσότεροι δὲν ξέραμε τὶ σημαίνει. Τὰ δὲ κουκούλια, δὲν ξέρουμε ἂν ποτὲ στ' Αὐδῆμι ἢ σ' ἄλλο μέρος πουλήθηκαν μὲ τὸ μόδι.

Οἱ γυναῖκες ποὺ μαζεύουνταν γιὰ νὰ ξεκλαρώσουν ἦταν ἁπλῶς φιλοξενούμενες τῆς νοικοκυρᾶς, ἔτρωγαν τὸ μεσημέρι στὸ σπίτι ἐκεῖνο καὶ προσφέρουνταν καὶ γλυκίσματα σ' αὐτές, ὡς π. χ. ***χαλβάδες***, ***μπελτέδες*** κ. ἄ. χωρὶς νὰ παίρνουν καμμιὰ χρηματικὴ ἀμοιβή.

'Η ἐργασία τοῦ ***ξεκλαρώματος*** ἦταν νὰ βγάλουν τὰ κουκούλια ἀπὸ τὰ κλαριὰ καὶ νὰ μαζέψουν, νὰ περιτυλίξουν μάλιστα τὶς ***κάννες***, δηλαδὴ τὸ μετάξι ποὺ ἦταν ὁλόγυρα στὸ κουκούλι, τὸ ὁποῖο ἐπεξεργάζουνταν ὕστερα ἡ νοικοκυρὰ καὶ τὸ χρησιμοποιοῦσε γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ σπιτιοῦ της, τὸ περισσότερο δὲ νὰ κάμη κάλτσες τὶς ὁποῖες ὀνόμαζαν ***κουκλένιες***.

Τὴν παληότερη ἐποχή, ποὺ δὲν ἦταν ὠργανωμένο τὸ ἐμπόριο τῶν κουκουλιῶν, τὰ λίγα κουκούλια ποὺ ἔκαμναν στ' Αὐδῆμι τὰ χρησιμοποιοῦσαν ὅλα γιὰ τὴν οἰκιακή τους χρήση. Ἔπλεαν φανέλλες, κάλτσες καὶ

ἄλλα εἰς τὰ ὁποῖα ἀνακάτωναν καὶ μαλλί. Περνοῦσαν δὲ τὰ κουκούλια ἀπὸ τὸ ***μάγκανο***, ἐργαλεῖο τὸ ὁποῖο ἐμεῖς δὲν γνωρίσαμε, καὶ βγάξανε τὴν ἐκλεκτὴ ποιότητα τοῦ μεταξιοῦ, μὲ τὴν ὁποία ὕφαιναν τὰ περίφημα ***σκέπια***. Τὰ ***σκέπια*** ἦταν τεμάχια ὑφάσματος, μὲ τὰ ὁποῖα ἔκαμναν ***τσατάλες*** (εἴδους ἐσωβράκου), ***μαχραμάδες***, (προσόψια), ***βρακοζῶνες*** καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ὅμως τὸ περισσότερο τὰ εἶχαν γιὰ ἐπίδειξη στὶς γιορτὲς καὶ στοὺς γάμους, τὰ ἔδινε ἡ μάννα στὴν κόρη γιὰ προῖκα κλπ. χωρὶς νὰ τολμοῦν νὰ τὰ χρησιμοποιήσουν ποτὲ γιατὶ εἶχαν τὴν ἀντίληψη ὅτι τὰ μεταξωτὰ δὲν πλένουνται.

Χάρις στὴν ἐκτροφὴ τῶν μεταξοσκωλήκων περιεσώθη στ' Αὐδῆμι καὶ ἡ λέξη ***σέμπρα*** ἡ ὁποία συναντοῦσε μόνον ὡς ἐπίρρημα καὶ μόνο στὴν περίπτωση τῆς ἐκτροφῆς μεταξοσκωλήκων. Π. χ. «***Φέτο ἔβανα σέμπρα***» ἢ «***Εἶμαι σέμπρα μὲ τὸ Γιώρη***». Ἐσήμαινε ὅτι ἔβαλε συντροφικὰ μετάξι. Καὶ ὁ μὲν ἕνας σύντροφος ἔβαζε τὰ φύλλα, ὁ δὲ ἄλλος τὸ σπίτι καὶ τὸν κόπο.

ΕΥΣΤΡ. ΖΗΣΗΣ

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ ΛΟΥΛΕΒΟΥΡΓΑΣ

Α

'Α=θὰ—'Α τοῦ πῶ ἅ !=θὰ βγάλω στὴ μέση τὸ μυστικό.
'Α=θαυμαστ. ἐπιφ.
ἀμβράμλου (ἀβραμηλιὰ)=κορόμηλο.
ἀγέλ'=ἀγέλη. Αἱ ἀγελάδες τῶν κατοίκων τὸ πρωὶ ἀφίνοντο ἐλεύθεραι καὶ μόναι ἐκ συνηθείας ἐμαζεύοντο εἰς τὴν ἄκρη τῆς κωμοπόλεως, ὁπόθεν ὁ ἀγελάρης βοσκὸς τὰς ὡδηγοῦσε εἰς τὴν βοσκήν. Τὸ βράδυ ἐπέστρεφον καὶ ἀπὸ τὸ ἴδιον μέρος ἑκάστη ἀγελάδα ἐπήγαινε μόνη εἰς τὸν στάβλο τοῦ σπιτιοῦ—Ποῦ εἶνε ἡ ἀγιλάδα σ'; Εἶνε σ' τ'ν ἀγέλ' (σταγέλ').
ἀγιλάδια=αἱ ἀγελάδες τῆς ἀγέλης, ἡ ἀγέλη.
ἀγιλάρ'ς=ὁ βοσκὸς ἀγελάδων.
ἀγέρας=ἀέρας.
ἀγούμαστους=σταφύλι μὲ μακρουλὴ καὶ χονδρόφλουδη ρόγα. Μὲ τὸ χαρδάλι διετηρεῖτο μέχρι τῆς Μ. Σαρακοστῆς, ὁπότε ἐχρησιμοποιοῦντο ὡς νηστήσιμα εἰς ἐποχὴν ποὺ δὲν ὑπῆρχον ἐκεῖ φρέσκα ὀπωρικά.
ἀγουραστὸς=ἕτοιμος ὄχι κατὰ παραγγελίαν.—Ποιὸς σ' ἔρραψι αὐτὸ τοὺ παντιλόν'; Ὄχ'. Εἶνε ἀγουραστό.
ἀγουρόπλου=ἀγοράκι—Νὰ τοὺ χαρῶ τ' ἀγουρόπλου μ'.
ἀγριάδα=ἀγριόχορτο ποὺ φυτρώνει παντοῦ καὶ εὐδοκιμεῖ κατὰ μῆκος τῶν ποταμιῶν τῆς πεδιάδος.
ἀγρίδα=ἡ ἀγουρίδα, ἄωρο σταφύλι.
ἀγκανὸ;=ἀγκάθι—Αὐτὸ τοὺ χουραφ' εἶνε γιμάτου ἀγκανοί.
'Αδριανοῦ=ἡ 'Αδριανούπολις—'Η 'Αδριανοῦ χίτς δὲ μ' ἀρέζ'. Μόν' τοὺ σκουλειό τς ἀξίζ'.
ἄθια=ἄνθη τῶν καρποφόρων φυτῶν.
'Αϊδημητριάτκους=ἁγιοδημητριάτικος—Μᾶς ἦρτι ἀϊδημητριάτκους μουσαφίρ; (μωρὸ ποὺ γεννήθηκε τὴν ἡμέρα τοῦ ἁγίου Δημητρίου, 26 'Οκτωβρίου).
ἀκούγου=ἀκούω. Κλ. 'Ακούγου, ἄκοῦς, ἀκούει ἀκοῦμ', ἀκοῦτι, ἀκοῦνα—

'Αμ' δὲν ἀκοῦτι ποὺ ὄξου χαλνᾶ οὔ κόσμους ! Τὰ πιδιὰ ποὺ δὲν ἀκοῦνα λόγια τρώγνα ξύλου.

ἄκρα=τὰ τελευταῖα σπίτια τῆς κωμοπόλεως καὶ τὰ ἔξω ἀπ' αὐτὰ μέρη—"Αϊdι νὰ πᾶμ' στν' ἄκρα νὰ παίξουμ'.

ἀλέτρι=ἄροτρον

'Αλὸ=πγιὸ—'Αλὸ μεγάλους=ὁ μεγαλύτερος, 'Αλὸ καλὸς=ὁ κάλλιστος—'Αλὸ καλὸ εἶνε νὰ κάθισι στ' αὐγὰ σ' καὶ νὰ μὴ μπλουγιέσι.

ἀλόγατα=ἄλογα—Τὴ τσουρμπατζῆ ἡ πρίτσκα εἶνε μὶ δυὸ ἀλόγατα.

ἀλ' πανάβατους=λιπανάβατος. Πολὺ τν' ἀγαπῶ τν' ἀλ'πανάβατη πίτα, ἀμὰ εἶνι βαρειά.

ἄμνια=θεία—Ποῦ ἦσνα; Στν ἄμνεια Βασίτσα.

ἀνέμ'=ἡ ἀνέμη.

ἀνένοια νένοια=ἀξένοιστα, σιγὰ σιγά.

ἀνθὸς=λουλοῦδι τῶν καρποφόρων—Τὰ δέdρα τόρα ἴσα ἴσα εἶνι πάν' στοὺν ἀνθό τς.

ἀνοιχτάρ'=κλειδί.

ἀξπόλ'τους=ξυπόλυτος

ἀξπουλ'τιὰ=ξυπολυτιὰ—Τί ἀξπουλ'τιὰ εἶνι αὐτὴ μπρέ; Δὲ dρέπισι χίτς;

ἀπουλνῶ=ἀπολύω—Πᾶνι ν' ἀπουλύκης τὰ πράματα (νὰ ξεζέψῃς τὰ ζῶα) νὰ πιοῦνα νιρό. Τ' ἀπόλ'κα κι δὲ πίννα. Δὲ διψοῦν φανιρό.

ἄραμ=ὅπως θέλει—Γὼ θὰ τοὺ σπείρου τοὺ χουραφ' κι' ἄραμ γέν' κι' δὲ γέν'.

ἀρκουδίζου=περιπατῶ σὰν ἀρκοῦδα μὲ τὰ τέσσαρα, χέρια καὶ πόδια—Πόσου εἶνι τοὺ πιδί ; Τόρα μπῆκι στὰ δυό. 'Αρχίνιψι ν' ἀρκουδίζ.

ἄρμη=ἅλμη—"Εβαλα λαχανουτουρσὶ ἀμὰ τοὺ ἅλας ἔπισι κουμάτ' πουλὺ στν' ἄρμη.

ἀρμόζμους=ζωμὸς τῆς ἅλμης—Μεῖς τὴ καθαρουδιφτέρα τρῶμ' οὖλου ἀρμόζμου κι ψουμί.

ἀρτύνουμι=δὲν νηστεύω τὴν ἡμέρα ποὺ πρέπει.

ἀρχινέβου=ἀρχίζω. Κλ. 'Αρχινέβου, ἀρχινέβς, ἀρχινέβ', ἀρχινέβουμ' ἀρχινέβτι ἀρχινέβνα.

ἀρχινῶ=ἀρχίζω.

ἀσκαμνιὰ=συκομορέα.

ἄσουτους=ἀτελείωτος—Αὐτὸ τοὺ χρέους ἔγ'νι ἄσουτου κιαπλιέρουτου.

ἄτσαλους=ἀτάσθαλος, ἀκατάστατος, ἄσχημος—Μὴ μοὶ πειράζεις γιατὶ γὼ ἄτσαλα χτυπῶ.

αὐλὴ=τὸ ἀκαλλιέργητο μέρος τῆς πέριξ τοῦ σπιτιοῦ αὐλῆς—Τὰ παιδιὰ δὲ φαίνουdι, φαίντι παίζνα στὴν αὐλὴ στὴ μπίσου.

ἀφιντάκ'ς=ἀφεντάκις, ὁ ἱερεύς.

ἄφτρια=ἡ γωνιά, ἡ καπνοδόχη—Αὐτὴ ἡ ἄφτρια οὔλου ἀνάβ' γιατὶ δὲ dὴν παστρέβνα.
ἄχρειγια=ἀχρεῖα—Δάσκαλι! αὐτὸς λέγ' ἄχρειγια λόγια.
ἀχρημάτιστος=ἀνεπιτήδειος—'Αμ εἶσι dὶπ ἀχρημάτιστους, τὶ νὰ σοὶ κάνου;

Β

Βαβίζου=γαυγίζω.
βαγιά=ἰτέα τῆς ὁποίας τὰ κλαδιὰ ἐκόπτοντο τὴν παραμονὴν τῶν Βαΐων καὶ μετεφέροντο στὴν ἐκκλησία ὅπου ἐδιαβάζοντο καὶ ἐμοιράζοντο ὡς κλαδιὰ τῶν βαΐων εἰς τοὺς ἐκκλησιαζομένους.
Βαγιὸ=ἡ Κυριακὴ τῶν Βαΐων—Θὰ πάγου ἴσα μ' τὴ Πόλι κὶ τοὺ Βαγιὸ θὰ εἶμι δῶ.
βαράκ'=φύλλα κασσιτέρου μὲ τὰ ὁποῖα ἀσήμωνον τὰ κέρατα τῶν κριῶν τοῦ μπαϊραμιοῦ.
βαράδ'=βαράδι, ἐκ τοῦ βαρῶ, κτυπῶ. Τὸ νερὸ τοῦ αὐλακιοῦ μαζεύεται μέσα σὲ ξύλινη τετράγωνη πλαγιασμένη ὀλίγο ἀποθήκη, τρύπια ἀπὸ κάτω ὁπόθεν βγαίνει μὲ ὁρμὴ τὸ νερὸ ἕνεκα τῆς πιέσεως καὶ κτυπᾶ τὴν ἕλικα τοῦ ὑδρομύλου—Ὅποιους πέσ' στοὺ βαράδ' γλυτουμὸ δὲν ἔχ'.
βγαλτὰ=οἰδήματα τῆς ἐπιδερμίδος τοῦ λαιμοῦ.
βγιὸς=περιουσία εἰς εἶδος καὶ δὴ εἰς γεννήματα καὶ ζῶα.
βιργὶ=ξύλινος κρῖκος τοῦ βαρελιοῦ.
βίτσα=βέργα. Εἰς τὸ σχολεῖον: Νὰ κάτσ'τι καλά, γιατὶ θὰ φέρου τὴ βίτσα τὴν ἀκρανιά.
βούζουνας=μεγάλο σπυρὶ μὲ πῦον—Σὰ δὲν ἀνοίξ' οὐ βούζουνας δὲ πιρνᾶ.
Βύζα καὶ Βυζοῦ=ἡ Βιζύη, κωμόπολις τῆς Θράκης, ἕδρα Μητροπόλεως—Περάσι τσὴ Βύζας οὐ Δισπότς.
βουλὰ=φορά, μὲ ἔννοιαν ποσοτικὴν—Τοὺ λόγου μνιὰ βουλὰ τοὺν λέν' τ' ἀκοὺς γιὰ δὲ ντ' ἀκούς;
βουλήθ'κα=βουλήθηκα, ἀπεφάσισα, ἔβαλα ὅλη τὴ δύναμι τῆς βουλήσεώς μου—Αὐτὸ τοὺ πιδὶ νύχτα μέρα διαβάζ'. Βουλήθκε κὶ καλὰ νὰ γίν' δάσκαλους κὶ γραμματικός.

Γ

Γαδρέβουμι=ἀτακτῶ, δυστροπῶ, προσβλητικῶς φέρομαι—Μὴ γαδρεύισι

σοὶ παρακαλῶ. Οὐ λιγάμινους πουλὺ γαδρεύβιτι. Σὶ καλὸ τ' νὰ τοὺν βγῆ.

γατιάζου=σκυλιάζω, λυσιάζω—Γάνιασα νὰ σοὶ φυλάγου τόσ' ὥρα.

γαργαλέβ'=κινεῖται σιγὰ σιγὰ—Μὴ γαργαλὲβς ποὺ τοὺ τόπου σ'. Τ' εἶν' αὐτὸ ποὺ γαργαλέβ;

γαργαλέβουμε=γαργαλίζουμε—Κείνους ποὺ γαργαλέβιτι εἶνε ζ'λιάρς.

γένν'μα=γέννημα, σπαρτὰ—Φέτου εἶχα πουλὺ γένν'μα.

γίζπα=ὑπόγειον.

γειτουνέβου=ἐπισκέπτουμαι—Ἡ θείτσα Ξαθὴ σὰ γκὲ σήμερα μοὶ γειτουνέβ' κὶ μοὶ φκιάν' τὴ μλίνα.

γηρουσύν'=ὑγεία—Σὰ δὲν ἔχ'ς γηρουσύν' τὰ (τί θὰ) τὰ κάν'ς τὰ ἄλλα;

γιατατί=διατί.

γιατί=διότι.

γιὰ ταύτου=διὰ τοῦτο.

γιδυλὰρ=χαλινάρι μὲ σχοινί.

γλέπου=βλέπω.

γλυτήρ'=ξύλο μήκους μιᾶς πήχεως, τὸ ὁποῖον ἔχει ἀπὸ τὸ ἓν μέρος μικρὰν κεραίαν ἀπὸ τὸ ἄλλο δὲ δύο προεξοχὰς ποὺ ἀποτελοῦν γωνίαν καὶ χρησιμεύει διὰ νὰ τυλίζεται τὸ νῆμα—Ξυτύλιξα τοὺ κβὰρ στοὺ γλυτήρ.

γλυφτουπινάκας=ὁ γλύφων τὰ πινάκια.

γόμους=τὸ παραγέμισμα τοῦ ψητοῦ ζώου, ἀπὸ κάστανα, σταφίδες, ρίζι.

γόνα=γόνατο—Ἔσπασα τοὺ γόνα μ' ποὺ τὴ σκάλα.

γουμίδια=τὰ μαλλιὰ μὲ τὰ ὁποῖα γεμίζονται τὰ στρώματα καὶ τὰ μαξιλάρια—Πῆγα νὰ πλύνου τὰ γουμίδια στοὺ ρέμα κὶ μοὶ τάκλιψαν τὰ μ'σά.

γουνιάδ'=ἡ γωνιὰ τοῦ ψωμιοῦ—Δόσι μ' λίγ' ψίχα γιατὶ τὰ δόdια μ' δὲν 'νι γιὰ γουνιάδ'.

γούρνα=σκαμένο μέρος—Ἄνοιξι μνιὰ γούρνα νὰ τρέχνα τὰ νιρά.

γραμματκὸς=γραμματικός, γραμματεύς.

Δ

Δὰ=μόριον δηλωτικὸν παραπόνου ἢ εἰρωνείας.—Διέ τουν δὰ τί μοὶ κάν' Εἶδις δα ἰμουρφιὰ ποὺ τ' ν' ἔχ'!

δὲ=δὲν πρὸ συμφώνου—Δὲ θέλου τίπουτα ἰξὸν νὰ πιθάνου. Αὐτουνοῦ τὰ μάτια δὲ γλέπνα. Ἐρώτ. Τοὺν εἶδις τοὺ Γκιουρτζὰ ποὺ ἦρτι ποὺ τοὺ τυρί; Ἀπ. Δέ.

διαβαίνου=ἀναχωρῶ—Διάβκι οὐ ἄθρουπους θύμουσι κὶ δέ θα νέρτ' ξανὰ μανά.

διουλί=βιολί.

δισκέλ'=τραπέζι μὲ δύο σκέλη, σκεῦος ἐκκλησιαστικόν.

δισπουτκὸ=ὁ ἀρχιερατικὸς θρόνος τῆς ἐκκλησίας.

δ'μάρκα=δίδυμα

δόλιους=δείλαιος—Οὔ δόλειους ἀφόdις παdρέφκι δὲν εἶδι ἄσπρη μέρα.

δουdουκλιὰ=ὀδοντοκοιλιά.

δουκάνσ'=ἐργαλεῖον γνωστὸν τοῦ ἀλωνιοῦ.

'δουνὰ=ἐδωνὰ—Φέρι δουνὰ τσ' παράdις νὰ διοῦμ'.

δουκιάζω=τσαλακώνομαι—Αὐτὸ τοὺ πανὶ λίγουρα δουκιάζ' κι' δὲ ξιδουκιάζιτι κουλάη.

δούξάκα=τὸ ξύλο μὲ τὸ ὁποῖον κτυποῦν τὰ ροῦχα διὰ νὰ καθαρισθοῦν μέσα στὸ ποτάμι.

δρουλικώνου=τὴν πατώνω, τρώγω καλὰ—Ἄμα τὴν δρουλίκουσι ἅ!

δρασκιλιὰ=βῆμα μὲ ἀνοικτὰ τὰ σκέλη—Μὸν' τρεῖς δρασκιλιὲς κὶ σ' ἔφτασα.

δρασλιλιὰ=ὀλίγο τι—Πουλὺ δὲ γυρέβου, μιὰ δρασκιλιὰ κρασάκ' νὰ μοὶ δόσῃς κὶ μοὶ φτάν' κὺρ Θουμᾶ.

Ε

Τὸ φωνῆεν Ε πουθενὰ δὲ προφέρεται ὅταν εἶναι ἄτονον. Προφέρεται πάντοτε ὡς Η. Διατηρεῖται ὅπου τονίζεται. Π. χ. Ἡλέν' ἀντὶ Ἑλένη Εἶδι ἀντὶ εἶδε.

Ἔδητόρα=ἤδη τόρα, πρὸ ὀλίγου—Τοὺ Γιάγκοὺ νε γυρέβς; Ἔδι τόρα διάβκι.

Ἔκατζα=ἐκάθισα, ἐπῆρα—Πέθανι κείνους, κιαφτὸς ἔκατσι πάν' στὰ σπίτια τ' κὶ στὰ οὖλα τὰ καλὰ τ'.

ἔμασα=ἐμάζευσα—Πῆγαμ' στ' ἀμπέλ' κι' ἔμασαμ' τὰ καρύδια.

ἔσιαξα=ἴσιωσα διωρθώθηκα κατὰ τὴν ὑγεία ἢ κατὰ τὴν ἐργασία—Ὕσταρα πού τ' ν' ἀλλαγὴ ἔσιαξα καλά. Ἡ δουληὰ τ' μὸν ποὺ δὲ σιάζ'. Τὴ βίτσα τὴν λύγ'σα κὶ πάλ' τὴν ἔσιαξα.

Ζ

ζ'=εἰς, σ'—θὰ πάγου ζ' Πόλ'

ζακουμιὰ=ροδοδάφνη.

ζάφτου=κτυπῶ μπάτσο ποὺ κάνει ζὰφ—Τοὺν ἔζαψι δυὸ ποὺ ἄστραψαν τὰ μάτια τ'.

ζέρ=μόριον ἐκφραστικὸν ἀρνήσεως ἢ δισταγμοῦ—Θὰ τοῦ πῆς ἢ ὄχ'; Ναὶ

ζερ θὰ τοῦ πῶ. . . Πόψα θὰ πιῇς εἶπις . . . Ναί ζερ πουλὺ ποὺ σοὶ πιστέβου.

ζιρβγιὸς=ἀριστερός, ποὺ ἐργάζεται μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι.

ζιρβουκταλ'ς=μυκτηριστικῶς ὁ ἀριστερὸς—Αὐτὸ τοὺ ζιρβουκτάλ' τοὺ γαμπρὸ ποὺ τοὺν ψούν'σις;

ζνὰρ=ζωνάρι.

ζουρέχου=ζόρι ἔχω, πταίω—Τί ζουρέχ' κὶ τὸν δέρνεις τοὺ πιδί;

ζουφώνουμι=κρύπτομαι νὰ μὴ φανῶ.

ζουφώνου=πλακώνω κρύπτω – Τοὺν ζούφουσα μέσ' τοὺ κιλλάρ.

ζούτλας=ζητιάνος.

ζποῦνα=φανέλλα ὑφαντὴ στὸ ἀργαλειό, σπιτικὸ μάλλινο ὑποκάμισο, ποὺ ἐφορεῖτο πάνω ἀπὸ τὸ λινὸ τὸ καλοκαῖρι καὶ κατάσαρκα τὸν χειμῶνα.

Η

Ἤπγια=ἤπιον – Ἤπγι ἤπγι κι' ἔσκασι

Ἤρτα=ἦλθον

Ἠκκλησιά=ἐκκλησιά, δαπάνη ἐκκλησίας.—Δὲν εἶχι μήτι τὰ ἔξουδα τσ' θανῆς dου κὶ τοὺν σήκουσι ἡ ἠκκλησιά. Κάθι Κυριακὴ τὰ πιδιὰ τὴ σκουλιοῦ τὰ παγαίννα μαζουμένα σ' ν' ἀράδα στὴν Ἠκκλησιά.

Θ

Θᾶμα=θαῦμα—Τοὺ θᾶμα κὶ τοὺ πρᾶμα!

θαρρῶ=νομίζω—θαρροῦσα ποὺ μ' ἀγαπᾶς ἀμά. . . .

θείτσα=θεία—Ἡ θείτσα μᾶς ἄφκι χρόνια.

θέρμη=πυρετός.

θέρους=θερισμός.

θιρμασιὰ=πυρετὸς ἐπαναλαμβανόμενος.

θιρμαίνουμι=πυρέσσω—Αὐτὸ τοὺ παλ'κάρ' οὔλου θιρμαίνιτι, πουλὺ δὲ μοὶ καλουφαίνιτι—Στοὺ σπίτ' οὖλ' θιρμαίνουμιστι, δὲ ξέρου τὶ ἔπαθαμ'.

θλίβου=θλίβω, στραβώνω—Ἔπισα κὶ ἔθλιψα τοὺ πουδάρ' μου κὶ πρέπ' νὰ πάγ' ἴσα μ' τοὺ τριάρ' νὰ τοὺ διῆ.

θουριὰ=χρῶμα—Γιατὶ μαρὴ κόπ'κι ἡ θουριὰ σ'; τ' ἔκανις παλ'; Αὐτὴ ἡ φανέλα κόπ'κι ἡ θουριά τς, δὲν ἦdαν καλὸ πρᾶμα.

Ι

Ἴλερ=ἱλαρὰ—Τὰ πιδιὰ μ' κόμα δὲν ἔβγαλαν ἴλερ.

ἰξὸν=ἐκτὸς —'Ἰξὸν ποὺ τὰ σένα κανείνανα δὲν ἀγαπάου.
ἰσιώνου=ἰσιάζω.
ἴσκιους=σκιὰ—Αὐτὸς εἶνι πουλὺ φουβιτσιάρς φουβᾶτι κὶ τοὺν ἴσκιου τ'.
ἴσου=ἴσον, ἰσοκράτημα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ψαλμωδίας, συνήθης τρόπος
ζωῆς ἢ συμπεριφορᾶς—Οὑ κανουνάρχους
βαστάει τοὺ ἴσου στοὺ ψάλτ'.
Αὐτόνα ὅ,τ' θέλ'ς πέτουνα, κείνους
τοὺ ἴσου τ' δὲ ἀοὺ χαλνάει.
ἰχτὲ=χθὲς—Ποῦνι γιὰ ποὺ θὰ λὰ ν'ἔρτς ἰχτὲ στοῦ σπίτ' μας ; Κόμα θὰ
ν' ἔρτς!
ἰχτισνὸς=χθεσινὸς—Αὐτὸ τοὺ σαζάν' εἶνι τοὺ ἰχτισνό. Βρώμσι πγιά.

Κ

Καθαριών'=καθαρίζεται—Τοὺ νιρὸ ἅμα σταθῆ στοὺ κιοὺπ καθαριών'.
καθιρνῶ=καθαρίζω—Καθιρνῶ ρύζ' γιὰ πιλάφ'. Νὰ καθαρίσῃς τὰ κ'κιά,
σὰ δὲ ἀα καθαίρ'σις.
κακάδ'=κάκαδο.
κανείνας=κανείς.
καλίτσα=κουλούρα.
καλότχους=καλότυχος, Θεὸς—Τὶ νὰ κάνουμ' ἔτσ' ἤθιλι οὑ Καλότχους.
καπουυνὸς=ὁ κάποιος.
κασατοῦρα=μαχαίρα τοῦ ἱππικοῦ.
κασμιρεύουμι=εἰρωνεύομαι—Τὶ κάθισι κὶ κασμιρεύισι τοῦ κόσμου ; Δὲ
γλέπ'ς τὰ μοῦτρα σ' στοὺ γκαθρέφτ'...
κάτανους=οὐγγρικὸ μεγαλοκαμωμένο ἄλογο.
καταπόδ'=ὀπίσω, κατόπιν—Μὴν ἔρχισι καταπόδ' μου σ' εἶπα. Δὲν
ἀκοῦς ;
καταρέτα=τὸ μέρος διὰ τοῦ ὁποίου τρέχει τὸ νερὸ τῆς στέγης ὅταν βρέ-
χῃ—'Αποὺ τοῦ κρύου πάγουσαν τὰ καταρέτα κὶ κρέμασαν κρού-
σταλλα.
κατιτ.ρνιὰ=ἀκακία.
κατσίβιλους=ἀθίγγανος, ἐπαίτης, φιλάργυρος—Μὴ γίνισι δὰ κατσί-
βιλους.
κατσπουδγιάζουμι=ἀδιαθετῶ.
κβὰρ=κουβάρι.
κιβοὺρ=κιβώτιον, φέρετρον.
κλαῖτα=κλάμματα—Τοὺν ἔπιασαν τὰ κλαῖτα.
κλειδουστουμνιάζου=σιωπῶ

κμὰρ=κουμάρι, χωματένιο δοχεῖον νεροῦ.
κόμα=ἀκόμη.
κόμα=ἐμπρὸς—Κόμα κόμα, τρέχα!
κόμα=πλέον—Τοὺ καλουκαῖρ' εἶνι κόμα καλὸ πcὺ τοὺ χ'μῶνα,
κόμπουσα=ἔφαγα γιὰ πρώτη φορὰ—Φέτου κόμα δὲ γκόμπουσα σταφύλ'.
κότσαλα=τὰ σκουπίδια τοῦ σιταριοῦ—Πάστριψα τοὺ στάρ' κι' ἔδουκα τὰ κότσαλα στὰ π'λιά.
κοὺλ'κους=κοῦρκος.
κρουκτῶ=σκουντῶ—Δάσκαλι αὐτὸς μοὶ κρουκούτ'σι.
κριγιὰς=κρέας.
κουμὰρ=χαρτοπαίγνιον.
κουλίκ'=πήτα τοῦ γάμου ἢ τῆς Πασχαλιᾶς.
κουνέβου=στέκομαι, μένω—Ἡ μέλ'σα μας ἔφ'γι κὶ κώνιψι ἀπαν' στὴ κατιτιρνιὰ
κουτσίδα=κότσος τῶν μαλλιῶν
κουμοῦλα=μαζευμένο χῶμα ἢ ἄλλο τι ποὺ σχηματίζει λοφίσκον.
κουκουρίκ'=τὸ ἀκρότατον σημεῖον—Οὑ πιτνὸς ἀνέβκι τσὰκ στοὺ κουκουρίκ' ἀπάν' στοὺ δέντρου.
κουφνίδ' = μικρὸ κοφίνι, τὸ κοφνίδι τῆς μελίσσης.
κουχτὴ=μέρος προφυλαγμένο ἀπὸ ἀέρα.
κοῦdρος=κοντὸς—Οὑ ράφτ'ς τοὺ μανίκ' σου τὤκανι πουλὺ κούdρου.

Λ

Λαγόγιρους=ὁ λαγόγερος, τὸ γνωστὸν τρωκτικόν.
Λάζαρους=Τὸ Λαζαροσάββατο ἔβγαινε ὁ Λάζαρος δηλ. κάποιος, συνήθως Ἀθίγγανος, ντυμένος κάπως παράξενα χρώματα ποικίλα, κορδέλες κτλ. καὶ συνοδείᾳ μουσικῆς ἐχόρευε καὶ ἐζητιάνευε εἰς τοὺς δρόμους, συμβολίζων τὴν πρώτην χαρὰν διὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Λαζάρου.
λάκκους=τὸ ἀργαλειὸ ποὺ ὑφαίνει τὸ πανί.
λαλάους=παίζω ἔμφυσον ὄργανον. Ἐπὶ ζώων, φωνάζω—Καλὰ τοὺ λαλάει τοὺ κλαρνέτου. Οὑ πιτνός μας δὲ ξέρου γιατὶ δὲ λιαλεῖ. Οἱ πιτνοὶ λιαλιοῦν· θὰ πῆ ποὺ ξημέρουσι.
λανὰρ=ἐργαλεῖον ποὺ καθαρίζονται τὰ μαλλιά, ὁμοιάζει ὄρθιο χ'ένι ἀπὸ τὰ σιδηρένια δόντια τοῦ ὁποίου περνιέται τὸ φυσικὸ μαλλὶ καὶ ξαναπερνιέται ἕως ὅτου γίνη ἡ τουλούπα. Ἀπ' αὐτήν, στὴ ρόκα δεμένην, τραβιέται σιγὰ σιγὰ ἡ μάλλινη κλωστὴ στριμμένη.
'λαφρὺς=ἐλαφρόμυαλος
λαχανὶ=χρῶμα τοῦ λαχάνου.

λαχαίν'=τυχαίνει—Πᾶνι πιδὶμ ἴσα μ' τοὺ καπηλειὸ μὴ λάχ' κὶ βρῇς τοὺ μπαμπά σ'.

λιαλήματα=τὰ μουσικὰ ὄργανα, ἡ μουσικὴ—'Ακούγ' τὰ λιαλήματα, ἔρχιτι ἡ νύφ'.

λιγάμινους=ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος. Ὁμιλοῦν περί τινος ὁ ὁποῖος περιμένεται νὰ ἔλθῃ καὶ ἀργοπορεῖ πολὺ—Οὑ λιγάμινους μᾶς γέλασι κὶ δὲ θὰ νέρτ' φαίν'τι.

λιγνέβου=γίνομαι ἰσχνὸς—Αὐτὸ τοὺ κουρίτσ' πουλὺ λίγνιψι κὶ δὲ μοὶ καλουφαίν'τι.

λίγου ὀ*ίπουτα*=λίγο κάτι τι.

λ'μόρια=μνημόρια, μνήματα.

λ'μάρκου=λαίμαργο—Τὶ λ'μάρκου ποὺ εἶσι !

λ'μάρς'=λαίμαργος

'λόθρα=ἠλόφρα, τὸ καρφὶ τοῦ πετάλου.

λουὀρὶ=κομμάτι—Δόσι μ' ἕνα λουὀρὶ ζάχαρ'.

λουὀρίζ=ἔχει μέσα ἕνα σκουπιδάκι—Τοὺ μάτ' μου λουὀρίζ' τὶ ξέρ'ς τὶ ἔπισι μέσα.

'λουγυρνάου=τριγυρίζω—Οὗλου μοὶ λουγυρνάει μιὰ θέρμη ἀμὰ νὰ διοῦμ' τὶ διάβουλους θὰ βγῇ.

† ὁ Ε. Α.

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ ΤΣΟΥΝΤΑ

Τῇ 9 Ἰουνίου 1934 ἀπέθανεν ὁ Χρῆστος Τσούντας. Ἡ διευθύνουσα Ἐπιτροπὴ τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου ἅμα τῇ θλιβερᾷ εἰδήσει τοῦ θανάτου τοῦ σοφοῦ Θρακὸς καθηγητοῦ καὶ ἐπιτίμου μέλους αὐτοῦ, συνελθοῦσα ἐκτάκτως τὴν 10ην Ἰουνίου ἐψηφίσατο ὁμοφώνως: 1) ὅπως παρακολουθήσῃ σύσσωμον τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τὴν κηδείαν αὐτοῦ, 2) ὅπως ἀποσταλοῦν συλλυπητήρια γράμματα εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἀειμνήστου, 3) ὅπως ἀναρτηθῇ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν συνεδριάσεων καὶ 4) ὅπως ἐν καιρῷ, ἐν φιλολογικῷ μνημοσύνῳ, ἐξαρθῇ ἡ ἐπιστημονικὴ τοῦ ἐκλιπόντος καθηγητοῦ σταδιοδρομία.

Ὁ Χρῆστος (ἢ Χριστόδουλος ὡς ἐν τῇ πατρίδι του ἐλέγετο) Τσούντας ἐγεννήθη ἐν Στενημάχῳ τῆς Θράκης τῷ 1857. Τὰ πρῶτα γράμματα ἐδιδάχθη εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα τῆς πατρίδος του καὶ ἐν Φιλιππουπόλει, τὸ δὲ γυμνάσιον ἐπεράτωσεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Πανεπιστημιακὰς σπουδὰς ἔκαμεν ἐν Γερμανίᾳ, ὁπόθεν ἐπανελθὼν ἐδίδαξεν εἰς τὰ Ζαρίφεια διδασκαλεῖα τῆς Φιλιππουπόλεως. Τῷ 1883 διωρίσθη ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων. Τῷ 1901, ἐκλεγεὶς καθηγητὴς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἐδίδαξεν ἐν αὐτῷ ἐπὶ εἰκοσιπενταετίαν τὴν ἱστορίαν τῆς ἀρχαίας τέχνης. Ἀποχωρήσας τῆς ὑπηρεσίας τῷ 1925 ἐκλήθη και πάλιν ὑπὸ τῆς πολιτείας χάριν ἐνισχύσεως τοῦ νεοσυστάτου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, καὶ ἐδίδαξεν ἐν αὐτῷ ἐπί τινας μῆνας τῷ 1927.

Πόσον ὡραῖα ἔγραφεν ὁ Τσούντας καὶ διὰ τὸν πολὺν κόσμον ἔδειξε τὸ μικρὸν λαϊκὸν βιβλίον του «Ἡ Ἀκρόπολις» ἐκδοθὲν τῷ 1900 εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Συλλόγου πρὸς Διάδοσιν Ὠφελίμων Βιβλίων.

Εἰς τὰς 8 Φεβρουαρίου 1935 τὸ Θρακικὸν Κέντρον ἐτέλεσεν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας πολιτικὸν μνημόσυνον εἰς ὃ παρέστησαν ὁ κ. Μακρόπουλος Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας, ὁ κ. Γονατᾶς Πρόεδρος τῆς Γερουσίας, ὁ κ. Παπαναστασίου πρώην πρωθυπουργός, πολλοὶ συνά-

δελφοί του καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, ἀκαδημαϊκοὶ καὶ ἄλλοι πολλοὶ φίλοι, καὶ πατριῶται τιμῶντες τὴν μνήμην τοῦ ἀειμνήστου. Ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. Κ. Κουρουνιώτης, κατὰ παράκλησιν τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, ὡμίλησε κατ' αὐτὸ ὡς ἑξῆς :

Τὸ Θρακικὸν Κέντρον Ἀθηνῶν εἶχε τὴν εὐγενῆ σκέψιν νὰ μᾶς συγκαλέσῃ σήμερον ἐδῶ, τοὺς συμπολίτας, φίλους, συναδέλφους, μαθητὰς καὶ θαυμαστὰς τοῦ ἐκλιπόντος σοφοῦ, καὶ ἐκλεκτοῦ Θρακὸς Χρήστου Τσούντα διὰ νὰ τιμήσωμεν εἰς σεμνὴν συνάθροισιν τὴν μνήμην τοῦ ἀνδρός, ποὺ ἀφιέρωσε μὲ τόσην ἐπιτυχίαν καὶ αὐταπάρνησιν τὴν ζωήν του εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς παγκοσμίου ἐπιστήμης. Ὁ Χρ. Τσούντας ἔφυγεν ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦτον ἥσυχα καὶ ἀθόρυβα, σὰν νὰ εἶχε παρασκευάσει ὁ ἴδιος τὸ τέλος του σύμφωνα μὲ τὸν ὅλον τρόπον τῆς ζωῆς του· τόσον ἀθόρυβα, ὥστε ὀλίγοι μόνον ἔμαθαν ἡμέρας τινὰς πρὸ τοῦ θανάτου του, ὅτι ἠσθένει ἐπικινδύνως, καὶ τὸ ἐπελθὸν αἰφνιδιαστικῶς τέλος μετὰ μικρὰν φαινομενικὴν καλλιτέρευσιν ἔκαμεν, ὥστε ἀκόμη καὶ οἱ περισσότεροι τῶν φίλων του νὰ μὴ λάβουν ἐγκαίρως γνῶσιν τῆς θλιβερᾶς ἀγγελίας, καὶ νὰ μὴ δυνηθοῦν νὰ ἀπευθύνουν εἰς τὸν νεκρόν του τὸν τελευταῖον χαιρετισμόν.

Χρεωστοῦμεν καὶ διὰ τοῦτο χάριτας εἰς τὸ Θρακικὸν Κέντρον, ὅτι μᾶς δίδει τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκτελέσωμεν σήμερον ἐδῶ καὶ τὸ λυπηρὸν αὐτὸ καθῆκον ἀπευθύνοντες πνευματικὸν χαιρετισμὸν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ φίλου μας.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου αἱ ἀρχαιότητες εἶνε πανταχοῦ κατεσπαρμέναι ἐπάνω καὶ ὑποκάτω τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς πάντοτε ὑπῆρχε τὸ παράπονον καὶ ἡ κατηγορία, ὅτι αὗται «μὴ ἐφορευόμεναι προσηκόντως» δὲν ἐσώζοντο ἀβλαβεῖς ἀπὸ τῆς ἀδιαφορίας τῶν πολλῶν καὶ τῆς ἀθεμίτου τινῶν κερδοσκοπίας. Πρὸ πεντηκονταετίας περίπου, περὶ τὸ 1880, τὸ κακὸν εἶχε παραγίνει, ἀπὸ πλεῖστα δὲ μέρη τῆς ἐπικρατείας ἀνηγγέλλοντο βλάβαι ἀρχαίων, καὶ ἡ τυμβωρυχία καὶ ἡ λαθραία πώλησις καὶ ἐξαγωγὴ ἀρχαίων ἦτο εἰς τὴν ἀκμήν της. Τότε ἔφευγαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα αἱ ὡραῖαι Ταναγραῖαι κόραι, τὰ πλεῖστα τῶν καλλίστων ἀττικῶν ἀγγείων καὶ ἐπιτυμβίων ἀναγλύφων, καὶ ὡραιότατα κλασσικὰ ἀγγεῖα ἐξ Ἐρετρίας. Ἐξ ἄλλου ὀλίγον μόνον πρὸ τοῦ 1880 εἶχε περατωθῆ ἡ μεγάλη γερμανικὴ ἀνασκαφὴ τῆς Ὀλυμπίας, καὶ εἶχεν ἱδρυθῆ ἡ γερμανικὴ ἀρχαιολογικὴ σχολὴ τῶν Ἀθηνῶν. Οἱ κατελθόντες ἕνεκα τῆς ἀνασκαφῆς ἢ ὡς ἑταῖροι τῆς σχολῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα Γερμανοὶ ἀρχαιολόγοι, ὡς καὶ οἱ ἀρχαιολόγοι τῆς ἀπὸ πολλοῦ πρότερον ὑπαρχούσης γαλλικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς, μὴ περιοριζόμενοι μόνον εἰς τὴν μελέτην τῶν ἐν Ἀθήναις ἀρχαιοτήτων, εἶχον διαχυθῆ καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ τακτικὰ ἐδημοσιεύοντο μελέται τούτων περὶ ἀρχαιοτήτων, ποὺ ὑπῆρχον εἰς αὐτάς. Ἀκόμη καὶ εἰς τὰ μουσεῖα καὶ τὰς συλλογάς, ποὺ εἶχε κατορθώσει ἡ καλή μας Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία νὰ ἱδρυθοῦν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας, αἱ μελέται καὶ οἱ κατάλογοι τῶν ἀρχαίων ἐγίνοντο διὰ τῶν ξένων τούτων ἀρχαιολόγων.

Καὶ δὲν ἔβλεπον μὲν δυσαρέστως, οὐδ' ἀπέφευγαν νὰ συντρέχουν καὶ τὰς ἐργασίας ταύτας οἱ διευθύνοντες τότε τὴν Ἑταιρείαν σοφοὶ ἄνδρες καὶ ἀγαθοὶ πατριῶται, καὶ ἰδίως ὁ πρόεδρος αὐτῆς Φίλιππος Ἰωάννου, καὶ ὁ γραμματεὺς Στέφανος Κουμανούδης, ὅστις ἐπὶ πλεῖστα ἔτη ἦτο ἡ ψυχὴ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἐκεῖνος ποὺ προῆγεν ὁ ἴδιος διὰ τῶν ἐργασιῶν καὶ τοῦ παραδείγματός του, καὶ ὑπεστήριζε κατ' ἐξοχὴν τὴν ἀρχαιολογικὴν ἐπιστήμην εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ὅμως δὲν ἀπέκρυπταν τὴν θλῖψιν των, ὅτι δὲν ὑπῆρχον Ἕλληνες νὰ μετάσχουν εἰς τὸν ὡραῖον αὐτὸν ἐπιστημονικὸν ἀνταγωνισμόν, ποὺ ἐγίνετο εἰς τὴν πατρίδα των μὲ σκοπὸν τὴν ἔρευναν καὶ μελέτην τῶν προγονικῶν των κειμηλίων, τῆς προγονικῆς ἱστορίας των, ἀφοῦ δὰ καὶ ἡ ἐπίσημος ἐπίβλεψις καὶ ἡ ἀνασκαφὴ πολλάκις τῶν ἀρχαίων τόπων μὲ τὴν ἔγκρισιν τοῦ δημοσίου ἐγίνετο ὑπὸ ἀνθρώπων ποὺ δὲν ἦσαν εἰδικῶς πρὸς τοῦτο ὡρισμένοι.

Διὰ τοῦτο ἤρχισαν μὲ τὰ γλίσχρα μέσα ποὺ διέθετε καὶ τότε, ὅπως

καὶ τώρα καὶ πάντοτε κατόπιν, ἡ Ἑταιρεία μας, νὰ προσλαμβάνουν προσωρινῶς καταλλήλως καὶ εἰδικῶς μορφωθέντας ἐπιστήμονας, ποὺ θὰ εἰμποροῦσαν καὶ τὴν καλὴν συντήρησιν τῶν ἀρχαίων νὰ ἐπιβλέπουν, καὶ εἰς τὴν μελέτην αὐτῶν νὰ μὴ ὑστεροῦν τῶν ξένων συναδέλφων των, συγχρόνως δὲ ἐπίεζον τὸ δημόσιον νὰ φροντίσῃ πλέον αὐτὸ διὰ τὸν διορισμὸν εἰδικῶς, ἀρχαιολογικῶς κατηρτισμένων ἐπιστημόνων, ὡς τακτικῶν ἀρχαιολογικῶν ὑπαλλήλων τοῦ Κράτους. Αἱ συστάσεις τῆς Ἑταιρείας ἤρχισαν εὐτυχῶς νὰ ἐκτελῶνται ταχέως, τοὐλάχιστον ἐν μέρει καὶ κατ' ὀλίγον ὑπὸ τοῦ κράτους. Οὕτω κατωρθώθη τότε νὰ ἀποκτήσωμεν τοὺς ὀλίγους ἀρχαιολόγους, ποὺ συνετέλεσαν πρῶτοι νὰ ἐπικρατήσῃ καὶ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων· ἡ ὀρθὴ ἐπιστημονικὴ ἀρχαιολογία.

Ὁ Τσούντας μὲ τὸν Φίλιον διωρίσθησαν τότε, τὸ 1883, ὡς ἔφοροι ἀρχαιοτήτων, ἀφοῦ πρῶτον εἶχον προσληφθῆ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

Ὀλίγον πρότερον εἶχον διορισθῆ ὁ Σταματάκης καὶ ὁ Καββαδίας, καὶ ὀλίγον βραδύτερον ὁ Λεονάρδος, ὁ Στάης καὶ ὁ Καστριώτης. Μὲ τὴν βοήθειαν αὐτῶν καὶ μὲ τὰς ἐργασίας των ἤρχισε τὴν νέαν λαμπρὰν περίοδόν της καὶ ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρία. Μὲ αὐτοὺς ἐπεχείρησε, καὶ διεξῆγε τὰς μεγάλας ἀνασκαφὰς τῆς Ἐπιδαύρου, τῆς Ἐλευσῖνος, τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, τῶν Μυκηνῶν καὶ τοῦ Ἀμφιαρείου τοῦ Ὠρωποῦ. Τότε ἤρχισε καὶ ἡ νέα περίοδος τοῦ ὡραίου μας περιοδικοῦ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος, ποὺ ἡμιλλᾶτο ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ὕλην πρὸς τὰ συγχρόνως ἐκδιδόμενα ξένα ἀρχαιολογικὰ περιοδικά, καὶ ὑπερέβαινε πολλάκις αὐτὰ εἰς τὴν ἐμφάνισιν. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη οἱ ἀρχαιολόγοι αὐτοί, οἱ πρῶτοι ἔφοροι, μετὰ τῶν ὁποίων συνειργάζοντο χωρὶς νὰ ἔχουν δημοσίαν θέσιν ὁ Μυλωνᾶς, καὶ διὰ πολὺ ὀλίγον χρόνον ὁ διακεκριμένος πολιτικός μας Θεμιστοκλῆς Σοφούλης ἦσαν οἱ κύριοι συντάκται καὶ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος. Αὐτοὶ ἦσαν καὶ οἱ ἄξιοι ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἡρωϊκὴν ἐποχήν, ὅπως προσφυῶς ὠνομάσθη ἡ παρελθοῦσα λαμπρὰ περίοδος τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιολογίας.

Ὁ Τσούντας, ποὺ μᾶς ἔμενε τελευταῖος μέχρι πρὸ μικροῦ χρόνου ἀκόμη, εἶχε μεταξὺ τούτων πρωτεύουσαν θέσιν. Ἔχων σπανίαν φιλολογικήν, ἱστορικὴν καὶ ἐγκυκλοπαιδικὴν μόρφωσιν, σπουδάσας εἰδικῶς τὴν ἀρχαιολογίαν εἰς εὐρωπαϊκὰ πανεπιστήμια ἦτο ἀρτίως παρεσκευασμένος διὰ νὰ εἶνε μεταξὺ τῶν πρώτων εἰς τὸ ἐπιστημονικὸν στάδιον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνῆκε καὶ τὸ ἔργον, ποὺ ἐξέλεξεν ὡς σκοπὸν τοῦ βίου του. Ἐβοηθεῖτο εἰς τοῦτο καὶ ἀπὸ τὰ πλούσια χαρίσματα μὲ τὰ ὁποῖα τὸν ἐπροίκισεν ἡ φύσις, τὴν ἀσυνήθη εὐφυΐαν, εὐρὺ κριτικὸν καὶ πρακτικὸν πνεῦμα,

καὶ διάνοιαν διαυγῆ δυναμένην νὰ βλέπῃ καὶ κρίνῃ τὰ πράγματα καθαρὰ καὶ ἀνεπηρρέαστα, καὶ ἀκόμη ἀπὸ τὸ αἴσθημα τῆς ἀνάγκης τῆς ἀπεριορίστου ἀφοσιώσεως εἰς τὴν ἐργασίαν του.

Ἦτο ἡ ἐποχή, ποὺ ἐλάμβανε νέαν ὅλως διαμόρφωσιν ἡ ἐπιστήμη τῆς ἀρχαιολογίας, ὅτε ἀκριβῶς ἤρχιζε τὸ ἀρχαιολογικόν του ἔργον ὁ Τσούντας.

Ὀλίγα ἔτη πρότερον αἱ ἀνασκαφαὶ τῆς Ὀλυμπίας εἶχον δείξῃ, ὅτι ἔπρεπε μὲ νέας ὅλως μεθόδους καὶ μὲ πολὺ εὐρυτέρους σκοπούς, ὄχι μόνον πρὸς ἀνακάλυψιν κινητῶν καὶ ἀκινήτων ἀρχαίων, νὰ γίνεται ἡ ἀνασκαφὴ τῶν ἀρχαίων τόπων. Ἀλλ' ἰδίως αἱ ἀπροσδόκητοι, καταπληκτικαὶ ἀνακαλύψεις τοῦ Σλείμαν εἰς τὴν Τροίαν, τὴν Τίρυνθα καὶ προπάντων εἰς τὰς Μυκήνας, παρουσίαζαν νέους ὁρίζοντας εἰς τὸν δρόμον τῶν μελετητῶν τῆς ἀρχαιότητος. Ἐνῶ μέχρι τότε ἐπιστεύετο, ὅτι ὁ ἔνατος τὸ πολὺ αἰὼν θὰ ἠδύνατο νὰ εἶνε τὸ ἀνώτατον ὅριον τῆς βρεφικῆς ἡλικίας τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτιστοῦ, καὶ ὅτι αἱ διάφοροι τεχνικαὶ γνώσεις, ποὺ κατέστησαν δυνατὴν τὴν πρόοδον καὶ τὴν τελειοποίησιν τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης μετὰ τὸν 7ον αἰῶνα ἀναφαίνονται εἰς τὴν Ἑλλάδα, παρουσιάσθησαν αἴφνης ὅλως ἀπροσδοκήτως ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς χώρας λείψανα πολὺ προωδευμένου πολιτισμοῦ, ποὺ ἐδείκνυαν, ὅτι εἰς τὸν τόπον μας πολλὰς ἑκατοντάδας ἐτῶν πρὸ τοῦ τασσομένου ὁρίου τῆς ἀρχῆς τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Ἑλλάδος ἔζη λαὸς μὲ πολιτισμὸν ἀνεπτυγμένον εἰς ἀφάνταστον τελειότητα, ἔχων πόλεις ἀσφαλῶς ὠχυρωμένας μὲ τείχη, τῶν ὁποίων ἡ θαυμασία ἐμπειρία εἰς τὴν οἰκοδομικὴν τέχνην καὶ ὁ πλοῦτος τῶν χρησιμοποιηθεισῶν εἰς τὴν οἰκοδομήν των μηχανικῶν καὶ τεχνικῶν μεθόδων ἐπροκάλει κατάπληξιν. Ἀλλ' ἀκόμη καταπληκτικώτερον εἰς τὸν λαὸν αὐτὸν ἦτο, ὅτι τὴν ἰδίαν μεγίστην ἀνάπτυξιν, τὸν αὐτὸν πλοῦτον τεχνικῶν μεθόδων εἶχε καὶ εἰς πάσας τὰς λοιπὰς τέχνας. Αἱ ἀνακαλύψεις αὐταὶ ἀπεμάκρυναν πολὺ τὴν ἀρχὴν τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, καὶ ἔφεραν ἐκ νέου εἰς τὴν ἔρευναν παλαιὰ ἱστορικὰ ζητήματα, ποὺ ἐθεωροῦντο σχεδὸν ὁριστικῶς λελυμένα, ἀνετρέποντο δ' ἐξ ὁλοκλήρου δι' αὐτῶν καὶ αἱ βάσεις τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης, ἡ ἀρχὴ τῆς ὁποίας ἔπρεπεν ἐντελῶς νὰ τροποποιηθῇ καὶ νὰ πλουτισθῇ μὲ τὴν προσθήκην ὅλως νέων κεφαλαίων.

Ποῖος ἦτο ὁ λαός, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκουν τὰ θαυμάσια ἐκεῖνα πράγματα; Ἦσαν οἱ ἀποτελοῦντες αὐτὸν οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν, ἢ προηγήθησαν τούτων καὶ ἄλλοι εἰς τὸν τόπον; Ἀπὸ ποῦ ἦλθεν ὁ λαὸς αὐτός; Ποία ἡ σχέσις του πρὸς τοὺς ἄλλους παλαιότερον τῶν Ἑλλήνων ἐμφανιζομένους εἰς τὴν ἱστορίαν ξένους λαούς, καὶ μὲ τοὺς ἱστορικοὺς Ἕλληνας; ἦσαν τὰ ἐρωτήματα ποὺ ἐτίθεντο πρὸ

πάντων εἰς τοὺς ἀρχαιολόγους, τῶν ὁποίων δὰ ἔργον ἦτο ἡ ἀναστάτωσις αὐτή, καὶ εἰς τοὺς ἱστορικούς.

Βοηθήματα θὰ εἶχον φυσικὰ κατὰ πρῶτον λόγον τὰ νεωστὶ ἀποκαλυφθέντα καὶ ἄλλα πρότερον γνωστά, ἀλλὰ δυσερμήνευτα, ἢ κακῶς ἑρμηνευόμενα μέχρι τότε μνημεῖα, καὶ ἔπειτα τὰς παραδόσεις, ποὺ μᾶς διέσωσαν οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς, καὶ ἰδίως ἐκείνας, ποὺ ἀναφέρονται εἰς τὴν παλαιοτάτην, τὴν μυθικήν, ἢ ἡρωϊκὴν περίοδον τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Ὅμηρος καὶ οἱ ἐπικοὶ ἐν γένει ποιηταί, εἰς τὰ ποιήματα τῶν ὁποίων μάλιστα αἱ ἡρωικαὶ πράξεις εἶχον ὡς τόπον ἐκτελέσεως πρὸ πάντων τὰς πόλεις, ὅπου ἔγιναν αἱ νέαι ἀνακαλύψεις, θὰ ἦσαν οἱ κύριοι ὁδηγοὶ τῶν σοφῶν.

Οἱ σπουδαιότεροι ἱστορικοί, οἱ περιφημότεροι ἀρχαιολόγοι ὅλου τοῦ κόσμου ἠσχολοῦντο μὲ τὴν λύσιν τῶν ζητημάτων, καὶ ἄπειρα εἶνε τὰ πραγματευόμενα αὐτὰ νέα βιβλία καὶ αἱ μονογραφίαι ποὺ εἶδαν τότε τὸ φῶς. Ὁ νεαρὸς Τσούντας ἀνελάμβανεν ἐκ τῶν Ἑλλήνων νὰ μετάσχῃ κατ' αὐτὴν τὴν διεύθυνσιν εἰς τὴν ζωηρὰν διεθνῆ ἐπιστημονικὴν κίνησιν. Ἦτο ὁ ἐνδεδειγμένος πρὸς τοῦτο, καὶ χάρις εἰς τὰ φυσικὰ πνευματικά του χαρίσματα καὶ εἰς τὴν ἀρτίαν προπαίδευσιν ἦτο ἑπόμενον νὰ μὴ μένῃ εἰς τὰς τελευταίας γραμμὰς τῶν συναγωνιστῶν του.

Ὁ Σλείμαν δημοσιεύων τὸ βιβλίον του περὶ Μυκηνῶν μὲ βάσιν τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀνασκαφῶν του ἐπίστευεν, ὅτι μὲ αὐτὰ μόνον ἐλύοντο ἀσφαλῶς καὶ ὅλα τὰ ζητήματα, ποὺ ἐθέσαμεν ἀνωτέρω· ὅπως εἰς τὴν Τροίαν ἔτσι καὶ εἰς τὰς Μυκήνας, τὰ πράγματα ποὺ εὗρεν ἦσαν λείψανα τῶν χρόνων τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων. Οἱ νεκροὶ τῶν βασιλικῶν τάφων τῶν Μυκηνῶν ἦσαν ὁ Ἀγαμέμνων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ δολοφονηθέντες ὑπὸ τῆς Κλυταιμήστρας καὶ τοῦ Αἰγίσθου ἀκόλουθοί του· ἡ τέχνη καὶ ἐν γένει ὁ πολιτισμός, ποὺ παρουσιάζετο δι' αὐτῶν ἦσαν ἡ τέχνη καὶ ὁ πολιτισμὸς τῶν Ἑλλήνων τῶν ὁμηρικῶν χρόνων. Ἀλλὰ τὸ ζήτημα δὲν ἦτο τόσον ἁπλοῦν. Παρουσιάζοντο πραγματικῶς ὁμοιότητες μεταξὺ τοῦ πολιτισμοῦ ποὺ ἐδείκνυαν τὰ εὑρήματα τῶν Μυκηνῶν, τῆς Τίρυνθος καὶ τῆς Τροίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων, ἀλλ' ὑπῆρχον καὶ τόσον μεγάλαι διαφοραί, ὥστε δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ ἀνεξετάστως δεκτὴ ἡ γνώμη τοῦ Σλείμαν. Ἄλλως τε καὶ μὲ τὴν πρόοδον τῆς μελέτης ἐφάνη, ὅτι μὲ τὰ μέχρι τότε γνωστὰ μνημεῖα, ὅσον καὶ ἂν ἐμελετῶντο καλῶς, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔχωμεν ἀρτίαν τὴν εἰκόνα τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὸν ὁποῖον ἀνῆκον· ἔπρεπε πρὸς τούτοις διὰ νὰ εἶνε δυνατὸν νὰ χρησιμοποιηθοῦν τὰ νέα εὑρήματα καὶ εἰς τὰ ἀφορῶντα τὴν γενικὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος ζητήματα, νὰ γίνῃ γνωστὸν μέχρι ποῦ καὶ εἰς ποίας ἄλλας πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἦτο ἐξηπλωμένος ὁ παλαιότατος πολιτισμὸς τῶν Μυκηνῶν. Ἀλλ' ἀκόμη παρετηρεῖτο τότε,

ὅτι καὶ ἄλλα γνωστὰ καὶ πρότερον, ἀλλὰ μὴ δυνάμενα νὰ ἐξηγηθῶσι καλῶς ἀρχαῖα εὑρισκόμενα πρὸ πάντων εἰς τὰς Ἑλληνικὰς νήσους ἦσαν παλαιότερα ἀκόμη τῶν εὑρημάτων τῶν Μυκηνῶν, καὶ παρουσίαζον πολιτισμὸν προγενέστερον τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Μυκηνῶν. Νὰ ὁλοκληρώσῃ τὸ σύστημα τῶν βοηθημάτων, ποὺ ἐχρειάζοντο εἰς τὴν μελέτην τῶν τεθέντων ζητημάτων, ὅσα τοὐλάχιστον ἀνήγοντο εἰς τὴν ἀρχαιολογίαν, διὰ τῆς συμπληρώσεως τῆς ἀνασκαφῆς τῶν Μυκηνῶν, καὶ διὰ τῆς ἀνασκαφῆς καὶ ἄλλων ἑλληνικῶν τόπων, ὅπου ὑπῆρχαν ὅμοια πρὸς τὰ τῶν Μυκηνῶν μνημεῖα, καὶ ἀκόμη διὰ τῆς ἐρεύνης καὶ διαφωτίσεως τοῦ παρουσιαζομένου, πρὸ πάντων εἰς τὰς νήσους παλαιοτέρου, παρὰ ὁ Μυκηναϊκός, πολιτισμοῦ, ἀνέλαβεν, ὅπως καὶ ἔπρεπεν ἄλλως τε, ἡ Ἀρχαιολογική μας Ἑταιρεία στηριζομένη κυρίως εἰς τὰς ἱκανότητας τοῦ Τσούντα, τοῦ ὁποίου καὶ ὑπῆρξεν αὐτὸ τὸ λαμπρὸν ἔργον τῆς ἐπιστημονικῆς του ζωῆς.

Ὁ Τσούντας ὀλίγον μόνον ἠσχολήθη διὰ δημοσιεύσεων μὲ ζητήματα, ποὺ δὲν ἀνήγοντο εἰς τὴν προϊστορικὴν ὀνομασθεῖσαν ἀρχαιολογίαν· ὅτι ὅμως δὲν τοῦ ἦτο ξένη καὶ ἡ ἀρχαιολογία τῶν ἱστορικῶν χρόνων ἀποδεικνύουν ὀλίγαι καλαί, αἱ πρῶται, εἰς τοὺς πρώτους τόμους τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος δημοσιευθεῖσαι μελέται του περὶ σπουδαιοτάτων ἐπιγραφῶν, ποὺ εὑρέθησαν εἰς τὴν Ἐλευσῖνα, ὅπου διηύθυνε τότε τὴν μεγάλην ἀνασκαφὴν ὁ Φίλιος, μετὰ τοῦ ὁποίου συνεδέετο διὰ θερμῆς φιλίας ὁ Τσούντας. Συγχρόνως σχεδὸν ἠσχολήθη καὶ μὲ ὀλίγας ἀγγειογραφίας τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου καὶ διηύθυνεν ἐπ' ὀλίγον καὶ ὁ ἴδιος τὴν ἀνασκαφήν· καὶ διὰ τὰ εὑρήματα τῆς ἀνασκαφῆς τῶν τάφων τῶν κλασσικῶν χρόνων τῆς Ἐρετρίας ἔγραψεν τότε ὀλίγα, ἀφοῦ καὶ ἐκεῖ κατὰ τὸ 1886, πρῶτος αὐτὸς ταχθεὶς πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ Κράτους, διηύθυνε τὴν συστηματικὴν ἀνασκαφὴν τῶν πρότερον ὑπὸ τῶν τυμβωρύχων δεινῶς διασυλουμένων ἐρετρικῶν νεκροταφείων.

Πρὶν ἀκόμη ἀρχίσῃ τὴν ἀνασκαφήν του εἰς τὰς Μυκήνας ἐδημοσίευσεν ὁ Τσούντας, τὴν πρώτην περὶ τῶν προϊστορικῶν πραγμάτων μελέτην. Εἶνε τὸ ἄρθρον του περὶ τῶν προϊστορικῶν τάφων τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἐφημερίδα τοῦ 1885. Εἰς τὴν περισπούδαστον αὐτὴν μικρὰν μελέτην φαίνεται ἤδη ἡ μεγάλη δύναμις τῆς κριτικῆς διανοίας τοῦ Τσούντα καὶ ὅλη ἡ προσπάθεια, ποὺ ἔκαμε ὥστε, ἤδη ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐπιχειρήσεως τῶν προϊστορικῶν ἀνασκαφῶν του νὰ εἶνε κάτοχος τῆς κολοσσιαίας ἐπιστημονικῆς ἐργασίας ποὺ ἔγινε ὑπὸ ἄλλων μέχρι τότε διὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους ὄχι μόνον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ κόσμου. Συγχρόνως ὅμως φαίνεται εἰς τὸ ἄρθρον αὐτὸ καὶ ἡ ἐντατικὴ ἀπασχόλησίς του μὲ τὴν ἑρμηνείαν τῶν ἀμιμήτων ποιημάτων τοῦ Ὁμήρου χάριν τῆς χρησιμοποιήσεως αὐτῶν εἰς τὴν ἑρμηνείαν πολλῶν ζητημάτων τῆς προϊστορικῆς ἀρχαιολογίας.

Κυρίως οἱ θολωτοὶ τάφοι τῶν Μυκηνῶν, καὶ οἱ ἄλλοι πλούσιοι βασιλικοὶ τάφοι ποὺ εὑρέθησαν ὑπὸ τοῦ Σλείμαν σκαμμένοι εἰς μεγάλους τετραγώνους λάκκους πλησίον τῆς Πύλης τῶν Λεόντων εἶνε τὸ ὑποκείμενον τῆς πρώτης του προϊστορικῆς μελέτης. Ἀντιθέτως πρὸς πολλοὺς ποὺ ἐζήτουν ν' ἀποδείξουν, ὅτι οἱ θολωτοὶ τάφοι ἐν Ἑλλάδι ἔγειναν κατὰ μίμησιν ὁμοίων τάφων, ποὺ θὰ ὑπῆρχον εἰς ξένας χώρας, καὶ ἰδίως εἰς τὴν Ἀσίαν, δέχεται ὁ Τσούντας, καὶ ἀποδεικνύει ὅτι οὗτοι ἀνεπτύχθησαν καὶ ἐτελειοποιήθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ παλαιὰν παράδοσιν καὶ μὲ τὴν ἀνάμνησιν τῶν παλαιῶν στρογγύλων καλυβῶν, ποὺ ἦσαν αἱ πρῶται κατοικίαι τῶν μακρυνῶν προγόνων των, ἀφοῦ εἶνε γνωστὸν ὅτι οἱ ἄνθρωποι, πρὸ πάντων δὲ εἰς τοὺς παλαιοτέρους χρόνους, ἠγάπων καὶ ἀγαποῦν ἀκόμη νὰ δίδουν εἰς τοὺς τάφους των τὸ σχῆμα τῶν ἐπιγείων κατοικιῶν των. Ἡ γνώμη αὐτὴ ποὺ ὑπεστήριξεν ὁ Τσούντας, ὅτι Ἑλληνικὸν εὕρημα εἶνε οἱ θολωτοὶ τάφοι, τὰ θαυμασιώτερα ἔργα τῶν Μυκηναίων, ποὺ ἔκαμνον κατάπληξιν καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας τῶν ἱστορικῶν χρόνων, θεωρεῖται σήμερον σχεδὸν γενικῶς ὡς ἡ μόνη ὀρθή.

Καὶ ἡ ἄλλη γνώμη, τὴν ὁποίαν πρῶτος ὁ Τσούντας ὑποστηρίζει ἤδη εἰς τὴν μικρὰν αὐτοῦ μελέτην, ὅτι δηλαδὴ ἐπὶ τῶν βασιλικῶν τάφων τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν εἶχεν σωρευθῆ χαμηλὸς τύμβος, τοῦ ὁποίου τρόπον τινὰ πολυτελεστέραν τοῦ συνήθους κρηπῖδα ἀπετέλει ὁ ἐκ σειρᾶς ἀντιστοίχων ὀρθίων στηλῶν κτισμένος κύκλος, ποὺ περικλείει ἄνω τὴν ἐπιφάνειαν τῶν τάφων, δὲν ἔχει ἀποβάλει τελείως τὴν πιθανότητά της, καὶ μολονότι κατόπιν, καὶ τελευταίως πάλιν, διὰ πολὺ σοφῶν ἐπιχειρημάτων ὑπεστηρίχθη ἀντίθετος γνώμη ἐνισχυομένη καὶ διὰ τῶν παρατηρήσεων νεωτέρων ἀξιολόγων ἐπὶ τόπου ἀνασκαφῶν, ὅτι δηλαδὴ ὁ ἐξ ἀντιστοίχων ὀρθίων πλακῶν κύκλος δὲν εἶχε πληρωθῆ ἀρχικῶς διὰ τύμβου, ἀλλ' ἔμενεν ἀνοικτὸς ὡς ἱερὸν τέμενος χάριν τῶν γινομένων ὑπὸ τῶν ἀπογόνων τῶν βασιλέων ἐπὶ τῶν τάφων των ἱεροτελεστειῶν, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εἶνε πολὺ περίεργον, ὅτι ἀφῆκαν τὸ ἄνοιγμα, ποὺ ἔχει πρὸς βορρᾶν ὁ μνημειώδης κατὰ τὰ ἄλλα λίθινος κύκλος, ἄνευ θύρας ὥστε νὰ δύνανται νὰ μιαίνουν ἐλευθέρως ἀκόμη καὶ τὰ ζῷα τὸ βασιλικὸν ἱερόν. Ἀφίνω δὰ τὰς ἄλλας παραδόξους ἀνωμαλίας εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦ προτεινομένου ὁρατοῦ πάντοτε τεμένους, ποὺ εἴμεθα ἠναγκασμένοι ἐκ τῶν πραγμάτων νὰ δεχθῶμεν.

Ἡ σπουδαία ἀνασκαφικὴ ἐργασία τοῦ Τσούντα ἤρχισεν εἰς τὰς Μυκήνας, ὅπου καὶ μετὰ τὴν μικρὰν συνέχισιν τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ Σλείμαν ὑπὸ τοῦ Σταματάκη, ἀποθανόντος ἐν τῷ μεταξύ, τὸ ἔργον τῆς ἀνασκαφῆς καὶ τῆς μελέτης τοῦ σπουδαίου τόπου ἔμενε πάντοτε εἰς τὴν ἀρχήν του· ἔμενεν ἀκόμη νὰ ἐρευνηθῇ ὁλόκληρος σχεδὸν ἡ ἀκρόπολις, ὅπου ὁ Σλείμαν καὶ ὁ Σταματάκης μόνον μικρὸν μέρος παρὰ τὴν εἴσοδον ἀνέσκα-

ψιν, ἐκεῖ, ὅπου εὑρέθησαν οἱ βασιλικοὶ τάφοι· ἦτο δὲ πρὸς τούτοις ἀκόμη τελείως σχεδὸν ἀνεξερεύνητος ἡ ἐκτὸς καὶ πέριξ τῆς ἀκροπόλεως χώρα, ὅπου ἦσαν οἱ μεγάλοι γνωστοὶ θολωτοὶ τάφοι, καὶ ὅπου ὑπετίθετο βασίμως, ὅτι θὰ ἦτο καὶ τὸ παλαιότατον νεκροταφεῖον.

Ἀπὸ τοῦ 1886 ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν, εἰργάζετο κατ' ἔτος ἐπὶ μῆνας τινὰς εἰς τὰς Μυκήνας ὁ Τσούντας, ἐπεκτείνων ἐν τῷ μεταξὺ τὰς ἀνασκαφάς του, καὶ πρὸς τὴν Λακωνικήν, ὅπου ἐπληροφορεῖτο, ὅτι ἐφαίνοντο ἴχνη τῆς ἐποχῆς, τῆς ὁποίας τὴν μελέτην ἔταξεν ὡς σκοπὸν τοῦ ἔργου του, ἀφοῦ μάλιστα ἡ Λακωνικὴ ἦτο ἡ ἕδρα τοῦ δευτέρου μεγάλου ἡγεμόνος τῆς ἐπικῆς παραδόσεως. Ἡ εὕρεσις τοῦ θολωτοῦ τάφου τοῦ Βαφειοῦ τοῦ πλουσιωτέρου μέχρι τοῦδε τῶν εὑρεθέντων θολωτῶν τάφων, τοῦ θολωτοῦ τάφου τοῦ Κάμπου, ἡ ἔρευνα τῶν Μενελαΐων, καὶ ἡ ἀποκάλυψις τοῦ σπουδαίου ἱεροῦ τοῦ Ἀμυκλαίου Ἀπόλλωνος ἦσαν ὁ πλούσιος καρπὸς τῶν ἐργασιῶν του εἰς τὴν Λακωνικήν.

Καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπληροφόρει τακτικὰ περὶ τῆς προόδου τοῦ ἔργου του τὸ ἐπιστημονικὸν κοινὸν διὰ τῶν ἄλλοτε περισσότερον ἐκτεταμένων καὶ ἄλλοτε βραχειῶν ἐκθέσεών του εἰς τὰ Πρακτικὰ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας καὶ διὰ τῶν διαφωτιστικῶν πάντοτε παρατηρήσεων περὶ τῶν σπουδαιοτέρων εὑρημάτων τῶν ἀνασκαφῶν του εἰς τοὺς ἐτησίους τόμους τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος.

Μετὰ τὰ πρῶτα ἑπτὰ ἔτη τῶν ἀνασκαφῶν του ἐδημοσίευσε τῷ 1893 ὁ Τσούντας τὸ βιβλίον του Μυκῆναι καὶ Μυκηναῖος πολιτισμός. Συνοψίζει εἰς αὐτὸ τὰ συμπεράσματα τῶν σκαφικῶν ἐρευνῶν καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν μελετῶν του περὶ τῆς προϊστορικῆς ἐποχῆς τῆς Ἑλλάδος.

Ὅσοι γνωρίζουν πόσον ἀτελῶς ἐφωδιασμένος εἰς ὑλικὰ μέσα προβαίνει εἰς τὴν ἀνασκαφήν του ὁ Ἕλλην ἔφορος ἀρχαιοτήτων ἐννοοῦν, ὅτι ἦσαν πράγματι θαύματα, ὅ,τι κατώρθωσεν ἐντὸς τῶν ἑπτὰ ἐτῶν ὁ Τσούντας. Τὰ χρήματα, ποὺ διέθετε κατ' ἔτος εἰς ἀγορὰν ὑλικῶν ἀνασκαφῆς, πληρωμὴν ἐργατῶν καὶ ὁδοιπορικὰ ἔξοδα σπανίως ὑπερέβαιναν τὴν ἡμισεῖαν δεκάδα χιλιάδων δραχμῶν. Ἀναγκαίως ἦτο ὁ Τσούντας ὁ ἴδιος διευθυντὴς καὶ σχεδιαστὴς καὶ φωτογράφος, πολλάκις δὲ καὶ ἐπιστάτης τῆς ἀνασκαφῆς του. Εὐτυχῶς ἦτο δι' ὅλα καλὰ παρεσκευασμένος. Ὅτε ἔγραφε τὸ βιβλίον του εἶχεν ἤδη γίνει δι' αὐτοῦ γνωστὸν εἰς τὰς μεγάλας του γραμμὰς τὸ σχέδιον τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν. Τὸ βασιλικὸν ἀνάκτορον εἶχεν ἀποκαλυφθῆ καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ πρότερον ἤδη γνωστοῦ ὁμοειδοῦς ἀνακτόρου τῆς Τίρυνθος εἶχεν ἐξακριβωθῆ τὸ διάγραμμα τοῦ χώρου του καὶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ κατασκευή του. Αἱ πληροφορίαι ποὺ δίδει ὁ Ὅμηρος διὰ τὰ ἡρωϊκὰ ἀνάκτορα προσηρμόζοντο καλά, καὶ ἔδιδαν τὴν ἐξήγησιν πολλῶν μερῶν καὶ τοῦ Μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου, ἐνῷ πάλιν καὶ αἱ Μυκηναϊκαὶ ἀνακαλύψεις

ἐβεβαίωναν, ὅτι αἱ ὁμηρικαὶ περιγραφαὶ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Μενελάου καὶ τοῦ Ἀλκινόου δὲν ἦσαν πλάσματα τῆς φαντασίας του, ἀλλ' ἔδιδαν τὴν πραγματικότητα τῆς ἐποχῆς, ποὺ εἶχεν ὑπ' ὄψει του ὁ ποιητής.

Εἶχαν ἐξετασθῆ ἀκόμη πολλὰ μέρη τῶν ἐκτὸς καὶ πλησίον τοῦ βασιλικοῦ ἀνακτόρου συνοικιῶν τῆς ἀκροπόλεως, ὅπου ἄφθονα σώζονται τὰ ἐρείπια οἰκιῶν. Αἱ οἰκοδομαὶ ἦσαν φυσικὰ πολὺ εὐτελέστεραι, εἰς θέσεις χαμηλοτέρας τοῦ ἀνακτόρου τοποθετημέναι εἰς πυκνὰς σχεδὸν ἄνευ διακοπῆς συνεχιζομένας γραμμάς, ποὺ μόνον μὲ πολὺ στενὰς ὁδούς, ἐφωδιασμένας ὅμως ἤδη μὲ καλὰς ὑπονόμους, χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων. Εἶχον ἀποκαλυφθῆ τὰ τεχνικώτατα ἔργα πρὸς ἐπαρκῆ ἐφοδιασμὸν τῆς ἀκροπόλεως μὲ πόσιμον ὕδωρ, καὶ εἶχαν καθορισθῆ ὑπὸ τοῦ Τσούντα ἡ ἀκριβὴς μορφή, καὶ αἱ ἀξιόλογοι οἰκοδομικαὶ λεπτομέρειαι, καὶ ἡ ἱστορία τῆς κατασκευῆς, ὅσον ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ τοῦτο τότε καλῶς, τοῦ μεγάλου, ὡραίου καὶ ἰσχυροῦ τείχους τῆς ἀκροπόλεως.

Εἶχεν ἀκόμη ἐρευνηθῆ κατὰ τὴν ἑπταετίαν ὅλη ἡ σειρὰ τῶν πλησίον τῆς μυκηναϊκῆς ἀκροπόλεως λόφων, καὶ εἶχεν ὁρισθῆ ἐκεῖ ἡ θέσις πλείστων μεμονωμένων μικρῶν νεκροταφείων μὲ τοὺς σκαμμένους εἰς τὸν μαλακὸν βράχον τῆς μυκηναϊκῆς γῆς, ἰδιοτύπους ὑπογείους θαλαμοειδεῖς τάφους, τῶν ὁποίων περὶ τὰς δύο ἑκατοντάδας εἶχεν ἀνεύρει μέχρι τότε ὁ Τσούντας.

Ἡ χωριστὴ ἀπ' ἀλλήλων διάταξις τῶν μικρῶν νεκροταφείων, καὶ ἡ παρατήρησις, ὅτι ἐνῶ αἱ τεχνικαὶ καὶ ἄλλαι ἰδιότητες τῶν εὑρημάτων τῶν τάφων ἑνὸς νεκροταφείου ὡμοίαζαν μεταξύ των, ἦσαν ὅμως διάφοροι εἰς τὰ διάφορα νεκροταφεῖα, μαζὶ καὶ μὲ ἄλλας παρατηρήσεις, εἶχαν ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν Τσούνταν νὰ ἐξακριβώσῃ, ὅτι καὶ οἱ Μυκηναῖοι, κατὰ γένη διῃρημένοι, κατῴκουν κωμηδόν, εἰς συνοικίας μὴ ἀπεχούσας καὶ πολὺ ἀπ' ἀλλήλων, ὅπως παραδίδεται πράγματι περὶ τῶν ἀρχαιοτέρων κατοίκων τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἦτο κατὰ τὸν Τσούνταν καὶ ἡ τοιαύτη κατοίκησις τῆς πόλεως τῶν Μυκηνῶν ἐπαλήθευσις τοῦ ἀποδιδομένου εἰς αὐτὴν ὑπὸ τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν ἐπιθέτου ***εὐρυάγεια***, πόλις μὲ πλατεῖς δρόμους, διότι πράγματι θὰ ἔμεναν πλατεῖς δρόμοι μεταξὺ τῶν διαφόρων οἰκογενειακῶν συνοικιῶν ποὺ ἀπετέλουν τὴν πόλιν τῶν παλαιοτάτων Μυκηνῶν. Καὶ ἡ θέσις δευτέρου τείχους, ποὺ περιέκλειε, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Τσούντα, τὸν ἐκτὸς τῆς ἀκροπόλεως χῶρον τῶν Μυκηνῶν, εἶχεν ὁρισθῆ εἰς ὅλην του σχεδὸν τὴν ἔκτασιν. Λοιπὸν ἦτο πλέον δυνατὸν νὰ ἀνασχηματισθῆ διὰ τῆς φαντασίας ἡ εἰκὼν τῶν Μυκηνῶν τῆς ἐποχῆς τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων, τῶν χρόνων τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ τῶν Ἀχαιῶν του. Εἰς τὸν ὑψηλὸν λόφον ὠχυρωμένον ἀσφαλῶς μὲ τεῖχος ἐξαιρετικῆς ἰσχύος, κτισμένον μὲ ἀπίστευτον οἰκοδομικὴν ἱκανότητα, ἔμενεν ἐντὸς οἰκήματος ἐξηρτισμένου μὲ μυθικὸν πράγματι πλοῦτον ὁ ἀνώτατος ἄρχων, ὁ βασιλεύς, καὶ κοντά του, ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως, εἰς χαμηλοτέραν θέσιν, εἰς ἄλλας εὐτελεστέρας κα-

τοικίας οἱ συγγενεῖς του, φρουροὶ καὶ ὑπηρέται του. Οἱ τάφοι τοῦ βασιλικοῦ γένους, ἀφανεῖς, ἀλλὰ μὲ μυθώδη πλοῦτον ἐφωδιασμένοι, καὶ μὲ πολυτέλειαν και ἀφάνταστον πολλάκις καλλιτεχνικὴν ἔμπνευσιν κατεσκευασμένοι, εὑρίσκονται ἀμέσως ὑπὸ τὰ βασιλικὰ ἀνάκτορα, ἀπὸ ὅπου φαίνεται ἡ θέσις των, καὶ εἶνε εὔκολον νὰ τοὺς προφυλάξουν οἱ βασιλικοὶ φρουροί. Χαμηλὰ ὄχι μακρὰν ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν, ἦσαν αἱ κατοικίαι τοῦ λαοῦ, ποὺ ἐδύναντο εἰς ὥραν ἐχθρικῆς ἐπιδρομῆς νὰ καταφεύγουν πρὸς περισσοτέραν ἀσφάλειαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Πλατεῖα καλοκαμωμένη λεωφόρος ἥνωνε τὸν ἔξω τῆς Ἀκροπόλεως χῶρον μὲ τὰ βασιλικὰ ἀνάκτορα καὶ τὴν ἀκρόπολιν. Ἄλλοι στενώτεροι δρόμοι, ἀλλὰ ἐφωδιασμένοι μὲ γεφύρας καὶ ἐν γένει καμωμένοι εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ ἔχῃ πολλὰς δυσκολίας ἡ πορεία, ἐχρησίμευαν διὰ τὰ ἐμπορικὰ καὶ ἄλλα ταξείδια τῶν Μυκηναίων εἰς τὴν Κόρινθον, καὶ τὰ ἄλλα μεγάλα πολιτικὰ κέντρα τῶν χρόνων ἐκείνων.

Τὰ πράγματα ποὺ εὑρέθησαν ἐντὸς τοῦ ἀνακτόρου καὶ τῶν οἰκιῶν τῆς ἀκροπόλεως, καὶ πρὸ πάντων τὰ εὑρήματα τῶν τάφων μαζὶ μὲ τὰς πληροφορίας, ποὺ μᾶς δίδουν πάλιν τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα καὶ ἄλλαι παλαιαὶ παραδόσεις, ἐβοήθησαν νὰ γνωρίσωμεν πῶς ἦτο ὁ λαός, ποὺ ἐζοῦσεν ἐντὸς αὐτῆς τῆς πόλεως, τὸν τρόπον τῆς ζωῆς του, πῶς ἐνδύετο, ποῖα ἦσαν τὰ ὅπλα του, ποὺ ἦσαν τὰ ἀπαραίτητα καὶ σπουδαιότερα ἐφόδια τῶν παλαιοτάτων ἀνθρώπων, ποίας τέχνας ἐγνώριζεν, ποῖος ἦτο ὁ βαθμὸς τῆς καλλιτεχνικῆς του ἀναπτύξεως καὶ πῶς ἔφθασεν εἰς αὐτήν, ποία ἦτο ἡ θρησκεία του, καὶ πῶς ἔθαπτε τοὺς νεκρούς του, ἐν συνόλῳ δηλαδὴ ποῖος ἦτο ὁ πολιτισμός των.

Ὅλα αὐτὰ μᾶς ἀναπτύσσει θαυμάσια εἰς τὸ βιβλίον του ὁ Τσούντας. Λαὸς πολεμιστῶν ἀγαπῶν καὶ τὸ κυνήγιον τῶν ἀγρίων ζώων, μὴ ἀποφεύγων τὴν ληστείαν καὶ τὸ ἐμπόριον, μὲ δούλους διὰ νὰ γεωργοῦν καὶ νὰ ἀσκοῦν τέχνας τινάς, φίλος τῶν ἀθλητικῶν ἀσκήσεων καὶ τῶν ἑορτῶν εἶνε ὁ χαρακτηρισμὸς ποὺ ἀνήκει εἰς τοὺς Μυκηναίους. Ἔνδυμα τῶν ἀνδρῶν εἶνε κοντὸς ἐλαφρὸς χιτών, καὶ κάποτε ἡ βαρυτέρα χλαῖνα ποὺ κρατεῖται μὲ ἕνα κομβίον ἢ μὲ μίαν πόρπην ἀπὸ τὸν ἕνα ὦμον· ἀλλὰ καὶ ἁπλοῦν περίζωμα σκεπάζον μόνον τὰ αἰδοῖα καὶ καλύπτον ὀλίγον τὴν ὀσφὺν ἀρκεῖ ἐνίοτε εἰς τὸν ἄνδρα.

Αἱ γυναῖκες ἐνδύονται κάπως περιπλοκώτερον, καὶ πολλάκις αἱ εἰκόνες των εἰς τὰς ζωγραφίας ἐδύναντο νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὡς ἐπίδειξις καὶ σημερινῆς μόδας γυναικείας ἐνδυμασίας. Οἱ Μυκηναῖοι ἠγάπων νὰ κοσμοῦν τὰς κατοικίας των μὲ καλλιτεχνικὰς τοιχογραφίας· ἀκόμη καὶ τὸ πάτωμα τοῦ ἀνακτόρου, ποὺ ἐσκεπάζετο καὶ αὐτὸ μὲ ἀσβεστόχρισμα ἦτο

ὡραῖα ζωγραφημένον, ἐκόσμουν δὲ μὲ πολυτιμότατα κοσμήματα τὸ σῶμά των μὲ μεγάλην φιλαρέσκειαν καὶ οἱ ἄνδρες ἀκόμη. Εἷς νεκρὸς τοῦ τάφου τοῦ Βαφιοῦ ἐφόρει ἀσφαλῶς καὶ ψέλια ἀποτελούμενα ἀπὸ συμπεπλεγμένους πολυτίμους λίθους μὲ ὡραίας καλλιτεχνικὰς γλυφάς. Δὲν φαίνεται ἐν τούτοις νὰ ἦσαν, τοὐλάχιστον οἱ κοινοὶ θνητοί, πολὺ καθαροί· μέσα εἰς τὰ σπίτια των εὑρίσκονται ἀκόμη ἄφθονα λείψανα ἀπὸ τὰ απορρίμματα τῶν φαγητῶν των. Τὰ ὅπλα των ἦσαν συνήθως τὰ τόξα, τὸ δόρυ, τὰ μακρὰ καὶ μυτερὰ ξίφη καὶ αἱ μάχαιραι ἐκ χαλκοῦ· καὶ τὸ ἅρμα φαίνεται, ὅτι ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς τὸν πόλεμον, ὅπως καὶ εἰς τὸ κυνήγιον· ἀμυντικὰ δὲ ὅπλα ἦσαν ἡ ὁμηρικὴ ποδηνεκὴς ἀσπίς, ποὺ σκεπάζει μέχρι τῶν ποδῶν ὅλο σχεδὸν τὸ σῶμα, καὶ τὸ κωνικὸν κράνος, καμωμένον πολλάκις ἀπὸ δέρμα σκεπασμένον μὲ μικρά, εἰς σχῆμα πετάλου κομμένα, τεμάχια ὀδόντων ἀγριοχοίρου, ὁμοιάζον κατὰ τοῦτο, ὅπως πολὺ ἐπιτυχῶς σημειώνει ὁ Τσούντας, μὲ τὸ κράνος τοῦ Μηριόνου, ποὺ περιγράφει ὁ Ὅμηρος. Θώρακας μεταλλίνους καὶ κνημῖδας δὲν εἶνε ἀπολύτως βέβαιον ὅτι εἶχαν.

Περὶ τῆς θρησκείας τῶν Μυκηναίων δικαίως γράφει μὲ δισταγμὸν ὁ Τσούντας· ἦσαν πολὺ ὀλίγα τὰ θετικὰ δεδόμενα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἦτο δυνατὸν νὰ στηριχθῇ μία ἀσφαλής, κατηγορηματικὴ θεωρία. Μικραὶ πήλιναι μορφαί, ποὺ δὲν ἦτο ἀπολύτως βέβαιον, ὅτι παρίστανον θεούς, ὀλίγαι παραστάσεις ἐπὶ διαφόρων, συνήθως μικρῶν, τεχνουργημάτων, καὶ αὐταὶ ὄχι πάντοτε μὲ σαφές, χωρὶς ἀμφισβητήσεις δυνάμενον νὰ ἐξηγηθῇ, θέμα καὶ αἱ ἐνδείξεις λατρείας ποὺ παρουσιάσθησαν κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν τῶν ἀνακτόρων, καὶ προπάντων τῶν τάφων ἦσαν τὰ μόνα στοιχεῖα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐβασίζοντο αἱ ὑποθέσεις περὶ τῆς θρησκείας τῶν Μυκηναίων. Ἐν τούτοις ἡ γνώμη, τὴν ὁποίαν ἀσπάζεται, καὶ ὑποστηρίζει εἰς τὸ βιβλίον του ὁ Τσούντας, ὅτι αἱ ἀρχικαὶ ἰδέαι, ἐκ τῶν ὁποίων ἐγεννήθη, καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων πρὸ πάντων ἐστηρίζετο ἡ θρησκεία τῶν Μυκηναίων, ἦσαν ἡ λατρεία τῆς Γῆς, ποὺ ὡς μήτηρ τῶν πάντων, εἴτε μὲ τὰς ἰδιότητας τῆς ζειδώρου καὶ ἀγλαοκάρπου Δήμητρος, εἴτε μὲ τὰς ἰδιότητας τῆς κουροτρόφου καὶ ποτνίας θηρῶν Ἀρτέμιδος, δίδει ζωὴν εἰς ἀνθρώπους, ζῶα καὶ φυτά, καὶ ἡ λατρεία τῶν νεκρῶν προγόνων, εἶνε καὶ σήμερον ἡ μᾶλλον ἐπικρατοῦσα. Ἀκόμη δὲ καὶ ἡ γνώμη, ὅτι ἤδη εἰς τὸ μυκηναϊκὸν πάνθεον ἐμφανίζονται αἱ μορφαὶ πολλῶν τῶν κατόπιν ἑλληνικῶν θεῶν, καὶ αὐτοῦ ἴσως τοῦ οὐρανίου Διός, ἔχει γίνη σήμερον σχεδὸν γενικῶς ἀποδεκτή. Αἱ μετὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ Τσούντα, καὶ ὅλως προσφάτως γενόμεναι ἀνακαλύψεις εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος ἀπέδειξαν ἐπίσης ὀρθὴν καὶ τὴν γνώμην, ποὺ ἐκθέτει ὁ Τσούντας, ὅτι ἐκτὸς τῶν ὑπαιθρίων, καὶ τῶν ἐντὸς τῶν κατοικιῶν βωμῶν καὶ ἑστιῶν, ποὺ ἐχρησίμευον εἰς τὴν λατρείαν των, εἶχον οἱ Μυκηναῖοι καὶ μικροὺς ναούς, μόνον ὡς

κατοικίας τῶν θεῶν των, ὡς τόπους δηλαδή, ὅπου ἦσαν ἱδρυμένα τὰ ἱερὰ ἀγάλματα, τὰ πατροπαράδοτα ξόανά των, ὀλίγους διότι ὀλίγα θὰ ἦσαν καὶ τὰ ξόανα.

Εἰς τὴν θρησκείαν τῶν νεκρῶν προγόνων ὀφείλομεν τὴν εὕρεσιν ἐντὸς τῶν τάφων ὅλου τοῦ πλούτου τῶν πολυτίμων καλλιτεχνικῶν καὶ ἄλλων τεχνουργημάτων, ποὺ μᾶς δίδουν κατ᾽ ἐξοχὴν τὴν ἰδέαν τῆς μεγάλης προόδου τῶν Μυκηναίων εἰς τὰς τέχνας καὶ τὸν πολιτισμόν· καὶ τὰ μοναδικὰ ἀρχιτεκτονικὰ μεγαλουργήματα, οἱ θολωτοὶ τάφοι τῶν Μυκηνῶν καὶ τοῦ Ὀρχομενοῦ ὀφείλονται ὁμοίως εἰς τὴν ἰδέαν τῆς λατρείας τῶν νεκρῶν προγόνων.

Περὶ τοῦ λαοῦ, ποὺ κατῴκησεν εἰς τὰς Μυκηναϊκὰς χώρας, πῶς εὑρέθη ἐκεῖ, πόθεν ἦλθε, ποῖαι ἦσαν αἱ τύχαι του κατὰ τοὺς μακροὺς αἰῶνας, ποὺ εἶνε φανερόν, ὅτι διήρκεσεν ἡ ἐπικράτησίς του, δὲν ὑπάρχουν ἄλλαι μαρτυρίαι οὐδ᾽ ἄλλαι σοβαραὶ ἐνδείξεις διὰ νὰ στηριχθῇ ὁ πραγματευόμενος τὸ θέμα ἐκτὸς τῶν μνημείων, καὶ τῶν μικρῶν πραγμάτων, χαρακτηριστικῶν τῆς ζωῆς τῶν τότε ἀνθρώπων, ποὺ εὑρέθησαν εἰς τὰς ἀνασκαφὰς τῶν οἰκιῶν καὶ τῶν τάφων, καὶ τῶν διηγήσεων τῶν ὁμηρικῶν ποιημάτων, ὅπου εὑρίσκονται πολλαὶ μαρτυρίαι περὶ ὅλων τῶν ἐρωτημάτων ποὺ ἀνεφέραμεν· φυσικὰ ἔπρεπε πρῶτον νὰ ἀποδειχθῇ, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαός, τοῦ ὁποίου τὰ κατορθώματα ψάλλει ὁ Ὅμηρος, ἦσαν οἱ Μυκηναῖοι, καὶ αὐτὸ γίνεται μὲ πολλὴν ἐπιτυχίαν καὶ εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Τσούντα· ἀλλὰ καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους ἀρχαίους συγγραφεῖς εὑρίσκονται σκορπισμέναι, ἀόριστοι φυσικὰ πάντοτε, παραδόσεις περὶ παλαιοτάτων κατοίκων τῆς Ἑλλάδος, μερικοὶ ἐκ τῶν ὁποίων δὲν ἦσαν ἀκόμη Ἕλληνες.

Μὲ τὰ βοηθήματα αὐτὰ καὶ ὁ Τσούντας ἔχων ὑπ᾽ ὄψει καὶ ὅσα ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ ἐξέθεσαν εἰς σοφὰς πραγματείας, καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι εἰς τὰς ἀρχὰς περίπου τῆς δευτέρας χιλιετηρίδος ἀπὸ τόπους ποὺ εὑρίσκονται βορειότερον τῆς Ἑλλάδος κατέβησαν εἰς τὰς Ἑλληνικὰς χώρας οἱ πρῶτοι Μυκηναϊκοὶ λαοί, οἱ πρῶτοι Ἕλληνες. Εἰς αὐτὰς ἦτο ἤδη ἐγκατεστημένος ἄλλος λαὸς παλαιότερος, ὅστις χάρις εἰς ἐπιμιξίαν μὲ περισσότερον ἀνεπτυγμένα ἔθνη τῆς Ἀνατολῆς, ἦτο ὁπωσδήποτε προωδευμένος εἰς πολιτισμόν, καὶ εἶχε πολὺ τελειοτέρας καὶ περισσοτέρας τεχνικὰς γνώσεις. Ὁ ἀρχαιότερος αὐτὸς λαὸς ἐν μέρει παρέμεινεν καὶ συνεχωνεύθη εἰς πολλὰ μέρη ἀφομοιωθεὶς μὲ τὸν φυσικῶς καὶ ἄλλως ἰσχυρότερον ἐπιδρομέα. Μὲ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ ἀρχαιοτέρου τούτου λαοῦ, καὶ πρὸ πάντων τῶν τμημάτων αὐτοῦ ποὺ ἐξηκολούθησαν νὰ παραμένουν εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου, ἀπὸ ὅπου εὐκολώτερα εἴρχοντο εἰς σχέσεις μὲ τοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἰδίως τῆς

Τροίας, τῆς Συρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου, συνετελέσθη ἡ πρώτη μεγάλη ἀνάπτυξις τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, τῆς ὁποίας τὴν κυριωτέραν ἐμφάνισιν ἔχομεν πρὸ πάντων·εἰς τοὺς βασιλικοὺς τάφους τῆς ᾿Ακροπόλεως τῶν Μυκηνῶν. Μερικὰ ἀπὸ τὰ θαυμάσια καλλιτεχνήματα, ποὺ εὑρέθησαν εἰς αὐτοὺς ἐπίστευεν, ὅτι ἦσαν ἔργα τῶν νησιωτῶν, ἀφοῦ ἄλλως τε καὶ εἶχαν φθάση καὶ ἐγκατασταθῆ εἰς μερικὰς νήσους καὶ ἰδίως εἰς τὴν Θήραν τμήματα τῶν πρώτων Μυκηναίων λαῶν. Ὅτε ἔγραφε τὸ βιβλίον του ὁ Τσούντας, τὰ θαύματα τῆς Κρήτης δὲν ἦσαν ἀκόμη γνωστά, ἀλλ᾿εἶνε δεῖγμα τῆς καθαρᾶς διανοίας καὶ τῆς ὀρθῆς ἐπιστημονικῆς διαισθήσεώς του ὅτι ἀνεγνώρισεν ἔκτοτε τὴν μεγάλην σημασίαν, ποὺ εἶχον αἱ νῆσοι εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ῾Ελληνικοῦ Πολιτισμοῦ.

᾿Ολίγους αἰῶνας μετὰ τὴν κάθοδον τῶν πρώτων ἐπιδρομέων εἰς τὴν ῾Ελλάδα. εἰς τὰ 1600 περίπου π. Χ. παρουσιάζεται νέα μεγάλη ἐπιδρομὴ ἄλλου κλάδου τῆς ἰδίας φυλῆς μὲ τὸν πρότερον ἐπιδραμόντα, ὅστις κατὰ τὴν προαιώνιον πρώτην κάθοδον τῆς φυλῆς, εἶχε μείνη καθ᾿ ὁδὸν εἰς ἄλλας διαμέσους χώρας. Ὁ νέος ἐπιδρομεὺς ἀναλαμβάνει τὴν κυριαρχίαν ὑποτάσσων τοὺς προτέρους κατοίκους καὶ δίδει νέαν ὤθησιν εἰς τὴν πρόοδον τοῦ πολιτισμοῦ. ῾Η ὄψις τῶν Μυκηναϊκῶν πόλεων ἀλλάσσει· τὰ τείχη γίνονται ἰσχυρότερα καὶ ὡραιότερα. Οἱ νέοι Μυκηναῖοι εἶνε τολμηρότεροι καὶ ἐπιχειρηματικώτεροι ἡ ἐπιμιξία μὲ τὰς νήσους καὶ τὴν ᾿Ανατολὴν εἶνε τώρα μεγαλειτέρα, καὶ ἐπεκτείνεται εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ παράλια μέρη τῆς Μεσογείου. ῾Η Μυκηναϊκὴ τέχνη φθάνει εἰς τὸ κατακόρυφον τῆς ἀκμῆς της καὶ ὑπερτερεῖ πλέον τῶν τεχνῶν ὅλων τῶν ἄλλων συγχρόνων ἐθνῶν. Τεχνουργήματα Μυκηναϊκῆς κατασκευῆς μεταφέρονται εἰς πλείστας ξένας χώρας, καὶ ξένοι μεγιστᾶνες εὐχαριστοῦνται νὰ καταλέγωσι ταῦτα μεταξὺ τῶν κειμηλίων των. Κατόπιν ἔρχεται περὶ τὸ 1200 π. Χ. ἡ παρακμὴ καὶ τὸ τέλος τῆς Μυκηναϊκῆς λαμπρότητος διὰ τῆς εἰσβολῆς τῶν Δωριέων.

Τὰ ὀνόματα τῶν Μυκηναίων μᾶς δίδει ὁμοίως ἡ παράδοσις καὶ ὁ Ὅμηρος. Δαναοὶ ἦσαν οἱ πρῶτοι κατελθόντες, ποὺ ἐγκατεστάθησαν κυρίως εἰς τὸ ᾿Αργολικὸν πεδίον, καὶ ἀπεκεῖ ἐκυριάρχησαν τοῦ μεγαλειτέρου μέρους τῆς Πελοποννήσου. ᾿Αχαιοὶ ἦσαν οἱ δεύτεροι ἐπιδρομεῖς ποὺ ἔγιναν τὸ πρῶτον μέγα ῾Ελληνικὸν Κράτος. Κᾶρες Λέλεγες καὶ Πελασγοὶ ἦσαν τὰ ὀνόματα τῶν λαῶν, ποὺ εὗρον οἱ Μυκηναῖοι ἐγκατεστημένους εἰς τὴν ῾Ελλάδα.

Αἱ ἀνωτέρω συνοψισθεῖσαι ἰδέαι περὶ τῶν Μυκηναίων καὶ τοῦ Μυκηναίου πολιτισμοῦ, ποὺ περιέχονται εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Τσούντα, εἶνε καὶ αἱ σήμερον μὲ ἀρκετὰς τροποποιήσεις φυσικὰ ἐπικρατοῦσαι μεταξὺ τῶν ἀρχαιολόγων. Αἱ μεγάλαι ἀνασκαφαὶ τῆς Κρήτης ποὺ ἀπέδειξαν κατόπιν ὅτι ἐκεῖ, ὅτε ἦλθον εἰς τὴν ῾Ελλάδα οἱ Μυκηναῖοι, ὑπῆρχεν ἤδη μέγα

κράτος μὲ λαὸν συγγενῆ πρὸς τοὺς τότε κατοίκους τῶν λοιπῶν νήσων, εὑρισκόμενον εἰς μέγα ὕψος πολιτισμοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπίδρασις ἔφερεν τὴν ἄνθησιν καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Μυκηναίων, δὲν ἐξεμηδένισαν, οὐδὲ μετέβαλον πολὺ τὴν βάσιν τῆς θεωρίας, ποὺ ἐκθέτει ὁ Τσούντας εἰς τὸ βιβλίον του. Συνετέλεσε δ' ἀσφαλῶς καὶ τὸ βιβλίον τοῦ Τσούντα πολύ, διὰ νὰ γίνουν κοινὸν κτῆμα αἱ ἰδέαι αὐταὶ ποὺ εἶνε κατὰ μέγα μέρος συμπέρασμα καὶ τῶν ἰδίων του ἀνασκαφῶν καὶ ἐρευνῶν καὶ τῆς ἐμβριθοῦς του μελέτης.

Ὀλίγοι ἀρχαιολόγοι εἶχον ζήσει τόσον, ὅπως αὐτός, μέσα εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἔμεναν οἱ μεγαλουργοὶ ἄνθρωποι, τῶν ὁποίων σχεδὸν καὶ ἡ ὕπαρξις ἀκόμη ἠμφεσβητεῖτο, διότι μία ἀμυδρὰ μόνον ἀνάμνησις διετηρεῖτο ἀπὸ χιλιάδων ἐτῶν περὶ αὐτῶν, καὶ μόνον διὰ τῆς ἀρχαιολογίας εἶχον ἐπανέλθη πάλιν προσφάτως τότε εἰς τὴν πραγματικότητα. Μόνος μέσα εἰς τὰ ἐρείπια τῶν κατοικιῶν τῶν ἀνθρώπων ζωντανῶν καὶ νεκρῶν, τοῦ κόσμου ἐκείνου, μὲ τὰ ἀπομεινάρια τῆς ζωῆς καὶ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν των, ἔχων γύρω του τὴν ἰδίαν φύσιν καὶ ἀναπνέων τὸν ἴδιον ἀέρα, ποὺ ἀνέπνεαν καὶ ἐκεῖνοι, μετεφέρετο διὰ τῆς ζωηρᾶς του φαντασίας εἰς τὸν κόσμον των. Δι' αὐτὸ ἔχουν τόσην θετικότητα καὶ δεικνύουν τόσον τὴν ἀπόλυτον ἀμεσότητα τῆς ἀντιλήψεως αἱ περιγραφαί του, πρᾶγμα ποὺ ἔκαμνε τὸ μικρόν του βιβλίον ἀληθῶς πολύτιμον.

Σκοπὸς βέβαια τοῦ Τσούντα δὲν ἦτο μὲ τὸ ἔστω καὶ τόσον πολύτιμον βιβλίον του νὰ κλείσῃ τὸ ἐπιστημονικόν του ἔργον περὶ τῶν Μυκηνῶν καὶ τοῦ Μυκηναίου, καὶ ἐν γένει προϊστορικοῦ πολιτισμοῦ τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ βιβλίου του λέγει ὁ ἴδιος, ὅτι σκοπός του ἦτο μόνον νὰ καταστήσῃ γνωστοτέραν τὴν ἀρχαιοτάτην περίοδον τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ παρ' ἡμῖν, προσθέτων ὅτι οἱ ξενόγλωσσοι εἶχαν ἤδη χάριν τοῦ σκοποῦ τούτου πολλὰ βιβλία· μὲ πολλὴν μετριοφροσύνην, διότι ἀσφαλῶς θὰ ἠδύνατο καὶ νὰ γράψῃ, ὅτι εἰς κανὲν ἀπὸ τὰ γραφέντα μέχρι τότε καὶ εἰς τὰς ξένας γλώσσας περὶ τοῦ θέματος βιβλία δὲν ἐδίδετο τόσον τελεία, μὲ ὅσα ὑπῆρχον τότε βοηθήματα, ἡ εἰκὼν τοῦ παλαιοῦ ἐκείνου κόσμου, οὐδ' ὑποστηρίζονται μὲ τόσα πειστικά, καὶ ἐξ ἰδίων ἐρευνῶν προκύπτοντα ἐπιχειρήματα αἱ ἰδέαι, περὶ τῶν ὁποίων ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρξουν ἀμφιβολίαι. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ δὲν περιωρίσθη μόνον μεταξὺ ἡμῶν ἡ χρῆσις τοῦ βιβλίου, ἀλλά, καὶ πρὶν ἀκόμη γίνῃ ἡ ἀγγλική του μετάφρασις, ἐγίνετο μνεία τούτου ἀπαραιτήτως πανταχοῦ, ὅπου ἐγράφετο ἢ ἐλέγετό τι περὶ τῶν προϊστορικῶν πραγμάτων τῆς Ἑλλάδος.

Ἀλλὰ βεβαίως ἐπίστευε καὶ ὑπὲρ πάντας ὁ ἴδιος ὅτι ἐχρειάζετο ἀκόμη, ὅπως συντελεσθῇ τὸ ἔργον του καὶ δυνηθῇ νὰ γίνῃ ἀκόμη πληρεστέρα ἡ εἰκών, καὶ νὰ διευκρινισθῇ καλλίτερα ἡ ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ προ-

ἱστορικοῦ κόσμου τῆς Ἑλλάδος, νὰ γίνουν πολλαὶ ἔρευναι ἀκόμη καὶ εἰς τὰς Μυκήνας, ἀλλὰ πρὸ πάντων εἰς ἄλλους τόπους τῆς Ἑλλάδος, ἰδίως δὲ εἰς τὰς νήσους καὶ εἰς τὰς βορειοτέρας ἑλληνικὰς χώρας.

Ἀπὸ τοῦ 1894 ἤρχισε μὲ τὴν μικρὰν ἀνασκαφὴν τῆς Ἀμοργοῦ τὴν ἔρευναν τῶν νήσων καὶ τὴν μελέτην τοῦ ἀρχαιοτάτου πολιτισμοῦ των, ποὺ ὅπως εἴδομεν, ἐθεωρεῖτο παλαιότερος τοῦ Μυκηναϊκοῦ, καὶ ὁ Τσούντας ἐπίστευεν, ὅτι δι' αὐτοῦ πολλαὶ τεχνικαὶ καὶ ἄλλαι γνώσεις εἶχον μεταδοθῆ καὶ εἰς τοὺς Μυκηναίους. Ἐξήτασεν ἔπειτα διαδοχικῶς ἐπί τινα ἔτη τὴν Πάρον, τὴν Ἀντίπαρον, τὴν ἐρημόνησον Δεσποτικό, τὴν Σίφνον καὶ τὴν Σύρον, χωρὶς νὰ ἐγκαταλείψῃ ἐντελῶς καὶ τὴν ἀνασκαφὴν τῶν Μυκηνῶν, ὅπου ἐπὶ πολὺ καὶ κατόπιν παρέμενε μῆνας τινας καθ' ἕκαστον ἔτος, ὅπως ἐρευνήσῃ ὅλην τὴν ἀκρόπολιν, ἰδίως τὰ μέρη αὐτῆς, ὅπου ἦσαν αἱ οἰκίαι, καὶ διὰ νὰ ἀνασκάψῃ τοὺς θαλαμοειδεῖς τάφους, ποὺ ἦσαν σκαμμένοι εἰς τὸν βράχον, σχετικῶς πυκνοὶ ἀκόμη εἰς τὰ πλάγια τῶν πλησίον ἢ ὀλίγον μακρὰν τῆς ἀκροπόλεως λόφων. Εἴπομεν ἤδη, ὅτι πρὸ πάντων διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης εἶχον μεγάλην σπουδαιότητα τὰ εὑρήματα τῶν τάφων καὶ ἦσαν πολὺ ἀναγκαῖα διὰ νὰ ὁλοκληρώσῃ τὴν μελέτην του περὶ αὐτῆς ὁ Τσούντας. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ἦσαν συχνὰ ἀρκετὰ πολύτιμα τὰ εὑρήματα τῶν τάφων τῶν Μυκηνῶν, καὶ συνετέλουν εἰς τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἀξιολογωτάτης μυκηναϊκῆς συλλογῆς τοῦ Μουσείου μας, τῆς ὁποίας, ἡ ἐπιμέλεια εἶχεν ἀνατεθῆ εἰς αὐτὸν μετὰ τὴν ἐγκατάστασίν της εἰς τὸ κτίριον τοῦ Ἐθνικοῦ μουσείου.

Ἂν εἰς τὴν ἀνασκαφὴν καὶ τὴν μελέτην τῶν Μυκηνῶν εἶχον προηγηθῆ τοῦ Τσούντα πολλοὶ καὶ σπουδαῖοι ἐπιστήμονες, ποὺ εἶχον δημοσιεύσῃ πολλὰ καὶ σοφὰ συγγράμματα, εἰς τὰς νήσους ὀλίγοι μόνον εἶχον σημειώσῃ τὴν ὕπαρξιν τοῦ παλαιοτάτου πολιτισμοῦ, καὶ εἶχον πραγματευθῆ περὶ αὐτοῦ, χρησιμοποιοῦντες, ὅσα σημεῖα αὐτοῦ εἴρχοντο σποραδικῶς εἰς φῶς διὰ τυχαίας εὑρέσεως τάφων ὑπὸ τῶν καλλιεργούντων τὰ κτήματά των κατοίκων τῶν νήσων.

Εἰς τὴν Ἀμοργὸν ὁ Τσούντας ἀνέσκαψε μικρὸν μέρος τοῦ παναρχαίου νεκροταφείου, εἰς δὲ τὴν Πάρον καὶ τὴν Σύρον ἀνεῦρεν ἐπίσης τὰ μεγάλα νεκροταφεῖά των καὶ ἠρεύνησεν ἀρκετὰς ἑκατοντάδας παναρχαίων τάφων. Εἰς τὴν Χαλανδριανὴν τῆς Σύρου καὶ εἰς τὴν Σίφνον εὗρε καὶ δύο μικρὰς ἀκροπόλεις συγχρόνους πρὸς τοὺς τάφους, διὰ τῶν ὁποίων ἐφωτίζετο ὀλίγον καὶ ἄλλη πλευρὰ τοῦ νησιωτικοῦ πολιτισμοῦ, ὁ τρόπος τῆς ὁμαδικῆς ἐγκαταστάσεως, καὶ τῆς ὀχυρώσεως τῶν παλαιοτάτων νησιωτῶν. Βραδύτερον τὸ σχῆμα καὶ ὁ οἰκοδομικὸς τρόπος τῶν μικρῶν ἀκροπόλεων μὲ τοὺς πολλαπλοῦς διαδοχικοὺς περιβόλους τῶν τειχῶν των, ἐβοήθησαν τὸν Τσούνταν νὰ καθορίσῃ, ὅτι ὑπῆρχεν εἰς τοὺς παναρχαίους

χρόνους σχέσις διὰ θαλάσσης μεταξὺ τῶν νησιωτῶν καὶ τῶν κατοίκων τῆς Θεσσαλίας, ὅπου εὑρέθησαν, πολὺ μεγαλείτεραι καὶ τελειότεραι ἐκεῖ, ἀκροπόλεις κατασκευασμέναι κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον. Καὶ αἱ ἐπιστημονικαί του ἐκστρατεῖαι εἰς τὰς νήσους δὲν ἔγιναν μὲ περισσότερα μέσα, οὐδὲ μὲ ἀφθονώτερα ἐφόδια. Ἐλάχισται χιλιάδες δραχμῶν, καὶ ὁ ἀφωσιωμένος ἀγαθὸς ἐπιστάτης ἀπετέλουν τὴν ἐξάρτυσιν τῆς ἀποστολῆς, τῆς ὁποίας ὅμως τὰ ἐλλείποντα συνεπλήρωνεν ἀρτιώτατα μὲ τὰς γνώσεις καὶ τὰς ἄλλας του ἱκανότητας, καὶ πρὸ πάντων τὸν μοναδικὸν ἐνθουσιασμόν του ὁ Τσούντας. Αἱ νησιωτικαὶ ἀνασκαφαὶ ἦταν καὶ εἰς ἐπιστημονικὰ συμπεράσματα, καὶ εἰς εὑρήματα πλουσιώταται· μαρτυροῦν περὶ τούτου ἡ εἰς τὰς κυκλαδικὰς ἀρχαιότητας ἀφιερωμένη προϊστορικὴ αἴθουσα τοῦ Ἐθνικοῦ μουσείου, καὶ αἱ πλήρεις χυμοῦ πραγματεῖαι του εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἐφημερίδα, ὅπου ἐκθέτων τὰ πορίσματα τῶν ἀνασκαφῶν του φωτίζει ἀπὸ πολλῶν ὄψεων ἕνα πολὺ ὀλίγον μόνον γνωστὸν ἕως τότε πολιτισμόν. Ἐννοεῖται, ὅτι καὶ εἰς τὰς νήσους ἦτο ὁ Τσούντας ὁ σχεδιαστὴς καὶ φωτογράφος τῆς ἀνασκαφῆς του· τὰ σχέδια, καὶ αἱ ὡραῖαι καὶ δυσκολώταται φωτογραφίαι, τῶν ἐσωτερικῶν τῶν τάφων πρὸ πάντων, ποὺ δημοσιεύονται εἰς τὰς πραγματείας του κα ἐξ αὐτῶν ἔπειτα καὶ εἰς ἄλλα ἑλληνικὰ καὶ ξένα ἐπιστημονικὰ συγγράμματα εἶνε ἔργα τῶν χειρῶν του.

Εἰς τὴν Θεσσαλίαν ἤνοιξεν ὁ Τσούντας τὸν δρόμον τῆς ἀνασκαφῆς καὶ τῆς ἐρεύνης, καὶ τοῦτον ἀκολουθοῦντες κατόπιν καὶ ἄλλοι, Ἕλληνες καὶ ξένοι, μὲ βάσιν τὰς ὑποδείξεις του καὶ τὰ συμπεράσματα τῶν ἰδικῶν του ἐργασιῶν, ἐξέτειναν τὴν ἔρευναν καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη τῆς θεσσαλικῆς γῆς, τὰ περισσότερα τῶν ὁποίων εἶχεν ἤδη ἐπισημάνη χωρὶς νὰ δυνηθῇ νὰ ἐρευνήσῃ ὁ ἴδιος. Ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ στηριζόμενοι εἰς τυχαῖα εὑρήματα, ἰδίως πλησίον τοῦ Βόλου, εἶχαν μόνον ὁρίσει ὀλίγας θέσεις, ὅπου παρουσιάζοντο ἐνδείξεις πείθουσαι, ὅτι ἐκεῖ ἦσαν πιθανώτατα πανάρχαιαι κατοικήσεις.

Εἰς τὴν Θεσσαλίαν μετέβη κατὰ πρῶτον χάριν ἀνασκαφῆς ὁ Τσούντας εἰς τὴν Μαρμάριανην τὸ 1899 διὰ νὰ ἀνασκάψῃ ὀλίγους θολωτοὺς τάφους, ἀνήκοντας ὅμως εἰς τοὺς γεωμετρικοὺς χρόνους, τὸ ἀκόλουθον δ' ἔτος τυχαῖον πάλιν εὕρημα ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ἀφορμὴν νὰ μεταβῇ ἐκ νέου χάριν ἀνασκαφῆς εἰς τὴν Θεσσαλίαν.

Τὸ 1900 ἐνῷ ἐγίνετο ἐργασία πρὸς κατασκευὴν ὁδοῦ πλησίον τοῦ Κάστρου τοῦ Βόλου, ἀνευρέθησαν ἀρχαῖοι τάφοι. Πρὸς ἐξέτασιν τούτων μετέβη ὁ Τσούντας καὶ ἐπιστοποίησεν, ὅτι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἀνῆκον, ὅπως καὶ οἱ τάφοι τῶν νήσων εἰς τοὺς παλαιοτάτους χρόνους, καὶ ἦσαν καὶ αὐτοὶ ἀρχαιότεροι καὶ τῶν τάφων καὶ τῶν ἄλλων λειψάνων τοῦ

μυκηναίου πολιτισμοῦ. Συγχρόνως μὲ τὴν ἐξέτασιν τῶν τάφων ὁ Τσούντας ἀνεγνώρισεν, ὅτι καὶ τὸ ὕψωμα τοῦ Κάστρου τοῦ Βόλου ἦτο ἡ θέσις τοῦ παναρχαίου συνοικισμοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνῆκαν οἱ τάφοι. Μικρὰ ἀνασκαφή του ἐβεβαίωσε βραδύτερον, ὅτι καὶ τὸ ὕψωμα εἶχε σχηματισθῆ ὀλίγον κατ' ὀλίγον διὰ τῆς διαδοχικῆς ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας κατοικήσεως καὶ καταστροφῆς τῶν οἰκιῶν ἐπ' αὐτοῦ, εἰς χρόνους ἀπέχοντας χιλιετηρίδας τινάς, ἀπὸ τῶν ἱστορικῶν χρόνων τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὸ Διμίνι καὶ τὸ Σέσκλο, μικρὰ χωρία ἀπέχοντα τὸ μὲν πρῶτον μιάμιση τὸ δ' ἄλλο τρεῖς περίπου ὥρας ἀπὸ τὸν Βόλον, ἔγινε μετὰ ταῦτα ἡ μεγαλειτέρα καὶ ἡ σπουδαιοτέρα ἀνασκαφὴ τοῦ Τσούντα εἰς τὴν Θεσσαλίαν. Εἰς τὸ Διμίνι εἶχεν ἤδη μεταβῆ ὁ ἀείμνηστος συνάδελφος Στάης, καὶ εἶχεν ἀνασκάψη ἓν ἔτος πρὸ τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ Τσούντα τὸν κατὰ τύχην εὑρεθέντα θολωτὸν τάφον, ποὺ εἶνε εἰς τὴν πλαγιὰν τοῦ ὑψώματος τοῦ προϊστορικοῦ συνοικισμοῦ. Καὶ ὁ Στάης εἶχεν ἀναγνωρίση τὴν σπουδαιότητα τοῦ τόπου, καὶ δι' αὐτὸ τὴν τελείαν ἀνασκαφὴν καὶ τὴν μελέτην του ἀφῆκεν εἰς τὸν Τσούνταν, τὸν ὁποῖον ἐξετίμα καὶ διέκρινεν ὅλως ἰδιαιτέρως καὶ αὐτὸς μεταξὺ τῶν συναδέλφων, καὶ τοῦ ὁποίου τὰς εἰδικὰς μελέτας ἐγνώριζεν ὅτι θὰ προῆγεν ἡ ἐργασία αὐτή.

Ὁ Τσούντας εἶνε ὁ πρωτεργάτης καὶ κυριώτερος δημιουργὸς τῆς Θεσσαλικῆς προϊστορικῆς ἀρχαιολογίας, ὅπως εἶνε γενικῶς ὁ σπουδαιότερος τῶν συντελεστῶν τοῦ μεγάλου ἔργου τῆς ἀποκαλύψεως τῆς προϊστορίας ὅλης τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ βιβλίον, «αἱ προϊστορικαὶ ἀκροπόλεις Διμηνίου καὶ Σέσκλου», ὅπου τὸ 1908 ἐδημοσίευσε τὰ ἀποτελέσματα τῶν Θεσσαλικῶν του ἀνασκαφῶν, ὁμολογεῖται, ὅτι εἶνε ἀπὸ τὰ καλλίτερα, ποὺ ἐγράφησαν σχετικὰ μὲ τὸν πρῶτον, τὸν παλαιότατον πολιτισμὸν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Τσούντας εἶχεν εἰς μέγαν βαθμὸν τὴν ἀρετήν, ποὺ πρέπει νὰ ἔχῃ κάθε ἀρχαιολόγος, νὰ γνωρίζῃ δηλαδὴ νὰ ἀνευρίσκῃ τὸ πραγματικὸν περιεχόμενον εἰς τὰς διατηρηθείσας εἰς τοὺς κατόπιν Ἕλληνας, καὶ ὡς μυθικὰς θεωρουμένας, παραδόσεις, καὶ συνδυάζων αὐτὰς καταλλήλως μὲ τὰ πορίσματα τῶν ἀνασκαφῶν νὰ ἀναπαριστᾷ πανάρχαια ἱστορικὰ γεγονότα καὶ νὰ παρουσιάζῃ τὴν εἰκόνα τῆς καταστάσεως τῶν λαῶν εἰς τοὺς μακρυνοὺς χρόνους τῶν παραδόσεων τούτων. Δὲν ἦτο φειδωλὸς εἰς τὴν ἐξαγωγὴν θετικῶν συμπερασμάτων καὶ εἰκασιῶν, ὁσάκις ἦτο δυνατὸν νὰ συμβιβάσῃ τὰς ἀρχαίας παραδόσεις μὲ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀνασκαφῶν του· δὲν ἄφινεν ὅμως εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον καὶ πολὺ ἐλεύθερον τὸ στάδιον εἰς τὴν φαντασίαν του, καὶ δι' αὐτὸ καμμία σχεδὸν ἀπὸ τὰς γνώμας του δὲν ἀπεδείχθη ὁριστικῶς ἐσφαλμένη, ἐνῷ πολλαὶ θεωροῦνται ὡς ἀπολύτως ὀρθαί. Ὁ ἀρχαιολόγος ὀφείλει ἄλλως τε καὶ νὰ μὴ ἀποφεύγῃ νὰ ἐκφέρῃ γενικώτερα

συμπεράσματα ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν του, καὶ ἂν ἀκόμη εἶνε αὐτὰ πολὺ παρακεκινδυνευμένα διότι ἐκ τῆς συζητήσεως, ποὺ προκαλεῖται κατόπιν καὶ ἐκ τῶν ἐσφαλμένων τυχὸν συμπερασμάτων του, εἶνε δυνατὸν νὰ προκύψῃ ἡ ἀλήθεια, πάντως δὲ διὰ τῆς συζητήσεως φωτίζεται περισσότερον ἡ ἐπιστήμη.

Ἀφοῦ κατέταξεν ὁ Τσούντας εἰς τὸ βιβλίον του μεθοδικῶς τὰ ἄφθονα προϊόντα παντὸς εἴδους τέχνης, ποὺ ἔφεραν εἰς φῶς αἱ ἀνασκαφαί του, καὶ βοηθούμενος ἀπὸ τὰ πορίσματα, ποὺ εἶχεν ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν χάρις εἰς τὴν ὑποδειγματικὴν μεθοδικότητα, καὶ τὴν αὐστηρὰν προσοχήν, ποὺ τὰς ἐξετέλει, ὥρισε τὴν χρονολογικήν των σειράν, καὶ ἀφοῦ τὰ παρέβαλε μὲ τὰ ὁμοειδῆ τεχνουργήματα ἄλλων ἐπίσης παλαιῶν, ἢ παλαιοτέρων ἢ καὶ ὀλίγον νεωτέρων λαῶν, καὶ ἐξηκρίβωσε τὰς διαφορὰς ἢ τὰς ὁμοιότητας ποὺ εἶχαν πρὸς αὐτὰ τὰ Θεσσαλικὰ εὑρήματα, ἀνεῦρε τὰς σχέσεις ἢ τὴν συγγένειαν ποὺ ἦτο δυνατὸν νὰ ἔχουν πρὸς μερικοὺς ἐξ αὐτῶν οἱ παλαιότατοι Θεσσαλοί, χρησιμοποιῶν δὲ καὶ ἀρχαίας παραδόσεις κατώρθωσε νὰ δώσῃ ἀπὸ πολλὰς ὄψεις φωτεινὴν εἰκόνα τοῦ ἀρχαιοτάτου Θεσσαλικοῦ λαοῦ, καὶ νὰ καθορίσῃ τὴν πιθανὴν ἐξέλιξιν τῶν παλαιοτάτων ἱστορικῶν περιπετειῶν του, καὶ τὸν τρόπον τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πολιτισμοῦ του, ὅστις, πολὺ παλαιότερος τοῦ Μυκηναϊκοῦ καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν νήσων, ἐπέδρασε καὶ εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ πρώτου πολιτισμοῦ καὶ εἰς πολλὰ μέρη τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος. Φέρει κατ' αὐτὸν τνν τρόπον μὲ τὰ συμπεράσματα τοῦ βιβλίου του, τὰ ὅρια τῆς παλαιοτάτης ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ χιλιάδα ἐτῶν μακρότερον ἀκόμη τῶν ὁρίων ποὺ εἶχαν θέση αἱ ἀνασκαφαὶ τῶν Μυκηνῶν καὶ τῶν νήσων.

Οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Θεσσαλίας, ποὺ ὑπολογίζεται, ὅτι ἦσαν ἐκεῖ τρεῖς ἥμισυ χιλιάδας ἔτη π.Χ. δὲν ἐγνώριζον ἀκόμη νὰ κατεργάζωνται τὰ μέταλλα, καὶ ἰδίως τὸ κοινότερον καὶ χρησιμώτερον ἐξ αὐτῶν διὰ τοὺς παλαιοτέρους ἀνθρώπους, τὸν χαλκόν. Ἦτο ἀκόμη ὁ λιθικὸς αἰὼν τῆς ἀνθρωπότητος. Τὰ ὅπλα των, τὰ σκεύη, τὰ ἐργαλεῖα κατασκεύαζον ἀπὸ πέτρας ξύλα καὶ κόκκαλα. Ἀλλ' ἦσαν ἤδη συνοικισμένοι εἰς κώμας περιχαρακωμένας πρὸς ἀσφάλειαν, μὲ στερεὰ προχώματα κατ' ἀρχάς, καὶ μὲ λίθινα τείχη ἀργότερα. Αἱ κῶμαι, ἢ συνοικισμοί, ὅπως ὀνομάζονται ὑπὸ τῶν ἀρχαιολόγων, εὑρίσκονται συνήθως εἰς τὰς πεδιάδας, ἢ εἰς τὰ κατώτατα μέρη, εἰς τὰς πλαγιὰς τῶν βουνῶν, διὰ νὰ εἰμποροῦν οἱ ἄνθρωποι νὰ καλλιεργοῦν καὶ νὰ πορίζωνται τὴν τροφήν των εὐκολώτερον εἰς τὴν πεδιάδα. Κοντὰ εἰς μικρὰ ἀπὸ ἕνα δωμάτιον τετράγωνον συνήθως, ἀλλὰ καὶ στρογγύλον ἐνίοτε, ἀποτελούμενα σπιτάκια κτισμένα μὲ ξύλα, κλαδιὰ καὶ πηλόν, ὑπῆρχον καὶ μεγαλείτερα λίθινα σπίτια μὲ σχέδιον καλὰ ὑπολογισμένον διὰ νὰ εὐκολύνεται μία ὁπωσδήποτε ἄνετος καὶ ἀξιοπρεπὴς διαβίωσις. Αἱ καλλίτεραι αὐταὶ

οἰκίαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἕνα κύριον δωμάτιον, τὸ ὁποῖον ἔχει ἐμπρὸς συνήθως ἀνοικτὴν στοάν, καὶ ὀπίσω, ὄχι πάντοτε, ἄλλο κλειστὸν δωμάτιον ἔχον καὶ αὐτὸ ἐνίοτε ἐμπρὸς εἰς τὴν ὀπισθίαν του πλευρὰν ἄλλην ἀνοικτὴν στοάν. Ἡ ἑστία, τὸ τζάκι, δὲν λείπει ποτὲ ἀπὸ τὸ κύριον δωμάτιον, καὶ μικρὸς φοῦρνος δεικνύει, ὅτι καὶ τὰ ψωμιά των ἔψηναν ἐντὸς τῶν κατοικιῶν. Καθ' ὅλην τὴν μακροτάτην διάρκειαν τοῦ Θεσσαλικοῦ πολιτισμοῦ παραμένει ὁ τύπος αὐτὸς τῆς κατοικίας, ποὺ ἐγνώριζαν ἤδη οἱ πρῶτοι ἀπὸ τὰ βορειότερα μέρη ἐλθόντες ἐποικισταί· μετεδόθη δὲ ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν κατόπιν καὶ εἰς τὰ νοτιώτερα μέρη τῆς Ἑλλάδος, διότι καὶ οἱ Μυκηναῖοι καὶ οἱ ὁμηρικοὶ ἥρωες εἶχον εἰς τὰ μέγαρά των αὐτὸν τὸν ἴδιον τύπον οἰκίας.

Καὶ οἱ ναοί, ὡς κατοικίαι καὶ αὐτοὶ τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν ἴδιον τύπον κατεσκευάσθησαν καὶ ἐξηκολούθησαν νὰ κατασκευάζωνται καὶ κατόπιν εἰς ὅλην τὴν ἀρχαιότητα. Ὁ δωρικὸς ναὸς μὲ τὸ κύριον δωμάτιον, τὸν σηκόν, μὲ τὸν πρόδομον ἐμπρὸς καὶ τὸν ὀπισθόδομον εἶνε ἀντίγραφον τοῦ τύπου τῆς παλαιοτάτης Θεσσαλικῆς οἰκίας.

Οἱ κάτοικοι τῶν παναρχαίων Θεσσαλικῶν κωμῶν ἦσαν ἤδη ἀρκετὰ προηγμένοι εἰς τὴν τέχνην· κατεσκεύαζαν ὡραῖα ἀγγεῖα, τὰ ὁποῖα καὶ ἐχρωμάτιζαν μὲ διάφορα γεωμετρικὰ σχήματα, καὶ ἔπλατταν ἀπὸ πηλὸν μικρὰ εἰδώλια· εἶξευραν δὲ ἀκόμη καὶ ἀπὸ λίθους καὶ μάρμαρον νὰ κατασκευάζουν τὰ εἰδώλιά των.

Ἡ ἀρχαία παράδοσις διετήρησε τὸ ὄνομα τῶν πρώτων κατοίκων τῆς Θεσσαλίας· Θρᾶκες ἦσαν οἱ ἀρχαιότατοι, καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ Πελασγοὶ συγγενικὸς τῶν Θρακῶν λαός, ὅστις ἐκδιώξας ἐν μέρει καὶ ὑποτάξας τούτους συνεχωνεύθη ἔπειτα μετ' αὐτῶν καὶ παρέμεινεν εἰς τὴν Θεσσαλίαν μέχρι τέλους τῆς λιθικῆς ἐποχῆς· ἄριστοι τεχνῖται καὶ πρὸ πάντων ἐπιτηδειότατοι οἰκοδόμοι οἱ Θρακοπελασγοὶ ἐδίδαξαν τὰς τέχνας καὶ πρὸ πάντων τὴν οἰκοδομικὴν καὶ εἰς πολλὰ μέρη τῆς νοτιωτέρας Ἑλλάδος, ἢ ἐχρησιμοποιήθησαν οἱ ἴδιοι πρὸς οἰκοδομίαν τῶν ἰσχυρῶν τειχῶν διαφόρων πόλεων.

Κατὰ τὰ μέσα περίπου τῆς τρίτης π. Χ. χιλιετηρίδος νέος λαὸς ἐπιδραμὼν ὁμοίως ἀπὸ βορειότερα μέρη ὑπέταξε τοὺς παλαιοτέρους κατοίκους καὶ ἐπεκράτησεν αὐτὸς εἰς τὴν Θεσσαλίαν· ἦσαν οἱ πρῶτοι Ἕλληνες τῶν ὁποίων τὸν μυθικὸν γενάρχην, Ἕλληνα μὲ τὸν πατέρα του Δευκαλίωνα φέρει ἡ παράδοσις, ὅτι ἐνίκησαν καὶ ὑπέταξαν τοὺς Πελασγούς.

Ὁ νέος λαὸς ἦτο πολεμικώτερος, ἀλλ' ὀλιγώτερον πολιτισμένος τῶν προτέρων κατοίκων τῆς Θεσσαλίας. Κατὰ τὸν χρόνον τῆς κυριαρχίας του αἱ τέχναι φαίνεται, ὅτι μᾶλλον ὠπισθοδρόμησαν, ἂν καὶ εἶχε γίνῃ πλέον καὶ ἐκεῖ γνωστὴ καὶ ἡ κατεργασία τῶν μετάλλων καὶ ἡ χρῆσις χαλκῶν ὅπλων καὶ ἐργαλείων.

Εἰς τὴν Θεσσαλίαν, εἰς διάφορα μέρη αὐτῆς, ἐσημείωσεν ὁ Τσούντας πλέον τῶν ἑκατὸν θέσεων συνοικισμῶν τῶν παναρχαίων κατοίκων· ἄλλοι κατόπιν ἀρχαιολόγοι Ἕλληνες καὶ ξένοι ηὔξησαν περισσότερον τὸν ἀριθμὸν τούτων. Ἡ ἐπίδρασις τοῦ παναρχαίου Θεσσαλικοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Πελοπόννησον φαίνεται, ἐκ διαφόρων πραγμάτων, ποὺ ἢ εἶνε φανερὰ θεσσαλικὰ ἔργα, ἢ εἶνε κατὰ μίμησιν ἐκείνων κατασκευασμένα.

Μετὰ τὰς Θεσσαλικάς του ἀνασκαφὰς καὶ τὴν δημοσίευσιν τοῦ περὶ αὐτῶν βιβλίου του παύει ἀποτόμως τὸ μόλις φθάνον εἰς τὴν ἀκμήν του ἐπιστημονικὸν ἔργον τοῦ Τσούντα, διακόπτονται πλέον ὁριστικῶς αἱ τόσον καρποφόροι ἀνασκαφαί, καμμία ἀπὸ τὰς τόσον φωτεινάς του δημοσιεύσεις δὲν παρουσιάζεται πλέον.

Ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ Θεσσαλικοῦ του βιβλίου, ὅτι τὸν ἀπασχολοῦν πολύ, καὶ τὸν ἐμποδίζουν ἀπὸ τὰς ἄλλας ἀρχαιολογικάς του ἐργασίας τὰ καθήκοντά του ὡς καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὅπου ἐκλήθη νὰ διδάξῃ ἀπὸ τοῦ 1901 τὴν ἀρχαιολογίαν.

Εἶνε ἀληθές, ὅτι καὶ εἰς τὸ διδασκαλικόν του ἔργον ἀφωσιώθη μὲ τὸν ἴδιον ζῆλον καὶ τὴν εὐσυνειδησίαν, ποὺ εἶχε δείξῃ καὶ εἰς τὰς προτέρας του ἐργασίας, καὶ εἶνε καὶ ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς πλευρᾶς ἄφθονοι οἱ καρποί, καὶ εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ καλοὺς μαθητάς του βλέπομεν φανερὰν τὴν ὠφέλειαν, ποὺ προσέφερε διὰ τῆς διδασκαλίας του εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀρχαιολογίαν. Ἀλλ᾽ ἡ καθηγητική του ἀπασχόλησις δὲν ἦτο δυνατὸν μόνη νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἄλλην ἐργασίαν εἰς τὴν ὁποίαν μὲ τόσην ἀφοσίωσιν ἦτο προσκολλημένος ὁ Τσούντας. Ὡσὰν νὰ ἔπεσε κάποιο ἄγνωστον αἴτιον τὴν ψυχήν του, καὶ ἀνέκοψε διὰ μιᾶς τὴν ζωηράν του ὁρμὴν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν παραγωγικότητα. Γνωρίζω ἐξ ἰδιαιτέρων μετ᾽ αὐτοῦ συνομιλιῶν, ὅτι ἐσ ιέπτετο πάντοτε νὰ κάμῃ τὴν δημοσίευσιν τῶν τελευταίων μεγάλων ἀνασκαφῶν του εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῶν Μυκηνῶν, ποὺ καὶ τὸ ὅλον του ἔργον θὰ συνεπλήρωνε θαυμασίως, καὶ θὰ ἐβοήθει εἰς μέγαν βαθμὸν καὶ ἄλλων τὰς ἐργασίας περὶ τοῦ ζητήματος τῶν Μυκηνῶν καὶ τοῦ Μυκηναίου πολιτισμοῦ, καὶ ἐν τούτοις δὲν ἔγινεν ἐπὶ τόσα ἔτη ἡ ἐργασία αὐτή.

Ἡ «ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης», τὸ τελευταῖον ἀξιόλογον βιβλίον του, φέρει μὲν τὴν σφραγίδα τῆς μεθοδικότητος καὶ τοῦ πρακτικοῦ πνεύματος τοῦ Τσούντα, καὶ εἶνε διὰ τοῦτο χρησιμώτατον βιβλίον, ἀλλὰ δὲν ἔχει τὴν δροσιὰν τῆς πρωτοτυπίας, ποὺ εἶχαν αἱ πρωτήτεραι μικραὶ καὶ μεγάλαι του ἐργασίαι.

Ὁ Τσούντας ἦτο πρὸς πάντας καλός, ἀλλ᾽ ἠγάπα ἰδιαιτέρως ὀλίγους φίλους του, μὲ τοὺς ὁποίους ηὐχαριστεῖτο νὰ συναναστρέφεται τακτικά, καὶ νὰ συνομιλῇ εὐθύμως ἐπὶ ὥρας μαζί των. Ἠρέσκετο εἰς ὅλα τὰ εὐχά-

ριστα θέματα, ἀδιαφόρως ἂν ἦσαν ἐπιστημονικά, ἢ πολιτικὰ ἢ κοινωνικά, καὶ δὲν ἦτο ὁ ἔχων τὸ ὀλιγώτερον ἐνεργὸν μέρος εἰς τὰς συνομιλίας. Μία γωνία εἰς οἱονδήποτε μικρόν, φθάνει νὰ ἦτο καὶ ἥσυχον, καφενεῖον ἦτο ἀρκετὸν διὰ τὴν συντροφιάν.

Βραδύτερον καὶ αὐτὸ ἤλλαξεν· ἔλειψαν καὶ αἱ ὀλίγαι αὗται εὐκαιρίαι ὀλιγοώρου ἀναψυχῆς· ὁ Τσούντας δὲν τὰς ἀπέφευγεν, ἀλλὰ καὶ δὲν τὰς ἐπεδίωκε πλέον. Ἀποκλεισμένος μὲ τὰς σκέψεις του καὶ μὲ τὰ βιβλία του, καὶ πάλιν δὲν ἔβλεπε δυσαρέστως τοὺς ὀλίγους φίλους του, ἀλλ' αἱ συνομιλίαι ἦσαν πλέον σοβαρώτεραι· ἡ συναναστροφή του καὶ πάλιν δὲν ἦτο ποτὲ κουραστική· ἦτο πάντοτε ὠφέλιμος, διότι αἱ γνώσεις του ἦσαν ἄπειροι, ἀλλὰ αἱ ὁμιλίαι δὲν ἐλάμβανον πλέον τὸν παλαιὸν εὔθυμο τόνον.

Ὡσὰν μία ἀναλαμπὴ τῆς παλαιᾶς δυνάμεως τοῦ Τσούντα εἶνε δύο μικραὶ ἐργασίαι ποὺ ἔγραψε, περὶ τὸ τέλος τῆς ζωῆς του. Ἐδημοσιεύθησαν μετὰ τὸν θάνατόν του ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Κουγέα εἰς τὸ τελευταῖον τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ Ἑλληνικά. Ἔχουν καὶ αἱ δύο ὡς θέμα τὸ ὁμηρικὸν ζήτημα ποὺ εἶνε συνυφασμένον σφιγκτὰ μὲ τὴν ἔρευναν τῆς Ἑλληνικῆς προϊστορίας, καὶ τὸν ἀπήσχόλει διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸ μαζὶ μὲ τὰς ἄλλας προϊστορικάς του μελέτας ἀπὸ τῶν πρώτων ἀρχῶν τῆς ἐπιστημονικῆς του δράσεως μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του.

Εἰς τὴν μίαν ἐργασίαν, ποὺ ἔγραψεν εἰς τὴν δημοτικήν, καὶ ἀναδεικνύεται ἔτσι ἀκόμη περισσότερον, μαζὶ μὲ τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ ἡ λογοτεχνική της ἀξία, πραγματεύεται τὴν διήγησιν τῆς συναθροίσεως τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Αὐλίδα, ἀπὸ ὅπου θὰ ἐξεκίνουν ὅλοι ὁμοῦ διὰ τὴν ἐκστρατείαν τῆς Τροίας. Εἶνε εἰς τὸ Β τῆς Ἰλιάδος εἰς τὴν ἀγόρευσιν τοῦ Ὀδυσσέως κατὰ τὴν συνέλευσιν ποὺ ἔκαμαν οἱ Ἕλληνες μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἀποφασίσουν τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ πολέμου καὶ τὴν ἐπιστροφὴν εἰς τὰς πατρίδας των, ἀποκαρδιωμένοι μετὰ τὰς πολλὰς συμφορὰς ποὺ ἔπαθαν, ἀφοῦ ἀπεμακρύνθη ὁ Ἀχιλλεὺς ἀπὸ τὴν ἐνεργὸν συμμετοχὴν εἰς τὸν πόλεμον. Διὰ νὰ τοὺς πείσῃ ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ μὴν ἐκτελέσουν αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν, ἀναφέρει τὶ συνέβη, ὅτε ἐγίνετο πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως ἐκ τῆς Αὐλίδος ἡ συνηθισμένη μεγάλη θυσία. Μέγας δράκων ἐκπηδήσας ἀπὸ τὴν θέσιν τοῦ βωμοῦ, ποὺ ἦτο ἀποκάτω ἀπὸ μίαν πλάτανον κατέφαγε τοὺς ἐννέα νεοσσοὺς σπουργίτας ποὺ ἦσαν εἰς μίαν φωλεὰν ἐπάνω εἰς τὴν πλάτανον, καὶ τελευταίαν κατέφαγε καὶ τὴν μητέρα. Ὁ μάντις Κάλχας ἐξήγησε τότε τὸ πρᾶγμα, ὡς μήνυμα τῶν θεῶν, ὅτι ἐννέα ἔτη θὰ ταλαιπωρηθοῦν εἰς τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Τροίας οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ τὸ δέκατον θὰ κυριεύσουν τέλος τὴν Τροίαν. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὑπενθυμίζει τὸ ἐπεισόδιον καὶ τὴν μαντείαν τοῦ Κάλχαντος, καὶ συνιστᾷ εἰς τοὺς Ἕλληνας, ποὺ εὑρίσκοντο πλέον εἰς τὸ δέκατον ἔτος τοῦ πολέμου νὰ κάμουν ἀκόμη ὀλίγην ὑπομονήν, ἀφοῦ εἶνε ἀποφασισμένον ἀπὸ τοὺς

θεοὺς νὰ ἐπιτύχουν γλίγωρα πλέον τοῦ σκοποῦ των. Εἰς τὸν λόγον αὐτὸν τοῦ Ὀδυσσέως ὑπάρχουν πολλὰ σημεῖα ποὺ δὲν συμβιβάζονται διόλου μὲ τὴν λοιπὴν διήγησιν τῆς Ἰλιάδος, καὶ δι' αὐτὸ πολλοὶ Ὁμηρισταὶ ἐπροσπάθησαν κατὰ διαφόρους τρόπους νὰ ἐξηγήσουν τὰ ἀσυμβίβαστα. Εἰς τὴν μελέτην του ὁ Τσούντας μὲ πειστικὰ ἐπιχειρήματα ἀποδεικνύει ὅτι, ἡ διήγησις τοῦ ἐπεισοδίου αὐτοῦ καὶ τῆς συναθροίσεως τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Αὐλίδα εἶνε παρμένη ἀπὸ τὰ Κύπρια, ἄλλο ἐπικὸν ποίημα μὲ θέμα ἐκ τῆς Τρωϊκῆς ἐκστρατείας καὶ προσεκολλήθη ἀργότερον εἰς τὴν Ἰλιάδα ἀπὸ ὑστερώτερον ῥαψῳδόν, ποὺ ἤθελε νὰ ζωηρεύσῃ περισσότερον τὴν ἀγόρευσιν τοῦ Ὀδυσσέως.

Εἰς τὴν δευτέραν ἐργασίαν πραγματεύεται ὁ Τσούντας τὸ παλαιότατον ζήτημα περὶ τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τρόπου τῆς γενέσεως τοῦ Τρωϊκοῦ μύθου καὶ τῶν Ὁμηρικῶν ποιημάτων, ποὺ εἶνε πάντοτε ἐπίκαιρον, πρὸ πάντων μετὰ τὰς μεγάλας ἀνακαλύψεις περὶ τῆς προϊστορικῆς Ἑλλάδος. Ἐπαναλαμβάνων ὁ Τσούντας παλαιάν του θεωρίαν καὶ ἀναπτύσσων αὐτὴν περισσότερον, καὶ φέρων νέα ἐπιχειρήματα, ἐκθέτει τὴν γνώμην του, ποὺ φαίνεται πράγματι, ὅτι εἶνε ἡ πλησιεστέρα πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ ὅσας ἔχουν λεχθῇ ἕως τώρα, ὅτι τὰ ᾄσματα ποὺ ὕμνουσαν εἰς τὴν ἀρχὴν κυρίως τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Ἀγαμέμνονος εἰς τὴν Τροίαν καὶ ἀπετέλουν τὸν ἀρχικὸν πυρῆνα τοῦ μύθου μὲ ἄλλα ποὺ ἐγίνοντο ὀλίγον κατόπιν σχετικὰ μὲ αὐτόν, καὶ ἀνεφέροντο εἰς τὰ κατορθώματα ἄλλων συγχρόνων Ἑλλήνων βασιλέων, ἐποιήθησαν εἰς τοὺς παλαιοτάτους τοὺς Μυκηναϊκούς, χρόνους εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἰδίως εἰς τὴν Ἀργολίδα καὶ τὴν Πελοπόννησον ἐν γένει.

Ἀπεκεῖ τὰ μετέφεραν οἱ πρῶτοι ἄποικοι, ποὺ μετενάστευσαν εἰς τὴν Ἀσίαν ἤδη μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Δωριέων. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἐξηκολούθουν ὅμως καὶ ἀργότερον νὰ μεταφέρωνται εἰς τοὺς ἀποίκους τῆς Ἀσίας νέα ᾄσματα, ποὺ ἐπλούτιζαν καὶ ἀργότερον μὲ νέα στοιχεῖα τὸν ἀρχικὸν πυρῆνα. Μὲ τὰ ᾄσματα αὐτὰ ἔκαμεν ὁ Ὅμηρος κατὰ τὸν ἔνατον αἰῶνα, ὅτε εἶχε φθάση εἰς μεγάλην ἀκμὴν ἡ ἐπικὴ ποίησις εἰς τὴν Ἀσίαν, τὸ μεγαλοπρεπέστερον ἀπὸ τὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα φέρουν τὸ ὄνομά του, τὸ λαμπρότερον καθόλου ἔπος ἀπὸ ὅσα παρήγαγεν ἕως τώρα ἡ παγκοσμία λογοτεχνία, τὴν Ἰλιάδα. Μὲ τὰς δύο αὐτὰς λαμπρὰς μελέτας κλείει καὶ τὴν ζωήν του ὁ Τσούντας. Ἦσαν ὁ τελευταῖος του χαιρετισμὸς πρὸς τοὺς φίλους καὶ θαυμαστάς του.

Ὁ Τσούντας ἦτο πρὸ πάντων φανατικὸς ἐρευνητής, ἀλλὰ δὲν ἥπλωνε τὰς ἐρεύνας του ἀσκόπως ἐδῶ καὶ ἐκεῖ· ἀπέβλεπε πάντοτε μὲ τὰς ἀνασκαφάς του εἰς τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τῶν πρώτων καὶ τῶν παλαιοτάτων κατοίκων τῆς Ἑλλάδος, καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν καὶ συμπλήρωσιν τῆς εἰκόνος τῆς Ἑλληνικῆς προϊστορίας. Μετέφερε μεθοδικὰ τὰς ἀνασκαφάς

του πάντοτε εἰς τὰ μέρη, ὅπου εἶχε σχεδὸν βεβαιότητα, ὅτι τὰ ἀποτελέσματά των θὰ ἦσαν πλούσια, καὶ θὰ ἔφεραν καὶ εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ εἰς αὐτὸν νέας γνώσεις διὰ τὸ ζήτημά του. Καὶ ἔκαμνε πάντοτε ἔπειτα ἀπὸ κάθε ἀνασκαφὴν νέα βήματα μικρὰ ἢ μεγάλα, ποὺ τὸν ἔφεραν πλησιέστερον εἰς τὸν σκοπόν του. Ἦτο ἀφωσιωμένος εἰς τὴν ἐπιστήμην, καὶ δὲν ἐπεδίωξε, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπέφυγε τὰς κοινωνικὰς καὶ πολιτειακὰς διακρίσεις. Ἡ μεγαλειτέρα ἱκανοποίησις τῆς ζωῆς του ἦσαν αἱ ἐπιτυχίαι εἰς τὰς ἀνασκαφάς. Ἡ μόνη ἀναψυχὴ καὶ ἡ καλλιτέρα ἀνάπαυσις, ποὺ τοῦ ἀνενέωνε τὴν δύναμιν διὰ νὰ ὑποφέρῃ μὲ θάρρος τοὺς κόπους καὶ τὰς δυσαρεσκείας τῆς λοιπῆς ζωῆς, ἦτο δι' αὐτὸν ὁ ὀλίγος χρόνος ποὺ μόνος μὲ τοὺς ἀγαπημένους του ἐπιστάτας καὶ βοηθοὺς τῶν ἐρευνῶν του, τὸν Πέτρον Χρηστόπουλον, καὶ τὸν Δημήτρη τῶν Μυκηνῶν, τὸν θυμόσοφον Γιάννην Χρυσάφην τῶν νήσων, καὶ μὲ τοὺς ἐργάτας του, τοὺς ἁπλοϊκοὺς χωρικοὺς τοῦ Χαρβατιοῦ, τῶν νήσων καὶ τοῦ Σέσκλου τῆς Θεσσαλίας ἔμενε μέσα εἰς τὸν νεκρὸν κόσμον, ποὺ ἡ ἀνάστασίς του ἦτο ἡ παντοτεινή του προσπάθεια. Ὅταν κατόπιν ὡμίλει εἰς τοὺς φίλους του περὶ τῶν ἀφελῶν συνομιλιῶν καὶ τῶν συναναστροφῶν του μὲ τοὺς ἐργάτας, ἐφαίνετο πόσην εὐχαρίστησιν εἶχε, ὅταν ἦτο μαζὶ των, καὶ πόσον ἱκανοποιεῖτο, ὅτε συμμετεῖχεν εἰς τὰς ἁπλοϊκάς των διασκεδάσεις, ποὺ ἠκολούθουν κατὰ τὰς ἑορτὰς τὴν διακοπὴν τῶν ἐργασιῶν.

Ὁ Τσούντας ἦτο ἀληθινὸς σοφός, ἀπὸ ἐκείνους, ποὺ δὲν εἶνε πάντοτε πολλοὶ εἰς τὸν κόσμον, καὶ δυστυχῶς εἰς τὸν τόπον μας ἴσως ὀλιγώτεροι ἀπὸ ἀλλοῦ. Διὰ τοῦτο εἶνε ἀκόμη μεγαλειτέρα ἡ λύπη μας διὰ τὴν ἀπώλειάν του.

Ἂς ἐλπίσωμεν, καὶ ἂς εὐχηθῶμεν, ὅπως ἡ ἀγαθὴ τύχη τῆς πατρίδος μας μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ καλοῦ του παραδείγματος μᾶς δώσῃ πολλοὺς τοὺς ἀντικαταστάτας.

Ἀλλ' ὁ Τσούντας καὶ τὸ ἔργον του ποτὲ δὲν θὰ λησμονηθῇ. Εἶνε ἥρως τῆς ἐπιστήμης, καὶ ἡ λατρεία καὶ ἡ μνήμη του θὰ μείνουν εἰς τὴν αἰωνιότητα.

Κ. ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΗΣ

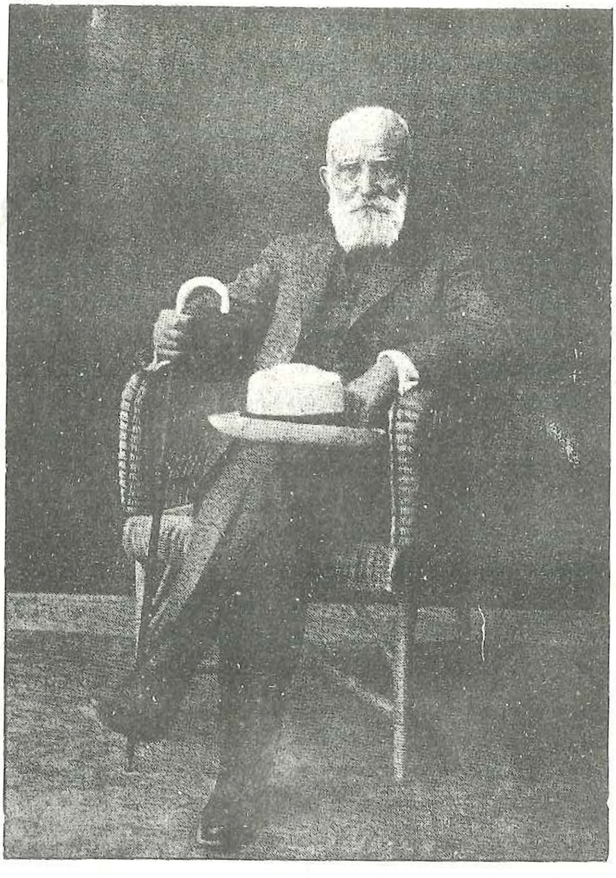

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Κ. Π. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ

Πλήρης ἡμερῶν εἰς τὰς 20 Νοεμβρίου 1934 ἀπεβίωσεν ἐν τῇ ἐν Νέᾳ Σμύρνῃ οἰκίᾳ του ὁ Ἀναστάσιος Κ. Π. Σταμούλης. Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, συνελθὸν ἐκτάκτως ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ γηραιοῦ Θρακὸς εὐπατρίδου καὶ ἐπιτίμου μέλους τοῦ Σωματείου, Ἀναστασίου Κ.Π. Σταμούλη, ἀκοῦσαν τοῦ Προέδρου ἐκθέσαντος τὴν πατριωτικὴν δρᾶσιν αὐτοῦ, καὶ ὅσα ὑπὲρ τοῦ Σωματείου ἔπραξε, ἀπεφάσισεν: Α'. σύσσωμον τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον νὰ συλλυπηθῇ τὴν οἰκογέ-

νειαν καὶ παρακολουθήση τὴν κηδείαν. Β'. νὰ κατατεθῆ ἐπὶ τῆς σοροῦ τοῦ μεταστάντος στέφανος ὑπὸ τοῦ Προέδρου προσφωνοῦντος καταλλήλως. Γ'. νὰ ἀργήσουν τὰ Γραφεῖα τοῦ Σωματείου κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κηδείας. Δ'. νὰ ἀπευθυνθῶσι ἐκ μέρους τοῦ Σωματείου συλλυπητήριοι ἐπιστολαὶ πρὸς τὴν οἰκογένειαν τοῦ μεταστάντος. Κατόπιν δὲ δωρεᾶς ἐκ μέρους τοῦ υἱοῦ του Μιλτιάδου δρχ. ἑκατὸν χιλιάδων εἰς μνήμην τοῦ πατρός του διὰ τὴν συνέχισιν τῆς ἐκδόσεως τῶν «Θρακικῶν» συνελθὸν ἐκτάκτως τὴν 2 Δεκεμβρίου 1934 ἐψηφίσατο τὰ ἑξῆς : 1. Νὰ ἀνακηρυχθῆ μέγας εὐεργέτης ὁ 'Αναστάσιος Σταμούλης. 2. Νὰ ἀναρτηθῆ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου. 3. Νὰ δημοσιευθῆ ἡ βιογραφία τοῦ μεταστάντος μετὰ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ εἰς τὰ "Θρακικά,,. 4. Νὰ γίνουν ἐνέργειαι ὅπως ὀνομασθῆ μία ὁδὸς προσφυγικοῦ συνοικισμοῦ τῶν 'Αθηνῶν μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἐκλιπόντος Θρακός καὶ 5. Νὰ δημοσιευθοῦν αἱ ἄνω ἀποφάσεις διὰ τοῦ τύπου καὶ νὰ ἀναγγελθοῦν εἰς τὴν οἰκογένειαν Σταμούλη.

'Αλλὰ καὶ ὁ σύλλογος Μεσαιωνικῶν Γραμμάτων «εἰς μνήμην τοῦ χρῆμα καὶ χρόνον πολὺν δαπανήσαντος πρὸς συλλογὴν ὕλης, ἀναφερομένης εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Θράκης, εὐσεβοῦς ἡμῶν ἀδελφοῦ 'Αναστασίου Κ. Π. Σταμούλη, τοῦ ἄρτι κοιμηθέντος ἐν Κυρίῳ, καθωρίσε τὴν ΡΟΖ' συνεδρίασιν τῆς κυριακῆς 2 Δεκεμβρίου, συγκροτουμένην τῇ 11 1]2 πρὸ μεσημβρίας, ἐν τῇ 'Αρχαιολογικῇ 'Εταιρίᾳ». Τὸν ἐπὶ τούτῳ μνημόσυνον λόγον ἀνέγνωσεν ὁ καθηγητὴς κ. 'Αδαμ. Ν. Διαμαντόπουλος, ἔχοντα ὡς κατωτέρω:

'Ο Σύλλογος τῶν Μεσαιωνικῶν Γραμμάτων νομίζει ὕψιστον καθῆκον τὸν ἔπαινον τῶν ἀληθῶς ἀγαθῶν ἀνδρῶν παρὰ πάντων τῶν οὕτως ἢ ἄλλως αὐτοὺς γνωρισάντων· διότι οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες εἶναι κράτιστοι εὐεργέται μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ὡς παρέχοντες τὸ μέγιστον καὶ ἀποτελεσματικώτατον τῶν εὐεργετημάτων—τὸ ζῶν τοῦ βίου των παράδειγμα, ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἀγαθὸν ἀφθόνως καὶ ἀνεπιφθόνως καὶ χωρὶς νὰ ζητῆται διδόμενον καὶ χωρίς τινος ἰδιοτελείας ἐπιβαλλόμενον. Εὐτυχήσαντες ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἱδρύσεως τοῦ Συλλόγου ἡμῶν νὰ καταλέγωμεν εἰς τὰ μέλη αὐτοῦ τὸν 'Αναστάσιον Σταμούλην, ἄνδρα ἐξόχως ἀγαθόν, περιεβάλομεν αὐτὸν ζῶντα δι' ἀμερίστου θαυμασμοῦ καὶ τιμῆς, διὰ τὴν ἐν τῷ προσώπῳ του ἐνσάρκωσιν τῆς ἀρετῆς, καὶ ἀπολιπόντα ἤδη ἡμᾶς καὶ πρὸς τὴν ἀληθεστέραν ζωὴν μεταστάντα, συνεκαλέσαμεν πάντας τοὺς τιμῶντας τὴν ἀρετήν, ὅπως ἐπαινοῦντες αὐτὸν δι' ὀλίγων, τὴν μὲν ἀρετὴν καταφανέστερον ἐπιδείξωμεν, καὶ ἐκ τοῦ παραδείγματος πείσωμεν ἀλλήλους ὅτι δὲν εἶναι ἁπλοῦς λόγος, οὐδὲ δούλη τῆς τύχης, ὥς ποτε τῶν παλαιῶν τις σοφὸς ἠναγκάσθη νὰ εἴπῃ. Ὅσον δὲ ἀραιότερα, δυστυχῶς, καθίστανται μεταξὺ τῆς συγχρόνου ἡμῶν κοινωνίας τὰ παραδείγματα ταῦτα, ὡς ὀάσεις χλοεραὶ εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ὑπὸ τοῦ σιμοὺν τῆς τῶν πάντων διαφθορᾶς ἀναταρασσομένην κοι-

νωνίαν μας, ἀνάγκη εἶνε ν' ἀναπαύουν καὶ ἐνισχύουν τὴν κατάκοπον καὶ παραζαλισμένην συνείδησίν μας.

Εἰς τὴν Σηλυβρίαν τῆς Προποντίδος, ἀρχαιοτάτην ἀποικίαν Ἑλληνικήν, ὁπόθεν ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἐφαίνετο ὑψούμενος ὁ μέγας Ἀναστασιανὸς περίβολος τῆς ἐνδόξου τοῦ βυζαντινοῦ ἑλληνισμοῦ πρωτευούσης, ἐγεννήθη πρὸ 92 ἐτῶν ὁ Ἀναστάσιος Σταμούλης, ἐξ εὐπορωτάτου ἀρχοντικοῦ οἴκου ἐκ τῆς Μακεδονικῆς Βερροίας. Τὰς γυμνασιακάς του σπουδὰς ἤρχισεν ἐν Κων]λει καὶ ἐξηκολούθησεν εἰς τὰς Ἀθήνας, καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ ἑλληνικὴ Ἀνατολὴ ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον συνεκλονίζετο ἐκ τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου, τὸ δ' ἐκ Παρισίων κηρυχθὲν δόγμα τῶν ἐθνικοτήτων ἐξαπέλυε τὸν ἀσκὸν τοῦ Αἰόλου ἐπὶ τὸ ἐθνολογικὸν μωσαϊκὸν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἵμου.

Ἡ συνθήκη τῶν Παρισίων τοῦ 1856 καὶ αἱ τουρκικαὶ ἐλευθερίαι τοῦ περιλαλήτου Τανζιμὰτ εἶχον ἀνοίξει νέους ὁρίζοντας εἰς τοὺς χριστιανοὺς τῆς Τουρκίας καὶ ὅλοι ἐπεδόθησαν εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ ἐθνικοῦ αὐτῶν μέλλοντος.|Οἱ ἕλληνες συνεχίζοντες τὴν προνομιοῦχον αὐτῶν θέσιν, ἐπεδόθησαν ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν γεωργίαν καὶ βιομηχανίαν, τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, αὐτοὶ ἀντιπροσωπεύοντες καὶ ἐνώπιον τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κόσμου τὴν τουρκικὴν αὐτοκρατορίαν, εἰς τοὺς κυριωτάτους τούτους κλάδους τοῦ οἰκονομικοῦ αὐτῆς βίου. .

Συνεχίζων ἐκ τούτου ὁ Σταμούλης καὶ ἀναπτύσσων τὸ ἔργον τοῦ πατρός του, πλουσίου κτηματίου τῆς σιτοφόρου ἐκείνης χώρας, μόλις 20ετὴς ἵδρυσε τῷ 1862 ἐμπορικὸν οἶκον, ὅστις εὐφημότατα κατέστη γνωστὸς καθ' ὅλην τὴν Θράκην καὶ μέχρι τῆς Κ]λεως. Ἐτελειοποίησε τὰ πρωτόγονα μέσα τῆς γεωργίας καὶ πρῶτος εἰσήγαγεν εἰς τὴν Θράκην ἀτμοκινήτους ἀλωνιστικὰς μηχανὰς τῷ 1878 καὶ μετ' ὀλίγον ἀνήγειρεν ἀτμόμυλον καὶ ἐπεξέτεινε τὸ ἐμπόριον τῶν σιτηρῶν καὶ ἀλεύρων ἀνὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Προποντίδος, τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου καὶ μέχρι τῆς Ἠπείρου. Ἡ δραστηριότης, ἡ τιμιότης καὶ ἡ εὐπορία ἐξησφάλισαν εἰς αὐτὸν τὴν ἀφοσίωσιν τῶν ὁμογενῶν εὐρυτάτης περὶ τὴν Σηλυβρίαν περιφερείας, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἀπέζων ἐκ τῆς ἐργασίας τῆς παρ' αὐτῷ, καὶ τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸν σεβασμὸν τῶν κρατούντων τούρκων, οἵτινες συνηθέστατα σέβονται τὴν ἀρετὴν καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν ἐμφανίζεται χρυσοστόλιστος. Ὁ λόγος αὐτοῦ, ἡ φιλικὴ παρέμβασις καὶ πότε καὶ ἡ προσωπικὴ ἐγγύησις ἐμετρίαζε πολλάκις τὰ αὐστηρὰ μέτρα τῶν διοικητικῶν ἢ δικαστικῶν ἀρχῶν, κατὰ χριστιανῶν λαμβανόμενα, ἢ καὶ ἀπέτρεπεν ἐνίοτε ταῦτα. Καὶ ταῦτα κατὰ τὰς τεταραγμένας ἡμέρας τοῦ ῥωσσοτουρκικοῦ πολέμου τοῦ 1877—8, ὅτε καὶ ἁπλῆ ὑποψία ἢ συκοφαντικὴ καταγγελία ἔφε-

ρεν εὐθὺ πρὸς τὸν θάνατον· ὁ δὲ Σταμούλης ἐπὶ 9 μῆνας τῆς ῥωσσικῆς κατοχῆς τῆς Σηλυβρίας περιεβλήθη τὸ ἀξίωμα τοῦ πολιτάρχου.

Οὕτως ἐργαζόμενος ὁ ἀείμνηστος Σταμούλης εἶδεν ἑαυτὸν εὐλογούμενον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ περιστοιχούμενος ὑπὸ εὐθαλοῦς οἴκου τὸν ὁποῖον κατέστησε πρότυπον βίου οἰκογενειακοῦ καὶ ὅστις ταχέως ἀπετέλεσε τὸ ὡραῖον καὶ διὰ πάντα ἄνθρωπον εὐκταῖον περιβάλλον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὐδαιμονέστατα διέρρευσεν ὁ μακρότατος βίος τοῦ καλλίστου ἀνδρός. Ὅσοι παρέστητε προχθὲς εἰς τὴν κηδείαν του εἴδατε εἰς τί ἐξεδηλώθη τῶν τέκνων καὶ οἰκείων του ἡ στοργὴ αὐθόρμητος καὶ ἀπροσποίητος: πολιὸς ἀρχιερεὺς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, νομικὸς καὶ θεολόγος ἐπιστήμων μὲ καταβρέκτους τοὺς ὀφθαλμοὺς εὐλαβὲς ἔκλινε τὸ γόνυ εἰς ἐδαφιαίαν προσκύνησιν τῆς γηίνης σοροῦ τοῦ γεννήτορος καὶ ἀπαρηγόρητοι οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ ἀδελφαὶ καὶ οἱ γαμβροὶ καὶ λοιπαὶ οἰκεῖοι συνώδευσαν αὐτὸν καὶ ἀπέθεσαν εἰς τοὺς κόλπους τῆς κοινῆς μητρὸς γῆς. Ζῶντα ἔτι τὸν γηραιὸν πατέρα ὥς τινα βιβλικὸν πατριάρχην, παρηκολούθει ἐκ τῆς ἀπομεμακρυσμένης Ἀμερικῆς ἡ εὐγνώμων στοργὴ τοῦ πρεσβυτέρου υἱοῦ, συνεχίζοντας τὴν ἐπιχειρηματικὴν ἐκείνου δραστηριότητα· ἐκ Μυριοφύτου καὶ εἶτα ἐξ Ἐλευθερουπόλεως τῆς Μακεδονίας αἱ θερμαὶ εὐχαὶ τοῦ ἀρχιερέως υἱοῦ· ὁ Βουλευτὴς καὶ Γερουσιαστὴς υἱὸς ηὔφραινεν ἑκάστοτε διὰ τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς δράσεώς του τὴν πατρικὴν καρδίαν τοῦ γέροντος καὶ αἱ δύο θυγατέρες ἐθεώρουν πολυτιμότατον κόσμον των τὴν περιπαθῆ τοῦ πατρὸς περιποίησιν.

Ἀλλ' ὁ εὐτυχὴς ἄνθρωπος καὶ πατὴρ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν τελευταίων τοῦ βίου ἐτῶν δὲν εὕρισκεν εἰς μόνον τὸ θερμὸν καὶ ἰδεῶδες αὐτὸ περιβάλλον. Εἶχεν ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἐξασφαλίσει εἰς ἑαυτὸν καὶ ἄλλην πλουσίαν πηγὴν εὐαρέστου ἀπολαύσεως τῆς ζωῆς. Θεραπεύσας ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὸν Κερδῷον Ἑρμῆν δὲν ἐλησμόνησεν καὶ τὴν ἑτέραν ἰδιότητα τοῦ πτερωτοῦ θεοῦ—Ἑρμῆν τὸν Λόγιον. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὰ κλασσικὰ ἰδεώδη τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ κόσμου καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ Ἑλληνικοῦ Βυζαντίου παρηκολούθησεν αὐτὸν ἀφ' ὅτου ἐγκατέλειπε τὰ μαθητικὰ ἑδώλια, ἡ δὲ ἀγάπη τοῦ πατρίου Θρᾳκικοῦ ἐδάφους ἐνισχύθη κατὰ τὴν ἐν μέσῳ τῆς πατρίου ἐκείνης χώρας πολυμερῆ δρᾶσιν του. Ἐκ τῶν πρώτων μελῶν τοῦ μεγαλωνύμου Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου τῆς Κ]πόλεως, εἰς τοῦ ὁποίου τὸ Ἀρχαιολογικὸν τμῆμα καὶ ἀνακοινώσεις ἀπέστειλεν, ἐπὶ μίαν τεσσαρακονταετίαν, μέχρι προχθὲς ἔτι καὶ ἐπὶ μίαν ἑξηκονταετίαν διετέλει μέλος τοῦ λαμπροῦ ἐν Παρισίοις «Συλλόγου πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν», τοῦ τόσον τιμῶντος ἐν Εὐρώπῃ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα διὰ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδιδομένου περιοδικοῦ. Ἐγκύψας εἰς τὴν ἐρασιτεχνικὴν μελέτην τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων τῶν ὁποίων πλουσίαν εἶχε

συλλογήν, ἐπεχείρησε δι' αὐτῶν καὶ τῶν πορισμάτων τῆς ἀρχαιολογίας νὰ διαφωτίσῃ τὴν Ἱστορίαν καὶ τὴν Λαογραφίαν τῆς πατρίου Θρᾴκης. Καρπὸς πλουσιώτατος τῆς ἐπιμελοῦς ταύτης καὶ μακρᾶς ἐργασίας καὶ λαμπρὸν μνημεῖον τῆς πρὸς τὰς πνευματικὰς ἀσχολίας ἀγάπης αὐτοῦ εἶνε ὁλόκληρος μεγάλη Βιβλιοθήκη ὑλικοῦ συγκομισθέντος ἐξ ἰδίων μελετῶν καὶ παρατηρήσεων καὶ ἐξ ὅσων ἄλλοι ἔγραψαν καὶ ἐδημοσίευσαν περὶ Θρᾴκης ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι καὶ σήμερον, εἰς τὰ ὅρια καὶ τὴν ἔκτασιν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ μεγάλου Αἵμου μέχρι τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Αἰγαίου καὶ ἀπὸ τοῦ Νέστου μέχρι τῶν ἀκτῶν τοῦ Εὐξείνου. Ἑκάστη Θρακικὴ πόλις ἢ χωρίον χωριστὸν ἔχει ἐκεῖ φάκελλον, ὅπου ἀκριβῶς καὶ ἐπιμελῶς ἀναγράφονται αἱ πηγαὶ καὶ πολλάκις περιέχονται ἀκέραια δημοσιευθέντα ἄρθρα ἢ σημειώματα ἢ καὶ εἰκόνες καὶ σχέδια. Οὕτω χάρις εἰς τὴν ἁγνὴν φιλοπατρίαν τοῦ ἀειμνήστου Σταμούλη, ἡ ἑλληνικὴ ἐκείνη χώρα ἡμέραν τινὰ θ' ἀποκτήσῃ τὴν πλήρη αὐτῆς ἱστορίαν, ὅταν φιλότιμος καὶ δόκιμος ἱστορικός, χρησιμοποιῶν τὰς μέχρι τοῦδε πολυτίμους καὶ ἀξιολόγους περὶ τῆς ἀρχαίας Θρᾴκης ἐρεύνας τῶν ξένων καί τινας τῶν ἡμετέρων συμπληρώσῃ καὶ ἐπανορθώσῃ αὐτὰς διὰ τοῦ πολυτίμου ὑλικοῦ τοῦ Σταμούλη, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα εἰς τὴν Βιβλιογραφίαν αὐτῆς θὰ καταλάβῃ δικαίως θέσιν περιφανῆ. Κατὰ τὰς μελέτας αὐτοῦ ταύτας ὁ ἀοίδιμος Σταμούλης κατήρτισε καὶ ἄλλην ἀξιόλογον συλλογὴν τῶν κυρίων καὶ πατρωνυμικῶν ὀνομάτων τοῦ Μεσαιωνικοῦ καὶ νεωτέρου ἑλληνισμοῦ, ἀποθησαυρίσας αὐτὰ βιβλιογραφικῶς εἰς δελτία, ἕτοιμα διὰ σχετικὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν καὶ ἔκδοσιν.

Πλὴν τῆς κολοσσιαίας ταύτης ἐργασίας ὁ Σταμούλης περισυνέλεξε κατὰ τὸν μακρὸν αὐτοῦ βίον καὶ ἐνεπίγραφα ἢ ἄλλα ἐκ λίθου ἢ μαρμάρου μνημεῖα καὶ πολλὰ νομίσματα καὶ ἀπετέλεσε δύο ἐξ αὐτῶν συλλογὰς τὴν μὲν ἐξ ἀναγλύφων ἢ ἐνεπιγράφων λίθων (ἐπιτυμβίων πλακῶν, ψηφισμάτων, ἀγαλματίων), τὴν δ' ἄλλην ἐκ διαφόρων νομισμάτων (ἀρχαίων ἑλληνικῶν, ῥωμαϊκῶν, καὶ Βυζαντινῶν), ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ Θρᾳκικῶν, ὧν τινα εἶναι μοναδικά, ἄλλα δὲ σπανιώτατα, ἔτι δὲ μολυβδοβούλλων, δακτυλιολίθων καὶ τῶν τοιούτων, μεγάλης δὲ ἀξίας. Τὴν πρώτην συλλογήν, τῶν ἐπιγραφῶν καὶ ἀναγλύφων ἐξέδωκεν ἤδη τῷ 1912, ὁ ἑταῖρος τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς Georges Seur, ὑπὸ τὸν τίτλον Collection Stamouli· αὐτὰ ὅμως τὰ εὑρήματα δὲν κατωρθώθη νὰ μετακομισθῶσιν ἐκ Σηλυβρίας, διὰ τὰ παρεμπεσόντα ἀπροσδόκητα γεγονότα, πλὴν μιᾶς ὡραίας ὀρειχαλκίνης κεφαλῆς γυναικός, θαυμασίας τέχνης, ὑπὲρ τῆς ὁποίας προυτάθη εἰς τὸν Σταμούλην ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ τίμημα 5,000 λιρῶν, καὶ τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος ἐδώρησεν εἰς τὸ Ἐθνικὸν ἡμῶν Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον. Τὴν δ' ἄλλην ἐπίσης πολύτιμον νομισματικὴν συλλογὴν ἐδώρησεν εἰς τὸ Νομισματικὸν Μουσεῖον, ὁπόθεν τὰ μολυβδόβουλλα ἐξέ-

δωκε τῷ 1930 δαπάναις τοῦ υἱοῦ του Μιλτιάδου ὁ κ. Κ. Κωνσταντόπουλος ὑπὸ τὸν τίτλον «Βυζαντιακὰ μολυβδόβουλλα : Συλλογὴ Α. Σταμούλη»

Τῷ 1911 ἀδείᾳ τῆς Τουρκικῆς κυβερνήσεως καὶ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ εἰρημένου κ. Seur, ὁ Σταμούλης ἀνέσκαψε δύο παρὰ τὴν Σηλυβρίαν τύμβους, ἐξ ἐκείνων οἵτινες πολυπληθεῖς εἶνε κατεσπαρμένοι ἀνὰ τὸ παλαιὸν κράτος τῶν Ὀδρυσῶν, καλύπτοντες ἐπιφανεῖς νεκροὺς τῶν παλαιοτάτων πρωτοϊστορικῶν κατοίκων τῆς Θράκης. Μία σαρκοφάγος καί τινα παλαιὰ νομίσματα, πάντα παραδοθέντα εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν Μουσεῖον τῆς Κ]πόλεως, ἦσαν τὸ προϊὸν τῆς ἐρεύνης ταύτης. Ὅτε μετὰ τοὺς νικηφόρους βαλκανικοὺς πολέμους ἡ Σηλυβρία κατελήφθη ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ὁ Σταμούλης ἔλαβεν ἄδειαν ἀνασκαφῶν πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ τάφου τοῦ αὐτοκρ. Βασιλείου Β΄ τοῦ Βουλγαροκτόνου, τοῦ ὁποίου τὰ ὀστᾶ, καθ' ἃ λέγεται, Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος μετεκόμισε καὶ ἔθαψεν ἐν τῇ παρὰ τὴν Σηλυβρίαν μονῇ τοῦ Σωτῆρος. Τὰ ραγδαίως ὅμως ἐπελθόντα γεγονότα τοῦ 1922 ἐματαίωσαν τὸ ἔργον αὐτοῦ.

Ἀλλ' ὁ οὕτως ἀγαπήσας τὸ ἑλληνικὸν παρελθόν, φίλοι κύριοι, καὶ οὕτως ὑπὲρ τῆς διαφωτίσεως αὐτοῦ ἐργασθείς, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ ἐκδηλώσῃ τὴν ἀγάπην ταύτην καὶ πρὸς τὸν σύγχρονον ἑλληνικὸν κόσμον ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου ἔζησε καὶ εἰργάσθη. Δίδων εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν ὁμογενεῖς ἐργασίαν εἰς τὴν βιομηχανικὴν αὐτοῦ ἐπιχείρησιν ἐφρόντισεν ἐξίσου καὶ περὶ τῆς ἐκπολιτιστικῆς αὐτῶν προαγωγῆς. Κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ 1872 διὰ τοῦ Βουλγαρικοῦ σχίσματος ἐκραγεῖσαν ἐθνοφυλετικὴν θύελλαν εἰς τὴν Θράκην καὶ Μακεδονίαν, ὅτε ἡ πάλη καὶ ἡ ἅμιλλα πρὸς ἐπικράτησιν διεξήγετο· εἰσέτι διὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Σχολείου, ὁ ἀοίδιμος Σταμούλης ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν συνετήρει ἑλληνίδας διδασκαλίσσας εἰς τὰ περὶ τὴν Σηλυβρίαν ξενόφωνα σχολεῖα, στηρίζων οὕτως ἐπὶ τόπου καὶ ἀθορύβως τὸν ἐκεῖ ἐθνικὸν ἀγῶνα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Μετὰ δὲ τὴν ἀπώλειαν τῆς Ἀ. Θράκης τῷ 1922 καὶ τὴν ἐν Ἀθήναις ἐγκατάστασιν, μὴ θεωρῶν ἐν τῇ ζωηρᾷ φιλοπατρίᾳ του ὁριστικὴν τὴν ἀπώλειαν ταύτην, κατέθηκεν εἰς τὴν Τράπεζαν ὡς ἀναπαλλοτρίωτον κεφάλαιον 400,000 δραχμῶν πρὸς ἵδρυσιν Σχολείου ἐν Σηλυβρίᾳ. Δὲν περιλαμβάνονται βεβαίως εἰς τ' ἀνωτέρω, φίλοι κύριοι, αἱ πολλαὶ καὶ ποικίλαι ἄλλαι ἐκδηλώσεις τῆς φιλανθρωπίας καὶ φιλογενείας τοῦ ἀειμνήστου Σταμούλη· διότι οἱ τοιοῦτοι, ὡς αὐτός, ἄνθρωποι γνωστὸν εἶνε ὅτι μυρίους ἐξευρίσκουν τρόπους πρὸς ἐκδήλωσιν τῆς ἐμφύτου αὐτῶν ἀρετῆς, χωρὶς νὰ διατυμπανίζουν ἢ καὶ ἁπλῶς νὰ καθιστοῦν αὐτὴν γνωστὴν εἰς τοὺς ἄλλους, ἀρκούμενοι εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἠθικὴν ἱκανοποίησιν τῆς ψυχῆς των.

Ἂν εἰς πάντα ταῦτα προσθέσῃ τις τὸν ἀγαστὸν καὶ εὐπροσήγορον ἄνθρωπον, τὸν γενναῖον καὶ ἀπροσωπόληπτον φίλον, τὸν εὐγενῆ οἰκοδεσπότην, τὸν φιλόφρονα συνομιλητήν, τὸν μετριόφρονα σύμβουλον, θ' ἀποτελέσῃ τὸ ἐπάξιον βάθρον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου τὸ θεῖον εἶχε στήσει τὸ ὡραῖον

αὐτὸ ἔμψυχον ἄγαλμα, ὅπου ἐπὶ ἕνα σχεδὸν αἰῶνα κατῴκησεν, ὡς ἀληθὴς τοῦ Θεοῦ ἀπόμοιρα, ἡ ἀρετή.

Αὕτη, φίλοι κύριοι, εἰς ἀμυδρὰν σκιαγραφίαν εἶνε ἡ μορφὴ τοῦ ἐκλιπόντος ἀγαθοῦ ἀνδρὸς 'Α. Σταμούλη, ὅστις εἰς μακρότατον δι' ἄνθρωπον βίον ἐπέτυχε τοῦ ἐπιθυμητοῦ δι' ἄριστον ἄνδρα ἰδεώδους τῆς ζωῆς, ἀληθῶς διὰ τοῦτο ἀποβὰς μακαρισμοῦ ἄξιος. Ἂν τις δ' ἐρωτήσῃ ποῦ κεῖται τὸ μυστήριον τῆς ἐπιτυχίας ταύτης, ἐκ τῆς ὅλης αὐτοῦ ζωῆς ἐπιβλητικὴ καὶ ἀναμφισβήτητος ἀνακύπτει ἡ ἀλήθεια ὅτι οὐχὶ ὁ πλοῦτος, ἀλλ' ὁ ὑγιὴς νοῦς καὶ ἡ ἀρετὴ ἐξησφάλισαν τὴν ἐπιτυχίαν ταύτην καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἡ τοῦ θείου ἀρωγή. Διότι κατὰ τὸν ποιητήν, «Γνώμης οὐδέν ἐστιν ἀρετὴ μονουμένη», ἡ φρόνησις δὲ εἶνε ἡ καθιστῶσα τὸν βίον καὶ ἄριστον καὶ ἥδιστον, ἄνευ αὐτῆς δὲ καὶ ὁ χρυσός, κατὰ τὸν Εὐριπίδην, εἶνε ἄχρηστος «εἰ μὴ κἀρετὴν ἔχων τύχοις». Ἂν τὴν στιγμὴν ταύτην εὑρίσκετο μεταξύ μας ὁ ἀείμνηστος Σταμούλης, ἐν τῇ διακρινούσῃ αὐτὸν μετριοφροσύνῃ, θὰ συνεπλήρωνε ταῦτα διὰ τοῦ εὐριπιδείου ἀλλὰ καὶ χριστιανικωτάτου:

«Οὐκ ἔστιν ὅστις εὐτυχὴς ἔφυ βροτῶν»
«ἢν μὴ τὸ θεῖον ὡς τὰ πολλὰ συνθέλῃ».

Τὸ θεόσδοτον τῆς φρονήσεως δῶρον μετ' ἀγάπης καὶ εὐγνωμόνως καλλιεργήσας ὁ ἀοίδιμος Σταμούλης καὶ καθιδρύσας αὐτὸ κυριαρχοῦν εἰς τὴν ζωὴν αὐτοῦ, πρὸς τὰ κελεύσματα αὐτοῦ κατηύθυνε τὸν βίον του, τόν τε ἰδιωτικόν, τὸν οἰκογενειακὸν καὶ τὸν δημόσιον. Ἡ μνήμη αὐτοῦ αἰωνία ἂς εἶνε!

ΑΡΓΥΡΙΟΣ ΠΕΤΡΟΥ ΚΙΤΑΝΟΣ

Ἐγεννήθη ἐν Φιλιππουπόλει τῷ 1882 ἐκ πατρὸς ἐμπόρου καὶ μητρὸς μακρόθεν συγγενοῦς τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ εὐεργέτου Γρηγορίου Μαρασλῆ. Τὴν γυμνασιακήν του ἐκπαίδευσιν ἔλαβεν εἰς τὰ Ζαρίφεια Διδασκαλεῖα τῆς γενετείρας του, τὴν δὲ Πανεπιστημιακὴν εἰς τὰς Ἀθήνας, λαβὼν τὸ πτυχίον τοῦ ἰατροῦ τῷ 1905 ἵνα δυνηθῇ νὰ ἐγκατασταθῇ ἐν Μακεδονίᾳ καὶ παράσχῃ τὰς ὑπηρεσίας του εἰς τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα, τὸ μόνον ὄνειρόν του· ἐπειδὴ ἦτο ἀνάγκη νὰ λάβῃ τὴν ἄδειαν ἐξασκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος ἐν Τουρκίᾳ ἐξέμαθε τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν δι' ἐκτάκτου ἐπιμελείας καὶ ἐμελέτησε γαλλιστὶ ὁλόκληρον τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην, μετοβὰς δὲ εἰς Κων)πολιν ὑπέστη τὴν νενομισμένην δοκιμασίαν ἐπιτυχῶς καὶ λαβὼν τὴν ἄδειαν ἐγκατεστάθη διαδοχικῶς ἐν Γουμενίτσῃ, Γευγελῇ, Σουμποσκῷ τῆς Καρατζόβας καὶ Ἐδέσσῃ. Αἱ παρασχεθεῖσαι παρ' αὐτοῦ εἰς τὰ τμήματα ταῦτα ὑπηρεσίαι ὑπῆρξαν ἀνεκτίμητοι. Εἰς τοῦτο συνέβαλλον πλὴν τοῦ θερμοῦ του πατριωτισμοῦ καὶ τῆς ἀφοσιώσεώς του εἰς τὸν ἀγῶνα μετ' αὐταπαρνήσεως οὐχὶ συνήθους καὶ ἀφαντάστου ἡρωισμοῦ καὶ ἡ γνῶσις τοῦ τρόπου τῆς ἐνεργείας τῶν Βουλγάρων, καθ' ὃ παρακολουθήσας τὰς ἐνεργείας τῆς Μακεδονικῆς ὀργανώσεως ἐν αὐτῇ τῇ Βουλγαρίᾳ, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ ἡ γνῶσις τῆς βουλγαρικῆς γλώσσης, δι' ἧς συνεννοεῖτο μετὰ τῶν σλαβοφώνων ἑλλήνων μακεδόνων ἐνθαρρύνων αὐτοὺς εἰς ἔνοπλον ἀντίστασιν κατὰ τῶν ἐνεργειῶν τῶν Βουλγάρων τρομοκρατῶν, καὶ ἐμμονὴν

και αφοσίωσίν των εις την ελληνικήν πατρίδα και το εκθρέψαν και γαλουχήσαν αυτούς εις την άγίαν ήμών πίστιν Πατριαρχεΐον. Την ιατρικήν του περίθαλψιν παρείχε δωρεάν εις τους πτωχούς, επισκεπτόμενος όλα τα χωρία της περιφερείας του διδάσκων δ' άμα εις αυτούς, ως αληθής απόστολος, το εθνικόν ευαγγέλιον. Διά του τρόπου δε τούτου και της ευγενούς συμπεριφοράς του είλκυσεν επί τοσούτον την γενικήν εκτίμησιν και αγάπην των κατοίκων, ώστε ούτοι προς ένδειξιν της ευγνωμοσύνης των, μετά την απελευθέρωσιν της περιφερείας των τω προέτειναν να τον εκλέξωσι βουλευτήν των, αλλ' ή υπαλληλική του κατάστασις τον ήνάγκασε να αρνηθή την τιμήν ταύτην. Και ενώ την ήμέραν διέτρεχε τα χωρία διδάσκων, θεραπεύων και ενθαρρύνων τους χωρικούς, την νύκτα, με κίνδυνον της ζωής του, συνέτρεχε τα ανταρτικά σώματα της περιφερείας του μεταβαίνων πεζή εις συνάντησιν αυτών ανά τα όρη προς εκτέλεσιν των όδηγιών, άς ελάμβανε παρά του κέντρου της Ελληνικής Μακεδονικής Όργανώσεως και επιτυγχάνων όπως την επομένην λίαν πρωΐ γίνεται θεατός εις τι χωρίον προς αποφυγήν πάσης υπονοίας. Διά της τοσαύτης αφαντάστου δραστηριότητος και του υπερόχου θάρρους του ήδυνήθη να οργανώση ούτω πως τα διαμερίσματα ταύτα, ώστε ν' ατονήσουν αι βουλγαρικαί προσηλυτιστικαί ενέργειαι του Βουλγαρικού κομιτάτου και να εγκαταλείψωσι το έδαφος αι βουλγαρικαί συμμορίαι, ως εχθρικόν δι' αυτάς.

Παρ' όλας εν γένει τας προφυλάξεις του δεν ήδυνήθη να διαφύγη τας υπονοίας των Τουρκικών αρχών, ως αντάρτου, συντελουσών εις τούτο και των ενεργειών και καταγγελιών της Βουλγαρικής προπαγάνδας. Ώς εκ τούτου ουχί άπαξ εφυλακίσθη, αλλ' αφέθη ελεύθερος διά την έλλειψιν αποδείξεων. Όταν δε και πάλιν διετάχθη ή σύλληψίς του, ήναγκάσθη να καταφύγη εις την Ελλάδα καταδικασθείς κατόπιν ερήμην εις θάνατον υπό του στρατοδικείου. Τοιαύτη ή δράσίς του εις τον Μακεδονικόν αγώνα.

Ώς άνθρωπος, πλην των ανωτέρω υπερόχων προτερημάτων του, ήτο προσηνής και μειλίχιος προς όλους, αφιλοχρήματος και εις άκρον αλτρουϊστής, μη αρνούμενος εις ουδένα την ήθικήν του και υλικήν συνδρομήν, ιδίως δε εις τους συμπατριώτας του Θράκας. Έν Μακεδονία πλην της δωρεάν παροχής της ιατρικής του συνδρομής ήγόραζε και εξ ιδίων του και αυτά τα ιατρικά των πτωχών βοηθών αυτούς και χρηματικώς.

Έπιστρέψας ενταύθα διωρίσθη παρά του Υπουργείου των Στρατιωτικών, κατόπιν επιτυχίας του εις τον προς τούτο διαγωνισμόν, ως ανθυπίατρος φθάσας διά της ικανότητός του και της γενικής εκτιμήσεως εις τον βαθμόν του Ανωτέρου Γενικού Αρχιάτρου. Ώς στρατιωτικός ιατρός έλαβε μέρος εις τους δύο Βαλκανικούς πολέμους, εις την εις Θράκην εκστρατείαν και εις τον Μικρασιατικόν αγώνα, εκτελέσας πιστώς το καθήκον του μετά των διακρινόντων αυτόν ήρωϊσμού και αυταπαρνήσεως. Μετά δε την ανακω-

χὴν τοῦ Διεθνοῦς πολέμου ἀπετέλεσε μέρος τῆς στρατιωτικῆς ἀποστολῆς εἰς Βουλγαρίαν, ἔνθα ἐπίσης διὰ τοῦ ζήλου, τῶν γνώσεων αὐτοῦ καὶ τῆς βουλγαρικῆς γλώσσης παρέσχε πλείστας ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἀποστολήν. Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὴν 9ην Ἀπριλίου 1934.

Ὡς δεῖγμα τοῦ ἡρωισμοῦ του καὶ τῆς πρὸς τὸν θάνατον περιφρονήσεως θεωροῦμεν οὐχὶ ἄσκοπον νὰ ἀναφέρωμεν καὶ τὰ ἑξῆς: Ὡς ἰατρὸς προβλέπων τὸ τέλος του, καθὸ γνωρίζων τὴν φύσιν τῆς φοβερᾶς του ἀσθενείας, δύο ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου του συνέταξεν ὁ ἴδιος τὴν ἀγγελίαν αὐτοῦ καὶ τὸν κατάλογον τῶν προσώπων εἰς τὰ ὁποῖα ἔπρεπεν αὕτη νὰ σταλῇ. Προσκαλέσας δὲ ὅλους τοὺς ἐν τῷ Νοσοκομείῳ ὑπηρετοῦντας ἔδωκεν εἰς ἕνα ἕκαστον χρηματικὸν δῶρον διὰ τὰς περιποιήσεις του, ζητήσας συγγνώμην παρ' αὐτῶν, ἂν ἐν τῇ ἀσθενείᾳ του ἑκουσίως ἢ ἀκουσίως τοὺς ἐπίκρανε. Εἰς τοὺς κλαίοντας κατὰ τὸν ἀποχαιρετισμὸν τοῦτον νοσοκόμους ὑπηρέτας καὶ στρατιώτας συνέστησε νὰ μὴ κλαίουν διότι ὁ θάνατος εἶναι φυσικὸν πρᾶγμα καὶ κανεὶς δὲν θὰ τὸν διαφύγῃ ἀργὰ ἢ γρήγορα.

ΖΗΣΗΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΘΕΟΦΑΝΩ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΣΙΔΕΡΙΔΟΥ

Εἰς τὰς 12 Ὀκτωβρίου 1934 ἀπέθανεν ἐν Κηφισσιᾷ, ἡ ἐκ Στενημάχου Θεοφανώ, χήρα τοῦ ἐθνικοῦ εὐεργέτου Σπυρίδωνος Σιδερίδου, (ὅστις ἀποθανὼν κατὰ τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον ἐν Κωνσταντινουπόλει ἄφησεν εἰς διάφορα ἐθνικὰ καθιδρύματα τὸ πλεῖστον τῆς περιουσίας του ἀνερχομένης εἰς 200 χιλ. λ. Α. περίπου), καὶ ἀνεψιὰ τοῦ ἐπίσης μεγάλου ἐθνικοῦ εὐεργέτου Γεωργίου Χρυσοβέργη.* Ἡ ἀείμνηστος εἰς τὴν κινητὴν περιουσίαν της ἀφῆκε γενικὸν κληρονόμον τὸ Ἄσυλον Ἀνιάτων, εἰς τὸ ὁποῖον κληροδοτεῖ ἀρχικῶς τὸ ποσὸν τοῦ ἑνὸς ἑκατομμυρίου δραχμῶν. Ἐπίσης κληροδοτεῖ εἰς τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως 50.000 δραχμάς, εἰς τὸ νοσοκομεῖον Βαλουκλῆ καὶ τὴν Σχολὴν τοῦ Γένους ἀνὰ 100.000 δραχμάς, εἰς τὸ ἀρρεναγωγεῖον καὶ παρθεναγωγεῖον Χαλκηδόνος ἀνὰ 50 χιλιάδας δραχμάς, εἰς τὴν Φιλόπτωχον Ἀδελφότητα Χαλκηδόνος, εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν Παναγίας τοῦ Πέραν, εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα Σκουτάρεως, τὸ Πατριωτικὸν Ἵδρυμα Ἀθηνῶν καὶ τὸν Οἶκον Τυφλῶν Καλλιθέας ἀνὰ 40.000 δραχμὰς καὶ εἰς τοὺς ναοὺς Ἁγίου Ἀλεξάνδρου Παλαιοῦ Φαλήρου καὶ Μεταμορφώσεως Κηφισσιᾶς ἀνὰ 20.000 δραχμάς.

Ἐπίσης ἡ Σιδερίδου ἐγκαταλείπει εἰς διαφόρους ἐξαδέλφους, ἀνεψιοὺς καὶ φίλους της, 101 τὸν ἀριθμόν, διάφορα ποσὰ τὸ σύνολον τῶν ὁποίων ἀνέρχεται εἰς 6.166.000 δραχμάς. Τὸ χρηματικὸν ποσὸν τὸ ὁποῖον θὰ ἀπομείνῃ ἀπὸ τὴν κινητήν της περιουσίαν μετὰ τὰ ἀνωτέρω κληροδοτήματα, θὰ διανεμηθοῦν ἐξ ἴσου εἰς τὸ Ἄσυλον Ἀνιάτων, τὸ πατριωτικὸν Ἵδρυμα καὶ Οἶκον Τυφλῶν.

* Ὅρα «Θρᾳκικά», Γ', τόμ. σ. 397.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἀρχεῖον τοῦ Θρακικοῦ λαογραφικοῦ καὶ γλωσσικοῦ θησαυροῦ. Τόμ. Α΄ Τεῦχος Α΄ σ. 160. Ἀθῆναι 1934—35.

Ὁ καθηγητὴς κ. Π. Παπαχριστοδούλου, ἄλλοτε διευθυντὴς τοῦ περιοδικοῦ «Θρακικά», ἐξέδωκε τὸ α΄ τεῦχος τοῦ Α΄ τόμου τοῦ Ἀρχείου τοῦ Θρακικοῦ Λαογραφικοῦ καὶ Γλωσσικοῦ Θησαυροῦ. Κατωτέρω δημοσιεύομεν τὰ περιεχόμενα αὐτοῦ καὶ συγχαίροντες τὸν φίλον καθηγητήν, εὐχόμεθα τὴν συνέχισιν τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ. Εἰς τοὺς Θρᾶκας συνιστῶμεν τὴν ἀπόκτησιν αὐτοῦ.

Κ. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ. Δημώδεις δοξασίαι καὶ δεισιδαίμονες συνήθειαι τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ τῶν πέριξ Γνωρίσματα τῶν Αἰνίων γυναικῶν. Β. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ. Σύμμικτα λαογραφικὰ τοῦ χωρίου Δογὰν-Κιοϊ Μαλγάρων. Χ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ. Σύμμικτα λαογραφικὰ ἐξ Ἀψάλου Ἐδέσσης. ΒΛ. ΣΚΟΡΔΕΛΗ. Λαογραφικὰ Στενιμάχου. Π. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ. Παραδόσεις φράσεις, εὐχές, ὅρκοι, κατάρες διαφόρων μερῶν τῆς Θράκης, λιανοτράγουδα. Τοπωνύμια Στενιμάχου καὶ χρονογραφικὰ γεγονότα Φιλιππουπόλεως ἐκ χειρογράφων. Μ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ. Τραγούδια Θράκης, ΒΛ. ΣΚΟΡΔΕΛΗ. Χρονογραφικὰ γεγονότα Φιλιππουπόλεως. Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ. Κωνσταντῖνος Ἀλωπὸς κριτὴς Θράκης καὶ Μακεδονίας. Μ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ. Τὰ ἀρχεῖα τοῦ ἐν Φιλιππουπόλει ἐσναφίου τῶν Τεκτόνων. Μ. ΦΙΛΗΝΤΑ. Ἀπομεινάρι ἀπὸ τὶς ἐτοιμολογίας του. Π. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ. Γλωσσάριο Σαράντα ἐκκλησιῶν. Β. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ. Γλωσσάριο Δογὰν-κιὸϊ Μαλγάρων. Ι. ΠΟΥΛΑΚΗ Σκόρπια λόγια ἀπὸ τὰ γύρω τῆς Θράκης. ΒΛ. ΣΚΟΡΔΕΛΗ. Κύρια ὀνόματα Στενιμάχου. ΑΝ. ΚΑΡΡΑΣ. Ἐπιγραφή. Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ. Κουμπάρης. Π. Π. Μνημόσυνα. Ἀναστάσιος Σταμούλης.

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Τὸ Θρακικὸν Κέντρον, ἀθλοθετοῦντος τοῦ ἐξ Ἀνατολικῆς Θράκης κ. Ἰωακεὶμ Λάγια, προκηρύσσει διαγώνισμα διὰ τὴν ἐξιστόρησιν τῶν γεγονότων τῶν τελευταίων χρόνον (1900—1922) τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, τῶν σχετιζομένων μὲ τὸ ἐκεῖ ἑλληνικὸν στοιχεῖον. Ἡ ἐν λόγῳ συγγραφὴ δέον νὰ ἀναφέρεται:

α) εἰς τὰ κατὰ τὴν ἄνω περίοδον πολιτικὰ ἢ πολεμικὰ γεγονότα (τὰ πρὸ τοῦ Τουρκικοῦ Συντάγματος – μεταπολίτευσις 1908—βαλκανικοὶ πόλεμοι—διωγμοὶ κατ' αὐτοὺς—παγκόσμιος πόλεμος—διωγμοὶ κατ' αὐτὸν —ἀνακωχὴ 1918—παλινόστησις ἐκδιωχθέντων περίοδος 1918—1922—Μικρασιατικὴ καταστροφὴ—ἐκπατρισμοὶ 1922—προσφυγὴ καὶ ἐγκατάστασις εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα).

β) εἰς τὴν γεωγραφικὴν περιγραφήν, καὶ

γ) εἰς τὴν κοινοτικήν, κοινωνικήν, ἐμπορικήν, βιομηχανικὴν καὶ ἐν γένει οἰκονομικὴν ὀργάνωσιν καὶ ζωήν.

Ἑκάστη μελέτη καθαρογραμμένη καὶ ἐπὶ τῆς μιᾶς μόνον πλευρᾶς τοῦ χάρτου δέον νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὸ Θρακικὸν Κέντρον (Βουλῆς 20) τὸ βραδύτερον μέχρι τῆς 30ης Νοεμβρίου 1935· καί, εἰ δυνατόν, νὰ εἶναι δακτυλογραφημένη εἰς τριπλοῦν.

Τὰ ὑποβληθησόμενα κριθήσονται ὑπὸ τριμελοῦς ἐπιτροπῆς ὁρισθησομένης παρὰ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου.

Τὰ βραβευθησόμενα ἔργα περιέρχονται εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου, τὸ ὁποῖον καὶ ἐπιφυλάσσει εἰς ἑαυτὸ τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδόσεώς των, ὁπότε παραχωρεῖ πεντήκοντα ἀντίτυπα εἰς τὸν συγγραφέα.

Ὡς ἔπαθλον ὁρίζεται τὸ ποσὸν τῶν δέκα χιλιάδων δραχμῶν.

Γίνονται δεκταὶ καὶ μελέται ἀναφερόμεναι εἰς μίαν μόνην ἐπαρχίαν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης ἢ καὶ εἰς ἓν τῶν τριῶν θεμάτων (α, β, γ), ἀλλὰ τὸ Θρακικὸν Κέντρον ἐπιφυλάσσει εἰς ἑαυτὸ τὸ δικαίωμα νὰ βραβεύσῃ οἱοδήποτε κρίνῃ καλύτερον ἢ νὰ διανείμῃ τὸ βραβεῖον μεταξὺ τῶν καλυτέρων πραγματειῶν. Ἐν περιπτώσει μὴ ὑποβολῆς ἔργων ἢ ἂν ταῦτα δὲν θεωρηθῶσιν βραβεύσιμα ὁ διαγωνισμὸς ἀναβάλλεται.

Τὰ ἔργα θέλουσιν ὑποβληθεῖ μὲ ψευδώνυμον· ἐντὸς δὲ ἰδιαιτέρου φακέλλου ἐσφραγισμένου ἔχοντος ἔξω τὸ ψευδώνυμον θέλει ὑπάρχει τὸ ὄνομα καὶ ἡ διεύθυνσις του ἀποστολέως.

Τὰ ἀποστελλόμενα ἔστω καὶ μὴ βραβευθέντα δὲν ἐπιστρέφονται.

Οἱ ἐπιθυμοῦντες σχετικὰς πληροφορίας καὶ βοηθήματα (βιβλία κ.τ.λ.) παρακαλοῦνται ὅπως ἀποτείνωνται εἰς τὸ Θρακικὸν Κέντρον καθ' ἑκάστην 11—2 ἢ γραπτῶς.

ΘΡΑΚΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ

1926

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

1934

Πρόεδρος ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΜΑΝΟΥΗΛΙΔΗΣ
Γεν. Γραμματεύς ΑΡΓΥΡΙΟΣ ΚΟΡΑΚΑΣ
Ταμίας ΑΘΑΝΑΣ. ΓΚΕΜΟΥΣΓΚΕΡΔΑΝΗΣ
Σύμβουλοι ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΡΑΛΛΙΔΗΣ

ΙΩΑΚΕΙΜ ΛΑΓΙΑΣ
ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΣΑΡΑΝΤΗΣ
ΘΩΜΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΛΦΑΣ
ΖΗΣΗΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΟΥΙΖΟΣ
ΜΕΛΑΧΡΟΙΝΟΣ ΜΕΛΑΧΡΟΙΝΟΥ
ΑΛΕΚΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΟΠΠΩΝΗΣ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΟΥΒΕΡΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΩΦ
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΑΚΗΣ
ΚΩΝ/ΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΗΘΩΜΑΣ
ΣΤΑΥΡΟΣ ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ
ΚΩΝ/ΤΙΝΟΣ ΚΑΛΛΙΟΝΤΖΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΓΚΡΙΩΤΗΣ
ΦΙΛΟΠΟΙΜΗΝ ΑΛΕΞΙΑΔΗΣ
ΣΘΕΝΕΛΑΟΣ ΣΓΑΝΙΤΣΑΣ
ΑΛΕΚΟΣ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ

Μέγας Ευεργέτης

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Κ. Π. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ

Ευεργέτης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Μέγας Δωρητής

ΤΑΜΕΙΟΝ ΑΝΤΑΛΛΑΞΙΜΩΝ

Δωρηταί.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΑΝΟΥΗΛΙΔΟΥ
ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΛΟΥΔΗ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Σελ. 5 σειρά 6 άνω μετά τὸ δράσεως προσθετέον εἰδήσεις
» » » 10 άνω ἀντὶ 'Ιεριμίου Α' ἀνάγνωθι 'Ιερεμίου Γ'.
» 6 » 3 κάτω ἀντὶ ἀνωτέρω ἀνάγνωθι κατωτέρω.
» 15 » 16 κάτω ἀντὶ Σταμπού;ζε ἀνάγνωθι Σταμπούτζα.
» 161 ἐπιγρ. 62 Σ]τουρνίνου ἀνάγνωθι Σα]τουρνίνου.
» 165 » 73 τρίμερον ἀνάγνωθι τρίμετρον.
» 167 » 80 ἑαυτ[τῷ ἀνάγνωθι ἑαυ[τοῦ.

Τυπωθείσης τῆς μελέτης «Τὰ Θρακικὰ εὐχαριστήρια εἰς τὸν Δία» καθ' ἣν χρόνον ἡ συγκοινωνία Καβάλλας 'Αθηνῶν εἶχε διακοπεῖ ἐπισυνάπτομεν ἐνταῦθα πίνακα προσθηκῶν καὶ παροραμάτων.

Σελ. 304 μὴ ἀντιστρασσυ=μὴ ἀντιστραφεῖσα.
» 305 σημ. 1: Zous=Zeus
» » » 2: Cautineau=Cantineau
» » » 2: Palmg=Palmyr.
» » » 3: henossenschaften=genossenschaften.
» 306 Σετάλκης=Σιτάλκης.
» 307 Triumvire=Triumviri.
» 308 Βιστόνου=Βιστόνων.
» » Σύγκελος=Σύγκελλος.
» » pertineutes=pertinentes.
» 309 λατομίου=λατομείου.
» » πρίσται=πρῖσται.
» » σημ. 2: δόρμου=θερμοῦ.
» » » 2: Τραλλιανῇ=Τραλλιανοῖς.
» « » 3: Ig=IG.

Προσθήκη εἰς σελ. 310 καὶ διὰ τὴν ἐπιγραφὴν 2 «ἡ ἐπιγραφὴ παρετέθη καὶ εἰς τὸ προσφάτως ἐκδοθὲν 'Αρχεῖον Θρᾳκικοῦ Λαογραφικοῦ καὶ Γλωσσολογικοῦ θησαυροῦ, Α 1934—35 σ. 155 κακῶς ἀντιγραφεῖσα καὶ ἁπλῶς παρατεθεῖσα.

Σελ. 310 δυναμένην=δυναμένων.
» 312 προερχόμενος=Προερχόμενοι.
» 313 σημ. 2: ὅτ=ὅτι.
» » » 2: Σβελθεσιρδος=Σβελθι—ουρδος.
» » » 4: zuei=zwei.
» » » 4: Zcusbelder=Zeusbilder.
» 314 Πανταλιὰ=Παυταλιά.
» 315 σημ. 1: πρόσθες καὶ Weinreich θεοὶ 'Επήκοοι Athen. Milt. 1912 σ. 1—68.
» 316 Μερσυνούπολις=Μοσυνουήολις.
» 318 σοτάγειν=ποτάγειν.
» 318 οἱ ἀριθμοὶ τῶν ὑποσημειώσεων 1.2.3.4=1.3.4.2.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΙ

Πρώην Λεοντουπόλεως Σωφρονίου Εὐστρατιάδου. Μητροπολῖται τῆς Θράκης. Α΄ Ἡρακλείας Καλλίνικος. Σελ. 4—36

Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ. Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Θράκης. » 37—136

Κ. Μυρτίλου Ἀποστολίδου. Συλλογὴ ἀρχαίων ἐπιγραφῶν ἀνευρεθεισῶν ἐν Φιλιππουπόλει καὶ περὶ αὐτήν. » 137- 176

Α. Α. Σταμούλη (κατὰ μετάφρασιν) Ταξείδια εἰς Θράκην. » 177—181

Ἀδ. Ν. Διαμαντοπούλου. Ὁ Μέγας Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίας Β΄ ὁ Τρανὸς καὶ ἡ κατάστασις τοῦ ἔθνους κατὰ τὸν Ι ΣΤ΄ αἰῶνα. » 182—201

Ἐλαίας Ἀγαθαγγέλου. Μετακίνησις θρακῶν τὸ 1800. » 202-206

Εὐαγγέλου Ι. Σαββάμη. Ὁ κῶδιξ τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας Ἰγνατίου. » 207—246

Εὐλογίου Κουρίλα Λαυριώτου. Ὁ Ἅγιος Στέφανος ἐν Ἀδριανουπόλει. Πατριαρχικὸν σταυροπήγιον καὶ μετόχιον τῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἄθωνος. » 247—301

Γ. Μπακαλάκη. Θρακικὰ εὐχαριστήρια εἰς τὸν Δία. » 302—312

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ—ΓΛΩΣΣΙΚΑ

Κ. Λουίζου Οἰκονόμου. Λαογραφικὰ σύμμικτα Ταϋφυρίου Καλλιπόλεως. (Διάφοροι δοξασίαι καὶ δεισιδαιμονίαι. Ἡ βαρούμενη. Ἡ λεχοῦσα. Τὰ βαφτίσια. Ὁ ἀρραβών. Ὁ γάμος. Πρωτοχρονιά. Ποδικός. Ἡ ἀποκρηά. Τραγούδια ἀποκρηφτάδικα (μετὰ μουσικῆς). Παίγνια κατὰ τὰς Κυριακὰς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Πανήγυρις Ταϋφυρίου. Κλείδωνας. Διάφορα δημοτικὰ τραγούδια). » 313—349

Φωτίου Ἀποστολίδου. Γλωσσικὰ σημειώματα Σελ. 350—352
Β. Δεληγιάννη. Μερικὰ ἔθιμα καὶ τραγούδια τῶν χωρίων Δογάν-κιοϊ καὶ Ρέμπιτς τῆς περιφερείας Μαλγάρων. (Γέννησις, βάπτισις, ἐπικήδεια ἔθιμα, βρυκόλακες, σὲ περίπτωσι ἐπιζωοτίας, στὸ ξαφνικὸ ἀρρώστημα, θρησκευτικὸ ἔθιμο τῶν Φώτων, διάφορα τραγούδια, προγνωστικά, χελιδόνισμα). » 353—370
Εὐστρατίου Ζήση. Διάφορα Αὐδημίου. » 369—382
† Ε. Α. Γλωσσάριον Λουλεβουργάς. » 389—391

ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

Κ. Κουρουνιώτου. Τὸ ἔργον τοῦ Χρήστου Τσούντα. » 492—415
Ἀδ. Διαμαντοπούλου. Ἀναστ. Κ. Π. Σταμούλης. » 416—422
Ζήση Χατζηβασιλείου. Ἀργύριος Κιτάνος. » 423—425
Θεοφανὼ Σιδερίδου. » 425

Βιβλιογραφία. » 426
Προκήρυξις διαγωνισμοῦ. » 427
Θρακικοῦ Κέντρου Διοικητικὸν Συμβούλιον— Δωρηταί. » 428
Διορθώσεις » 429

ΕΙΚΟΝΕΣ

Ἡ στήλη καὶ ἡ ἐπιγραφή.	(Μελέτης Μπακαλάκη)	303
Φωτογραφία ἐκτύπου.	»	304
» » » »	»	311
Πιστὸν σχέδιον ἐκ τοῦ λίθου.	»	312
Ἡ στήλη καὶ ἡ ἐπιγραφή.	»	317
Χρῆστος Τσούντας.		393
Ἀναστάσιος Κ. Π. Σταμούλης		416
Ἀργύριος Κιτάνης.		423